

JAROSLAV HAŠEK

Povestiri vesele

JAROSLAV HAŠEK ● POVESTIRI VESELE

JAROSLAV HAŠEK

POVESTIRI VESELE

— ANTOLOGIE DE SATIRĂ ȘI UMOR —

**Selecție, traducere și prefață de
JEAN GROSU**

**CARTEA ROMÂNEASCĂ
1968**

Coperta de Done Stan

**Lector : ANA BARRU
Tehnoredactor : GIL. CHIHU**

**Apărut : 1988. Bun de tipar : 24.05.1988
Format : 22/70×108. Coli tipo : 18**

**Comanda nr. 80 116
Combinatul poligrafic „Casa Scintei”,
Piața Scintei nr. 1, București,
Republica Socialistă România**

Prefață

„Cel mai mare scriitor ceh — Jaroslav Hašek“, *astfel se definește Jaroslav Hašek însuși. Sau, mai degrabă, astfel se persiflează.* „Voi trece acum, foarte pe scurt, la aprecierea caracterului meu. Un om care scrie atât de frumos ca mine trebuie să dispună, fără doar și poate, de-o mare frumusețe sufletească. N-am nici o îndoială că în viitoarele alegeri pentru Dieta imperială se va ivi prilejul ca, ales fiind în unanimitate într-una sau mai multe circumscripții electorale, să spăl parlamentului austriac rușinea de a fi fost pînă în prezent lipsit de aportul celui mai nobil bărbat al Imperiului austro-ungar ! Nu-i nevoie, sper, să mai precizez că acest cel mai nobil bărbat sînt chiar eu. În încheiere, declar textual că înseși aceste rînduri constituie una din acele opere grandioase și nobile de care vorbeam, căci ce poate fi mai frumos și mai înălțător decît să ridici pe cineva în slăvi în mod cu totul dezinteresat ?”¹

Și Hašek era dezinteresat, cu adevărat. Fiindcă dincolo de umorul lui, dincolo de cinismul lui, în măsura în care

---

¹ Cuvîntarea, al cărei aer de parodie nu scapă cititorului, a fost rostită la o întrunire a „Partidului progresist moderat în limitele legii“, el însuși o imensă parodie, imaginată de autorul lui Svejka.

umorul și cinismul alcătuiesc la el un tot, Hašek este un spectator, martorul unei epoci, cronicarul ei. În excelența monografie pe care i-o consacră Gustav Janouch, e relatată afirmația unuia dintre martorii trecerii lui Hašek pe pământ, Z.M. Kudej, după care marele umorist nu era capabil să fie eroul unei normale desfășurări active, că era mai degrabă un fantasmă, un poet înzestrat cu darul să vadă lucrurile din jurul lui și să le dea o structură. „Era un om pur lăuntric, un mare om rătăcit în mijlocul unei lumi divizate și putrezite, și tocmai în aceasta a constatat sensul tragic al vieții lui și incapacitatea mării majorități a oamenilor epocii în care a trăit de a-l înțelege cu adevărat.”

De altfel, aceeași lipsă de înțelegere i-a însoțit până în ultimele clipe ale vieții. La 2 ianuarie 1923 — povestește ziaristul Michal Mareš, — fratele lui Hašek a telefonat la redacția „Tribunei” ca să anunțe că scriitorul era pe moarte. Dar nimeni nu voia s-o creadă. Totuși tonul pe care-l folosea fratele lui, tremurul întretăiat de lacrimi al voci erau convingătoare. Mareš se hotărăște să plece de îndată la Lipnice, unde Hašek își trăise ultima perioadă a vieții. Dar redactorul-șef era de altă părere: „Mareš, nu fi copil ! Hašek, știi doar, e un bătrîn mistificator. Dar dacă totuși vrei să te duci, du-te, însă pe socoteala ta. Noi nu-ți suportăm cheltuielile.”

Și Mareš s-a dus. Iar Hašek murise într-adevăr !

Poate că una dintre cele mai pătrunzătoare monografii consacrate lui Jaroslav Hašek este aceea pe care remarcabilul haškolog Radko Pytlík și-a intitulat-o Gînsacul hoinar. „Hašek, scrie Pytlík, a început prin a fi un boem, un excentric, un mistificator, un umorist popular. Însă el a creat o operă care a uimit lumea. Iar personajul său Švejk reflectă propria lui viață.” Și autorul monografiei ne demonstrează că acest vagabond etern, acest outsider al literaturii, acest om necăjit, gata totdeauna să participe la

orice aventură nebunească, acest bon viveur de circulă și improvizator de cabaret, era înainte de toate un creator.

Ce fel de creator ?

Într-o prezentare scrisă cu mulți ani în urmă, exprimându-și uimirea față de spectacolul realizat de Erwin Piscator cu Švejk, la Berlin, Jean-Richard Bloch relatează că pe atunci circula ca un fel de cuvânt de ordine, cu privire la Hašek și Švejk-ul său, următoarea expresie: „Acesta e Don Quijote al nostru ! În sfârșit, iată-l pe Don Quijote al nostru !”

La auzul numelui lui Hašek, cercurile intelectuale ale tinerei republici Cehoslovace obișnuiau să roșească, destulă vreme încă după primul război mondial. Dar broșurile lui Hašek continuau să se vândă pe la colțuri de stradă tot astfel cum odinioară erau vândute Documentele postume ale clubului Pickwick ale lui Charles Dickens. Lui Švejk i s-au găsit de altfel și i se vor mai găsi poate multe înrudiri literare, dar el continuă să fie proiecția inimitabilă a mentalității populare a unei epoci, proprie acelor milioane de oameni mărunți ai Europei Centrale. Și aceasta într-o asemenea măsură, încât astăzi e foarte posibil ca vreun tânăr oarecare să nu fi auzit încă de Hašek ; mai greu e însă să nu fi auzit de Švejk.

Îmi amintesc cum, în urmă cu mulți ani, călătorind de la București la Praga, am discutat și ne-am distrat o noapte întreagă pe seama lui Švejk cu tovarășul meu de compartiment. Era un tânăr tehnician ceh care se întorcea acasă. Cunoștea bine peripețiile bravului soldat și se complăcea, în discuție, să la și comenteze. Singurul lucru pe care-l ignora era numele autorului. Pentru el, peripețiile lui Švejk țineau de natura povestirilor populare, Švejk însuși semnificând pentru el un simbol, o noțiune, un fel de erou popular transmis din generație în generație. Și aceasta

deși, cu totul și cu totul întâmplător, numele interlocutorului era chiar... Jaroslav Hašek.

În ce constă deci forța creatoare a acestui scriitor de mari dimensiuni și care este izvorul creației sale? Se știe că dacă *Švejk* este principala sa operă, el a scris nu mai puțin de 1500 de scurte povestiri umoristice care, luate în parte, își au fiecare valoarea lor de fragment al unei cronici impresionante, iar considerate în totalitate, alcătuiesc o cronică spiritală a vieții popoarelor Europei Centrale și în speșă a poporului ceh aflat la întâlnirea a două secole. Radko Pytlík și-a pus și el această întrebare, de fapt întrebarea cheie a întregii sale lucrări, și conchide în cele din urmă că resursele inspirației lui Hašek, rădăcinile optimismului său imbatabil și credința sa nezdruincată în viață și în oameni se află în faptul că Hašek a descoperit un adevăr de multă vreme uitat și anume acela că cea mai mare valoare în viață și unicul element sesizabil al eternității e clipa. *Švejk*, de pildă, nu acționează niciodată sentimental. Reacția lui ține de domeniul cinismului sănătos. El nu protestează, ci suride și transformă totul în paradox și poate că acest fel de a adopta o atitudine față de viață își are izvorul în faptul că națiunea cehă a fost adeseori obligată de împrejurările istorice să renunțe la toga solemnă a patosului pentru a îmbrăca haina cotidiană a unei comunități anonime.

Pentru cine parcurge întreaga operă a lui Jaroslav Hašek și nu se mulțumește numai cu lectura lui *Švejk*, lucrurile sînt evidente. În aproape fiecare dintre povestirile lui se regăsește, sub o formă sau alta, aceeași atitudine. Și pentru cine-i pătrunde viața, legătura dintre om și operă se reliefează pînă la evidență. În viața de toate zilele, risul lui Hašek era un mod de a se apăra. Cel ce l-au cunoscut îl descriau mai degrabă ca pe un melancolic, și încă de natura cea mai complexă. Iar astăzi, mai ales în lumina ulti-

melor monografii, se știe că suferea de depresii grele. În consecință, era un temperament labil, iar umorul era pentru el un fel de mijloc de tranchilizare și de păstrare a echilibrului. Într-un anumit fel aceasta traduce și atitudinea față de eveniment a unui popor aflat vreme de secole într-o situație de dependență și lipsă de libertate. Pentru că nu trebuie să uităm că în același timp risul lui Hašek era agresiv. Armele sale erau cuvintele și ele loveau greu, dar publicul, care nu se simțea lovit, se lăsa vrăjit. Și așa cum astăzi paginile ce ne-au rămas sînt capabile încă să fărîmice și să subjuge, tot astfel la vremea lui glumele sale alcătuiau una din cele mai îndrăgite atracții ale diferitelor localuri de noapte. Fiindcă săgețile satirice ale umorului său nu ținteau și nu țintesc niciodată, pur și simplu, omul, cu slăbiciunile sale, ci lovesc exclusiv în modul cum îi este organizată existența în scheme depășite sau eșuate în convenții și relații denaturate, izolate cu totul de viața reală a omului. Tocmai de aceea povestirile lui sînt cel mai adesea un dar, o dăruire a propriei lui ființe către semenul său sau, cum spune Janouch, poate că Hašek a avut marea dăruire și marele merit de a fi fost cel mai mare interpret al sufletului poporului său, pe care-l asculta, îl înțelegea și-l restitua apoi în forme viabile. Ele nu sînt doar ceea ce s-ar putea numi literatură, sau literatură pur și simplu, ele nici nu înfrumusețează și nici nu întunecă lumea, ci mai degrabă limpezesc, reliefind ceea ce e contradicție în viața umană, indulcind tensiunea prin bagatelizarea conflictelor, afirmînd în ultimă analiză existența prin rîs. În această ordine de idei, volubilitatea eroilor din povestirile lui satirice, o volubilitate în gamă minoră față de volubilitatea majoră din Peripețiile bravului soldat Švejk, nu înseamnă poate altceva decît un mod de a conjura pericolul și de a împrăstia atmosfera de teamă, o mască și gestul de autoapărare al unui bufon, o sursă a imunității și un

antidot uman, dobândit după lungi suferințe și pierderi. S-ar putea spune deci că Hašek este un bard, un exponent al esenței sufletului popular, un interpret al epocii sale, care hălăduiește pe drumuri și prin taverne, neputându-se adapta unui sistem și unui ritm de viață artificial, neputându-se încadra într-o schemă socială alcătuită nu pe baza autenticelor nevoi umane, ci după cu totul alte considerente, cu care intră în veșnic conflict.

Literatura satirică a lui Hašek exprimă în ultimă analiză sănătate și robustețe, chiar și în acele cazuri, mai rare, când cinismul devine amar. În sensul acesta e cum nu se poate mai tentantă o paralelă între modul cum a oglindit Hašek viața, și modul cum a filtrat-o contemporanul său Kafka. Legați nu numai prin contemporaneitatea prezenței, ci și prin aproape identitatea zilelor în care s-au născut și au părăsit viața, și unul și celălalt au fost cronicari fideli ai epocii lor. Dar în vreme ce Kafka, lipsit fără îndoială de elanul vital propriu unui Hašek, și înțelegând totul prin prisma unui intelect dispus să dea realității doar interpretări cu valoare de simbol, să transforme această realitate prin forța aproape maladivă a înțelegerii care își află refugiul în fantastic, Hašek rămâne un combatant. Pesimismul de o parte și optimismul de alta, aceștia ar fi cei doi poli ai înțelegerii lor, cele două modalități de a reține pentru posteritate particularitățile adeseori tragice ale aceleiași vremi. Kafka este un izolat și de aceea este și mai puțin popular : se refuză lumii, se retrage în sine, trăiește pe planuri imateriale o realitate care capătă forme germinative cu evoluții ; Hašek, în schimb, în ciuda grelelor sale melancalii, în ciuda grelelor sale depresii, nu se refuză vieții, ci, dimpotrivă, a înășii viața, însuși elanul vital adaptat împrejurărilor și apocli. De aceea accesibil oricui.

Excentric, mistificator și umorist popular, Hašek a fost mult mai mult decât un simplu anarhist. Ca soldat al arma-

tei austro-ungare își îndrepta împotriva acesteia toate săgețile satirei sale în timpul primului război mondial, pentru ca, mai târziu, înrolat în Armata Roșie, să devină propagandist și luptător în Siberia împotriva legionarilor cehi. Toate acestea însă sînt elementa de completare ale unei fișe personale, fiindcă dincolo de ele Hašek a conturat, cu sau fără voia lui, portretul celui mai mare și, în orice caz, al celui mai cunoscut scriitor ceh, popular astăzi pe toate meridianele globului. Din toate elementele cunoscute ale vieții lui, din toate amintirile, consemnările sau mărturiile contemporanilor, îl cunoaștem astăzi ca pe un om la care umorul era o componentă de viață. Umorul lui putea îmbrăca orice formă și putea lovi cu maximă virulență, dar nimeni nu l-a putut auzi vreodată proferînd vreo grosolănie și nu există nici o pagină în întreaga lui literatură care să facă vreo concesie prostului-gust. Era practic incapabil să folosească gluma sau „vipul” ca pe un vehicul al grosolăniei sau al gustului îndoielnic, și poate că Gustav Janouch are dreptate atunci cînd scrie că așa precum primitivul, folosindu-se de formule magice, încearcă să se elibereze și să alunge duhurile rele, tot astfel încearcă Jaroslav Hašek cu umorul său să depășească agresivitatea lumii potrivnice în care trăia. „Umorul lui, scrie același Janouch, nu era un mijloc sau o expresie a umilinței ci, dimpotrivă, a înălțării omului. Era o tehnică magică de luptă, un mijloc de depășire, izvorît din profunzimea sensibilității și forței sale de reprezentare, un fel de practică magică, primitivă, a acțiunii, o căutare a omeniei simple și curate... o punte spre copilăria pe care nu o tulbură nici un sistem de valori, fie ele intelectuale, fie utilitare. Poveștile mai mult sau mai puțin mușcătoare ale lui Hašek sînt produsul unei nostalgii neobosite după demnitatea și libertatea umană.”

„...mă simt dator, scria Hašek în aceeași scurtă schiță, amintită la începutul acestor pagini, să fac o cît mai obiectivă, dar atotcuprinzătoare apreciere a poziției și acțiunilor mele, pentru ca nu cumva vreuna din admirabilele trăsături ale caracterului meu să scape cuiva din vedere. Vă rog să mă credeți că au fost în viața mea momente cînd, entuziasmat de vreo realizare personală, m-am trezit șoptindu-mi de unul singur : Doamne, ce flăcău de ispravă sînt !“

Și era într-adevăr un flăcău de ispravă, un autor de isprăvi, dar incapabil de vreo ispravă în viața practică. Înzestrat nativ cu o veritabilă ură față de tot ce ar fi putut să însemne o exploatare a unui om de către un altul, era incapabil să comită chiar și cea mai elementară „minciună comercială“. Generos pînă și în momentele cele mai critice, nu se putea tocni nici cu el însuși și nici cu ceilalți, și deși, de multe ori, multe lucruri le-a scris pentru a-și procura elementarele mijloace de existență, nu era în stare să-și înșele cititorul. Multe dintre povestirile lui au constituit la un moment dat o marfă, dar cîte asemenea mărfuri nu s-au vîndut și nu se vînd în zilele noastre, dar cîte dintre ele rămîn ? Marfa lui Hašek își păstrează însă strălucirea și astăzi, la peste o jumătate de secol de cînd marele umorist a părăsit lumea, la Lipnice, iar astăzi se rîde cu Hašek tot astfel cum se rîdea și pe timpul lui, și poate mai mult, cu deosebire că astăzi îl cunosc mai mulți oameni decît atunci.

„Doamne, ce flăcău de ispravă sînt ! La ce bun însă toate astea dacă lumea nu le-ar afla ? Lumea trebuie să ajungă la această concluzie, omenirea trebuie să mă prețuiască așa cum se cuvine, și nu numai pentru remarcabilele mele însușiri și aptitudini cu adevărat fenomenale, ci mai cu seamă pentru strălucitul talent și incomparabilul caracter cu care am fost înzestrat. Firește, se vor găsi și

dintre aceia care își vor pune întrebarea : De ce oare acest imn de slavă n-a fost scris de o altă persoană, mult mai autorizată, de ce mi-am supus singur modestia unei asemenea torturi cum e lauda de sine ?

Răspund : Pentru că nimeni altul nu mă poate cunoaște mai bine decât mă cunosc eu însumi și tocmai aici rezidă garanția că nu se va scrie despre mine ceea ce ar contraveni realității.“

S-a scris mult despre Hašek și, probabil, se va mai scrie. După cum el însuși, într-o viață în fond risipită și chinată, a scris mult, cu mult peste puterile unui scriitor obișnuit, cuprinzând în paginile pe care ni le-a lăsat un fel de frescă a acelei epoci, cu planurile și straturile ei sociale, cu multitudinile ei de contradicții, anomalii și slăbiciuni umane. Și e aproape de necrezut câtă putere de pătrundere și câtă forță de exprimare lapidară au stăpinit talentul acestui cu adevărat mare scriitor, dacă ne gândim doar la faptul că aproape nu există domeniu al vieții sociale a timpului trăit de el pe care să nu-l fi creionat în schițele lui. Schițe care realmente nu iartă, nici pe alții și nici pe sine, dar în care și autorul și cititorul înțeleg totul. Toate slăbiciunile omenești sau cel puțin slăbiciunile capitale, prinse în insectarul povestirilor lui ! Alcoolicul, infidelul, înșelătorul, panglicarul, prefăcutul, falsul apostol, patosul de paradă, conformismul, minciuna și prostia, toate și-au găsit locul, condamnarea și înțelegerea, dar nu înțelegerea filistină a burghezului, ci aceea a omului care își priccepe aproapele prins în angrenajul unei vieți din care nu se mai poate desprinde. Umblind mult și cunoscând mai ales o întreagă galerie de oameni, Hašek a putut intuit forțele cele mai elementare ale spiritului uman și le-a putut desprinde cu o abilitate uluitoare trăsăturile cele mai pregnante. În felul acesta povestirile lui umoristice nu ne oferă numai

o frescă, nu ne oferă numai o cronică, ci și o veritabilă galerie de portrete.

Dar poate că cel mai mare merit al lui Jaroslav Hašek, al acestui talentat meșteșugar al umorului, care genera risul cu cea mai mare seriozitate și, rîzînd el însuși, își închina viața presărată cu multe jertfe cauzei supreme a omului, este acela că deși scrisul lui cuprinde elementele unui mediu dat, cu particularități specifice, și oglindesc o mentalitate mult diferită de altele, este instinctiv înțeles pretutindeni. Peripeziile bravului soldat Švejk au fost traduse în peste patruzeci de limbi și au sfîrșit prin a găsi aceeași rezonanță ca în propria lor patrie, și aceasta pentru bunul motiv că ele semnifică ceva mai mult decît simpla oglindire a unor oameni și a unei epoci. Lipsite de orice dogmatism, operele lui Hašek înțeleg omul la nivelul universal și lovesc cu săgeata glumei toate dogmatismele ascunse ale violenței și ale anacronismului.

În fond, Hašek luptă împotriva forțelor demonice ascunse în întîmplările mărunte ale vieții zilnice, împotriva forțelor nesănătoase ale epocii, pe care le vînează cu patimă de vînător în mediul în care trăiește și în propria sa ființă, deci pe vastul domeniu al unei experiențe cunoscute cotidian, pentru a le depozeda de putere prin risul sănătos și franc al omului simplu.

JEAN GROBU

POVESTE CANIBALĂ

Ca să vorbim în termeni științifici, sîntem siliți să-i împărțim pe canibali în trei mari comunități. Așadar : canibalii din Oceanul Pacific și cei din jurul Australiei, apoi canibalii africani, printre care se evidențiau odinioară dahomeii, a căror moștenire a fost transmisă botocuzilor și în sfîrșit cunoaștem marea comunitate a insularilor aflați în preajma Țării de Foc din America de Sud

Datorită influenței creștinismului, toți acești amatori de carne de om își delectau palatinul cu friptură de misionari.

Desigur, modul de preparare a misionarilor era foarte diferit. Greșeala rezidă în faptul că aceste mari comunități de canibali nu editează reviste în care să fie publicată, cu regularitate, rubrica fixă : „Lista de bucate săptămînală pentru o familie așezată”.

Din aceste motive ne scapă multe amănunte, drept care, sîntem nevoiți să ne bazuim doar pe unele informații păstrate la modul unor înfățișări foarte neclare ale sărmanelor victime ale lăcomiei omenești. Aceste informații

sînt foarte sumare și incomplete, deoarece în zugrăvirea lor lipsește *l'esprit*, și asta, de bună seamă, datorită unei anumite situații de ordin psihologic. Căci, desigur, atunci cînd cineva e pus pe frigare, nu mai e în toate mințile. Și, totuși, știm cu certitudine că :

În Noua Guinee misionarii sînt preparați la frigare după ce au fost împănati cu frunză de eucalipt și presărați cu mirodenii din insulele Moluce. Fără nici un fel de grăsime.

În Africa Centrală : Misionarul se tranșează cu cea mai mare grijă, apoi se dezosează și se înăbușă cu sos tomat. Datorită puternicei influențe culturale e prezentat de asemenea sub formă de sandvișuri.

În a treia comunitate de canibali surprindem procedeul cel mai primitiv. Misionarul e fript la frigare fără nici un fel de condiment. E, pur și simplu, lipsit de orice gust suplimentar.

Nu mai rămîne așadar decît întrebarea : care categorie de misionari e cea mai gustoasă. Ce exportă deci Europa în lumca sălbaticilor ? Iezuiți, dominicani, benedictini. Anglia, ca și Germania, cîteva categorii de pastori. Din Suedia sosesc cîteva categorii de *bärofört*, preoți de diferite secte.

Toate aceste categorii sînt de calitate a doua. Slăbănogi în asemenea măsură, încît nici răul de mare nu mai poate stoarce nimic din el.

De altfel, căpetenia papuașilor de pe insula Roroto de lîngă Noua Guinee i-a cerut consulului german din Willpuroro, să nu mai fie trimiși în misiune niște pastori atît de uscați.

Iată deci, pe scurt, amintirile despre arta culinară ale unor popoare lipsite de cultură, ce trăiesc pe insulele din Oceanul Pacific, în inima Africii Centrale, precum și în Țara de Foc.

Creștinismul, precum știm, se împarte în trei mari comunități : catolici, evanghelici și pravoslavnici.

Pe vremea când se petrecea această tristă poveste, trăia la Moscova părintele Alexei Dimitri Kurilovici, popă la marea biserică a sfintei Ierovička Păroasa.

Alexei Dimitri Kurilovici, fie-i țărîna ușoară și cinstită amintirea, era un popă de ispravă. Făcuse paisprezece minuni și intrucît dobîndise cu acest prilej 480.000 de ruble, s-a înfățișat la el nacealnicul poliției și i-a spus doar atît :

— Ascultă, porcule, cît a trăit sfinția-sa, răposatul părinte Panurlov, predecesorul tău, ne dădea nouă jumătate de la fiecare minune și treizeci la sută de la fiecare pogrom. Iar tu, porc de popă, tu nu ne-ai dat nouă nici o copeică. Siberia te mănîncă.

Alexei Dimitri Kurilovici rămase o clipă înmărmurit, apoi începu să se tocmească.

Așa stînd lucrurile, nacealnicul poliției îi spuse popei Kurilovici :

— Cu mine, porcule, să nu stai la tocmeală. Știi bine că ai ucis-o pe văduva Prakovova, ca să pui mîna pe averea ei.

— Cinstit fie Domnul Dumnezeuul nostru, răspunse oftînd părintele Kurilovici — e drept, am săvîrșit această faptă, dar, dacă nu mă înșel, jumătate din această avere ai căpătat-o tu, Ivan Ivanovici.

— Așa e, ai dreptate, de căpătat am căpătat, dar cu ce m-am ales din povestea asta ? Am dat ici o mie, dincolo altă mie, și pînă la urmă nu mi-a mai rămas nimic... Și cînd ai jefuit colierul de pe statuia sfintei fecioare Stanislava, mie nu mi-ai dat decît trei perle amărite, prea-sfinte Alexei Kurilovici.

— Da, așa e, în schimb tu l-ai expediat în Siberia pe ovreiul Averka, căruia i-ai vîndut perlele și pe urmă l-le-ai luat înapoi cu averea lui cu tot.

După care urmă altă ceartă în decursul căreia ieși la iveală că preacuviosul părinte Kurilovici necinstește femeile venite în pelerinaj.

Pravoslavnicul popă nu se lăsă însă intimidat și refuză cu îndrjire să dea cincizeci la sută din fiecare minune; așa se face că nacealnicul se duse direct la arhimandrit.

Sărmanul Alexei Dimitri Kurilovici!

Arhimandritul împărți cu nacealnicul întreaga avere a acestui popă bun și cumsecade, și emise o decizie prin care Alexei Dimitri Kurilovici trebuia să plece în Oceanul Pacific spre a-i câștiga pe sălbatici de partea credinței pravoslavnice.

Alexei Dimitri Kurilovici era o bucată de carne de toată frumusețea. Fu primit în audiență de însuși căpșatul Serghei, marele cneaz. Acesta îi făcu rost de vreo patru mii de icoane și iconițe, și, astfel echipat, grăsanul Alexei Dimitri Kurilovici fu transportat în străinătate spre a-i converti pe sălbatici întru credința pravoslavnică.

Pe drum îi merse bine popci. Altă ieșire nu vedea, ori Siberia, ori să-i boteze pe sălbatici.

Pe vas cîntă mereu: „Doamne miluiește“, și rechizită ocoliră vasul cu pricina.

Și, potrivit planului, fu descărcat, cu sfintele icoane cu tot, pe insula Roramuro.

Să ne înloarcem deci la începutul povestirii noastre. Pe insula Roramuro trăiesc canibali din prima categorie, adică cei care-i prepară pe misionari la frigare, împănăți cu foi de eucalipt și presărați cu mirodenii din insulele Molute.

Credința pravoslavnică era însă pentru ei o noutate, și îndeosebi un misionar atât de gras cum era părintele Alexei Dimitri Kurilovici.

Mincaseră pînă atunci iezuți, fripseseră dominicani, pregătiseră și pastori evanghelici — cu alte cuvinte con-

sumaseră toate credințele. Avuseseră catolici, evanghelici, și din meniul lor nu lipsea decât un pravoslavnic.

Îl închiseră pe Alexei Dimitri Kurilovici într-o cușcă și se apucară să-l hrănească de zor, să se mai îngrășe.

Acesta se lăsă în voia Domnului, începu să-i inițieze pe cei adunați în fața cuștii în tainele credinței pravoslavnice, și se îngrășă văzînd cu ochii, de la o zi la alta, pînă cînd într-o bună zi plesni, furnizînd celor de pe insula Horamuro carnea cca mai gustoasă de care avuseseră parte vreodată. Așa se face că locuitorii acestor insule au devenit niște pravoslavnici atît de fanatici, încît, nu de mult, l-au convins pe un misionar catolic, înainte de a-l înfige în frigare, să treacă la credința pravoslavnică.

POVESTEA COLACULUI DE SALVARE PENTRU SINUCIGAȘI

La Praga, mulți oameni obișnuiesc să sară de pe pod în Vltava. Tot la Praga, în cadrul primăriei, a fost instituită o comisie pentru reforma spațiului locativ. O asemenea comisie trebuie să circule, drept care, a circulat. Și, intrucît sîntem niște ghinionişti fără seamăn, incriminata comisie s-a întors, după îndelungatele sale investigații pe teren, cu o experiență contrarie menirii sale. S-ar putea că membrii ei să fi fost disperați de faptul că reforma spațiului locativ nu avea șansa unei realizări facile la Praga și s-ar mai putea ca, în temeiul disperării pricinuite

de neputința lor de a descoperi acele elemente pe care le căutau, să se fi gândit, probabil, la sinucidere și, cu acest prilej, au sesizat și au cercetat cu atenție instalațiile pregătite în alte orașe pentru cei ce vor să se arunce în apa unui râu.

Și, cum spuneam, s-au înapoiat din călătoria lor cu un rezultat absolut contrariu celui urmărit. În locul unei reforme a spațiului locativ, au venit cu propuneri privind tot ceea ce se poate face pentru bincle sinucigașilor. Chestiunea se leagă însă foarte bine și de amintita reformă a legislației spațiului locativ. De pildă, cineva, neputînd să plătească chiria, sare de pe pod în apa Vltavei. Reforma privind legislația spațiului locativ impune ca respectivul om să fie scos din apă și salvat cu ajutorul unor mijloace moderne, de a căror existență membrii comisiei au aflat pe meleaguri străine.

E vorba în primul rînd de colacii de salvare pentru sinucigași, și așa se face că, la întoarcerea lor din călătorie, fu luată decizia ca acești colaci, cu funiile respective cu tot, să fie depozitați pe toate podurile din Praga și pe toate cheiurile Vltavei, așa fel încît să poată fi aruncați sinucigașilor care s-ar arunca în apă cu intenția de a se spînzura.

Chestiunea a fost înaintată unei comisii speciale care, instituită la iuțeală, a organizat, tot la iuțeală, acel banchet de pomină, atît de important pentru trlumul cauzei în virtutea căreia milita.

După banchet a urmat trezirea la realitate și astfel s-a discutat cum anume să fie pus la cale totul, cu temeinicie. Să amplasezi niște colaci de salvare costisitori așa, fără nici un fel de supraveghere, ca oricine să aibă acces la ei e, desigur, o treabă iluzorie, ținînd seama de faptul că numai funia valorează, la fiecare piesă, peste 24 de coroane.

Și-au dat seama, numai decît, că s-ar fi putut ivi cu ușurință salvatorul cu spirit de sacrificiu, în stare să fure funiile cu colaci cu tot.

Așa se face că la proxima ședință a comisiei a fost luată o importantă hotărîre care prevede necesitatea imperioasă a înființării unor cutii speciale, care să fie zidite în pod; respectiv în fundamentul balustradei, dar așa fel, încît să poată fi deschise. Cheile de la aceste cutii urmînd să se afle în păstrarea primăriei.

Mai tîrziu, această propunere a fost modificată în sensul necesității unei înțelegeri cu direcția generală a poliției, ceea ce s-a și întîmplat. După această înțelegere s-a stabilit că amintitele chei de la cîuțile cu colacii de salvare de pe podurile Vltavei să se afle la cel mai apropiat dintre gardieni.

Așa se face că tuturor gardienilor li s-a adus la cunoștință că, atunci cînd se află pe poziția celui mai apropiat, trebuie să meargă să deschidă cutia.

Asta era o treabă foarte înțeleaptă și de aceea se impunea ca ea să fie pusă în aplicare cu consecvență și temeinicie, spre a nu se ajunge la nici un fel de situație-conflict, care să contravină dispozițiilor direcției generale a poliției.

Pe toate cîuțile ocrotitoare ale colacilor de salvare fu pictată inscripția : „Cheia se află în păstrare la gardianul cel mai apropiat”. Instrucțiunile trebuie respectate cu strictețe și, așa cum demonstrează cazul domnului Kratký (Scurtu), viața a verificat instrucțiunea în speță, cu prisosință.

Domnul Scurtu, persoană respectabilă, neavînd nimic mal-bun de făcut, urmărise, de mai multă vreme, cum se aruncă sinucigașii în apă.

Cu acest prilej remarcase și măsurile de securitate luate de autorități și aștepta cu nerăbdare să vadă cum se vor aplica în practică.

Intr-o vineri, la lăsarea serii, pe cînd se plimba pe podul Karol, a surprins, deodată, o femeie, de bună seamă o admiratoare a sfîntului Jan Nepomuk, sărind în apă chiar în dreptul statuii sfîntului cu pricina.

Fără să mai stea pe gînduri, a pornit iute pe pod în jos, spre Piața Cruciaților, unde a anunțat cazul gardianului de serviciu, cerîndu-l să vină repede cu cheia la cutia prinsă de balustrada podului și să scoată imediat din ea colacul de salvare.

— Unde spuneți că a sărit ? a întrebat gardianul, conștient de instrucțiunile pe care le avea.

— În dreptul statuii sfîntului Jan Nepomuk.

— În cazul ăsta, îmi pare rău, dar nu pot face nimic, a răspuns gardianul, pentru că dispoziția sună astfel : „Cheia se află la gardianul cel mai apropiat“. Asta înseamnă că gardianul cel mai apropiat se află la poarta din Malá Strana, adică în partea opusă a podului. La el trebuie să vă duceți după cheie, căci eu nu sînt cel mai apropiat.

Și-o rupse domnul Scurtu la fugă spre poarta Malá Strana și dădu de gardianul cu pricina tocmai în dreptul statuii mareșalului Radecky.

— Îmi pare rău, scumpe prietene, dar eu nu sînt cel mai apropiat ; așa cum se prezintă situația, cel mai apropiat e colegul meu din Piața Cruciaților.

Zbură deci domnul Scurtu înapoi și-l găsi pe gardianul lui tocmai în strada Karlova.

Auzindu-l, acesta izbucni în hohote de rîs :

— Spuneți de colegul meu că era în Piața Radecky, păi, în cazul ăsta, e totuși mai aproape decît mine. N-am ce-l face. Instrucțiunea e instrucțiune. Trebuie să fugiți înapoi la el.

De trei zile alerga domnul Scurtu de la un gardian la altul; de trei ori a și fost înghățat și dus la poliție, dar nici scum nu știe care dintre gardieni e, de fapt, mai aproape.

LA FRIZER

Dramă într-un act

Domnul Spachta, frizerul, se afla în plină activitate. Victima sa fusese temeinic săpunită de ucenic și dumnului începuse s-o radă cu toată seriozitatea și în acest timp îi vorbea :

— Care va să zică, i-a venit pînă la urmă și rîndul turcului. Jigodia asta de turc s-a întins, vorba ceea, ca o pomană țigănească, pînă cînd italianul n-a mai putut răbda și a spus : „gata, de aici pînă aici“, fiți bun, stimate domn, și lăsați, vă rog, capul pe spate.

Noi, vechii ostași, stimate domn, a, asta nu-i decît o ușoară zgîrietură, stimate domn, puturosul ăsta de băiat a uitat să săpunească un firicel. Dar nu-i nimic, stimate domn, căpșorul pe spate. Și cum ziceam, noi, vechii ostași, știm ce va să zică războiul, nu-i așa ? Italianul are, stimate domn, cele mai bune arme, dar nici turcul n-o să vrea să se lase mai prejos. Numai să nu se încurce în povestea asta Serbia, stimate domn. Balcanii fierb, da, totul fierbe acum în Balcani, asta, stimate domn, n-a fost nimic, un neg, alîta tot, ăsta trebuie tăiat cu briciul și, gata, nu mai crește la loc niciodată. Dar ce să-i faci, stimate domn, dacă marile puteri nu-i lasă nici o bucurie. Da, da, Balcanul e un pămînt fierbinte, o dată explodează, nu, stimate domn, n-am intrat în piele, n-a fost decît un punctuleț negru — un ungurean, cum îi spunem noi, e mai bine să-l lăși decît să-l storci. Și să vedeți, stimate domn, că s-ar putea ca ungurul să deschidă granița și să lase să-i intre în țară dobitoacele sîrbești. Numai să nu vrea sîrbii să le vîndă mai înainte armatei turcești. Nu, n-au s-o facă, sînt

sigur de asta, căci cei mai bine e să-i lași pe turci să flămânzească, dar nici asta nu merge, stimat domn, fiindcă dumnealor au să mine în spatele armatei cămilele. Așa gîndesc eu, stimat domn, fiți bun, vă rog, și lăsați puțin capul într-o parte, așa, vă mulțumesc, turcul trebuie luat cu viclenie. Turcul e uns cu toate alifiile, vedeți chiar acum a cedat Tripolisul, în schimb pornește în interiorul țării și acolo începe cu arabii un război mărunț și or să taie în carne vie, da de unde, stimat domn, asta nu e tăietură, era un coșuleț, un mic prusac, cum îi spunem noi, și asta trebuie să dispară, da, stimat domn, războiul ăsta o să fie un război greu, mărunț-mărunț, dar o să cîrgă mult sînge, nu, vă rog să nu vă speriați, stimat domn, buza n-are nimic, să nu vă gîndiți la așa ceva, n-a fost decît puțină spuzeală, un herpes, pe care l-am ras și asta, credeți-mă, e foarte bine. De bună seamă ați tras o spaimă azi-noapte, nici nu e de mirare, în ziua de azi omul se sperie din te miri ce, și dacă izbucnește războiul european așa cum se vorbește, să te ții, stimat domn, ce cumplit o să fie, da, o să se ucidă frații între ei, a, nu vă temeți, stimat domn, a alunecat un pic briciul, sîngele ăsta îl oprim numaidecît, așa, acum e iar totul în ordine. mda, ce bine ar fi dacă ar putea să spună așa marile puteri, ei, fir-ar să fie, zău dacă mai știu ce are briciul ăsta tocmai azi, uitați-vă, parcă ar vrea să intre în turci, nu alta, e iute ca argintul viu și ascuțit mai abilit ca oricînd. Credeți-mă, stimat domn, dacă n-aș avea familie, eu însumi aș porni împotriva turcului, știți, nu pentru că e necredincios, nu, de asta mie puțin îmi pasă, n-ai decît, crede în ce vrei, dar, știți, pentru că e turc. Turcul e o pușlama, da, stimat domn, o pușlama, uitați-vă numai la turcii din Praga ce fel de nădragi poartă, zău, stimat domn, i se face omului lehamite și intră spaimă în el numai cînd îi vede, ca să nu mai vorbim că atunci cînd

În locul marăfeturilor pe care le vinde are la cingătoare un cuțit lung, și altul mai scurt, și un pistol și încă un pistol, și un cosor și te trezești că intră cu toate astea în tine, nu, stimate domn, credeți-mă, nu s-a dus decît o bucățică mică de piele, mică de tot, acum trebuie s-o dăm jos, că așa nu poate să rămînă. Da, da, cu turcii nu e de glumit, fiecare turc e ca un balaur, dar ce-i drept, și italianul e sălbatic, așa că ține-ne, Doamne, dacă povestea începe să zbîrnfie în preajma noastră. O să iasă o păruială pe cîste, ah, pentru numele lui Dumnezeu, stimate domn, nu vă speriați, imediat îl oprim, iar a fost, credeți-mă, un coșuleț, din alea, un mic prusac, cum îi zicem noi. A trebuit să dispară, stimate domn, altfel nu se putea, gata, l-am tăiat și ne-am descotorosit de el. dar dumneavoastră ați auzit, stimate domn, că turcii le-au și tăiat italienilor drumul spre mare în Tripolitania? Îi trimit acolo pe bașibuzuci, frumoasă adunătură, căpșorui într-o parte, stimate domn, acum ne bărbierim sub nas. Așa, stimate domn, dar să știți că nici italienii nu stau pe tînjală, și trimit și ei acolo regiment după regiment. Numai că arabii, stimate domn, da, arabii merg mîna în mîna cu turcii, vorba ceea, sînt de aceeași credință și le place și lor grozav să taie și să înțepe în carne vie. Dumnezeu Cristoasc, stimate domn, doar n-o să-mi leșinați aici, hei, Josef, stropește-l iute pe domnul și șterge-i sîngele de pe nas — așa, stimate domn, acum e iarăși totul în ordine, nu, stimate domn, n-a fost virful nasului, ci doar un neg, știți, ați avut pe nas un neg, s-ar putea să fi fost un semn din naștere, stimate domn, și asta, știți, trebuia și el să dispară; nu de alta, dar vă urîtea aspectul feței, stimate domn. Dar, ca să nu ult, să știți de la mine că italianii o să aibă de furcă nu glumă cu turcii, asta de vreme ce arabii s-au răsculat împotriva valahilor. Arabul, stimate domn, e, după judecata mea, mai rău ca turcul, javra asta îți taie capul... Josef, stro-

pește-l pe domnul ! — Nu vă speriați, stimate domn, asta nu-i nimic, doar bucăți de piele superficială. Știți, pielea asta, atunci când nu cedează, e afurisită rău, așa că, mai bine să dispară, stimate domn, eu, pe cinstea mea, trag o fugă pînă acolo, în Tripolitania, așa, stimate domn, Josef, adă repede apa, așa, acum vă spălăm frumos, stimate domn, și mai dăm o contra, așa trebuie, stimate domn, fără contra nu se poate, Josef, dă-mi, te rog, briciul ăla nou. Așa, stimate domn, așa, căpșorul pe spate, cine și-ar mai fi închi-puit c-o să curgă iar sînge, nu, stimate domn, n-am intrat decît în rana aceea, mai veche, să știți că eu sînt foarte atent și prevăzător, nu, nu, eu nu vreau să-i nemulțumesc pe clienții mei, vă dați seama, stimate domn, situația în ziua de azi e proastă în toată lumea. Oriunde te-ai uita, nu vezi decît rebeliuni și răzmerițe și, cit ai zice pește, curge sîngele, — Dumnezeu Cristoase, stimate domn... Josef, readu-l în simțiri, nasul, stimate domn, e întreg, povestea s-a întîmplat sub nas, o bucălică, un fleac, nici nu merită să mai vorbim despre asta. Acum, în război, soldații s-ar desfătă dacă turcii s-ar purta așa cu ei, știți, stimate domn, nu știu cum să vă spun, dar eu unul m-am zăpăcit de tot din povestea asta. Josef, dă-mi te rog bandajul, nu, stimate domn, nu vă faceți sînge rău că nu-i nimic, trece ; rănille astea din tăietură se vindecă repede. Așa, stimate domn, acum punem frumușel un platură, și dumneavoastră binevoiți a lăsa căpșorul într-o parte, ca să curățăm bine și obrazul ăsta. Știți, stimate domn, omul e, totuși, o ființă însetată de sînge, să vă țineți cîți orfani și cîte bocete și văicărieli or să fie atunci cînd or să so-sească știrile de pe cîmpul de bătălie. Josef, fil bun, te rog, și înfășoară urcchea asta în hîrtie... Așa, acum e totul în ordine, stimate domn, ne-a fost teamă pentru dumneavoastră cînd ați căzut de pe scaun ca un meteor, stați așa, și îndată va fi totul în cea mai perfectă ordine... Se

spune că iar au început să cadă meteori, stimate domn, și că s-ar vedea o nouă cometă. Asta, stimate domn, înseamnă război, da, da, asta e un semn neînșelător, rămas din vechime. Așa, și-acum, stimate domn, curățăm bine gîtul, nu, stimate domn, fără asta nu se poate, vă rog să stați liniștiți și să nu vă împotriviți, războiul e un lucru îngrozitor mai cu seamă într-o țară atît de sălbatică cum e Africa. Acolo, stimate domn, nu vă temeți, sub bărbie sîntem îndată gata, știți dumneavoastră, stimate domn, că acolo sălbaticii ăia obișnuiesc să le taie prizonierilor gîtul? Da, îl înșfacă pe bietul prizonier, pun mîna pe un cuțit lung, i-l înfig sub bărbie, cam așa, țineți-vă bine, stimate domn, îndată sîntem gata, vedeți cam așa, stimate domn, pe urmă *hîrșt* și capul se duce de-a dura. Josef, fiu bun te rog, ia capul ăsta și pune-l undeva deoparte...

După o elipă :

— Dumnezeu! Cristoase, stimate domn, ce mi-ai făcut ? !

Și domnul Spachta simte că-l ia cu leșin.

DESPRE GAZETA OFICIALĂ PRAGHEZĂ

De fiecare dată cînd iau în mînă „Gazeta Pragheză”, organ central guvernamental, simt cum îmi crește inima, bucurîndu-mă de valoarea ei estetică. De aspectul ei grafic nu se poate vorbi, acesta e destul de amărît, în schimb conținutul e îndeobște țesut din asemenea învîlminte

morale și din atâtea idei spirituale, încît e mai mare ferici-
cirea să citești aceste rînduri ale redactorilor guvernamen-
tali, printre care se remarcă, mai cu seamă, bărbăteasca
statură a domnului O! Filip. Adeseori găsește omul în ea
multe lucruri care, la prima vedere, par a fi o prostie capi-
tală. Spun la prima vedere, deoarece în clipa următoare
devine limpede oricui că aici a fost săvîrșită o glumă spiri-
tuală de înaltă clasă. De pildă, citiți în paginile ziarului
despre nenorocirea ce s-a întîmplat lingă Luzin, în Elveția,
cu care prilej s-au înecat zece băștinași cu căpitanul Liong
cu tot. Liong era chinez, iar dumneavoastră vă puneți
fiecare întrebarea cum a ajuns sărmanul căpitan în Elveția,
iar după moarte, colac peste pupăză, în coloanele gazetei
oficiale pragheze. Pe urmă căutați pe hartă Luzin. Știți
că în Elveția există orașul Luzern, nicidecum Luzin ;
Luzin e un oraș regional în gubernia rusească Vitebsk, și,
astfel, în cele din urmă vă aduceți aminte de Luzon, cea
mai întinsă dintre insulele arhipelagului filipinez, unde
chinezi sînt cu duiumul. Așa mai venim de acasă, căci
acolo s-ar fi putut îneca foarte bine amintitul căpitan
Liong. Citiți în continuare și aflați că dumnealui a fost
pirat, și, într-adevăr, ce frumos ne spune acest lucru ru-
brica de știri locale a gazetei oficiale pragheze : *Sălbătici-
tile unor pirați în Elveția*. Peste paisprezece zile veți putea
citi această știre încă o dată în Buletinul oficial.

Cîtă strădanie educativă din partea „Gazetei Pragheze”
pentru propășirea culturală a națiunii !... La urma urmei,
cititorul nici nu trebuie să dea crezare rubricii oficiale
pragheze, ci pur și simplu să întreprindă investigații și să
descopere în ce constă, de fapt, acea ghicitoare, pe care
sub forma unei știri locale o prezintă cititorilor săi „Ga-
zeta Pragheză”. Și, în felul acesta, se instruiește. Iată, deci,

În ce constă valoarea estetică a acestui colidian. Se duce omul în sala de lectură a unei biblioteci și acolo alături și compară, într-un dicționar științific, numele rîurilor, țărilor și orașelor pe care le vede tipărite în gazeta oficială pragheză. În felul ăsta cititorul prinde poftă să studieze. Cercetarea dicționarului științific, după citirea gazetei oficiale pragheze, devine pentru el o necesitate zilnică și, categoric, survine speranța că, în dorința de a-și însuși cit mai multe cunoștințe, să studieze în cele din urmă tot dicționarul științific, să observe și alte lucruri pe care un intelectual e bine să le cunoască și astfel sufletul lui devine gingaș și plătînd, începe să se gîndească la problemele artei, la educația artistică, va frecventa spectacolele de operă și pretutindeni va recomanda cu căldură lectura gazetei oficiale pragheze, care a făcut din el un intelectual și i-a influențat simțul pentru frumos..

Dar cite n-a făcut pînă acum „Gazeta Pragheză“ pentru tot soiul de ticăloși, ucigași, tîlhari, hoți și denunțatori? Aceștia au fost întotdeauna cei ce au ajutat poliția să meargă pe urmele tîlharilor și ucigașilor, publicînd pe coloane lungi o descriere amănunțită a faptului că *nu* l-au văzut pe răufăcător: „S-a încetățenit părerea că făptașul *n-a purtat* sacou negru și pantaloni gri!“ Ținînd seama de această opinie, poliția întreprindea cu hotărîre cercetări mult ușurate prin aceea că-i aresta pe toți bărbații care *purtau* sacou negru și pantaloni gri căci, credeți-mă, era un truc al „Gazetei Pragheze“ cînd scria că făptașul *nu purta* sacou negru și pantaloni gri, presupunînd că după citirea acestei știri făptașul avea să îmbrace anumе un sacou negru și pantaloni gri, ca să nu fie recunoscut.

„Gazeta Pragheză“ a fost aceea care l-a descris, pînă în cele mai mici amănunte, pe asasinul Magdei Novotná, ca și cînd ar fi colaborat săptămînal la suplimentul umoristic duminical, și cei din redacție l-ar fi cunoscut din vedere.

Există însă o expresie care joacă un rol foarte important în toate aceste știri ale gazetei oficiale pragheze. Iar această expresie este „din păcate”. Zi de zi puteți citi : „Din păcate, a fugit”. „Din păcate, s-a aruncat în apă...” „Din păcate, în clipa în care băcăneasa s-a întors cu spatele, el i-a furat o bucată de șunță în valoare de zece coroane”. „Din păcate, după aceste cuvinte, a siluit-o”... „Din păcate, s-a îmbătat”.

Conținutul „Gazetei Pragheze” e variat și atractiv. Gazeta e împărțită, din punct de vedere tematic, în două părți. Pe una din ele se poate vedea titlul PARTEA OFICIALĂ, pe cealaltă PARTEA NEOFICIALĂ. În partea oficială aflați tot ceea ce trebuie să știe orice om așezat. Acolo, de pildă, stă scris că prințesa de Schaumburg-Lipe a zămislit un prințisor, sau că : guvernatorul (mi-e teamă că acest amănunt nu va trece la cenzură), așadar, domnul guvernator a plecat cu automobilul la Kladno și, de-acolo, a luat-o apostolește spre Viena, și așa mai departe, știri una și una. Și cu câtă plăcere citește omul asemenea știri oficiale. Așa află că distinsul consilier comercial Hachfeld din Mōdling a fost numit consilier guvernamental. Și ce bucurie pe toată lumea atunci când te întreabă ce mai e nou... „Cum adică, dumnecata încă nu știi că distinsul nostru consilier comercial Hachfeld a fost numit consilier guvernamental ?” Și o luați repede din loc, spre a putea comunica mai departe această știre atât de plăcută și atât de importantă.

Dar n-ați apucat bine să vă delectați cu *Partea oficială*, că și începe să vă amuze *Partea neoficială*, unde puteți citi, de pildă, următoarele : „*Alinare sufletească prin pedeapsa cu moartea*”. Așa cum slntim informați din surse demne de încredere, în cadrul discuției cu privire la modificarea Codului penal, urmează a fi luată în considerare alinarea sufletească prin pedeapsa cu moartea. Alinarea va fi, de-

sigur, de mari proporții și noi nu vom uita să aducem la cunoștință cititorilor noștri — atunci când va fi cazul — amănunte în legătură cu această alinare ! La ce anume ne putem aștepta, potrivit știrii gazetei oficiale, care, *atunci când va fi cazul*, va aduce la cunoștința cititorilor săi amănunte cu privire la alinarea prin pedeapsa cu moartea ? Să beneficieze, oare, de această alinare prin pedeapsă cu moartea numai abonații gazetei oficiale pragheze ? Dar cum rămâne cu noi, ceilalți, care nu ne-am abonat ?

În sfârșit, știrea pe care o citiți în continuare are într-adevăr darul să vă bucure : 312 pelerini, cu lacrimi în ochi, au pornit să bată drumul de la Brno pînă în Palestina. Știrea aceasta e atât de importantă, încît gazeta oficială a tipărit-o cu literă grasă.

Și dacă nici cu asta nu vreți să vă bucurați, atunci, cu siguranță, vă va amuza foiletonul în care Jan Josef Svatek își publică aventurile sale printre arabii din Tunisia. Aventuri care, fără îndoială, vor avea darul să vă captiveze. De altfel, în toate foiletoanele sale, acest distins călător bea cafea Mocca și se lasă pișcat de ploșnițe. Și treaba asta o face din aprilie.

Un mare avantaj are totuși această gazetă oficială pragheză. Un avantaj de netăgăduit : hîrtia sa care nu-i aspră, ci, dimpotrivă, moale și fină.

Această hîrtie este lăudată de toate posturile de jandarmi, unde gazeta oficială pragheză este trimisă pentru instruirea și culturalizarea vajnicilor apărători ai ordinei.

Da, hîrtia gazetei oficiale pragheze e agățată acolo, în cui, îndeplinindu-și cu cinste misiunea sa exterioară, cu acea incontestabilă drăgălășenie de care este capabilă mîna aspră și puternică a jandarmului ; și, după ce-și îndeplinește nobila misiune, coboară încet acoperind, cu fața ei oficială, actele extraoficiale ale organelor de securitate.

ULTIMUL MLADOCEH DIN KOŠIŘE

Inchinat memoriei acestuia

Košire e o comună cu totul aparte. Un anume cetățean documentează cu argumente filosofice că sint anumite momente în viața omului în care pînă și o vită înnebunește în comuna Košire. Acest cetățean e originar din Košire, iar această frază învăluie într-un mister și mai mare ce anume stîrnește în Košire o impresie atît de aparte.

De atîtea ori m-am gîndit la povestea asta și pot spune că, asumîndu-mi misiunea de a observa vacile mîinate prin Košire, am remarcat că aceste cornute de prăsilă manifestă, în drum spre Košire, o anumită neliniște.

Și totuși înfățișarea comunei Košire lasă o impresie dulce, plăcută, plină de blîndețe și de bună vecinătate, mărturie stînd Palatui reprezentativ în care sint instalate școlile, primăria, cisterna pompierilor, secretarul comunal și alte unelte și persoane asemănătoare ce sîrjesc interesele obștei. Această uriașă clădire n-a avut, inițial, nici un fel de intrare.

Antreprenorul care a înălțat acest edificiu e un bărbet necpus de uituc. Într-o vreme își uita cu regularitate umbrela în circiuma U Holubu* din Smichov, pe urmă cînd își venea în fire și își aducea aminte, se întorcea acasă cu umbrela, în schimb, în ziua următoare, uita să descendeze intrarea pe planul acestei clădiri.

Pe urmă s-a odihnit un timp și de atunci ultă numai umbrelele.

* În porumbelu'.

Cei din Košice, cum nū cad ușor pradă deznădejdii — cu calm au spart un zid din partea scării, au făcut o intrare modestă, ce-i drept nu prea lesne de găsit, și, pe aici, domnul primar se strecoară frumușel în primărie, de parcă i-ar fi rușine de comuna pe care o gospodărește cu atita sîrg.

De vină că nu se bucură de o faimă prea bună comuna Košice sînt tot felul de întîmplări misterioase. Lăudabilă a fost, în privința aprecierii Košicelui, activitatea gazetei oficiale pragheze. Din pricina unor misterioase evenimente petrecute la Šmukyrka, „Gazeta Pragheză“ a lipit întregului tineret din Košice eticheta de depravat. Primarul comunei a răspuns printr-un trimis special că omorul nu a fost comis în cadastrul Košice, ci pe teritoriul Smichovului.

Organele primăriei din Smichov au explicat însă că, în urma investigațiilor și constatărilor polițienești, crima a fost săvîrșită în cadastrul comunei Košice, după care trupul neînsuflețit al victimei a fost tîrît în cadastrul Smichovului, aducindu-i-se în felul acesta o gravă profanare.

Așa stînd lucrurile, primarul Košicelui a răspuns în „Politica“, arătînd că presupușii ucigași sînt totuși cetățeni ai comunei Smichov.

Drept care, Smichovul a ripostat oficial :

„Presupușii ucigași sînt, într-adevăr, cetățeni ai comunei Smichov, dar adevărații ucigași se cuvine a fi căutați în Košice“.

S-ar fi ajuns probabil, dacă nu sigur, la un război fratricid; dacă, între timp, n-ar fi apărut alt eveniment care să împingă chestiunea apartenenței amintiților ucigași pe planul al doilea al preocupărilor polițienești. De data aceasta era vorba, desigur, de Košice. La comisaratul poliției din Košice, gardienii l-au zvîntat în bătaie

pe revertențul Spurny. Și l-au zvîntat în bătaie pentru simplul motiv că l-au arestat. Alt motiv n-au avut. „Gazeta oficială pragheză” a scris, ce-i drept, că a mușcat, dar asta nu poate fi adevărat, pentru că, e știut, un om cu dinții proaspăt scoși n-are cum să muște.

Și tocmai în acele vremuri, înduioșător de tulburi, mi-a fost dat să-l cunosc pe cel din urmă mladoceh din Košice.

— I-au pus pătura în cap, mi-a spus el, cu un aer de cunoscător — și acum încasează, derbedeule, să ai de cheltuială, de vreme ce nu vrei să muncești. Și l-au tăbăcit în lege... Ori se știe că un asemenea revertent nu prea ține la tăvăleală. Căci astfel revertenții ăștia ne-ar fi gîtit pe noi, burghezii, la tot pasul.

După această frumoasă introducere s-a prezentat.

— Mă numesc Nuše * și sînt ultimul mladoceh din Košice.

Pe urmă a tăcut cîteva clipe, după care s-a grăbit să adauge :

— Dumneata locuiești acolo, sus. Nu știu dacă știți, dar vecina dumitale Davidová are chingi noi la coșarcă. De unde are femeia asta atîția bani !... Se spune despre ea că ar fi vizitată de un plutonier-major. Cum văd, n-are parte de prea multe bucurii de la fetele ei. Una ține de-acum un prunc în brațe, a doua leagănă, iar o a treia fată nu are.

— Va să zică dumneavoastră binevoiți a fi ultimul mladoceh din Košice ? am întrebat eu respectuos.

— Da, a încuviințat dumnealui, cu o voce întunecată. Inițial am fost douăzeci. Am crescut, ca să zic așa, îmbucurător, dar pe urmă, unul după altui, prieten după prieten

---

* Coșarcă

len, s-au pierdut. Și am rămas doar doisprezece. Atunci, noi mladocehi din Košice am înființat un club politic. De îndată ce l-am pus pe roate, am început să desfășurăm aici o intensă activitate de club. Pe urmă s-a revărsat într-o zi pîrîul din Motol și s-a zis cu clubul, pentru că noi, membrii clubului, ne-am certat atunci pe chestia regularizării. Cineva a spus că problema regularizării pîrîului din Motol nu intră în competența programului mladoceh, altul a afirmat că numai într-un partid în care domnește libertatea de gândire pot fi aplicate orice fel de principii politice. Așa se face că ne-am certat vreo săptămînă, după care, nu știu cine, i-a turtit nasul președintelui. Iar mie, tot așa, mi-a azvîrlit unul cu o cutie de chibrituri înfiptă într-un suport de porțelan. Cu același prilej, casierului i-au tăiat paltonul...

Și uite așa, clubul s-a dizolvat, statutul lui a fost returnat la guvernămînt, și astfel n-am mai rămas credincioși stindardului mladoceh decît cinci.

La un an după aceea ne-am mai înmulțit cu un membru.eram, așadar, în total, șase mladocehi în întreaga comună Košice. Al șaselea membru, de care vorbeam, a împrumutat de la ficcare adept al partidului cîte zece coroane. De îndată ce a avut cincizeci de coroane în buzunar, a șters-o, dispărînd fără urmă, și treaba asta i-a infuriat în asemenea măsură pe trei dintre cei rămași, încît au declarat că în asemenea condiții nu pot fi susținătorii unui partid liber-gînditor.

Am rămas, deci, doi mladocehi în Košice. Eu și un oarecare Pejza. Acest Pejza s-a spînzurat din pricina unei chestiuni bănești, și, astfel, am rămas doar eu, care voi rămîne în continuare credincios programului mladoceh, și nu voi părăsi niciodată stindardul partidului.

Și tot vorbind așa, am ajuns pe Černý Vrh *. Jos, sub noi, Košice se desfășura în toată splendoarea lui, iar domnul Nuše, privind valca de la înălțimea aceea, mi-a șoptit cu acea ardoare caracteristică sfinților și eroilor :

— Țin sus, cu fermitate, stindardul mladoceh. Cu el voi birui, cu el voi muri !

Din clipa aceea am simțit o deosebită plăcere în a-l urmări cu atenție pe acest distins domn Nuše. Și astfel am avut ocazia să văd misterioasa comportare a acestui ultim mladoceh față de celelalte partide politice, și să surprind o serie întreagă de lucruri demne de admirat.

Domnul Nuše folosea, în discuții, fie cuvântul frate, fie tovarășe, în funcție de omul cu care vorbea.

Personal își spunea burghez, iar duminica dimineață, când pășea îmbrăcat în haină neagră spre biserică, spre a înălța Domnului mulțumirile mladocehe, le spunea, zîmbitor, cunoscuților și prietenilor :

— Mă duc să ascult cuvântul Domnului, așa cum se duceau huseii înainte de a porni în bătălie.

La amiază, în drum spre casă, făcea un popas în circumscripția domnului Pražsky „La coroana“, unde, în fața unei halbe cu bere, dezvoltă programul partidului mladoceh :

— Nimeni n-ar vrea să facă nimic, iar noi, burghezii, să muncim spetindu-ne pentru ei. De aceea, noi, mladocehii, nu facem la rîndul nostru nimic.

În ochii mei, ultimul mladoceh din Košice devenea din ce în ce mai misterios. Pe urmă a venit serbarea Înălțării Domnului și prin toată comuna s-a răspîndit vestea că

---

* Dealul negru.

ultimul mladoceh ridică, pe socoteala lui, două altare în piața publică.

Și așa a fost ! După-amiaza s-a dus în mijlocul muncitorilor cărămîdari să le țină un discurs despre sarcinile partidului mladoceh.

Știu doar atît, că a fost dat afară din sală. L-am întîlnit în aceeași seară, și pe un ton grav mi-a spus :

— Țin sus, cu fermitate, stindardul mladoceh, cu el voi birui, cu el voi muri !

În seara următoare, l-am văzut pe ultimul mladoceh din Košice în grădina fabricii de bere din Motol.

Avea în fața lui ziarul „Narodni listy“ („Foaia națională“), iar pe cartonașul însemnat cu multe liniuțe o halbă de bere neagră.

În răstimpuri golca paharul cu un gest mecanic și se uita în paginile ziarului „Narodni listy“.

După multă vreme m-a observat și, ridicînd gazeta deasupra capului, a bolborosit ceva... după care s-a prăbușit sub masă. „Narodni listy“ i-a acoperit, ca un drapel de onoare, pieptul său curajos. Și, precum sîngele luptătorilor, i se prelingea pe obraji berea neagră, vărsată din pahar.

Nu era nimic altceva decît o intoxicație alcoolică. Pe urmă, întreaga grădină s-a eufundat într-o liniște adîncă...

Pînă noaptea tîrziu, ospătarii au avut de furcă, nu glumă, ca, de bine, de rău, să-l readucă în simțiri, stropindu-l cu sifon și dîndu-i să bea cafea neagră.

Și cînd s-a trezit, uitîndu-se în jurul lui cu niște ochi cît sarmaua și văzînd atîtea sticle de sifon și atîtea cești goale de cafea neagră, a declarat printre sughițuri :

— Acum sînt, într-adevăr, reorganizat...

De atunci nu l-am mai văzut pe ultimul mladoceh din Košice, această figură misterioasă, mai misterioasă decît însăși comuna Košice.

OBIECTE ÎMPOTRIVA CONFISCĂRII

În fața curții de apel în problemele presei se judecă în clipa de față o cauză referitoare la confiscarea unei broșuri. Procuratura generală a descoperit în incriminata broșură încălcări ale legii privind liniștea și ordinea publică.

Membrii completului de judecată se află așezați la o masă lungă și, din locul în care altă dată stă avocatul, tînărul și entuziastul autor, redactor al unei publicații cotidiene socialiste, își apără singur broșura cu pricina.

E în toiul expunerii pledoariei sale și vorbește ca un în-ger. În expunerea sa explică ce înseamnă revoluție și ce-i aia evoluție, arătînd că tocmai cutare și cutare aliniat din textul broșurii nu pulea să stîrnească revoltă sau indignare, pentru simplul motiv că sînt citațe din istorie, așa cum aceasta e predată în școli.

Președintele completului de judecată se uită la el, dar nu-l ascultă.

În îndelungata sa practică judecătorească învățase să-l poată privi pe vorbitor fără să-l audă ce vorbește.

De altfel, li este absolut indiferent ce vrea să-i spună. Se uită, și se uită, și dispoziția lui e a unui oștean ostenit care doarme în marș, dar continuă să meargă și iar să meargă.

Și domnul președinte îl privește pe vorbitor, îl privește mereu, dar de gîndit se gîndește la cu totul altceva.

Entuziastul care-și apără propria cauză își spune cu bucurie, în sinea sa, ce mult îl interesează pe domnul președinte povestea lui, și ridică din ce în ce mai mult stăvilele elocinței sale, vorbește cu însuflețire și, în acest timp, se uită drept în ochii președintelui, care se frămîntă, între-

bîndu-se, în sinea lui, ce anume putuse să lipsească azi în cafeaua de dimineață. Frișca, l-a spus menajera, era bună, cafeaua proaspăt prăjită, cicoarea de la Köln, și, totuși, nu fusese cafeaua lui de toate zilele.

Se uită la vorbitor și își spune : „Ai putea să porți și tu manșete !”...

Entuziastul june vorbește mai departe cu aprindere și gesticulează agitat.

„Aha, manșetele le are pe masă”, meditează domnul președinte, uitîndu-se la vecinul său, consilier de justiție, al doilea membru al completului de judecată.

Ochii acestuia spun cît se poate de grăitor că obiecțiile i se par mult prea lungi și că va fi nevoie să tragă un pulșor de somn. Așadar își sprijină capul în palma dreaptă, prefăcîndu-se că examinează textul broșurii confiscate, și spre a nu fi văzut, îngrămădește în fața lui, ca un zid, tomurile de legi, și moșăie.

Nu multă vreme însă, căci al treilea membru al completului de judecată îi dă un ghiont zdravăn și-i spune în șoaptă :

— Iar m-a înțepat în spate, domnule coleg !

Suferă de reumatism și e silit să se reazeme de speteaza capitonată a jilțului, așa că nu poate închide ochii așa fel încît să nu-l vadă vorbitorul.

Se uită chinuit prin sala de ședințe ; cascadează și fixează dosarul din fața lui. Desenează pe el, cu cîrionul, un cîine și acum îi șterge, pe îndelete, cu guma, coada, picioarele, capul. Face treaba asta așa, fără nici o noimă, și în acest timp se gîndește la noua sa alifie pentru tămăduirea reumatismului.

Îi mai dă un ghiont colegului din stînga lui și-l întreabă, murmurînd :

— Ce părere ai, domnule coleg, o baie de aburi ar merge ?

Colegul se trezește și mormăie somnoros :

— Crcionul să i-l lăsați... Și fără să mai sufle o vorbă, își vede mai departe de somnul lui.

Și exaltatul autor nu mai conținește să vorbească, apărându-și cu agilitate propria cauză, în timp ce în partea dreaptă a președintelui începe să caște al patrulea membru al completului de judecată, care, aplecându-se peste domnul președinte, îi umflă ștengărește zidul de tomuri din fața celui de-al doilea membru, îngăduindu-și să-i spună :

— Permiteți, domnule coleg ! ? !

Acesta se trezește și se uită cu ochii holbați la cel ce ridică obiecții împotriva confiscării, cum sună, în stilul oficial, denumirea unui asemenea tînăr.

Somnul în aceste condiții nu pare, la prima vedere, un somn liniștit, dar cine are o practică mai îndelungată în această privință, ca de pildă acest membru al completului de judecată, se descotorosește cu atîta ușurință de orice griji, încît așipește și doarme buștean în toiul dezbaterii.

E un fel de somn artificial, un adevărat miracol în ecest domeniu de activitate. Peste puțin timp, magistratul e treaz de-a binelea, ia din vîrf zidului de protecție unui din coduri, se uită la el, apoi îl pune la loc și își reia firul somnului binefăcător.

Vorbitorul observă acest transfer al tomurilor de legi, și asta îl face să pledeze cu și mai multă insistență, spre a convinge pe membrul onor completului de lipsa de semnificație și inoportunitate a confiscării broșurii sale. Trezirea codurilor de legi dintr-o mînă într-alta e, pentru el, o neînșelătoare mărturie că domnii magistrați sînt nespuse de interesați de cazul în speță.

Președintele a lăsat capul în jos și se joacă învîrtindu-și degetele la adăpostul mesei și în acest timp se întreabă dacă l-a păcălit cumva tutungiul, azi-dimineață cînd a cumpărat de la el obișnuitele trabuce.

Scoate din buzunarul de sub robă portmoneul și numără conținutul. Și astfel își dă seama că lipsește o coroană, apoi, uitîndu-se la vorbitor, își dă seama că în dimineața aceea cumpărase cu șase havanc mai mult decît de obicei.

Liniștit, le aruncă o privire membrilor completului de judecată. Unul doarme dus în spatele tomurilor de legi, în timp ce în dreapta lui, cei doi sînt pe cale să așipească. Și moțăie amîndoi, aidoma iepurilor, cu ochii deschiși.

Pe urmă aude un fel de vuiet venind dinspre sala de ședințe. Își dă seama la iuțeală că individul pledează mer-cu, susținîndu-și cu ardoare obiecțiile și, uitîndu-se la ceas, președintele constată că inculpatul vorbește de două ore, fără întrerupere.

În stînga, în spatele adormitului consilier, ascuns în bîrlogul lui, grefierul e încă în plină activitate.

Acesta, ca să-i mai treacă de urît, descenează pe hîrtie tot felul de monștri și se iscălește și, tot ca să-i treacă de urît, stenograflază din cînd în cînd cîte o frază din expunerea tînărului și inflăcăratului vorbitor.

— ...Căci, onorată curte, în fraza „mîini bătătorite se ridică spre ceruri în semn de blestem“, nu-i nimic de natură să instige opinia publică la revoltă...

Buf bum ! Al patrulea membru al completului de judecată s-a prăbușit de pe scaun. Visase ceva despre chinezi.

Nu-și pierde însă prezența de spirit, și spune cu voce tare, ridicînd o hîrtie de pe jos :

— Ca să vedeși, era cît pe ce să ne zboare un document !

Vorbitorul tulburat de bufnitură s-a uitat la ei cîteva clipe, iar acum îl privește drept în ochi și iar vorbește ca

un inger ; la rîndul său, magistratul îl urmărește un timp stînd în picioare, apoi se așază la loc în jîțul său și președintele îi îndreaptă zidul de hîrtoage din fața lui.

Acum însă e prea tîrziu ca să mai doarmă. Vorbitorul își încheie pledoaria cu rugămîntea adresată onor curții să țină scama de îndreptățite și fundamentalele sale obiecții și să anuleze decizia de confiscare.

Membrii completului de judecată își iau de pe masă beretele, iar președintele declară solemn :

— Curtea se retrage pentru deliberare.

Și pornesc toți patru spre sala de consiliu. În frunte președintele și, în urma lui, membrii completului. Și ușa se închide în spatele lor.

În mijlocul sălii se află o masă lungă, verde. Grefierul e ultimul în această procesiune. Cu gravitate și într-o tăcere desăvîrșită ocolesc cu toții masa verde. Cînd e gata să apuce de clanța ușii ce dă în sala de ședințe, președintele se oprește brusc și spune :

— *Încă o dată în jurul mesei, povestea a fost mult prea lungă !...*

Și iată-i făcînd încă o dată ocolul mesei și, în fine, pășind majestuos în sala de ședințe. Plin de însuflețire, jurnalele se uită la ei în clipa în care își pun bereta pe cap. Și supraveghetorul îi spune :

— Ridicați-vă în picioare.

Iar președintele citește solemn de pe o filă de hîrtie goală :

— În numele Majestății sale Împăratul Franz Joseph, curtea de apel în problemele presei a decis, după o adîncă și matură chibzuință, că obiecțiile prezentate aici împotriva forurilor competente nu se iau în considerație și confirmă întru totul formularea acestora în ceea ce privește confiscarea ! Motivele vor fi furnizate ulterior. *Asadar, cu Dumnezeu înainte !*

CUM AM DEVENIT REDACTOR LA „LUMEA ANIMALELOR“

Cum am devenit redactor la „Lumea animalelor“, la revista asta interesantă, e o întrebare destul de complicată care m-a frământat multă vreme, pînă cînd am ajuns la concluzia că lucrul nu s-a putut întîmpla decît într-un moment de necugetare, furat de dragostea ce o nutream față de vechiul meu prieten Hájek, care pînă atunci condusesese cu cinste revista; îndrăgostindu-se de fetița domnului Fuchs, proprietarul revistei, acesta l-a gonit pe dată, avînd însă grijă ca înainte de a pleca să-l roage a-i recomanda un redactor ca lumea.

După cum vedeți, pe vremea aceea relațiile de muncă erau foarte ciudate.

Cînd prietenul meu Hájek m-a prezentat proprietarului revistei, acesta m-a primit cu foarte multă căldură și m-a întrebat dacă am oarecare noțiuni despre animale și părea foarte încîntat de răspunsul meu în care i-am declarat că întotdeauna am prețuit foarte mult animalele, că am văzut în ele etapele de evoluție spre specia umană și că, mai cu seamă în ceea ce privește ocrotirea animalelor, am respectat întotdeauna dorințele și năzuințele lor. În fond, animalele nu cer altceva decît să fie sacrificate, pe cît posibil fără durere, înainte de a fi mîncate. Căpui se naște cu ideea fixă că nu-i frumos din partea bucătăresei să-i spintece pîntecele de viu, iar obiceiul unora de a suci gîtul cocoșului este în contradicție cu principiile Societății pentru ocrotirea animalelor, care arată că păsările nu trebuie tăiate de mîini neîndemînatice. Aspectul închircit al mrenelor prăjite dovedește că muribundele protestează

Imporiva faptului că sînt prăjite de vii în margarină. A goni curcanul...

Cînd să-i vorbesc despre curcan, patronul m-a întrerupt și m-a întrebat dacă mă pricep la păsări, cîini, iepuri de casă, albinc, dacă cunosc diversitatea vieții animalelor, dacă știu să tai din jurnale străine fotografii bune pentru a fi reproduse, să traduc articole de specialitate despre animale, să răsfoiesc prin lucrările lui Brehm ca să mă inspî, pentru a redacta, în colaborare cu el, articole de fond privitoare la viața animalelor. M-a întrebat de asemenea dacă aș putea să scriu despre schimbarea anotimpurilor, despre alergările de cai, despre vînătoare, despre dresarea cîinilor polițiști, despre sărbătorile naționale și religioase, pe scurt — dacă aș fi în stare să am o privire gazetărească de ansamblu, pe care s-o sintetizez într-un scurt și concis articol de fond.

I-am declarat că mă gîndisem la asta, că mă preocupase încă de mult ideea conducerii luminate a unei asemenea reviste cum este „Lumea animalelor” și că pot face față, cu cîinste, tuturor rubricilor, întrucît slăpînesc la perfecție subiectele amintite. Strădania mea, i-am spus eu, va fi însă de a ridica revista la un nivel neobișnuit de înalt, printr-o reorganizare atît din punct de vedere al conținutului, cît și al orientării ; să introduc rubrici noi, ca de pildă: „Colțul vesel al animalelor”, „Animalele despre animale”, urmărind în același timp, cu grijă, situația politică ; să furnizez cititorilor surprize după surprize, pentru ca să nu aibă timp să-și revie, trecînd de la un animal la altul. Rubrica „O zi din viața animalelor” trebuie să alterneze cu „Noul program pentru rezolvarea problemelor în legătură cu creșterea animalelor domestice” și cu „Mișcarea vitelor cornute”.

M-a întrerupt din nou, declarînd că proiectele mele îl satisfac în totul și că, dacă voi reuși să realizez numai

jumătate din ceea ce îmi propun, îmi va dăruia o pereche de porumbei Wyandot, de la ultima expoziție de păsări de la Berlin, care au obținut premiul întâi, iar proprietarul, medalia de aur pentru împerechere excepțională.

Pot să vă spun că m-am străduit să-mi respect în revistă programul de conducere, pe cât m-au ajutat puterile, ba pînă la urmă am descoperit că articolele pe care le scriam depășeau chiar cu mult competența mea.

În dorința de a oferi cititorilor ceva nou, am început să inventez noi animale.

Am pornit de la principiul că, de pildă, elefantul, tigru, leul, maimuța, cîrlița, calul etc. sînt de mult creaturi prea cunoscute cititorilor revistei „Lumea animalelor” și m-am gândit că cititorul trebuie captivat cu ceva nou, cu noi descoperiri și de aceea am încercat să le prezint o balenă cu pîntece de sulf. Acest nou tip de balenă nu depășea mărimea unui morun, dar era prevăzută cu o bășică plină cu acid formic și un canal special prin care balena mea cu pîntece de sulf lansa, prin explozie, oricînd dorea, asupra peștilor mai mici pe care voia să-i înghită, paralizîndu-i, un acid otrăvitor, căruia, mai tîrziu, savantul englez... nu-mi amintesc acum ce nume i-am dat — l-a numit „acid de balenă”. Untura de balenă era cunoscută de toată lumea, dar noul acid a trezit atenția cîtorva cititori, care au întrebat de firma care se ocupă de prelucrarea acestui acid.

Pot să vă asigur că, în general, cititorii „Lumii animalelor” sînt foarte curioși.

Curînd, după balena cu pîntecele de sulf, am descoperit, unele după altele, o serie întregă de noi animale. Vă amintesc, în treacăt numai, printre altele, de : foca-tărcată — un mamifer din neamul cangurului : bou suplu — un tip de vacă preistorică ; infuzorul-sepia, înfățișat ca un tip de guzgan... Animalele mele se înmulțeau de la

o zi la alta. Mă minunam eu singur de succesele pe care le obțineam. Niciodată nu mi-am închipuit că regnul animal trebuia complicat atât de mult și că Brehm a putut să treacă cu vederea atâtea animale, în lucrarea sa „Viața animalelor”. Au știut oare Brehm și toți urmașii lui despre lilacul meu de pe insula Islanda, „lilacul nordic”; despre pisica mea domestică de pe culmea muntelui Kilimanjaro, pe care am numit-o „cerbul-pachiuha”?

Ce știuseră pînă atunci naturalistii despre puricele inginerului Kuhn, descoperit de mine în chihlimbar; despre acest purice care era orb fiindcă trăia subteran pe spatele unei cărți preistorice, și ea oarbă, pentru că — așa cum am scris — străbunica lui se împerechease cu un arici orb și el, din grôtele de la Adelsberg, care pe vremea aceea se întindeau pînă la Marea Baltică de azi?

Din pricina acestui eveniment lipsit de însemnătate se încinse o aprigă polemică între ziarele „Čas” („Timpul”) și „Čech” („Cehul”), deoarece „Čech”, organ clerical, citind, cu lux de amănunte, în folletonul său, articolul meu despre puricele orb, trase următoarea concluzie: „Ceea ce Dumnezeu face, este bine făcut”. Dimpotrivă, cum era și firesc, „Čas”, revistă pur realistă, distrusese puricele meu o dată cu preasfințitul ziar „Čech” și din clipa aceea se părea că mă părăsește steaua de inventator și descoperitor de noi creaturi. Abonații revistei „Lumea animalelor” începură să se neliniștească,

Această neliniște a fost stîmrită de scurtele mele note despre apicultură și avicultură, în care dezvoltam o nouă teorie personală, care a produs o adevărată furie, deoarece aplicînd sfaturile mele simple, cunoscutul apicultor Pazourek a murit de apoplexie, în timp ce în regiunile Šumava și Podkrkonošc stupăritul a dispărut cu desăvîrșire. În păsări a dat molima și, ce mai tîra-vura, au pierit cu du-

icnului. Abonații îmi scriau scrisori de amenințare și refuzau primirea revistei.

Văzînd cum stau lucrurile, am schimbat sfera de activitate și m-am lansat în domeniul păsărilor sălbatice. Îmi amintesc și acum de scandalul meu cu redactorul-șef al ziarului agricol „Selský Obzor” *, deputatul clerical Josef M. Kadlčák †

Décupasem din revista engleză „Country Life” ** fotografia unei păsărele cocoțate într-un nuc. Am botezat-o „nuculeană”, așa cum, în mod logic, n-aș fi stat o clipă la îndoială să scriu că pasărea care sta pe o creangă de ienupăr se numește „ienupăruț” sau la nevoie „ienupăruță”.

Și să vedeți ce s-a întîmplat... Domnul Kadlčák a îndrăznit să mă atace, printr-o carte poștală obișnuită, în care îmi atrăgea atenția că pasărea respectivă nu era o „nuculeană”, ci o gaiță, pasăre căreia în traducere germană îi spune *Eichelhäher*.

I-am scris o scrisoare în care i-am expus în întregime teoria mea despre „nuculeană”, împănîndu-mi expunerea cu multe înjurături și citate inventate din Brehm.

Deputatul Kadlčák mi-a răspuns în „Selský Obzor” printr-un articol de fond.

Șeful meu, domnul Fuchs, se afla ca de obicei la cafe-nca și citea gazetele de provincie, pentru că în ultima vreme începuse să urmărească cu multă atenție aluziile pe care presa provincială le făcea la adresă captivantelor mele articole, apărute în „Lumea animalelor”. Cînd m-am dus la el, mi-a arătat ziarul cu pricina „Selský Obzor”, care se afla pe masă și mi-a spus, aproape în șoaptă, privindu-mă cu ochii lui triști, să citesc.

---

* Orizontul Țăranilor.

** Viața rurală.

Am citit articolul cu glas tare în fața întregii asistențe din cafenea :

„Onorată redacție !

Am atras atenția că în ultima vreme revista dumneavoastră uzează de o terminologie neobișnuită și neîntemeiată ; că nu ține seama îndeajuns de puritatea limbii cehe și că inventează diferite specii de animale. Am prezentat proba zdrobitoare a faimoasei gaițe, denumire străveche, folosită și astăzi în mod curent, pe care redactorul dumneavoastră și-a permis să o prezinte drept „nuculeană“. Pentru a-mi sprijini afirmația, am arătat că denumirea folosită de redactorul dumneavoastră ar putea avea un temei în cuvântul german Eichelhäher care în traducere corectă este totuși gaiță.“

— Gaiță ! repetă disperat patronul revistei.

Am continuat lectura, păstrându-mi singele rece :

„Drept răspuns, am primit din partea redactorului dumneavoastră o scrisoare foarte nepoliticoasă, cu caracter personal și neprincipial, în care sînt etichetat drept „o vită ignorantă, demnă de condamnat“, fapt care merită o sancțiune exemplară. Între oameni cuviincioși nu se răspunde în felul acesta la obiecțiuni corecte, de natură pur științifică. Aș fi foarte bucuros să știu care din noi doi anume este vită mai mare. Poate, ce-i drept, n-ar fi trebuit să-mi formuleze obiecțiunile printr-o simplă carte poștală, ci printr-o scrisoare închisă ; dar fiind mult prea copleșit cu munca, nu mi-am dat seama de acest amănunt ; acum însă, după ieșirea grosolană a redactorului dumneavoastră, îmi permit să prezint cazul judecății publice.

Redactorul dumneavoastră se înșală amarnic socotind că sînt o vită ignorantă, care habar nu are cum se nu-

mește cutare sau cutare pasăre. Aflați, domnilor, că mă ocup cu ornitologia de ani și ani de zile, dar nu din cărți, ci studiind viața-păsărilor în natură, avînd în colivii mai multe păsări decît a văzut vreodată redactorul dumneavoastră, de bună seamă un om închis în circiumile și locurile de desfrîu din Praga.

Cu toate că cele ce voi spune sînt lucruri secundare, socotesc totuși că n-ar strica dacă redactorul dumneavoastră s-ar convinge mai întîi cui îi reproșează dobitocia ; înainte ca invecțiva să-i curgă din peniță, să facă un drum pînă la Frydland în Moravia, lîngă Mistek, unde pînă la apariția acestui articol revista dumneavoastră era cumpărată.

De altfel, nu e vorba aici de o polemică personală cu un om iresponsabil, ci de o problemă de știință și de aceea repet încă o dată că a inventa într-o traducere nume de păsări este un lucru nepermis, cînd avem cuvîntul neașărhicunoscut gaiță.

— Da, gaiță ! exclamă patronul meu cu o voce și mai deznădăjduită.

Eu însă, liniștit, nu m-am lăsat întrerupt și am citit mai departe :

„Asta-i curată neobrăzare din partea unor ignoranți brutali. Cine a îndrăznit vreodată să-i spună gaiței „nuculeană” ? În lucrarea Păsările noastre, la pagina 148, veți găsi denumirea latinească *Ganulus glandarius* B. A. ; aceasta este pasărea de care vă vorbesc — gaița.

Nu mă îndoiesc că redactorul revistei dumneavoastră va recunoaște că îmi cunosc mai bine pasărea decît o poate cunoaște un nespacialist. După profesorul doctor Bayer, pasărea de care vorbește dumnealui are denumirea latinească „*mucifraga caryatectes* B”, iar acest B nu repre-

zintă, așa cum mi-a scris redactorul dumneavoastră, începutul cuvîntului bou. Ornitologii cehi cunosc numai gaița obișnuită și nicidecum „nuculeana” dumneavoastră, pe care a inventat-o tocmai acest domn căruia, după propria lui teorie, îi aparține inițiala B, pe cartea de vizită. Aceasta este o leșire pur personală, care nu schimbă cu nimic situația.

Gaița rămîne gaiță chiar dacă redactorul de la Lumea animalelor s-ar întoarce cu curul în sus, și asta dovedește cu cîtă ușurință și incompetență știu să scrie cîteodată oameni de teapa redactorului dumneavoastră, care își permit să-l falsifice în mod grosolan pe Brehm. Acest neobrăzat scrie că, după Brehm, gaița ar face parte din familia crocodilului, indicînd pagina 452, unde se vorbește despre sprancioc (*Lanius minor* L). Mai departe, acest ignorant, dacă îmi este permis să-l numesc astfel, referindu-se din nou la Brehm, afirmă că marele savant a clasificat gaița în grupa a cincisprezecea, a ciorilor, în timp ce Brehm a clasificat ciorile în grupa a 17-a din care fac parte corbul și neamul stăncuțelor. Dumnealui a mers cu nerușinare pînă acolo încît a îndrăznit să mă facă și pamine stăncuță (*colaeus*) și neam de coșofană și de ciori albastre, cu toate că la pagina respectivă din Brehm este vorba de gaițele de pădure și de coșofene pestrițe...”

— Gaița de pădure ! suspină, apucîndu-se cu minile de cap, editorul revistei. Dă-mi articolul ! Vreau să-l citesc singur.

M-am înspăimîntat de vocea răgușită cu care citea :

„Pasărea colibri sau mierla turcească rămîne de asemenea în traducerea cehă colibri, tot așa cum sturzul rămîne sturz”.

— Sturzului ar trebui să i se spună „ienupăruț“ sau „ienupăruță“, domnule șef, am ținut să subliniez eu, deoarece se hrănește cu sămânță de ienupăr.

— Domnul Fuchs trânti furios ziarul pe masă și se băgă sub masa de biliard, bolborosind ultimele cuvinte pe care le citise : „*Turdus, Colibri*“.

— Nici un fel de gaiță, urlă el de sub biliard. Nu-i adevărat, „nuculeană“! Feriți-vă că mușc, domnilor !

În cele din urmă reușiră să-l scoată de sub biliard, și a treia zi muri de meningită, în sinul familiei.

Ultimele cuvinte pe care le rostise în ultima clipă de luciditate au fost : „Nu e vorba de interesul meu personal, ci de binele societății. Din acest punct de vedere vă rog să primiți părerea mea în ceea ce privește...“ și-și dădu ultima suflare.

IN REDACȚIA REVISTEI DE ȘTIINȚE NATURALE

Sezonul șerpilor de mare durează în publicațiile cotidiene doar câteva săptămîni, pentru mine însă, ca redactor al revistei „Lumea animalelor“, sezonul acesta nu se termină niciodată. În decursul anilor, redactorii „Lumii animalelor“ strînseseră de pe unde au putut tot felul de materiale despre animale și după ce am preluat redacția în urma lor mi-am dat seama că nu există fiară pe lumea

asta despre care să nu se fi scris în această publicație de specialitate.

Am fost deci silit să născocesc noi specii de animale ceea ce mi-a dat mai puțin de lucru decât să scriu despre niște fiare de mult descoperite.

Prima mea operă a fost descoperirea hrăpărețului feroce, căruia băștinașii din Insula Fericiților îi spun „aia roro“, animal ce trăiește în apa mării de la orele zece dimineața pînă la orele patru după-amiază. Restul zilei și-l petrece pe uscat, respectiv pe Insula Fericiților, înghițind copiii băștinașilor. Am scris :

„Animalul nu e de proporții mari, dar în ferocitatea lui e nemaipomenit de puternic. Savantul naturalist dr. Everich, vechi și cunoscut prieten al publicației noastre, ne-a trimis din San Francisco următoarea descriere a hrăpărețului feroce : Potrivit cercetărilor, acest animal aparține speciei șopîrlelor. Presupun că e vorba de unica specie care s-a păstrat pînă în timpurile noastre din epoca uriașelor șopîrle, a ihtiozaurilor și a altor gigantice animale antediluviene.

Pe partea abdominală a crustei (carapacei) se află elitrele care, atunci cînd animalul se irită, se freacă una de alta, producînd astfel un zgomot puternic ce se face auzi pînă la două mîle engleze.

Am izbutit să prind un exemplar al acestor monștri, avînd ca momeală copilul unui băștinaș. Pusă într-o cușcă mare împletită din bambus, feroasa jivină a mîncat peste noapte toată cușca și jumătate din cocioaba în care se afla cușca, apoi a fugit spre interiorul țării, unde, în cele din urmă, a fost împușcat cu o pușcă automată. În stomacul jivinei a fost găsit matorul comandant al rezervelor teritoriale. Sărmanul murise de foame, încercuit de pereții de

piele at stomacului, pe care scrisese cu creionul : Transmi-teți ultimul meu gând de bine și sănătate soției mele.

Carnea acestui animal — și asta mi se pare foarte in-teressant — se bucură de mare căutare în rîndurile băști-nașilor. Am gustat din această carne, pentru întia oară, pe insula Kalalo. La gust se aseamănă cu carnea de porc. Friptă, capătă o culoare trandafirie. Ochii animalului sînt mari. Cavitătea craniană e plină de creier. Cum anume se reproduce acest animal n-am izbutit să aflu. În anexa vă trimit fotografiile raristimului exemplar.

Pînă aici, comunicarea primită de la prletenul publi-cației noastre. Fotografia o reproducem în altă pagină a revistei. (Între noi fie spus, am cerut să mi se confecțio-neze o reproducere a ihtiozaurului.)

Și cu asta mi-am început în chip strălucit activitatea la „Lumea animalelor“. Doi învățători s-au abonat numai-decît, pe doi ani, iar eu, cu un chef nebun, am cam început să-mi iau în serios noua îndeletnicire.

Intrucît eram sigur că-i foarte greu să născocești me-reu tot soiul de animale, m-am năpustit, înainte de toate, asupra balenelor. Astfel am descoperit balena cu pîtecele de sulf ce bîntuie prin mările din jurul Noului Gromsk; apoi, ca să mai scriu ceva extraspecial, m-am apucat să public cîteva curiozități nemaipomenite din lumea ani-malelor.

Am scris, de pildă, că hipopotamilor le place grozav cînd băștinașii le suflă în nări, iar furnicile pot fi atrase cu o arie din *Travtata*. În același timp am publicat un ar-ticol mare despre felul cum poate fi împiedicată strechea la bivoli, administrîndu-se tăunilor o fricție serioasă cu terebentină.

Altă curiozitate din lumea animalelor este aceea că melcii recunosc punctele cardinale și, atunci cînd bate vîntul dinspre apus, ei o întind spre răsărit. Termitele își

clădesc mușuroaiele în așa fel încît le îndreaptă cu muchea tăloasă împotriva vinturilor alizee, pe care le spintecă și le împrăștle, aducînd astfel o mare binefacere întregii Australii septentrionale.

Aceste curiozități i-au plăcut atît de mult unui profesor de științe naturale, încît s-a abonat la „Lumea animalelor”, alăturînd la această științifică hotărîre o scrisoare scurtă în care menționa că va răspîndi pretutîndea revista noastră, pentru că, datorită ei, descoperă mereu alte lumi ale animalelor.

Încurajat de acest succes, am scris în numărul următor un articol foarte captivant despre creșterea rațională a pricolicii. Am arătat că în prima lună pricolicii trebuie să fie hrăniți cu sînge de bou, continuîndu-se așa pînă în luna a șasea, cînd sîngele de bou trebuie înlocuit cu malțul.

Pricolicii se înmulțesc în luna iunie, o dată la doi ani. În perioada cînd se împerechează, adică se pricolicesc, trebuie să-i evităm, dacă, firește, nu vrem să fim împrôscați de ei cu un lichid care, amestecat în proporția cuvenită cu spirt curat, deci 1:25, se remarcă prin mirosul parfumului de mosc. Pricolicii sînt foarte lipicioși, prietenoși și credincioși, sînt bune călăuze și peznici vigilenți, înlocuind astfel, în toate privințele, cîinii pe care-i întrec prin inteligența lor extraordinară și printr-o nemaipomenită stăpînire de sine.

Deslușim două specii de pricolici : cel siberian și cel manciurian. Primul are părul argintiu, celălalt un păr cu reflexe aurii.

Articolul s-a bucurat de un mare succes. Cam la o săptămînă după aceea a apărut în redacție o doamnă înveșmîntată toată în negru, care și-a exprimat dorința să-i facem rost de o tînără pereche de pricolici siberieni. Nu eram de față, și astfel colegii au trimis-o la administrație. Contabilul (de unde să știe el ce-i ala pricolici) s-a dus cu

ca la omul de serviciu. Ca să fie clar, redacția noastră vinde tot felul de animale, iar omul de serviciu, care se pricepea la pricolici la fel ca și contabilul, a spus :

— Da, distinsă conia, putem să vă oferim o pereche superbă. Nu-i avem aici, căci aici nu ținem decât cîini, ~~am~~ dus la țară ca să fie bine educați. Să aibă așa, vreo patru luni.

La care, conia a răspuns, că ar dori o pereche de șase luni.

— Da, sigur, distinsă conia, avem și pricolici de șase luni, mai frumoși chiar decât ăștia de patru luni.

— Siberieni ?

— Numai siberieni.

— Și nu mușcă ?

— Cum să muște, conia, se poate ? Pricolicii noștri sînt îmblînziți de-a binchea, ~~ce~~ mai, ca niște copii... Și ~~aleargă~~, așa cum aleargă cățeu după stăpînul lor. Sînt, într-adevăr, niște pricolici neobișnuiți.

— Bine, a spus doamna în doliu — să știți că m-a interesat foarte mult articolul apărut în revista dumneavoastră, pentru că mie mi-s foarte dragi animalele. Băiețelul meu, Karliček, în vîrstă de cinci ani, după ce m-am consultat cu tatăl meu, nu mai vrea altceva decât un pricolici și în fiecare dimineață strigă : „Mămico, vreau un pricolici“. Așa se face că m-am încumetat să plec de la Olomouc la Praga.

— Foarte bine ați făcut, distinsă conia, de îndată ce se mai îndreaptă un pic vremea, vă trimitem pricolicii, de probă, i s-a adresat curtenitor omul nostru de serviciu. Fiți bună și dați-ne adresa dumneavoastră.

Trecuseră paisprezece zile de atunci, cînd în redacția noastră și-a făcut apariția un domn cu o barbă mare, albă.

— Am venit în chestiunea pricolicilor, a început el, pe un ton foarte sever, filca mea a comandat o pereche și

pînă acum nu ni i-ați trimis. Toți cunoscuții noștri îi așteaptă cu nerăbdare și bucurie. Iar eu vreau să-i văd imediat.

— Ne este cu neputință să vi-i trimitem, i-am răspuns binevoitor, guvernul austriac a interzis importul de pricolici întrucît nici pînă azi n-a fost... reînnoit tratatul comercial dintre Austria și Rusia, în care un aliniat anume e consacrat exportului de pricolici din Siberia. De îndată ce tratatul va fi reînnoit, vă vom da de veste.

★

La un timp după aceea, mă plimbam printr-o grădină din Olomouc. Pe o băncuță, lângă mine, s-a așezat o doamnă îmbrăcată în negru ținînd în brațe un băiețel frumos care plîngea înfiorător. Plînsul lui a avut darul să mă scoată din sărite, m-am ridicat să plec, cînd, deodată, l-am auzit pe băiețel spunîndu-i mamei, printre sughițuri de plîns: „Mămico, vreau un pricolici, cînd vine pricoliciul ăla ?!”

Am șters-o grăbit, avînd în buzunar scrisoarea unui gospodar din Cehia care scria că frecase tăunii cu terebentină, pe unde-i găsise, așa cum suna sfatul articolului din „Lumea animalelor”, dar degeaba, în vaci tot a dat strechea, și pe chestia asta vine să ne facă o vizită la redacție.

Aveam în buzunar mai multe scrisori de acest gen, printre ele una în care un învățător scria că urmărise timp de paisprezece zile melcii, să vadă dacă într-adevăr deslușesc punctele cardinale, și deci binevoiește și dumnealui să ne viziteze și, cu acest prilej, să se informeze despre ce fel de melci anume este vorba...

Cum între timp m-am întîlnit cu puștiulețul care ținea morțiș să aibă pricolici la Olomouc, e limpede că am fugit de acești cunoscători ai naturii tocmai în Moravia, unde

am de gînd să întemeiez o nouă revistă de științe naturale, în care voi scrie despre însușirile spirituale ale caracatițelor.

EFFECTUL MUZICII ASUPRA ANIMALELOR

Astăzi, desigur, nimeni nu se mai îndoiește de ridicolul afirmației filosofului francez Descartes, întemeietorul filosofiei dogmatico-raționale, care a murit în anul 1650, lăsînd în urma lui cunoscuta sa învățătură despre animale, în care arată că animalele n-au nici un spirit gînditor, că totul în ele se petrece pe o bază mecanică, astfel că animalele, în calitatea lor de mașini însuflețite, sînt lipsite de orice afect și nu simt, de pildă, nici un fel de durere. La fel de învechite sînt și părerile lui Voltaire, care considera omul drept un animal ce rîde. Îndoielnice sînt și ideile filosofului Herder, care pretindea că numai oamenilor le-a fost hărăzită însușirea de a se înțelege între ei, că numai omul, dintre toate creaturile Domnului, stăpînește noțiunile de comunicare. Azi se știe, cu certitudine, că pînă și această ultimă frază este un nonsens — o prostie, dacă vrei — căci mulți membri din imperiul animalelor dispun de un procedeu propriu de comunicare între ei, și și că există animale, îndeobște cele domestice, care înțeleg limbajul omesc. Dar animalele mai cunosc și o limbă pe înțelesul tuturor națiunilor, un limbaj internațional ce exprimă pînă și cele mai mici vibrații sufletești, limbaj avînd un efect

nemaiomenit asupra sufletelor cu adevărat sensibile. Animalele înțeleg muzica.

Desigur, trebuie spus că, la fel ca și la noi oamenii, și la animale pot fi desluite mai multe categorii de ascultători ai muzicii. Iar aceste categorii sînt foarte variate. De la animalele cărora le lipsește urechea muzicală, pînă la acele pentru care melodia ideală este scîrțitul roții de tors. Vom înțilni printre animale pasionați admiratori ai muzicii clasice, prieteni ai vechii școli muzicale, după cum vom înțilni printre ele și mari iubitori ai valsurilor lui Wagner și Strauss.

În privința această influența cea mai importantă o are farmecul fiecărui animal în parte.

Ideea a fost avansată încă de antîcul Homer care ne înfățișează un delfin purtîndu-l cumințe în spinarea sa, peste valurile înspumate ale mării, pe antîcul tenor grec Arion. Acest delfin era entuziasmat de cîntecul lui Arion, așa cum, probabil, se entuziasmează ascultătorii și ascultătoarele din zilele noastre de un tenor-erou, căruia i se deshamă căii de la căruță și favoritul e tras mai departe de unii admiratori în răcnetele entuziaste ale cetățenilor de pe străzile orașului.

Din păcate, probabil tocmai fenomenul acesta stîrnește în sufletul multor entuziaști ai muzicii o impresie deplorabilă, și toți vizitatorii unor grădini zoologice, ca, de pildă, cea din Berlin, sînt nevoiți să recunoască cînstă că, dintre toate animalele, cea mai mare înțelegere pentru muzică o au măgarul și porcul, căci aceștia doi, îndeosebi porcul, sînt niște ascultători atît de evlavioși ai muzicii, încît înghit, în adevăratul sens al cuvîntului, sunetele muzicale, în care timp scurmă cu picioarele pămîntul și ochii le scînteiază de bucurie — pe scurt, porcul e un adevărat entuziast al muzicii.

Din vremea de cînd a fost inventat gramofonul s-au întreprins numeroase experiențe în sensul aflării efectului muzicii instrumentale și vocale asupra animalelor. Datorită acestor experiențe a fost înfăptuită o operă meritorie întru cunoașterea sufletului animalelor, și a fost urmărit, cu precizie, efectul muzicii asupra fiecărui animal în parte.

Ultimele experiențe în această direcție au avut loc într-o uriașă grădină zoologică din Statele Unite ale Americii, și au dus, într-adevăr, la un rezultat foarte original.

Gramofonul a fost trecut de la o îngrăditură sau de la o cușcă la alta și în felul acesta a fost urmărită influența spirituală a muzicii asupra diferitelor animale.

Experiențele s-au soldat cu un fiasco total. Șerpi, pe care scamatorii indieni se pricep să-i transpună într-o stare extatică prin intermediul fluierului, au manifestat, la sunetele gramofonului, o indiferență absolută. De aci se vede că acea înțepenire în poziție verticală a șarpelui la auzul muzicii nu-i altceva decît puțină dresură, învățată mult, cu grijă și migală.

În schimb, asupra elefanților efectul sunetelor fișnite din pîlnia gramofonului a fost de-a dreptul extraordinar. Inteligentele animale au început să-și salte trompele și urechile în ritmul muzicii și, în sfîrșit, un pui de elefant, mai curios, și-a vîrît trompa în pîlnie, ca să cerceteze cîne anume cîntă din adîncul ei.

Interessant a fost spectacolul cu tigru, cînd acesta a văzut și auzit pentru prima oară un gramofon. În primul moment puternicul tigru bengal s-a uitat nesigur la obiectului străin din fața lui, pe urmă însă a început să dea prietenește din coadă și, în acordurile melodiei izvorîte din amplificatorul gramofonului, s-a apucat să se dea de-a dura pe jos și să toarcă de zor, ca un motan. Cînd muzica a încetat, a încetat și tigrul să se mai dea de-a dura pe

pământ și numai după ce gramofonul a fost pus din nou în funcțiune, temutul animal și-a reluat jocul.

Un spectacol aparte oferă bizonii. Aceștia stau drepti ca luminarea, ascultă muzica neclintiti, ca niște adevărați cunoscători ai muzicii, apoi, încet, încet, se apropie tot mai mult de gramofon.

Multe animale execută în timpul muzicii tot felul de salturi, ca de pildă lei și cămilele. Alte animale încearcă, la auzul muzicii, să colaboreze cu muzica, de pildă cerbul, care „cântă cu sine” dacă astfel pot fi denumite sunetele emise de vocea lui în asemenea împrejurări.

Lupii și câinii urîă. La câini faptul nu trebuie să ne mire, nu de alta, dar contactul secular cu oamenii i-a făcut să devină prea nervoși.

Ursul cafeniu, la auzul muzicii, mormăie, dacă mormăitului lui e prietenos, entuziast, sau furios, asta e greu de deslușit. Bietul urs ! În acest timp nu se învîrtește și nici nu dansează, căci asta l-a învățat să facă numai cruzimea omului, născocind pentru această treabă jăratecul sau tabla încinsă și nicidecum sunetele de vioară (eventual).

Cel mai caraghios s-au comportat, într-o grădină zoologică, urangutanii. Aidoma copilului care cercetează cu înfrigurare păpușa, au supus și ei, din pură curiozitate, întreg gramofonul unui examen foarte temeinic. De faptul că maimuțele ascultă cu drag muzica, nu trebuie să ne mai minunăm după cele mai recente cercetări întreprinse de naturaliști, care au descoperit că antropozii dispun de anumite însușiri ce le permit să cînte.

Și tocmai antropoidul gibbon e cel ce știe să cînte întreaga octavă în semitonuri aidoma nouă, oamenilor, fi-rește numai atunci cînd e îndrăgostit.

Așadar a avut dreptate Richard Wagner când a spus : „Ce frumos poate fi înțeles spiritul muzicii, atunci când iubim. Dragoslea e ea însăși muzică.”

Iar gibbonii cântă, încântându-și iubilele în octave.

CURIOZITĂȚI DIN LUMEA ANIMALELOR

Beția în rindurile animalelor. Nu de mult a apărut în publicațiile cotidiene știrea că o colonie de șobolani care băuseră o cantitate de spirt ce se scursese dintr-un butoi răsturnat într-o pivniță, s-au îmbătat criță și în felul acesta au fost uciși cu sutele. Această știre este absolut veridică, lămurind scama de faptul că există foarte multe animale amatoare de alcool. E știut că maimuțelor și elefanților le place alcoolul și tocmai acestea sînt animalele cele mai dezvoltate din punct de vedere spiritual. Brehm povestește despre un pavian care bea cu pasiune și, în dimineața zilei următoare, era mahmur. Că elefanții beau cu plăcere băuturile spirtoase știau pînă și anticii cercetători ai naturii. Firește, și în cazul lor există excepții. Ursul, de asemenea, adoră alcoolul. Într-un restaurant aveau o cușcă în care țineau un urs — o dată a venit acolo un cetățean care i-a oferit ursului pahar după pahar. Și ursul a tras ușor pînă la cincizeci. În crescătorii, multe animale învață să bea băuturi spirtoase. Printre acestea se numără și cerbul. Dintre animalele domestice, pisica devine adeseori o bețivă pătimașă. În multe circumstanțe se pot mîndri cu asemenea alco-

olici. Despre plăcerea de a se îmbăta a fiarelor feline povestesc chiar și scriitorii romani, care afirmă acest lucru despre panteră, acesta fiind, de altfel, motivul pentru care pantera se afla în cortegiul lui Bacchus. Că în Germania mulți studenți îi învață pe cîini să bea, încît aceștia nu se mai pot dezvăța de băutură, la fel ca și stăpînii lor, se știe. Dimpotrivă, pușini sînt cei care știu că ariciul, acest animal mărunt și tăcut, e un pasionat consumator de orice băuturi cu conținut alcoolic. Întocmai ca șobolanii, șoarecii se îmbată și ei, adeseori. Sora cunoscutului naturalist Lenz a găsit o dată în pivniță un șoarece beat, care degustase atît timp dintr-un vin vechi și se îmbătase în asemenea hal, încît n-a mai putut să fugă.

Rechinii la Messina. Profesorii Condorelli și Panarrolo de la Universitatea din Catania s-au apucat să scrie chiar acum despre rechinii din Marea Mediterană, care au jucat un rol cumplit în marea tragedie a orașului Messina și a împrejurimilor acestuia.

Potrivit informațiilor pe care ni le furnizează, nu departe de Catania a fost prins și ucis, la o lună după catastrofă, un rechin vinețiu (*Carcharias coeruleus*), tocmai în clipa în care era pe cale să înghită un pinguin mare, de toată frumusețea. În pîntecele rechinului au fost găsite, în afara unui cîine și a unui vițel, trei cadavre omenești, după toate aparențele un bărbat de circa cincizeci de ani, o femeie adultă și un copil de cinci ani. Toate trei victimele erau îmbrăcate din cap pînă în picioare și se presupune că, la izbucnirea catastrofei, fugiseră cu o barcă pe mare, barcă pe care monstruosul rechin o răsturnase, în-

ghițindu-l apoi pe cei trei nefericiți... Partea cea mai ciudată însă e că trecuse o lună de la amintita catastrofă și cadavrele se aflau în bună stare.

Ghindarii. Cel ce a trecut iarna printr-o pădure înghețată bocnă, nu se poate să nu fi fost surprins de niște sunete hârlete, grosolane și certărețe, emise de niște păsări cu înfățișare nervoasă, care se țin la distanță respectuoasă de ființa omenească. Vara, în schimb, la adăpostul frunzișului și al copacilor, pasărea cu pricina nici măcar nu poate fi zărită. După mine, această pasăre este ghindarul, cea mai vicleană dintre păsări, cochetul cavalier din cuibul de nuiele, frumos și isteț, așa cum se cuvine, luminat la minte, brutal și neobrăzat față de cei slabi, amărit și fricos în fața celor puternici. De când lumea, ghindarului îi merge vestea de cumplit jefuitor al cuiburilor. Brehm îl numește ingerul stricăciunii. Și chiar dacă cercetările cele mai recente n-au avut darul să confirme într-o măsură atât de mare primejdia lui, e totuși cazul ca prezența acestei frumoase păsări să fie îngăduită în pădure, iar în grădini să nu fie tolerată deloc, dacă vrem să ne bucurăm de viersul păsărelelor. Ghindarul are ciudatul obicei de a culege toamna ghindă, jir și alte semințe de arbori, adăpostind aceste provizii sub mușchiul de pădure și în găurile săpate în pământ. În nesocotința lor, ghindarii uită de aceste depozite și în felul acesta devin susținătorii involuntari ai creșterii arborilor căci, din asemenea semințe încolțesc primăvara puieții copacilor de pădure. Nespus de nesuferit e croncănitul ghindarului, care, pe măsură ce ne apropiem, izbucnește, transformându-se în adevărate rățoiești, sudălmă, admonestări. Cu toate acestea ghindarii se pricep să scoată din

gîtlejul lor și niște sunete plăcute, căci ghindarii nu sînt lipsiți de talentul de a imita viersul altor păsări. Nu rareori ghindarii sînt auziți strigînd ca puiul de uliu pădureț, ca peste cîteva clipe să cînte iar ca măcăleandru, în tonalități gingașe și melancolice. Puii de ghindar crescuți în colivie se comportă ca niște adevărați strengari, stîrnesc mult haz, învață să fluiera, imitînd tot felul de sunete, și să repete strigînd ca papagalii cuvinte învățate.

★

- *Șoarecii cîntători din China.* Desigur, nimeni nu-î va lăuda pe chinezi ca pe un popor cu o deosebită cultură muzicală. Muzica practică de ei e de asemenea natură încît e nevoie de nervi tari, pentru ca urechea europeanului să se poată obișnui și suporta producția muzicală chineză. Cu toate acestea, chinezilor le place și muzica mai delicată, căci ei cresc acasă o anumită specie de șoareci, care emit niște chițcăituri destul de melodioase. Această muzică, denumită Pao-Linj-Che, adică „mărunțișuri melodice”, cum obișnuiesc să le spună chinezii, este foarte agreabilă pentru urechea chinezului, și cu cît chițcăie mai mult acest șoricel în casa chinezului, cu atît e acesta mai mîndru de cîntecele lui, iar atunci cînd șoarecii îmbătrînesc și „cîntul” lor înretează, chinezul înmormîntează „mărunțișurile melodice” cu tot onorul în stomacul său, căci acești cîntăreți, se spune, au o carne foarte gustoasă.

★

Folosirea albinelor în arta războiului. În stupi trăiește, într-adevăr, o mică națiune puternică, și în sinul ei aproape toți cetățenii au asupra lor o armă ascuțită cu ajutorul căreia pot izgoni pînă și cel mai puternic vrăjmaș. Că

albinele au pricinuit adesea alarmă și groază printre războinicii din seminția umană, despre asta istoria ne înfățișează mai multe exemple. Când în anul 1523 țărani răsculați din Durynsko au înaintat pieă în fața Hohenheimului ca să-i prade și să-l pustiască, vajnicii apărători ai cetății au poruncit oștenilor să arunce peste capetele răzvrătiților stupi de albine, iar acestea i-au silit pe asediatori s-o ia la sănătoasa. Tot așa, preotul din Frankenhauș s-a apărat în fața țăranilor răsculați, trimțind împotriva lor un roi de albine infuriate. Când, pe vremea Reformei, oștile catolice din orașul elvețian Grub au fost atacate de vecinii lor, protestanții din Appenzeller n-au putut să se salveze decît aruncînd în tabăra dușmană stupi cu albine. Cazuri asemănătoare s-au petrecut mai multe în decursul istoriei, iar o veche cronică elvețiană dă următoarea repetă : „Așteaptă-l pe dușman să se apropie ; și dă-i cu stupul în cap. Pe urmă ia-o iute la sănătoasa, ca să nu te înșepe albinele. Dușmanul fuge și ei”.

Cel mai mare răpitor din lume. În sălile muzcului de istorie naturală din New York se află expus, în momentul de față, scheletul celui mai mare răpitor din lume — fosila unui tiranozaur, descoperit nu de mult de profesorul Brown din Montana. În buletinul de informații al amintitului muzeu american este descrisă înfățișarea acestui cel mai mare răpitor care a existat vreodată pe pămînt. Acest monstru avea o lungime de patruzeci de pași, un craniu masiv și puternic, cu niște maxilare a căror lungime măsura patru pași și în care au fost găsiți niște colți mari și tăioși, de dimensiuni variînd între două și șase degete. Acest uriaș animal n-avea egal printre răpitori ce au populat vreodată planeta noastră. Stîncă în care a fost

descoperit scheletul e compusă din gresie friabilă, dar scheletul zăcea într-un înveliș de siliciu. Extragerea oaselor din acest înveliș dur a necesitat o muncă anevoioasă și îndelungată, care în cele din urmă a fost încununată de succes. Expediția științifică respectivă a avut norocul de a mai găsi încă două schelete ale aceleiași specii de răpitor. Craniul și maxilarele celui de-al treilea exemplar, cu mult mai mari și mai frumoase decât ale primilor doi, au fost expuse în niște vitrine speciale, alături de scheletul reconstituit. Această expunere este provizorie, căci muzeologii intenționează să reconstituie celelalte două exemplare în chiar momentul în care acestea se pregătesc să înghită un dinizaur de dimensiuni uriașe. Craniul tiranozaurului e bine păstrat, de asemenea poziția și mărimea aparatului vizual sînt ușor de identificat. Nu există și n-a existat niciodată vreun răpitor ce ar putea fi comparat cu acest mamifer carnivor. Leul și tigru vinează, cu regularitate, numai animale ierbivore de talie mijlocie și nu se încumetă să atace pahidermele de categoria grea, cum sînt, de pildă, hipopotamul sau elefantul. În preistorie însă, lucrurile se prezentau altfel. Allozaurul din epoca jurasică și tiranozaurul din epoca de cretă erau înzestrați de natură cu o armă atît de înfiorătoare încît puteau atenta la viața celor mai mari ierbivore ai vremii respective. Mărimea și forța armelor agresive de care dispuneau depășesc tot ceea ce știm despre răpitoarele din zilele noastre, în afară de cele preistorice. În schimb, armele defensive ale ierbivorelor erau pe atunci mult mai eficiente decât cele din lumea animalelor de apă, cînd pielea groasă a mamiferelor de talie mare nu-i decât un înveliș de protecție împotriva unor răni întimplătoare și împotriva insectelor. Coarnele puternice și dotarea osoasă de protecție de pe ceafa triceratopului și stratul blindat ocrotitor de pe țeasta și trupul anchilosaurului s-au dezvoltat, fără îndoială, transfor-

miindu-se în dotări protectoare împotriva atacurilor giganticului tiranozaur. Ceilalți contemporani ai tiranozaurului, care, întocmai ca trahodormul, n-aveau blindaj de protecție, erau mai mult amfibii și puteau, înotînd cu viteză, să se salveze în fața unui dușman primejdios, în timp ce mamiferele de talie mai mică erau mai agere și, alergînd cu viteză, își găseau izbăvirea în fața feroșilor tiranozăuri.

★

Anglia datorează bogăția sa pisicilor. Această frază a fost rostită de marele Huxley, cunoscutul economist, care a mai declarat că Anglia, ca urmare a unei generații viguroase, a cucerit puterea, onoarea și bogăția. Dar cum anume a fost zămislită în Anglia tocmai această puternică generație? Huxley e de părere că bătrîna Anglie datorează, cu toată cinstea, acea puternică, vitează și expansionistă generație fetelor bătrîne. Da, așa pretinde Huxley, cu toată cinstea, și demonstrează acest lucru logic, precum urmează: Forța fizică a englezului depinde de alimentația sa care se compune, în cea mai mare parte, dintr-o excelentă carne de vacă. Pentru ca această carne să fie bună, cirezile de vaci au nevoie de trifoi. Creșterea și dezvoltarea trifoiului sînt condiționate de existența bondarilor care transportă polenul de la o plantă la alta, favorizînd fecundăția. Din păcate, bondarii devin pradă șoarecilor de cîmp. Și cine sînt acelea care stîrlesc șoarecii de cîmp? Pisicile. Și cine sînt acelea care țin și ocrotesc pisicile? Fetele bătrîne. Așadar, potrivit acestei înșirări logice, bătrîna Anglie datorează, pentru puternica ei generație, fetelor bătrîne, care de fapt nu au o influență directă în dezvoltarea rasei, toată cinstea. Concluzia însă nu e dreaptă, Anglia ar fi putut să existe și fără trifoiștile sale, întrucît cea mai mare cantitate de carne de vacă pe care o consumă îi pro-

vine de pe continentul european și din Canada. În afară de asta, bondarii au alți dușmani decât șoarecii de cîmp. Are dreptate însă F. Osterwyk, atunci cînd spune că Huxley a avut totuși dreptate într-o anumită privință, căci dorința lui era ca englezii să-și aducă aminte cu recunoștință de fetele bătrîne, atît de drăgăstoase față de pisicile adeseori părăsite.

Cît de respectuoși sînt locuitorii Chinei septentrionale față de animale. În firea chinezilor respectul e înrădăcinat în asemenea măsură, încît nu trebuie să ne mire nici faptul că sînt atît de respectuoși și de o aleasă amabilitate față de animale. În China de Nord, la frontierele Mancu-rici, nu trece vînzarea unei cămile fără astfel de manifestări din partea vînzătorului: „În genunchi te implor să mă ierți, scumpa mea, căci eu, netrebnicul, te-am vîndut. Fie ca soarele să-ți însoțească pretulîndeni pașii, iar pe mine să mă cuprindă întunericul veșnic, pentru lapta mea urîță, de a te fi vîndut, iubirea mea“. Desigur astea nu-s decât vorbe goale, și pe chinez nu-l stînjenește cituși de puțin în altă manifestare, și anume aceea de a lovi în acest timp cămila, ca să se miște din loc.

Gimnastica de dimineață cu tigrul. Exercițiul fizic e un lucru sănătos și totuși e ca omul să aleagă, în această privință, procedeul cel mai potrivit. De aceea, în cercurile atletice trezește o mare atenție sistemul de educație fizică al redactorului șef al revistei sportive, Ladislav Hájek, care întreprinde în fiecare dimineață o mică luptă greco-romană cu un tigru bengal de talie mare. Desigur, la început a sim-

tit, după o asemenea luptă, un fel de moleșeală, azi însă, când întreprinde în fiecare dimineață acest tur de forță cu tigrul, nu-l mai obosește absolut nimic. Acest sistem de exercițiu fizic ascute de asemenea și mintea și, așa cum ne asigură distinsul Ladislav Hájek, dumnealui are întotdeauna o senzație plăcută când se descotorosește de tigrul de pe gîtul lui. Nu ne rămîne, deci, decît să recomandăm cu căldură această nouă metodă de educație fizică tuturor aceluia pe care îi interesează o condiție fizică excelentă.

Un crap contaminat. Pasionatul pescar dl. Benke a vînat zilele acestea, în apele primăvărătice ale Vitavel, un pește aparte, despre care afirmă că e un crap contaminat de o boală neobișnuită. Crapul, potrivit aprecierii domniei sale, e în vîrstă de circa cincizeci și patru de ani, e năpădit de mușchi, aplatizat și, din pricina contaminării, i-au căzut părțile marginase ale trupului. Cu toate acestea, în apă era foarte ager și sprinten, așa că dl. Benka a avut destul de furcă pînă să-l prindă cu undița și, în sfîrșit, să-l tragă la mal. Dl. Benke e un cunoscut pescar și desăvîrșit cunoscător al dicționarului, și, de aceea, nu e cu puțință să se fi înșelat în remarcabilele sale concluzii cu privire la ciudatul pește, așa că am fost nevoiți să inclinăm în favoarea domniei sale, că este vorba de un crap contaminat. Rămîne doar de explicat de ce boală era contaminat crapul cu pricina.

Cite nu învață un rinocer. Multă vreme oamenii s-au îndoit în privința rinocerilor, întrebîndu-se dacă au măcar un pic de talent spîritual. În sfîrșit, faimosul imblînzitor și dresor de fiare, francezul Esparsett, a educat un

rinocer cu care se produce actualmente la Toulon. Rinocerul, un exemplar maiestuos și puternic, știe să execute multe numere foarte grele, ca de pildă să facă singur focul în sobă și să prepare, pe plită, jumări de ouă. Alt număr al acestui isteț animal este acela de a cînta, cu multă îndemînare și iscusință, la pian. Cel mai mult îi plac valsurile, dar mărturisim că are talent și la alte opere muzicale, mai grele, este capabil să interpreteze, la vioară, întreaga rapsodie ungară a lui Franz Liszt. Știe să umble și pe sirmă, iar în momentul de față domnul Esparsett îl învață să umble cu bicicleta. Miraculosul rinocer consumă, zilnic, trei pachete de tutun.

★

O părere foarte eronată despre balene au emis în ultima vreme cîteva publicații cotidiene. Inițial a apărut în Germania următoarea știre : „Soția căpitanului Walensa a reușit să vîneze o balenă în pîntecele căreia au fost găsite resturile unei bărci de salvare“. În continuare erau enumerate diferite alte obiecte, descoperite în pîntecele neobișnuitei balene, și, alături de tot felul de peruci de damă, era pomenită și o ancoră. Asemenea lucruri se publică fără nici un fel de chibzuință și sînt prezentate cititorilor ! Ziaristul german uitase, desigur, că balenele au un esofag atît de îngust încît nu pot înghiți decît niște peștișori mici de tot. A înfățișa cititorilor o balenă care înghite bărci de salvare și ancore e, totuși, un act de prea mare îndrăzneală, mai cu seamă atunci cînd nici măcar nu este în curs sezonul de vînațoare a șerpilor de mare și a rațelor sălbatice, care suportă multe. Alt ziar a prezentat cititorilor săi știrea că animalul cel mai mare care a trăit vreodată este cașalotul, deoarece în pîntecele

unul cașalot a fost descoperit, chipurile, un rechin avînd o lungime de cinci metri ! Să recunoaștem că asta a fost, totuși, o *ducere prea mare de nas a cititorilor !*

UN ANIMAL NEOBIȘNUIT

La început conduceam revista „Orizontul legătorilor de cărți”. Într-o zi am avut norocul să scriu un articol în care arătam că, din motive de sănătate, cărțile nu trebuie legate, întrucît în amidonul folosit la legatul cărților trăiesc numeroase bacterii. Articolul cu pricina a făcut mare senzație în comunitatea legătorilor de cărți, și astfel am fost excomunicat din rîndurile ei. (În altă parte se spune : cineva a fost apucat de guler și dat afară.) Avînd o bogată experiență jurnalistică, dovedită la această revistă, am acceptat postul de redactor la o publicație cu specialitatea științele naturii. Proprietarul revistei m-a condus pe loc spre o vitrină, în care se afla o găină cu trei picioare, și m-a întrebat dacă știu ce e. După ce m-am dat trei pași înapoi, am răspuns că e un casaur, dar mai poate fi foarte bine și un fazan, dar și mai bine un mamifer ovipar la vîrsta cea mai fragedă a tinereții. S-a certat cu mine multă vreme, contrazicîndu-mă în fel și chip, și cînd în cele din urmă am declarat că e vorba de o rață indiană, dumnealui m-a bătut pe umăr și mi-a spus, pur și simplu :

— Scumpe prietene, asta-i o găină cu trei picioare, scrie, deci, un articol în care să arăți cu ce intenții ai descoperit această pasăre, căci publicul nostru cititor e dornic de senzații.

Revista apărea o dată la două săptămîni. Aveam la îndemînă celebrul tratat al lui Brehm *Lumea animalelor* și alte scrieri de specialitate, potrivit cărora animalele se împart în anumite partide politice, cum ar fi: simiile, maimuțele din lumea veche și din lumea nouă, șerpilor, saurienii și alte jivine, peștii și teniile, viermii paraziți, moluștele, microbii rîiei (*sarcoptes scabiae*), acarus și fluturii. Cam acestea au fost cunoștințele mele însușite din tratatul lui Brehm. După o tmeinică chibzuință, a trebuit să recunosc că animalele sînt, ce-i drept, în cantități suficiente spre a deveni o paletă bogată pentru un redactor al unei reviste de științe naturale, dar că povestea asta nu aduce totuși nimic special, ce ar putea captiva atenția cititorului. Toți cititorii amintitei reviste știau, cu siguranță, de multă vreme ce-s pavianul, tigrlul, saurianul, balena, musca domestică, furnica, elefantul și purecele sau salamandra și crocodilul, căci aceste vietăți fuseseră alit de pisate în revista cu pricina, încît nici un cîine n-ar mai fi luat o copită din ele.

Mă afluam într-o situație penibilă, am scris la început articole foarte atractive în care afirmam că leul răcnește înfiorător în pustiu, că viermele de mătase servește la confecționarea mătăsii, că musca domestică bîzlie, că țînțarii trăiesc îndeosebi în preajma apelor, și anume în colonii numeroase, sugînd sîngele viețuitoarelor cu sînge cald, mai cu seamă al pescarilor și al barcagiilor. Pe cititori însă povestea nu i-a interesat, nu de alta, dar știau acest lucru de multă vreme. Ba, mai mult, nu i-a interesat nici articolul meu în care scriam că melcul se ascunde în cochilia lui ori de cîte ori aduimcă vreo pri-

majdie. Când, în sfârșit, am scris că mușcătura de viperă e veninoasă și, deci, otrăvitoare, un abonat credincios al revistei s-a adresat redacției cu o scrisoare în care cerea să nu mai publice asemenea nerozii și mai bine să se străduiască să vină cu ceva original. Așadar, în dorința de a satisface dorințele cititorilor, am scris un articol cu titlul următor :

Un copil în leagăn pișcat de salamandre. Iar în acest articol am înfățișat următoarea întâmplare : Undeva în preajma localității Trpoměcký, o mamă și-a lăsat copilul în leagăn, la marginea unei mlaștini, și s-a dus să muncească la câmp, nu departe de locul cu pricina. Cam peste un ceas, întorcându-se la unicul ei copil, l-a găsit pe acesta ros de-a binelea de salamandre, care, la plînsurile copilului, se adunaseră în număr mare, venind din apropiata mocirlă. În urma cercetărilor întreprinse de jandarmi, s-a constatat că amintitele salamandre fac parte din așa-numita specie a salamandrelor de foc, care, așa cum ne dezvăluie numele lor, sînt extrem de periculoase.

După ce am tipărit articolul, cititorii s-au arătat din nou nemulțumiți. Un abonat de lungă durată, profesor de științe naturale, a scris o scrisoare în care demonstra că, în cazul nostru, nu poate fi vorba de salamandre acvatice, ci de salamandre terestre, și, deci, jandarmii s-au înșelat.

Iar eu, pentru a captiva atenția cititorilor, m-am văzut silit să scriu un articol despre pricolici. Se înțelege că, în cazul ăsta, am făcut reclamă. Întreprinderii noastre de animale, întemeiată pe lângă redacția revistei, iar reclama am făcut-o prin aceea că, o dată cu descrierea pricoliciului, am mai menționat în articolul amintit :

„Puiul de pricolici, în vîrstă de șase luni, costă la noi între 120 și 240 de coroane, în funcție de felul în care e mascat și tigrat.“

Cum s-a soldat această poveste, publicul a putut afla din dezbaterile procesului în care eram acuzați pentru faptul de a fi luat de la un conte arvună pentru o pereche de pîcolici, pe care însă nu i-am livrat la timp.

În aceste împrejurări am fost nevoit — spre a-l amuza pe cititori — să scriu despre alte animale, mai puțin cunoscute, despre activitatea lor, ținînd seama, în primul rînd, de psihologia animalelor. Așa se face că, o dată, într-una din plimbările mele în sînul naturii, am zărit un șoarece înotînd în apă. De cînd mă știu nu mai văzusem așa ceva. Eu însumi scrisesem înainte că șoarecii trăiesc, mai cu seamă, în coșare și pe cîmp, în brînză învechită, în ghetă și în saltelele de paie. Am rămas ținut locului de atîta uimire, și multă vreme mi-am frământat mintea, întrebîndu-mă ce anume a putut să-l determine pe acest șoricel să sară în apă. În cele din urmă mi-am dat seama, cît se poate de limpede, că șoricelul care scotea căpșorul din apă a trebuit să fie împins de niște împrejurări neobișnuite ca să gonească așa, din senin, pe malul iazului.

Studiasem înainte cu temeinicie psihologia sufletului la animale și, drept urmare, am putut ajunge ușor la concluzia că în cazul de față era vorba de un șoarece suferind de o boală psihică.

În articolul intitulat „Un șoarece smintit la Zbîrov” în care înfățișam observațiile mele cu privire la acest caz, mă străduiam să descriu toate necesitățile psihice care îl determinaseră pe sărmanul șoricel ca așa, din senin, fără să-i mai pese de frații săi, șoareci de cîmp, să se bălăcească în apă, să se afunde, ca apoi să scoată capul deasupra apei și să privească în jurul lui ca un ceșit din minți. Insistam, în mod special, asupra faptului că în apropierea unei mîriști zărisem, cu cîteva clipe înainte, cîțiva șoareci de cîmp uitați, care, după toate

aparențele, se certaseră pînă la dușmănie cu șoricelul în cauză și, drept urmare, îl căutau de zor. Și am mai scris, în continuare, că nu-mi amintesc să fi surprins, în întreaga împrejurime, un fenomen asemănător și nici în tratatul de psihologie a animalelor nu știu să fie menționat un caz analog, în care o creatură redusă la existența pe uscat, să se bălăcească în apa cea mai apropiată, cu ochii cît sarmaua.

După publicarea acestui articol într-unul din numerele următoare ale revistei, ne-a sosit la redacție o scrisoare cu următorul conținut :

„Onorată redacție !

Captivantul dumneavoastră articol publicat în ultimul număr sub titlul Un șoarece smintit la Zbítrov mi-a plăcut nespun de mult și de aceea îmi permit să menționez că un fenomen asemănător mi-a fost dat să văd în tinerețea mea în împrejurimile orașului Třebon. Mă aflam pe vremea aceea în vizită la bunicul meu dinspre mamă și mă duceam adeseori în excursii spre întinsele aleștee din preajma orașului. O dată, cu prilejul unei mici excursii, m-am așezat pe digul eleșteului Svět și, ca prieten al naturii, m-am apucat, încă de pe atunci, să urmăresc comportamentul gîndacilor, al fluturilor, al efemerelor și al altor viețuitoare. Era așa, cam pe la amiază, cînd în imediata apropiere a digului am surprins un plescăit ciudat. Am coborît pe pietre, ceva mai jos de nivelul digului, și, pe neașteptate, am zărit în apă un căpșor de șoarece care se uita țintă la mine cu ochii săi holbați. După aproximativ un minut, apariția aceea s-a făcut nevăzută, iar eu am observat că șoricelul cu pricina înnota sub apă, în direcția stăvilărilor, unde, ajuns, a scos din nou capul sus de tot deasupra apei și, scofînd un chîtcăit puternic, s-a cufundat înapoi în apă fără să se mai arate a doua oară. Aceste rînduri sîu, mai curînd, aceste amintiri din

ani tinereții le pun la dispoziția onoratei redacții, cu rugămintea de a le folosi cu un anume prilej, întrucât acest fenomen este, fără îndoială, foarte rar și nu apare altfel de des.

Cu toată cinstea,
Josef Barhon,
profesor de științe naturale
la Gimnaziul real din Kněževec."

DESPRE BRAVUL SOLDAT SVEJK

Interesantele pățanii ale unui ostaș cinstit

I

SVEJK ÎMPOTRIVA ITALIEI

Svejk pleacă la militare cu inima voioasă. Își pusese în gând să se bucure acolo de nițică băscălie și izbuti pînă la urmă să uimească întreaga garnizoană a Tridentului, cu comandant suprem cu tot. Era veșnic zîmbitor, drăgălaș și simpatice în comportamentul său, și poate tocmai de aceea se trezea mereu la arest.

Iar cînd ieșea din arest, răspundea la fel de zîmbitor la toate întrebările și, cu același calm imperturbabil, se ducea înapoi la arest, mulțumit în forul său intim că în fața lui tremură de frică toți ofițerii din garnizoana Tridentului. Nu de frică din pricina vreunor bătărăni

din partea lui, el, dimpotrivă, de frica răspunsurilor sale cuviincioase, a comportamentului său respectuos și a zîmbetelor sale prietenoase, care băgau spaima în ei.

· Vine o inspecție în dormitor — surîzătorul Švejk stă așezat pe marginea patului și salută politicos ;

— Lăudat fie Domnul nostru Isus Cristos, mă rog supus.

Văzînd surîsul sincer și prietenos al hîtrului soldat, ofițerul Walk scrișni din dinți și tare ar fi avut chef să-i îndrepte capela pe cap, ca să-i stea potrivit regulamentului, dar privirea blindă și caldă a bravului Švejk îl făcu să se abțină de la ofice manifestare.

În dormitor apăru maiorul Teller. Ofițerul Walk aruncă o privire aspră trupei ce stătea în picioare în dreptul paturilor și spuse :

— Tumneata, Švejk, aduci aici *kver* ! *

Švejk îndeplinește ordinul cu conștiinciozitate, aducînd, în loc de carabină, ranița. Maiorul Teller cercetează minios trăsăturile drăgălașe de pe chipul lui Švejk și izbucnește :

— Tumneata, Švejk, aduci aici *kver* ! *

— Cu respect raportează supus că nu știu.

E escortat la cancelaria regimentului. Aici i se aduce o carabină și cineva i-o întinde sub nas :

— Ce-i asta, cum se numește asta ? ! ?

— Cu respect, raportează supus că nu știu.

— Asta-i *kver* ! !

— Cu respect raportează supus că nu cred.

E vîrit la arest și gardianul socotește de datoria lui să-i spună că e un măgar. Trupa se duce la exercițiu grele, undeva în munți, în timp ce bravul soldat Švejk stă liniștit și zîmbitor în spatele grătilor.

---

* Arma (în germ. strîntă).

Intrucît nu izbutiseră s-o scoată la capăt cu el, îl făcură ordonanță la soldații cu termen redus, și-l mai puseră să dea o mîină de ajutor la cazane, la servitul meselor de prînz și seară...

A dus la mese tacîmuri, mîncarea, berca și vinul, apoi s-a așezat cu modestie pe un scaun în dreptul ușii și, aprinzîndu-și o țigară, fumează liniștit, rostind din cînd în cînd :

— Cu respect vă raportează, conîță, domnul ofițer Walk e un om tare cumsecade, chiar prea cumsecade, și, cu același zîmbet imperturbabil, suflă în sus fumul de țigară.

La Cazino a venit o inspecție, și un proaspăt ofițer a avut nefericita inspirație să-l întrebă la intrare pe numitul soldat Švejk din ce companie face parte.

— Cu respect vă raportează supus, nu știu, fu răspunsul bravului soldat.

— Ei... drăcia dracului, ce regiment zace pe-aici ?

— Cu respect vă raportează supus că nu știu.

— Ascultă, omule, cum se numește orașul în care e instalată garnizoana locală ?

— Cu respect vă raportează supus că nu știu.

— Și-atunci, cum ai ajuns aici, omule ?

Și, cu zîmbetul lui plăcut, uitîndu-se gales și cu neobișnuită drăgălășenie la proaspătul ofițer, Švejk răspunse :

— Cu respect. vă raportează supus că mai întîi m-am născut și pe urmă am mers la școală. Pe urmă am început să învăț meseria de tîmplar pe care mi-am și însușit-o, pe urmă am fost dus într-o circiumă, unde a trebuit să mă dezbrac în pielea goală. Pe urmă, peste cîteva luni au venit după mine jandarmii și m-au dus la cazarmă. La cazarmă m-au cercelat cu atenție și mi-au spus : „Ascultă, omule, dumneata ai întîrziat la incorporare cu trei săp-

tămîni, așa că te băgăm la arest". I-am întrebat de ce, de vreme ce n-aveam de gînd să merg la militare și, vorba ceea, nici măcar nu știu ce-i aia să fii soldat. Cu toate acestea m-au arestat, pe urmă m-au urcat pe tren și m-au plimbat de colo pînă colo, pînă am ajuns cu toți aici. Pe nimeni n-am întrebat ce regiment e asta, ce companie, ce oraș, ca să nu jignesc și să nu supăr pe nimeni, și, îndată, la primul exercițiu, m-au băgat din nou la arest fiindcă, în timpul încolonării, mi-am aprins o țigară, fără să-mi dau seama de ce. Pe urmă au început să mă bage la arest pretutindeni pe unde îmi făceam apariția — o dată că am pierdut baioneta, altă dată că arăcît pe ce să-l împușc la poligon pe domnul obrst *, iar acum, în sfîrșit, îl alujesc pe domni teteriști.

Și bravul soldat Svejck îl aruncă proaspătului ofițer o privire limpede, da o copilărească naivitate, încît acesta nu știu ce să facă — să rîdă sau să se supere.

Și veni seara de Ajun. Teteriștii împodobiseră la Cazino un brad, iar după cina festivă, domnul obrst ținu o cuvîntare induioșătoare, în care aminti că Cristos s-a născut, precum bine știm cu toții, că se bucură de soldații ordonați și că un soldat ordonat trebuie să se bucure singur de el...

Și, deodată, în toiul acestei ceremonioase cuvîntări, răsună cu avîntată căldură :

— Da, da ! Așa e !

Cuvintele acestea fuseseră rostite de bravul soldat Svejck care, cu chipul lui strălucitor, stătea neobservat printre soldații cu termen redus.

— *Sie Einjuriger* **, răcni domnul obrst, cine a strigat aceste cuvinte ?

---

* Colonel (în germ. strîcată).

** Teteriștilor (la germ. original).

Din cîndurile teteriștilor ieși soldatul Švejk și, țîrîndu-l pe domnul obrst cu zîmbetul său blajin, spuse :

— Cu respect vă raportează supus că eu mă aflu aici în alujba domnilor teteriști, și că mie mi-a plăcut foarte mult ce-ați binevoit să spuneți. V-a ieșit totul ca din inimă !

Cînd la Trident clopotele sunară de miezul nopții, bravul soldat Švejk zăcea de mai bine de un ceas la răcoare.

De data aceasta fusese închis pentru multă vreme, ca apoi să i se pună din nou centrul în jurul briufului și să fie repartizat la detașamentul de puști automate.

La frontiera italiană se desfășurau manevre importante și bravul soldat Švejk porni într-acolo, să ajungă din urmă corpul său de armată.

Înainte însă de a porni cu noul corp expediționar, îi fu dat să asculte interesantele explicații expuse de un soldat.

— Închipuiți-vă că Italia ne-a declarat război și că mergem împotriva italienilor.

— Bine, atunci să mergem ! exclamă cu înflăcărare bravul soldat Švejk, drept care se alese cu șase zile de arest.

După expirarea acestui termen fu trimis, în tovărășia altor trei arestați și sub escorta unui slugar caporal, spre detașamentul său de puști automate. Mai întîi străbătură per pedes o vale, pe urmă, călare, urcară în munți, și aici, așa cum era de așteptat, istețul soldat Švejk se rătăci, pierzîndu-se într-o pădure deasă de pe frontiera italiană.

Își croi drum printre tufișuri și pîlcuri de arbuști, căutînd zadarnic drumul spre tovarășii lui și, în cele din urmă, îi surise norocul, trecînd cu bine, în echipament complet de luptă, granița italiană.

Și iată că acolo, bravul soldat Švejk avu din nou prilejul să se distingă. O unitate de pușcași italieni din Milano desfășura chiar atunci niște exerciții de luptă la frontiera austriacă și un catîr cu pușcă automată însoțit de opt ostași ajunsesse pe un platou pe care tocmai în clipa aceea bravul soldat Švejk îl cerceta cu o atenție încordată.

Intr-o liniște desăvîrșită și siguri de ei, soldații italieni se instalară într-un desîș și curînd dormeau buștean, în timp ce catîrul cu pușca automată păștea pe pajiște cu toată seriozitatea și, îndepărtîndu-se vîzînd cu ochii de detașamentul său, ajunse curînd în locul de unde Švejk se uita zîmbitor la dușmanii săi.

Bravul soldat luă catîrul de căpăstru și, cu pușca automată italiană, atașată de un catîr italian, se întoarse în Austria.

Coborî de pe coasta muntoasă înapoi de unde venise, pe urmă mai rătăci în tovărășia catîrului printr-o pădure necunoscută, pînă cînd zări, în sfîrșit, tabăra austriacă.

Santinela de planton refuză să-l lase să treacă, pentru simplul motiv că nu cunoștea parola zilei respective ; așa se face că veni în fuga mare un domn ofițer, drept care bravul soldat Švejk luă regulamentara poziție de drepti, și salutînd militărește raportă :

— Cu respect vă raportează supus, domnule lăitnant, că le-am umflat italienilor un catîr cu pușcă automată !

Pe urmă, bravul soldat Švejk fu transportat la gar-nizoană, în schimb noi știm cum arată ultimul model de pușcă automată italiană.

BRAVUL SOLDAT ŠVEJK SE ÎNGRIJEȘTE DE VINUL DE LITURGHIE

Vicarul militar apostolic, dr. Koloman Belopotoczky, episcop de Tricola, îl numi preot de campanie al garnizoanei din Trident pe un anume Augustin Kleinschrodt. Între un duhovnic obișnuit, adică un preot civil, și un duhovnic militar e o mare deosebire. În ultimul se îmbină perfect religia cu soldatul, două caste absolut diferite, adunate la un loc, iar diferențele dintre cele două categorii de duhovnic sînt cum ar fi cele dintre un locotenent-major de dragoni, venit să predica, la Academia militară, arta călăritului, și un proprietar de hipodrom.

Duhovnicul militar e plătit de stat, e deci un funcționar militar aparținînd unei anumite categorii de demnitari, avînd dreptul să poarte sabie și dreptul la duel. Duhovnicul civil capătă și el, ce-i drept, o răsplată din partea statului, dar e silit să se străduiască să stoarcă niște bani și de la credincioși ca să poată trăi în bună stare.

Soldatul nu e dator să salute un preot obișnuit, în schimb e dator să dea cuvenitul onor preotului militar, căci altfel e băgat la arest. Așadar, Dumnezeu are pe pămînt două feluri de reprezentanți — civili și militari.

Civili trebuie să se îngrijească de agitația politică, militarii, la rîndul lor, îi spovedesc pe ostași și-i bagă la răcoare, ceea ce a fost, fără îndoială, în intenția Domnului atunci cînd a zămislit acest pămînt păcătos și cînd, mai tîrziu, l-a creat și pe amintitul Augustin Kleinschrodt.

Cînd acest distins părinte începu să dea buzna pe străzile Tridentului, aducea de la distanță cu o cometă cu care un zeu mînios voia să pedepsească acest oraș nefericit.

Era cumplit în măreția sa solemnă și-i mersese buhul că avusese în Ungaria trei dueluri, și cu acest prilej tăiasse nasul celor trei rivali de la cazinoul ofițeresc, care manifestaseră prea multă indiferență față de credință.

Reducînd în asemenea proporții lipsa de credință, vajnicul apărător al religiei fu transferat la Trident tocmai în momentul în care bravul soldat Švejk fusese eliberat din închisoarea garnizoanei și se înapoiase la compania lui, spre a contribui mai departe la apărarea patriei.

Părintele spiritual al garnizoanei militare din Trident căuta în acel moment o nouă ordonanță și astfel stînd lucrurile, se duse s-o aleagă personal din rîndurile trupei.

Dracul știe cum se face că, trecînd dintr-un dormitor într-altul, ochii lui căzură deodată pe chipul blajin al bravului soldat Švejk și, bălîndu-l prietenos pe umăr, sfinția sa îi spuse :

— Mergi cu mine !

Bravul Švejk începu să se scuze, spunînd că n-a săvîrșit nimic, dar caporalul de serviciu îl îmbrînci și, apucîndu-l de braț, îl duse în cancelaria regimentului.

Aici, după îndelungate lînguiri, în timpul cărora Švejk invocă tot felul de scuze, subofițerul, în dorința de a se dezvinovăți, îi adresă preotului militar următoarele cuvînte :

— *Der soldat Švejk ist ein Mistvieh...* *

— *Ein Mistvieh kann doch gutes Herz haben.* **

Drept care, bravul soldat Švejk dădu umil din cap, în semn de aprobare. Din colțul în care slătea, fața lui cu ochii atît de sinceri parcă se rotunjise și mai mult și, la vederea acestui chip blajin, duhovnicul păstor militar re-

---

* Soldatul Švejk e un gunol (germ. orig.).

** Și un gunoi poate avea o inimă bună (germ. orig.).

fuză să mai vadă dosarul cu toate pedepsele bravului soldat.

Din clipa aceea viața lui Švejk căpătă o turnură fericită. Bea în taină vinul de liturghie, iar superiorului său îi țesăla calul atât de frumos, încât într-o bună zi sfinția-sa părintele Kleinschrodt ținu să-i aducă toate laudele.

— Cu respect vă raportează supus că fac totul ca să fie la fel de frumos ca dumneavoastră, i-a răspuns Švejk.

Pe urmă veniră glorioasele zile ale taberei militare de lângă Castel-Nuovo, unde urma să fie oficiată o slujbă religioasă de campanie.

Părintele Augustin Kleinschrodt obișnuia să folosească pentru scopuri religioase numai vinul de liturghie produs de viile Vöslaw din Dolni Rakousy. Vinul italian nu putea să-l sufere — și așa se face că, atunci când constată că rezervele încep să se împușineze, îl chemă la el pe bravul soldat Švejk și-i spuse :

— Mîine dimineață te duci la oraș să faci rost de vin de Vöslaw. Iei bani de la cancelarie și-mi vii cu un butoiș de opt litri. Nu zăbovești nicăieri, te întorci imediat ! Deci, ține minte, vin din viile Vöslaw — Dolni Rakousy. E clar ! ? ! *Abtreten !*

A doua zi, Švejk căpătă la cancelarie douăzeci de coroane, și ca să nu aibă la întoarcere necazuri cu intrarea în tabără, i se întocmi o adeverință : „Plecat în misiune, să aducă vin“ !

Așadar, bravul soldat Švejk plecă la oraș, și în timp ce străbătea străzile orașului, repetă în gînd cu toată conștiinciozitatea : „Vöslaw — Nieder Österreich“, și același lucru îl spuse cu voce tare și la gară, ca peste trei sferturi de oră să urce în tren și, foarte mulțumit de el, să pornească spre Dolni Rakousy (Nieder Österreich).

În ziua aceea ~~grandioasa~~ desfășurare a slujbei religioase de campanie fu tulburată doar de vinul aspru italian din potirul sfinției-sale.

Spre seară, preotul Augustin Kleinschrodt începu să incline spre convingerea că bravul soldat Švejk e un ticălos care, de bună seamă, bea de stinge, uitînd cu desăvîrșire de îndatoririle sale ostășești.

Urletele preacuviosului părinte puteau fi auzite în ~~toată~~ tabăra și se înălțau spre culmile gigantilor alpini, prelungindu-se și contopindu-se în Valea Adizului, spre Menan, pe unde, în urmă cu cîteva ceasuri, zîmbind satisfăcut și cu conștiința fericită a îndeplinirii întocmai a îndatoririi sale de ostaș, trecuse cu trenul bravul soldat Švejk, continuîndu-și senin călătoria spre ținta misiunii sale.

Străbătuse valea, traversînd o sumedenie de tunele, și la fiecare stație întrebase :

— Vöslaw ! Nieder Österreich ? Pînă cînd chipul lui blajin zări gara din Vöslaw, și bravul soldat Švejk îi arătă unui bărbat cu chipiu pe cap ordinul de serviciu de la unitatea sa militară : „Plecat în misiune, să aducă vin“.

Și, cu zîmbetul său drăgălaș, întrebă unde se află cazarma din localitate.

Bărbatul cu chipiu îl întrebă ceva de marșrută. La care bravul soldat Švejk declară că habar nu are ce-i aia marșrută.

Pe urmă mai venîră doi soldați cu chipiu pe cap și aceștia se apucară să-i explice lui Švejk că cea mai apropiată cazarmă e tocmai la Korneuburg.

Așa stînd lucrurile, bravul soldat Švejk își cumpără un bilet de tren pînă la Korneuburg și plecă mai departe.

La Korneuburg se afla un regiment al căilor ferate, și cei de la cazarmă se minunară foarte cînd, în toiul nopții, bravul soldat Švejk își făcu apariția la poarta ca-

zărmii, arătînd santinelei ordinul său de serviciu : „Plecat în misiune oficială, să aducă vin“.

— Să lăsăm asta pe mîine dimineață, îi spuse santinela, ofițerul de serviciu tocmai a ațipit.

Bravul soldat Švejk se întinse și el pe prag, cu ferlita conștiință că face tot ce poate spre binele țării, și adormi liniștit.

Dimineața fu dus la biroul aprovizionării, unde îi arătă plutonierului de ață ordinul său de serviciu : „Trimis în misiune, să aducă vin“, document ce purta ștampila *Feldlager, Castel-Nuovo — Rgt : 102. Bat. 3*, și semnătura ofițerului respectiv din ziua respectivă.

Cu ochii cît cepele, plutonierul de ață îl conduse la cancelaria regimentului, unde bravul soldat fu supus, de însuși domnul colonel, unui interogatoriu foarte temeinic.

— Cu respect vă raportează supus, declară bravul soldat Švejk, că am venit aici din ordinul sfinției-sale părintele Augustin Kleinschrodt din Trident, cu misiunea de a duce un butoiăș de opt litri cu vin de liturghie din viile Vóslaw.

Urmă o discuție îndelungată. Chipul sincer și blajin al ostașului și ordinul său de serviciu : „Trimis în misiune, să aducă vin“, prevăzut cu ștampile și semnături în bună regulă, avură darul să trezească impresia cea mai bună și dădură întregii chestiuni o întorsătură și mai complicată.

Avu loc, deci, o lungă dezbatere în decursul căreia fu exprimată părerea că, de bună seamă, sfinția-sa părintele Augustin Kleinschrodt și-a pierdut mințile și în consecință nu rămîne nimic altceva de făcut decît expedierea bravului Švejk cu marșruta, înapoi la unitatea lui.

Așa se face că plutonierul de ață îi întocmi lui Švejk cuvenita marșrută. Om cumsecade, subofițerul nu se uita la cîtiva kilometri în plus și astfel îi făcu lui Švejk o

foaie de drum prin Viena, Steyerburg, Zagreb, Triest, și de aici la Trident. După socoteala lui, drumul trebuia să dureze două zile. Îi dădură bani de buzunar 1,60 K., plutonierul de ată îi cumpără biletul de tren, iar bucălarul de la popotă îi puse în brațe, din compasiune, trei roți de pline cazonă.

În acest timp preotul de campanie Augustin Kleinschrodt umbla prin tabăra de la Castel-Nuovo și, scriș-nind din dinți, nu spunea decât atât :

— Il prindem, îl legăm, îl împușcăm.

Bravul soldat Švejk fusese trecut pe lista dezertorilor și ce mare fu surpriza când a patra zi, în toiul nopții, cinstitul ostaș își făcu apariția la intrarea în tabăra de campanie și, cu obișnuitu-i zîmbet pe buze, îi întinse sentinelei marșruta (foaia de drum) emisă de regimentul din Korneuburg și ordinul de serviciu de la unitatea sa : „Trimis în misiune, să aducă vin“.

Îl înhățară pe loc și, spre marca sa uimire, îi puseră cătușe la mâini și-l duseră într-o baracă unde-l închiseră în spatele gratiilor.

A doua zi dimineață fu transportat în oraș, la cazarmă.

În același timp sosi acolo o scrisoare oficială de la regimentul căilor ferate din Korneuburg. În care colonelului comandant întreba de ce l-a trimis sfinția-sa părintele Augustin Kleinschrodt pe soldatul Švejk după vin de liturghie din viile de la Vöslaw, tocmai la Korneuburg.

După interogarea soldatului Švejk, care răspunse sincer și cu veșnicu-i zîmbet pe buze la toate întrebările, arătînd întocmai cum s-au petrecut lucrurile, avu loc o mare consfătuire în urma căreia sfinția-sa părintele Augustin Kleinschrodt se duse să-i facă bravului soldat Švejk o vizită la închisoarea regimentului.

— Ai face cel mai bine, dobitocuie, dacă ai cere să fii reformat, ca să scăpăm odată de mutra ta idioată.

În clipa aceea bravul soldat Švejk luă poziția de drept și, uitându-se cu toată sinceritatea în ochii preotului de campanie, spuse :

— Cu respect vă raportez că-l voi sluji pe majesta-
tea-sa împăratul pînă la ultima suflare !

III

ŠVEJK ÎN FAȚA COMISIEI DE REFORMARE

În orice armată există tot felul de derbedei care nu vor să facă serviciul militar. Acestora le e mai drag să devină niște mameluci de civili, ca toți civilii. Pișicherii ăștia, unși cu toate alifiile, se plîng că suferă, de pildă, de o afecțiune cardiacă, deși nu au decît o apendicită banală, așa cum reiese la autopsie. Cu asemenea procedee și cu altele asemănătoare vor ei să se descotorosească de îndatoririle lor militare. Dar vai de ei ! Căci mai există în armată și o comisie de reformare și asta se priccepe să tragă în ei ca la fasole.

Un flăcău se plînge că e „platfus”. Medicul militar îl prescrie „sare amară” și clistiri și „platfus-neplatfus”, băiatul o rupe la fugă de parcă i-ar fi pus jăratice sub călcîie, iar a doua zi dimineața e băgat la răcoare.

Alt ticălos se plînge că are un rac în burtă. Doctorul poruncește să fie întins numaidecît pe masa de operație și spune :

— Pe viu și în deplină cunoștință, să i se deschidă stomacul.

Nici n-apucă să-și spună doctorul gîndul pînă la capăt, că s-a terminat cu cancerul și cel însănătoșit în chip atît de miraculos ia numaidecît drumul închisorii.

Comisia de reformare e o adevărată binefacere pentru armată. Dacă n-ar fi ea, unul din doi apărători ai patriei s-ar simți bolnav și incapabil să ducă ranița în spîinare.

Reformarea e un cuvînt de origine latină. Re = re, formare = alcătuire, constituire. Așadar, reformare ≡ realcătuire, reconstituire.

Bine a spus o dată un medic militar de campanie :

— Ori de cîte ori examinez un bolnav, fac acest lucru pornind de la convingerea că nu e cazul să se vorbească despre reformare, adică despre reconstituire, ci despre dubitare, cu alte cuvinte despre îndoiala că un asemenea bolnav e, în afară de orice îndoială, sănătos tun. De altfel, pe acest principiu mă bîzui în aplicarea tratamentului și prescriu chinină și dietă absolută. După trei zile mă roagă, în numele Domnului, să-i dau drumul din spital. Și dacă între timp simulantul dă ortul popii, el face acest lucru dinadins, ca să ne scoată pe noi din sărîte, iar el să nu fie nevoit să zacă în pușcărie pentru ticăloșia lui. Deci, dubitare și niciodată reformare. Cu alte cuvinte, să ne îndoim de fiecare simulant, pînă la ultima sa suflare.

Așadar, cînd fu luată decizia reformării lui Švejk, toți cei de la companie începură să-l pizmuiască.

Aducîndu-i masa de prînz la închisoare, temnicerul i se adresă cuvinčios :

— Bă, nătărăule. Ești un norocos. Pleci acasă și scapi de cătănie, o să fii reformat ca o zdreanță oarecare.

Dar bravul soldat Švejk îi spuse și lui ceea ce îi spusese sfinției-sale, părintelui Augustin Kleinschrodt :

— Asta, mă rog frumos, nu se poate, raportez supus. Eu sînt sănătos tun și vreau să-l slujesc pe maiestatea-sa împăratul pînă la ultima suflare.

Și, cu fericitu-i zîmbet pe buze, se întinse pe prici. Temnicerul raportă spusele lui Švejk ofițerului de serviciu, în ziua aceea un oarecare Müller.

— Pușlama! izbucni locotenentul-major Müller scrișnind din dinți. Îl învățăm noi minte! Să nu-și închipuie c-o să rămînă aici să ne amărase zilele. Îl facem noi să se aleagă cel puțin cu un tifos exantematic, de-ar fi să-și piardă, pe chestia asta, și mințile.

Între timp, bravul soldat Švejk îi povestea tovarășului său de pușcărie :

— Da, eu o să-l slujesc pe maiestatea-sa împăratul pînă la ultima suflare. Dacă tot mă aflu aici, aici rămîn. Și devreme ce sînt ostaș, trebuie să-l slujesc pe maiestatea-sa împăratul, și nimeni n-are voie să mă dea afară din armată, chiar dacă ar veni însuși domnul General și mi-ar trage un picior în fund, ca să mă zboare din cazarmă, eu m-aș întoarce spre dumnealui și i-aș spune : cu respect vă raportez supus că vreau să-l slujesc pe maiestatea-sa împăratul pînă la ultima suflare și, de aceea, mă duc înapoi la compania mea. Și dacă dumnealor nu m-ar vrea aici, m-aș duce la marină, ca să-l pot sluji pe maiestatea-sa măcar pe mare. Și dacă nici acolo nu m-ar vrea și domnul Amiral mi-ar arde un picior în fund, eu unul tot nu mă las, și-o să-l slujesc pe maiestatea-sa în aer.

În toată cazarma domnea însă sincera convingere că Švejk va fi izgonit din armată ! În ziua de 3 iunie veni să-l ridice de la închisoare cu targa ; la împotrivirile sale

furibunde, îl legară de targă cu niște curele și-l transportară așa la spitalul garnizoanei. Pe unde-l duceau, răsunau de pe targă cuvintele sale pline de patos patriotic :

— Ostași, nu mă dați, eu vreau să-l slujesc mai departe pe maiestatea-sa împăratul !

Îl internară în secția de boli grave și medicul-șef Jansa îi făcu un examen sumar :

— Ai ficatul mărit și inima înecată în grăsime, Švejkule. Ai făcut-o lată, cum văd, sîntem nevoiți să te eliberăm din armată.

— Cu respect vă raportează supus, răsună cu lărie glasul lui Švejk, că cu sînt sănătos tun. Ce s-ar face, mă rog frumos, armata fără mine ? Raportează supus că vreau să merg înapoi la compania mea, să-l slujesc mai departe pe maiestatea-sa împăratul, cu cinste și credință, așa cum se cuvine și îi stă bine unui ostaș adevărat.

I se prescrise o clismă și în timp ce sanitarul Bočkovsky i-o administra, bravul soldat Švejk spuse cu demnitate, în ciuda delicatei situații în care se afla :

— Nu mă cruța, frățioare, nu, nu, pe mine să nu mă cruți ! De vreme ce nu mi-a fost teamă de italieni, nu mi-e teamă nici de clistirul tău. Soldatului nu trebuie să-i fie teamă de nimic ; el trebuie să tacă și să slujească mai departe, ține minte acest lucru, frățioare !

Pe urmă fu scos afară, și în timp ce-și făcea trupeștile nevoi, în fața latrinei stătea un soldat cu pușca încărcată.

După aceea îi întinseră din nou în pat și infirmierul Bočkovsky, învîrtindu-se de zor în jurul lui, îi spuse gîfîind în limba sa maternă :

— Părinți ai, *pšakrev* ?

— Am.

— De aici nu mai ieși tu viu, simulantule.

Drept care, bravul soldat Švejk îi cîrpi o palmă zdravănă.

— Eu simulant ? izbucni el. Eu sînt sănătos de-a binelea și vreau să-l slujesc pe maiestatea-sa împăratul pînă la ultima suflare.

Îi băgară în gheață. Pe urmă trei zile fu înfășurat cu cearceafuri reci ca gheața, și cînd își făcu apariția medicul-șef și-i spuse :

— Ei, Švejkule, ce zici, te duci totuși acasă ? neînduplecatul Švejk declară :

— Cu respect vă raportează că tot sănătos sînt și vreau să slujesc mai departe.

Îi băgară iar în gheață, iar peste două zile urma să se înfrunească faimoasa comisie de reformare, care să-l scu-tească o dată pentru totdeauna de îndatoririle militare.

Cu o zi înainte de întrunirea comisiei, după ce fusese întocmit și actul de eliberare, bravul soldat Švejk dezertă din cazarmă.

Așadar, ca să-l poată sluji mai departe de maiestatea-sa, fu nevoit să fugă. Paisprezece zile nu se auzi și nu se știu nimic de soarta lui.

Dar ce surpriză pe fețele tuturor cînd, a paisprezecea zi, în toiul nopții, bravul soldat Švejk se ivi în poarta cazărmi și, cu zîmbetul cinstit ce-i lumina fața-i rubicondă, îi raportă soldatului de planton :

— Raportează supus că am venit să mă închidă, fiindcă am dezertat ca să-l pot sluji mai departe pe maiestatea sa împăratul, pînă la ultima suflare.

Dorința îi fu îndeplinită. Se alese cu șase luni închisoare și, după aceea, vrînd să slujească mai departe, fu transferat la arsenal, ca să încarce o torpilă cu fulmicoton.

IV

BRAVUL SOLDAT ŠVEJK ÎNVAȚĂ SĂ UMBLE CU FULMICOTONUL

Cel care pînă acum n-a auzit încă nimic despre bravul soldat Švejk, va fi, sper, edificat prin prezentarea de față a preacinstiului nostru ostaș. Așa cum se spune în armată, bravul soldat Švejk e devotat trup și suflet împăratului. În excesul de zel cu care voia să-l slujească pe împărat pînă la ultima suflare, făcea asemenea boroboaze încît organele militare hotărîseră să-l lase la vatră. Dar bravul soldat se împotriva din răspuneri reformării sale și, în momentul în care comisia de reformare hotărî totuși scoaterea lui din rîndurile armatei, fugi într-o noapte din spital, devenind astfel dezertor numai pentru a-l mai putea sluji cu credință pe maiestatea-sa împăratul, așa precum el însuși spune „pînă l-or face harcea-parcea“.

După paisprezece zile se înapoie la cazarmă, unde rapoartă :

— Cu respect raportează că am fugit ca să pot sluji mai departe în armată.

Rostise aceste cuvinte cu obișnuitu-i surîs ce-i lumina fața rubicondă și blajină, uitîndu-se în acest timp, ca întotdeauna, țintă în ochii domnilor ofițeri. Jumătate de an zăcu în închisoarea militară, dar nici prin gînd nu-i trecea să părăsească milităria. Neștiind ce să mai facă cu el, din pricina zelului de care dădea dovadă, autoritățile militare hotărîră să-l transfere de la regimentul 104 la Arsenal :

Și s-a întâmplat întocmai cum i-a spus preacuviosul preot militar :

— Ascultă, secătură ce ești, dacă ții într-adevăr alăt de mult să slujești mai departe, află atunci că vei fi trimis la Arsenal, la depozitul de fulmicoton. Poate că acolo o să-ți vină mințea la cap.

Și așa a ajuns bravul soldat Švejk la Arsenal, unde învăță cu râvnă cum se umblă cu fulmicotonul. Sarcina lui era să încarce proiectile. Cu treaba asta nu-i de glumit, pentru că ești tot timpul cu un picior în aer și cu celălalt în mormint.

Dar bravul soldat nu știa ce-i frica. Își petrecea vremea fără teamă printre butoaie cu dinamită, ecrasită și fulmicoton, mulțumit ca un vrednic și cinstit ostaș ce era. Iar din baraca în care încărcă de zor proiectilele cu primejdiosul exploziv se auzea neînterupt cântecul lui plin de voieșie :

— „Piemonte, Piemonte, halal stăpîn mai ești și tu, că-n spate poarta îți căzu : hop, hop, hop ! Cu sfînta născătoare în frunte, și cele patru poduri mari, durează-ți, Piemonte, avanposturi mai tari, hop, hop, hop ! Eu un regiment de ulani v-am ridicat, voi pe poartă l-ați alungat, hop, hop, hop !“

După cântecul acesta sublim, care făcea din bravul soldat Švejk un veritabil leu-paraleu, urmau la rînd altele mai duioase, despre niște *knedliky** cît capul de mari, pe care vrednicul ostaș le înfuleca cu o indescritibilă voluptate.

Și așa își trăia netulburat zilele, singur cuc într-una din barăcile Arsenalului.

---

* Găluști (în cehă orig.).

Pînă cînd, într-o bună zi, sosi o inspecție care începu să umble din baracă în baracă, să vadă dacă totul era în ordine.

Cînd ajunseră în baraca în care bravul soldat Švejk învăța cum să umble cu fulmicotonul, membrii comisiei își dădură seama numaidecît, după fuiorașul de fum care răbufnea din luleaua bravului Švejk, că au de-a face cu un ostaș neînfricat.

Zărindu-i pe domnii ofițeri, Švejk se sculă în picioare și, conform regulamentului, scoase din gură pipa, iar ca s-o aibă mai la îndemînă, o așeză cît mai aproape de el într-un butoi de fulmicoton. După care, luînd poziția de drepti, prezentă raportul :

— Am onoarea să vă raportez cu respect că aici nu-i nimic nou, totul e în ordine.

Sînt momente în viață în care prezența de spirit joacă un rol hotărîtor.

Din întreaga comisie cel mai deștept era, firește, domnul colonel. Din fulmicotonul încins se răspîndeau rotocoale de fum. Văzînd cum stau lucrurile, colonelul spuse :

— Švejk, fumează mai departe !

Înțelepte cuvinte, căci e mult mai bine, fără îndoială, ca o pipă aprinsă să stea între buze decît în butoiul cu fulmicoton.

Švejk salută respectuos și răspunse :

— Cu respect raportez că voi continua să fumez. Era un soldat disciplinat.

— Și acum, Švejk, hai cu noi în camera de gardă !

— Cu respect raportez că asta nu se poate, pentru că, potrivit regulamentului, trebuie să rămîn aici pînă la ora șase, cînd îmi vine schimbul. Fulmicotonul trebuie păzit tot timpul, ca să nu se întîmple vreo nenorocire.

Inspecția dispăru. Dădură fuga pînă la camera de gardă, unde porunciră patrului să-l aducă pe Svejck neîntîrziat.

Patrului nu-l prea ardea să se ducă, dar pînă la urmă n-avu încotro, se duse.

Cînd ajunse în dreptul barăcii în care bravul soldat Svejck, cu pipa aprinsă, continua să-și vadă de treabă în mijlocul butoaicilor de fulmicoton, caporalul strigă :

— Svejck, aruncă pipa pe fereastră și ieși afară, nă-tărăule !

— Nici nu mă gîndesc ! Domnul colonel mi-a poruncit să fumez mai departe, așa că trebuie să fumez pînă n-oi mai putea.

— Ieși afară, dobitocele !

— Ei, iaca nu ies, mă rog frumos ! E ora patru și nu mă puteți schimba decît abia la șase. Pînă la șase trebuie să stau aici lîngă fulmicoton, să nu se întîmple vreo nenorocire. Eu sînt vigi...

Restul nu mai apucă să spună. Poate că ați citit în ziare despre marca catastrofă de la Arsenal. Una cîte una, barăcile zburară în aer. În trei sferturi de secundă întregul Arsenal se transformă într-o ruină.

Povestea a început din baraca în care bravul soldat Svejck învăța cum se umblă cu fulmicotonul : claie peste grămadă aterizară acolo, înălțînd o piramidă, scînduri, ostrețe de gard și șarpante de fier, venite în zbor din toate direcțiile, pentru a da ultimul onor curajosului soldat Svejck, care nu știa de frica fulmicotonului.

Trei zile în șir trudiră săpătorii pe aceste ruine, reconstituind din capete, trunchiuri, mîini și picioare, tru-

purî omeneşti, pentru ca bunul Dumnezeu să poată recunoaşte cu uşurinţă, la Judecata de apoi, diferitele grade şi, în funcţie de acestea, să le acorde şi cuvenita răsplată.

Era un talmeş-balmeş de neînchipuit. Trei zile trudiră săpătorii şi la piramida lui Švejk, ca să înlăture scîndurile şi şarpantele de fier, iar, a treia zi, noaptea, în timp ce abia se strecurau în labirintul acela lugubru, auziră dinăuntru o voce plăcută :

— „Cu sfînta născătoare în frunte şi cele patru poduri mari, durează-ţi, Piemonte, avanposturi mai tari, hop, hop, hop !”

La lumina făcliilor aprinse, săpătorii îşi croiră drum, mergînd pe urmele glasului ce răsună voios :

— „Eu ‘un regiment de ulani v-am ridicat, voi dincolo de poartă l-aşi alungat, hop, hop, hop !”

Şi iată că deodată, la lumina făcliilor, dădură peste un fel de catacombă construită dintr-o împietitură de fier şi scînduri grămădite una peste alta, iar într-un ungher al ei stătea calm bravul soldat Švejk, care, cum îi zări, lăsă pipa din mîină şi, salutînd politicos, spuse :

— Cu respect raportează că aici nu-i nimic nou, totul e în perfectă ordine.

Îl scoaseră afară din iadul acela şi îl aduseră în faţa ofiţerului de serviciu. Aici bravul soldat Švejk raportează din nou :

— Cu respect raportează că totul e în ordine şi rog să fiu schimbat, pentru că ora şase a trecut de mult. Rog, de asemenea, să mi se dea bani pentru hrană pe timpul cît am atîtat sub ruine.

Din întregul Arsenal, bravul soldat Švejk a fost singurul care a supravieţuit acestei catastrofe.

În cinstea lui, cercurile militare locale organizează o mică serată la Cazinoul ofițerilor. Înconjurat de domnii ofițeri, bravul soldat bea de stingea, iar fața lui rubicondă și blajină strălucea de bucurie ca o lună plină.

A doua zi câpătă banii de hrană pentru trei zile, de parcă ar fi fost la război, și după trei săptămîni fu avansat în compania lui la gradul de caporal, primind o mare decorație de război.

În clipa în care, împodobit cu stelulele de caporal, intra pe poarta regimentului său din Trident, dădu nas în nas cu ofițerul Knobloch, care se cutremură de groază zărind din nou fața blajină, dar atît de temută a bravului soldat Švejk. Spuse furios :

— Iar o făcuși lată, secătură !

— Cu respect vă raportează că am învățat cum se umblă cu fulmicotonul.

După care temerarul ostaș intră cu un aer semeț în curtea cazărmei, ca să-și caute compania-mumă.

În aceeași zi ofițerul de serviciu citi în fața trupei un comunicat al Ministerului de Război, cu privire la înființarea unui detașament de aviație în rîndurile armatei. Comunicatul era însoțit de un apel adresat celor ce doresc să se prezinte în acest nou serviciu.

Auzind aceasta, primul care ieși din rînd fu bravul soldat Švejk. Prezentîndu-se în fața ofițerului, spuse :

— Cu respect vă raportează că am mai fost în aer și știu cum merg treburile pe-acolo. Doresc să slujesc și în aer pentru izbînda împăratului nostru.

Și astfel, la o săptămîină după aceea, bravul soldat Švejk fu transferat la secția de navigație aeriană, unde avu o comportare nu mai puțin înțeleaptă decît la Arsenal.

BRAVUL SOLDAT ŠVEJK LA AVIAȚIE

Austria dispune de trei nave aeriene dirijabile, de optsprezece ce nu pot fi dirijate și de cinci aeroplan. În așa constă puterea în aer a imperiului austriac. Bravul soldat Švejk fu repartizat la secția aeroplan, ca să slujească întru cinstirea și împodobirea acelei noi unități militare. La început trăgea aeroplanele din hangar, scoțându-le pe aeroportul militar unde curăța piesele metalice, frecându-le cu terebentină și cu așa-numitul praf de var vienez.

Făcea deci aici, la aeroplan, o muncă de jos, așa cum se întâmplă la orice început de carieră. Și așa cum sfinției-sale preotului de companie din Trident îi țesăla cu grijă calul, aici trebuia cu sîrg periind de zor aripile aparatului de parcă ar fi țesălat un armăsar și, cu galonul de caporal pe umăr, conducea santinelele la post ca să păzească hangarul în care timp îi instruia :

— De zburat trebuie să se zboare, de aceea, cine ar vrea să fure un aeroplan trebuie împușcat !

Cam peste paisprezece zile avea misiunea de *pasager*, pe cît se pare o avansare foarte periculoasă.

Avea sarcina să îngreuneze avionul ca să-i asigure echilibrul și zbura cu ofițerii de specialitate. Bravul soldat Švejk nu știa însă ce-i frica. Cu fața numai zîmbet, se ridica în aer și, umil și respectuos, se uita la ofițerul care pilota avionul, iar în răstimpuri saluta militărește, ori de cîte ori zărea în fața lui un grad superior fiindu-se agale pe platoul aerodromului.

Iar dacă se întâmpla să se prăbușească pe undeva avionul și să se facă harcea-parcea, de sub sfărîmăturile avio-

nului se strecura, cel dintii, bravul soldat Švejk și, ajutându-l și pe ofițer să se pună pe picioare, raporta :

— Cu respect vă raportează supus că ne-am prăbușit și sîntem vii și nevătămați.

Era un lovarăș de zbor foarte apreciat. Într-o zi zbură cu ofițerul Herzig și cînd ajunseră la înălțimea de 828 de metri, motorul încetă să mai funcționeze.

— Cu respect vă raportează supus că ni s-a terminat benzina, se auzi din spatele ofițerului voca plăcută a bravului soldat, am uitat să umplu rezervorul, mă rog frumos.

Și peste cîteva clipe se grăbi să adauge :

— Cu respect vă raportează, domnule locotenent, că ne prăbușim în Dunăre.

Și cînd, după puțin timp, capetele lor se iviră peste luciul încrețit și verzui al apelor Dunării, bravul soldat Švejk spuse, înotînd spre mal în urma superiorului său :

— Cu respect vă raportează supus că astăzi am bătut recordul în înălțime.

Era în preajma marilor serbări aeronautice cu avioane militare, pe aeroportul vienez din Neue Stadt.

Se cercetau și se revizuiu aeroplanele, se încercau motoarele și se făceau ultimele pregătiri de zbor.

Locotenentul Herzig intenționa să zboare cu Švejk pe un aparat Wright cu două aripi, în care se montase un motor Morrisson, cu ajutorul căruia avionul poate să decoleze fără demaraj.

Se aflau de față reprezentanți ai unor puteri străine.

De aparatul lui Herzig se interesa foarte mult maiorul ungur Kakony, care se instalase în carlingă și controla direcția.

La ordinul locotenentului Herzig, bravul soldat Švejk porni motorul, elicea începu să se învîrtă și, în acest timp, așezat lângă curiosul maior Kakony, Švejk trebuia cu

mult interes la cablul de sîrmă ce leagă direcția din spațele avionului de profundor ; și făcea acest lucru cu atîta chibzuință și cu atîta îndeminare, încît la un moment dat îi răsturnă maiorului chipiul din cap.

Locotenentul Herzig își ieși din pepeni și rîcnă :

— Svejke, ești un măgar fără pereche, zboară dracului de aici !

— *Zum Befel, Herr Leutenant**, strigă bravul soldat Svejke și, rostind aceste cuvinte, apucă profundorul și pîrghia de manevră a aparatului Morisson, ca în clipa următoare aparatul să se desprindă de sol în bălăile excelentului motor, ale cărui explozii, de o perfectă regularitate, se auzeau de la mare distanță.

20. 100, 300, 450 de metri înălțime în direcția sud-vest, spre întinderile albe ale Alpilor, cu o viteză de 150 km pe oră.

Bietul maior Kakony își veni în fire deasupra unui ghetar peste care zburau la o asemenea înălțime încît puteau să deslușească limpede frumusețile naturii, pajștile înzăpezite și prăpăștiile ce se căscau sub ei, privindu-i cu asprime și amenințător.

— Ce se întîmplă ? întrebă el, bîlbîindu-se de frică.

— Cu respect vă raportează că zburăm potrivit ordinului, răspunse cuvințios bravul soldat Svejke ; domnul locotenent a ordonat : zboară dracului de aici ! așa că zburăm, mă rog frumos.

— Și încotro, încotro ne îndreptăm ? întrebă speriat maiorul Kakony, clănțănind din dinți de atîta spaimă.

— Cu respect vă raportează că nu știu unde o să ne prăbușim. Eu zbor potrivit ordinului și nu știu să merg decît în sus, în jos nu mă pricep, de așa ceva noi, adică eu și

---

* La ordn, domnule locotenent (în germ. original).

domnul locotenent, n-am avut vreme niciodată, căci ori de cîte ori eram la mare înălţime cădeam de la sine.

Pe tabloul de bord, altimetruul indica 1860 de metri. Maiorul se ţinea cu încrîncenare de bară şi striga pe ungureşte :

— Istenem, ištenem, dumnezeule, dumnezeule. În acest timp, bravul soldat Švejk, minuiind cu dexteritate maneta de direcţie, cînta voios deasupra Alpilor peste care zburau :

*Inelul ce mi-ai dat
Nici gînd să-l fi purtat
La regimentul meu cînd voi sosi
în puşcă-l voi dosi
Tam-ta-ria-ra*

Maiorul se ruga cu voce tare în limba lui şi injura furios de toţi sfinţii, în timp ce prin aerul pur şi rece răsuna mai departe vocea limpede a bravului soldat Švejk :

*Basmaua ce mi-ai dat
nici gînd s-o fi purtat
La regiment cînd voi sosi
la curăţatul armei îmi va folosi
De ce nu, de ce nu
Tam-ta-ria-ra*

Sub ei începură să se încrucişeze fulgerele şi se stîrni o furtună cumplită.

Cu ochii cît cepele, maiorul se uită în faţa lui şi, cu o voce răguşită de emoţie, întrebă :

— Cînd se va sfîrşi povestea asta ?

— În orice caz, categoric atunci când cade, îi răspunse zîmbitor bravul soldat Švejk, și se grăbi să adauge : cel puțin noi, eu și domnul locotenent, am căzut întotdeauna undeva.

Se găseau acum undeva deasupra Elveției și zburau mai departe spre miazăzi.

— Vă rog frumos să aveți răbdare, rosti respectuos bravul soldat Švejk, de îndată ce ni se termină benzina, trebuie musai să cădem.

— Unde sîntem ?

— Deasupra unei ape, mă rog frumos, apă multă, domnule maior, probabil ne prăbușim în mare.

Maiorul Kakony leșină cu burdihanu' înfipt în bară, așa fel încît stătea bine fixat în construcția metalică a aparatului.

Și cînd ajunseră deasupra Mării Mediterane, bravul soldat Švejk cînta voios, să-i treacă de urît :

*Cine mare vrea să fie
Cu gîluște să se ție
Ain, țvai, drai
În război nici cînd nu pică
Ain, țvai, drai
Cu asemenea păpică
Ain, țvai, drai
Ain, țvai, drai*

Și mai departe, zburînd deasupra uriașelor întinderi de apă la o înălțime de-o mie de metri, bravul soldat Švejk cîntă :

*Mărșăluiește Grenevil
Pe poarta pulberăriei
a ieșit la spațir...*

t.

Aerul marin avu darul să-l trezească din leșin pe maiorul Kakony. Se uita în jos spre adâncimea aceea înfricoșătoare și, zărind marea, exclamă :

— Iștenem, iștenem, și-și pierdu din nou cunoștința.

Se făcu noapte și ei tot mai zburau. Deodată, bravul soldat Švejk îl scutură zdravăn pe domnul maior și-i spuse cu o voce blîndă :

— Cu respect vă raportează supus că acum zburăm în jos, dar așa, încetîșor, și pe îndelete. Într-adevăr, aeroplanul în al cărui rezervor se terminase benzina se lăsa încet, în zbor planat, undeva într-un cîmp de palmieri de la marginea orașului Tripolis, în Africa.

Iar bravul soldat Švejk, ajutîndu-l pe maiorul Kakony să coboare din avion, salută respectuos și spuse :

— Raportează supus că totul e în perfectă ordine, domnule maior.

Era un adevărat record mondial stabilit de bravul soldat Švejk care, izbutind să survoleze Alpii, Europa meridională, Marea Mediterană, ateriză tocmai în Africa.

Maiorul, văzînd în jurul lui atîția palmieri, îi cîrpi lui Švejk două palme pe cinste, pe care bravul soldat le primi cu zîmbetul pe buze, căci el nu făcuse altceva decît să-și îndeplinească datoria sa de ostaș, de vreme ce locotenentul Herzig îi poruncise :

„Zboară dracului de aici !“

Ce s-a întîmplat mai departe e greu de spus, nu de alta, dar ar fi, poate, nespus de neplăcut pentru Ministerul de Război care, cu siguranță, ar tăgădui faptul că, în momentul de față, a căzut lîngă Tripolis un aeroplan austriac, căci astfel ne-am trezi în fața unei mari încurcături internaționale.

VI

BRAVUL SOLDAT ŠVEJK ORDONANȚĂ LA COMPANIA A XI-A

Locotenentul-major Lukáš închise pentru o clipă ochii în fața apariției bravului soldat Švejk, care cu privirea lui îl îmbrățișa și îl săruta.

Cu aceeași plăcere se va fi uitat, de bună seamă, și fiul risipitor — pierdut apoi regăsit — la tatăl său, în timp ce acesta învârtea, spre a lui cinstire, vițelul cel gras în frigare.

— Cu respect vă raportează, domnule oberleitnant, că iar sînt aici, se auzi din ușă glasul lui Švejk, cu atita sinceritate și firesc, încît locotenentul-major Lukáš își reveni brusc în fire.

Din clipa în care colonelul Schröder îi aduse la cunoștință că i-l trimite din nou pe cap, locotenentul-major Lukáš încerca în sinea lui, zi de zi, să îndepărteze cît mai mult această revedere. În fiecare dimineață își spunea :

„Astăzi nu cred să vie ; trebuie să fi făcut el pe acolo vreo boroboață și cu siguranță că-l mai rețin“.

Prin intrarea lui simpatcă și simplă, bravul soldat Švejk reduse însă la adevărata lor valoare aceste temeri.

Švejk se uită la plutonierul de administrație Vaněk și, întorcîndu-se spre el, îl întinse, zîmbînd binevolor, niște hîrtii pe care le scosese din buzunarul mantalei.

— Cu respect vă raportează, domnule *rechnungsfeldwebel*, că trebuie să vă predau hîrțile astea, pe care ni le-au

scris la *regiments-kanzlei*. Sînt pentru *lohnung** și pentru înscrierea în *verpflegung***.

Švejk se mișca atît de degajat prin cancelaria companiei nr. 11 de marș, de parcă ar fi fost de cînd lumea în cele mai strînse relații de prietenie cu Vaněk. La această comportare plutonierul de administrație reacționează foarte simplu, cu cuvintele :

— Pune-le pe masă.

— Ai face bine, *Sie rechnūngsfeldwebel*, dacă m-ai lăsa singur cu Švejk, spuse oftînd locotenentul-major Lukáš.

Vaněk ieși din cancelarie și rămase în spatele ușii, ca să asculte ce-și vor spune cei doi.

La început nu auzi nimic, pentru că și unul și altul tăceau. Amîndoi se priveră îndelung, măsurîndu-se. Lukáš se uită la Švejk, ca și cum ar fi vrut să-l hipnotizeze : ca un cocoș în fața găinii înainte de a se năpusti asupra-i.

Švejk, ca întotdeauna, se uita cu privirea lui blajină și inocentă de parc-ar fi vrut să spună : „Din nou împreună, sufletele. De-acum încolo nu ne mai desparte nimeni, porumbița mea“.

Și după îndelungata tăcere a locotenentului-major, ochii lui Švejk vorbeau cu o îngăduitoare compătimire : „Haide, spune ceva, îngerașul meu, vorbește !“

Locotenentul-major Lukáš curmă apăsătoarea tăcere prin aceste cuvinte, în care își dădu silința să pună o mare doză de ironie :

— Fii binevenit, Švejkule. Îți mulțumesc pentru vizită ! Așa oaspeți, mai zic și eu !

Nu se putu totuși stăpîni și-și vărsă supărarea din ultimele zile, izbind cît putu cu pumnul în masă. Călimara sări în sus, improșcînd cu cerneală *lohnungs*-listele.

---

* Soldă (în germ. orig.).

** Subzistență (în germ. orig.).

În același timp sări ca ars și, oprindu-se aproape de tot de Švejk, zbieră la el :

— Dumneata... dobitocule !

Atît, și începu să se învîrtească nervos în spațiul îngust al cancelariei, scuișind cu scîrbă de fiecare dată cînd ajungea în fața lui Švejk.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberleitnant*, spuse Švejk văzînd că locotenentul-major Lukáš nu mai înceta să se frămînte și să arunce într-un colț al cancelariei cocoloașe frămîntate de hîrtie pe care le lua de pe masă, scrisoarea am predat-o cui se cuvine. Am găsit-o cu bine pe doamna Kakony și pot spune că e o femeie tare frumoasă, cu toate că n-am văzut-o decît plîngînd...!

Locotenentul-major Lukáš se așeză pe patul de campanie al subofițerului contabil și strigă cu vocea sugrumală :

— Cînd se vor sfîrși odată toate astca, Švejkule ?

Švejk răspunse, ca și cînd n-ar fi auzit :

— Am avut, ce-i drept, o mică neplăcere, dar am luat totul asupra mea. Dumnealor n-au vrut să creadă că eu corespundez cu dama, așa că am socotit mai cu folos să înghit scrisoarea la interogatoriu, înlăturînd astfel orice dovadă. Pe urmă, printr-o curată întîmplare, pentru că altă explicație nu găsesc, m-am încurcat într-o mică încăierare, fără nici o importanță. Și din asta am ieșit cu bine, și dumnealor au trebuit să-mi recunoască nevinovăția. Așa că m-au trimis la *regimentsraport* și au oprit toată ancheta la consiliul de război al diviziei. La *regimentskanzelei* am stat cîteva minute, pînă ce a venit domnul oberst ; m-a înjurat și el oleacă, pe urmă mi-a zis să mă prezint imediat la dumneavoastră, domnule *oberleitnant*, ca ordonanță, și mi-a poruncit să vă spun că vă roagă să veniți neapărat la dumnealui să vă spună ceva în legătură cu *marškumpača*. A trecut de atunci mai

mult de `o jumătate de ceas, dar domnul colonel n-avea de unde să știe că o să mai fiu adus pe la *regimentskantzerei* și că acolo o să mai stau încă vreun sfert de ceas, pentru că, tot timpul ăsta, mi s-a reținut solda și trebuia s-o primesc de la regiment și nu de la companie, pentru că am fost trecut la *regimentsarest*. În general, acolo toate-s brambura și încâlcite, de-i vine omului să-și ia cîmpii...

Locotenentul-major Lukáš, auzind că de o jumătate de ceas trebuia să fie la colonelul Schröder, se îmbracă în grabă și spuse :

— Dumneata, Švejkule, iar mi-ai făcut un serviciu.

Rostise aceasta cu atîta deznădejde în glas, încît Švejk se simți dator să-l liniștească cu o vorbă bună. De aceea, în clipa în care Lukáš ieșea val-virtej pe ușă, strigă :

— Nu vă necăjiți, că așteaptă el, domnul *oberst*. Oricum, tot n-are ce face.

Îndată după plocarea locotenentului-major, în cancelarie intră plutonierul de administrație Vaněk.

Švejk ședea pe un scaun și băga pe foc, într-o sobiță de fier, bucățele de cărbune prin porțița deschisă. Sobița fumega, răspîndind un miros înecăcios, Švejk continua să se distreze, fără să-l bage în seamă pe Vaněk, care îl urmări o clipă, apoi, lovind cu piciorul în porțița sobei, îi spuse s-o șteargă.

— Domnule *rechnungsfeldwebel*, i se adresă Švejk cu demnitate, îmi îngădui să vă declar că nu pot să mă supun ordinului dumneavoastră, oricîtă bunăvoință aș avea. Nu pot s-o șterg chiar de tot din tabără, pentru că trebuie să mă supun unor ordine superioare. Eu sînt, dacă vreți să știți, *ordonanz*, adăugă el cu mîndrie ; domnul *oberst* Schröder m-a repartizat aici, la compania a 11-a de marș, la domnul *oberlainant* Lukáš, la care am fost țucălar, dar acum datorită inteligenței mele naturale, am

foast avansat ordonanz. Dumneavoastră ce sînteți în civil. domnule rechnungsfeldwebel ?

Plutonierul de administrație Vaněk fu atît de surprins de tonul familiar al bravului soldat Švejk, încît lăsînd la o parte demnitatea pe care îl plăcea s-o arate față de ostașii din companie, răspunse, ca și cînd ar fi fost inferiorul lui Švejk :

— Eu sînt droghistul Vaněk din Kralupy.

— Și eu am fost ucenic la o drogherie, spuse Švejk, la un domn Kokoška de la Perstyn, din Praga. Era un om foarte ciudat ; o dată, pe motiv că am dat foc din greșală în pivniță unui butoi, m-a dat afară. Din cauza asta n-am mai fost primit nicăieri, așa că de la sărăcia de butoi mi se trage că nu mi-am putut isprăvi ucenicia. Dumneavoastră preparați și leacuri pentru vaci ?

Vaněk dădu din cap în semn că nu.

— La noi se făceau leacuri pentru vaci, cu poze sfînte. Șeful nostru, domnul Kokoška, era un om foarte credincios. Citise undeva că sfîntul Pelegrinus ușura dezumflarea vacilor. A comandat, așadar, la Smichov poze cu chipul sfîntului Pelegrinus, pe care le-a pus să le sfîntească la mănăstirea Emaus, pentru două sute de galbeni. După ce le-a sfînțit, am băgat pozele în pachetele cu leacuri pentru vaci. Leacul ăsta se amesteca cu apă caldă și se dădea vacii să bea din ciubăr, în timp ce i se citea rugăciunea închinată sfîntului Pelegrinus, pe care o scrisese domnul Tauchen, primul nostru vînzător. Cînd pozele cu chipul sfîntului Pelegrinus au fost gata tipărite, s-a mai imprimat pe verso o scurtă rugăciune. Așa se face că bătrînul Kokoška, chemîndu-i seara pe domnul Tauchen, l-a spus să scrie pînă dimineața o rugăciune mică pentru poză și pentru leac. Cică să fie gata pînă la ceasurile zece, cînd vine dumnealul la prăvălie, ca s-o poată

trimite la tipar, pentru că vacile aşleaptă de mult rugăciunea aia. Şi una din două : ori o scrie frumos, şi s-a învăţat de un galben peşin, ori de nu, în paisprezece zile poate să-şi ia tălpăşiţa. Domnul Tauchen a năduşit toată noaptea şi dimineaţa, când a venit să deschidă prăvălia, frînt de nesomn. n-avea scris nici un rînd. Uitase-şi cum îl cheamă pe sfîntul ăla din leacul pentru vaci. Servitorul nostru Ferdinand l-a scos din impas. Asta toate le ştia ! Cînd uscam în pod ceai de romaniţă, el se urca sus la noi, se descălţa de ghete şi ne învăţa cum să nu mai asudăm la picioare. Ştia să prindă, în pod, porumbei, se pricepea să deschidă sertarul de la tejgheaua cu parale, şi ne-a mai învăţat şi alte şmecherii cu mărfurile. Eu, ca băiat, aveam acasă o farmacie cu articole aduse de la prăvălia noastră, cum n-aveau nici la Inimile Caritabile. Şi cum spuneam, Ferdinand ăsta l-a ajutat şi pe domnul Tauchen ; i-a spus doar atît : „Daţi-o încoace, domnule Tauchen, să mă uit şi eu la ea“. Domnul Tauchen a trimis numaidecît să-i aducă o bere. Şi pînă să-i aducă berea, servitorul nostru Ferdinand era gata pe jumătate şi ne citea :

*Din cer pogorît-am şi iată-mă sînt
Venit să fac bine la voi pe pămînt
Bou, vacă, viţel ori neleapcă de-i fi,
De leacul lui Kokoška nu te feri.
Încearcă-l o dată şi cît de puţin
Şi vezi că te scapă de boală şi chin.*

Pe urmă, după ce trase berea pe gît, treaba i-a mers mai repede şi a isprăvit rugăciunea într-o clipă, foarte frumos :

*Adu, Pelegrine, tu sfânt între sfinți,
Înlătură vitelor noastre calvarul
În punga-ne goală doi galbeni cu zimți,
Ferește cireada de orice răceli
Și-n vecl te-o slăvi gospodarul !
Păzește-ne boii și vacile !*

Pe urmă, când a venit domnul Kokoška, domnul Tau-chen s-a dus cu el în birou, și când a ieșit afară, ne-a arătat doi galbeni, nu unul, cum îi făgăduise, vând să-i împartă pe din două cu domnul Ferdinand. Dar pe Ferdinand rîndașul, când a văzut cei doi galbeni, l-au apucat pandaliile. Ori tot, ori nimic, zicea. Atunci domnul Tau-chen nu i-a mai dat nimic și și-a oprit pentru duminicalui amîndoi galbenii ; pe mine m-a dus alături, în magazie, mi-a cîrpit vreo două scatoalce și mi-a spus că-mi mai trage o sută dacă voi cuteza vreodată să spun că nu el a scris rugăciunea și, chiar dacă Ferdinand s-ar duce să se plîngă bătrînului, eu trebuie să spun că Ferdinand e un mincinos. A trebuit să-i jur în fața unui flacon cu oțet de tarhon. De atunci, servitorul nostru a început să se răzbune pe leacurile pentru vaci. Leacurile astea, noi le amestecam în pod, în niște lăzi mari, și de fiecare dată el aduna cu mătura, de pe unde putea, scîrnă de șoareci, o aducea sus, și o arunca în leacuri. Pe urmă se apuca să strîngă pe stradă baligă de cal, o usca acasă, o pisa în vasele de medicamente, și pe urmă o arunca și pe asta în leacurile pentru vaci, cu poza sfîntului Pelegrinus. Dar nu se mulțumea numai cu atît. Își făcea toate nevolle, și cele mici și cele mari, în lăzi, pe urmă le amesteca cu leacurile de arătau ca un terci de tărîțe.

Sună telefonul. Plutonierul se repezi, ridică recepto-
rul și după o clipă îl aruncă necăjit :

— Trebuie să mă duc la *regimentskanzlei*. Nu-mi miroase a bine, așa deodată.

Švejk rămase din nou singur.

Peste o clipă sună iar telefonul.

Švejk începu să parlamenteze :

— Vaněk ? Nu-i aici. S-a dus la *regimentskanzlei*. Cine e la telefon ? Ordonanța de la compania a 11-a de marș. Da acolo cine e ? Ordonanța de la compania a 12-a ? Servus, colega ! Cum mă numesc eu ? Švejk ! Dar tu ? Braun ! Nu ești cumva rudă cu unul Braun de pe strada Pobřežní de la Karlín, de meserie pălărier ? Nu ești și nu-l cunoști ?... Nici eu nu-l cunosc ; am trecut numai pe acolo, o dată, cu tramvaiul și firma asta mi-a sărit în ochi. Ce noulăți știu ? Nu, n-am vorbit cu nimeni încă despre plecare. Unde trebuie să plecăm ?

— Deșteptule, cu „*marška*“, pe front...

— Despre așa ceva nici n-am auzit.

— Halal ordonanță. Nu știi dacă *lajnautul* tău...

— Al meu e *oberlajnaut*...

— Tot un drac ; atunci, nu știi dacă *oberlajnautul* tău s-a dus la *besprechung*, la *oberst* ?

— Ba da, dumnealui l-a poftit la el.

— Păl, vezi ? Și al nostru s-a dus, și cel de la compania a 13-a ; chiar acum am vorbit cu ordonanța lui la telefon. Mie, drept să-ți spun, nu-mi place graba asta. Nici tu nu știi nimic dacă se împachetează...

— Eu nu știu nimic.

— Ia tu mai fă pe boul. Nu-i așa că *rechnungsfeldwebelul* vostru a primit *wagonenavis* ? Câtă trupă aveți ?

— Habar n-am.

— Ascultă, blegule, ce, ți-e teamă că te mănînc ? Se auzi cum interlocutorul lui Švejk vorbește într-o parte, adresîndu-se unui coleg : „Franto, ia celălalt receptor, ca să vezi și tu ce ordonanță timpită au la compania a 11-a“.

Alo, ce faci acolo, dormi sau ce ? Atunci răspunde când te întreabă un camarad. Va să zică, nu știi încă nimic ? Nu te ascunde ! N-a zis nimic *rechnungsfeldwebelul* vostru, că veți împărți conserve ? Cum ? N-ai vorbit cu el asemenea lucruri ? Tîmpitule... Ție nu-ți pasă de astea ? (Se aud hohote de rîs.) Mi se pare mie că ești cam lovit cu leuca. Ascultă, dacă afli ceva, telefonează-ne și nouă la *marskumpania* a 12-a, prostănacule, îngerașule ! De unde ești ?

— Din Praga.

— Ar trebui să fii mai deștept... Dar, ia spune, când s-a dus *rechnungsfeldwebelul* vostru la cancelarie ?

— Chiar acușica l-au chemat.

— Poftim ! Și asta n-o puteai spune mai înainte ? Și al nostru tot acușica s-a dus ; să știi că se coace ceva. N-ai vorbit cu aprovizionarea ?

— N-am vorbit.

— Maica ta, Cristoase. Și mai spui că ești din Praga. Ție de nimic nu-ți pasă. Pe unde hoinărești de-alîta vreme ?

— Am sosit abia de-un ceas de la consiliul de război al diviziei.

— Ei, atunci e altă mîncare de pește, camarade ; să știi că chiar astăzi vin să te vîd. Sună de două ori.

Švejk voia să-și aprindă luleaua, cînd telefonul sună din nou.

„Lua-v-ar dracu cu telefonu' vostru, își zise Švejk, altă treabă n-am decît să-mi pierd vremea cu voi !”

Telefonul zbîrniia înainte necruțător, făcîndu-l pe Švejk să-și piardă răbdarea și să urle în receptor :

— Alo, cinc-i acolo ? Aici e Švejk, ordonanța companiei a 11-a de marș.

Švejk recunoscuse glasul locotenentului-major Lukáš :

— Ce faceți cu toți acolo ? Unde-i Vaněk ? Cheamă-l numaidecît pe Vaněk la telefon.

— Raportez supus, domnule *oberleitnant*, că nu de mult a sunat telefonul.

— Ascultă, Švejk, eu n-am vreme de pierdut cu dumneata. În armată, nu stai la taifas la telefon ca atunci fiind inviți pe cineva la masă. Convorbirile telefonice trebuie să fie clare și scurte. În convorbirile telefonice se lasă la o parte acest „cu respect vă raportez, domnule *oberleitnant*”. Așadar, Švejkule, te întreb : știi unde-i Vaněk ? Să vie numaidecît la telefon.

— Nu-l am la îndemână, cu respect vă raportez, domnule *oberleitnant*. A fost chemat mai înainte la cancelaria regimentului ; nu-l nci un sfert de oră de atunci.

— La reîntoarcere mă răfuiesc eu cu dumneata. Švejkule. Nu poți să te exprimi scurt ? Și acum fii cu multă băgare de seamă la ce-ți spun, ca să nu cumva să mi te scuzi pe urmă că telefonul hîrîia și n-ai înțeles... Imediat, cum atîrni receptorul...

Pauză. Un nou zbîrnîit. Ridicînd receptorul Švejk fu inundat de o avalanșă de injurături.

— Dobitocule, haimăna ce ești, pușlama... Ce înscamnă asta ? De ce întrerupi convorbirea ?

— Dumneavoastră, vă rog, ați spus să agăț receptorul.

— Peste un ceas sînt acasă, și atunci să te ții. Švejkule... Deocamdată, te duci imediat la baracă și cauți un sergent, să zicem pe Fuchs ; îi spui să la numaidecît zece oameni și să meargă cu ei la magazie să ridice conserve. Repetă ce are de făcut.

— Să meargă cu zece oameni la magazie să ridice conserve pentru companie.

— În sfîrșit, deocamdată nu te-ai prostit. În timpul ăsta, eu am să telefonez lui Vaněk, la *regimentskanzlei*,

să vină și ei la magazie, să le ia în primire. Dacă vine între timp la baracă, spune-i să lase toate și să alerge *laufsrît** la magazie. Și acum agață receptorul.

Švejk a trebuit să alerge multă vreme zadarnic, căutându-l pe sergentul Fuchs și pe ceilalți gradați : erau cu toții la bucătărie, unde alegeau carnea de pe oase și se bucurau grozav, uitându-se la Baloun, care, deși legat, se sprijinea acum solid, cu picioarele de pământ, căci li se făcuse milă de el : le oferea doar un spectacol interesant. Unul din bucătari îi aduse o coastă cu carne și i-o băgă în gură ; legat, uriașul Baloun, neputînd să miște mîinile, mișca cu băgare de seamă osul în gură, plimbîndu-l cu ajutorul dinților și al gingiilor și ronțăind în același timp carnea cu o expresie de urangutan.

— Care din voi e sergentul Fuchs ? întrebă Švejk, cînd în sfîrșit le dăde de urmă.

Văzînd că întrebarea e pusă de un infanterist oarecare, sergentul Fuchs nu găsi cu cale să răspundă.

— Se aude ? repetă energic Švejk. Cît o să mai întreb ? Unde-i sergentul Fuchs ?

Sergentul Fuchs se înfățișă și, plin de demnitate, începu să injure în fel și chip, că el nu-i nici un sergent, ci domnul sergent și că nu se spune așa : „Unde-i sergentul“, ci : „Cu respect vă întreb, nu știți unde se află domnul sergent ?“ În grupa lui, zicea el, dacă vreunul nu spune frumos : „*Ich melde gehorsam*“,** se alege numai decît cu una peste bot.

— Ușurel, îl luă Švejk cu binișorul. Dumneata ai să mergi imediat la baracă, ai să iei de acolo zece oameni și *laufsrît* cu ei la magazie să ridicați conserve.

* Fuga marș, pas alergător (în germ. stricat).

** Raportez supus (în germ. stricat).

Sergentul Fuchs rămase atât de uluit, încît nu putu decît să rostească :

— Cum ?

— Nici un cum, îi răspunse Švejk. Eu sînt ordonanța marșcumpaniei a 11-a și chiar acuma am vorbit la telefon cu domnul oberlaintnant Lukáš. Și dumnealui a spus : „*Laufst*“, cu zece oameni la magazie. Și dacă nu vă duceți, domnule sergent Fuchs, atunci eu mă duc imediat înapoi la telefon. Domnul oberlaintnant dorește, în mod special, să vă duceți *dumneacoastră*, și n-are nici un rost să mai vorbim despre asta. „Convorbirea telefonică — spune domnul locotenent Lukáš — trebuie să fie scurtă și clară. Dacă se spune : „merge sergent Fuchs“, atunci el merge. Față de un asemenea ordin, nu stai la taifas la telefon, ca atunci cînd poștești pe cineva la masă. În militărie, și mai cu seamă în vreme de război, orice întîrziere e crimă. Dacă sergentul Fuchs nu se duce imediat, telefonează-mi numai decît, că de rest am eu grijă. Din sergentul Fuchs n-are să mai rămînă decît amintirea“. Ehe, voi nu-l cunoașteți pe domnul oberlaintnant.

Švejk se uită cu un aer triumfător la toți gradații, care se arătau într-adevăr surprinși și deprimați, în urma apariției lui.

Sergentul Fuchs bolborosi ceva și cu pas grăbit dădu să plece. În urma lui, Švejk strigă :

— Atunci, pot să-i telefonez domnului oberlaintnant că totul e în ordine ?

— Am să fiu numai decît cu zece oameni la magazie, se auzi de lîngă baracă glasul sergentului Fuchs ; iar Švejk, fără să mai scoată o vorbă, părăsi grupul gradaților, care erau la fel de uluiți ca sergentul.

— E groasă, își dădu cu părerea micuțul caporal Blazec. Ne strîngem caltrafusele.

Nici de data aceasta, după ce se înapoie la cancelaria companiei a 11-a, Švejk n-avu răgaz să-și aprindă luleaua, din cauza telefonului care zbirni din nou. La celălalt capăt al firului era iar locotenentul-major Lukáš.

— Pe unde umbli, Švejkule ? Sun pentru a treia oară și nu-mi răspunde nimeni.

— Am fost în căutare, domnule oberlaitnant.

— Care va să zică, s-au dus ?

— Se-nțelege că s-au dus, dar nu știu încă dac-or fi sosit. Vreți să mă reped pînă acolo încă o dată ?

— Așadar, l-ai găsit pe sergentul Fuchs ?

— Găsit, domnule oberlaitnant. Mai întîi mi-a zis : „Cum ?” și numai după ce l-am lămurit că convorbirile telefonice trebuie să fie scurte și clare...

— Iar începi, Švejkule... Vaněk s-a întors ?

— Nu s-a întors, domnule oberlaitnant.

— Nu zbiera așa tare la telefon. Nu știi unde-ar putea să fie blestematul ăsta de Vaněk ?

— Nu știu, domnule oberlaitnant, unde ar putea să fie blestematul ăsta de Vaněk.

— A fost pe la cancelaria regimentului și de-acolo a plecat undeva. Cred că o fi la cantină. Du-te pînă acolo, Švejkule, și spune-i să se ducă imediat la magazie.

În acest timp, plutonierul de administrație Vaněk stătea liniștit la cantină și-i povestea unui cunoscut, plutonier-major, cît putea cîștiga înainte de război cu vapsele și cu praful de piatră.

Plutonierul-major era criță. De dimineață sosise de la Pardubice un fermier care avea un fecior în tabără. Fermierul îl mituisise după obicei, și toată dimineața se cîntăiseră, jos, în oraș.

Acum ședea deznădăjdult, spunînd că nu mai are pîftă de nimic, îndruga vrute și nevrute, fără să-și dea seama ce spune, iar conversația despre vopsele nici n-o băga în seamă.

Era preocupat de propriile lui vedenii și bolborosea în neștira că trenul local ar trebui să meargă de la Třeboň la Pelhřimov și înapoi.

Cînd intră Švejk, plutonierul Vaněk se căznea tocmai să-i explice plutonierului-major, în cifre, cît se cîștiga la un kilogram de praf de piatră pentru case, la care majorul, aflat în plină călătorie, li răspunse :

— La înapoiere a murit în tren și n-a lăsat decît scrisori...:

Zărindu-l pe Švejk, îl confundă pesemne cu vreun om care îl era antipatic și începu să-l înjure și să-i spună că e ventriloc.

Švejk se apropie de Vaněk, care era și el în mare formă, dar în același timp foarte amabil și binevoitor :

— Domnule *rechnungsfeldwebel*, îi raporta Švejk, trebuie să vă duceți imediat la magazie ; vă așteaptă acolo sergentul Fuchs cu zece băieți ca să ridicați conserve. Trebuie să vă duceți „*laufsrit*“. Domnul *oberleitnant* a telefonat de două ori.

Vaněk izbucni în hohote de ris :

— Ar trebui să fiu nebun, drăguțule. Făcînd una ca asta, ar însemna să mă insult singur, îngerașul meu. Avem destulă vreme pentru toate, copilașule. Cînd o să însoțească și domnul *oberleitnant* Lukáš atîtea „marș-cumpani“ cîte am însoțit eu, are să poată și dumnealui să vorbească și n-o să mai stingherească pe nimeni fără rost cu „*laufsritul*“ lui. Ordinul-ăsta cu plecatu' mline, cu strînsul catrafuselor și cu ridicarea imediată a conservelor pentru drum l-am mai primit eu de la *regimentskan-*

zelei. Și vezi ce-am făcut, am venit frumușel la un sfert de vin, și cum mă simt foarte bine aici, le las toate în voia soartei. Conservele rămân conserve, rațiile rațiilor. Eu cunosc magazia mai bine decât domnul oberleutnant și știu tot așa de bine cam ce se vorbește la un *besprechung* din asta cu domnișii ofițeri, în birou la domnul oberst. Numai domnul oberst își închipuie, în fantezia lui, că la magazine există conserve. Așa-i, bărabulă bătrână? se adresează el plutonierului-major.

Acesta însă, fie că tocmai ațipea, fie că-l apucase un fel de delir, răspunse :

— Și în timp ce mergea, ținea deasupra ei umbrela deschisă.

— Cel mai bine ați face, continuă plutonierul de ață Vaněk, dacă le-ați lăsa toate baltă. Dacă s-a spus astăzi la *regimentskanzlei* că se pleacă mâine, apoi asta nu trebuie s-o creadă nict un copil de țîță. Putem pleca fără vagoane? Chiar în fața mea s-a telefonat la gară. N-au nict un vagon liber. Așa că nici o grabă. Cu timpul totul se lămurește, nu-i nevoie să ne pripim. *Jawol, nochamol**. Astăzi au aici un vin excepțional, continuă Vaněk, fără să-l ia în seamă pe plutonierul-major, care boiboroșea ceva ca pentru sine :

— *Gleuben Sie mir, ich habe bisher wenig von meinem Leben gehabt. Ich wundere mich über diese Frage**.*

— De ce să-ți faci griji de pomană cu plecarea marș-batalionului? Eu cred că ai face bine să ieși loc.

— Nu pot, refuză, înfrîngîndu-și tenația, bravul soldat Švejk. Trebuie să mă înapoiez la cancelarie; ce mă fac dacă telefonează cineva?

---

* Da, încă o dată (germ. Incorrecț).

** Vă rog să mă credeți, am avut parte de puține lucruri în viața mea pînă acum. Mă mir de întrebarea asta (germ.),

— Bine, atunci du-te, pulșorule, dar ține minte pentru altă dată că nu-i frumos din partea dănilor să refuzi și că o adevărată ordonanță nu trebuie să fie niciodată acolo unde-i nevoie de el. Nu trebuie să te omori atîta cu serviciul. Zău, sufletele, nimic nu-l mai urît pe lumea asta decît o ordonanță speriată, care vrea să înghită dintr-o dată toată milităria.

Dar Švejk o zbughise pe ușa spre cancelaria companiei sale.

Vaněk rămase părăsit, întrucît, fără îndoială, nu se putea spune că plutonierul-major îi ținea cu adevărat tovarășie.

Acesta se turtise bine de tot și, mîngîind sfertul de yln, bolborosea jumătate în cehă, jumătate în germană, ca pentru sine, niște lucruri foarte ciudate, fără nici un fel de sens și legătură între ele.

Ca să-l treacă de urît, plutonierul contabil bătea cu degetele tactul unui marș, sorbind cu nădejde din pahar și amintindu-și din cînd în cînd că era așteptat de un sergent și zece ostași.

Noaptea tirziu, cînd se întoarse la cancelaria companiei a îl de marș, îl găsi pe Švejk lângă telefon.

— Forma e lipsă de coeziune și lipsa de coeziune e formă! bîgui disperat, apoi se trînti îmbrăcat, așa cum era, pe canapea și adormi pe loc.

Švejk nu se mișca de lângă telefon, deoarece cu două ceasuri în urmă, cînd îl chemase, locotenentul Lukáš, care-i spusese că se află încă în conferință la domnul colonel, uitase să-i spună că poate să plece de la telefon.

Din cînd în cînd se amuza ridicînd receptorul și ascultînd. Noul sistem de telefon, introdus în armată prezenta avantajul că se puteau auzi destul de limpede și de deslușit convorbirile telefonice pe toată linia.

Și Švejk continua să rămînă nemișcat lângă telefon.

În acest timp, în biroul colonelului ședința se prelungea. Colonelul Schröder dezvoltă cea mai nouă teorie în legătură cu orientarea pe câmpul de bătaie și mai cu seamă pune accentul pe folosirea aruncătoarelor de mine, vorbea de toate și cei mai mulți dintre ofițeri se întrebau când o să înceteze bătrînul să trîncănească, dar, parcă dinadins, colonelul Schröder continua să pâlăvrăgească despre sarcinile noilor batalioane de marș, despre ofițerii regimentului căzuți pe front, despre zepeline, despre călăreții spanioli, despre jurămînt.

La această ultimă chestiune, locotenentul Lukáš își aduse aminte că în clipa în care întreg batalionul depusese jurămîntul, bravul soldat Švejk nu fusese de față, deoarece se afla la consiliul de război al diviziei. Și tot gîndindu-se la asta, fu cuprins deodată de un rîs isteric de care se molipsiră cîțiva ofițeri în mijlocul cărora stătea, fapt ce atrase atenția colonelului care tocmai trecuse la expunerea experienței cîștigate cu prilejul retragerii armatelor germane în Ardeni.

Colonelul le încurcă pe toate și încheie cu următoarele cuvinte :

— Domnilor, asta nu-i de rîs.

După aceea o porniră cu toții spre Cazinoul ofițerilor, colonelul Schröder fiind chemat la telefon de către statul-majör al brigăzii.

Švejk moțăia pe scaun, lângă telefon, cînd îl trezi un nou zbîrnîit :

— Alo, aici e cancelaria regimentului, auzi el.

— Alo, răspunse Švejk, aici a cancelaria companiei a 11-a de marș.

— Nu mă ține de vorbă ! Ia repede creionul și scrie fonograma pe care ți-o dictez : „Compania 11 de marș...”

După aceasta urmară, una peste alta, cîteva fraze care se amestecau într-un haos ciudat, pentru că pe același fir

vorbeau concomitent companiile a 12-a și a 13-a, așa că telefonograma se pierdu complet în această învălmășeală de sunete. Švejk nu deslușea nici o lotă. În cele din urmă totul se liniști și Švejk recepționează :

— Alo, alo, acum citește-mi ce ai scris și nu mă mai ține de vorbă...

— Ce să citesc ?

— Cum ce să citești ? Boule ! Telefonograma !

— Care telefonogramă ?

— Tii, crucea ta, ce dracu, ești surd ? Telegrama pe care ți-am dictat-o, idiotule !

— Eu n-am auzit nimic, cineva s-a amestecat pe fir...

— Fir-ai tu să fi de maimuțoi ; ce-ți închipui, că mic-mi arde acum de joacă cu tine ? Spune : primești sau nu primești telefonograma ? Ai creion și hîrtie ? Cum ? Nu ai ? Vită ce ești ! Cum ? Să aștept pînă ce găsești ? Halal ostaș ! Ei, gata ! Ești pregătit ? Slavă Domnului că în sfîrșit te-ai descurcat. Nu cumva ți-ai schimbat și hîrtele ! Și acum fii atent : 11-te *Marschkompanie* ! Repetă !

— 11-te *Marschkompanie*...

— *Kumpanienkommandant* !... ai scris ? Repetă.

— *Kumpanienkommandant* !...

— *Zur Besprechung morgen*... Ești gata ? Repetă.

— *Zur Besprechung morgen*...

— *Um neun Hhr — Unterschrift*. Știi ce-i aia *Unterschrift*, maimuțoiule ? Asta-i semnătura. Repetă !

— *Um neun Hhr — Unterschrift*. Știi ce-i aia *Unterschrift*, maimuțoiule — asta-i semnătura.

— Fir-ai al dracului de dobitoc... Așadar, semnătura : *Oberst Schröder*, vită... Ai scris ? Repetă !

— *Oberst Schröder*, vită...

— Bine, boule. Cine a primit telefonograma ?

— Eu.

— *Himmelherrgott*, cine-i ăsta eu ?

— Švejk. Mai ai ceva ?

— Slavă Domnului, am terminat. Dar ar trebui să te numești Vacă... Ce se mai aude pe la vol ?

— Nimic. Toate vechi.

— Și-ți pare bine, nu-i așa ? E adevărat că la voi a fost astăzi unu' legat la stîlp ?

— Nimic deosebit, era țucălarul locotenentului-major, i-a halit prînzul... Nu știi cînd plecăm ?

• — Ce întrebare ? ! Asta n-o știe nici bătrînul (colonelul). Noapte bună. Ascultă, aveți pe acolo purici ?

Švejk agăță receptorul și se duse să-l trezească pe plutonierul de administrație Vaněk care se apăsă furios, și cînd Švejk începu să-l scuture, Vaněk îl lovi cu pumnul peste nas, apoi se întoarse pe burtă și începu să azvîrle din picioare. în dreapta și-n stînga.

În cele din urmă, Švejk izbuti totuși să-l trezească pe Vaněk care, frecîndu-se la ochi, se întoarse cu fața în sus întrebînd ce s-a întîmplat.

— Nimic grav, răspunse Švejk. Vreau numai să mă sfătuiesc cu dumneata. Chiar acum am primit o telefonogramă în care se spune că mîine la orele nouă domnul *oberleitnant* Lukáš trebuie să meargă la *besprechung*, la domnul *oberst*. Nu știu ce să fac. Să mă duc să-i spun chiar acum, sau s-o las pe dimineață ? Am stat mult și m-am tot gîndit dacă să vă scol, cînd sforălați atît de frumos ; dar pînă la urmă mi-am zis că tot mai bine e cînd te sfătuiești...

— Pentru Dumnezeu, te rog, lasă-mă să dorm, se văicări Vaněk căscînd cu gura mare, du-te dimineața și nu mă mai trezi !

Se întoarse pe o parte și adormi din nou.

Svejk se duse înapoi lângă telefon și începu iar să moșăie cu capul pe masă. Curînd însă, îl trezi un nou zbîrnîit...

— Alo, *marșkompania* 11-ă?

— Da, *marșkompania* a 11-a. Cine-i acolo?

— Aici o *marška* 13. Alo. Cît e ceasul la voi? Eu nu pot să prind centrala și îmi pare că trebuia să fiu de mult schimbat.

— Ceasul nostru a stat.

— Atunci stați și voi, ca și noi. Da' ia spune, nu știți cînd plecăm? N-ai vorbit cu *regimentskanzelei*?

— Las' că și căcăciași ăia știu mai mult de-o grămadă, ca și noi.

— Nu fi, domnișoară, prost crescută... Voi ați ridicat conservele? Ai noștri, cum s-au dus, așa s-au întors. Magazia era închisă.

— Și ai noștri s-au întors cu mîna goală.

— Toată panica asta e de pomană. Unde crezi că plecăm?

— În Rusia.

— Eu cred că mai degrabă în Serbia. Om vedea noi cînd vom ajunge la Budapesta. Dacă o luăm la dreapta, atunci ne așteaptă Serbia, la stînga, Rusia. Somn dulce.

Urmîndu-i sfatul, Svejk se cufundă într-un somn dulce, uitînd să mai agațe receptorul în furcă, astfel că nimeni nu-l tulbură din visare. În acest timp, telefonistul de la cancelaria regimentului tuna și fulgera că nu poate transmite *marșcompaniei* a 11-a o nouă telefonogramă prin care se cerea ca pînă a doua zi la orele douăsprezece să se comunice cancelariei numărul oatașilor care n-au fost inoculați împotriva tifosului.

Cînd se trezi, în revărsatul zorilor, care se iviră odată cu mirosul cafelei care fierbea în toate bucătăriile companiilor, Svejk agăță mecanic receptorul în furcă, ca și

cînd tocmai atunci ar fi terminat o convorbire telefonică, și făcu o mică plimbare de înviere prin cancelaria companiei. Iată totodată un vesel cîntec ostășesc, al cărui text îl începu de la mijloc, de la partea în care era vorba de un ostaș travestit în fată care se duce la moară la iubita lui, unde morarul, înainte de a-l pofti în culcușul fetei, strigă către morăreasă.

Zbîrni telefonul. Plutonierul de apă ridică receptorul și recunoscu glasul locotenentului-major Lukáš, care îl întreabă ce se aude cu conservele, făcîndu-i apoi cîteva reproșuri.

— Într-adevăr, nu sînt, domnule oberlaintnant ! striga la telefon Vaněk. De unde să fie dacă ele nu există decît în închipuirea celor de sus, de la intendență ! N-avea nici un rost să trimitem acolo oameni de pomană. Eu am vrut să vă telefonez. Ce spuneți ? Că am fost la cantină ? Da, e adevărat, mi-am îngăduit să mă duc. Da' de unde, domnule locotenent-major, sînt perfect treaz. Ce face Švejk ? E aici lîngă mine ! Să vi-l chem la telefon ? Švejk, la telefon ! strigă Vaněk, apoi adăugă cu glas foarte scăzut : Și dacă te întreabă cumva în ce stare am venit, ai grijă să-i spui că am venit în stare normală.

Švejk luă receptorul :

— Aici e Švejk, raportează supus, domnule oberlaintnant.

— Ascultă, Švejkule, ce se aude cu conservele ? S-a aranjat ?

— Nu sînt, domnule oberlaintnant ! Nici urmă de conserve...

— Aș dori, Švejkule, ca atîta vreme cît mai rămînem în cantonament, să te prezinți în fiecare dimineață la mine. De altfel, ai să rămîi tot timpul pe lîngă mine după ce vom pleca. Ce ai făcut astă-noapte ?

— Am stat toată noaptea la telefon.

— A fost ceva nou ?

— A fost, domnule oberlaintnant.

— Švejkule, nu începe iar cu prostiile. S-a comunicat de undeva ceva important ?

— S-a anunțat, domnule oberlaintnant, dar abia pentru ora nouă. N-am vrut să vă neliniștesc, domnule oberlaintnant, că era destulă vreme.

— Pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi odată : ce este atât de important pentru ora nouă ?

— O telefonogramă, domnule oberlaintnant.

— Nu te înțeleg, Švejkule.

— Stați c-o am scrisă, domnule oberlaintnant. „Primiți telefonogramă. Cine e la telefon ? Ai scris ? Atunci cîtește“ sau cam așa ceva...

— Ei drăcie ! Švejkule, cu dumneata poate să-și lase omul din minți... Spune-mi repede conținutul că, de nu, mă reped acolo și vai de oasele dumitale. Hai, spune, ce s-a întimplat ?

— Iarăși un fel de *besprechung*, domnule oberlaintnant. Astăzi la ora nouă, la domnul oberst. Am vrut să vă trezesc astă-noapte, dar pe urmă m-am răzgîndit.

— Asta ți-ar mai fi lipsit, să îndrăznești să mă scoli din somn, pentru orice prostie, cînd era destul timp pentru asta și dimineața. *Wieder eine Besprechung, der Teufel soll das alles buserieren !* * Dumneata, Švejk, rămîi deocamdată la telefon.

— Cu respect vă raportează, domnule oberlaintnant, că încă n-am băut cafeaua.

— Atunci adă-ți cafeaua și nu pleca din cancelarie pînă nu te chem. Dumneata știi ce-i aia ordonanță ?

---

* Iar o convorbire, dracu s-o la ! (germ.).

— Da, domnule *oberlaintnant*, a unul care aleargă mereu...

— Așadar, să fii la post cînd te-oi chema. Mai spune-i o dată lui Vaněk să-mi caute un țucălar. Alo ! Švejkule, unde ești ?

— Aici, domnule *oberlaintnant*, chiar acum au venit cu cafeaua.

— Alo, Švejkule !

— Vă ascult, domnule *oberlaintnant*, cafeaua a rece de tot.

— Dumneata, Švejkule, știi acum foarte bine ce va să zică un țucălar. Te rog să-l vezi și dumneata și pe urmă să-mi raportezi dacă e ceva de capul lui. Și acum agață receptorul.

Vaněk, sorbind zgomotos din cafeaua neagră, în care își turnase rom din sticla camuflată cu eticheta *Tinte** (pentru orice eventualitate), se uită la Švejk și spuse :

— Nu știu ce are *oberlaintnantul* ăsta al nostru, că urlă la telefon. Am auzit tot ce ți-a spus. Dumneata, Švejkule, trebuie să fii o bună cunoștință a domnului *oberlaintnant*.

— Cred și eu. Noi sintem ca o singură mină, răspunse Švejk. Vorba ceea, o mină spală pe alta. Prin cîte n-am trecut noi doi, împreună. De cîte ori n-au vrut să ne despartă unul de altul, dar pînă la urmă tot ne-am regăsit. Dumnealui s-a bizuit întotdeauna pe mine, în toate, de mă mir chiar și eu, de multe ori. Ai auzit dumneata chiar acum cum m-a rugat să-ți mai amintesc o dată că trebuie să-i găsești un alt țucălar și că trebuie să-l vad și eu ca să dau despre el referințe. Ehe, dumnealui nu se mulțumește cu orice țucălar.

---

* Cerneală (germ.).

LOGODNĂ ÎN FAMILIA NOASTRĂ

Din însemnările unui băiețel cuminte

În familia noastră am avut mereu necazuri mari cu fiica mai mare Lidka, deoarece s-a întâmplat să rămână de câteva ori peste noapte în excursie cu niște domni care-i ceruseră mamei îngăduința de a ieși cu ea într-o scurtă excursie. Odată a venit la noi domnul Syrovalka (Chișleag), de profesie funcționar, un om foarte cumsecade și așezat ; după ce vorbise de una de alta cu mămăica și tăticu, îi rugă neșpus de frumos s-o lăsăm pe Lidka noastră să plece cu el într-o excursie. În timp ce vorbea, își sufla mereu nasul, și-i dădea întruna că e un bărbat onorabil și un caracter fără cusur. Așa stînd lucrurile, mămăica își dădu încuviințarea s-o scoată pe fetiță la aer curat, cu condiția, însă, ca la orele opt seara să fie acasă, căci nu are de gînd să încălzească cina de două ori, și-apoi nici n-ar fi frumos să vină mai tîrziu, că, vorba ceea, să nu-i iasă vorbe.

Drept care, domnul Chișleag începu din nou să smiorcăie și să-și șteargă nasul, și în acest timp vocifera, spunînd că dumnealui e un bărbat onorabil și nu o canalie.

Iar tata îi apăsă :

— Canalie în sus, canalie în jos, ce mai tura-vura, mie îmi aduci fata înapoi în bună regulă. Dar, cîstit vorbind, mie nu-mi place deloc pevestea asta, și nici n-o văd cu ochi buni.

Dar ce mai putea să facă. Cînd mămăica spune ceva, tata și cu mine trebuie să ne ținem gura, chiar dacă dreptatea e de partea noastră și mămăica face o proalie.

Aşa se face că domnul Chişleag o scoase pe Liduşka în excursie. Mămica îi făcu surorii mele semnul crucii, iar domnul Chişleag îmi dădu un biscuit de cinci parale, asta era ca despăgubire pentru ceea ce avea să săvîrşească.

E ora opt şi jumătate seara şi Liduşka ia-o de unde nu-i ; pe urmă s-a făcut de zece şi portăreasa închise poarta imobilului — şi se făcu şi unsprezece. Mămica plîngea, tăticul, în culmea supărării, infulecă mîncarea de seară a Lidkăi, apoi bătînd furios odaia în lung şi-n lat, strigă în gura maro că o să-l tragă la răspundere pe acest domn Chişleag şi că mîine se va duce să-l reclame la birou. Mămica se văicărea, spunînd Doamne fereşte să nu li se fi întîmplat ceva, să nu-şi fi rupt Liduşka un picior sau, ferească sfîntul, altceva ; de pildă, gîtul, sau şi mai rău, să nu se fi înecat amîndoi, ori să fi pierdut Liduşka acel dar, cel mai scump, moştenit de la maică-sa.

Am întrebat ce vrea să însemne acest dar, drept care tăticul mi-a ars o palmă, iar mămica mi-a poruncit să mă închin. Şi m-am închinat, spunînd că îngeraşul păzitor o va însoţi pe Liduşka noastră, fiindcă eu am văzut o dată o asemenea poză în care un îngeraş conduce, pe o bîrnă întinsă peste o prăpastie, o fetiţă oarbă cu un coşuleţ de flori în braţe.

Tăticul însă bodogăni mînios, spunînd că acum principalul înger păzitor al Liduşkăi este domnul Chişleag, şi că el, adică tăticul, dacă ar fi fetiţă nu şi-ar dori ca domnul Chişleag să-l aducă noaptea înapoi din excursie.

Pe urmă se făcu de miezul nopţii şi mămică încetă să mai spună : „Scurppa mea Liduşka, fetiţa mea de aur“, ci „haimaneua asta şi tîrfa“, iar tăticul zbiera cît îl ţineau bojocii :

— Libidinoşii ăştia, îmi vine să-i sfîşii, nu alta. În ziua de azi ţi-e şi frică să mai pleci cu cineva în excursie.

Pînă la trei dimineața n-am închis nici unul ochii. Pe la două se auzi ceva trosnind în șifonier, și mamă, făcîndu-și semnul crucii, izbucni :

— Ce mai, e împede, semn rău !

Sora mai mică, Mařena, se bucura neșpus pe chestia asta, căci odată fusese bătută măr pentru că venise acasă la nouă seara, în loc de șapte, așa cum făgăduise.

La ora trei tăticiul dăduse gata sticla de rom și începu :

— Indiferent ce s-a întîmplat, de îndreptat tot nu mai pot să îndrept nimic, mîine dimineață îi rup picioarele ticălosului, pe urmă mă spînzur și vă omor pe toți.

După care lăsă capul pe masă și prinse să sforăie zgomotos, iar mămica stinse lampa de teamă ca somnul să nu se aprindă în sîngele tatei. Ne-am dus apoi să ne întindem și am dormit toți trei pînă la opt dimineața. Deodată, cam pe la opt și jumătate, ușa s-a deschis brusc și domnul Chișleag a dat buzna în odaia noastră strigînd :

— Nu vă speriați, domnișoara Lidușka, se teme să vină acasă.

Tăticiul se ridică în capul oaselor și, scuipînd cu scîrbă, îi spuse :

— Uite ce, domnule Chișleag, dumneata ai venit aici și ai cerut-o în excursie, acum păstrează-ți-o, și șterge-o cu Dumnezeu înainte.

Mămica era numai în jupon și, așa sumar îmbrăcată cum era, bătea cu piciorul în prag, și răsîndu-se la tata, îi spuse să tacă din gură și să nu apere pe nimeni, apoi se răsti la domnul Chișleag care smiorcăia din nas și-i dădea întruna că dumnealui e un bărbat onorabil cu cîntea nepătată și că i-a surprins o furtună, cu rupere de nori și grindină, drept care s-a dus podul pe apa simbetel, așa că au fost nevoiți să rămîna peste noapte la hotel, deoarece nu mai circula nici un tren. Și a mai zis că în locul acela se află și un mic hotel, dar destul de scump.

Mămica începu să plângă :

— Dumnezeu Hristoase, hotel ? Ești un nerușinat, un depravat. Dar cu mine nu-ți merge, domnule. Mie mi-o aduci înapoi curată, așa cum era.

La euzul acestor cuvinte domnul Chișleag se cutremură și începu să bîguie că, din păcate, după drumul ăsta, domnișoara Lidușka e plină de noroi și că la hotel n-aveau nici om de serviciu, nici măcar o perie să se fi periat.

— Frumos hotel, nimic de zis ! strigă tăticiul din moțul patului.

Mama continua să plângă spunînd ceva despre o floare albă de crin, în timp ce domnul Chișleag nu mai conțenea să țipe :

— Linștiți-vă, stimată doamnă, eu sînt un om cinstit, cu onoarea nepătată... Eu am dormit în altă parte.

Drept care mămica îl apucă de umăr și, zgîlțîndu-l cu putere, izbucni în gura mare :

— Nu-i adevărat, cunosc eu povestea asta, că am și eu experiența mea.

Iar domnul își sufla mereu nasul și agita batista în mînă spunînd că n-a fost vorba decît de o simplă simpatie, o simpatie prietenească ce s-a stabilit între ei în timpul excursiei, o mică prietenie așa cum e de pildă între el și tatăl Lidușkăi. Drept care tăticiul zbiera iar din vîrfurile patului că mulțumește pentru asemenea prietenie. Mămica se răsti din nou la tata, spunîndu-i să tacă, și-l apucă iar de umeri pe domnul Chișleag, și zgîlțîndu-l zdravăn îi ceru să jure că se însoară cu Lidușka, iar jurămîntul să-l facă în fața acestui băiețel nevinovat, adică în fața mea, și luîndu-mă de ureche mă duse la domnul Chișleag care se făcu roșu ca para focului și începu să strige că el n-o poate lua pe Lidușka, fiindcă dumnealui e gata înșurat și divorțat.

La auzul acestor cuvinte, tăticul țipă, cerînd să l se dea pistolul, că el nu mai poate și că trebuie să ajungă la Pankrác*, în timp ce mămica își ținea juponul să nu-i cadă, lăsînd impresia că stă să leșine, iar domnul Chișleag își mesteca mustăcioara : deodată în mijlocul nostru dădu buzna, ca o fantomă, surioara mea Liduška, plină de noroi și cu ochii plînși, și ingenuunchind la picioarele patului, în fața tatei, începu să strige că povestea asta s-a întîmplat pentru prima și ultima oară în viața ei, că domnul Chișleag e un bărbat cinstit și onorabil, și n-a dormit cu ea, ci în odaia alăturată.

La care, domnul Chișleag se grăbi să adauge :

— Aveți perfectă dreptate, domnișoară, de povestea asta am uitat. Sfinte dumnezeule, camera aceea era plină de ploșnițe. Sărut mîna, stimată doamnă.

Și rostind aceste cuvinte, își luă pălăria și în clipa următoare dispăru pe coridor. Liduška vru să fugă după ei, dar mama o prinse de mijloc și zgîlțîind-o zdravăn, așa cum face și cu tăticu, îi spuse că e o tîrfă, care face de rîs întreaga familie ; că acum va trebui să-i facem rost de un mire, și ce greu va fi, pentru că povestea cu domnul Chișleag o să meargă din gură în gură.

Așa se face că Liduška începu să-și caute un mire și în sfîrșit găsi unul, cum spunea tăticul „un fraier”. Dar numai fraier nu era, căci flăcăul era un șmecher, uns cu toate alifiile și-i spunea Vavroušek. Purta ochelari *ptince-
nez* atîrnat de un șnur negru, și de cîte ori venea la noi se îndopa cu piine în asemenea hal, încît nu lipsea mult să-i plesnească burta, ceea ce noi vedeam cu toți, dar lui puțin îi păsa, căci știa să se descurce, făcînd în așa fel, încît să nu i se întîmple nici o nenorocire. Într-o zi, parcă-l vîd, vine la noi și ne roagă să-i lăsăm să plece cu Liduška

---

* Închisoare celebră din Praga.

noastră duminică într-o excursie. Tata n-a spus nimic, a fluterat doar așa, pe sub mustăți, iar mama a tras cu coada ochiului la Liduška, aruncându-i o privire plină de semnificații, ca în cele din urmă să spună că Liduška nu se prea omoară să meargă în excursii. Dar Liduška a început să se roage, spunând că nu fusese niciodată la Říčany, și poate n-ar strica să încerce și ea o dată...

Pe urmă mama ținu un logos îndelung, vorbind despre cinste și moralitate, pînă cînd domnul Vavroušek, scoțînd batista din buzunar și începînd să-și sufle nasul întocmai ca domnul Chișleag, declară sus și tare că domnealui e un bărbat onest, cu onoarea nepălată, și un caracter de aur.

L-am auzit pe tata mormăind sub nas :

— Alălalt zicea că-i de argint, ăsta că-i de aur, mă rog, Dumnezeu cu mila !

În cele din urmă au lăsat-o totuși pe Liduška noastră să plece în excursie, nu de alta, dar tăticul a spus că domnul Vavroušek e un fraier și un gură-cască fără pereche, iar ai noștri le atraseră atenția celor doi să fie înapoi acasă la opt și jumătate, pentru că altfel mămica ar fi nevoită să încălzească cina pentru a doua oară.

Mda, numai că ceasornicul arată ora zece, pe urmă zece și jumătate, iar mămica începu să se foiască de colo pînă colo și să spună :

— Numai să nu se întîmple ca atunci !

La orele douăsprezece, tăticul avea în mină mersul trenurilor și, fără să se uite prin el, spunea pe dinafară :

— Va să zică ultimul tren de la Říčany sosește aici la unsprezece, mai așteptăm deci o jumătate de oră și pe urmă mă arunc pe fereastră.

Și rostind această sentință, se duse în bucătărie unde goli iar o sticlă de rom, și cînd se făcu de unu se apucă să cînte :

*Ține fată un ducat,
m-ai ținut o noapte-n pat,
a fost bine și frumos
lângă chipu-ți arătos...*

Mămica îl lăsa în pace, nici măcar nu se mai răstla la el, în schimb plingea și se tînguia spunînd că Liduška noastră o s-o sfîrșească rău de tot. Pe urmă tătîcul se vîrî în pat și într-o clipită se auzi sforăitul lui zgomotos ; ne-am lungit și noi în pat, iar mama, înainte de a așîpi, mai spuse :

— Mîine dimineața le-o spun pe șleau, așa, de la obraz ! Nu-i iert !

Dimineața, la ora nouă, cei doi sosită vii și nevătămați. Fraierul gură-cască o ținea pe Liduška de mîină și se adresă mamei cu următoarele :

— Stimată doamnă, așa cum v-am mai spus, sînt un bărbat onorabil și un caracter de aur. Dar, împotriva voinței mele, s-a stîrnit o cumplită rupere de nori, cu grindină, pe scurt o furtună înfiorătoare, cerul era brăzdat de fulgere, tunelele bubuiau în dreapta și-n stînga, așa că am fost nevoiți să rămînem la hotel, dar să nu vă speriați, castitatea a fost întru totul respectată, întrucît eu am dormit în partea stîngă, iar Liduška în partea dreaptă a patului.

Tătîcul nu se mai putu stăpîni să tacă atît de mult și, ridicîndu-se din pat, spuse :

— Care va să zică, eți fost iar în hotelul ăla nenorocit, unde a mai fost Liduška ultima oară cu domnul Chișleag ! ? !

Mămica se năpusti asupra lui și, înșfăcîndu-l de grumaz, începu să-l gîtuie. Liduška se prăbuși în pragul ușii, iar domnul Vavroušek, fraierul, izbucni :

— Frumousă bandă, nimie de zis ! În ce cloacă era să intru !

Și rostind aceste cuvinte, trînti ușa în urma lui, și pe-aici i-a fost drumul.

După povestea asta Liduška a boeit paisprezece zile în șir, nimeni nu i-a adresat o vorbă, doar tata i-a spus :

— Hai, nu te mai văicări atît că-ți găsesc eu un mire.

Și începu să umble pe la toți dracii, pînă cînd, într-o bună zi, veni acasă beat crită și spuse :

— În sfîrșit, am găsit un mire, dar ăsta are nevoie de o gospodină bună, căci are de gînd să facă ceva pe cont propriu ; pe scurt, să deschidă o cîrciumă.

În timp ce vorbea, ochii lui scăpărau improșcînd niște scînteii de toată frumusețea.

— E un om tare cumsecade, reluă el, și a venit special la Praga, să se însoare. Am aranjat totul, duminică îl aduc aici și, fără să mai lungim povestea, sărbătorim logodna. Frigem un clapon, iar eu, ca să mai prind curaj, o să mă afum nițel.

Și așa cum a făgăduit, l-a adus, noi l-am poftit să ia loc la masă, așteptînd să vină și Lida, care în acest timp își aranja o nouă pieptănătură, în odala învecinată.

În sfîrșit vine și Liduška și, văzînd-o, proaspătul pretendent se uită la ea, ea la el, pălesc amîndoi, musafirul înșfacă la iuțeală pălăria și, într-o clipită, o zbughește pe ușă afară. Pretendentul era chelnerul de la hotelul cu pricina, în care se adăpostise Liduška noastră cu domnul Chisleg și cu fraierul Vavroušek în timpul cumplitei furtuni cu grindină, care i-a surprins pe cînd se aflau în excursie.

SALVAT

Categoric, e lipsit de orice importanță pentru ce anume urma să fie spînzurat condamnatul Pat'al. Indiferent de natura crimei sale, el nu-și putu totuși stăpîni un zîmbet atunci cînd, în noaptea dinaintea lălaiei dimineții în care urma să fie spînzurat cu tot dichisul, temnicerul li aduse în ceașcă o sticlă cu vin și o porție zdravănă de friptură de vițel.

— Asta-i pentru mine ? întrebă condamnatul.

— Da, îi răspunse cu părere de rău temnicerul și se grăbi să adauge. Desfățați-vă pentru ultima oară cu o mîncare bună. Vă mai aduc și o salată de castraveți, știți, n-am putut să le iau pe toate odată. Un bob zăbavă, că îndată sînt înapoi. Da, și-o să mai aduc și niște chifle, ca să nu vă lipsească nimic. Mă întorc într-o clipită.

Pat'al se așeză comod la masă și, zîbind, își înfipse cu voiuptate dinții în friptura de vițel. Precum se vede era un ciine, în rest însă, un om cît se poate de înțelept și rațional, care căuta să se mai bucure pe această lume de ceea ce se mai putea bucura în cele cîteva ceasuri de viață pe care i le stabilise curtea cu juri.

Un singur gînd avea însă darul să-i amărăscă un pic îmbucătura, și anume ideea că toți acei oameni care azi dimineață îi citiseră că cererea lui de grațiere fusese respinsă și că executarea sentinței se amîină cu douăzeci și patru de ore spre a i se da condamnatului posibilitatea de a se pregăti cum se cuvenea pentru reușita execuției și spre a se bucura de îndeplinirea drepturilor sale legale, deci, toți acei oameni, adică cei ce-l vor spînzura și cei ce vor asista la execuția lui, da, toți acești oameni vor continua poimîine și răspoimîine și așa mai departe, să

trăiască, să se ducă să-și vadă familia, în timp ce el nu va mai exista pe această lume.

Așa filosofa el în timp ce se înfrupta din friptura de vițel, și când i se aduse salata și chiflele, oftă din adînc și își exprimă dorința să aibă o pipă și niște tutun.

I se cumpără deci o pipă de ghips și un amestec de tutun ordinar cu tutun de cea mai bună calitate, ca să pufăie în tihnă și să-i priască fumatul. Ba, mai mult, temnicerul îi aprinse el însuși luleaua, atrăgîndu-i cu acest prilej atenția asupra credinței în nesfîrșita îndurare a celui de sus : Dacă aici, pe pămînt, totul e pierdut, nu e pierdut încă în împărăția cerului.

Condannatul Pat'al mai ceru o porție de șuncă și încă un litru de vin.

— Veți primi tot ce vă pofteste inima, îi asigură temnicerul ; oamenilor de feiui dumneavoastră trebuie să le îndeplinim toate dorințele.

— Atunci mai aduceți-mi și vreo doi-trei cîrnăciori și o porție de aspic. Și n-ar strica nici un litru de bere neagră.

— Veți primi absolut totul, îi spuse temnicerul — imediat trimitem să se cumpere întrucaga comandă. În definitiv, de ce să nu vă facem o plăcere, viața e alît de scurtă, încît e păcat ca omul să nu se bucure de ce se mai poate bucura.

Cînd veni cu cele cerute de condannat, temnicerul continuă să filosofeze cu Pat'al, care, privind bunătățile aduse, declară, solemn, că e pe deplin satisfăcut.

— Ei, drăcie, spuse el, după ce înfulecă totul, acum mi-a venit poftă de o friptură à la Debrețin, de un pic de brînză gorgonzola, de niște sardeluțe în ulei și de alte bunătăți.

— Veți primi tot ce doriți, îi asigură temnicerul, și vă spun pe cîntecul meu că sînt tare fericit că aveți poftă și

ca totul vă place atât de mult. Sper însă că pînă mîine dumneavoastră n-o să-mi faceți figura să vă spînzurați. Dar eu mă pricep la oameni și-mi dau seama că sînteți un flăcău cîstit. În definitiv, cu ce v-ați alege, domnule Pat'al, dacă v-ați spînzura înainte ca asta să vină de la sine, pe calea oficială. Vă spun asta ca un bărbat onorabil ce sînt, că dumneavoastră nici n-ați putea s-o faceți la fel de bine, pe legea mea, nici nu suportă comparație ! Nu vreți să vă mai aduc o stică de bere ? Ori, poate, două ? Azi avem o bere excelentă și merge grozav cu gorgonzola. Vă aduc deci două sticle, iar la sardeiutele în ulei și la friptura à la Debrețin, o să beți un vinișor pe cînte, bunul meu prieten. Nu de alta, dar cu aceasta vinul se potrivește cel mai bine.

Peste puțin timp, mirosul îmbietor al bunătăților înțesă întreaga celulă, și, în mijlocul acestui amestec de bucate, sedea condamnatul Pat'al, gustînd, pe îndelete, cînd o bucătică de brînză, cînd o sardeluță, stropind duminatul fie cu o dușcă de bere, fie cu una de vin, cum se nimerea și, mai cu seamă, cu ce avea mai la îndemînă.

Tocmai se cufundase într-o amintire frumoasă. Pe cînd se' afla în libertate, petrecuse într-un beșug ascănător o seară veselă pe terasa-verandă a unui restaurant de pădure, unde crengile infrunzite ale copacilor scilipeau la ferestre în strălucirea soarelui de mai ; în fața lui sedea un grăsan, aidoma temnîcerului în cauză. Era patronul localului, care nu mai contenea să vorbească, îndemnîndu-l întruna să mănînce și să bea, întocmai cum făcea acum acest temnîcer.

— Spuneți-mi și mie o anecdotă, îl rugă Pat'al pe bunul temnîcer, și acesta, plin de zel, îi povesti o anecdotă din cele mai proaspete, cu un conținut porcos, precum el însuși binevoise să-i atragă dinainte atenția.

După care, condamnatul Pat'al își exprimă dorința de

a i se aduce fructe și dulciuri, eventual niște fursecuri fine, și o ceașcă de cafea neagră.

Dorința îi fu îndeplinită.

După ce se delectă cu acest desert, în celulă își făcu apariția preotul închisorii, ca să-i aducă lui Pat'al alinarea sufletească.

Sfinția-sa era un flăcău tânăr, vesel, plin de viață și fără fasoane, agreabil, plăcut la înfățișare și foarte sociabil, ca de altfel toți acei ce avuseseră atîta grijă de Pat'al; condamnîndu-l la moarte, dintre care mîine unii urmau să-l spînzure, iar alții să asiste la executarea sentinței.

— Dumnezeu să te binecuvînteze și să-ți aline sufletul, fiule, începu duhovnicul închisorii, bătîndu-l prielenește pe umăr; mîine în zori ai scăpat de toate, așa că nu trebuie să deznădăjduiești. Spovedește-te și privește lumea plin de veselie și cu credință în Dumnezeu, căci Dumnezeu se bucură nespus de păcătosul care se pocăiește. Sînt oameni care, nespovedindu-se, umblă toată noaptea agitați și se jelesc nevoie mare; știu că povestea nu-i deloc plăcută, că în asemenea împrejurări poate să-i plesnească omului și creierii, dar cel ce se spovedește, își poate dormi și în această ultimă noapte somnul celor drepti și neprihăniți. Da, așa unul e fericit! Și-ți mai spun încă o dată, fiule, că și dumneata vei fi fericit dacă îți vei purifica sufletul de păcate.

În clipa aceea Pat'al păli. Simți ceva învîrtindu-l-se în stomac, i se făcu rău, îngrozitor de rău, și începu să vomite. Nu izbuti însă să verse mai nimic, căci îl apucară niște dureri cumplite de burtă și fruntea i se broboni, toată, de o sudoare rece.

Duhovnicul închisorii se sperie. Pe condamnat îl cuprinse deodată o nouă criză, și mai cumplită, și de atîta durere, Pat'al se chirci într-un colț al celulei.

Veniră în grabă gardienii și-l duseră la spitalul închisorii. Medicii legiști clătinară din cap, îngrijorați. Spre seară condamnatul făcu o criză cu febră, iar la miezul nopții, medicii declarară că starea bolnavului e gravă, recunoscînd, în unanimitate, o intoxicație primejdioasă.

Condamnații grav bolnavi nu sînt spînzurați și așa se face că în noaptea aceea eșafodul nu fu înălțat.

În loc de asta, îi pompară lui Pat'al stomacul și în urma analizei resturilor de mîncare găsite în pîntecele lui Pat'al, fură descoperite urme serioase de ptomaină, adică de carne alterată, în bucățile de cîrnat aflate pe platou printre celelalte bucăți de mîncare nedigerate, pompate din stomacul lui Pat'al.

Concluzia medicilor suna în felul următor: cîrnații cu pricina, sub influența căldurii, au trecut printr-un proces de descompunere chimică, iar toxina ce ia naștere pe această cale, așa-numita ptomaină, a provocat o intoxicație bruscă, de o violență neobișnuită.

Fu întreprins, fără întirziere, un control sever în prăvălia măcelarului de unde proveneau cîrnații cu pricina, și acolo se făcu interesanta constatare că respectivul măcelar nu respecta principiile legale de igienă, neținînd cîrnații la gheață. Chestiunea fu înaintată numaidecît procuraturii generale, care luă cuvenitele măsuri împotriva încriminatului măcelar, învinuindu-l de abateri grave, ce au drept consecință vătămarea corporală.

Printre medicii legiști care avură misiunea să-l îngrijască pe Pat'al se afla și un tînăr nespus de cumsecade, care examină cu interes întregul caz, cercetînd cu atenție cauzele ce au dus la grava îmbolnăvire a condamnatului pe care, de altfel, s-a străduit cu mult zel să-l păstreze în viață, întrucît cazul era, într-adevăr,

neobișnuit de grav și, mai cu seamă, neobișnuit de interesant.

Ziua și noaptea se ocupă de Pat'al cu multă grijă și devotament, și așa se face că la paisprezece zile după aceea putu să-l bată prietenește pe umăr și să-i spună cu căldură în glas :

— Ești salvat, stimăle domn !

În ziua următoare Pat'al fu spinzurat așa cum scrie la carte, întrucît constituția sa fizică putea, în sfîrșit, să suporte ștreangul în jurul gîtului.

În schimb, măcelarul care, cu cîrnații săi alterați, îi prelungise viața asasinului Pat'al cu paisprezece zile, fu condamnat la o pedeapsă de trei săptămîni de temniță grea, pentru abateri grave de la prescripțiile legale de igienă ce au drept rezultat vătămarea corporală.

Iar medicul care i salvase viața lui Pat'al se alese cu laude speciale din partea onoratului tribunal.

SCENĂ DE RECLAMĂ

— humorescă americană —

Pe una dintre cele mai animate străzi ale unui oraș american, al cărui nume nu are nici o importanță, pășeau spre seară, atunci cînd e aglomerația mai mare, doi domni plăcuți la înfățișare, frumos bărbieriți și bine dispuși. Veneau unul în întîmpinarea celuilalt.

Cînd ajunseră la un pas unul de altul, primul, un bărbat cu cilindru gri, i se adresa celuiilalt cu pălărie moale pe cap :

— Iertați-mă, stimate domn, dar am impresia că am avut cîntea să vă cunosc undeva și să stăm de vorbă...

— Nicidecum, distins domn, eu nu vă cunosc, îi răspunse domnul cu pălărie moale.

— Ce ciudat, reluă celălalt cu voce tare, ca să fie auzit de trecătorii din jur ; cu alte cuvinte, dumneavoastră pretindeți că nu m-ați văzut niciodată.

— Asta este, confirmă uimit domnul cu pălărie moale.

— Mă rog, îi replică domnul cu cilindru și se grăbi să adauge : Îngăduiți-mi, totuși, o întrebare : de ce, dacă nu mă cunoașteți, m-ați cercetat de la distanță cu o privire alît de stranie ?

În timpul acestei interesante discuții, începură să se adune în jurul lor numeroși spectatori.

— Acești domni îmi sînt martori, ripostă cel cu pălărie moale, că nu m-am uitat la dumneavoastră.

— Ba v-ați uitat, stimate domn, rosti în gura mare cilindrul cenușiu — și dacă sînteți un adevărat gentleman, vă rog să răspundeți de ce v-ați uitat.

— Nu vă cunosc, replică acru pălăria moale, consider întrebarea dumneavoastră nelațocul ei, și...

— Fiți bun și spuneți-vă gîndul plin la capăt... ce-i cu acest și... interveni cilindrul cenușiu... da, ce-ați vrut să spuneți cu acest și ?

— Refuz să răspund, spuse cu un calm imperturbabil pălăria moale, și, întorcîndu-se spre spectatorii ce se adunau din ce în ce mai mulți și urmăreau cu interes această neobișnuită dispută, zise : domnii vor judeca dacă am spus ceva urît sau jignitor la adresa cuiva.

— Dacă n-ați spus, ați gîndit, nu-i așa stimate domn ? întrebă iritat cilindrul cenușiu.

— Și la această întrebare refuz să răspund, replică pălăria moale, deoarece...

— Ce deoarece, îi curmă vorba domnul cu cilindru cenușiu ; ați vrut poate să spuneți că nu intenționez să mă murdăresc continuând această discuție ?

— Așa ceva n-am spus, răspunse domnul cu pălărie moale, deoarece...

— Ce vreți să spuneți cu acest deoarece ?

— Nimic, domnule.

— Ați dat acestui cuvânt o intonație ciudată, domnule.

— Nu cred.

— Mă rog, foarte bine, nu mă mai stânjeniți cu prezența dumneavoastră, spuse iritat cilindrul cenușiu.

— Pot să stau unde-mi place și unde am chef, deși..

— Cu acest deși ați vrut să mă jigniți, domnule ! interveni bărbatul cu cilindru cenușiu.

Între timp publicul spectator devenise și mai numeros.

— Să vă jignesc pe dumneavoastră ? ! ripostă cu mult calm pălăria moale — nu văd de ce ?

— Ce-ați vrut să spuneți cu această frază ?

— Nimic, decît...

— Ce vreți să spuneți cu acest decît ?

— Pe scurt, răspunse imperturbabil pălăria moale, n-am vrut să spun decît atât : că sînteți un măgar, stimat domn.

— Ardeți-i un pioior să vă țină minte, își dădu cu părerea unul dintre spectatori. Împușcați-l.

La auzul acestui îndemn, domnul cu cilindru cenușiu aruncă cilindrul pe jos și, suflecîndu-și mînele de la haină, izbucni :

— Asta o să mi-o plătiți, stimat domn !

— Foarte bine, răspunse pălăria moale, mai întîi dați-mi voie să mai repet o dată că sînteți un măgar.

— Bine ! răzni cilindrul cenușiu, aflați că pentru asta vă zbor dinții din gură.

— Încercați, spuse calm pălăria moale.

— Așa am să și fac ! Și, rostind aceste cuvinte, domnul cu cilindrul cenușiu îl lovi pe cel cu pălărie moale drept în gură, și cu atîta putere, încît acesta se prăbuși la pămînt.

Se produse o hărmălaie de nedescris, și toți îl înșfăcăară pe neobrăzatul agresor, spre a-i administra cuvenita pedeapsă. Dar iată că în acest timp invinsul se ridică în picioare și, postindu-se în fața adversarului, pe care publicul intenționase să-l linșeze, spuse cu un calm nemai-pomenit :

— Domnilor și doamnelor, uitați-vă la dinții mei, nu-mi lipsește nici unul.

Și spunînd aceste cuvinte, își arată dantura în care sclipeau niște dinți albi de toată frumusețea.

— Domnilor și doamnelor, reluă domnul cu pălărie moale, priviți și țineți minte ! Dinții mei sînt falși, mai corect spus, artificiali. Firma Martens et Comp. produce dinți artificiali incasabili care înlocuiesc cu cel mai mare succes dinții adevărați.

După care, domnul cu cilindru cenușiu își luă victima de braț și amîndoi strigară în cor :

— Domnilor și doamnelor, vă recomandăm, cu toată căldura, fabrica de dinți artificiali a cunoscutei firme Martens et Comp. Apoi porhîră amîndoi liniștiți, aprinzîndu-și unul altuia trabucul.

★

Pînă în ziua cu pricina cei doi curieri ai firmei Martens et Comp. fuseseră prieteni la cataramă ; după acest spec-

tacol interveni însă între ei o neînțelegere legată de o chestiune bănească.

— Uite, Vily, ține trei dolari, îi spuse pălăria moale cilindrului cenușiu, când, după spectacol, se duseră într-un restaurant să-și reîmprospăteze forțele.

— Mai scoate doi, Johnny, îl îndemnă Vily, știi doar că domnii Martens et Comp. ne plătesc cu cîte cinci dolari pe zi.

— Așa e, încuviință Johnny, dar nu uita că-mi datorezi doi dolari de ieri.

— Nu știu de așa ceva, replică Vily.

— Ascultă, Vily, îl luă repede Johnny, ușor iritat. Nu-ți amintești că ți i-am dat cu împrumut înainte de a te îmbăta ?

— Eu nu m-am îmbătat, se împotrivi Vily, tu te-ai îmbătat.

— Bine, răspunse Johnny, tu erai treaz și n-ai împrumutat de la mine cei doi dolari. În cazul ăsta mi i-ai luat.

— Foarte bine, încuviință Vily, am luat doar ce era al meu, Johnny, pentru că alaltăieri mi-ai scos din buzunar un spiț pentru trabuce care valorenză doi dolari.

— Domnule Vily, dumneata ești un mincinos. ,

— În schimb, dumneata, domnule Johnny, ești un tilhar.

-- Bețivule !

— Negrule !

În încăperea localului răsună un ecou aparte pe care domnul Vily îl explică în felul următor :

— Domnule Johnny, pentru această palmă noi doi o să ne mai întâlnim.

Și curierii firmei Martens et Comp. se despărțiră în culmea supărării.

— Domnilor, le spuse a doua zi dimineață domnul Martens, când foștii prieteni se întâlneau în biroul firmei

cu pricina ; asociatul nostru domnul Watter a fost foarte bucuros și se poate spune chiar entuziasmat. de modul extraordinar în care ați jucat scena noastră de reclamă ieri seara pe strada numărul trei. Ați jucat-o foarte firesc, drept care vă exprim aprecierea și recunoștința noastră, atât dumitale, domnule Johny, cât și dumitale, domnule Vily. În seara asta, la orele șapte, veți juca scena reclamei noastre pe strada a șasea. Jucați-o cât mai firesc cu putință. Am vorbit cu șeful poliției, care mi-a dat toată asigurarea că nu va face nici un fel de greutăți, căci dumnealui nu vede în povestea asta nimic ce ar putea contraveni legilor în vigoare...

După ce ascultă această expunere, domnul Vily, avînd pe cap cilindrul cenușiu, ieși din biroul patronului, rostind aceste cuvinte :

— Fiți pe pace, domnule Marlens, cearta noastră de reclamă va fi interpretată cum nu se poate mai firesc, pentru asta vă pot da și eu toate asigurările...

Așa se face că la orele șapte, pe strada a șasea, înaintau unul în întîmpinarea celuilalt domnul Vily cu cilindrul cenușiu pe cap, și domnul Johny cu pălăria moale, firește tot pe cap.

Domnul Watter, asociatul domnului Marlens, se arătă în seara aceasta mult mai entuziasmat decît în seara precedentă, căci domnul Vily, acordîndu-și glasul atît de bine, imită iritarea cu maximum de strălucire.

Și scena continua cum nu se poate mai firesc.

— Ați vrut cumva să spuneți : nu intenționez să mă murdăresc stînd de vorbă cu dumneavoastră ? i se adresă Vily lui Johny, legîndu-se de fraza deja cunoscută nouă. Refuz să răspund la această întrebare, deoarece...

— Așa ceva n-am spus, replica John, pentru că...

— Ce vreți să spuneți cu acest pentru că ?

— Nimic, domnule.

— Nimic ? Și totuși ați dat acestul cuvânt o intonație atât de ciudată !...

— Nu cred.

— Mă rog, fie, vă rog însă să nu mă mai stînjeniți cu prezența dumneavoastră.

— Pot sta unde-mi place, și unde am chef, deși...

— Cu acest deși, ați vrut să mă jigniți, stimate domn ?

— Să vă jignesc pe dumneavoastră ?... Nu văd de ce ?

— Ce-ați vrut să spuneți cu această frază ?

— Nimic, decît...

— Ce-ați vrut să spuneți cu acest decît ?

— Excelent ! răcnî domnul Watler, asociatul patronului Martens, de undeva din spatele mulțimii ce-i înconjura pe cei doi participanți la gilceavă.

— Cu acest decît, replică domnul John, am vrut să spun, stimate domn, că sînteți un măgar.

— Superb ! răcnî din nou domnul Walter, căci, în clipa aceea, domnul Vily, furios, își suflecuse minécile cu mai multă vervă decît în ziua precedentă.

— Asta o să mi-o plătiți, stimate domn, l se adresează Vily prietenului său John.

— Poftiți, apropiați-vă, replică domnul John, vă mai apun încă o dată că sînteți un măgar.

— Bine ! strigă domnul Vily, năpustindu-se asupra domnului John, pe care îl doborî la pămînt cu o singură lovitură și continuă să-l mai plesnească și acolo jos, adăugînd în acest timp următoarele cuvinte :

— Asta pentru palma de ieri, tîlharule.

— Ajutor ! țipă domnul Walter la urechea gardianului, care privea liniștit întreaga scenă. Intervențiți, vă rog...

— Nu vă supărați, dar e vorba de o scenă de reclamă autorizată, răspunse gardianul cu zîmbetul pe buze ; domnii joacă foarte bine, cu un firesc neobișnuit...

În ziua următoare apăru în ziare următorul comunicat :

Subsemnatul, director al poliției, interzice cu strictețe organizarea scencelor de reclamă, întrucît în timpul unei astfel de scene, potrivit cercetărilor medicale, domnul John, curier la firma Martens et Comp. a fost grav rănit de domnul Vily, curier la aceeași firmă, iar în timpul amintitului incident, domnului John i-a fost distrusă *dantura artificială*.

CE TREBUIE, DE FAPT, SĂ FACĂ UN CETĂȚEAN ONEST ?

Negustorul Chejn primi de la organul fiscal din orașul C. o notificare prin care i se cerea să aducă la cunoștință, fără întârziere, amintitului organ, adresa fratelui său Matěj, căutat pentru neachitarea unor impozite.

Domnul Chejn avusese cîndva o neînțelegere cu fratele său, și acum i se ivise un minunat prilej să impuște doi iepuri dintr-un singur foc. Îi făcu, așadar, frățiorului său o surpriză neplăcută, cu alte cuvinte un pustiu de bine și, în același timp, avu o comportare de cetățean onest, satisfăcînd cu zel cererea autorității de stat.

Scrise deci :

Onorată administrație financiară cezaro-crăiască a orașului C !

Fratele meu Matěj Chejn este comerciant în Neveklov și dispune de o avere de 20.000 K.

Cu adînc respect, al dumneavoastră
Josef Chejn

Apoi, cu inima mulțumită, își văzu mai departe de negoțul lui, cîntărind cînstit cafea și vînzînd petrol lampant.

Între timp scrisoarea lui sosi la organul fiscal cu pricina și fu predată șefului perceptor, o dată cu poșta cotidiană.

Șeful nu știa de glumă și întrucît toate actele adresate organului fiscal trebuie să fie fiscalizate, adică prevăzute cu timbrul fiscal corespunzător, i se administră domnului Josef Chejn o amendă de cincizeci de coroane, întrucît nu timbrase, așa cum se cuvine, scrisoarea adresată acestui organ, drept care Josef Chejn fu sîmat să achite această sumă în termen de opt zile de la primirea somației, în caz contrariu urmînd să suporte consecințele legale de execuție.

Se înțelege de la sine că onestul negustor făcu apel. Dar iată că instanța de apel confirmă decizia organului fiscal, iar după recursul cerut de Chejn instanței superioare, procuratura financiară îi majoră amenda la o sută douăzeci de coroane, întrucît în actul adresat de el organului fiscal se vorbește de suma de douăzeci de mii de coroane și pentru fiecare sută de coroane fu stabilită o amendă de trei coroane și cincizeci de haleri, adică cincizeci de coroane pentru neaplicarea timbrului fiscal corespunzător plus șaptezeci de coroane pentru cele douăzeci de mii de coroane.

Se ajunsese așadar la executarea sentinței, iar domnul Chejn fu nevoit să mai plătească încă cinci coroane, drept

cheltuieli de execuție, deci, în total, o sută douăzeci și cinci de coroane.

De atunci își băgă în cap să nu mai răspundă niciodată la nici un fel de act oficial fără să-l prevadă, așa cum se cuvine, cu timbrul fiscal corespunzător.

Cam peste o jumătate de an primi o altă notificare din partea amintitului organ fiscal din orașul C.

Intrucât scrisoarea dumneavoastră în care ne-ați indicat adresa actuală a fratelui dumneavoastră a fost depusă într-un dosar, vă rugăm să ne comunicați neîntrziat adresa lui.

Se înțelege că domnul Chejn se sperie foarte și se duse numaidecît să se consulte cu avocatul său.

— Fiecare pagină a unui act adresat autorităților de stat trebuie să fie timbrată cu timbrul fiscal corespunzător, sună sfatul sincer al avocatului, care se grăbi să adauge : Iar scrisoarea trebuie scrisă sub formă de cerere.

Așa stînd lucrurile, domnul Chejn luă o jumătate de coală, li îndoi marginea așa cum se cuvine și scrisese :

Timbru fiscal

Onoratei administrații financiare cezaro-crăiești din orașul C.

Subsemnatul Josef Chejn, îmi permit să vă dau informații în legătură cu actualul domiciliu al fratelui meu Matěj Chejn, susținîndu-mi respectuoasa cerere cu următoarele fapte :

A. Subsemnatul am absolvit trei clase de liceu. A se vedea anexa A.

B. Sînt vaccinat. A se vedea anexa B.

C. Sînt în perfecte facultăți fizice și mintale, așa cum reiese din anexatul certificat C.

D. Sînt căsătorit (anexa D).

E. Sînt de religie catolică (anexa E).

Din aceste motive îmi permit a adresa onoratei administrații financiare cezaro-crăiești din orașul C, rugămintea de a ține seama de respectuoasa mea cerere, îugăduindu-mi a-i aduce la cunoștință că fratele meu face negoț cu grîne în orașul Neveklov.

Subsemnatul făgăduiește, prin comportarea sa exemplară, cinstită și harnică, să devină demn de a face mult bine, dacă unila sa rugămintea va fi ascultată cu bună-voință.

Josef Chejn

Apoi mai scrise un rubrum :

Josef Chejn, de profesie comerciant, solicită, cu respect, primirea informației sale cu privire la actualul domiciliu al fratelui său, sub litteris a, b, c, d, e.

În fine, aplică pe fiecare pagină timbrul fiscal corespunzător, iar la o săptămână după aceea primi o citație prin care i se comunica să se prezinte la tribunalul raional din orașul C.

Administrația financiară socotise scrisoarea lui drept o batjocură la adresa organului de stat, drept care înaintase documentul cu pricina tribunalului raional, unde domnul Chejn fu condamnat la o pedeapsă de trei zile închisoare pentru ofense aduse unei instituții oficiale.

— Nu mai înțeleg nimic, spuse cu o voce tînguitoare domnul Chejn, și numaidecît întrebă pe același ton plîngăreț : Ce trebuie să fac ?

Judecătorul ridică din umeri, apoi rosti cît se poate de firesc :

— Să respectați legile, stimate domn.

— Și cum să procedez ? întrebă din nou disperatul domn Chejn.

Judecătorul dădu poruncă gardienilor să-l scoată pe domnul Chejn din sala de dezbateri și intrucît, de atîta tristețe și amărăciune, dumnecalui își dădu obștescul sfîrșit, nu ne-a mai fost dat să aflăm ce trebuie să facă de fapt un cetățean onest.

VANITATEA OMENEASCĂ

În calitatea mea de reporter la rubrica de știri locale, am avut prilejul să mă minunez de ferocitatea vanității omenești...

Într-o zi s-a întîmplat să scriu despre un oarecare domn Vaclav Stransky din Smichov, care s-a îmbătat în asemenea hal, într-un birt de băuturi spirtoase din strada Kinsky, încît a fost dat afară cu mult tărăboi din amintitul local, iar în îmbulzeala ce s-a produs cu acest prilej, cineva i-a turtit, amintitului domn, pălăria. În ziua următoare, domnul Vaclav Stransky s-a prezentat la redacție și, pe un ton foarte iritat, mi-a cerut să dau știrii cu pricina cuvenita rectificare, în sensul că dumnecalui i s-a turtit cilindrul, și nicidecum o jerpelită de pălărie, cum poartă orice amărît.

Alt caz s-a petrecut cu cîteva zile mai tîrziu, pricina fiind tot o știre dată de mine, în care descriam cu lux de amănunte cum a izbucnit un incendiu în dugheana mezelarului Slaby.

Am scris că pericolul incendiului era, într-adevăr, foarte mare, întrucît făina din mezeluri se aprinsese cu o forță spontană și stihinică. Am scris acest lucru animat de cele mai bune intenții de a-l amuza pe cititor, deoarece consideram că e de datoria sfîntă a oricărui reporter de știri locale să nu scrie articole seci și lipsite de sevă.

A doua zi s-au înfățișat la redacție trei domni : domnul Slaby — mezelarul, tatăl acestuia, și bătrînul său bunic.

Atitudinea cea mai combativă a avut-o bătrînul, care i-a îndemnat pe fiul și nepotul său să-mi ardă cîteva labe, în timp ce nepotul striga cu voce înduioșătoare :

— Fiți bun și gustați din cîrnații noștri ! În schimb tatăl lui, mezelarul, zbiera cît îl ținea gura că i-am compromis negoțul.

În clipa în care situația devenise critică, și-a făcut apariția redactorul-șef al ziarului, iar eu, din motive tactice, am socotit de cuviință s-a șterg, nu înainte însă de a bolborosi ceva, în sensul că ar fi mai bine ca întreaga chestiune s-o trateze în continuare cu redactorul responsabil.

Cum am rostit cuvîntul responsabil, oaspeții s-au arătat alit de bucuroși încît au început să tragă de șeful meu așa cum trag copiii de un cățeluș și cînd, în cele din urmă, șeful izbuti să scape din mîinile lor, luînd-o la fugă, musafirii îl goniră prin toate încăperile redacției, apoi fugiră după el în tipografie și cînd, în fine, șeful reuși să intre și să se înecie în cea mai mică odăiță, dumncelor nu se dădură bătuți și începură să izbească în ușă, cu vădita intenție de a pătrunde acolo cu forța, așa cum se obișnuiește pe vreme de holeră, și, cu acest prilej, bunicul se arătă din nou a fi cel mai agresiv, lovind cu piciorul în ușă și răcnind ca un descreierat :

— Îți arălam noi ție făină în cîrnați !

În acest timp, redactorul-șef striga cu voca lui pițigăiată :

— Domnilor, eu n-am nici o vină, știrea ne-a fost comunicată și impusă să apară în ziar, de direcția poliției, fără cunoștința mea !

De bună seamă, orice cititor știe că se întâmplă ca, din lipsa atenției obligatorii din partea redacției, judecătorii din popor să-l condamne pe redactorii responsabili, dar cei trei bărbați din cazul de față avură o comportare mai cumplită decât jurații din Mexic.

Abia după intervenția oamenilor de serviciu ai redacției, care veniră în mare grabă, amintita familie de mezelari fu izgonită cu forța și dusă să trateze chestiunea, în continuare, la poliție.

După un timp, ducându-mă din nou la direcția poliției spre a culege alte știri despre picioare rupte, sinucideri, birjari brutali, ciocniri cu tramvaiele electrice, furturi etc. comisarul-șef m-a rugat ca pe viitor să nu-i trimit pe cap un mezelar căruia i s-a aprins făina în cărnați.

Povestea își găsi, în sfârșit, finalul în cotidianul partidului advers, căruia familia mezelarului i se adresase cerându-i cuvenitul ajutor, iar publicația noastră fu atacată de adversarii noștri politici cu un articol de toată frumusețea, în care se vorbea despre decăderea politicii față de micii meseriași în partidul nostru, pe scurt, întregul articol era animat de nobila tendință de a demonstra că sintem vânduți marilor capitaluri, și-i călcăm în picioare pe micii meseriași. Articolul se încheia cu un avertisment, anunțând că va sosi vremea când partidul nostru va fi măturat de pe suprafața pământului cu ghetă cu tot.

Așa stînd lucrurile, m-am decis să nu mai redactez știrile locale la modul atractiv, ci, pur și simplu, într-un stil limpede și cit mai sec.

Și am scris : „Ieri, la orele cinci după-amiază, meșterul tâmplar Jan Kysela s-a certat în atelierul său din Žižkov nr. 612 cu soția sa Maria, născută Fochtová. În toiul certei a lovit-o cu o rangă de fier în cap, și, în stare gravă, soția a fost transportată la spital cu mașina salvării. Cazul a avut drept urmare o imensă îmbulzeală de oameni, adunată din toate părțile“.

A doua zi, când am ajuns la redacție, am fost întâmpinat pe scară de omul de serviciu care, cu o față grijulie, mi-a apus că sînt așteptat în biroul meu de doi bărbați. Se instalaseră amîndoi pe scaune, și unul din ei ținea în mînă un băț lung și gros.

Fără altă introducere, începu pe un ton iritat :

— Spuneți-mi, domnule redactor, asta-i rangă de fier ?

Neputînd aduce nici o obiecție, am declarat cinstit că, într-adevăr, interlocutorul meu nu se înșală și că obiectul pe care-l ține în mînă nu era o rangă de fier.

— Păi, vedeți, reluă mulțumit meșterul tâmplar ; eu am plesnit-o numai cu șipca asta, domnule redactor.

Și se apucă să-mi spună, cu multă duioșie în glas, că nicidecum nu și-ar putea îngădui să fie atît de brutal încît s-o pocnească pe propria lui soție, în cap, cu o rangă de fier.

Și apoi, de unde să aibă la îndemînă o asemenea rangă de vreme ce el e tâmplar ? Pînă s-o găsească, i-ar trece înînia.

Mi-am făcut deci amabila datorie, aducînd, în interesul justiției, cuvenita rectificare. Am scris :

„Nu e adevărat că tâmplarul Jan Kysela din Žižkov a lovit-o pe soția sa cu o rangă de fier. Domnul Jan Kysela s-a prezentat ieri la redacția noastră cu un băț lung de doi metri și patruzeci de centimetri, atrăgîndu-ne serios atenția că numai cu acest băț, și nicidecum cu o rangă de fier, i-a spart capul soției sale Maria, născută Fochtová“.

Nu bănuisem că acest bărbat, pe care am încercat să-l apăr cu atîta strălucire în fața opiniei publice, avea să vină din nou la redacție cu același băț, ca să mă pocnească și pe mine în moalele capului, explicîndu-mi că face acest lucru numai pentru că am trîmbițat, fără nici un rost, întreaga poveste în gazeta noastră.

Ca să vedeți cît de vanitoși pot fi oamenii !

Într-o zi ne-a vizitat la redacție piticul Alfons, însoțit de impresarul său Massarini, căci tocmai se arătase publicului praghez pentru patruzeci de haleri de fiecare persoană.

Despre acest personaj scrisesem un articol captivant, înfățișîndu-l drept cea mai hidoasă jivină din cîte există pe această lume, la care ți-e mai mare dragul să privești. Impresarul i-a cerut piticului să-i traducă articolul cu pricina și, cum n-a înțeles bine despre ce-i vorba, a crezut că el este aceea jivină hidoasă, și a tras asupra mea trei focuri de revolver, fericit la culme că-și poate apăra frumusețea într-un mod alit de necruțător.

De atunci, întrucît un glonte din cele trei s-a împotmolit în umărul meu, nu mai pot scrie articole prea lungi, ceea ce, sînt sigur, cititorii salută cu bucurie.

ROMANUL NEWFOUNDLANDEZULUI OGLU

I

La înfățișare, newfoundlandezul Oglu părea un ciîne foarte cuminte, dar de fapt el se prefăcea, căci în realitate era un tip foarte calculat.

Ori de câte ori stătea de vorbă pe stradă cu alți semenii de-ai săi, lăsa impresia unui adevărat moralist — ca atunci când șoricarul acela galben cu picioarele strimbe îi povestise că frumoasa ogărișă, aceea cu părul lins și lucios, a familiei consilierului de la Curtea de casație, fătase niște creaturi păroase ce aduceau mai curînd cu canișii, și Oglu a exclamat :

— Așa le trebuie, altă dată să fie mai atenți cu domnișoara lor.

Cînd pleca însă cu stăpînii, undeva departe de prietenii săi, înceta cu desăvîrșire să mai fie moralist și în asemenea momente nu exista, poate, un cîine mai imoral și mai desfrînat ca Oglu al nostru.

Acasă însă, așa cum spuneam, se străduia să pară cît mai grav și plin de importanță. Cînd te uital, era în preajma stăpînului mai vîrstnic — domnu-mare, cum i se spune — și se gudura în jurul lui fiindcă Oglu înțelegea tot ce spuneau despre el cei din casă, iar el spuneau că pînă și cîinele îl iubește cel mai mult pe domnu-mare.

Ei însă nu prea îl îndrăgeau pe domnu-mare pentru simplul motiv că avea urîtul obicei de a-și scutura pipa pe unde se nimerea.

De aceea îi spuneau mereu credinciosului animal :

— Du-te, Oglu, du-te la plimbare cu domnu-mare.

La auzul acestor cuvinte, Oglu dădea fuga în bucătărie unde căpăta ceva bun, ca să-și mai îndulcească traiul, fie o bucată de carne afumată, fie niște jumări de porc, după care alerga iute la domnu-mare, sărea în jurul lui, lătra de bucurie, îl apuca de colțul hainei, trăgîndu-l spre ușă. În timp ce domnu-mare îi spunea cu o voce pițigăiată și tremurătoare :

— Oglu, tu vrei să mergi la plimbare, nu-i așa ? Dintre toți, tu mă iubești cel mai mult ! Ceilalți, dacă ar putea, m-ar mîncea de viu. Hai, vino, să-ți dau puțină afumătură.

Apoi, de îndată ce ieşeau, Oglu nu mai manifesta nici un fel de bucurie. Faptul era consumat, afumătura o căpătase, şi deci n-avea nici un rost să se mai prefacă. Mergea alene în urma stăpînului şi căsca nevoie mare, să-i trosnească fălcile, nu alta. Această prefăcătorie era o trăsătură urită a caracterului său.

Pe urmă, domnu-mare se întâlnea în poartă cu cîţiva cunoscuţi de-ai lui, şi atunci Oglu începea din nou să latre de bucurie, prefăcîndu-se că e fericit de această întrevedere. Uneori căpăta de la ei tot felul de bunătăţi. De îndată ce le înfuleca, îşi spunea în sinea lui : „Acum nu mai îmi pesă de voi” şi, întinzîndu-se pe jos, se uita plictisit în jurul lui.

Nu-l interesa despre ce anume aveau să mai vorbească, nu de alta, dar ştia dinainte că va veni vorba de tutun, şi ce bun era tutunul altă dată, şi ce prost e acum cînd nu mai face nici două parale.

„Cel puţin dacă nu l-ar mai fuma”, îşi spunea Oglu în sinea lui, oftînd. „Cu ce mă aleg eu din povestea asta ? Domnu-mare îşi curăţă pipa cu sîrma, şi pe urmă sîrma aceea plină de mizgă slinoasă o şterge de blana mea. Ce-ar spune dacă i-ar face şi dumnealui cineva o asemenea ispravă ?”

„Dar domnu-mare nu se linge”, se plîngea mai departe sieşi, prefăcîndu-se că doarme, ca să nu fie nevoit să se joace cu micul Robert, care-l trage de urechi. „În schimb mă ling eu şi, zău, nu ştiu dacă merit acest necaz.”

Într-o zi, domnu-mare, umblînd de colo pînă colo prin casă, uită pipa pe bancheta din vestiar. Oglu o înhăţă la iuteală şi fugi cu ea în grădină, pînă la haznaua din care grădinarul pompa apă pentru răzoarele de flori.

Lăasă pipa să cadă în apa verzuie şi se întoarce iute iute în casă. În ziua aceea se stîrni în casă o adevărată urgie a lui Dumnezeu. Domnu-mare striga cît îl ţinea gura

că zilele lui sînt numărate, că ș-a zis cu el, de vreme ce i s-a pierdut pipa lui preferată, pipa aceea veche și atît de slinoasă, că gata, n-o să-i mai chinuie multe zile pe ai lui, că oricum știe că nu-i pentru ei decît o povară și numai fiindcă le e frică să-l curețe de pe lumea asta, așa, din senin, i-au dosit măcar pipa ca să-i amărască ultimele zile pe acest pămînt.

În timpul febrilei căutări, Oglu se ținea scai de domnu-mare, prefăcîndu-se că adulmecă și caută urma. La rîndul său, domnu-mare îl mîngîia și-i spunea :

— Scumpul meu drag, tu ești singurul meu ajutor credincios și de nădejde ! Pe chestia asta o să capeți un cîrnăcior.

După ce cîpătă cîrnăciorul, Oglu se întinse frumușel pe covor, arătîndu-și gingia de sus. Păcătosul negricios cu blană mițoasă rîdea.

Negăsindu-și pipa, domnu-mare umblă cîteva zile prin casă, parcă lipsit de viață. Apoi se lungi în pat și chemă notarul.

Interesatul Oglu se ducea să se întindă lîngă patul lui, dar văzînd că în atmosfera de tristețe generală atitudinea lui nu era profitabilă, prefera să zăbovească în bucătărie unde prindea muștele pe care le înghițea cu voluptate, deoarece, așa cum îi spusese o dată, cu înțelepciune, prictonul său șoricarul cafeniu, muștele te gîdilă pe limbă și gîdilatul lor e foarte plăcut.

Pierderea pipei îl supăraseră în asemenea măsură pe domnu-mare încît, la paisprezece zile după aceea, se putu deschide testamentul.

Lăsase toată averea unui azil de bătrîni săraci.

Se nimeri ca Oglu să fie de față tocmai în clipa în care ai easei aflară, cu toții, de soarta testamentului.

Furios la culme, tînărul stăpîn îi arse un picior zdravăn. De ce ticălosul, cînd ieşea la plimbare cu domnu-mare, îl trăgea mereu la directorul azilului ? ! ?

Ori de cîte ori se uitau la bietul animal, nu scăpau prilejul să spună :

— Pe bestia asta negricioasă, bătrînul nostru intrigant a iubit-o cel mai mult. Marş de aici, javră afurisită, la colţ cu tine !

Le aducea atît de mult aminte de domnu-mare, încît, la un consiliu de familie, luară decizia să-l vîndă. Dădură un anunţ la mica publicitate, aşa cum se dădeau odinioară despre sclavi în ţările Americii de Sud, în care arătau că, din motive familiale, sînt nevoiţi să se despartă de un cîine inteligent, blajin şi bine întreţinut.

Oglu ştia că şuşotelile din ultimele zile se refereau la el şi, de aceea, nu fu deloc surprins cînd, într-o bună zi, zări în curte un căruţ în care se afla o ladă, iar stăpînii casei, arătînd spre lada cu pricina, vorbeau despre persoana lui.

Ştia prea bine că se va muta. De aceea mai dădu o fugă în grădina din spatele casei şi după ce gîtui la iuţcală un cocos şi şase găini, se întoarse înapoi în curte. Între timp lada fusese coborîtă din căruţ, şi Oglu se furişă singur în ea. Pe urmă îi aruncară acolo o chiflă, urcară lada înapoi în căruţ şi porniră cu el spre gară.

Pentru a produce efect, Oglu urlă de cîteva ori a jale, din fundul lăzii unde se ghemuise, nu de alta, dar să nu se spună că s-a despărţit de căminul lui fără nici un fel de înduioşare.

La gară îi fu dat să audă voci care glăsuiau :

— Bietul animal, n-o să supravieţuiască.

— E un cîine bun şi blajin...

Pe urmă alte mofturi de despărțire, alte chifle azvîrlite în ladă, și, în sfîrșit, lada fu săltată în vagon, zgomote, sîrigăle, un șuierat prelung și o mișcare neobișnuită.

„În definitiv, ce mi se poate întîmpla, își spuse Oglu în sinea lui, o să ajung în altă parte și, pînă la urmă, mă obișnuiesc eu și-acolo.“

Și ca să facă de la bun început impresie bună, se apucă să se lingă cu temeinicie, după care înfulecă toate chiflele și în acest timp medită :

„Trebuie să mănînc totul, pentru ca noii mei stăpîni, cînd vor deschide lada, să-nu vadă nimic de-ale gurii și să-mi dea pe loc ceva de halcală“.

În vagon era cald, și Oglu adormi și nu se mai trezi din somn decît la destinație. Cînd lada fu deschisă, cine credeți că fu cel dintîi care-l mîngîie și-i spuse pe nume „Oglu“ ? Cum cine ? O femeie tînără și nespus de frumoasă. Așa cum învățase din îndelungata sa experiență, Oglu știa că față de femei trebuie să ai o atitudine îngușitoare. Așa se face că începu să sară zglobiu în jurul ei, să dea vesel din coadă, și cînd conîta scoase din poșetă doi cîrnăciori, istețul animal nîrîi de bucurie și, după ce intră în cîrnăciori și-i înghiți cu poftă, își spuse în sinea lui :

„Și-acum, după ce ajungem acasă trebuie să fac nazuri ca să-și închipuie că mi-e dor de vechiul meu cămin“.

Merse în lesă alături de ea, iar acasă, într-o încăpere frumoasă și bine încălzită, începu s-o privească pe noua stăpînă cu niște ochi plini de tristețe și melancolie. Și cînd conîta îi spuse : — Ți-e dor de ai tăi, nu-i așa, Oglu ? Inteligentul animal scoase un suspin adînc și se îndreptă spre ușă. În cele din urmă i se urî de acest joc și, prefăcîndu-se că doarme, se întrebă cam ce va căpăta la masă de seară.

Nu fu dezamăgit. Masa îi plăcu. Căpătă o supă bună, cartofi prăjiți în untură și câteva oase pe cinste. Înainte de a merge la culcare, dădu prietenos din coada-i stufoasă și, pînă să adoarmă, își spuse în sinea lui :

„Cred că aici voi fi fericit“.

II

Chiar din ziua următoare își dădu seama că și aici va fi nevoit să facă uz de cunoscuta prefăcătorie, nu de alta, dar ieșind cu noua sa stăpînă la plimbare, li se alătură deodată un tînăr care mirosea a mosc.

Lui Oglu nu-i plăceau parfumurile. Pentru el parfumurile nu miroseau, ci mai curînd, duhneau, îndeosebi mirosul de mosc avea darul să-l ducă la disperare. Dintre toate mirosurile îi plăcea cel mai mult cel ce răzbea din prăvăliile cu mezeluri și, firește, mirosul de bucătărie. Avea, de asemenea, talentul de a desluși pînă la cele mai mici nuanțe ce anume se fierbe pe plită sau ce se frige la cuptor.

Tînărul parfumat cu mosc reprezenta pentru el duhoarea. Nu se trădă însă în nici un fel, iar atunci cînd noua lui stăpînă îi întinse mîna prietenește și-i zîmbi cu amabilitate, se prefăcu și el că se bucură de această întîlnire și se apucă să sară și să se zbenguie în jurul lui, lătrînd cu o voce prietenoasă. Junele îl mîngîie și spuse :

— Va să zică ăsta-i noul dumneavoastră Saint Bernard ?

Aceste cuvinte avură darul să-l necăjească profund pe sensibilul Oglu. Parfumatul ăsta nu-și poate da seama nici măcar atît că el nu-i un Saint Bernard, ci un new-foundlandez pursînge. Mîrii supărat și, cu sufletul plin de

tristețe, merse mai departe alături de stăpîna lui. Se mai bucură un pic atunci cînd domnișoara îl corectă pe domnișorul parfumat cu esență de mosc.

— Vă înșelați, stimate domn, Oglu al meu nu e un Saint Bernard, ci un newfoundlandez pursînge.

Ce-a spus în continuare parfumatul june întrecea într-adevăr toate limitele răbdării.

— Frumos e, ce-i drept, dar și Saint Bernarzii arată la fel.

Oglu îi aruncă o privire piezișă.

— Un cîine atît de mare, ar fi bun să tragă, stimată domnișoară.

La auzul acestor cuvinte, Oglu nîrîi furios și își spuse în sinea lui :

„Să te întîlnesc eu o dată așa, singur, fără stăpîna mea !“

Merse în urma lor și nici de data aceasta nu se trădă cu nimic. Și mergînd așa, ajunseră cîteșitrei pe promenadă. Într-un tîrziu, după ce se despărțiră în fața porții, junele ținu să mai repete o dată, ca o completare :

— Ciinele ăsta ar fi bun să tragă.

Oglu își urma stăpîna. Pe neașteptate însă se întoarse, leși iute din casă și, ajungîndu-l din urmă pe domnul parfumat cu mosc, îi apucă între colții săi tăioși umbrela pe care junele o ținea la subsuoară și, după ce o sfîșie, se înapoie numaidecît în casă.

— Unde ai fost, Oglu ? îl întrebă drăgălașa stăpînă.

În loc de răspuns, inteligentul animal dădu mulțumit din coadă. Și ce mult i-a plăcut masa de seară !

A doua zi venîră în vizită la noua lui stăpînă două conite tinere cărora, rîzînd grațios, stăpîna le arătă scrisoarea adusă de poștaş cu cîteva clipe în urmă, și în acest timp îi mîngîia cu drag pe Oglu, care se bucura de atenția unanimă.

— Mare prostănac și acest Jindřich ! Ascultați ce-mi scrie : „Preastimată domnișoară ! După despărțirea noastră de ieri, cîinele dumneavoastră a fugit după mine, m-a ajuns din urmă, și mi-a sfîșiat umbrela pe care o cumpărasem cu o zi înainte la prețul de douăsprezece coroane. Era o umbrelă de mătase, fină, cumpărată de ocazie. Vă solicit deci acoperirea pagubei și aștept cu nerăbdare viitoarea noastră întîlnire. De fiecare dată cînd ne despărțim mă cuprinde o nespusă tristețe. Vă sărut mînușilele, al Dumneavoastră, Jindřich Hák“. O să-i trimit cele douăsprezece coroane, însoțite de o scrisoare care o să-i facă mare bucurie.

La trei zile după aceea, cele două conife veniră din nou în vizită și, cu acest prilej, stăpîna lui Oglu le arată altă scrisoare primită de la domnul Jindřich, care suna astfel :

„Preastimată domnișoară ! Vă confirm prin prezenta primirea sumei de 12 K (în cuvinte, douăsprezece coroane), drept despăgubire pentru umbrela sfîșiată, și mă miră foarte mult faptul că-mi cereți să nu mă mai arăt în ochii dumneavoastră, precum și afirmația că nu v-ați fi așteptat la o asemenea atitudine din partea mea. Umbrela m-a costat, într-adevăr, douăsprezece coroane, precum vă puteți da seama din chitanța anexată, și era, într-adevăr, toată din mătase naturală. Nădăjduiesc că îmi acordați alita încredere, încît să nu vă închipuiți că am vrut să profit de neplăcuta întîmplare spre a mă îmbogăți. Mi se pare însă frapant faptul că de două zile n-ați mai venit la locul obișnuitelor noastre întîlniri. Sînt într-adevăr întristat, și pot dovedi acest lucru cu patru marlori. Aștept cu nerăbdare apropiata noastră întîlnire și, sărutîndu-vă respectuos mîinile, rămîn al Dumneavoastră, Jindřich Hák“

— Ce profesiune are acest domn ? întrebă una dintre vizitatoare, bălîndu-se, bănuitor, cu palma pe frunte.

— E profesor de matematică, îi fu dat să audă inteligentului Oglu.

Și în clipa următoare :

— Așa !...

De atunci Oglu și stăpîna lui îl evitară pe domnul profesor Hâk, și Oglu nu mai trebui să se prefacă. Făcea tot ce-i trăznea prin mințe, pentru că mîna stăpînei era prea slabă ca să-i vină de hac. Într-o zi însă, domnișoara cumpără pentru el o cravașă și, cînd vru să-i lovească, Oglu se uită la ea cu atîta dușmănie, încît, după ce se ridică în două labe și mirii furios, putu să facă bucățele, bucățele cravașa aruncată într-un colț al odăii. Rămășițele le tiră apoi, în batjocură, în fața stăpînei, care se plimba nervoasă prin încăpere.

Făcu de asemenea cunoștință cu un ogar rusesc din casa învecinată, în fața căruia avea o atitudine neobișnuit de gravă. Într-o bună zi îi spuse bietului animal :

— Mi se pare mic că dumneata nu ești rasă pură.

Din ziua aceea ogarul rusesc deveni sfîios și, de rușine, rareori se mai întîmpla să iasă pe stradă. Oglu era bucuros de gluma lui.

Așa trecu iarna, și, cînd veni primăvara, Oglu deveni morocănos, ca de altfel înlotdeauna în acest anotimp. cînd începea să năpîrlească, și în sinea lui își spunea : „Ce tîmpenie să aștept pînă-mi crește alt păr“. Uneori își spunea altfel : „Nu, eu n-o să mai aștept“ după care se supăra pe el însuși că poate fi atît de prost, și se uita în jurul lui. cu tristețe.

La rîndul ei, stăpîna era și ea tristă, căci domnul Jindrich era, totuși... cu excepția matematicii lui, un bărbat cît se poate de simpatic și de agreabil.

Și așa se face că Oglu se uita întristat la stăpîna lui, iar stăpîna se uita întristată la newfoundlandezul ei.

Era o poveste tristă de mai. Lui Oglu îi creștea părul nespus de încet, iar domnișoarei nu-i scria domnul profesor.

III

Pe urmă veni sezonul scăldatului. Apa râului era caldă și, în zilele acelea atît de frumoase, Oglu deveni mai vesel. Blănița lui era iarăși în perfectă stare, îi crescuse părul de vară și, ori de cîte ori avea prilejul, sărea bucuros în apă.

Umblau amîndoi singuri pe malul râului, Oglu și stăpîna lui. Și povestea asta era nespus de tristă.

Mergeau de-a lungul cheiului pînă la ștrandurile din afara orașului și se uitau amîndoi la luciul brăzdat al apei, stîrnit de brațele înotătorilor.

Și cum privea așa în apă, Oglu se gîndea la ceva și, deodată, își dădu seama că-și amintește de ceva, dar nu era în stare să-și aducă aminte de ce anume. Își spunea însă că ar trebui, categoric, să întreprindă ceva. Stăpîna se gîndea și ea la ceva. Își amintea în mod sigur că domnul profesor Jindřich Hák purta iarna mustață.

Era din nou una din acele zile însorite, cînd ea stătea așezată pe marginea stăvilarului, și lîngă ea stătea lungit negriciosul Oglu.

Se uitau amîndoi la apa râului. Deodată, stăpîna arătă spre un înotător care înainta într-un ritm susținut dinspre ștrand spre malul opus al râului, și stăpîna spuse :

— Vezi, Oglu, domnul oare înoată acolo e domnul profesor Hák.

Pînă să se dezmeticească stăpîna din uimirea ei, Oglu se aruncă în apă și pufăind de zor se apropie de domnul profesor.

Cum să nu-l recunoască el pe acest ticălos, care-l considerase Saint Bernard; și-apoi cum să uite cuvintele lui „Un cîine atît de mare e bun de tras“. Așa ceva nu se uită atît de ușor.

Înainte ca profesorul să se poată răsuci în apă, simți ceva înghățîndu-l cu dinții de costumul de baie și trăgîndu-l înapoi spre malul celălalt, unde stătea așezată o doamnă cu umbrelă verde. Iar acel ceva ce-l trăgea era atît de puternic, încît orice împotrivire ar fi fost zadarnică; și iată, l-a și scos din apă și-l depune la picioarele îndrăgostitei domnișoare. Apoi Oglu se scutură pe stăvilar, de parcă ar fi vrut să stropască o stradă, și se bucură nespus de deusita noii sale glume.

Văzînd-o pe domnișoară, profesorul Hák îi spuse :

— Vă rog să binevoiți a mă ierta, stimată domnișoară, dar în felul acesta sînt în stare să-i scoată pe oameni din apă numai newfoundlandezii.

Iar Oglu, auzind aceste cuvinte, dădu bucuros din coadă și gîndi în sinea lui :

„Imi pare bine că mi-ați dat o satisfacție“.

Și nici nu-l mai interesă să-l asculte în continuare pe domnul profesor care spuse :

— Și pentru a nu se mai ajunge între noi la altă neînțelegere, vă anunț dinainte că iubitul dumneavoastră cîine mi-a rupt costumul de baie. Îl am abia de trei zile și credeți-mă, e din lînă pură și a costat cinci coroane.

IV

În linii mari, Oglu nu se schimbă nici atunci cînd, după un timp, cei doi se luară. De ochii lumii, avu, la început, o comportare frumoasă față de noul stăpîn, dar, îndată după nuntă, îi sfîșie pantofii, făcîndu-i serfeniță, iar resturile le vîrî în patul servitoarei, pentru ca stăpîna lui să creadă că ea era autoarea acestei oribile fapte.

Din trufie înfulecă și el ceva din această pradă, și anume un loc care-i zăcu multă vreme în stomac ; așa se face că, într-o zi, cînd se ivi prilejul, îi spuse, cu sfătoasă înțelepciune, unui caraghios de seidenpinci, cu blana mișoasă, alături de care adulmeca în fiecare zi mirosul ce răzbea dintr-o măcelărie învecinată :

— Ține mințe ce-ți spun, scumpe prieten, de tocuri să te ferești ca dracul de tămîie.

Cu cît îmbătrînea, cu atît devenea mai copilăros.

Oprea pe stradă cîini pe care nici nu-i cunoștea, iar o dată, în cartierul Karlin, acostă un caniş negru și-i spuse :

— Vă rog să mă iertați, dar plimbarea de azi nu mi-a făcut nici o plăcere. Am mers cu stăpîinii mei pe o șosea lungă de tot, pe ale cărei margini nu erau decît borne kilometrice care nu se mai sfîrșeau și, vă dați seama, la vîrsta mea, treaba asta a început să mă cam obosească.

Într-o zi, pe cînd se toîlănea la gura sobei, să se încălzească, stăpînul îi spuse stăpîinei, uitîndu-se îndelung la Oglu :

— Din animalul ăsta o să iasă o blăniță frumoasă de întins de-a lungul patului.

Oglu auzi cuvintele lui și, cum dăduse de mult în mintea copiilor, începu să se lingă de zor, fericit că e atît de frumos.

Bătrînelul Oglu se prostise de-a binelea.

DIN NECAZURILE UNUI REPORTER DE ȘTIRI LOCALE

I

M-am dus cîndva să cercetez amănuntele în legătură cu un furt de mare amploare. Negustorul, nu știu de ce, m-a întîmpinat cu o față înspăimîntată. În asemenea cazuri, noi, reporterii cronicii locale, nu ținem seama de nimic și nu știm ce-i menajamentul.

— Ce vîrstă aveți ? l-am întrebat cu asprime în glas.

Negustorul începu să tremure din tot corpul și exclamă cu emoție :

— Patruzeci și opt.

— Hm, făcui eu, uitîndu-mă în procesul verbal întocmit de poliție : Aici scrie că aveți cincizeci și trei — cum explicați acest lucru ?

Cum am mai spus, reporterul de știri locale nu trebuie să știe ce-i menajamentul, datoria lui fiind să afle adevărul.

— Dacă vreți... dacă doriți... bolborosi negustorul pîlînd, vă pot aduce actul de botez !

— Aduceți-l ! i-am răspuns autoritar.

În acest timp mi-am aprins un trabuc și, instalîndu-mă comod în jilțul din fața mesel de scris, m-am apucat, așa, în dorul leii, să-i controlez corespondența.

Cei de profesiunea mea trebuie să bage spaima în asemenea nătărăi, care se lasă jefuiți și, în felul acesta, ne jefuiesc și pe noi de cele cîteva clipe de odihnă.

— Corespondența dumneavoastră nu-l aranjată în ordine alfabetică, i-am spus negustorului cînd acesta reveni cu actul de botez și mi-l întinse pe masă.

Începu să se scuze, vizibil impresionat de faptul că am cotrobăit prin corespondența lui.

Am comparat datele din actul de botez cu cele din procesul-verbal al poliției.

— Aveți noroc, i-am spus pe un ton foarte sever, că sînteți rodul unei căsnicii legitime.

Drept care, incriminatul negustor îmi replică plin de mîndrie că în neamul lor n-a existat niciodată vreun copil nelegitim.

M-am apucat să bat cu degetele darabana în masa de scris și, ca să nu tac, i-am spus :

— Presa e o mare putere, stimată domn !

La care mi-a răspuns că dumnealui nu citește nimic.

— Am bănuir eu asta din întreaga dumneavoastră înfățișare, am exclamat în culmea iritării ; dar, știți ce, să nu mai pierdem vremea cu fleacuri ! Cum se numește soția dumneavoastră ?

Mi-a răspuns că e burlac, și în acest timp stătea în fața mea ca un cîine bălul de stăpînul lui.

— Și de ce, mă rog, nu v-ați însurat ?

Începu să-mi explice că nu a făcut acest lucru pentru simplul motiv că nu i s-a ivit prilejul, întrucît din pricina comerțului n-a avut timp să se ocupe de asemenea probleme.

— Sînteți dintr-o familie bună ? l-am întrebat ca să-l sperii mai tare și să-i impun mai mult respect, căci, așa cum spuneam, presa e o mare putere.

Mi-a răspuns că se trage dintr-o familie onorabilă.

— Ați ispășit vreodată vreo pedeapsă penală ?

La această întrebare, înspăimîntatul negustor ridică două degete spre tavan și se jură că niciodată.

— De ce nu vă spălați pe mîini ?

— Pentru că n-am timp !

— Dar dinții vi-i spălați ?

— Poftim, priviți.

— Prizați ?

— Nu, asta mă rog frumos, nu.

Am tăcut câteva clipe, după care am început să vorbesc pe un ton foarte grav, uitându-mă țintă în ochii lui :

— Și acum să-mi spuneți, dar fără ocolișuri, cum s-a întâmplat de ați fost jefuit ! Bănuiți pe cineva ? Ați descoperit vreo urmă ? La ce oră credeți că s-a petrecut furtul ? Sînteți asigurat ? Cînd ați constatat furtul ? Nu v-ați jefuit cumva singur ?

Negustorul s-a holbat mai întîi la mine cu niște ochi cît sarmaua, pe urmă a izbucnit :

— Vă rog să mă iertați, slămate domn, dar nu pe mine m-au jefuit, ci pe vecinul meu !

E cu neputință să vă imaginați răcnetele mele. L-am amenințat că va fi închis, că întreaga poveste va fi publicată în ziar, că o să am eu grijă ca asemenea ticăloșie să nu se mai repete, că așa nu se mai poate și, ce mai lura-vura, voi-cere să mi se dea satisfacție.

Tunînd și fulgerînd, m-am dus alături, în casa adevăratului păgubaș, unde abia am băgat spaima în loți prin comportamentul meu justificat de conștiința că presa e o mare putere și că redactorul de cronică locală își poate îngădui să calce în picioare pe oricine poștește.

II

Într-o săptămîină s-a întâmplat să nu se comită nici un omor și nici un jaf. Mi-am exprimat, în redacție, părerea de rău față de această situație, declarînd cu acest prilej că pentru mine viața nu are nici un haz dacă oamenii

nu se ucid între ei. Cel puțin o mamă denaturată, care să-și fi terorizat copilul ! Dar nici măcar asta ! Nimic, absolut nimic.

Aceste păreri le-am expus într-o societate străină. Era chiar la sfârșitul acelei săptămîni în care nu se petrecuse nimic. Stăteam într-o cafenea și băteam cu degelele darabana pe tăblia mesci. Cei de la poliție n-aveau nimic să-mi spună, nu știau nimic, la spital nu sărise nimeni pe fereastră. Ce să vă mai spun, situația era, într-adevăr, cumplită.

În fața mea, la aceeași masă, ședea o persoană necunoscută. Un domn mai în vîrstă, care, curînd după ce se stabili între noi o oarecare intimitate, îmi spuse, pe un ton confidențial, că venise la Praga să se mai distreze un pic.

Am făcut o mină atît de chinuită, încît bietul om tresări de spaimă.

— Dumneavoastră ați venit la Praga să vă distrați ! ? ! am întrebat eu cu un aer de scepticism. Îmi pare rău că trebuie să vă dezamăgesc, stimate domn, dar la Praga nu se întîmplă absolut nimic ! Toată săptămîna n-a fost săvîrșit nici un omor al cărui mobil să fie jaful, nimeni nu s-a împușcat, nimeni n-a comis nici un viol, și dumneavoastră veniți să vă distrați la Praga, unde nici măcar un furt n-a fost comis. Au fost vremuri cînd, într-adevăr, era o plăcere să trăiești pe această lume. Unul se stropsea cu gaz și-și dădea foc, altul se nenoroccea pe el și întreaga familie ucigîndu-i pe toți cu securea, iar altul își omora în chinuri mama sau tatăl. Asta zic și eu plăcere. Acum însă, nu se mai întîmplă nimic la Praga. Absolut nimic. S-au dus vremurile cînd se mai descoperea cîte un inecal. Sau — am continuat eu cu inflăcărare — îmi aduc aminte de un flăcău care și-a tăiat venele și, după aceea, s-a zbătut un ceas pe strada Ferdinand pînă și-a dat duhul.

Asta zic și eu frumusețe. Azi nu te mai mușcă nici măcar un câine turbat, și din păcate nu te strivește nici un cazan într-o uzină de mașini. Da, domnule, nimic ca lumea nu se mai întâmplă, nici nu vă puteți da seama cât e de îngrozitor să trăiești în asemenea condiții. Știm, de pildă, ce deliciu a fost atunci când mama aceea denaturală l-a înfipt propriului ei copil țărșul acela în fund, adică în rect. Asta zic și eu eveniment ! Mai mare dragul !

— Gata, m-am săturat ! izbucni furios bătrînul domn. Și, scuipîndu-mă drept în obraz, se grăbi să adauge : Dumneata ești o bestie !

Pe chestia asta ne judecăm.

III

Am dat la ziar această știre, foarte scurtă, cu următorul titlu :

Fură paltoane. Ieri a intrat în cafeneaua Orient, din strada Hybernська, un domn mai în vîrstă cu părul cărunt, care, după ce-și bău cafeaua comandată, s-a dus la vestiar și, alegîndu-și acolo un palton nou, aparținînd negustorului Josef Pollak din strada Źelezna, a încercat să dispară. Fu însă reținut și deposecat de palton. În paltonul amintit se afla un portmoneu cu două bancnote de o sulă de coroane și cîteva scrisori particulare. În persoana răufăcătorului fu identificat cunoscutul tîlhar Vaclav Novák, cu domiciliul în strada Panska, Praga II.

A doua zi după apariția acestei știri, ședeam liniștit acasă, în fotoliul meu, cînd deodată cineva izbi cu piciorul în ușă și în odaie dădu buzna, ca o vijelie, un domn mai în vîrstă, cu părul cărunt, care zbiera ca ieșit din minți :

— Te-am prins ! Am pus mîna pe dumneata !

Tremura ca varga de atîta enervare și lovi cu bastonul în fotoliul meu, pînă îl rupse în două. Pe urmă se așază în celălalt fotoliu și, sfredelindu-mă cu ochii săi congestionați, urlă de se cutremurară pereții :

— Știrea cu Vaclav Novák trebuie s-o retractezi, stimate domn. Eu nu fur paltoane.

— Asta văd, distins domn, căci acel Vaclav Novák raze acum la pușcărie.

— Fleacuri, stimate domn, eu sînt meseriaș și intercedent de bloc, mă numesc tot Vaclav Novák și locuiesc tot pe strada Panska. Sînt membru al asociației veteranilor de război, și am domiciliul permanent tot în Praga, părul mi-e tot cărunt, și dumneata m-ai făcut de rușine. Eu, Vaclav Novák din strada Panska, cu domiciliul permanent în Praga, cu părul cărunt, chipurile fur paltoane. Ei, drăcia dracului ! Uită-te și dumneata ce-ai făcut ! Și scoțînd din buzunar vreo douăzeci de exemplare din ediția de dimineață a ziarului, îmi arată nefericita știre : „Fură paltoane“ subliniată de trei ori cu creionul albastru. Apoi trase din alt buzunar un revolver și un tubuleț de sticlă în care se zărea un praf alburii.

— Aici am arsenic, ținu să precizeze vizitatorul meu, iar aici revolverul. Dacă nu apare în ziar rectificarea că eu nu fur paltoane, atunci să știți, stimate domn, că eu mă împușc și mă otrăvesc.

Și, rostind aceste cuvinte, trînti ușa în urma lui și o rupse la fugă furios.

Așa stînd lucrurile, am dat cuperita rectificare :

Nu fură paltoane. La știrea noastră de ieri, intitulată „Fură paltoane“, apărută la cronica locală, adăugăm că domnul Vaclav Novák din strada Panska nu este una și aceeași persoană cu răufăcătorul Vaclav Novák din Praga, strada Panska.

Eram satisfăcut de isprava mea. Și, totuși, nevinovatul em s-a împușcat, neputînd suporta această rușine, în schimb, celălalt, răufăcătorul, mi-a trimis o scrisoare caldă, de adîncă mulțumire și recunoștință pentru faptul de a-i fi purificat faima proastă de care se bucura, deoa-rece acum are prilejul să arate peste tot rectificarea mea, din care reiese clar că el, Vaclav Novák, din strada Panska, Praga II, nu este una și aceeași persoană cu falimosul rău-făcător Vaclav Novák din strada Panska, Praga I.

O STAFIE BÎNTUITE PRIN SMICHOV ȘI KOŠIŘE

O stafie bîntuite prin Smichov și Košiče. Celebrul astronom francez Flammarion a scris că între cer și pămînt se petrec niște lucruri despre care noi, pămîntenii, habar n-avem, dar care se înfățișează numai oamenilor demni de asemenea apariții minunate. Așa cum ne arată experiența, demni de aceste fenomene supranaturale s-au dovedit a fi cetățenii Smichovului și ai Košicelui. În limbajul obiș-nuit al oamenilor de rînd, acelor arătări ale amintitului astrolog, care a avut grijă anul trecut să ne fiarbă și să ne scoată din sărite cu cometa Halley, li se spune simplu „stafii”. Din nefericire, spre marele necaz al poezilor bala-diști, aceste stafii dispar tot mai mult de pe această lume, care, așa cum reiese din povestirea scriitorului englez Oscar Wilde, nu mai ține la ele. Cu ani în urmă, mai

aveam o sumedenie de stafii — de pildă în parlament bintuia stafia bătrînului Chlumetzky, apoi Doamna în alb, iar într-o pădure din regiunea Elbei își făcea de cap stafia unui braconier. Mai de mult am avut pe meleagurile noastre stafia de la Podskali, a cărei istorie întunecată cade, încet dar sigur, pradă uitării, deși avem la îndemînă datele statistice potrivit cărora stafia de la Podskali a fost zărită de 782 de inși, dintre care 461 au albit, întrucît ceilalți (321) apucaseră să albească înainte.

Stafia în cauză era pragheză, cum se spune, de la coada vacii, și, pe cît se pare, dispariția ei a fost doar vremelnică deoarece le putem oferi cititorilor plăcuta informație că amintita stafie, aflînd că Smichovul se va uni curînd cu Praga, și-a făcut apariția în acest oraș și totodată în învecinatul Košice. Motivul pentru care a apărut în Košice rămîne pînă acum un mister. Faptul s-ar putea explica prin aceea că această stafie are, de bună seamă, legături cu orașul de lîngă Šmukyrka sau prin aceea că dumneaei nu deslușește holarul dintre cele două comune și se simte la fel de bine în Košice ca și în Smichov.

Ar fi poate interesant să vă spunem cum umblă îmbrăcată și în ce chip se înfățișează această stafie. Categorie, niciodată în chip de spirit, căci în felul ăsta, așa cum ne învață religia, n-ar fi decît un înger : „Îngeri sînt doar spirite care n-au nici un fel de trup”. De altfel, așa se explică de ce spiritele nu se pot îmbrăca și nu-și pot trage pe ele un cearceaf, ori o cămașă albă, mai cu seamă în aceste vremuri cînd nici o ființă cu scaun la cap nu umblă noaptea pe vîrfurile dealului numai așa, în cămașă, ci se îmbracă bine, în straie frumoase și calde — cu alte cuvinte cu pantaloni, vestă, haină, guler scrobit și cravată, pe scurt, așa cum umblă îmbrăcată stafia din Smichov.

Precum se vede, între spirit și stafie e o mare deosebire. Stafia din Smichov se ține cu strictețe de celebrele

modele ale colegilor săi, îndeosebi al acelui preot din Moravia care, în dorința de a stîrni sfînta groază, umbla învîșmîntat în giulgiu ca să bage spaima în fetele din cătunul lui. Și umbla așa pînă cînd flăcăii satului îl zvintau în bătaie.

Să trecem acum la scurta istorie a stafiei din Smichov. Înainte de toate să stabilim, cu aproximație, locul. Prima sa zonă de activitate au fost terenurile din preajma cimitirului Malvazinky. Stafiiile preferă de obicei asemenea locuri, la care se pot adapta datorită înfățișării lor. Din cercelările făcute am putut constata că această stafie din împrejurimile cimitirului Malvazinky avea o comportare foarte degajată, nesemnalîndu-se în atitudinea ei nici un gest forțat. Domnul R. V. povestește că, de bună seamă, ceasul stafiei merge cu o oră înainte, întrucît lui stafia i s-a înfățișat, în loc de douăsprezece, la unsprezece noaptea. Stafia are simțul culorilor și al celor mai mari variațiuni de culori, ca de altfel toate celelalte stafii, și, de aceea, ea să poată fi văzută pe întuneric, purta pe ea un cearceaf alb. Dacă cearceaful alb era proaspăt spălat și lucca de curățenie, domnul R. V. nu ne poate oferi aceste amănunte, de vreme ce, așa cum ne mărturisește cînstil, a rupt-o la fugă, întrucît și-a adus probabil aminte că de fapt n-avea ce căuta, la acea oră de noapte înaintată, în preajma cimitirului. Nici servitoarea Kamila Z. n-avea ce căuta la ora aceea nocturnă în preajma cimitirului, dar, cu toate acestea, stafia de la Malvazinky a întîlnit-o.

Din relatările ei se poate constata doar atît că stafia gîfila cumplit, ceea ce în istoria stafiiilor constituie un fenomen cu totul neobișnuit. Din asta se poate trage concluzia că sărmana stafie suferă, probabil, de astm, ceea ce îi îngreunează respirația, ținînd seama de faptul că e nevoită să urce dealul pe care se află cimitirul din Malva-

zinky. De groază, femeia a luat-o la sănătoasa, iar stafia s-a ținut o bucată de drum după ea, pînă cînd, deodată, a dispărut de parcă s-ar fi deschis pămîntul sub ea, lucru destul de plauzibil, întrucît locurile acelea sînt pline de gropi și hîrtoape, iar povîrnișul e foarte abrupt.

După aceea, stafia s-a încumetat să bîntuie prin preajma căsuțelor familiale de deasupra Santoškái, iar un cetățean anume, întorcîndu-se noaptea de la Praga, mărturisește că a văzut trei stafii deodată. Desigur, părerea lui, la o oră atît de tîrzie, trebuie considerată o iluzie optică, și să ne întoarcem la meșterul tîmplar Josef K., care ne relatează :

— Stafia era înaltă de stat și se tînguia nevoie mare, deoarece am plesnit-o cu vîna de bou.

În cazul de față, stafia a fost aceea care o luase la sănătoasa, iar cetățeanul Josef K. n-a fost în stare s-o prindă. Pe unde fugea, lăsa cîcă în urma ei o duhoare neobișnuită, al cărei iz nu poate fi identificat nici măcar cu aproximație.

Așadar, după ce s-a făcut de rîs la Smichov, stafia noastră a luat drumul Košířelui. Košíře e și așa o comună plină de mistere.

Misterioasa crimă de lîngă Šmukyřka, misterioasa dispariție a celor trei jilțuri din grădina domnului Pražský de lîngă Koruna, luminile nocturne în fabricile de cărămidă, intrarea secretă în primăria orașului (ce nu poate fi găsită), liniștea sumbră ce se așterne după miezul nopții cînd la depoul de tramvaie se sting luminile — toate aceste elemente avură darul să exercite o puternică atracție asupra stafiei în cauză. Și, întrucît, pe cît se spune, i-a fost teamă să se ducă la Košíře după miezul nopții neînarmată, a luat cu ea un baston.

Acest baston l-a folosit în primul rînd împotriva muncitorului cărămidar Karel Kratký, care a avut inspirația să-i rupă stafiei un colț din cearceaf șl, spre marea sa ui-

mire, a constatat că acest cearceaf purta o monogramă cu inițialele J.M.

Ținând seama de acest detaliu, se poate trage concluzia că avem de a face cu o stafie marca J. M., ceea ce aruncă o nouă lumină asupra istoriei universale a stafiilor. În momentul de față, interesanta stafie J. M. își face apariția în apropierea Klamovkăi, și rămâne de datoria poliției să alocă suma de două sute de coroane drept recompensă pentru cel ce va izbuti să constate, în completare, sexul și eventual domiciliul acestei nefericite stafii. Și, totodată, facem apel la acei domni care o vor întâlni să-i facă semnul crucii cu vîna de bou.

★

Un fenomen ceresc neobișnuit. În noaptea de ieri a fost observată, dinspre șoscaua de lângă Chodov, în direcția soare-apune, o diră luminoasă de o claritate neobișnuită, zburînd pe bolta amurgului. Miezul era de culoare roșie, iar în jurul lui strălucea o lumină mare și puternică. Este vorba, pe cîte se pare, de căderea unui meteor. Același fenomen a fost observat și lângă Slivenka, urmat însă de un foc puternic de armă.

★

Un adamit lângă Loučena. În pădurile de lângă Loučena, spre miazănoapte, a fost zărit în urmă cu cîteva zile un bărbat gol pușcă, dar care n-a putut fi identificat de trecători, întrucît a rupt-o la fugă. Știrea e întemeiată pe un adevăr incontestabil. Prin împrejurimi circulă zvonul că într-o peșteră de pădure se intrunesc adamistii. După părerea noastră e vorba de un om suferind de o boală psihică,

și rămîne ca jandarmii să-l descopere pe amărit și să-l predea, spre îngrijire, unui institut de specialitate.

O armă de noapte neobișnuită. Ieri, la ora 11 noaptea, tînărul Josef Bachman, în vîrstă de douăzeci și opt de ani, s-a apărat în pasajul cafencei Londynka cu o armă foarte ciudată împotriva portarului Vaclav Holub, care-l reproșase că-i murdărise pasajul. Pe scurt, l-a pocnit în moalele capului cu un ceasornic vechi de perete, cu care pornise noaptea pe străzile orașului, spre a avea, de bună seamă, cu ce să se poată apăra. Portarul incriminat s-a ales cu o rană sîngerîndă la cap, iar Bachman, neavînd permis de portarmă pentru ceasul de perete, a rămas în arest preventiv.

Cînd ard cîrnații. Ieri după-amiază, pe la orele cinci, în vitrina cu mezeluri a firmei Filipek din strada Hybernaska, a luat foc un pom de iarnă ornamental, pe care Moș Crăciun îl încărcase cu cîrnați pentru copii cuminți și ascultători. În timpul acțiunii de stingere a incendiului, unuia dintre săritorii cetățeni i s-a pîrlit mustră. Focul a produs multă agitație și neliniște, și oamenii au discutat cu multă însuflețire, întrebîndu-se de ce făina din cîrnați s-a aprins cu o forță atît de spontană, de-a dreptul stihinică.

Sfîrșitul unui petrecăreț. Fierarul Vaclav Silovský era, fără doar și poate, un petrecăreț. Întrucît însă veniturile

sale nu-i permiteau huzurul roman, și cum veni ziua de sîmbătă, cînd toată suflarea omenească se pripășește prin tot felul de cîrciumi și taverne întunecate, fierarul nostru deschise sertarul de la masa proprietarului său, tîmplarul Travnička, din Vinohrady nr. 337 și, cu cele o sută patruzeci și șapte de coroane dobîndite pe această cale, porni semeț pe drumul voluptății. Mai scoase el din sertar și trei cărțulii din colecția *Albina*, dintre care una adăpostea o hîrtie de o sută de coroane, dar nu catadicsi să le răsfoiască și astfel le aruncă împreună cu bancnota de o sută de coroane. Pe urmă huzuri și se destrăbălă pînă cînd se luminează de ziua și, așa cum povestește poetul G. R. Opočensky „Stătea îngîndurat, prin cîrciumile întunecate și aștepta să se crape de ziua, după ce băuse ultima lețcaie”. Apoi fu arestat cu doi haleri în buzunar, și acesta fu sfîrșitul petrecărețului cu pricina.

Volumele din colecția *Albina*, cu bancnota de o sută de coroane cu tot, au fost găsite.

Completare la știrea cu privire la incendiul izbucnit în magazinul de mezeluri al firmei domnului Filipek, din strada Hyberniska. În urmă cu cîteva zile, am publicat știrea cu privire la izbucnirea incendiului în prăvălia de mezeluri a cunoscutei întreprinderi Filipek din strada Hyberniska. Focul a fost stins în scurt timp, dar la o oră după stingerea lui s-a prezentat la fața locului echipa corpului de pompieri, care a închis toată strada, tocmai în perioada în care sute de persoane se duc să cumpere excelențele mezeluri ale firmei Filipek, astfel că domnul Filipek a avut de suferit pagube considerabile, iar persoanele care se delcetează cu produsele acestei firme, îndeo-

sebi cu cîrnăciorii proaspeți din afumător, au fost nevoite să plece așa cum au venit.

★

Intoarcerea gardianului pierdut. „Sînt momente în viața omului cînd și o vită își pierde mințile“, a declarat cîndva dr. Soukup la o întrunire la Štávnice. Și acum, închipuiți-vă, își pierde mințile un polițai comunal. Desigur, dorința lui ar fi ca numele să i se stingă în istorie alături de numele faimosului fiu risipitor din *Biblie*, despre care reporterii evrei de știri locale n-au relatat nimic altceva decît că a fost un nătărău. Omul din cazul nostru însă a devenit cunoscut cititorilor datorită știrii din treizeci noiembrie. La data amintită, am publicat o notă în care arătam că gardianul comunal Vaclav Raboch din comuna Vackov s-a îndrăgostit de hoața de buzunare Antonie Škopková, domiciliată în Nemoňna, raionul Kolin, cu care a fugit. Gardianul, ce-i drept, era însurat și tată al unui băiețel de opt ani, dar asta n-are nici o importanță. Așa ceva se întîmplă și în cercurile cele mai înalte. Ce mai, și-a pierdut mințile, cu alte cuvinte a înnebunit, și cu asta, basta. Principalul e că s-a întors înapoi la familia lui. Și întocmai ca fiul risipitor din *Biblie* care, după ce a rămas fără un sfanț în buzunar, s-a făcut băiat de treabă, tot așa și el, Vaclav Raboch, după ce a cheltuit toți banii și a pierdut și dragostea iubitei sale, care fusese arestată nu se știe pe unde, făcînd un ocol pe la maică-sa din Hostivice, căreia îi făgădui că de-acum încolo va fi un om cuminte și așezat, s-a întors frumusește acasă la familia lui. În înduioșătoarea atmosferă a sărbătorilor de iarnă, soția lui îl va așeza în seara de ajun sub pomul frumos împodobit și, arătîndu-l copilului, îi va spune :

— Uite, Moș Crăciun ți-a dăruit un tălic. Și toți trei vor fi fericiți.

Virsta primejdioasă la femei. Anna Kunratová, de profesie cameristă, se afla în acea vîrstă la care femeile sînt foarte primejdioase pentru bărbați. De acest lucru s-a conșins Karel Pavlas, om de serviciu la un cinematograf. Ea avea treizeci și nouă de ani, iar el douăzeci și cinci. Și iată că ieri la hotelul Karlovy Vary, ea l-a înjunghiat cu cuțitul tocmai în acele clipe de mare intimitate. În clipa arestării fu cuprinsă de niște cîrcei isterici, încît trebui să fie transportată la spital, unde mărturisi cînsit oă avusese intenția să-l omoare. Rana lui Pavlas e foarte delicată. Aduce cu un fel de circumcizie de mare anvergură.

Sîntem cu toții în mîinile Domnului ! Azi-dimineață în jurul orei zece, trecea pe strada Fructelor căruțașul firmei Freund, export de ape minerale. Mergea cu căruța încărcată cu sticle de apă minerală și nici gînd să se sperie cînd auzi trosnind osia roților din spate. Căruțașul era un om înzestrat cu o deosebită prezență de spirit și, în plus, resemnat cu soarta lui. Se uită înapoi și își spuse : „Sîntem cu toții în mîinile Domnului“ ! și merse mai departe ; apoi se auzi o altă trosnitură. Căruțașul oftă pentru a doua oară și își spuse iar în sîncea lui : „N-avem ce-l face, nimeni nu ne poate ajuta, sîntem cu toții în mîinile Domnului“ și merse vesel înainte. Dar iată că Dumnezeu nu se

indură de soarta lui. Cind ajunsese aproape de strada Mus-tek, o roată din spate se făcu arșice și căruța se lăsă într-o rină pe caldarîm. În felul ăsta transportul pe linia de tramvai fu întrerupt pînă cînd izbutiră să tragă căruța de pe traseu.

— Sîntem cu toții în mîinile Domnului, îi spusă căruțașul, împăcat cu soarta sa, gardianului de serviciu, atunci cînd acesta îl întrebă de cauza accidentului.

★

Completare la știrea cu privire la adamiștii din pădurile regiunii Loučena. După cum ne relatează un prieten al gazetei noastre, cîțiva voiajori comerciali au fost zilele acestea martorii unor scene ciudate petrecute în pădurile din preajma localității Jabkenice. Într-un lăslăriș de la marginea drumului a fost văzută statura unui bărbat în pielea goală care, strigînd : „Binăcuvîntat fie cel nedreptățit !”, a rupt-o la fugă în direcția Chudișului. E cazul ca acest bărbat să fie urmărit și prins și, de asemenea, transportat și internat într-un institut de alienați mintali, intrucît drumul de la Jabkenice la Loučena duce prin pădure, iar duminica e frecventat de femei și fete și e știut că astfel de fanatici religioși pot deveni foarte ușor periculoși pentru cei din preajma lor.

★

Hurda contra Selichra. Noapte. Strada Haštalska. Hurda și Selichra. Nasul lui Selichra și buzele lui. Cuțitul lui Hurda. O palmă. Cuțitul în nasul lui Selichra și în buza superioară. Selichra la spitalul evreiesc. Hurda la judecătoria penală.

Daruri de Anul Nou. Paginatorul înjură furios că e târziu, de aceea relatez cât se poate de scurt. Telegrafic : Meșterul brutar Karel S. dintr-un oraș din Cehia de miazăzi. Plecarea la Praga. Cumpărături de daruri pentru Anul Nou. Întâlnire la Poarta Pulberăriei cu frumoasa lui. Împreunarea sufletelor într-un hotel. Frumoasa dispărută, ceasul, inelele, banii, dispăruți. Meșterul nu are cu ce plăti hotelul și consumația. E predat poliției. Interogat. În persoana amantei infidele a fost descoperită faimoasa „Lojzka“. Trista întoarcere a bietului meșter la familia sa.

A vrut să treacă prin Vltava. Asta i-a dat prin mîntele ieri-noapte cînd a zărit luciul Vltavei. Cutezătorul bărbat care în istoria sportului nautic și-a asigurat, fără îndoială, un nume, se numește Jan Boček și locuiește în cartierul Libeň. Are patruzeci și trei de ani și, după ce consumă cîteva sticle de bere, îi vin niște idei foarte originale. Ieri noaptea și-a adus aminte că Moise a trecut Marea Roșie fără să-și umezească picioarele. Dacă Moise a fost în stare de o asemenea ispravă, de ce n-ar putea el, Jan Boček, să treacă Vltava pe lingă bacul din Karlin. Și făcu acești pași cu mult curaj. Numai că avu soarta faraonului. Apele, ce-i drept, se despicară, dar numaidecît se închiseră deasupra lui, și numai cu mare trudă izbuti scemețul Jan Boček să se cațare înapoi pe țărm. Se duse apoi să se usuce la comisariatul de poliție, de unde fu transportat la Spitalul de medicină generală, ca să nu se aleagă, săracul, cu o pneumonie.

DESPRE UN MARTOR NENOROCOS

Despre un martor nenorocos. Se întâmplă uneori ca un martor, în dorința de a dovedi nevinovăția cuiva, să intre singur la apă, căci încurcându-se în depoziția sa, începe să se bilbâie și să tremure de emoție, ca pînă la urmă să iasă la iveală că nici el nu e străin de întreaga poveste. Un asemenea caz s-a întâmplat ieri-noapte la comisariatul de poliție din Hradčany. Îl precedase o încăierare, o încăierare de toată frumusețea pe istoricul teritoriu al Hradčanilor, în decorul și atmosfera clădirilor cu arcade și olane, mai precis, pe strada Pohorolec nr. 139. Se află în acel loc o cîrciumă veche, veche de tot, și de cînd lumea se încing acolo niște bătaii de toată frumusețea, ce-i drept nu în fiecare zi, ci numai de la caz la caz, cu alte cuvinte atunci cînd printre oaspeții localului se ivește o majoritate doritoare să se manifeste în lupte și bătălii, în amintita atmosferă istorică. Pe aici au pătruns în Praga suedezii, spărgînd zidurile cetății, aici s-au luptat francezii, aici s-au luptat oștile regelui Friedrich al Prusiei și tot aici au fost înfrinși cîndva cei din Passau. Aici au fost bătute mîr hoardele de mercenari străini și băștinași, iar ieri s-a bătut aici salahorul Josef Kapolin, în vîrstă de treizeci și unu de ani, originar din cartierul Břevnov. Și se bătut aici cu înverșunare, pentru vechea glorie a hatmanilor, spărgîndu-i capul cu o sticlă cîrciumarului Alois Tichý, în care dădu apoi cu toată nădejdea și cu toată energia, pînă cînd sosi la fața locului patrula polițienească pentru a-l aresta și a-l cere s-o urmeze la comisariat.

— Cine e în stare să depună o mărturie că sînt nevinovat ? strigă Josef Kapolin, spărgînd tăcerea înfiorătoare a Hradčanilor.

— Eu, Pepěku, se auzi o voce din grupul celor împrăştiaţi de poliţie şi, în clipa următoare, se apropie de patrulă muncitorul Kycl, în vîrstă de 32 de ani, originar tot din Břevnov.

— Dumneata n-ai de ce să mergi cu noi ! protestă unul dintre gardieni.

— Jur în faţa Dumnezeului atotputernic, strigă Kycl, că merg să depun mărturie că prietenul meu e curat ca o floare de crin.

De aici începe, de fapt, nenorocirea nefericitului martor. Din clipa în care deveni, dintr-un cetăţean obişnuit, un martor îndrăzneţ, steaua norocoasă îl părăsi. La sosirea patrulei la locul cu pricina, ursitoarele îl scosese la mare iuţeală cu bine în stradă, acum însă muncitorul Josef Kycl se întorcea înapoi în ghearele justiţiei, în groapa cu lei a comisariatului de poliţie de la Hradčany. Şi iată-l acum, alături de prietenul său Kapolin, într-o mică încăpere, în faţa unei mese încărcate cu acte oficiale, vorbind, ce-i drept, grosolan, dar convingător. Îşi îngăduie mai multe cuvinte jignitoare la adresa gardienilor. Şi declară solemn că prietenul său Josef Kapolin e nevinovat, că, de fapt, el, Kycl, ar trebui arestat în locul lui, dar că poliţaii nu l-au prins nici măcar în clipa în care el, Alois Kycl, avea în mînă un cuţit.

— Şi, dacă vreţi să ştiţi, i-aş spune eu ceva cu acest cuţit oricui ar îndrăzni să spună că Josef Kapolin e vinovat ; prietenul meu e un înger, un înger nevinovat, în schimb eu sînt un ticălos fără pereche, înălţimile voastre. Kapolin nu se bate niciodată.

Și povestea se încheie așa cum era de așteptat. Trist, tragic, cumplit, îngrozitor și cu urmări nefaste. Amândoi, potrivit verificatului slogan : „Vinovat, nevinovat, luați-i pe rînd, cîte unul“, pe care eroii noștri îl lansaseră în timpul încăierării, rămaseră în stare de arest.

Stropesc cu lacrimi aceste rînduri, deoarece sînt convins că nici una din străzile Hradčanilor nu va purta numele lui Alois Kycl din Břevnov.

•

Straniul sfîrșit al unei petreceri (Dramă în două acte). Ajutorul sobar Josef Mac din Karlin nr. 244 se distrase atît de bine la o petrecere, încît, pe la ora șase dimineața, cînd sosi în gangul clădirii în care locuia, i se păru că se și afla în pat, dar că nimeni nu-i încălzise locuința și de aceea patul era atît de rece. Cu toate acestea își scoase hainele de pe el și le întinse pe scară, crezînd că le întinde pe un scaun. Pălăria o așeză pe noptieră, adică pe dușumeaua de piatră a gangului, un pantof îl agăță de clanța ușii, celălalt îl lăsă în picior și, îmbrăcîndu-l cu un ciorap, îl înfășură frumos cu cravața. Făcîndu-se, deci, comod, se acoperi cu vesta, cu pantalonii și pardesiul și după ce rosti și o rugăciune : „Îngerașul meu păzitor, ocrotește-mi sufletul păcătos“, adormi cu o expresie fericită pe chipu-i liniștit. Dar nu pentru mult timp.

Acum începe actul al doilea : În același imobil locuiește și muncitoarea Kateřina Brožova, în vîrstă de 67 de ani, care, zilnic, după ora șase se duce după lapte. Așa se întîmplă și în această nefericită dimineață, și trecînd prin gangul cu pricina, se împiedică de trupul adormit al ajutorului de sobar Josef Mac și, zdrobindu-și nasul, rămase lungită deasupra tînărului adormit, strigînd cît o ținea gura după ajutor, deoarece se încurcase în asemenea hal

În garderoba lui, încît nu mai era în stare să se descoto-
rosească de ea. Două trupuri zăcînd crucea unul peste altul
avură darul să trezească, în rîndul oamenilor ce se aduna-
seră în grabă, impresia că ar putea fi vorba de o tragedie
amoroasă. Dar povestea se lămurî curînd, și bătrîna fu
pusă numaidecît pe picioare : mai mult dură însă trezitul
tînărului sobar, care, văzînd atîta omenire în jurul lui,
începu să țipe ca din gură de șarpe :

— Oameni buni, vă rog, nu mă omorîți !

Visase tocmai că fusese atacat de niște tîlhari. Și mai
dură multă vreme pînă cînd izbutiră să-i explice unde se
află, drept care, în cele din urmă, croul nostru recunoscu
plîngînd că e adevărat, și, cu ochii înlăcrimați, îmbrăcat
numai în lenjeria de corp, se retrase în locuința lui, unde,
peste cîteva clipe, se cufundă din nou într-un somn dulce.

★

*A vrut să-și convingă soția că are dreptate, folosînd
un drug de fier. Bărbatul în cauză se numește Cyril
Cyprian, de profesie curelar, cu domiciliul în cartierul
Vinohrady nr. 440. Părerile lui nu coincid, adeseori, cu
părerile soției sale. Ieri, vrînd să dea greutate concluziilor
sale, a apucat o rangă de fier pe care a aruncat-o în capul
soției. Asta s-a întîmplat în prăvălia lui și, după ce soția
sa a fost transportată cu mașina salvării la Spitalul de
medicină generală, unde a fost internată pentru îngrijire
specială în clinica profesorului Kukle, gingașul soț a
închis prăvălia și a fugit.*

★

*Victimă a antimilitarismului. Trotuarul de pe strada
Palacky, din cartierul Vrșovice e foarte antimilitarist. Ieri*

a alunecat pe el locotenentul Franț Kahl de la regimentul 73 infanterie și și-a scrîntit un picior. Trotuarul e supus unor cercetări foarte severe.

★

Domnul Rosenheim a ieșit să se plimbe dincolo de Poarta Cavaleriei și, întîmplător, a întîlnit doi gardieni foarte simpatici și serviabili.

— Încotro, domnule Rosenheim, încotro ? Dacă doriți, vă putem însoți.

Și domnul Rosenheim le răspunse :

— Pentru mine sînteți prea mici, scumpii mei !

Peste puțin timp însă veni cu ei înapoi, deoarece domnul Rosenheim, care ieșise la plimbare în cartierul Vinohrady, era, din păcate, una și aceeași persoană cu cunoscutul spărgător Bořivoj Rosenheim, de mai multe ori condamnat, care acum avea în buzunar o legătură de chei false.

★

Ulciorul spart. Nu e vorba aici de comedia lui Kleist, ci de un eveniment trist, nenorocit, cum s-au mai petrecut cu mîile, o întîmplare ce se aseamănă, ca două picături de apă, cu cele petrecute în vremurile cele mai îndepărtate. Cînd se descoperă o străveche așezare în mijlocul unor păduri, se întreprind numaidecît săpături și, deodată, se găsesc niște cioburi, ulcioare sparte, care documentează că pînă și în preistorie au existat acolo așezări omenești și că soțiile aruncau, de pe atunci, cu oale în capul bărbaților lor. Femeia înceta să mai fie scațva soțului ei din clipa în care îi spărgea capul cu oala. Și veacurile s-au

scură, epocile au trecut, pînă a venit ziua de ieri, cînd, în cartierul Vršovice, s-a repetat același lucru petrecut în antichitate, de care se plîngea filosoful Socrate. Așadar, în acest cartier, Františka Konopová, soția unui zidar onorabil, a spart un ulcior în capul soțului ei. Tristă și tragică întîmplare... Apoi, peste mii de ani, vor fi găsite cioburile acestui ulcior și cercetătorii se vor frămînta întrebîndu-se cum s-a putut sparge ulciorul cu pricina. Învățații vor scrie în legătură cu acest eveniment cărți în folio, tomuri groase, și în acest timp vor avea și peste o mie de ani aceleași cazuri acasă la ei.

★

„*Pardeziul s-a dus, smokingul s-a dus, sacoul s-a dus, pantofii de lac s-au dus, ceasul s-a dus !*“. Așa striga Václav Vlach din strada Trifoiului nr. 9, în timp ce se întorcea acasă. Cercetările pentru descoperirea hoțului sînt în curs.

★

O întîmplare cu doi boi. Oamenii de serviciu ai negustorului de vite en-gros Žák, din Kralovské Vinohrady, au descărcat ieri, în gara Franz Joseph din Praga, un vagon de vite, cu care prilej le-au fugit doi boi. Unul a ajuns în tunelul de sub Žižkov unde a fost surprins de un tren de marfă și ucis pe loc. Celălalt a ajuns pînă la procuratura generală.

★

Cine a luat, s-a distrat și din nas a strîmbat, ghici cine sînt ? Se spune mereu că în Cehia umorul e pe cale să se stingă. Nu-i adevărat. Această afirmație e demonstrată

cu prisosință de un caz petrecut ieri cu doi hoți din Praga, care au arătat că nici în clipele cele mai grele din viața lui, omul nu trebuie să-și piardă umorul. La arestul preventiv al tribunalului general au fost predați tinerii Norbert Sobotka, în vîrstă de 20 de ani, Josef Rívola, în vîrstă de 18 ani, amîndoi originari din cartierul Smichov. Au săvîrșit mai multe furturi în Praga. Printre altele, au sustras din magazinul negustorului Vičar din Karlin o cantitate mai mare de săpun. Făptașul i-a trimis păgubașului o scrisoare cu următorul conținut :

„Cine a luat, s-a distrat și din nas a strîmbat — ghici cine sînt ? Mînă-lungă“.

Ieri, cînd comisarul Ciocîrlie îi ceru lui Sobotka să se iscălească, acesta scrise Deget-lung, drept care fu descoperit ca autor al incriminatei scrisori și păstrat mai departe sub stare de arest.

DIN CĂLĂTORIILE DE INSPECȚIE ALE MINISTRULUI TRNKA

Că poporul ceh nu și-a pierdut încă loialitatea față de imperiu, se poate vedea cel mai bine din călătoriile de inspecție ale ministrului Trnka. Domnul ministru n-o ducea rău în aceste călătorii. După propriile sale spuse a mîncat, la asemenea prilejuri, vreo 28 de giște, 46 rațe, 15 iepuri și 120 de potîrnichi. Apoi, după aceste giște, rațe, iepuri și potîrnichi, au mai apărut pe masă tot felul de

diplome prin care gazdele sale îl onorau cu titlul de cetățean de onoare al orașului sau al comunei respective.

Sărbătorea adevărate triumfuri. Drapelule negru-galbene filfiiau pretutindeni în întâmpinarea lui.

Domnișoarele de onoare, preoții, pompierii, primarii comunelor tremurau și li se sugruma vocca de emoție atunci când excelența sa li se adresa cu un cuvânt sau, invers, când se adresau ei excelenței sale.

Și astfel, excelența sa călătorea mergînd de la un ospăț la altul, funcționarii lui alcătuiau tot felul de hărți și planuri de regularizare a apelor, în timp ce dumnealui își făcea pretutindeni însemnări à la : Pardubice : Maioneză. Ouăle puteau fi mai proaspete !

Și, deodată, bum ! Când toate mergeau ca pe roate, la Mladá Boleslav, l-a luat foc automobilul, mistuindu-se în flăcări, cu planuri, cu hărți și cu însemnări cu tot, iar domnului ministru Trnka nu-i mai rămîne acum decît amintirea despre loialitatea și bunătatea poporului ceh. și, în forul său intim, îl cuprinde rîsul. De pildă, atunci când își aduce aminte de Štěchovice.

Pentru cei din Štěchovice, sosirea unui ministru constituia o mare atracție. Nimeni nu mai văzuse pînă atunci un ministru în Štěchovice, darmite să mai și stea de vorbă cu el.

Și-acum, imaginați-vă că întreaga comună i-a încredințat domnului învățător misiunea de a-i adresa domnului ministru cuvîntul de bun-venit, și anume de pe podul plutitor.

Cei din Štěchovice țin la actele de noblețe. De aceea luară hotărîrea ca domnul învățător să-i adreseze domnului ministru cuvîntul de bun-venit în versuri.

Și domnul învățător năduși, nevoie mare. Se cățăără pe dealuri căutînd singurătatea sublimă în care să poată făuri în liniște versurile cele mai frumoase.

Se povestește că, în sfîrșit, undeva în valea Bojanovska, descoperi o peșteră. Acolo i se trimise, timp de trei zile, mîncare și băutură, prin gardianul comunal.

Peste trei zile fu gata cu următorul cuvînt de bun venit :

*„Excelența voastră cu drag va fi întîmpinată
cu nava de la Sfîntul Jan plecată.
Luminoasă Vă fie fața, Excelența voastră,
căci sînteți printre noi, la Stěchovice
Excelența Voastră !*

Și veni și glorioasa zi. Cu textul scris pe o hîrtie frumoasă, îmbrăcat în haine negre, cu cilindrul pe cap, gloriosul nostru poet stătea pe marginea podului plutitor, și, nerăbdător și galben de emoția așteptării, privea în direcția din care trebuia să apară vaporul.

Și iată că vaporul își făcu apariția, se apropia, mortierele bubuiau, potrivit protocolului, iar ochii tuturor erau ațintiți asupra poetului local.

Deodată, vaporul pe care se afla domnul ministru se izbi de podul plutitor, acesta prinse să se legene, domnul învățător se ploconi, făcu o plecăciune slugarnică și în clipa următoare zbură în apă de unde, înotînd, cu ochii holbați, strigă în gura mare, adresîndu-se domnului ministru :

— Excelența Voastră, nu vă supărați, apa e caldă...

ANALIZA URINEI

E o temă puțin cam neobișnuită. Dar oamenilor sănătoși le place grozav să se ocupe cu acest gen de analize. Cazul meu, însă, e cu totul diferit. Analiza urinei m-a ajutat cîndva și trebuie să recunosc, în mod strălucit să mă răzbun pe un dușman de-al meu. Pe vremea cînd îmi făceam ucenicia de droghist, m-am învrăjbit cu celălalt practicant, Mašek, care, o dată, m-a turnat șefului nostru Pruša, că mă îmbăt, în taină, cu vin de Malaga, în pivnița drogheriei. A venit însă și timpul meu. Dacă aș fi paraclicer, aș spune : „Morile Domnului macină încet, dar macină bine”.

Cum spuneam, în răzbunarea mea am fost ajutat de o analiză de urină. Iată cum : Dușmanul meu Mašek ajunsese practicant la firma de analize medicale Nevinovatu et comp., unde Mašek se ocupa, în mod special, cu analiza urinei. În ceea ce mă privește, îi dorisem din toată inima să aibă parte de această profesiune, și așa se face că i-am pricinuit următorul necaz : Imobilul în care locuiam, pe strada Čelakovsky, cartierul Vinohrady, avea un portar cumplit, pe scurt, un bărbat fioros, o brută grosolană, despre care se spunea că, în timpul unei polemici aprinse, ucisese un chiriaș. Manifestările cele mai cumplite le avea de obicei în zori, cînd unii locatari îl trezeau din somnul cel mai dulce.

Am scris deci firmei Nevinovatu et comp. — cu mențiunea pentru laboratorul de analiză a urinei, următoarea scrisoare : „Fiți vă rog atît de amabil și trimiteți-mi-miine dimineața, la orele șapte, pe practicantul dumneavoastră, cu o sticlură pentru proba de urină. Dorosc

să mi se facă analiza urinei, și vă rog să-mi trimiteți totodată și chitanța pentru a plăti pe loc costul analizei domnului care va veni cu sticluta. Cu toată stima, Jan Vanouš, portar, str. Čelakovsky 24, Vinohrady.

Așa se face că dușmanul meu Mašek fu trimis la cumplitul portar, în primele ore ale dimineții.

Pe urmă s-au întâmplat următoarele : Portarul Vanouš l-a tăbăcit în bătaie timp de un sfert de oră pe practicantul Mašek, plimbându-l în pumni pe tot coridorul, iar soția portarului ne-a expus motivul atitudinii soțului ei, precum urmează :

— Nu e de mirare că bărbatul meu și-a ieșit din țîțini. El e, de cînd îl știu, foarte arțăgos și iute la minie, dar așa ceva nu i s-a mai întîmplat. Azi-dimineață l-a trezit din somnul cel mai dulce un nătărău oarecare. Și ce credeți ? Se apropie de patul lui, trage plapuma de pe el și parcă-l aud cum îi spune : „Eu sînt Mašek, poftiți, v-am adus sticluta, binevoiți să urî... și-mi dați șase coroane“. Spuneți și dumneavoastră, tinere domn, să nu-i fi rupt unui asemenea nătărău toate coastele ?

DESPRE HALAL-HOINARUL

Soarele își lua rămas bun de la cîmpie, scăpărînd pentru ultima oară peste culmile nesfîrșitelor lanuri de porumb ; razele sale se retrăgeau spre apus, fulgerînd undeva departe, peste mlaștinile năpădite de papură și,

În cele din urmă, Luminosul coborî dincolo de zare, lăsînd în urma lui doar o flacără de purpură pe boltă, la apus, în timp ce umbra înserării se lăsa dinspre răsărit.

La vremea aceea, cîrînd după apusul soarelui, bătrînul hoinar Halal sosi în pusta Apró și porni direct spre curtea boierească.

Cîinii legați la poartă în lanțuri lungi porniră să latre și nu se opriră din lătrat pînă cînd în ușa conacului nu-și făcu apariția vechilul Fűzfa.

Halal stătea pe loc, descumpănit,, în timp ce vechilul se apropia de el cercetîndu-l cu mare grijă.

Și astfel, căruntul Fűzfa văzu în fața lui un bătrîn desculț, îmbrăcat în niște pantaloni largi și pcticiți, purtînd peste umeri un *békes* (cojoc), care, deși era din piele de oaie întoarsă, nu-i acoperea de loc jalnica-i înfățișare. Căci găurile din el dezvăluiau în multe locuri pieptul păros al noului venit. O pălărie rotundă, slinoasă, cu borul pe alocuri rupt, îi întregea ținuta mizeră.

Vechilul avea, deci, în fața lui, un hoinar al pustei.

— Dorești să faci aici un popas peste noapte, nu-i așa, prietene? îl întrebă cu bunăvoință, căci ce fel de ungur ar fi fost el dacă l-ar fi jignit pe cel ce-i cerea ospitalitatea.

— Cu umilință vă rog, preacinstite stăpîn — se apropie noaptea, picioarele abia mă mai țin, și bătrînul Halal e flămînd.

— Ai să capeți și ceva de-ale gurii! Hai. Vino!

Și Halal, însoțit de vechil, străbătu curtea, apoi o luară la dreapta și curînd intrară în odaia argaților.

— Deocamdată ia loc, îl poști vechilul, cînd s-or întoarce slugile o să mănînci cu ei, și pe urmă te duci să te culci în grajd. Ei, dar cum văd, ești destul de bătrîn, moșule.

— Optzeci de ani, preacinstite stăpîn.

Fúzfa plecă şi Halal se întinse comod pe o laviţă, de unde se uita cercelător în jurul lui.

Era o odaie obişnuită pentru argaţi, cum mai văzuse cu sutele în nesfîrşitul său vagabondaj.

La mijloc o masă lungă, în jurul ei cîteva laviţe, pe masă străchini, oale şi urcioare, iar pe la colţuri, coase, seceri şi tot felul de alte uneelte gospodăreşti.

Pe un perete văzu agăţate cîteva cojoace şi fuste de dimie şi, sub ele, pe podeaua de lut, cîteva perechi de ghete.

— E o curte bogată, judecă bătrînul Halal, aşteptînd cu ncrăbdare să se adune argaţii la cină.

Între timp, curtea prinsese viaţă, înviorîndu-se de glasuri omeneşti, de pocnituri din bici şi de mugetele vitelor.

Se făcu auzit, de asemenea, grohăitul porcilor, nechezatul cailor.

Întocmai ca la alte curţi, pe unde innoptase. Deodată auzi glasul vechilului :

— Nu s-a pierdut nici un cap de vită ? Armăsarul ăsta parcă şchioapă! un pic... Ascultă, Mikloş, ai văzut lupul cu adevărat ?

Apoi, după un timp, îl auzi din nou pe vechil spunînd :

— Avem în vizită un vagabond bătrîn. Să-i aşterneţi în grajd fîn proaspăt ca să doarmă bine şi să se odihnească. E bătrîn, măi băieţi...

Deodată auzi zgomot de paşi ce se apropiau. Bătrînul Halal se sculă de pe bancă şi se așeză în capul oaselor. În odaie intrară argaţi cu nevestele lor şi, în urma acestora, veniră ciobanii.

Dădură bineţe, şi fiecare se duse să-i strîngă mîna bătrînului Halal, spunîndu-i :

— Sara bună, moşule.

— Sara bună, le răspunse Halal, luînd în serios această cinstire ce îi se cuvine oricărui oaspete într-o casă de unguri — așa, păi, cum o fo, v-o mîrs bine pe ziua de azi ?

— Apăi, că bine, slavă Domnului, numai că Mikloș al nostru o văzut lupul.

— În mlaștinile de lîngă Unyom, acolo l-am văzut, confirmă Mikloș, cel mai tînăr dintre argați — să nu mori pe-acolo, moșule, dă-l încolo de Unyom, și ia-o mai bine pe la Radocz.

— Tătă lumea pe locurile lor, îi îndemînă cel mai în vîrstă dintre argați, iar Hazáia să mară s-aducă cina.

Între timp aprinseră o mică lampă cu gaz ce atîrna din tavanul de scîndură. Hazáia veni cu cina. O bucată mare de slănină cu șorici negru, și o roată de pîine din făină de porumb.

Și mai ieși o dată, și se întoarse aducînd într-o mînă o oală mare plină cu porumb fiert, adevărați ciorchini de boabe galbene — iar în cealaltă un urcior cu vin.

Îl poftiră mai întîi pe Halal, să-și taie din slănină și pîine.

— Tăieți-mi voi, prieteni, îi rugă bătrînul, că pe mine m-or cam lăsat puterile, le-am pierdut bătînd mereu drumurile prin pustă.

Îl serviră, tăindu-i slăcina în pătrățele mici, la fel și pîinea, și bătrînul hoinar se apucă să înfulcece cu o poftă nebună, ca omul nemîncat de multă vreme.

— Ce-ai zice, moșule, de-un porumb fiert ? îl întrebă careva dintre argați.

— Apăi, ce să zic, răspunse Halal, arătîndu-și gura știrbă : Nu zic nimic, că, vedeți și voi, n-am cu ce mesteca boabele...

Îi întinseră o cană cu vin. Bătrînul trase o dușcă zdăvănă, apoi, ștergîndu-și gura de blana cojocului, spuse :

— Numai asta mă mai ține un pic de picioare.

Peste puțin timp nu se mai cunoștea dacă pe masă fusese ceva de mâncare, și argații își scoaseră cu toții pipile din buzunar, ca să le aprindă.

O scoase și Halal pe a lui, argații îi dădură tutun din belșug, să și-o îndese bine, și după ce și le aprinseră pe îndelete, începu pentru toți cei aflați în odaia argaților clipa cea mai plăcută a zilei — odihna de seară.

— De unde ești, moșule ? întrebă, la un moment dat, una dintre femei.

— Din Bakon — din pădurile Bakonului, răspunse bătrînul, slobozind pe nas fumul gros de pipă.

— Da, flăcăii tăii, din Bakon sînt, mai repetă o dată moșul, și în ochii lui stinși prinseră să scapere scînteile vieții.

— Și, de aici, unde ai de gînd să mergi ?

— Cum unde ? La Bakon ! Nicăieri nu-i mai frumos ca în codrii Bakonului.

— Și ce-ai să faci acolo, moșule ?

— Mă duç acolo să mor, răspunse bătrînul hoinar Halal, pe un ton cît se poate de firesc.

Se așternură cîteva clipe de adîncă tăcere. Pe toți îi încerca un sentiment de compasiune față de acest bătrîn vagabond, care răspundea cu atîta simplitate la întrebarea lor.

— Ce altceva îmi mai rămîne de făcut în viața asta, rosti ca pentru sine bătrînul Halal ; simt eu că mult n-o mai duc. Ah, frumoasele mele păduri. Abia aștept să le revăd ! De aici o iau spre Vesprim, de la Vesprim o cotesc la dreapta și pe urmă codrii mei dragi mi se arată în bătaia ochilor. De șaizeci de ani n-am mai fost pe acolo. La Şegeşli le-am spus povestea mea, vreți să v-o spun și vouă, flăcăii tatii ?

— Da, vrem ! Povestește-ne ! îl îndemnară cu toții. Că pe la noi rareori se întâmplă să se abată vreun drumeț ! Ultimul a dat pe aici acum doi ani.

Bătrînul Halal își ațîță pipa și începu :

— De felul meu sînt din Harenny — ținutul Bakon. Satul nostru se află chiar în mijlocul unei păduri de stejari. Răposatul taică-meu, ca mai toți țărani de prin partea locului, ținea de banda uncheșului Josef, căruia i se spunea *savanyei* (acru). Odihnească-l Dumnezeu, că era un om tare cinstit. Pe boieri, ce-i drept, îi ataca, dar de viața lor nu se atîngea decît atunci cînd se împotriveau. Știți, pe acolo era șoseaua ce ducea de la Pesta spre partea croată. Și treceau pe acolo precupeți, cu argați și țărani de-ai noștri, gospodari. Dumnezeu e martor că țăranilor nu li s-a întîmplat nimic. Răposatu' taică-meu era mulțumit. Uneori se întorcea acasă abia a doua sau chiar a treia zi și ne spunea : „Sfîntul Ștefan a fost de partea noastră. Avem două care încărcate de postavuri. Pe domni precupeți am fost nevoiți să-i spînzurăm“. Spun oamenii că, o dată, l-au dezbrăcat pînă la cămașă pe un ban croat. Asta a fost cîndva, de mult, în urmă cu șaptezeci de ani. Uneori porneau la drum numai așa, în doru' lelii, și se întîmpla să pună mîna pe cîteva cirezi de vaci. Da, trăiau bine pe atunci... Dar iată că, într-o zi, cînd ne așteptam cel mai puțin, s-a abătut peste tot satul nostru o mare nenorocire. Bărbații se întorseseră din ultima expediție foarte nemulțumiți, plîngîndu-se că jefuiții izbutiseră să fugă, și în șoaptă își spuneau că era vorba de niște boieri de vază.

Așa se face că, într-o seară, întregul Harenny fu încercuit de armată și în fiecare casă dădură buzna soldații, căutîndu-i pe gospodari. Pe vremea aceea aveam douăzeci de ani.

Îl scoaseră. așadar din case pe gospodari, îi legară fe-deleș, îi duseră în vatra satului. Acolo îi înșirară unul lângă altul și dacă vreunul se împotriva era biciuit și le-gat de un copac. Și pe taică-meu, siracu, l-au biciuit în lege.

Și, cum spuneam, așa legați cum erau, stăteau cu toții în șir, și doi domni în haine militare treceau de la unul la altul. Unul mai mărunț de stat, parcă-l văd și-acum, îl întreba pe celălalt, mai înalt : „Asta e ? Asta !” Și cum spunea „asta”, mărunțelul le porunceă soldați-lor : „spinzurați-l”. Soldații îi luau, pe rând, unul cite unul, și-i duceau în pădure. Satul, cum vă spuneam, se află în mijlocul pădurii... Când veniră în fața lui taică-miu, cel mai înalt îi spuse mărunțului : „Asta-i ăla de-a făcut pe șeful, alaltăieri, când ne-au atacat cu banda lui Josef-acrul”...

„Hei, bătrîne, a întrebat ăl mai tânăr, bătîndu-l pe taică-meu ușor pe umăr — spune, unde-i Josef-acrul...

Tăticul a scos doar o înjurătură zdravănă.

„Ei, s-aude ? Ne spui ori nu ne spui ? Unde-l țîharul de Josef ?”

„Spinzurați-mă, că sînt plin de păcate”, le-a răs-puns tata.

Deodată, cel mai tânăr s-a întors către celălalt, mai în vîrstă și, cu fața numai zîmbet, i-a spus : „Am auzit că pe aici, prin satele Bakonului, porcii se opăresc de vii, ce-ar fi să încercăm și noi cu flăcăul ăsta ?”

Soldații au adus un cazan mare, lemne, și au pus apa la fierț.

„Ei, ce zici ? Ne spui unde-i prietenul tău ?”

„Nu !”

Și l-au opărit pe bietul taică-meu. Mai întîi mîinile, pe urmă picioarele. Tata n-a spus nici pîs, și, așa opărit cum era, l-au spinzurat de primul copac.

Dintre gospodarii satului n-a rămas unul în viață. I-au spînzurat pînă și pe cei ce nu ieșiseră niciodată să atace la drumul mare, nu de alta, dar între timp se lăsase întunericul și, în bezna aceea, domnul cel înalt nu mai vedea nimic și spunea mereu : „Am impresia că și ăsta a fost printre ei. La ce bun să-i mai judocăm ? Ștreangul pe ei, și în felul acesta curățăm ținutul de tîlhari !... Vă învăț eu minte să-l atacați pe guvernatorul regal“..

— Pe urmă au scos din sat toate femeile și toți copiii, iar satului i-au dat foc... Au făcut dreptate... firește, după legea lor...

Bătrînul vagabond oftă din adînc, apoi reluă :

— Pe mine și pe alți cîțiva flăcăi mai mari, ne-au dus la oraș și ne-au băgat în pușcărie. Pe vremea aceea domnii judecători îndrăgeau grozăv de mult banca acuzaților. În fiecare zi eram bătuți măr, pentru că părinții noștri făcuseră parte din banda uncheșului Josef. Cînd și-au dat seama că n-am mai putea supraviețui alor bătăi, ne-au dat drumul.

Cînd m-am văzut în libertate, am pornit s-o caut pe mama. Am străbătut tot comitatul nostru, am ajuns tocmai pe Vah, în satul Zala, toate comitatele din jur le-am bătut, în lung și-n lat, dar degèaba — n-am găsit-o nicăieri. Cine știe, o fi fugit, poate, în pădure, și acolo au afîșlat-o urși.

Pe atunci vremurile erau altfel decît acum... Fraților, mai dați-mi nițel tutun...

După ce își îndesă bine pipa și și-o aprinse, bătrînul Halal continuă :

— În clipa aceea, oameni buni, am simțit deodată cum totul se prăvălește peste mine și am început să hoinăresc. Da, să bat drumurile fără nici un rost. Cînd adormeam, vedeam în vis depărtarea și cînd mă trezeam priveam spre accea depărtare. Uncori mai munceam pe la cîte o

gospodărie. Pe urmă însă mă apuca iar dorul de ducă și plecam mai departe, mergind așa zile în șir, săptămîni în șir... Am fost și pe Dunăre. Ce mi-am zis : așa nu mai merge, băiete. Te duci să muncești, ca oamenii. Și m-am dus la Pesta și m-am angajat pe un vapor. Navigam sus pînă la bătrîna Rșava și de acolo înapoi. Încărcam mărfuri. O lună întreagă am rezistat pe apă, pînă cînd, într-o bună zi, am văzut de pe puntea vasului niște hoinari umblînd pe malul Dunării și cîntînd mai mare dragul. În primul port am coborît de pe vas, și pe-aici mi-a fost drumul.

— E lată Dunărea ? întrebă Mikloș, plin de curiozitate.

— Ori că e, răspunse bătrînul hoinar. E îngrozitor de lată, pe alocuri însă e atît de îngustă încît îți zici în sinea ta că malul celălalt e la o aruncătură de băț. Dar cum vă spuncam, eu nu eram mulțumit. Îmi plăcea mai mult să dorm pe cîmp sau în pădure. Și, precum vedeți, am îmbătrînit bătînd drumurile, și iată, acum au venit vremuri grele peste mine... Ehe!... unde-s vremurile de altă dată, cînd omul nu întîlnea nici umbră de jandarm în calea lui...

Am văzut multe la viața mea. I-am văzut pe ruși la Vilagos. La Arad i-am văzut pe soldații împăratului trăgînd într-ai noștri. Au trecut de-atunci niște ani... Azi, cum vă spun, e greu pentru ai noștri. Jandarmul te pîndește acum la tot pasul, așa cum îi pîndea odinioară pe evrei. Au fost născocile tot soiul de cazne noi, cum sînt ocnă și munca silnică. Am trecut și eu prin astea. Doi ani am muncit sub pămînt la poalele Ilavei, dar azi nu mai are nici un rost să înjur ce-a fost. Azi pe mine nu mă mai bagă la ocnă, nu de alta, dar nu le-aș fi decît o povară...

Optzeci de ani, măi flăcăi, ciți pot cu în circă, sînt totuși niște ani. Uneori, în pribegiile mele, se întîmplă să leșin fără nici o pricină. Dimineața cad grămadă, și mă trezesc abia în toiul nopții. Puterile mele au slăbit și nu mai sînt bun de nimic.

Rostind aceste cuvinte, bătrînul hoinar începu să lăcrimeze :

— Da, flăcăi, acum nu-mi mai doresc decît să ajung cu bine la Bakon și să mor acolo; în mijlocul pădurilor noastre... Ar fi împotriva mîndriei mele de pădurcan să mor aici, la cîmpic. Mi s-a urît de atîta cîmpic și iar cîmpic ; nici umbră de copac nu se vede prin partea locului ; ca să faceți și voi o mîncare caldă, adunați balegă de vită și o uscați ca să încingeți focul.

Pe cînd la noi ? Unde te uiți numai stejari, arbori bătrîni și falnici ce se înalță pînă la cer și sub ei se întinde un covor gros de iarbă și mușchi afinat... Da, flăcăi, acolo mă duc eu să mor, la Bakon... La șes nu vreau să mor...

În odaia argaților se așternu o liniște adîncă. Tăcerea fu spartă de cel mai bătrîn dintre argați :

— E vremea să mergem la culcare, fraților. Ție, moșule, ți-am așternut paie proaspete în grajd.

Bătrînul Halal se ridică în picioare, scutură bine pipa, și după ce-o goli, spuse îngîndurat :

— Da, să mergem, că pe mine mă așteaptă o cale lungă... Da, lungă de tot... Rugați-vă pentru mine, ca bunul Dumnezeu să mă ocrotească și să-mi dea putere...

A doua zi dimineața, cînd slugile scoteau vitele la păscut, bătrînul hoinar porni, prin ceață, pe ultimul său drum...

De patru zile tot umbla bătrînul Halal, urmîndu-și drumul, și la întrebarea încotro se duce, răspundea cu aceleași cuvinte :

— Mă duc la Bakon, să mor la mine acasă.

Nimeni nu l-ar mai fi recunoscut acum pe bătrînul hoinar, cel care în urmă cu patru zile pășea atît de gîrbov prin pusta Apró.

Mergea drept, insuflețit de faptul că se ducea să moară în frumoasele păduri din comitatul Bakon... Acolo unde-i muriseră bunicul, tatăl, întreaga familie Halal...

A cincea zi dădu nas în nas cu jandarmii.

— Încotro, moșule ?

— La Bakon, preacinstiți stăpîni, le răspunse umil și abătut bătrînul hoinar, mă duc acolo să mor, în pădure...

Jandarmii nu-și dădeau seama dacă era cazul sau nu să rîdă.

— Va să zică așa, la Bakon ?

— Da, preacinstiții mei stăpîni — asta-î singura mea nădejde, singura bucurie ce mi-a mai rămas : Să mă lungesc frumos pe un covor moale de mușchi, să privesc în sus spre crengile copacilor, să închid ochii și să mor.

— Ehe, moșule, îi spuse unul dintre jandarmi. Bakon s-a schimbat, nu mai e cum a fost. Copacii bătrîni au fost doborîți și în locul lor nu mai e decît lăstăriș... E drept, pe alocuri mai e cîte un colț de pădure, dar nu mai e Bakonul pe care-l știi dumneata. Pădurile de acum nu mai sînt decît o ruină a celor de odinioară. Securea și focul au pustiit totul...

— E adevărat ce spunți, preacinstiții mei stăpîni ? întrebă hoinarul Halal cu ochii umeziți de lacrimi.

— Adevărul adevărat, moșule, s-a zis cu pădurile Bakonului. Bătrînului i se făcu negru pe dinaintea ochilor. Singura lui speranță se stinsese, singura lui bucurie se risipise.

Și toată durerea lui, pe care o îndurase atîta amar de vreme, izbucni deodată din el cu o forță nestăvilită.

Bătrînul holnar începu să plîngă și, întorcîndu-se spre jandarmi, le spuse :

— Arestați-mă, preacinstiți stăpîni... La ce bun să merg mai departe ?.

SCURT ARTICOL POLEMIC

Eram de puțină vreme redactor la o anumită publicație dintr-un mic orașel de provincie, cînd în biroul meu se prezentă un anume domn Struška, de profesie lăcătuș și comerciant, membru al Consiliului comunal, care oferea publicației noastre o subvenție anuală de cinci sute de coroane.

— Domnule redactor, începu el pe un ton mîeros, v-am adus un mic articolăș polemic, cît se poate de cuviincios, împotriva fierarului Kezl, ștîți, licheaua aia neobrăzată. Pușlamaua a scris în „Ecourile noastre”, că eu, chipurile, nu mă pricep să repar mașinile agricole și de uz gospodăresc, că sînt un bețiv învederat, că-l cumpăr pe ucenicii lui ca să mă învețe și pe mine nițică meserie, și că știe el la cine mă duc eu în vizită în suburbia Žabaků (Broscarilor).

Față de ceea ce apărea în aceste „Ecouri”, afirmațiile vizitatorului meu erau o bagatelă, căci „Ecourile”, publicația concurenței noastre, îl aveau ca redactor pe faimosul mardeiaș Wackert, cunoscut prin toate cîrciumile de proastă condiție și care a și fost anchetat odată pen-

tru crimă de omor. A fost lăsat în libertate, neputându-i-se dovedi nici o vinovăție. Așadar, „Ecourile noastre” erau o publicație temută din pricina acestui redactor. Nimeni nu se încumeta să-l acuze, temindu-se pentru propria sa viață.

— Articolașul acesta polemic e poate prea cuviincios, continuă domnul Struška, și de aceea v-aș ruga, domnule redactor, să fiți atât de bun și să-l mai întăriți un pic. Știți, l-am scris într-o vinărie, unde era și piclarul Semansky, care, ca să zic așa, are și el pică pe pușlamaua de Kezl ; da, și mai era acolo și meșterul zidar Jurnikl, care și el, ca să zic așa, are o veche răfuială cu jigodia de Kezl, așa că am încropit toți trei împreună... Unul știa una despre această pușlama, altul alta, și uite așa, l-am scris și vi l-am adus dumneavoastră. Nu e prea mare și e cât se poate de cuviincios...

Și domnul Struška începu să dea citire cuviinciosului articol polemic : „N-aveam de gând să răspund obrăzneliilor dumitale, întrucât, din principiu, pe indivizii de teapa dumitale îi ocolesc de la o distanță de o sută de metri, dar dumitale, domnule Kezl, ți-o spun scurt și cuprinzător, dumneata pretinzi că eu nu mă pricep să repar mașinile de uz gospodăresc. O asemenea minciună josnică poate fi spusă numai de o ființă pe a cărei frunte stă scris de mult că e un mincinos necioplit. Nu mă număr printre acei ce se infurie la orice grosolanie, cu toate acestea, nu pot trece cu vederea infamiile dumitale și să nu-ți spun, deșteptule, că eu nu beau treizeci de sticle de bere pe zi, cum bei dumneata, și că nu stau cât îi ziulica de mare în bodegă la Popr, cum stai dumneata, și bei secărică zilnic, de douăzeci de crețari, și-ți mai spun, amăritule, că eu n-am de ce să-i momesc pe ucenicii dumitale, pentru că acești ucenici știu tot atâta meserie cât

ştii şi dumneata, adică nimic. Pe urmă, mincinosule, mai e şi afirmaţia dumitale că ştii prea bine la cine mă duc eu în suburbia Žabakù ! Da, mă plimb, ce-i drept, prin preajma caselor pe care dumneata le frecventezi spre indignarea întregii opinii publice, unde rămii mereu dator şi de unde, beat criţă, ai fost dat afară de câteva ori, din pricină că ai vrut să dai foc la nu ştiu ce şifonier. Moralitatea dumitale e pe drojdie, domnule Kezl. Când ai venit în oraşul nostru, aveai nădragii lucioşi, iar oamenii spun că ai fost adus aici din post în post, şi acum faci pe moralizatorul ! Pe urmă am primit la consiliul comunal o scrisoare prin care eram întrebaţi dacă ştim despre dumneata că eşti o persoană periculoasă pentru morala publică, deşteptule ! Şi cu asta, înţeleptule, închei, deocamdată, iar pe viitor ai face mai bine dacă din banii ce i-ai dat la «Ecurile noastre» ca să-ţi publice acele grosolănii ordinare, ți-ai cumpăra nişte săpun şi te-ai spăla şi dumneata ca lumea o dată la douăzeci de ani, ca să poți sta de vorbă cu oamenii măcar de la distanță”.

— Vedeți, domnule redactor, spuse încrezător consilierul comunal Struška — vedeți că nu-i prea tare. Știți, mie nu-mi plac expresiile necuviincioase. Ce-i drept, e drept, nu-i așa ? Dumneavoastră faceți bine și dați-l la eules, așa cum e, cu litera foarte grasă, și ca să zic așa, mai întărindu-l un pic, pe ici, pe colo. De altfel, o să treacă pe la dumneavoastră domnul Semansky, și dumnealui o să-l mai întregească.

Și, rostind aceste cuvinte, plecă, lăsându-mă singur ca înfiorătorul articol oficial. Dar nu pentru multă vreme.

Nu trecură nici zece minute, când în redacție își făcuseră apariția domnul Semansky, pielarul. Îmi strânse mâna, ml-o scutură cu putere și, scoțind din buzunar o bucată de hîrtie, începu :

— Care va să zică, prietenul Struška a și fost pe aici ?

— Da l am confirmat eu.

— Eu, amice, nu fac decît să completez cele scrise de prietenul meu. Un mic adaos. Am întrebato pe soția mea ce știe despre acest Kezi și ce se vorbește pe seama lui, căci, nu-i așa, domnule redactor, dumneavoastră știți că și eu am cu această pușlama o veche răfuială. Ne-am certat, o dată, la o partidă de cărți. Așa că am scris, frumușel, tot ce știu despre această lichea și, credeți-mă, afirmațiile mele se potrivesc și ele foarte bine în acest articol oficial. O declarație cuviincioasă, dar severă. Adevărul trebuie să iasă la suprafață ca un lemnul deasupra apei. Deci iată ce știu despre acest bădăran.

Și dădu citira unei pagini întregi. O dată, acest Kezi s-a dus să se împărtășească și în drum spre biserică a infulecat la iuțeală o momiță de purcel cu hrean. În propria-i pivniță a omorît un ucenic, dar nu i s-a dovedit vinovăția, deoarece ucenicul a murit, chipurile, de vărsat de vînt. A jefuit un flașnetar orb, căruia i-a scos din șapcă toți creșterii. Intră la măcelărie atunci cînd e cea mai mare aglomerație, ia carnea și mai și spune : „Dați-mi repede restul, că mă grăbesc“, deși venise în prăvălie fără un sfanț în buzunar.

— Și altceva ? am întrebat plin de curiozitate.

— Nu-l respectă pe preotul paroh. Cam asta ar fi tot ce știu despre el de la oameni. Completați deci, cu ce v-am spus, declarația oficială. În timp ce stam în vîmăria ceea, ne-am spus că acest scurt articoluș, polemic, firește, trebuie să fie aspru, dar cît se poate de cuviincios. O să mai treacă pe aici și domnul Jurnikl, care s-a dus să mai dea o raită prin oraș ca să afle dacă nu cumva se mai știe cîte ceva despre această pușlama, spre a se publica în oficiosul primăriei.

Domnul Jurnikl veni și el cu câteva completări la amintita declarație oficială. Completări la fel de cuviincioase și la fel de severe ca ale predecesorilor săi.

— Am alergat de mi-a ieșit sufletul pe la toți cunoscuții din oraș care au pică pe acest tâlhar, în schimb am venit cu o grămadă de material foarte important împotriva lui.

Într-adevăr. Informațiile culese întreceau așteptările. Așadar, acest Kezl are patru copii nelegitimi la Podivin, opt la Křinec-Telín, cinci la Bavori. A dezertat din armată. A chinuit-o de moarte pe răposata nevastă-sa: Și-a otrăvit socrul cu zeamă de pălăria-șarpelui. Când, cu ani în urmă, nevasta limplarului Maličky din suburbia Žabaků a dispărut în împrejurări misterioase, domnul Kezl n-a fost toată ziua acasă, iar seara, când s-a întors, se spune că ar fi fost tare nervos. O dată a atacat în pădure o băbuță în timp ce aceasta aduna vrecascuri. Mănincă, împreună cu întreaga sa familie, carne de câine. Și, în sfârșit, partea cea mai gravă : Nu-i dă binețe domnului primar.

— Ticălosul trebuie să afle că se știe totul despre el, ținu să precizeze la despărțire domnul Jurnikl ; de altfel, bunul meu prieten, circiumarul Řezniček din Trojhrany, o să vină să vă completeze acest material cu noi date interesante.

Și, cu aceste cuvinte, plecă lăsându-mă înmărmurit. Peste puțin timp își făcu apariția în biroul meu domnul Řezniček, zâmbind de la distanță :

— Veselie mare, domnule redactor, începu el ; tot orașul e în picioare. De altfel, așa-i trebuie pușlamalei. Auzi dumneata, cică eu, Řezniček, cel mai căutat dintre circiumar, nu dau cantitatea exactă și drept urmare lumea se va duce după bere peste drum, la concurența mea U Grafne-

tră, știi dumneata, la gheșeftarii ăia speculanți... Poftim, aici am scris tot ce am aflat împotriva lui.

Erau, într-adevăr, lucruri cùmplite : A depus jurămint fals. I-au dispărut ucenicii după terminarea uceniciei. Își chinuiește copiii, iar soției îi frige mâinile pe plită. Trișează la jocul de cărți. Îl jignește pe domnul pretor.

— Prietenul meu, pensionarul Talma, știe și el cîte ceva despre această lichea, s-a dus doar să se mai intereseze în strada Vodni, unde a locuit înainte ticălosul de Kezl, să-i mai iscodească nișel pe vecinii lui. Trebuie să sosească aici din clipă în clipă, încheie cinstitul cîrciumar Řezniček, luîndu-și rămas bun de la mine.

Deocamdată priveam distrus pe fereastră, urmărind zarva și animația nemaipomenită ce se stîrnise în piață, chiar în fața postului de poliție. Ieșiseră de acolo patru gardieni comunali care, urmăriți de un cîrd de curioși, se îndreptau spre o stradă alăturată.

Deodată ușa biroului meu zbură, izbindu-se de perete, și în prag își făcu apariția negustorul de la parter :

— Sînteți în viață ? strigă el — văzîndu-mă viu și nevătămat. Slavă Domnului. Va să zică nu-i adevărat ce se vorbește prin oraș, că ați vrut să dați la gazetă un mic articolăș polemic împotriva fierarului Kezl și el, aflînd de această intenție, v-ar fi spintecat burla acasă la dumneavoastră...

Cuvintele lui fură curmate de un vacarm infernal ce se stîrni în fața imobilului.

Și, uitîndu-mă din nou pe fereastră, am putut vedea cum dintr-o parte a clădirii, în care se afla redacția noastră, curierii comunali veneau cu un sicriu destinat mie, iar din cealaltă parte, cei patru gardieni comunali îl trăgeau cu forța spre postul de poliție pe fierarul Kezl.

OFICIOSUL GUVERNAMENTAL „INDEPENDENȚA“

Nici unul dintre cotidienele cehe nu se poate mindri cu publicarea atîtor schimbări și lovituri de stat petrecute în lumea întreagă, așa cum își permite oficiosul guvernamental „Independența“. Sînt zile în care cititorul are prilejul să numere în „Independența“ zece, cincisprezece și chiar douăzeci de înfiorătoare revoluții și războaie ce au loc în lume, cumplite catastrofe stihinice, despre care celelalte ziare nu suflă o vorbă. În privința aceasta cei din redacția „Independenței“ își păstrează întîietatea, iar în ziua următoare trec fără nici un comentariu peste aceste evenimente mondiale, care, de fapt, nici nu au avut loc. Nu de alta, dar atît în politica de stat, cît și în jurnalistica oficială au biruit, dobîndindu-și o independență deplină.

Falnici, cu fruntea sus și împotriva tuturor, cei de la „Independența“ anunță în manșeta de pe prima pagină :

În numărul de azi : Revoluție în Argentina. Bombar-darea Havanci. Revoluția soldaților în Africa de Sud. Mexico cere introducerea sclavagismului. Presa bulgară în favoarea războiului cu România. Asasinarea în masă a al-bilor în Canada. Încăierări violente la Peking. Încercarea de evadare a lui Abdul Hamid. Atentat împotriva familiei țarilor. Puternic cutremur de pămînt în Armenia. Catastrofa navei de război chineze Hientsi. Catastrofală trans-formare a scoarței pămîntului în următoarele zile. Asa-sinat politic în Islanda.

A doua zi uită de toate astea și redactorii „Independenței“ anunță :

În numărul de azi : Războiul germano-suedez inevitabil. Revoluția generală la tropice. Presa băștinașă indiană îi amenință cu asasinarea pe englezii londonezi. Afaceri de spionaj în Australia. Revoltă pe insula Celebes. Indigenii din Noua Guinee luptă iar pentru abrogarea legii împotriva canibalismului. Dispariția Țării de Foc. Tentativă de aruncare în aer a Vaticanului. Descoperirea unui nou continent în Oceanul Pacific. Incendiu de uriașe proporții la Paris. Au ars peste un milion de locuitori. Muntele Ararat a căzut peste Caucaz.

Cu groază citiți în „Independența” asemenea știri pe care nici un alt ziar nu le-a publicat și nu le publică, și așteptați, în continuare, date mai amănunțite în numărul următor. Dar comiteți o gravă eroare. Căci, între timp, „Independența” a obținut alte știri, nu mai puțin înfiorătoare, și dumneavoastră citiți :

În numărul de azi : Războiul Sino-grec inevitabil. O nouă invazie a tătarilor în Europa. Bulgaria republică. Puternică mișcare monarhistă în America de Sud. Revolta deținuților din Guyana franceză. Atac criminal împotriva sultanului. Otrăvirea tuturor generalilor și a ofițerilor superiori în Franța. Lovitură de stat în Tasmania. Foc de armă tras asupra regelui Angliei. Revoluție în Serbia. Intervenție militară a Austriei în Danemarca. După erupția vulcanului Etna, Sicilia se află sub apă. Dispariția subită a apei din Marea Roșie. Cutremur catastrofal în comuna Jesenica, județul Praga. Cufundarea Alpilor.

Rămâneți uimiți de aceste nenorociri și tare ați vrea să știți ce se va mai întâmpla în continuare, cu ce s-au soldat amintitele catastrofe, dacă a scăpat totuși cineva cu viață și dacă în țările calamitate a fost reintrodusă ordinea și liniștea, dar iată că, în numărul următor, din pricina unor noi lovituri de stat sau a altor evenimente înfiorătoare, citiți :

În numărul de azi : Uciderea în bătaie a episcopului greco-catolic din Colomeea-Galiția. Se așteaptă ultimatumul Angliei adresat Danemarcei, din pricina asigurării pescuitului scrumbiilor în apele teritoriale engleze. Corp expediționar albanez asupra Sofiei. Poveste despre pregătirea unei răzcoale în Ungaria. Fostul șah al Persiei a poruncit spânzurarea unui număr de 40.000 de turcomani. Lovitură de stat în Japonia. Mikado înecat. Japonia republică. Ocuparea Sahalinului de către forțele armate americane. Războiul ruso-american inevitabil. Răscoala Samoiezilor. Pogrom la Liverpool. Îngrijorătoarea mișcare a monarhiștilor în Elveția. Orașul Berna declarat capitala regatului helvetic. Jan Ort rege ? Știre despre marea bătălie navală între flota maritimă de război austriacă și pirații greci, în dreptul insulei Samos. Alipirea insulei Creta la Principatul Monaco. Flota maritimă română a bombardat, din eroare, propriul său port. Chicago în ruine. Peninsula Alaska smulsă de un pulernic vârtej și transportată în Labrador. Sloiuri uriașe de gheață au rupt o bucată din pământul Islandei. Îngrijorătoare fenomene vulcanice pe muntele Rîp. Răpirea directorului băncii Austro-ungare. La Debrecin tîlharii i-au asasinat pe toți cei 205 de poștași cu mandatele bănești. Furioasa ieșire a unui inspector școlar la Belgrad ! 120 de gimnaști, în parte uciși, în parte grav răniți. Arestarea unui străin misterios la Paris, în legătură cu surprinderea unor telegrame planetare extraterestre, la postul de telegrafie fără fir de la Capul...

Și, din nou, cu groaza și cu ochii umeziți de lacrimi, citiți aceste știri și, cu fiori de gheață pe șira spinării, pătrundeți în adîncul ziarului, unde aflați că toate aceste știri sînt provenite, în parte, de la reporterii speciali ai „Independenței” și, în parte, de la corespondenții locali.

Ce publicație și-ar putea îngădui acest lucru sau, mai bine zis, ce publicație politică are atîția adepți și atîția

simpatizanți, răspândiți în întreaga lume, așa cum are oficiosul guvernamental „Independența”. De aceea alte ziare nu pot să pomenească despre toate aceste evenimente ciudate și înfiorătoare, întrucît nu dispun de materialul necesar, și așa se face că numai partizanii „Independenței” și ai săi cititori vă pot povesti niște lucruri pe care, auzindu-le, vi se face părul măciucă.

Și, precum v-ați putut da seama, membrii redacției faimosului oficios „Independența” nu-și fac veacul doar în Piața Văclav. Redactorii „Independenței” se află în Argentina, în America de Sud, în România, în Bulgaria, în China, la Salonic, în Islanda, în India, în America de Nord, la Roma, în Oceanul Pacific, în Grecia, în Guyana franceză, în Danemarca, pe vulcanul Etna, pe țărmul Mării Roșii, pe Insula Sahalin, în Alaska, în Elveția ca și în Creta, așa că nu-i loc pe globul pămîntesc care să nu adăpostească în sinul lui măcar un redactor al „Independenței”, astfel încît numărul redactorilor acestei remarcabile publicații este aproape egal cu cel al suplimentelor sale de tot soiul.

Iar numărul acestor suplimente crește de la o zi la alta. Nu trece zi fără ca oficialii guvernamentali să nu anunțe apariția unui nou supliment. Pentru femeile oficiale avem de pildă „Căminul conjugal”, al cărui titlu atît de simpatice și de atrăgător le ispășește, pur și simplu, pe mame să împacheteze și să-i înfășoare în acest supliment pe născuții oficiali pentru ca în felul acesta să pătrundă în ei, din fragedă copilărie, ceva din spiritul politic al excelenței sale de Antonin Hajný.

„Duminica noastră” e suplimentul vesel duminical. Falnic și măreț titlu.

„A cui e buna dispoziție?”

„A noastră!”

„Și a cui e această Duminică ?”

„Tot a noastră !”

Așa obișnuiesc să se întrebe și să-și răspundă, cu mândrie, între ei, oficialii guvernamentali.

„Noi nu cerem nimănui o Duminică străină !”

În „Duminica noastră”, nenorocosul candidat al guvernului, căzut în alegeri, Viktor Dyk, l-a ucis pe Don Quijote, în piesa sa de teatru publicată sub titlul : *Sfârșitul lui Don Quijote*. Era un Don Quijote pur oficial, ca un fel de alegorie la adresa politicii oficialilor guvernamentali.

În suplimentul de joi, pe care l-au bolezat „Strădanii culturale”, oficialii noștri poartă o interesantă discuție, concluzia fiind că actul cel mai cultural cu putință este acela de a te abona la publicația „Independența”. Vinerea — ziua nenorocoasă — apare suplimentul intitulat : „Reprezentantul păturilor sociale mijlocii”. Blestemul de vineri apare cel mai bine în acest supliment, a cărui denumire a fost preluată din nomenclatorul breslelor din Șanghai.

Și tot așa răsar mereu alte suplimente, ca ciupercile după ploaie. Așa, de pildă, „Soba noastră” va fi editată numai iarna și va publica numai știri despre înghețuri, despre degerături, despre victimele avalanșelor de zăpadă, și așa mai departe.

All supliment „Bucuria spălătoreșelor” va fi consacrat educației și ridicării, din punct de vedere cultural, a femeilor aparținând păturilor mijlocii, care sînt excluse din suplimentul „Reprezentantul păturilor mijlocii”.

Suplimentele „Paza dinților”, „Tînărul oficial guvernamental”, „Reprezentantul nostru comercial”, „Coroana Sfîntului Václav”, „Paza Moralității”, „Mica publicitate

politică“, „Oficialul practicant al spiritismului“, „Interesele Depozitarilor“, întregesc în chip minunat conținutul acestui remarcabil oficios guvernamental.

Și, în condițiile avîntului fără precedent al partidului guvernamental, vom avea parte să aflăm, în cele din urmă, că excelentul cotidian „Independența“ va apărea ca supliment al propriilor sale suplimente, o dată pe săptămîină, ceea ce va constitui, desigur, cel mai original procedeu de editare a publicațiilor cotidiene.

SPRE DIMINEAȚĂ I S-A FACUT MILĂ DE UN CAL CHINUIT

Spre dimineață i s-a făcut milă de un cal chinuit. Funcționarul particular Otto Herz din strada Platnéřska nr. 13 e un entuziast prieten al animalelor. Ocrotește caii, luîndu-le apărarea ziua și noaptea, seara și spre dimineață. Sufletul său sensibil e copleșit de o adîncă bucurie atunci cînd izbutește, prin intervenția sa energică, să oprească biciuirea unui cal. Ori de cîte ori surprinde un asemenea caz, își iese din fire în asemenea măsură, încît nu mai recunoaște nici uniforma gardianului din post, trecînd astfel chiar și peste uniforme poliției. Iar dacă acest lucru se împlințe spre dimineață, dorința lui de ocrotire a animalelor se transformă într-o adevărată orgie. Iată însă că azi, în zorii zilei, domnul Herz a suferit o înfrîngere grea la stația de trăsuri din fața primăriei Orașului Vechi.

La orele trei dimineața, în stația amintită, s-a întâmplat să cadă calul birjarului Váciav Šach. Colegii acestuia, birjarii Škarka și Eljen, au încercat să pună calul pe picioare, dar bietul animal nici nu s-a clintit. Au băgat sub el un cloitar și, cu binele, l-au îndemnat să se ridice, ca să nu facă de rușine iepele birjarilor praghezi. Dar totul a fost în zadar. Toate chemările lor adresate calului au răsunat în gol. Animalul zăcea cuminte pe pătura mițoasă și fornăia liniștit. Așa stînd lucrurile, Šach s-a folosit de bici și l-a plesnit de cîteva ori pe spinare. Potrivit declarațiilor unor martori oculari, a făcut acest lucru cu prea multă gingășie. De altfel, nici calul n-a simțit în gestul stăpînului un îndemn de a se pune pe picioare, ci, dimpotrivă, a continuat să zacă liniștit și nu s-a ridicat nici cînd s-a apropiat de el gardianul de poliție, care l-a somat în numele legii să se scoale imediat, adresîndu-i-se cu următoarele cuvinte :

— Hai, gata, lasă-te de prostii, fii cuminte și hopa sus!

Calul s-a uitat la gardian cu niște ochi mari și cinici și a continuat să se lăfăie și să fornăie, sfidîndu-i pe toți din jurul lui. Birjarul Šach a ridicat din nou biciușca, dar în clipa aceea gestul său brutal a fost oprit de mîna energică a domnului Otto Herz.

— Gata, m-am săturat de voi pînă în gît, o să pun să vă aresteze pe toți ! Bietul animal, l-ați chinuit ca pe hoții de cai.

Și, cu ochii umeziți de lacrimi, se întoarse în direcția calului, strigînd :

— Tu să stai frumușel întins și să nu te clintești din loc pentru nimic în lume, ai înțeles ? Ar însemna să fii un prost dacă te-ai ridica.

După care, inimosul domn Herz se năpusti asupra gardianului și, apucându-l de umăr, începu să-l scuture zdravăn și să-i spună :

— În numele legii, domnule gardian, vei merge cu mine la comisariat, să te învăț cu minte ce înseamnă să chinuiești sau să pui să fie chinuit un biet animal.

La rîndul său, gardianul de poliție, profitînd de această formulare injurioasă, îl apucă pe domnul Herz de guler și strigă :

— Foarte bine, în numele legii să mergem !

Și au pornit spre comisariat, urmăriți de un cîrd nesfîrșit de oameni — domnul Herz, prietenul sincer al animalelor, și în spatele lui mohorîtul gardian de poliție, cu mina înfiptă în gulerul pretinsului turbulent. Mergeau încet pe străzile liniștite, cufundate încă în beznă, și în urma lor se auzea din piața Orașului Vechi nechezatul vesel al calului birjăresc, care continua să se tolănească în voie pe pătura lui mișoasă, în fața glorioasei primării a Orașului Vechi.

Ajunși la comisariat, domnul Herz întrebă cum și unde se va sfîrși această poveste :

— La măcelăria cabalină, fu răspunsul scurt și foarte promițător al comisarului de serviciu.

Domnului Herz simți cum îi tremură genunchii și în clipa următoare leșină și se văzu în mezelurile din carne de cal.

•

Mai au oare vreo lețcaie locotenenții-majori la data de zece a lunii ? La această întrebare ne-a răspuns pozitiv un necunoscut care, strecurîndu-se în locuința din Karlin nr. 171 a locotenentului-major Josef Schaderla de la regi-

mentul 91 infanterie, i-a furat 430 K în numerar, ba chiar și un inel de aur, în afara unui ceas de nichel în valoare de 10 K și a unui portțigaret în valoare de 50 de haleri.

•

Nevoia te învață ce nu ți-e voie. Cînd Dalibor a simțit nevoia, și-a făcut rost de o vioară. Imitîndu-l, un hoț necunoscut și-a făcut și el rost de o vioară, furînd-o studentului Jan Hromadka din Orașul Nou nr. 13. N-ar fi oare cazul ca, după această experiență, să fie reluat procesul cu afacerea răposatului Dalibor? Cine știe, poate că ar leși la iveală niște lucruri frumoase și, potrivit concluziilor justiției noastre, s-ar dovedi că Dalibor a fost acela care a comis spargerea cu pricina, strecurîndu-se în locuința studentului Hromadka.

•

Săriți din mers în tramvaiele electrice ! Nu ne mai rămîne altceva decît să vă adresăm acest îndemn. Mereu am scris : „Nu săriți“, acum însă ne vedem obligați să scriem : „Săriți, oameni buni, săriți mereu, fără răgaz !“ De ce ? Pentru că ieri Jan Kratkochvil, student la Academia comercială, domiciliat în Kralovské Vinohradý nr. 20, a sărit atît de frumos în tramvaiul ce se pusese în mișcare pe strada Palacky, încît a zburat din vagon și, lovindu-se cu capul de caldarîm, a suferit o rănire gravă. Cîne vrea să-i urmeze exemplul, n-are decît să sară vesel mai departe. Și colegului și prietenului nostru Novotný, redactor la ziarul „Pravo lidu“, îi place grozav să sară în tramvaiul pus în mișcare. Fie ca aceste rînduri să însemne și pentru el un sincer avertisment, nu de altă, dar și unui redactor social-democrat i se poate întîmpla să-și spargă capul.

SUFERINȚELE DOMNULUI TENKRAT *

— O poveste instructivă și înspăimântătoare —

PREFAȚA

Domnul Banzet, șeful percepției din orașul N., era un bărbat mai în vîrstă, foarte simpatic, avea cîteva fete mai înaintate în vîrstă, numărul lor nu contează, și nutrea speranța — mai curînd ideea fixă — că, o dată și odată, scumpele sale fiice se vor mărita, și anume cu cîte unul dintre funcționarii aflați în subordinea lui. Această idee fixă se ramificase în asemenea măsură, încît în mintea lui prinsese cheag intenția de a-l educa și imblînzii personal pe viitorul său ginere. Se spune că timp de zece ani ar fi căutat un asemenea om, pînă cînd își găsi victima în persoana domnului Tenkrat, practicant la percepție, fără să se gîndească măcar că acest domn ar putea fi atît de curajos încît să disprețuiască frumosul titlu de *practicant la administrația financiară*, și, într-o bună zi, să dispară fără urmă din orașul N., dezamăgind speranțele domnului Banzet. Domnul Tenkrat a suportat cîteva săptămîni expunerile șefului său suprem, după care, dînd cu toate de pămînt, s-a topit frumușel din orașul N. și, venind la Praga, mi-a povestit cum a vrut să-l instruiască și să-i facă educație percepătorul-șef. Cei ce-l cunoscuseră pe domnul Tenkrat înainte de a pleca în orașul N., acum nu l-ar mai fi recunoscut. Educația, expunerile și încercările de imblînzire din partea domnului Banzet avuseseră o influență nefastă asupra construcției sale fizice. Slăbise cum-

---

* Atunci (în cehă).

plit, dînd jos douăsprezece kilograme bune, și se văzu nevoit să-și dea toate hainele la prefăcut.

— Nu regret, mi-a spus cu zîmbetul amar cu care venise ; niciodată nu voi regreta, nu de alta, dar ceea ce am auzit și am aflat de la domnul Banzet...

— Și ce-ai auzit ? i-am curmat eu vorba...

Și domnul Tenkrat s-a apucat să-mi povestească totul de-a fir-a păr, iar eu supun declarațiile lui în fața unui for larg, ca să se aleagă și el cu ceva din educația domnului Tenkrat.

I

PRIMA EXPUNERE DESPRE ÎNDATORIRI PE CARE A AVUT-O DOMNUL BANZET, INVITÎNDU-L PE PRACTICIANUL TENKRAT SĂ-L CONDUCA ACASĂ DE LA BIROU, ADAUGÎND LA ACEASTĂ EXPUNERE PĂRERILE SALE DESPRE PERSOANELE PROEMINENTE ALE ORĂȘULUI N.

— Da, scumpe prietene, poți să mă conduci pînă acasă, locuiesc în piață. Spui că-ți face plăcere, chiar mare plăcere. Mă bucur. Sper că n-ai nimic de lucru acum, iar o mică plimbare, după munca îndeplinită, nu strică. Dacă nu mă înșel, dumneata te numești Tenkrat. E, ca să zic așa, un nume destul de ciudat. Spui că, inițial, pe bunicul dumitale îl chema *Tenkrad* *, hé hé, mie, ce-i drept, îmi plac grozav tinerii glumeți, firește, numai atunci... Nu, nu doresc nimic. Spuneam deci atunci, hai să spunem, mi-s dragi oamenii tineri numai atunci cînd glumele lor nu lezează ordinea publică în vigoare.

Nu-mi pot imagina un om mai rău decît cel care cu glumele lui își jignește superiorii. Superiorii trebuie să existe. De ce trebuie ? Am să-ți explic. Închipuiește-ți că

* Ala fura !

pe lumea asta n-ar fi decît superiori, în speță, dumneata ai fi perceptor-șef, omul de serviciu František ar fi și el perceptor-șef, și la fel și eu. Te întreb eu pe dumneata : ar merge treaba atît de repede cum merge acum ? Așa-i că nu ? Păi cred și eu, scumpe domn.

Îi vezi pe domnul acela de pe trotuarul de vizavi ? Dumnealui e primarul Koula, un domn foarte șarmant, decorat cu ordinul păpistașilor. Da, prletene, în felul ăsta e răsplătită strădania de a te comporta așa cum îi stă bine unui bun creștin.

Omul de colo, îl vezi, da, ăla îmbrăcat în pelerină, e șelarul local Buboiu. Un tip nerușinat și foarte amoral. O dată a refuzat să-și plătească impozitul pe venit. Cum ? Așa ceva nu e cu putință ? Atunci nu-l cunoști, distinse domn, ăsta, dacă ar putea, ar alcătui aici o republică. O dată i-a cîrpit cîteva palme domnului primar pentru nu știu ce cuvînt care-l caracterizase ; dacă nu mă înșel, era vorba de cuvîntul *pușlama*. Da, i-a cîrpit trei perechi de palme, și pe chestia asta a făcut nu știu cîte zile de pușcărie, deoarece n-a vrut să plătească amenda legală.

Te miri ? Puah ! La noi se întîmplă multe lucruri ciudate. Nimeni dintre oamenii mai simpli, vreau să zic, nu-i așa, mai de rînd, nu vrea să-și facă datoria așa cum se cuvine. Începînd cu chelnerul de la hotelul Coroana, care doarme în timp ce-ți aduce berea, și sfîrșind cu muncitorul brutar... uite, ăla care vine chiar acum spre noi e meșterul lui, domnul Pelikan... Am onoarea !... al cărui muncitor se încălăra în cîrciumă duminica la petrecerea cu dans și le spunea domnișoarelor orășence de prin împrejurimi că dumnealui e domn cu serviciu de noapte. Da, de la salariul ordinar care înjură ca un birjar, și pînă la... Îngrozitor, nu-i așa ? Ai dreptate. Scumpe domn, așa e !

La drept vorbind, toate astea nici nu pot fi povestite prea bine. Datoria însă e datorie. Avem îndatoriri față de

noi înșine, față de familie, față de semenii noștri apropiați, față de stat, dar cea mai frumoasă virtute cetățenească este, fără puțință de tăgadă, îndeplinirea îndatoririlor noastre.

Mă întrebi cine-i domnul pe care l-am salutat acum ? E decanul bisericii locale, un om foarte învățat. A și scris o carte intitulată : *Istoria biblică a potopului* în care-i freacă pe toți necredincioșii. Toți elevii școlilor primare și secundare o capătă în mod gratuit dacă obțin nota zece la religie. Asta se numește răsplata pentru îndeplinirea întocmai a îndatoririlor ce-ți revin. Zici că-i frumos ? Păi sigur că da, prietene, ai dreptate, în felul ăsta mintea copilului e stimulată în asemenea măsură, încît printre elevi a luat ființă și se dezvoltă un fel de înțrecere, așa spune mai curînd o luptă nobilă, animată de strădania tuturor — el sau ea — de a obține și ei o asemenea carte. Uite, de pildă, în orașul nostru sînt copii care au acasă și cite zece *Istorii biblice ale potopului*. Și, cu toate acestea, decanul nostru e o persoană foarte modestă. Clătini din cap, prietene ? și ți se pare poate un tip ostentativ ? Nu ? Bravo.

Din asta se vede cît de bine știi să judeci și să apreciezi modestia. Așa e. Indiferent de poziția pe care o ocupă, fie ea și cea mai înaltă, omul trebuie să fie modest. Uită-te, de pildă, la mine. Zici că te uiți ? Foarte bine. Așa e, mă număr printre persoanele de frunte ale acestui oraș și, precum vezi, merg alături de dumneata, ca și cînd aș fi totuși duminică, stăm de vorbă și nu mă fălesc cu nimic, cu absolut nimic. Zici că sînt amabil ? Asta-i bună, prietene, hai să nu mai vorbim despre asta. Mă prețuiești ? Îți mulțumesc, scumpe prieten. De mult îmi dorcam să întîlnesc, o dată, un asemenea tînar care să știe și să simtă care-sînt îndatoririle. Să fiu pe pace și să n-am

nici o grijă ? Sînt și n-am. Căci cel ce îndeplinește așa cum se cuvine tot ce-i poruncesc superiorii lui, acela e pentru mine un om de caracter.

Zici că o să-ți dai osteneala ? Nici nu-i nevoie să-mi spui. Văd asta în ochii dumitale. Nu-mi mulțumi, ci caută mai curînd să vorbești cu mine întotdeauna așa cum ai vorbi cu tatăl dumitale, poți să mi te destălnui, destălnuirea fiind de asemenea un fel de îndatorire a inferiorului față de superiorul său. Așa gîndești și dumneata ? Bravo. Cum văd, ești un tînar foarte instruit, scumpe prieten. Între mine și dumneata, adică între noi doi, se poate înfiripa și dezvolta o legătură cît se poate de amicală. Cum spui ? Să dea Dumnezeu ? Văd că ești un om evlavios. Mă bucur. O să te prezint cît mai curînd nu numai familiei mele, dar și celorlalte personalități din localitate !... Am onoarea ! Dumncalui e consilierul comunal Petranek , are două fete, care ar fi foarte bucuroase să se mărite, fii atent, tinere ! Se spun despre ele tot felul de lucruri ciudate. Cum ? Nu vrei să te încurci cu nici o domnișoară ? Ei, nici așa să n-o luăm, prietene, într-o bună zi tot o să trebuiască să se întîmple, și o să te însori și dumneata. Că, dé, oameni sîntem. Dar ar fi de preferat să te-căsătorești cu o femeie mai în vîrstă, cultivată, care să știe însă să și gătească, o femeie bună, bine educată. Nici nu știi, prietene, ce frumoasă poate fi o asemenea căsnicie. Dar asta ai să vezi... Cum ? Am dreptate ? Păi sigur că am, prietene.

Nimic nu-i mai presus ca un menaj intim, agreabil, dar, înainte de a face un asemenea pas, principal e să te sfătuiești, scumpe domn, da, să te destălnuiești superiorilor dumitale, această destălnuire fiind și ea un fel de îndatorire, ca să zic așa, de serviciu. Cum ? Spui că vei

face acest lucru cu cea mai mare plăcere ? Bravo, așa-mi place ! Ești un tânăr isteț și cumsecade. Tinerețea e primejdioasă, scumpe prietene, foarte primejdioasă, și e nevoie de o mână fermă care să știe s-o conducă și peste... Cum ai zis ? Obstacole ? Da, așa e, peste obstacolele vieții. *Über die Felsen des Lebens*. Sper că știi germana. Destul ? Nu ajunge. Învață, prietene, această limbă, care este limba oficială de stat. În orașul nostru, orice om de familie mai bună cunoaște germana. E, de altfel, și o îndatorire națională, să nu citim doar ziarele cehe. Ce-ai vrut să spui ? Că nu cunoști numele acestei străzi ? Asta e strada Spiritului, prietene, strada micului spirit, pe care locuiește directorul școlilor primare din localitate, domnul Kafroněk, un om cu comportări foarte simpatice, care publică, în revista noastră săptămînală, informații și povestiri despre niște lucruri foarte originale. Ce spui ? Că îți dai seama de acest lucru chiar din titlurile amintite ? Așa e, prietene, excelente contribuții culturale, aceste lucrări ale domnului Kafroněk. Sper că ești abonat la revista noastră ? Nu ? În cazul ăsta sper că te vei abona cit mai curînd, pentru că e, ca să zic așa, și asta un fel de îndatorire cetățenească, dacă ținem seama de faptul că e vorba de o publicație instructivă de înaltă ținută, la care ai putea și dumneata să colaborezi, dacă vreun necioplit ar atenta, grosolan, la cinstea și poziția dumitale de cetățean onorabil al obștei noastre“.

— Ajunsesc în fața casei lui, a mai adăugat domnul Tenkrat, și, în timp ce ne strîngeam cordial mîna, domnul Hanzel a ținut să-mi mai spună : Datoria, prietene, datoria, țin minte acest lucru, după care eu m-am îndreptat spre locuința mea, cu un junghi cumplit în creier.

EXPUNERE DESPRE HANUL LOCAL LA BOUL,
 DESPRE DOAMNA PAZOUTOVĂ,
 LA CARE LOCUIEȘTE DOMNUL TENKRAT ȘI
 DESPRE HRANA PE CARE ACEASTA I-O PUNE
 PE MASĂ

— Cum ? Așară ai fost la hanul La Boul ? Și te-ai distrat acolo cu niște domni ? Și dumnealor te-au invitat la cină ? Mi-ai pricinuit o mare durere, domnule Tenkrat, da, mare durere mi-ai pricinuit, și m-aș supăra pe dumneata dacă n-aș ști cât e de nepăcăul să fii străin într-un oraș și să nu cunoști bine situația.

Cum văd, pari mirat de cele ce-ți spun, dar să nu-ți închipui că sînt supărat pe dumneata. Te-am scuzat, pentru necunoașterea condițiilor din orașul nostru, căci dacă ai fi știut despre ce local e vorba, niciodată nu i-ai fi trecut pragul.

În cîrciuma La Boul intră dușmanii noștri, indivizi aparținînd așa-numitului partid socialist, care, imaginează-ți, nu și-au trimis pînă acum copiii la sfînta comuniune. Cum, nu-ți vine a crede ? Ți-ai închipuit, poate, că aici, în orașul nostru, nu sînt decît oameni așezați ? În cazul ăsta **afilă**, prietene, că te-ai înșelat. În localul acela se strînge tocmai aceea sursă a societății care a organizat o adunare de protest atunci cînd au sosit în orașul nostru misionarii ca să facă colecție pentru pruncii chinezi. Da, văd că dai din cap, și nu-ți vine a crede. Dar așa stau lucrurile ? De asemenea joshicii sînt capabili acești oameni cu care dumneata ai stat ieri la aceeași masă ? Pot afirma că adunarea lor de protest nu s-a soldat cu rezultatul scontat de

ei. Oamenii din aceste locuri nu sînt chiar atît de proşti, încît să permită cuiva să declare, fără a fi pedepsit, că avem noi aici destui copii săraci de care trebuie să ne îngrijim, şi să nu ne omorîm pentru nişte prunci chinczi ; le-au arătat ei, că noi nu trăim aici în necredincioasa Franţă, şi că oraşul nostru e o parte integrantă a imperiului Austriac. Pe urmă vorbitorul a fost transportat de urgenţă la spital, unde a avut destul timp să mediteze şi să-şi dea seama cît e de nepotrivit să profanezi cele mai sacre sentimente ale naţiunii. Da ! Şi cu o asemenea gloată — cu asemenea pöbel, dumneata ai stat şi te-ai amuzat, şi pînă la urmă dumnealor te-au poftit să iei parte la serata lor. Cum ? Îţi pare rău ?

Scumpe domn, în scurtul timp de cînd te cunosc, am recunoscut în dumneata bărbatul care va rămîne întotdeauna un adept al binelui şi căruia nu e nevoie să-i explic ce e rău şi urît. Nu mi-e teamă pentru dumneata în nici o privinţă şi de aceea nici nu-mi trece prin minte că te-ai putea molipsi de o societate proastă, într-un local prost. E vorba numai de faima, de faima bună nu doar a dumitale, ci a întregii noastre instituţii. Cum ? N-o să mai calci pe acolo niciodată ? Îmi pare bine, dar nici nu era nevoie să spui, fiindcă eu m-am convins imediat de acest lucru. Viño-diseară la hotelul Coroana, vei avea un loc rezervat la masa noastră. Societate aleasă : eu, decanul bisericii, pretorul, directorul şcolilor şi primarul oraşului. Gătesc acolo un papricas excelent, servesc o bere nemai-pomenită, iluminarea e decentă, iar noi întreţinem discuţii agreabile şi interesante, fiecare ştie ce poate să-şi permită, ne stimăm unul pe celălalt — nu vei vedea acolo nici un fel de aşa-zisă înfrăţire, cu bătăi pe burtă, aşa cum se întâmplă în altă parte, şi în acelaşi timp sîntem cu toţii plini de veselie şi de o bună-cuviinţă măsurată. Cam asta e tot

ce am vrut să-ți spun despre ce înseamnă un loca! bun și un loca! prost.

Acum aș dori să te întreb ceva. Unde locuiești dumneata, scumpe prieten? Cum? !? La doamna Pažoutová? Prietene, prietene! Ți-am spus ieri că un tânăr are nevoie de staturile bune ale unui bărbat mai în vîrstă și mai experimentat. Dumitale, probabil ți-a plăcut de la bun început această femeie, pentru faptul că e o văduvă tinerică de numai douăzeci și șase de ani. Te rog, nu spune că nu. Cunoaștem noi prea bine cum e cu voi, tinerii. Cum? Vrei să spui că nu te numeri printre ei? Ei, hai, nu te mai eschiva. Dumneata nici nu-ți dai bine seama ce primajdie te pîndește. Pot să-ți divulg, firește cu toată discreția, că doamna Pažoutová nu-și dorește nimic altceva decît să săpăcească pe cineva de cap, să-l lege de ea și pe urmă să-l amenințe cu scandalul și să-l oblige s-o ia de soție. Da, da, acea Pažoutová e o femeie perfidă, care lovește mișelește, pe la spate. Cum? N-ai observat la ea așa ceva? Mă miră, prietene! Asta-i tipul de femeie care umblă tiptil, cu pas de pisică, nici n-o auzi cînd se apropie, și, gata, și-a și înfipt colțul în tine. Cum? Te îngrozește ce-ți spun? Păi cred și eu! Of, dumnezeule! Da' ce să-i faci, așa-i tinerețea, lipsită de experiență, de precauție și clarviziune. Fii cu băgare de seamă, tinere prieten, femeia asta a aflat, cu siguranță, că dispui de oarecare avere! Zici că nu i-ai vorbit despre asta? Ehe, scumpe prieten, se vede cît ești de naiv. Aici se trîmblează totul că luțea fulgerului. Dumneata știi oare că de pe acum se vorbesc multe pe seama dumitale și a doamnei Pažoutová? Cum? Te îngrozește această poveste?

Nu te îngrozi, scumpe prietene, strălnil intră ușor în gura lumii. De altfel, chiar dumneata i-ai spus azi-dimineață omului nostru de serviciu. „Nici nu știu, domnule

František, ce mulțumit sînt de locuința mea." Al spus-o chiar cu gura dumitale ? Adevărat ? Păi vezi ? Și ai mai spus că dimineața ți se dau la cafeaua cu lapte două cornuri proaspete ? Așa-i ? Și că ieri, în zi de post, ai avut la prînz friptură de gîscă ? Iar azi purcel la tavă și budîncă de mere... Adevărat ? Păi vezi, prietene, treaba asta e cumplită. Noroc că mi te destăinuiești, nu de alta, dar cum văd, dumneata te afli pe calea cea mai bună pentru a părăsi drumul onoarei și onestității. Așa ceva n-o să se întîmple ! Juri că nu se va întîmpla ? Ei, băiete, băiete, uite ești în gura lumii, mîine povestea se amplifică, iar pozmîlne izbucnește, pe chestia asta, un scandal județean.

Două cornuri proaspete la cafea ? Miercuri, gîscă ! Joi, purcel la tavă și budîncă de mere ! Prietene, prietene ! Scumpul meu domn Tenkrát ! Sabia lui Damocles atîrnă deasupra capului dumitale, e de-ajuns o mică tresărire și ești pierdut, blamat în fața opiniei publice, și odată cu dumneata e blamată întreaga instituție și eu, superiorul dumitale, care n-aș avea inima să nu-ți atrag sincer și prietenește atenția și să nu-ți spun înainte de a nu fi prea târziu ? Băiete, fiul și bunul meu prieten, scumpe domn, pleacă din casa acestei văduve, părăsește-o și curmă în totu' ăsta firul bîrfei și al calomniilor. Mută-te imediat în altă parte.

Stat, că mi-a venit o idee ! Am aici, în localitate, o mătușă. O femeie venerabilă, văduvă după dirigintele poștelor, o nemțoaică, în vîrstă de cincizeci de ani, îi zice Krathauer, și știu că are o cameră liberă de închiriat. Chiar azi o să stau de vorbă cu ea și mîine te poți muta. De-ar fi să te coste oricît, dă-i, numai să scapi odată de venstă doamnă Pažoutová. Plătește-i chiria pe toată luna, dar eu te asigur că nu vei avea de regretat. La doamna Krathauer o să înveți mai bine germana și, crede-mă, asta e de neplătit ! Accepti ? Bravo ! Deaîfel eram sigur

că vei accepta. Nu, nu, te rog, nu-mi mulțumi ! Sînt, într-adevăr, bucuros că am izbutit să te salvez la timp. Iar, o dată, sînt sigur de acest lucru; vei recunoaște singur ce bine e să ai un prieten dezinteresat, chiar dacă acesta ar fi să fie, de pildă, însuși superiorul dîmîtăle. Nu găsești cuvinte de mulțumire ? Să lăsăm asta, scumpe domnule Tenkrat, dumneata ești alît de simpatic, încît eu trebuie să mulțumesc cerului binefăcător pentru faptul de a te fi cunoscut. Oameni ca dumneata sînt puțini pe lumea asta. crede-mă ! Și-acum, du-te frumuseț și reziliază contractul cu doamna Pažoutová. Ne vedem diseară la restaurantul de la Coroana. La revedere.

După aceea, domnul Tenkrat mi-a povestit că era atît de hipnotizat și de istovit, încît, într-adevăr, a reziliat înțelegerea cu doamna Pažoutová și, în aceeași seară, a putut să ducă această veste îmbucurătoare la restaurantul hotelului Coroana.

III

LA COROANA

— Domnul percepător-șef, domnul decan al bisericii, domnul pretor, domnul director școlar, domnul primar și eu. Prezentarea persoanei mele de către domnul percepător-șef și prezentarea domnilor amintiți de ei înșiși.

Domnul decan : Am auzit despre dumneata multe lucruri frumoase, tinere domnule.

Pretorul : Domnul perceptor-șef nu mai găsește cuvinte de laudă pentru persoana dumitale, distinse domn.

Directorul școlar : Se spune despre dumneata că ai fi un om foarte imparțial, domnule Tenkrat !

Primarul : Se aude că n-ar exista un tânăr mai punctual și mai exact în îndeplinirea sarcinilor încredințate...

Urmează niște bolboroseli din partea mea, întreșuate de mormăielile de laudă ale domnului Banzet, care, peste puțin timp îi povestește domnului profesor, în limba germană, gluma aceea cu jocul de cuvinte, cînd, am spus, chipurile, că pe bunicul meu l-a chemat, inițial, „Der hat gestohlen“*, grăbindu-se apoi să adauge : „Vielen Schönen Mädchen das Herzlein“...** Izbucnește un rîs general, în toiul căruia domnul pretor bate cu degetul în masă și strigă : „Es war damals, Herr Tenkrat“***. Cînd hohotele de rîs s-au stins, directorul școlar m-a întrebat dacă am citit ultimele sale povestiri despre sfinții părinți.

— Le-a citit, s-a grăbit să răspundă, în locul meu, domnul Banzet, și a fost atît de entuziasmat de ele, încît mi-a spus că ar dori să vă vadă și să vă cunoască.

Și domnii discuțau așa între ei, făcînd abstracție de prezența mea. De bună seamă, pentru ei era de-ajuns că m-au văzut și că mă aflu în mijlocul lor ; numai domnul Banzet, protectorul meu, mă întreba ce-i drept, mai des : Și care-i părerea dumitale în această chestiune, domnule Tenkrat ? Iar eu nu făceam decît să dau din cap aprobator.

S-a vorbit despre papricașul care în seara aceea, după apusele lor, a fost mizerabil. Pe urmă i s-a dat un serios avertisment somnoroșului ospătar, cerîndu-i-se cu toată energia să nu mai caște în timp ce servește. Apoi cineva

* „Aia a furat (germană).“

** Multor fetelor frumoase le-a furat inimoara... (germană).

*** Asta a fost pe-atunci, domnule Atunci (germană).

a povestit despre hoțul care s-a îmbătat în pivnița băcaoului Vondrák. În fine, domnul pretor a început să tute și să fulgere împotriva servitoarei sale, care i-a uns ghețele de box cu un vax obișnuit în loc de cremă specială.

După aceea decanul bisericii s-a apucat să vorbească despre politică, spunând : politica, în general... și adresându-mi-se mie, m-a întrebat : Dumneata ce crezi despre politică ?

Și gata, domnul Banzet s-a grăbit să intervină declarând : „Domnul Tenkrat mi-a divulgat, cu toată discreția, că dumnealui nu se amestecă în politică...”

Ca să nu vă mai plictisesc în continuare, țin să vă subliniez doar atâtă că orice întrebare mi se punea, indiferent de cine, răspunsul în locul meu era dat, de fiecare dată, de neobositul meu protector, domnul Banzet.

Iar atunci când domnul decan a spus că dumnealui nu mănincă mazăre, domnul Banzet a ținut să-i declare că i-am destăinuit despre mazăre că e cea mai cumplită mincare din câte am cunoscut vreodată...

Când au început să-i injure pe evrei, au aflat că nici eu nu-i pot suferi și, potrivit cuvintelor domnului Banzet, dorința mea cea mai fierbinte ar fi lichidarea tuturor evreilor.

Domnul decan al bisericii îi luceau ochii de bucurie, și bătându-mă pe umăr, pe mine care nu scoteam o vorbă, mi-a spus : „Domnuie Tenkrat, în vremurile pe care le trăim noi în momentul de față, puțini oameni ca dumneata există pe acest pământ ; necredința, infidelitatea, răzmerița, profanarea a tot ce e sfânt se răspîndesc în toată lumea ; atîta timp cît oamenii au știut ce-i teama de justiția tribunalelor noastre, era altfel... *Sunt certi dedique fines*, — a subliniat decanul cu o voce solemnă și înălță-

toare — iar odată, veți vedea, puterea se va întoarce din nou în mâinile noastre și atunci, veți vedea, domnule. Atunci, nu se vor mai repeta asemenea cazuri, în care cineva din localitatea noastră să mai refuze să-și trimită copiii la sfânta comuniune...

Da, se întâmplă niște lucruri înfiorătoare, a continuat decanul adresându-se întregii societăți; știți ce i-a spus alaltăieri șelarul Buboiu paraclicerului meu, cu care s-a ciocnit într-o încăierare verbală? „Dacă decanul dumitale se ține cu atita strictețe de *Sfânta scriptură*, n-are decît să iasă o dată, așa, de băscălie, în afara orașului și să mănince lăcuste, cum a făcut sfîntul Ioan în pustiu.” Da, așa i-a vorbit paraclicerului meu acest ticălos...

— Ce părere ai despre treaba asta, domnule Tenkrat?

— Eu... eu...

— Înțeleg, a intervenit la înțeleală protectorul meu, domnul Banzet. Dumneata te întrebi dacă omul acesta se mai află în libertate...

— Am mai rezistat să ascult această vorbărie încă o jumătate de oră, a încheiat această expunere domnul Tenkrat. Pe urmă mi-am luat rămas bun, iar domnul Banzet a făcut să mă conducă pînă în fața hotelului Coroana, unde mi-a spus: „Așa-i că am avut dreptate? Societate aleasă, degajată, discuții interesante, agreabile, fiecare știe ce poate să-și permită, ne respectăm unul pe altul, nici o înfrățire, cu bătăi pe burtă și totuși veselie, în limitele unei dlatîme bunecuvînte... Dumneata le-ai făcut cea mai bună impresie. Te bucură? Îmi pare bine. Dar cel mai mult mă bucur eu, tînărul meu prieten. Așa cum se bucură dascălul de discipolul său. Așadar, mîine la amiază te muși. Și vezi, ai grijă să fii destul de energic încît să nu te lași

ispitit de lingușirile înșelătoare ale acestei femei pri-mejdioase...

— Domnul Banzet — a ținut să mai adauge domnul Tenkrat — nu bănuia atunci că, peste câteva săptămîni, energia mea avea să se manifeste sub o formă nespus de înristătoare pentru persoana lui...

IV

EXPUNERE DESPRE NOUA LOCUINȚA

— Cum ? Să primesc mulțumirile dumitale cele mai calde pentru bunăvoința de a-ți fi procurat o nouă locuință ? Se poate, domnule Tenkrat ? Mi-am făcut, pur și simplu, cea mai elementară datorie, și sper că și dumneata ești mulțumit. Cum ? Încă nu știi ? ! ! Domnule Tenkrat, ți-am făcut rost, crede-mă, de cea mai bună locuință din întregul oraș. Cum ? Te deranjează faptul că trebuie să intri în odaia dumitale trecînd prin bucătărie și prin altă odaie, și că prin odaia dumitale se trece în a treia odaie ?

Domnule Tenkrat, bunul meu prieten, te rog nu mă dez-amăgi în speranțele pe care mi le-am pus în dumneata, considerîndu-te un om așezat și cumsecade. Cuvintele dumitale miros a dorința de a dispune de o cameră cu intrare separată. Cum ? Nici prin gînd nu ți-a trecut așa ceva ? Uite ce, scumpul meu prieten, nici eu nu-s făcut de ieri-de azi și, vorba ceea, cunosc prea bine dorințele oamenilor tineri de a fi, cît mai mult cu putință, independenți și de sine stătători. De a avea în buzunar cheia

apartamentului, o cameră cu intrare separată, să vină acasă cînd li se năzare, să aducă pe oricine, de prieteni nu vorbesc, ci numai despre prietene, da, și asta era și dorința dumitale, nu-i așa, scumpul meu prieten ? Cum ? Nici pe departe ?

Ei, hai, nu te mai eschiva, și mai lasă scuzele ! Te cunosc mai bine decît îți închipui. Spui că nu ești un chefliu ? Nici nu am spus așa ceva și, cînsit vorbind, nici n-aș mai sta să discut cu dumneata dacă aș ști că ești un flusturatic ; eu nu-ți vorbesc decît despre ispita ce se poate naște în sufletul unui tînăr ca dumneata. Zici că ești blindat cu propriile dumitale principii ? Scumpe domnule Tenkrat, în orașul nostru au mai fost pînă acum mulți oameni cu principii, care, plină ia urmă, au cedat, totuși, în lupta cu ispita, și locmai de aceea socot eu că e cel mai bine să fii, într-un fel, sub observația cuiva. Cum zici ? Că ești destul de mare ca să nu-ți mai trebuiască așa ceva ?

Scumpe prietene, ai douăzeci și opt de ani, și asta e vîrsta cea mai primejdioasă a tinereții, care, de altfel, te scuza pentru felul în care îi răspunzi sfetnicului și educatorului dumitale cel mai sincer și mai devotat. Doamna Krathauer, dacă poți să mă crezi, nu va căuta niciodată să te iscodească, dimpotrivă, îți dorește cea mai mare libertate, de care însă dumneata n-ai voie să profiți în nici o direcție. I-am atras atenția că ești un bărbat tînăr, pe care-l pîndesc o mie de primejdii într-un oraș, chiar atît de mic, cum e orașul nostru.

Iar ruda mea, cu ochii aproape umeziți de lacrimi, mi-a îngăduit să-ți fie mamă și să te ferească de toate relele. Și mi-a mai promis că, anume pentru dumneata, ca să-ți alunge tristețea, va organiza ceaiuri, eventual dansante,

în a treia odaie... Un moment, nu mă întrerupe, știu ce
vrei să spui : că în aceeași a treia odaie se trece prin odaia
dumitale. Dar lasă-mă să termin. Va organiza doar serate
frumoase la care va invita societatea cea mai aleasă.
Numai rudele ei, scumpe domn, căci află, distinse prieten,
că noi avem în acest oraș o mulțime de rubedenii.

Spui că azi la amiază, în timp ce luai masa de prinz,
a apărut acolo o doamnă, care la un moment dat a trecut
prin camera dumitale, iar dumitale ți s-a părut că te cer-
cetăză cu atenție ? Fii, te rog, atât de bun și spune-mi :
ți-a plăcut ? Un pic ? Cum ? Fiindcă are nasul turtit și e
bătrână și uscățivă ? Și că are părul roșcat ? Nu, domnule
Tenkrat, n-ai văzut bine, scumpul meu prieten. Aha,
admiți deci că erau lăsate jaluzelele, ca să nu bată soa-
rele ! ? ! Da, așa este, și se vede că ești un om corect,
fiindcă femeia pe care ai văzut-o e frumoasă, tânără, părul
ei e auriu, nicidecum roșcat, iar trupul ei e suplu și zvelt,
nicidecum uscat, căci, scumpe domnule Tenkrat și bunul
meu prieten, femeia aceea era domnișoara Marketa Bar-
zetová, adică fiica mea. Să te iert că n-ai văzut bine și că
abia acum îți amintești ce sprinten și ce frumos pășea ? Da,
iubite domnule Tenkrat, ai dreptate, fiica mea are un pas
sfit, de delicat și atât de fermecător, încît nici o doamnă
de onoare de la curtea imperială nu pășeste mai grațios.
Dar hai să fim sinceri unul față de celălalt. Comoara mea
Marketa a auzit de la mine atâtea lucruri frumoase despre
dumneata, încît și-a pus în gînd, în calitatea ei de prim
copil în familia noastră, să vină să te vadă, și, cu să zic
așa, trebuie să-ți spun, cu inima deschisă, că i-al plăcut.
Da, mi-a povestit ce frumos și cu cîtă delicatețe ai tăiat
carnea de vită, în timp ce mîncai. Precum vezi, fetița
mea mai e și-acum aproape un copil.

Cum ? Te bucură aprecierea ei în legătură cu felul în
care ai tăiat carnea aceea de vită ? Fieca mea a fost pur

și simplu entuziasmată, scumpul meu prieten ; s-a necăjit însă nespunând că n-a putut să-ți vadă bine fața.

E o fetiță drăgălașă, și când o vei cunoaște mai bine, îți vei da seama ce tristețe m-ar cuprinde dacă ne-ar răpi cineva din casă, luînd-o de soție. Regretul nostru ar mai putea fi îndulcit numai dacă soțul ei ar fi un om așezat, un om de caracter, blajin și cumsecade, domnul Terkiet, care să simtă în persoana ei și prezența părinților. Cum ? Buzele mele au rostit cuvinte de aur ?

Ah, scumpul meu prieten ! Nici nu știi cât de greu mi-ar fi să mă despart de acest îngeraș și îți jur că n-am de gînd s-o dau nici în ruptul capului unuia pe care să nu-l cunosc, hai să zicem, măcar atît de bine cum te cunosc pe dumneata. Zici că te bucură încrederea mea și că te dau de exemplu ? Te rog, lasă mulțumirile și dă-mi mai bine mîna să ți-o strîng părintește. Așa, și-acum cu bine, și diseară ne vedem la Coroana.

— Atunci mi-a venit în minte, pentru prima oară — a început să adauge eroul acestei istorioare — că încet-încet intru într-o mare încurcătură.

V

EXPUNERE DESPRE SCRISOAREA ROZ

— Mă întreb de ce sînt azi atît de taciturn, de ce nu glumesc și de ce sînt atît de trist. (Un oftat.) Nu pot să nu fiu trist. (Alt oftat.) Nu pot să nu fiu supărat cînd văd ce pericol îl amenință pe cineva pentru care aș fi în stare să-mi vărs și sîngele.

Cum văd, scumpul meu domn Tenkrat, inima dumitale nu e prea îndurerată de mărturisirea mea, 'căci, firește, dumneata nu-ți poți închipui ce-i în sufletul meu atunci când observ ce curse i se întind prietenului meu de către o persoană necunoscută. Cum ? Nu-ți dai seama încă despre cine vorbesc ? Despre dumneata e vorba, scumpul meu coleg, despre dumneata, omul lipsit de experiență, aflat cu un picior la marginea unei prăpăstii înfiorătoare. Cum ? Tot nu știi despre ce anume e vorba ? Și să fiu liniștit, fiindcă doamna Krathauer e o femeie în vîrstă și nu se gîndește la nici un fel de prostii ? Stau și mă întreb dacă nu cumva mă iei peste picior, prietene. Cum ? Tot nu înțelegi ?

Uite ce, prea scumpe domn, dumneata nu poți totuși să tăgăduiești că azi, în cursul dimineții, ai primit la birou o scrisorică roz. Cum ? Nu înțelegi de ce a putut să mă mîhnească această scrisorică ? Scumpul meu coleg, dumneata ești un bărbat cu o frumoasă poziție socială, averea dumitale îți asigură ca însăși această poziție, iar acum te afli pe calea cea mai bună de a deveni funcționar, da, da, ține minte ce-ți spun : în cîțiva ani vei fi funcționar la administrația financiară.

Reprezinți, deci, ca să zic așa, o partidă bună, da, o partidă excelentă, și, deodată, dumneata nu ești în stare să pricepi că o femeie ar vrea să te prindă în mrejele ei și să nu-ți mai dea drumul toată viața ! Cum ? Scrisorica aceea roz nu e de la nici o femeie ? Domnule Tēnkrat, a opta poruncă a Domnului sună astfel : „Să nu minți și să nu juri strîmb împotriva aproapelui tău“. Nu păcălui, scumpe domn, față de această poruncă, și mărturisește cu inima deschisă. Cum ? Într-adevăr ? scrisoarea nu e de la nici o femeie ?

Și-atunci ce vrea să însemne parfumul acela de liliac, care s-a răspîndit prin birourile noastre în clipa în care

dumneata ai deschis scrisoarea cu pricina. Spui că e de la un domn ? Domnule Tenkrat, minciuna îl face de ocară pe oricine, și cel ce minte... Cum ai spus ? Că e de la un domn care s-a folosit de acest șiretlic, ca dumneata să nu arunci scrisoarea, întrucit de fiecare dată îți solicită un împrumut ? Scumpul meu domn Tenkrat... pe mine nu mă poți duce... Cum ? Îmi dai scrisoarea s-o citesc ? Foarte bine.

(Pauză)

Mă rog, dar asta încă nu înseamnă că nu e de la o femeie ! Poftim ce scrie : „Mă aflu într-o criză financiară de moment. De aceea mă adresez dumitale cu stăruitoare rugămintă de a avea amabilitatea să-mi trimiți cincizeci de galbeni. Cu expresia celui mai adânc respect, rămân al dumitale, J.Z.”

Nu te supăra, prietene, dar acest J.Z. poate fi foarte bine și o femeie. Josefa, Jana, Jaromira, Zadakova, Zouralova, Zamostna. Hai, recunoaște cinstit, scumpul meu prieten, că ai avut și dumneata o dată o legătură cu o femeie. În definitiv, de ce nu ? Cum ? Nu e nevoie să-ți faci cu ochiul ? Nu, nu, nu, mărturisește deschis, iar eu îi scriu imediat acestei femei, dă-mi repede numele și adresa ei, ca să te feresc de o mare rușine... da, o să-i scriu ca un adevărat părinte...

Să iau deci un creion și carnetul de însemnări ? Cum ai spus ? Că pe femeia asta a mea o cheamă Jaroslav Zajtček, că e pictor și locuiește la Chrușim în casa cu nr. 23 ? E adevărat ? Pot, da crezare acestei afirmații ? Răule, răule...

Nici nu știi ce pietroi mi s-a luat de pe inima mea atât de greu încercată. Scumpul meu domn Tenkrat ! Dar ceva trouble, totuși, să-ți spun. Dumneata pretinzi că s-a folosit de acest șiretlic, scriind pe hîrtie roz, ca să nu arunci scri-

sorica la coș. Dar vezi, tocmai de asta se leagă mânia mea. Am știut de la bun început că e o scrisoare de la un bărbat, întrucât eram convins că mi te-ai fi destăinuit mai demult dacă ai fi avut vreo legătură amoroasă. Cum ? Asta se înțelege de la sine ?

Îți mulțumesc pentru încredere, dar să continuăm. Dumneata ai preluat de la poștaș această scrisorică roz ca orice tânăr dornic de o aventură amoroasă. Nicidecum ? Atunci cum se face că ai primit-o, de ce n-ai expediat-o imediat înapoi, de vreme ce inima dumitale nu sînte în ea dorința de a lubi ? Cum ? Dumneata preferi mîncarea, băutura și somnul ?

Ei, băiete, băiete ! Dumneata, scumpul meu coleg, ești încă foarte tânăr, îți spun asta mereu, ai sîngele lute și neastîmpărat, dar ești lipsit de experiență ; un astfel de romantism sună ca bătăile de clopot, și, desigur, inima dumitale a luat-o razna de bucurie în clipa în care ai primit scrisoarea aceea, iar ochii, ce să mai spun, străluceau de fericire...

Cum ? Dumitale nu-ți strălucesc niciodată ochii ? Și atunci ce-a fost ? Ce ar fi putut să fie, scumpul meu coleg și prieten, Tenkrat ? Ori așteptai, poate, să primești o scrisoare de la o anumită domnișoară, te gîndeai poate... Ori ai crezut, poate, că doamna Pažoutova îți scrie să părăsești o casă a cinstel și virtuții și să te întorci înapoi la ea, în odaia aceea rău-famată ? Ori ?... Ce-ai vrut să spui ? Că era o scrisoare ca orice scrisoare, și atîta tot ?

Te înșeli, scumpul meu prieten. E o mare diferență, iar această diferență constă în culoare, iar dumneata roșești ! Ce mi-e dat să văd, scumpe domn ? Cum ? Dumneata ai obraji roșii de la natură ? Nu, nu, la mijloc trebuie să fie altceva. Mi se pare mie că te-ai surprins asupra unui gînd, care, eventual, ar explica totul...

N-aveam eum ? Ei, băiete, băiete, dumneata aşleptai o scrisorică de la o anumită domnişoară, nu-i aşa ? Şi sînt sigur, scumpul meu prieten, că te-ai gîndit la silueta aceea suplă, la fata aceea cu părul de aur pe care ai văzut-o atunci în camera dumatăle. Ce-i cu dumneata ? Te-ai împurpûrat la faţă... Da, fiul meu, sînt alături de dumneata şi ştiu ce se petrece în inima dumatăle, bunul şi scumpul meu prieten. Dar trebuie să-ţi mai spun ceva : Marketa mea ştie să se stăpînească şi niciodată nu va scrie ea cea dintîi. Da, asta e, ştie să se stăpînească, scumpul meu fiu.

— Pe urmă i-am făgăduit că a doua zi, duminică, mă voi duce la ei la masă, ca să mă obişnuiesc să mă mişc în sinul familiilor de cea mai bună condiţie, a adăugat domnul Tenkrat, arborînd un zîmbet mai trist ca oricînd...

VI

DOMNUL TENKRAT POVESTEŞTE DESPRE PRÎNZUL FESTIV ÎN CASA DOMNULUI BANZET ŞI DESPRE TOT CEEA CE I-A FĂCUT ACOLO O IMPRESIE NE-OBÎŞNUITĂ.

— Cînd m-am prezentat la locuinţa lor, la orele unsprezece şi jumătate fix, domnul Banzet m-a întîmpinat cu următoarele cuvinte : „Tocmai mă pregăteam să vin după dumneata“. După care am fost prezentat doamnei Banzetovă şi fiicelor lor. Cîte erau, nu mai ştiu, nu de alta, dar erau atîtea, încît numărul lor a avut darul să mă răpădusească de-a binelea. Mă simţeam, probabil, că omul

care se uită la niște păduri întinse ori la imensitatea oceanului, ori, știu eu, poate la o îngrămădire uriașă de munți. Știu doar atât că eram cel mai tânăr din întreaga societate și că toate fiicele domnului Banzet m-au pus într-o mare încurcătură prin bătrânețea lor. Am rămas, pur și simplu, descumpănit. Când Marketa mi-a întins mina, domnul Banzet mi-a aruncat o privire plină de semnificații și a spus : „Voi dol, dacă nu mă înșel, vă cunoașteți un pic.”

După aceea, doamna Banzetová mi-a ținut o cuvântare cu următorul conținut : „Prea stimabile domn ! Am dorit, într-adevăr, foarte mult să vă cunosc, deoarece soțul meu mi-a povestit despre dumneavoastră altele lucruri frumoase și simpatice, încât l-am îndemnat mereu să vă invite la un dejun, întrucât altă eu, cât și fiicele mele ardeam de nerăbdare să-i strângem, cu căldură, mina bunului prieten al tăticului nostru. Când îl auzi, numai despre dumneavoastră vorbește : «Domnul Tenkrat a spus cutare lucru, domnul Tenkrat a povestit despre cutare lucru, domnul Tenkrat și-a început azi degetul cu penița, domnul Tenkrat în sus, domnul Tenkrat în jos» — da, zile în șir nu vorbește decât despre dumneavoastră. Iar Marketa, fiica noastră cea mai mică, nu mai putea nici ea de nerăbdare, în dorința ei fierbinte de a sta de vorbă cu dumneavoastră, căci instruirea dumneavoastră, preastimate domn, e într-adevăr remarcabilă, și ea de mult așteaptă un asemenea prilej de a sta de vorbă cu cineva despre artă. Sărăcuța de ea, e ca o păsărică închisă într-o colivie. Dacă ați auzi-o cîntînd la pian, ah, Doamne, sînt sigură că inima v-ar tresălta de bucurie.. Ar putea foarte bine să dea și concerte publice, dar miștica nu vrea...”

— Mămico, ce-ți veni ?...

— Vedeți cât e de sficlnică și de modestă ? Deocamdată trebuie să-i cînti ceva domnului Tenkrat, ei hai, du-te, nu te mai sfii. Așa e ea, ca un copil...

— Mămico...

— Hai, du-te, du-te, Marketo, și cîntă-ne melodia ta preferată...

— Domnișoară, am intervenit eu cu o voce rugătoare, fii bună și cîntă-mi ceva !...

— Hai, du-te, au îndemnat-o în cor, surorile ei și astfel m-am dus cu ea în salon, urmat de un număr mare de capete de femei, de pe care se uitau la mine, cu un aer de reproș, fardul de pe obraji, de pe sprîncene, de pe buze, și toate femeile acelea se uitau la mine cu niște ochi de parcă ar fi vrut să mă devoreze, iar eu mă simțeam probabil ca soldații lui Napoleon în Egipt, în momentul în care vestitul împărat le-a spus, arătînd cu mina spre piramide : „Țineți minte și nu uitați că în clipa asta se uită la voi milenii !“

Domnul Banzet m-a poftit să iau loc în balansoarul de lîngă pian, domnișoara Marketa își lăsa degetele uscate pe claviatură și primele acorduri făcură să bubuie întregul salon...

— Asta-i fantezia ei, a ținut să spună domnul Banzet, cu un entuziasm ce creștea cu fiecare lovitură a domnișoarei Marketa în clapele nobilei instrument.

— Nu-i așa că-i minunat ? a continuat, să se înflăcăreze domnul Banzet, sprijinindu-se de speteaza balansoarului meu cu atîta putere, încît am fost silit să depun toate eforturile ca să nu mă duc peste cap.

— Minunat, am repetat eu din pîlîtețe, regretînd că în clipa aceea nu eram surd, nu de alta, dar ceea ce auzeam avea darul să-mi sfîșie nervii. Iar Marketa cînta, cînta mereu, surorile ei au dispărut încet-încet, una cîte una, pînă cînd n-am mai rămas în salon decît eu, domnul Banzet și Marketa, care cînta mereu fantezia ei fantastică

de lungă, fantezia ei, care-mi spărgea timpanele și-mi bicia nervii în locurile cele mai sensibile.

— Minunat, a murmurat din nou domnul Banzet, sprijinindu-se cu și mai mare greutate de speteaza balan-soarului ; pe urmă a mai mormăit ceva neînțeles, și greutatea lui pe balansoar a început să crească tot mai mult, pînă cînd, nu a mai încăput nici o îndoială, că domnul Banzet adormise, așa cum era, rezemat de spe-teaza balan-soarului.

Situația mea era cum nu se poate mai critică. Mi-era teamă să fac vreo mișcare, străduindu-mă din răsputeri să mențin echilibrul balan-soarului, în timp ce Marketa cînta mereu, bătînd din ce în ce mai furios în clapele pianului.

În fine, puterile au început să mă părăsească și m-am văzut silit să cedez un pic ; adormitul domn Banzet apăsă întruna pe speteaza balan-soarului, acesta a prins să se legene, picioarele mi s-au înălțat spre plafon, capul mi s-a dus în jos spre dușumea, și eu m-am dat frumos peste cap și, cu acest prilej, picioarele mele au apucat, între ele, fără voia mea, ca într-un clește puternic, gîtul domnului Banzet, trăgîndu-l peste mine, și cu această mișcare echilibrul balan-soarului a fost restabilit ; dar numai pentru o clipă, căci s-a pierdut din nou, deoarece domnul Banzet a zburat cu iuteala fulgerului în cealaltă parte, înscriind astfel un arc de cerc atît de mare, încît a doborît lumînarea de pe pian, a spart rama pe care se aflau notele, strigînd în acest timp „Maica ta Hristoase” cu vocea lui de bas, peste care se înălța glasul pițigăiat al Marketei : „Vai, vai, vai...” și glasul meu de tenor ce țîșnea de sub balansoarul răsturnat : ...mnezeule mare, fecioară Maria...

După ce a dat buzna în salon mult așteptatul ajutor, nu am mai fost o persoană ce zăcea pe jos, ci, din nou,

un oaspete în bună regulă, care, la întrebarea înspăimântatei amfitrioane, a răspuns că nu i s-a întâmplat nimic, că, pur și simplu, balansoarul s-a dat peste cap, și atîta tot. În cele din urmă, așa izbucnit cu toții într-un hobot de rîs nestăvilit, cu excepția domnului Banet, care își apăsa cucuiul de pe frunte cu lama cuțitului de buzunar, condus din salon de soția sa, căreia îi povestea cum se rezemase de balansoar. Peste cîteva clipe am auzit din încăperea alăturată, vocea ei severă :

— Altă dată să nu mai bei atîta vin de dimineață !
Ce-o să creadă dumnealui despre noi ?...

Cuvintele următoare nu le-am mai auzit, s-au stins într-un nou acord de pian, care, din păcate, nu s-a soldat cu un alt dezastru. Domnișoara Marketa a repetat mînumata sa fantezie, în timp ce surorile ei s-au pierdut, din nou, una cîte una, lăsînd convorbirea noastră fără nici un martor :

— Niciodată n-am auzit ceva mai frumos...

— Credeți ?

— Nu cred, domnișoară, ci sînt convins de acest lucru ; talentul dumneavoastră și ceea ce am auzit mă îndreptățesc să declar că interpretarea dumneavoastră este, fără nici un fel de exagerare, excelentă !

— Pur și simplu, mă flatați...

— Nu, eu n-am obiceiul să flatez, sînt un om sincer și direct, și, făcînd o apreciere absolut rațională a compoziției dumneavoastră, îmi îngădui să fac afirmația că este cea mai frumoasă compoziție din cîte mi-a fost dat să ascult pînă acum...

Am vorbit așa cam vreo sfert de oră, demonstrînd în felul ăsta că prostii se pot vorbi nu numai despre starea vremii, ci despre orice pe lumea ăsta, și că e foarte ușor să repeți, sub altă formă, tot ce ai spus cu cîteva clipe în urmă.

În fine, își făcu apariția în salon doamna Banzetová, căreia Marketa îi spuse ce discuție strălucită avusese cu mine, drept care amfitrioana rosti drăgăstos, amenințînd-o părintește cu degetul :

— Diavoliță mică ce ești...

Ne-am dus pe urmă în sufragerie, unde, în cluda protestelor mele insistente, am fost așezat totuși la loc de cinste, în capul mesei, apăsător pe umeri de doamna Banzetová din stînga, de soțul ei din dreapta. Doamna Banzetová a bolborosit apoi un fel de rugăciune, din care am deslușit că vom cîpăta ceva din mîna Domnului, și în clipa următoare castronul cu supă a început să facă ocolul mesei, întrucît eu am refuzat să mă servesc primul, oferîndu-l, serviabil, doamnei Banzetová.

— Ei, hai, nu te mai lăsa atîta rugat, spuse energic domnul Banzet, și, apucînd polonicul, îmi puse mie, cu dintii, supa în farfurie, și abia după aceea se serviră și ceilalți.

Lîngă mine ședea drăgălașa Marketa, despre care doamna Banzetová spunea că ciugulește ca o păsărică.

— Păpoți, domnișoară, păpați, i-am spus eu cu gîngășie, la care domnul Banzet a ținut să menționeze „Supa e temelia, și carnea e trîinicia“.

Lingurile au prins să lăcăne și supa fu consumată. Pe urmă au fost aduse la masă niște pîhăruțe mici, un fel de degelare, pe care le umplură cu vin de Malaga. De bună seamă, în intenția lor era să se imite un ospăț sărbătoresc.

Marketa avea acum buzele subțiri și palide, căci vopsea de pe ele trecuse în stomacul ei odată cu supă.

Una dintre domnișoare, după ce își șterse gura cu șervețelul, avea un obraz galben ca ceara, iar celălalt roșu ca trandafirul.

Era foarte interesant să urmărești cum se schimbă culorile feței, la fiecare folosire a șervețelului. Una dintre fiice avea o sprânceană neagră, iar cealaltă sură. Șervețelele erau luate imediat de pe masă și domnișoarele, la semnele delicate ale mamei, ieșeau una câte una, ducându-se chipurile în bucătărie, ca apoi să se înapoieze cu alte vopsele pe obraji...

Felurile de mâncare au fost : curcan cu prune, șnițel de porc cu mazăre, un fel de paté prăjit, tocană de căprioară cu sos picanț și găluște, și o cremă de zahăr ars, care, în afară de denumirea de cremă, n-avea pe ea nimic cremos.

— Marketa a preparat-o, la cuptor — Marketa a bătut albușurile, — Marketa a dat pe răzătoare coaja de portocale... eu n-am făcut decât s-o supraveghez, a ținut să precizeze amfitrioana, ispitindu-mă în felul ăsta să mă servesc.

Mincam cuminte, ascultându-i pe toți din jurul meu cum plescăie și gâfăie...

Vinul era acru și de cea mai proastă calitate :

— Așa ceva sînt sigur că n-ai mai băut, strigă la mine domnul Banzet. *Prosit !*

Paharele au răsunat și le-am golit cu toții pînă la fund, iar eu am arborat o mină cît mai agreabilă cu putință...

Cînd a venit cafeaua neagră, m-a apucat, deodată, un fel de indispoziție la stomac, și tot timpul aveam senzația că mi-a rămas ceva cludat în gîtlej, parcă ar fi fost un fir de păr. Și mă irita în asemenea hal, încît simțeam cum mi se întoarce stomacul pe dos, iar eu, ușezat în fața oglinzii, vedeam cum mi se întinde paloarea pe obraji. În viața mea nu mi se mai întîmplase o poveste așît de cumplită. Să vorbesc, nu mă încumetam, nu de alta... Pe scurt, mă străduiam să las impresia că mestec... Am început să nădușesc și, deodată, mi s-a făcut

atît de rău, încît, nedîndu-mi seama ce fac, am zbughît-o afară din sufragerie, fără să scot o vorbă, şi, mai-mai să scot din ţîlîni uşa bucătăriei, m-am repezit cu disperare pe palier, unde amfitrionul mă găsiră aplecat peste balustradă, nu ca musafir, ci ca un membru al familiei, care se comportă cît se poate de degajat, ca la el acasă. Pentru un musafir, era prea îngrozitor ceea ce îmi îngăduiam... Iar de jos din curte, doi purceluşi se uîtau la mine cu ochi recunoscători şi, încet-încet, căzu peste ei, printre altele, şi firul de aur din părul drăgălaşei domnişoare Marketa...

Peste puţin timp, văzînd cît sînt de palid şi cum tremur din tot corpul, domnul Banzet m-a condus înapoi în casă, unde m-a întins în pat, asigurîndu-mă că mîloasa Marketa leşinase speriată de boala mea...

— Acum îmi aduc aminte, a ţinut să mai spună domnul Tenkrat, încheindu-şi povestirea despre prînzul festiv, cum suna rugăciunea aceea : „Sfinte, Dumnezeuule, părinte creşc, binecuvîntează aceste dururi, pe care le vom primi din mina ta...”

VII

PRIMA PLIMBARE A DOMNULUI TENKRAT CU DOMNUL BANZET, DUPĂ TREI SAPTĂMÎNI DE SUFERINŢĂ, DATÎND DE LA PRÎNZUL FESTIV

— Nici nu ştii cît sînt de bucuros, scumpul meu convalescent, că poţi iar să ieşi la aer curat. Cum ? Statul în pat începuse să te plîclisească de moarte ?

Te cred, bunul meu prieten, dar a fost un caz de forță majoră, ai avut absolută nevoie de liniște și odihnă, așa cum ai nevoie de aerul pe care-l respiri. Cum? Nu ești lămurit dacă ai beneficiat de liniștea necesară, de vreme ce rudele mele te-au vizitat și s-au interesat de sănătatea dumitale?

Păi vezi, scumpul meu convalescent, tocmai de aici poți trage concluzia în ce măsură le-ai cucerit inima, da, da, din felul în care s-au îngrijit de liniștea și sănătatea dumitale... Cum!? ! Dumneata pretinzi că erai sănătos tu chiar a doua zi după prînzul acela festiv?

Nicidecum, scumpe coleg, nu erai deloc sănătos, de vreme ce aveai catar stomacal. Cum? N-ai avut catar stomacal? Cum poți să spui așa ceva, bunul meu prieten? Ai avut, de vreme ce ți s-a făcut rău după consumarea unor mîncăruri consistente. E știut că cel ce vomită după consumul de mîncăruri consistente are stomacul deranjat.

Cum? Să nu-ți mai aduc aminte de povestea asta că ți se întoarce stomacul pe dos? Păi vezi, scumpul meu convalescent, că am dreptate cînd spun că stomacul dumitale nu-l nici acum complet restabilit, de vreme ce numai simpla aluzia la mîncărurile consistente are darul să te indispună? Cum? Catarul acela stomacal l-am decis noi după ce ne-am consultat cu doamna Krathauer, deși nu era adevărat?

Bunul meu prieten pe cale de însănătoșire, să știi de la mine că doamna Krathauer e o femeie minunată care se pricepe la toate. Își dă seama imediat, mai bine decît cel mai bun medic, ce cui îi lipsește și, crede-mă, aici în oraș sînt multe familii de cea mai bună condiție, care l se adresează ei cu toată încrederea și, te rog să mă crezi, numai datorită excelentei îngrijiri de care te-ai bucurat din partea ei poți astăzi să ieși cu mine pentru prima oară la plimbare, după trei săptămîni de zăcut

în pat. Cum ? Îi mulțumești, dar susții că a turnat în dumneata atâtea fierturi, încât abia după trei săptămîni te simți mai bine.

Scumpul meu convalescent și iubite domnule Tenkrat, nici nu știi cît ne-am gîndit cu toții la mijloacele care ar fi putut să-ți ajute, cîte ceasuri am stat și am chibzuit la noi acasă ca, în cele din urmă, să-i spunem ce fel de ceaiuri să-ți fiarbă.

— Să-i dăm să bea ceai de cuișoare, ne-am înțeles în consiliul de familie ; și ai băut ceai de cuișoare.

Văzînd că nu ajută, ne-am adunat din nou și ne-am sfătuit.

— Să-i dăm să bea fiertură de fierea-pămîntului, a propus Marketa. Și ți-am dat să bei fiertură de fierea-pămîntului. Dar tot fără nici un efect.

— Ce părere aveți de o fiertură de salvie amestecată cu trifoi încins ? a propus soția mea. Binene, am zis noi, și dumneata ai băut și această fiertură. Dar tot fără nici un efect.

Nici nu știi ce năzdrăvăanii ai făcut.

Ai sărit din pat ca fript și a trebuit ca noi toți, împreună cu doamna Kralhauer, să te ținem zdravăn, nu de alta, dar mereu voiai să pleci, spunînd că n-ai nimic, da, la un moment dat ai vrut să te îmbraci și, la împotrivirea noastră, ai început să injuri și să blestemi. Da, băiete, să blestemi ! Am fost siliți să-ți ascundem hainele și ghetele, căci altfel ai fi săvîrșit, cu siguranță, un act nesăbuit.

Pe urmă te-ai apucat să strigi în gura mare că ți-e foame. Cum ? Dumneata prelinzi că n-ai avut încotro și a trebuit să strigi, de vreme ce primeai zi de zi doar o cană de supă, o chiflă și două ouă moi ?

Scumpe domnule Tenkrat, bunul meu prieten pe cale de însănătoșire ! În cazul catarului stomacal, leacul cel

mai bun e regimul alimentar. Da, dicta ! Cum ? Dumneata n-ai avut nici un calar stomacal și numai mătușa mea ți-a strical stomacul cu poșirca ei ? Îmi pare rău de ce, spui, scumpe prieten, dar eu te iert, fiindcă știu că toți convalescenții sînt nerăbdători și nici unul dintre ei nu vrea să recunoască sacrificiul și abnegația celor ce-i îngrijesc...

Cum ? Sacrificiul a fost din partea dumitale ? Iar noi ți-am violat voința, silindu-te să înghiți, linguriță cu linguriță, fierturi de mușcel, de salvie cu trifoi încins și fierca-pămîntului ? Prietene pe cale de a te însănătoși ! Oricărui bolnav i se pare că medicul îi violează voința, silindu-l să respecte tratamentul prescris de el. Cum ? De ce, la cererea dumitale, n-am chemat un doctor ? E cît se poate de simplu. Pentru că n-am vrut să se mai bucure nimeni de însănătoșirea dumitale, în afară de noi. Ziua de azi e o adevărată sărbătoare pentru întreaga noastră familie, ba, mai mult, aș putea spune că e o sărbătoare pentru întregul oraș. În fiecare seară domnii de la Coroana s-au interesat de sănătatea dumitale — domnul pretor, domnul decan al bisericii, directorul școlii, primarul și, pot să-ți destăinui, cu toată discreția, că ceea ce înghițitul bucăților de gheață a venit direct din partea domnului pretor.

Cum ? Așa ceva nu i-ai dori nici celui mai mare dușman ? Prea scumpe domnule Tenkrat ! Cum poți vorbi așa ?!! Nici nu știi cîți bolnavi i-au considerat pînă acum pe medici drept dușmanii lor cei mai înraii, dar n-ai ce-i face, leacul e amar, în schimb te face bine.

Să le transmit tuturor mulțumirile dumitale, pentru aceste manifestări de prietenie ? Cu plăcere. Se înțelege de la sine că o să le transmit, și îndeosebi unci anumite persoane care se va bucura cel mai mult să audă cuvintele dumitale prietenoase. Cum ? Nu știi despre cine-i vorba ?

Pot să-ți împărtășesc că în tot orașul sînt multe persoane care s-au înrîstat auzind de boala dumitale, dar cea mai îndurerată a fost o fată tină și frumoasă, care ziua și noaptea a vegheat în plîsete și rugăciuni, închinându-se preasfintei născătoare de Dumnezeu, să pună pentru dumneata o vorbă bună pe lângă tronul ceresc, și cu vorba ei sfîntă și plină de putere, să-ți aducă binecuvîntarea și grabnica însănătoșire. În fiecare zi s-a dus la biserică și, îngenuncheată în fața altarului, a invocat-o pe Sfînta fecioară, cu rugăciunea de a te vedea iarăși sănătos și bine dispus... Într-adevăr, s-a petrecut o minune ? Scumpul meu convalescent, să știi de la mine, că numai datorită acestei copile inocente, a stăruinței în rugăciunea ei și, firește, a îngrijirii noastre nepreocupate, s-a produs această minune.

Da, Marketa noastră a fost aceea care, zi de zi, îngenuncheată în fața altarului Sfintei Fecioare din Boleslav, a invocat cerul, rugîndu-se pentru însănătoșirea dumitale ! Cum ? Ți-ai dat seama numaidecît de acest lucru ? Și asta o știu, căci pe toate mi le-a spus doamna Krathauer. În nopțile cu febră, cînd te zbăteau în patul dumitale, te auzea cum o strigai mereu pe Marketa. O, Marketa, Marketa ! așa strigai. Cum ? În felul ăsta te simțezi mai ușurat ? Da, scumpul meu băiat, meritul cel mai mare pentru însănătoșirea dumitale îl are ea, nu noi.

Îi mulțumești pentru tot ce-a făcut ? O să-i transmit, sigur c-o să-l transmit, și nîl nu știi ce bucurie o să-i facă mulțumirile dumitale ! Ca să zic așa, ea a fost îngurul dumitale păzitor. Prezența ei a avut darul întotdeauna să te legene, să-ți aline suferința și să te adormă într-un somn întăritor. De cîte ori apărea, însoțită, firește, de doamna Krathauer, dumneata adormeau într-o clipită, și pe chipul dumitale se înfiripa un zîmbet de fericire. Sînt în stare să parlez că și în somn simțeau pre-

nența ei binefăcătoare și că o visai în fiecare seară. Într-adevăr, o visai mereu ? Ah, cât de fericită va fi când îi vei spune acest lucru !

Da, scumpul meu băiat, în definitiv de ce am păstra acest lucru ca pe o taină, și de ce n-am face-o fericită, răsplătind-o într-un mod atât de delicat pentru dragostea ei neîarmurită cu care te-a îngrijit în timpul bolii ? Mda, și-acum, am pentru dumneata o veste îmbucurătoare. Da, pentru seara asta îți pregătim o mică surpriză. Doamna Krathauer organizează, în cinstea însănătoșirii duminicilor, o seară festivă, prietenească, la care va participa întreaga noastră familie. Cum ? Îți bate inima de fericire ? Da, băiete, te înțeleg ! Și știu ce înseamnă asta. Căci vine și Marketa noastră cu inimioara ei bătând de bucurie, hé, hé ! Așa, și-acum mă reped un pic pînă acasă să mai aranjez cîte ceva și sper că vei fi atât de bun să mă aștepti cîteva clipe, pînă mă întorc. Între timp, te las în paza Domnului, scumpul meu băiat : îndată sînt înapoi..

Și-acum o să-ți povestesc, mi-a spus domnul Tenkrat, aprinzîndu-și un alt trabuc, ce am făcut după ce domnul Banzet a intrat în pasaj...

VII

AM FUGIT DE SUB DRAPEL..:

— Cînd pașii domnului Banzet au început să răsune greoi pe treptele de lemn ale pasajului, mi-am analizat la iuteală starea mea sufletească. Mă simțeam ca ostașul

care, nemaiputînd suporta tirania superiorilor săi, fuge din post, părăsește batalionul și o ia la sănătoasa. Așa și eu, decis să fac acest lucru, m-am întors din drum și cu pași grăbiți am luat-o după colț, uitîndu-mă foarte circumspect înapoi, să văd dacă nu iese cumva domnul Banzet din casa lui. Asigurîndu-mă, din goană, că deocamdată nu mă amenință nici o primejdie din acea direcție, am cotit-o repede pe strada Spiritului și, neținînd seama de privirile trecătorilor, am început să gonesc într-un ritm din ce în ce mai rapid. Directorul școlii tocmai se uita pe fereastră în timp ce eu alergam în sus pe strada Spiritului, și deodată l-am auzit strigînd fără încetare, în urma mea :

— Sănătos, prietene, sănătos ?

Din strada Spiritului am ajuns, dintr-un salt, în strada Sfîntul Prokopie, doborînd cu acest prilej un puști care se încurcase în drumul meu, și de acolo am fugit pînă în vîrfurile dealului, unde, oprindu-mă cu sufletul la gură, mi-am aruncat o privire asupra împrejurimilor. La capătul străzii Sfîntul Prokopie am zărit un pîlc de oameni, care arătau cu mina spre mine, iritați, de bună seamă, de gaîopul meu pe o stradă atît de liniștită. Unii alergau spre locul în care mă oprisem. Așa stînd lucrurile, n-am mai stat pe gînduri, am rupt-o la fugă spre păduricea de la poalele dealului și, fără să mai țin seama de condițiile de teren, îmi croiam drum prin lanul înalt de secară... În pădurice, strecurîndu-mă prin desigurii, îmi deschideam drum printre tufe de mure și zmeură, împins de strădania de a goni mereu înainte, spre a nu mai vedea în urma mea blestematul oraș N.

În cele din urmă am ajuns la șoseaua ce ducea spre codrul adînci al Leșinei. M-am oprit pentru o clipă ca să-mi trag sufletul și să ascult dacă nu cumva aleargă

cineva după mine, apoi, punindu-mi o batistă la gură, așa cum i-am văzut făcând pe concurenții în întrecerile sportive, am pornit din nou la drum, fugind cam o jumătate de oră, într-un ritm moderat, de pe o colină pe alta, când la vale, când la deal, și când în preajma șoselei au prins să freacă coroanele primilor stejari din codrii Leșinei, m-am prăvălit în iarbă, la umbra arborilor seculari.

Acum, dacă vrei, poți scrie, pentru cititorii cărora le place descrierea naturii, următoarele: Ridicându-mă peste puțin timp și cercetind cu ochi strategic peisajul, am constatat că era tăiat, de păduri și de fișile ogoarelor, în patru părți neuniforme. Pădurile, înnegrindu-se în fișii lungi peste pământul verde al luncilor și al lanurilor aurite, imprumutau peisajului imaginea unui cap tuns eiurea, de un frizer neîndemnat, care-i lăsase pe ceafă niște „scări” caraghioase. Și, printre aceste fișii de culoare neagră și aurie, eclipea de albeață conturul satului din care turlele bisericii, eidoma unor degete rășchirate, se înălțau privind spre cerul senin, de unde soarele unei splendide după-amiezi de vară își arunca lumina strălucitoare peste acoperișurile roșii ale noilor căsuțe clădite după pîrjolul incendiului, iar razele lui sclipitoare se răsfîrgeau cu nuanța albastrie a cerului pe luciul celor cîtava eleștee, care, de acolo, de unde mă aflam, aveau senzația că mă privesc cu ochii azurii al încîntătorului peisaj.

La asta se cuvine să mai adaug că o ușoară adiere de vînt, care nu poate lipsi din nici o povestire, aducea spre mine, din adîncul pădurii de stejar, acel iz de tanin și de pămînt în descompunere care are darul să-l înalțe pe om și să-l stîrnească bună dispoziție.

Peisajul încîntător, mirosul acela nemaipomenit, bolte senină a cerului, lumina strălucitoare a după-amiezii de

vară, liniștea aceea binecuvîntată și sentimentul libertății au avut asupra mea un efect atît de binefăcător, încît nu mi-am putut stăpîni un zîmbet de fericire și să nu ameninț ștrengărește cu pumnul în direcția blestematului oreș N.

Pe urmă m-am întins din nou, în vole, în larba aceea aromată, lăsîndu-mă pradă unor gînduri foarte plăcute, întrebîndu-mă, de pildă, cam ce ochi o fi făcut simpaticul domn Banzet cînd, leșind din pasaj, nu m-a văzut pe trotuar. Cum și-a întors în jur privirea lui cercetătoare, cum a clătlnat din cap descumpănit, și cum a luat-o iute la plciior, șoptindu-și în sinea lui : „O fi poate după colț“ — pe urmă, ajungînd în colț cu strada Spiritului, și nevăzîndu-mă, clatină din nou din cap, total nedumerit, și se uită disperat în jurul lui...

Asemenea reflecții face, de bună seamă, orice dezertor care fuge din armată părăsindu-și postul. Se întrebă : Ce-or fi zis oare cînd au venit în fața gheretei, să mă schimbe, și nu m-au găsit ?

Caporalul holbează ochii cît cepele și răcnește cît îl ține gura :

— *Wo ist der Esel ?**

— *Der Esel ist nicht da !*** răspunde santinela care urmează să-l schimbe.

Și pe urmă ce vesella îl cuprinde pe dezertor, amintindu-și că pa caporal îl apucă toate furiile, majurul vrea să-l bage la răcoare pe caporal, cadetul injură de mama focului, ofițerul l-a și trimis pe caporal la răcoare, căpitantul îi amenință pe toți că-l împușcă și urlă, și se răsteste la cadet spunîndu-i că de mult trebuia să citească în ochii acelui flăcău că are de gînd să fugă, cercetări,

---

* Unde-l măgarul ? (germ.).

** Măgarul nu-l aici ! (germ.).

urmăriri — și în timpul asta dezertorul, cufundat în aceste amintiri, zîmbește fericit, tolănindu-se în tihnă pe iarbă sau într-un lan de griu...

Pe neașteptate însă dezertorul se sperie, și îl cuprinde teama că va fi prins și băgat la răcoare...

Ei bine, această teamă m-a cuprins, deodată, și pe mine. Domnul Banzet, mi-am continuat eu reflecțiile mele, negăsindu-mă în colțul străzii, se duce acasă la mine, cu speranța că de atîta așteptat în stradă mi s-a făcut rău și zac în pat. Doamna Krathauer îi dă însă de veste că nu sînt acasă și nu zac în pat.

Și, cu noi speranțe, domnul Banzet se duce să mă caute la Coroana, spunîndu-și în sinea lui: „Cine știe, poate n-a auzit cînd i-am spus să mă aștepte pe trotuar”.

Și s-a dus domnul Banzet, cu noi speranțe, să mă caute la Coroana:

— Cum? Domnul Tenkrat a fost aici, pentru ultima oară, acum trei săptămîni? izbucnesc din el cuvintele cu indignare; poate te înșeli, prietene? !...

— N-a fost aici!, îi răspunde categoric ospătarul. „În cazul asta s-a dus cu siguranță la directorul școlii”, își spune în sinea lui bunul și blajinul domn Banzet; da, desigur, a dat colțul în strada Spiritului, domnul director se uita, probabil, pe fereastră și l-a poftit sus la el.

Și parcă-l și aude pe domnul Banzet, în casa domnului director al școlii, strigînd în culmea deznădejdi:

— Cum? L-ai văzut alergînd în sus, pe strada Spiritului, ca ieșit din minți? Să fi innebunit? Sfinte Dumnezeu, la ce încercare grea mă supui! Ce mai, pentru scumpa noastră Marketa asta va fi lovitura de moarte!

Așadar, bunul domn Banzet a și descoperit o urmă. Și întreabă pe unde am fugit și încotro, și află că din strada Spiritului am cotit-o pe strada Sfîntului Prokople și, de-acolo, în sus, pe colina ce domină orașul.

Da, așa e, chibzuiam eu în sinea mea, și pe urmă o să pornească, băiete, pe urmele tale, ca să te prindă, și, de aceea, nu ți-e îngăduit să mai pierzi nici o frîntură de secundă, și să cauți să te pierzi cît mai departe de acest oraș...

M-am ridicat iute din iarbă și am pornit din nou într-un galop nebun, pe care apoi l-am temperat într-un mers rapid, pe șoseaua bătătorită ca o arie de treierat. Prin gînd nu-mi mai trecea acum nimic altceva decît să parcurg un număr cît mai mare de kilometri, care să mă îndepărteze, cît mai mult cu putință, de blestematul oraș N. Și cu cîtă bucurie urmăream bornele kilometrice care îmi umpleau inima de fericire, cînd din mersul acela rapid surprindeam, cioplite în piatră, cifrele : 9.1, 9.2, 9.3, 9.4, 9.5, 9.6, 9.7, 9.8, 9.9, 10 km și apoi, din nou, mai departe : 10.1, 10.2, 10.3, 10.4, pînă la 10.9, — 11 km, și tot așa, pășeam mereu înainte, iute și fără răgaz și fiecare de zece ori o sută de metri făcea să se cuibărească în sufletul meu credința tot mai mare în izbînda mea, și mă simțeam ca alergătorul de cursă lungă, care bănuiește că adversarul lui se află departe în urmă, ca un tîlhar care, uitîndu-se înapoi, nu mai vede nici urmă de jandarmi...

Și, amețit de fulgerările borneilor kilometrice, nu mai conteneam să merg, străbătînd păduri, ogoare, sate și iar păduri, numărînd mereu : 15.6, 15.7, 15.8, 15.9, — 16 km, 16.1, 16.2, pînă la 17 km și din nou 17.1 și așa mai departe.

Între timp, peste peisaj începuse să se lase înserarea. Și odată cu această înserare, atît de des zugrăvită de literații noștri, s-au făcut simțite, în afara frumoseilor impresii, foamea și oboseala, o foame cumplită și o oboseală încîntătoare.

:Din fericire, treceam tocmai printr-un sat și mi-am început pasul.

Înoptezi aici, la han, te hrănești bine ca să-ți înprospătezi forțele, și dimineața pornești mai departe...

La întrebarea mea, un moș tare cumsecade, pe care l-am întâlnit chiar la marginea satului, mi-a spus că hanul cel mai bun e La grănicerul.

Acest han și-a câștigat curînd simpatia mea, așa zice chiar în clipa în care mi-au fost puși în față niște excelenți cîrnați cu varză, care, cîstit vorbind, i-am găsit mult mai buni decît cei de la faimosul restaurant al hotelului Coroana.

Cîrciuma hanului era foarte plăcută și intimă, autenticul tip de cîrciumă sătească în care, în loc de ziare, atîrnă în cui un calendar, pe care, răsfoindu-l, cititorul își îmbogățește experiența despre viață cu vrednica imaginație a hîtrului hangiu și a familiei acestuia, căci, într-adevăr, însemnările scurte, dar pline de sevă, scrise cu atia vervă de hangiu, sînt mult mai amuzante decît plicticoasele baliverne cuprinse în calendar.

M-a amuzat cercetarea acestor însemnări, așa că m-am distrat de minune, sorbind, din cînd în cînd, din excelența bere și folosind scobitorile aflate la discreție, ca un om cît se poate de mulțumit, ce și scurtează procesul digestiei, fără nervi, printr-o lectură agreabilă și instructivă.

Unele însemnări au avut darul să-mi stîrnească rîsul. Ca, de pildă, această însemnare, la prima vedere, inocentă :

„Sosit vinul. Azi 4 iunie am primit cei 50 de litri de vin comandați. Azi 5 iunie am vîndut 50 de litri de vin cîrcummarului din Zahonice, iar restul de 50 i-am depus în pluița mea... Tot azi, nevastă-mea a născut doi gemeni”...

Insemnarea aceasta m-a înveselit atât de mult, încît mi-am pus întrebarea : Oare de cîte ori în viață un om aflat în situația cea mai mizeră e, în stare să se înveselească așa, din senin, și să uite cu desăvîrșire de toate, de o primejdie care a încetat să mai existe, sau de o primejdie care, poate, abia îl așteaptă ?

Hangiul își dădea și el toată osteneala spre a mă face să fiu cît mai vesel, căci zîmbea cu o amabilitate și cu o bunăvoință de-a dreptul uluitoare încît, pe cîntecul meu, putea fi luat drept cel mai fericit om de pe lume, ori drept un bufon oarecare, la o curte domnească din Evul Mediu.

De cîte ori își făcea apariția la masa mea, pe care, ajutat de soția sa, o așternuse frumôs cu o față de masă albă, arbora o mină veselă, nespus de grotescă, și ce mi se părea mai grozav era că acest zîmbet caracteristic, de care vorbeam, nu se risipea de pe chipul lui nici atunci cînd îmi punea în față halba de bere, sau cînd îmi aprindea, cu cea mai mare bunăvoință, trabucul...

Zîmbetul acesta avea un efect binefăcător și asupra mea. Zîmbeam și eu binevoitor, și în inima mea începea să se instaleze și să se statornicească sentimentul deplinei siguranțe. Sentiment căruia i-am dat ghes, apucîndu-mă să bat cu degetele în masa deasupra căreia era atîrnată lampa de gaz ; și mă gîndeam cum mîine, odihnit după fructuosul marș de azi, voi porni vesel mai departe, pînă voi ajunge undeva, la o stație de cale ferată de unde voi pleca, apoi, la Praga ! Ura ! Trăiască libertatea ! Să plec, cît mai departe, cu orice preț !...

Și, deodată, în timp ce mă lăsam pradă acestor reflecții, se deschise ușa...

— Ce-i cu dumneata ? m-am speriat, căci în clipa aceea domnul Tenkrat se făcuse alb ca varul.

— Ce să fie ? Nimic, a zîmbit domnul Tenkrat înfiorător. Absolut nimic. Azi trebuie să vă mai spun doar atît, că în pragul uşii şi-au făcut apariţia domnul Banzet, Marketa, domnul director şcolar şi încă un bărbat necunoscut... Restul vi-l spun mîine, căci amintirea acestui moment m-a scos din sărite... Fiţi, vă rog, atît de bun şi daţi-mi un pahar cu apă...

După plecarea domnului Tenkrat am şters titlul acestei istorisiri : *Expunerile domnului Banzet*, şi le-am înlocuit cu titlul : *Suferinţele domnului Tenkrat*.

IX

DEZERTORUL SURPRINS ÎNTREPRINDE O ÎNDRAZNEAŢĂ TENTATIVĂ DE EVADARE.

— Nu e cazul să mai menţionez, şi-a început a doua zi istorisirea sa domnul Tenkrat, că apariţia acelor persoane a avut asupra mea un efect foarte nefast. Eram încremenit, nicidecum uimit, încremenit în adevăratul sens al cuvîntului, astfel că picioarele mele încremenite au refuzat să mai dea ascultare îndemnurilor mele. În felui ăsta n-am putut să fug, sărînd pe fereastra deschisă, care se afla chiar în spatele mesei mele. În cele din urmă m-am ridicat de pe scaun, dar nici să mă clintesc din loc n-am fost în stare, în ciuda faptului că m-au îmbrăţişat şi m-au sărutat pe rînd, unul cîte unul. Mai întîi m-a îmbrăţişat drăgălaşa domnişoară Marketa, sălbatic ca un copiluş zbur-

dealtă și neastimpărat, pe urmă, părintește și cu toată gravitatea, domnul Banzet, apoi prietenește directorul școlii ; numai străinul acela necunoscut a stat drept ca o luminare în dreptul ușii și o clipă nu m-a scăpat din ochi.

Toate aceste manifestări de adâncă afecțiune s-au produs în cea mai desăvârșită liniște. Nimeni n-a suflat o vorbă. Manifestările mai sonore au fost impulsionate apoi de domnișoara Marketa care, izbucnind pe neașteptate într-un hohot de plîns nestăvilit, a spus :

— Cît sînt de fericită că am izbutit să vă găsim !

Iar domnul Banzet, stînd țeapăn în fața mea, mi-a strîns încă o dată mîna, oftînd :

— Slavă Domnului că ești, că ești, că ești..

După care, domnul director școlar a exclamat :

— Ce ți-a venit, domnule, ce ți-a venit, ce ți-a venit așa deodată ?

În fine, după ce m-am lăsat cu fundul pe leviță, deoarece nu mă mai țineau picioarele, s-au așezat cu toții în jurul meu și domnul Banzet a început :

— Scumpul meu băiat, nici nu știi cîtă bătaie de cap am avut pînă să te găsim, da, a trebuit să angajăm o trăsură ; picioarele mele sînt zdruncinate de atîta hureducă, iar genunchii ca de gelatină, da, fiul meu drag și scump. Numai Dumnezeu știe ce anume te-a îndrumat să dispari în chip atît de neașteptat, și mulțumește-î, te rog, domnului director, aici de față, pentru faptul de a ne fi condus pe urma cea bună, și dumnealui de colo, din pragul ușii, hangul de pe colina orașelului nostru, care te-a văzut, scumpul meu prieten, alergînd pe șoseaua ce tăia crîngul de la poalele dealului. În toate satele am întrebat de dumneata, și cîte nu ne-a fost dat să auzim din gura oamenilor : „Păi da, zăpăcitul a gonit pe aici

azi după-amiază, așa cum gonește cizmarul când se întoarce de la iarmaroc ca să nu-l prindă musterii". Întocmai așa au spus...

Hai, nu mai plînge, o mîngîia domnul Banzet pe drăgălașa Marketa care nu mai contenea să plîngă cu suspine și printre sughituri să spună :

„Toate s-au așezat cu bine, și cu ajutorul Domnului o să fie iar bine... dea Domnul !...”

Da, scumpul meu domn Tenkrat, dumneata nu-ți poți închipui prin cîte a trecut blata mea fiică, Marketa. De îndată ce a auzit că dumitale ți-a dat prin minte să ieși din oraș cu pas grăbit, servitoarea noastră a trebuit să dea fuga imediat la farmacie după oțet aromat, cu care i-am frecat templele pînă cînd și-a revenit, și care crezi dumneata că au fost primele ei cuvinte după ce am readus-o în simțiri :

„Eu... eu l-am văzut în leșin... pe... pe domnul Tenkrat...”

Da, așa a spus, și nu ne-a mai lăsat în pace pînă n-am luat-o cu noi în trăsură :

„Trebuie să fiu de față, a spus ea (ei hai, fetiço, nu mai roși) atunci cînd, cu ajutorul lui Dumnezeu, îl vom găsi pe domnul Tenkrat viu și nevătămat, căci de trăit trăiește, fiindcă așa îmi spune mie inima mea”...

Da, scumpul meu prieten, atît de poetic s-a exprimat mîltitica, și în clipa următoare am pornit la drum și iată, te-am regăsit, scumpul nostru pacient... Cum ? Zici că ești sănătos ?... Da asta nu ne îndoim — și ne bucurăm, scumpul nostru domn Tenkrat, că te-am găsit vesel la un pahar de bere, cu fața îngîndurată, și că te vom duce frumusețea înăpoi acasă... Călușii o să tropăie din copitele

lor potcovite, iar noi, împreună cu scumpul nostru coleg, o să plecăm înapoi spre casă, mulțumiți și fericiți că pacientul... Cum ? Ne-ai mai spus o dată că ești sănătos ? O, da, desigur, de altfel eu nici nu pretind că ești bolnav, dar, mă rog, îți place să fii îngîndurat, și în această îngîndurare, frămîntat de cine știe ce necaz, nici nu ți-ai dat seama că te îndepărtezi de orașul nostru drag. Da, ai mers mereu înainte, uitînd de tot ce se petrece în jurul dumitale, nu-i așa, domnule director ?

— Da, a răspuns acesta, numai așa poate fi explicată întreaga atitudine a domnului Tenkrat.

— Da, s-a grăbit să intervină domnul Banzet, abordînd o mină ce trăda oarecum descumpănirea — am făcut o mare prostie. Da, o mare prostie. Nu trebuia s-o luăm cu noi pe Marketa, căci mîine dimineață o să vuiască tot orașul că Marketa a plecat să-l caute pe domnul Tenkrat, da, scumpul meu, că a plecat să te caute pe dumneata, și faptul în sine va părea suspect, iar birfelile...

— Căroră eu le voi pune capăt într-un mod radical, i-am curmat vorba domnului Banzet, pe un ton foarte energic.

— Cum ? Dumneata ai vrea ?... a exclamat bucuros domnul Banzet. Ați auzit, domnule director, Marketa...

Și pînă să mă dezmeticesc, Marketa zăcea în brațele mele, plîngînd de fericire.

— Și dumneata ce-ai făcut ? am întrebat eu.

Domnul Tenkrat s-a ridicat de pe canapea și, furios la cuime, începu să bată odala în lung și-n lat, ștergîndu-și sudoarea de pe frunte.

— Eu, mi-a răspuns după un timp de tăcere, m-am lăsat condus ca un mieluşel și instalat în trăsură, unde

stăteam ca o stană de platră, avînd pe umeri căpșorul drăgălașei Marketa, pe un genunchi mina protectoare a domnului Banzet, iar pe celălalt mina mîngîietoare a domnului director școliar, gest prin care amîndoi își dădeau în vileag bucuria lor nețărmurită, în timp ce eu îmi frămîntam mintea întrebîndu-mă cum să procedez ca să pot scăpa din această impresurare.

Trăsura aluneca repede pe șoseaua dreaptă și nu-și încetini viteza decît atunci cînd începu să urce în pantă, moment folosit de mine pentru a mă încumeta la o faptă cutezătoare. Scuturîndu-mă din răspuțeri, cu o forță de leu, m-am descotorosit de drăgălașa Marketa, de domnul Banzet și de directorul școlii și, scoțînd din țîțini portiera trăsuri, am dispărut, printr-un salt uriaș, în pădure și am rupt-o la fugă spre adîncul ei, alergînd mereu înainte, fără să mai țin seama de strigătele ce mă urmăreau.

Auzeam în spatele meu : „Prindeți-l ! Ajutor ! Puneți mina pe el ! Pentru numele lui Dumnezeu, prindeți-l !” Iar eu goneam în beznă umbrelor nocturne, printre tufișuri și hățîșuri, croindu-mi drum mereu înainte, în dorința mea oarbă de a mă salva...

Celelalte întîmplări le știți, poate, bunui meu prieten ! V-am mai povestit cum, spre dimineață, am adormit într-un luminis și, după ce a răsărit soarele, am mers mai departe prin pădure, îndreptîndu-mă spre satul cel mai apropiat, de unde mai erau pînă la gară doar trei sferturi de oră de drum. După-amiază, la orele șase, mă aflam la Praga... Și cu asta am încheiat istorisirea mea, iar acum ne putem duce undeva să ne improspătăm forțele, căci amintirea celor pățite de mine în ultimele zile are darul să mă scoată din sărite și să mă facă să devin plăpînd...

Ne-am dus, deci, și ne-am înfundat într-o vinărie și, la despărțire, domnul Tenkrat mi-a făgăduit să-mi facă o nouă vizită, a doua zi...

X

CATASTROFA

În ziua următoare însă domnul Tenkrat n-a mai venit. Pe urmă a trecut o săptămână încheiată de la ultima noastră convorbire și dumnealui tot nu s-a ținut de cuvânt cu vizita pe care mi-o promisese.

Așa stînd lucrurile, vrînd să mă conving dacă nu cumva s-a îmbolnăvit, m-am dus eu să-i fac o vizită și, spre marea mea uimire, gazda lui mi-a furnizat o știre uluitoare :

— Sînt exact cinci zile, a încaput proprietăreasa, de cînd domnul Tenkrat mi-a plătit chiria pe o lună înainte, după care a plecat cu un domn mai în vîrstă, spunîndu-mi să închiriez liniștită camera altcuiva, căci el cu greu se va mai întoarce vreodată la Praga. Poftiți să vedeți, e o cameră frumoasă, luminoasă, intrarea separată, chela imobilului la dispoziția dumneavoastră...

— Iertați-mă că vă întrerup, i-am curmat eu vorba, dar nu știți cumva cum îl chema pe domnul acela cu care a plecat ?

— Un moment, stați să-mi aduc aminte. Era un nume tare ciudat. Îmi stă pe limbă... Îndată vi-l spun... Domnul acela s-a luat la hartă cu domnul Tenkrat și, la un moment dat, domnul Tenkrat a izbucnit în gura mare, spunînd :

„Bine, atunci **facă-se voia Domnului**“. Stați puțin să-mi aduc aminte cum îl chema pe domnul acela... Da, acum îmi amintesc, îl chema ca pe circiumarul de peste drum de tribunal, când mai locuiam încă la Nusle și ne duceam la el după bere : Banzet îl chema, așa-i spunea domnul Tenkrat : **Domnule Banzet !** Dar să nu vă închipuiți, stimate domn, că eu trag cu urechea și ascult din spatele ușii, nu, dumnealor s-au certat și au răcnit de s-a auzit pînă în stradă, dar când au plecat, aveau amîndoi ochii roșii, de parcă ar fi plîns... Camera, să știți, e frumoasă, luminoasă, intrarea separată, cheia imobilului la dispoziția dumneavoastră, dacă doriți s-o vedeți, poftiți, cu cea mai mare plăcere...

Au mai trecut de atunci alte patru săptămîni de cînd domnul Tenkrat n-a mai dat nici un semn de viață. Dar iată că, într-o bună zi, odată cu poșta obișnuită, am primit următorul anunț :

MARKETA BANZETOVA
și
JAN TENKRAT
își permit să aducă la cunoștință
unirea lor prin sfînta cununie
a cărei binecuvîntare a fost săvîrșită
în ziua de 18 august
la biserica Sfintei Fecioare
din orașul N...

Sper că nu e cazul să mai adaug nimic, orice comentariu fiind de prisos... Și cu asta închei, aducîndu-mi mereu aminte de zîmbetul trist al domnului Tenkrat, al acestui biet om, care poate servi drept prototip al **adevăratului caracter slav...**

REVELIONUL ABSTINENȚILOR

Nu știu cum se face că președintele asociației abstinenților Voráček, vicepreședintele ei Beck și secretarul Mašek luaseră hotărîrea să serbeze și ei Revelionul, firește, într-un mod foarte demn, așa cum impun interesele și semnificația acestei asociații. Mei tîrzu s-a povestit că se făcuse un apel direct la toți membrii societății, cerîndu-li-se să iasă în stradă și să propovăduiască nobila idee a mișcării abstinenților.

Astăzi, ce-i drept, membrii asociației tăgăduiesc acest lucru, dar în procesul-verbal al poliției, întocmit cu cei trei abstinenți la direcția generală, stă scris, negru pe alb, că Incriminații declară textual că, animați de nobila dorință de a răspîndi ideile lor pur nealcoolice, au ieșit seara în stradă, pentru ca în decursul întregii nopți de Revelion să fle apostolii unui asemenea slogan de culturalizare în masă, cum e abstinența alcoolică.

De aceea, chiar din clipa în care au ieșit în stradă, domnul președinte Voráček l-a acostat, cu toată gravitatea, pe cel mai apropiat gardian de poliție, cerîndu-i să fie atît de amabil și să-i spună unde i-ar putea găsi pe bețivii cei mai înrăiți. Asta se întîmpla pe la orele șase seara.

Gardianul s-a uitat la el disprețuitor și i-a spus :

— Mă miră că nu vă e rușine să vă îmbătați criță, de dimineața.

— Vă rog să-mi permiteți, dar eu...

— N_u permit nimic, o singură vorbă dacă mai aud, mergeți cu mine.

— În cazul ăsta vă mulțumesc.

— Vă spun pentru ultima oară, băgați-vă mințile în cap.

Așa stînd lucrurile, abstenenții noștri porniră mai departe întristați, iar în colțul străzii Żitna surprinseră doi bărbați care, împleticindu-se, se îndreptau spre centrul orașului. Secretarului îi veni ideea că indivizii se duceau de bună seamă undeva într-un bîrlog al alcoolismului, și propuse să meargă după ei.

Nu merseară însă prea mult pe urmele lor, căci cei doi băgaseră de seamă că sînt urmăriți și o rupseră la fugă, nu însă înainte de a se descotorosi de un pachet oarecare.

Răsucind din cap, domnul Beck deschise pachetul și descoperi în el două perechi de ghete. Între timp se adunase în jurul lor o mulțime de oameni și un bărbat înalt și uscățiv îl apucă cu o mîină pe domnul Beck de guler, cu cealaltă îl amenința agitîndu-i-o prin fața ochilor și, în acest timp, răcnea cît îl țineau bojocii că, de, dumnealor bogătanii au cu ce se încălța, în timp ce săracii, în iarna asta cruntă...

Pe urmă, domnul Mašek auzi o altă voce strigînd :

— Atinge-l la moacă !

Și, pe cît se pare, acesta fusese un fel de semnal, mai bine zis un ordin de atac împotriva celor trei apostoli, care se retraseră la iuțeală spre șirul de case ce străjuia strada și, în sfîrșit, o luară la fugă, adăpostindu-se curînd într-o dugheană al cărei proprietar încuie cu bunăvoință ușa după ce fugarii noștri se strecurară înăuntru.

Pentru orice eventualitate, negustorul îi întrebă cu ce ar putea să-i servească pînă cînd gardianul public avea să-i împrăstie pe turbulenți.

Cei trei își rotiră privirile în jur și, îngroziți, constatară că dugheana era plină de mici butoașe de pe ale căror etichete rînjeau spre ei niște inscripții infiorătoare : „Adio

mană cu rom“, „Secărică cu rom“, „Sliboviță I-a, Sliboviță a II-a“, și toate astea îi împresurau din toate părțile.

— Ceva fără alcool, izbucni deodată domnul Mašek, în cabitatea sa de secretar.

— De cinci sau de zece ? întrebă, cu zîmbetul pe buze, proprietarul debitului de băuturi spirtoase.

— Păi, de zece, răspunse prompt domnul Mašek.

Patronul ne-a umplut tuturor paharele — noi le-am dat repede pe gît, iar domnul Voráček, președintele, fu primul care își manifestă o anumită îndoială, întrebînd dacă băutura cu pricina nu conținea curva și o mică doză de alcool.

— Cum poate să vă treacă prin minte așa ceva ? ripostă intrigat patronul — cum adică alcool ? Asta nu e decît adevărata kontușvka poloneză !

— Nu te supăra, domnule căciunar, dar asta-i ticăloșie...

— Ce ticăloșie, bețivanilor, vă tăvăliți cît îi zălica de mare prin toate bombele, de se țin oamenii după voi și acum sînteți puși pe tărăboi. Frumos ați început domniile voastre acest Revelion, afară cu voi !

Îi împinse în stradă unde, între timp, mulțimea se risipise.

Președintele asociației abstenenților se împletici pe trotuarul din fața debitului de băuturi spirtoase tocmai în clipa în care prin preajma lui trecea un domn cu o doamnă de braț.

Și-l auzi pe domnul cu pricina spunînd :

— Vezi, Nina, bețivul ăsta e un oarecare domn Voráček, de la secția întâia a băncii noastre. Înainte era un om atît de cumsecade și la locul lui, și-acum se comportă atît de dezgustător.

— Nu vă supărați, stimate domn, i se adresează speriat domnul Voráček, apropiîndu-se de el. A, vă rog să bine-

voiți a mă scuza, domnule director, dar la mijloc e o gravă eroare ; strădania noastră, adică a mea și a prietenilor mei, aici de față, e, dimpotrivă, aceea de a răspîndi pretutîndu-se ideile mișcării abstenenților, mai cu seamă în această zi, în care oamenii interpretează greșit serbarea Revelionului.

Gardianul care cu puțin timp în urmă împrăștiase mulțimea de oameni din fața debitului de băuturi spirtoase se apropie de domnul Voráček și rosti pe un ton aspru :

— Vă urmăresc pe toți trei de mai multă vreme și observ că nu sînteți oameni de înțeles. Vă cer pentru ultima oară să nu vă mai legați de nimeni pe stradă că, de nu, o să vă treziți din beție la secție, pe un pat de scîndură.

O luară din loc citeșitrei, ca niște curci plouate, fără să mai sufle o vorbă. Ceva mai încolo, domnul Voráček le explică prietenilor săi că, într-adevăr, la mijloc e o eroare cumplită, căci domnul director i-a spus cît se poate de limpede gardianului, referindu-se, desigur, la persoana lui :

— E bine făcut !

Merseră așa un timp, și, cînd trecură de colțul străzii, kontušovka începu să li se urce la cap ; și se apucară toți trei de povești, amintindu-și de niște erori judiciare, ba chiar de niște crime săvîrșite de justiție, cînd, deodată, de după colț răzbiră pînă la ei acordurile unei armonici, revărsîndu-se ca o cascadă dintr-un restaurant din apropiere.

— Aici e unul din bîrlogurile acelea îngrozitoare pe care noi vrem să le stîrpim, spuse secretarul Mašek ; trebuie să le explicăm, cu multă băgare de seamă, cum stau lucrurile, și cum, din pricina alcoolului, oamenii aceștia devin, încetul cu încetul, niște animale.

Intrară deci în local și, după ce comandară cîteva sticle cu sifon, își aruncară privirile în jurul lor. Două-trei femei, în privința cărora își formară numai decît o impresie

proastă, stăteau tolănite în brațele a doi flăcăi ce arătau înlocmai așa cum suna textul cîntecului pe care întreaga cîrciumă îl cînta în cor :

Se duc acolo filfizoni nepleptănați

Cînd adunarea termină de cîntat, domnul Mašek se ridică brusc în picioare și, cu o voce puternică și fermă, susținută temeinic de amintita kontuşovka, începu :

— Nu vă supărați, oameni buni, dar, de fapt, voi sînteți niște animale.

Dacă ar fi să considerăm situația în linii mari, domnul Mašek avea dreptate, căci în cazul în care cei trei abstenenți ar fi fost aruncați într-o cușcă cu fiare, la un circ roman, n-ar fi arătat așa cum arătau după cele cîteva clipe petrecute aici în calitate de apostoli ai abstenenței alcoolice.

Fără pălării, cu hainele sfîșiate ca după o luptă cu urși, cu obrații tumefiați, și zdruncinați de gloriosul și involuntarul zbor din cîrciuma cu pricina, o luară la fugă în susul străzii și se refugiară într-un alt local, ca să-și aranjeze un pic toaleta. Găsiră acolo o societate asemănătoare celei din urmă cu cîteva clipe și, de teamă să n-o pățească iar din pricina nobilei și înălțătoarei lor strădanii, la întrebarea ospătarului cu ce-i poate servi, răspunseră toți trei în cor să li se aducă, de pildă, bere.

Ospătarul, un flăcău frumos și bine legat, cu o musculatură impresionantă, se sfătui un timp cu patronul localului, care veni apoi la masa lor și le spuse că nu le poate oferi nimic, întrucît sînt bine făcuți.

— La mijloc e o eroare, replică domnul Mašek, grăbindu-se să-și expună din nou nobilele sale principii : Strădania noastră, adică a mea și a prietenilor mei, aici de față, este de a răspîndi pretutîndeni ideile înălțătoare ale mișcării abstenenților, mai cu seamă în această zi cînd omîenirea...

Dar n-apucă să-și rostească gândul pînă la capăt, deoarece cîrciumarul îl și înșfăcase de guler și, trăgîndu-l spre ușă, îi spuse :

— Caută, să. fi! cît mai repede afară ! N-am nici un chef să-mi strice mie cineva mustăria tocmai în seara asta !...

După ce-l azvîrli în stradă pe domnul Mašek, patronul se întoarce și-l luă în primire pe domnul Beck, scoțîndu-l din cîrciumă în chip asemănător. Pe urmă, însoțit de vînjosul chelner, se duseră împreună să-l găbjească pe domnul Voráček, președintele asociației abstenenților, care între timp spălase putina, adăpostindu-se în bucătărie, unde, cu mîinile împreunate în fața lor, țipa ca din gură de șarpe:

— Domnilor, asta e o crimă, o crimă justițiară.

Mă rog, s-ar putea să fie așa, dar, categoric, după ce s-au văzut afară, așa cum știm, și, pe deasupra, în starea aceea deplorabilă, n-ar mai fi trebuit să se ducă la direcția poliției, și-acolo, cu fețele umflate, fără gulere la haine, cu vestele și cu paltoanele sfîșiate, să vorbească unul peste altul, încercînd să-i demonstreze inspectorului de serviciu că ei sînt animați de un nobil ideal.

— Strădania noastră este aceea de a răspîndi pretutindeni ideea nobilă și înălțătoare a mișcării abstenenților, căci noi sîntem apostoli ai unei noi culturi.

Drept care, inspectorul de poliție rosti acel nobil și înălțător cuvînt, adresîndu-se gardianului de serviciu :

— Bagă-i pe toți trei după gratii, să tragă un pui de somn și să se trezească.

Și ușa celulei se deschise și iar se închise. Așa se încheie marea tragedie a apostolatului, și foarte înduioșătoare fu situația cînd, în tolul veselei și furtunoasei nopți a Revellonului, domnul Voráček, președintele asociației abstenenților, se trezi pe scîndura priciului, și cu ploșnițele

pe care le strivise în somn punga pe peretele celulei următoare : „Nimeni nu e profet în țara lui“. Și a avut dreptate. Pe lângă toate suferințele, la o săptămână după aceea noapte de poamnă, primară, toți trei, din partea asociației abștinenților, cile o scrisoare în care li se comunica foarte succint că, pentru încălcarea statutului, sint excluși din asociație pentru totdeauna.

Și totuși, în statut nu se pomeneste nimic despre kon-tupovka, despre încăierări sau despre priciul din celula poliției.

LEUL ÎNCHIS

Ungurul Josef Oerök era plutonier major la regimentul nostru de infanteriști honvezi din Košice. În compania noastră eram din toate națiile : slovaci, polonezi, cehi, români, maghiari, ucraineni și cîțiva țigani. Și peste toate aceste noroade domnea, cu mîna sa de fier, majurul Josef Oerök, născocind mereu tot soiul de noi blesteme și sudălni și folosind tot felul de șiretlicuri spre a aduce trupa în cele mai neplăcute situații și a băga spaima și descumpănirea în bieții ostași.

Acest bărbat se străduia din răsputeri să fie urît de toată lumea, ceea ce, de altfel, izbutea, pînă la urmă, întru totul. De îndată ce obținea un succes în sensul dorit, știind foarte bine că avea în fața sa numai dușmani, nu se prefăcea cîtuși de puțin că n-ar fi conștient de acest lucru.

În fiecare duminică obișnuia să facă așa-numita „mândir-vizită” și indiferent cine ar fi fost : slovaci, polonezi, cehi, români, maghiari, ucraineni sau țigani, toate aceste nații n-aveau voie să părăsească duminica după-amiaza cazarma. Unuia îi lipsea un nasture de la tunică, altul îi avea pe toți, dar grijuliul Josef Oerök nutrea întotdeauna teama că pe drum acești nasturi s-ar putea rupe. Altul n-avea nasturii lustruiți potrivit regulamentului, sau, invers, îi lustruise prea tare.

— Nu, porumbelule, nu pleci nicăieri, obișnuia să spună Josef Oerök, trăgând de nasturi, uite, netrebnicule, doi au și rămas în mîna mea. Și tu, flăcăule, ha, tu ești atît de dezordonat, încît în următoarea bătălie te bag în primele rînduri, ca să cazi cel dintîi. Dar stai, ce tot vorbesc eu aici, blestematule, nu, nu te bag în primele rînduri, nu de alta, dar inamicului i-ar fi rușine să tragă într-un neghiob ca tine. Dacă te-ar veda cu binoclul, căpitanul Inamic ar da imediat ordin să fii cruțat, fiindcă tu nu ești ostaș de vreme ce nu ai nasturii în ordine. Uite, și tu, porumbelule, am apucat alt nasture, și iar am rămas cu el în mînă.

Într-o zi, îi rămaseră în mînă nasturii întregii companii, cu excepția nasturilor de la tunica țiganului Gučka.

— Ei, fir-ai tu să fii de țigan, striga Oerök furios, căzîndu-se, în zadar, să-i smulgă nasturii ; mi se pare mie, ticălosule, că vei fi singurul care va leși azi după-amiază din cazarmă. Ai tu așa ta ori ai cumpărat-o din banii statului ? Ori te pomenești că faci risipă... Da ia stai, netrebnicule, ce vād eu aici ? Ți-ai prins nasturii de tunică, legîndu-l cu sîrmă, și în felul ăsta ai înțepat cu sîrmă postăvul statului. *Baszom Az anyat a Kristus Mariat, az Internet, baszom a tégedet, te Vagy buta és en a Kristus*

Mariat baszom a csúnyat !* Dumnezeule Isuse Hristoase, îl vezi pe boul ăsta, pe tîlharul ăsta ticălos și mîrșav !?!

Și înălțîndu-și de durere privirea spre cer, Josef Oerök rosti cu căință, apucîndu-l pe țigan de ureche :

— Dumnezeule din ceruri, Tu care pe toate le vezi și-l vezi și pe acest infanterist afurisit, Tu te-ai milostivit în fața ticăloșiei lui și, în bunătatea Ta fără de margini, nu l-ai strivit încă pe acest vierme hidos. De aceea sînt sigur că-mi vei îngădui să-i dau acestui mizerabil șase ore de carceră, să se facă, nemernicul, mai negru decît l-a făcut țiganca de maică-sa !

Duminica următoare, înainte de a se da voie ostașilor să iasă la plimbare, Josef Oerök găsi cu cale să controleze bocancii întregii companii, să vadă dacă în fiecare talpă sînt bătuți, potrivit regulamentului, cîte treizeci și doi de pureci.

— Da, scumpișorii mei, se adresă el companiei, cum văd pe ziua de azi sînteți iar consemnați în cazarmă. Altă dată, cînd o să mai bateți purecii în tălpile bocancilor, să veniți să întrebați cît de adînc aveți voie să-i bateți, și cîți anume vă este îngăduit să bateți. Intrucît data trecută în timpul „mundirvizitei“, ca mamă bună ce vă sînt, v-am dat peste gură cu bocancii, fiindcă n-aveați cîte 32 de pureci în fiecare talpă, azi văd că aveți cel puțin 33. Cu alte cuvinte, cu cît mai mulți, cu atît mai bine... Așa vă închi-puiți voi, ticăloșilor. Asta e valabil la găluște, bă, țărănoi neciopliți, nu la pureci. Cu cît mai mulți, cu atît mai rău pentru voi, dromaderilor ! Az *abbadta*. Și dacă tot nu vă dau voie să părăsiți cazarma, o să vă distrați, scoțînd frumușel toți purecii, pînă vă rămîne talpa curată, ca-n

---

* Înjurătură de toți sfinții (maghiară).

palma, și pe urmă o să baleți iar în ea cuvenita cantitate de pureci, potrivit regulamentului. Precum vedeți, nălă-răilor, eu nu mă aleg cu nimic din povestea asta, așa că o să mă uit la voi cum munciți și, ca să-mi treacă de urît, o să trimit să mi se aducă un litru de vin și, în felul ăsta, o să-mi pară după-amiaza mai scurtă... Și dacă e azi o zi atît de fierbinte, pe chestia asta voi nu trebuie să vă ne-căjiți, căci vorba ceea, mama companiei și tătîcul vostru Josef Oerök o să aibă grijă să se îmbospăteze cu cîte un păhăruț de vin la gheață. Consăteanul meu Maroszy o să meargă să-mi aducă vinul, pentru că, dintre voi toți, acest netrebnic e cea mai cumsecade canalie. Dînsul, dacă nu știți vă spun eu, s-a apropiat cel mai mult de adevăr, căci ticălosul a bătut în flecare dintre tălpile bocancilor cîte 33 de pureci.

Iar tătîcul Oerök mai era mama bună a companiei și prin aceea că hăituia ostașii pe cîmpul de exerciții așa cum hăituiește leul, în junglă, sfioasele antilope.

Întreaga companie tremura în fața lui, iar el ținea trupa într-o permanentă stare de înfiorare, așa cum înfiorează vîntul frunzele plopului tremurător.

Vocea lui aducca cu răcnetul leului în fața căruia se cutremură pînă și cămilele, cum el însuși binevoise să spună o dată, așa, ca într-o doară, după ce dăduse trupci, pe cîmpul de instrucție, comanda „*ruht*” *.

În asemenea momente de repaus, îi învăța pe ostași, ce-l drept cu multă gingășie și sensibilitate, să prețuiască aceste clipe de răgaz și de sufletească mulțumire, căci de îndată ce își va rosti fraza pînă la capăt, vor începe iar să facă exerciții pînă la istovire, ca să-și aducă, în sfîrșit,

---

* Pe loc repaus (germ.).

aminte că nu se află îngenuncheați în fața altarului, ci execută „*Kniet*“ * pe cîmpul de instrucție.

Și din nou se auzeau comenzile sale tunătoare : *Kniet ! Auf* ** ! *Kniet ! Auf ! Kniet ! Auf ! Nieder* !*** *Auf ! Kniet ! Auf !*

Dar iată că, într-o bună zi, plutonierul-major Josef Oerök fu închis.

Leul se îmbătase. Și se îmbătase criță, așa cum știu să se îmbete ungurii. Venise la cazarmă fără chîpiu, cîntînd un cîntec despre o frumoasă cîrciumăreasă de dincolo de Satu Mare, care le furase unor precupeți ceasornicele din buzunar, iar aceștia, furioși la culme, o aruncaseră pe frumoasa cîrciumăreasă în ghearele lupilor.

Și pe urmă mai cînta că ceasornicele cu pricina le furase el împreună cu frumoasa cîrciumăreasă. Povestea începuse să capete o întorsătură neplăcută pentru atmosfera austeră a cazărni.

Pe urmă ieși în curte domnul căpitan. Tăticul Oerök trece pe lingă el, nu-l salută și continuă să cînte că povestea nu s-a întîmplat dincolo de Satu Mare, că, de fapt, nu s-a întîmplat nicăieri, iar pe frumoasa cîrciumăreasă n-a aruncat-o nimeni la lupi.

— Cu respect vă raportează, i se adresează el căpitanului — nu știți cumva cum a fost, de fapt, cu frumoasa aceea... cîrciumăreasă ?

S-a ales pe chestia asta cu treizeci de zile de arest „*Zimmerarest*“, „*szombarest*“****.

În fiecare dimineață, cînd majurul Oerök se afla încuiat așa cum scrie la carte în camera sa de pe coridorul cazăr-

---

* Ghemuit (germ.).

** Drepți (germ.).

*** Culcat (germ.).

**** Arest de cameră (germ. și maghiară).

mii, „stabsfirerul” primea ordinul să se uite, din cînd în cînd, dacă nu cumva tătîcul companiei izbutise să se strecoare pe fereastră afară...

Era într-o splendidă după-amiază de duminică. Soldații tocmai se pregăteau să iasă la obișnuita plimbare duminicală, cînd „stabsfirerul” ciocăni la ușa tătîcului Oerök și-l întrebă prietenește :

— Josef, ești aici ?

— Aici ! se auzi dinăuntru glasul deznădăjduit al majurului Oerök, aici sînt, frățioare.

— N-o ștergi pe fereastră ?

— N-o șterg, frățioare !

— Bine, peste puțin timp vin iar să te întreb !

Leul închis !...

— Da ce-i cu voi, băieți ? ! îi întrebă mirat ofițerul de serviciu pe ostașii companiei lui Oerök, voi nu vă duceți azi la plimbare ?

— Nu, răspunse unul dintre caporali. Raportez supus că am rămas orfani și sîntem îndurerăți.

Ofițerul se îndepărtă clătînd din cap, cu îngrijorare, ulmit de această ciudată dragoste, iar la mijlocul clădirii regimentului, în dreptul încăperii în care era închis majurul Josef Oerök, nu mai rămăseseră decît ostași companiei sale.

Oerök se uită pe fereastră afară și, de furie, leului închis i se zbirlește mustața.

Deodată, din spatele ușii se aude iar vocea „stabsfirerului”.

— Josef, ești aici ?

— Aici, frățioare.

— N-o ștergi pe fercastră ?

— N-o șterg !

— Bine, peste puțin timp vin iar să te întreb.

Și stă un timp tăticul Oerōk, și își răsucește mustața, și iar injură și blestemă tot ce-i viu pe această lume. Și din nou aude cunoscutul glas :

— Josef, ești aici ?

— Aici sint, frățioare !

— Bine, peste puțin timp vin iar să te întreb !

Și ostașii companiei se apropie și ei, încet, unul câte unul și ciocănind la ușa tăticului lor întreabă :

— Josef, ești aici ?

Din spatele ușii se aud tunete și fulgere — injurăturile cele mai cumplite.

Un timp se așternu o liniște desăvârșită ; apoi se apropie de ușa slovacul Gombiška *.

Bătu grav și rosti cu toată claritatea :

— S-aude, Jožko ? Ești înăuntru ?

Și după el slovaci Mahula, Opinko, Zubrita ciocănesc unul câte unul în ușa și strigă :.

— S-aude, Jožko ? Ești înăuntru ?

Leul închis izbucni într-o cascadă de sudălmii și, în același timp, se auzea cum dă cu scaunele de pământ și răcnește în culmea disperării :

— Pe toți o să vă închid ! Pe toți, ticăloșilor !

Apoi, deodată, amuți. Dar nu amuțise bine, când nemții Schlosser și Gräber izbirlă cu pumnii în ușa lui și-l întrebară cu glas duios :

— *Sepl, bist du drin ?***

---

* Năsturel (slovacă).

** Josefică, ești aici ? (germ.).

Pe urmă veniră pe rînd românii, ucrainenii, polonezii și cehii.

— Josef, ești aici ?

Majurul Oerök nu mai avea putere să injure, și striga doar, neputincios, cu o voce gîtuită :

— Ticăloșilor, Dumnezeu o să vă pedepsească, iar eu o să vă bag la răcoare !

În cele din urmă veni și țiganul Gučko și, bătînd la ușa, rosti cu un glas normal, în dialectul lui sîsiit :

— Cu șfială, vă rog frumos, spuneți dom' șef Joșef, sînteți înăuntru ?

— Ah, bestie, strigă furios tătîcul companiei, închipuiește-ți că ești la carceră !

Pe neașteptate, majurul Oerök recunoscu glasul „stabsfirerului“

— Josef, ești aici ?

— Aici sînt, frățioare, răspunse sărmanul leu închis.

— Bine, frățioare, atunci rămîi unde ești, îi spuse stabsfirerul, cu gingășie, că eu n-am cum să te ajut !

Și se îndepărtă. Iar după el ieși și compania, să se plimbe în oraș.

Și cînd se făcu de miezul nopții, se întoarse la cazarmă și țiganul Gučko, care obținuse permisia de a se înapia după ora obișnuită. Și cum trecea pe lîngă ușa odăii majurului închis, ciocăni frumos, de-l trezi pe tătîcul companiei din somnul cel mai dulce :

— Ce e ? se auzi din spatele ușii.

— Cu șfială, vă rog frumos, spuneți dom' șef Joșef, sînteți înăuntru ?

Nici pînă azi nu sînt în stare, cei de la cazarmă, să priceapă ce i-a venit plutonierului major Josef Oerök să spargă la miezul nopții ușa odăii sale...

IN PARCUL HAVLIČEK

I

Pictorul Josef Pavlousek, potrivit inscripției de pe firma agățată de ușă, colorist, în rest însă un simplu zugrav de locuințe, care mai toată săptămîna duhnește a clei, își făcea toaleta de rigoare, căci era în după-amiaza sfintei sărbători a Înălțării mîntuitorului și, pe de-asupra, mai aștepta și oaspeți.

Soția lui, Maria, o femeie bine rotunjită și cam din topor, arunca zoaicele în closet, ceea ce făcea numai la marile sărbători, căci în zilele de lucru turna mizefia în chiuveta de scurgere a apei curente, și pe chestia asta era în cearlă cu vecinul ei, un pensionar, care însă de sărbători pleca întotdeauna de acasă și nu se mai întorcea decît seara tîrziu.

Cumnata domnului Pavlousek, domnișoara Brejchová, în vîrstă de treizeci de ani, își pusese la uscat mînușile albe pe o sfoară întinsă deasupra mașinii de gătit și, privind la ele cu expresia eternului sentimentalism pe chipu-i veșnic palid, cînta încet cu glasul ei nesuferit :

*„Vino Jane-n zbor
că mi-e tare dor...”*

Zugravul Pavlousek, care tocmai se bărbiera, lăsă briciul pe masa de bucătărie, unde-și pregătise mai dinainte pieptănul și peria de baine, și îi spuse zîmbind :

— Stai liniștită, fetițo, că-ți stingi tu dorul. Nu-i nevoie să miorlăi, că Jan al tău o să vină. De altfel, îți spun...

Și, neștiind ce să-i spună, zîmbi din nou și repetă :

— Jan al tău o să vină !

Între timp, nevasta zugravului se întorsese cu hîrdăul golit și începu să se gătească sărbătorește cu acea lipsă de gust, caracteristică unei anumite păтури a populației.

— Culoarele trebuie să țipe sănătos, era principiul zugravului Pavlousek, iar culorile de pe rochiile soției sale nu țipau, ci răcneau în adevăratul sens al cuvîntului.

Cumnata îndrăgea culoarea albastră și rochia ei preferată, firește de culoare albastră, o costase destule jertfe, deoarece sora ei, doamna Pavlousková, o pălmuisese din această pricină, nu de alta, dar dumneai își dorea ca și firava surioară să poarte o rochie de culoarea roșului țipător, și o panglică galbenă atîrnată de-a lungul fustei.

Iată de ce se stirni și acum o vijelioasă furtună, în clipa în care domnișoara Brejchová își pusese pe ea amintita rochie de culoare albastră.

— Iar vrei să faci pe măscăriciul și să arăți ca o sorcovă ? ! ? izbucni doamna Pavlousková, în timp ce soțul ei îl prindea, cu un ac cu gămălie, o fundă roșie chiar acolo unde fusta se întindea mai bine pe fundu-i rotofei.

— În schimb, tu faci pe nebuna, ripostă furios surloara ; dacă te-ar vedea un curcan, și-ar ieși imediat din mînt !...

— Atinge-î una peste bot palavragioaicei ! își îndemnă soțul doamna Pavlousková.

— Mi se pare mie c-o să vă ciomăgesc pe amîndouă, dacă nu încelați odată cu cearta voastră aiurită, interveni energic zugravul, poftim de te uită, două guri spurcate au o săptămîină întregă în fața lor să se răfuiască și să se bătălesc în lege, și dumnealor le vine tocmai azi, în zi de sărbătoare, să se ia la harță, de parcă acum le-ar fi dat drumul cineva din lanț...

— Toată viața mi-ai otrăvit-o, reluă zugravul și, de furie, scuipea scîrbit pe dușumea ; mă omor trudind pentru voi, vă scot la plimbare, vă iau în excursii, azi vreau să vă arăt parcul Havliček, și voi nu vă astîmpărați și faceți un lă răboi de-i vine omului să-și ia lumea în cap, cațe ce sinteți !

— Tu te omori trudind pentru noi ? ! ? rînji răutăcios doamna Pavlousková ; uneori te întorci acasă de la truda ta abia spre dimineață, cînd te dau afară din cîrciuma U Fleků. Îl auzi, Marenka, dumnealui, chipurile, se omoară trudind pentru noi !

Domnișoara Brejchová nu răspunse, clătină doar din cap și se duse să bea un pic de apă din cana aflată pe pervazul ferestrei.

— Ce cațe, mormăi pe sub nas zugravul Pavlousck, ducîndu-se și el să-și aprindă luleaua.

Domnișoara Brejchová așternu masa cu un șervețel mare, apoi scoase din șifonier umbrela ei de soare.

— Ești atît de leneșă, încît nici nu te mai înduri s-o scoți și pe a mea, se rățoi doamna Pavlousková la sora ei, ți-ar place numai să trîndăvești și, cît e ziua de mare, să măninci de pomană !...

— Cum adică ? ! ? Vrei poate să spui că eu nu mă duc să cos pe la casele oamenilor, și că nu aduc nici un ban în casă ? ! !

— Ce să zic, ai lucrat și tu o jumătate de an, dar pe urmă cum a fost cînd mi-ai bolit tot anul ? Cine te-a ținut și cîți bani au costat doctorul și medicamentele ! ? ? Aud ? ! ?

— Dacă aveți de gînd s-o țineți tot așa și nu mai încetați o dată cu cearta voastră, să știți că nu mai merg cu voi în parcul Havliček ! interveni furtunos zugravul Pavlousek.

Deodată se auzi un ciocănit în uşă, şi în aceeaşi clipă musafirii pătrunseră în odaie.

Primul era domnul Jan Bousek, un bărbat de patruzeci de ani cu o chelie fermecătoare, rotunjour ca un butoiu, un bărbat care a avut în viaţă multe neazuri, ce mai, lovitură după lovitură : a avut o prăvălie, a dat faliment şi pe chestia asta a făcut niică puşcărie, pe urmă a avut un birou de informaţii, drept care a fost condamnat pentru escrocherie, după aceea a fost servitor, nu se ştie unde, iar acum e voiajour comercial, nu de alta, dar bunul Dumnezeu l-a înzestrat cu un neobişnuit har al vorbirii, şi dumnealui e atât de spiritual, ce mai, un adevărat umorist, şi ştie atitca bancuri răsufiate, şi se pricepe să povestească asemenea anecdote deocheate, încît e foarte îndrăgit de toţi cunoscuţii săi.

Şi tocmai dumnealui e acel Jan al domnişoarei Brejchová, care roşeşte toată în timp ce el îi strînge mîna şi-i spune în şoaptă aşa, ca să audă toată lumea, că arată ca o tînă domniţă.

Iar ceilalţi rîd curtenitor. E vorba de meşterul măcelar, domnul Kareš, şi de tînăra sa soţie Faninka, în casa căroră locuieşte domnul Bousek, oameni care întregesc această societate incultă şi necioplită cu glumele lor grosolane.

Femeile se pupă pe obraji şi se hlizesc ca servitoarele la o petrecere cu dans sau cînd sînt trimise după bere la cîrciuma de peste drum.

— Aşa, aşa, copilaşii mei, rosteşte hitrul domn Bousek, aşezîndu-se cu fundul pe masă. Femeile îl trag jos şi, în chloatele şi risetele tuturor, domnul Bousek se rostogoleşte pe duşumea cu faţă de masă cu tot.

— Arăt ca un strigoi, spune rîzînd domnul Bousek şi, înfăşurîndu-şi trupul burduhănos cu faţa de masă, începe să grohăie caraghios.

— Grohăitu! ăsta păstrează-l pentru peștera din parcul Havlíček, îl îndeamnă, cu delicatețe, tînăra doamnă Karešová.

— Nu, ripostează cu gravitate burduhănosul Bousek — acolo voi face pe tigrul.

— Și cum faceți pe tigrul ? îl întreabă, cu înțeles, domnișoara Brejchová.

— Așa ! îi răspunse binevoitor domnul Bousek și începe să răcnească și să răcnească, de-i face pe toți să-și astupe urechile și să rîdă în hohote. Ce bărbat amuzant !

— Păi în felul ăsta facem și bani ! Cîte un gologan de la fiecare și ne facem suma, se grăbește să spună zugravul Pavlousek, ștergîndu-și ochii înlăcrimați de atîta rîs.

— Da, iar această sumă va fi donată în favoarea unui tigru slab și jigărit, adăugă, foarte spiritual, domnul Bousek, ridicîndu-se încet-încet de pe dușumea ; și dacă treburile vor merge tot așa, nu ne mai lipsește mult și ne putem duce la noul Riegrak, lînu să mai completeze fermecătorul bărbat.

— Un nou Riegrak ! izbucnește în hohote de rîs doamna Pavlousková. Formidabil ! De unde-ți vin dumitale ideile astea ?

— Din mine, distinsă conîță, din mine. ăsta-i un dăr de la Dumnezeu, pe care nu l-aș vinde pentru nimic în lume.

Și bătîndu-se fălos pe burtă, continuă :

— Unuia i-a dat Dumnezeu bani, altul s-a născut orb și sărac...

— Și dumneata cum te-ai născut ? se grăbește să întrebe entuziasta doamnă Karešová.

— Păros, sună răspunsul domnului Bousek, arătîndu-și superba chelie.

— Și-acum, domnilor, v-aș propune s-o luăm din loc și să ne ducem în parcul Havlíček, îi indemnă pe toți zugravul Pavlousek.

— Păi să ne ducem, de ce să nu ne ducem ? Dacă ar putut sta acolo prințul Windischgrätz și milionarul Gräbe, nu văd de ce n-am putea sta și noi... Da, da, nu ne este îngăduit să lipsim dintr-un asemenea loc istoric, insistă rîzînd meșterul măcelar. Uite așa, numai de-al dracului, o să ne ducem.

— M-ar fi mlrat să-ți ții tu gura ! Pînă nu spui ceva, nu te lași, îl dojenește ușor tînăra sa soție, bătîndu-l cu gingășie pe obraji săi bucălați.

— Gata, domnilor, să mergem, spune domnul Bousek ; am tot ce-mi trebuie : bănușii aici, chibriturile aici, cheia aici, burta aici.

— Pe cîntea mea, nici să rîd nu mai pot, izbucnește domnișoara Brejchová, nechezînd cu poftă, în timp ce iese pe coridor.

Și, într-o veselie generală, întreaga societate pornește pe scări în jos.

— Fii, ce înălțime ! strigă deodată glumețul domn Hlousek, uitîndu-se în sus, spre locul de unde coborîseră. Vă spun drept, nu mi-ăr face nici o plăcere să zbor de-a-colo...

— Săru-mîna, se adresează el unci doamne ce le iese în cale pe trotuar.

— O cunoști ?

— De unde s-o cunosc, răspunde rîzînd domnul Bousek și, la capătul străzii, repetă „gluma” lui.

... Fără dumneata n-ar fi nici o distracție, i se adresează plină de însuflețire domnișoara Brejchová.

Păi, cred și eu, încuviințează grăsanul, cu îngîmfare, și întorcîndu-se spre un băiețandru care mîna cu nuiaua o

rață pe trotuar, îl întreabă : Spune-mi, flăcăule, asta ce bați tu e muiere sau bărbat ?

Și în această atmosferă generală de râsete și veselie — drumul se scurțează.

II

La capătul cartierului Vinohrady, în direcția Vršovice, se întind și se răsfiră acele minunate grădini Havliček, odinioară proprietatea neamului Gräbe, care a investit întreaga avere strînsă de la poporul ceh în admirabila sa inițiativă de a transforma povârnișul ce urcă peste valea cartierului Nusle în cel mai fermecător parc al orașului Praga. Sute de mii de coroane a investit în această acțiune, iar mai târziu, vila familiei Gräbe, cu superbe ei grădini, a fost închiriată perechii princiare Windischgrätz, ca, pînă la urmă, consiliul comunal din Vinohrady să cumpere aceste grădini de la moștenitorii întemcietorului lor, spre binele și în folosul întregului popor, pentru ca fiecare cetățean să poată veni aici, să tragă adînc în piept aerul proaspăt și înmiresmat, să zăbovească aici, în această atmosferă, unde parfumul florilor, și aroma arborilor coniferi, și boarea plăcută a celor mai pitorești colțuri de pădure îl transportă pe privitor în sinul adevăratei naturi, scoțîndu-l din freamătul amețitor al orașului, pentru ca fiecare să se desfete (ce cuvînt lipsit de semnificație: s-a desfătat) cu tot ceea ce poate influența cel mai mult starea sufletească a contemplatorului, adică verdele copacilor, verdele poienilor, și tot ceea ce îi unge la inimă pe adevărații admiratori ai naturii, care nu apreciază copacii după cantitatea de lemn pe care o conțin, iar pajiștile după metri cubi de fîn.

Ca să poată oamenii să asculte cântul păsărelelor, să privească stîncile, peșterile, fîntînile țîșnitoare și micuțele lacuri, ce-i drept artificiale, dar atît de bine făcute, încît sugerează, pînă în cele mai mici amănunte capriciile naturii : stîncile și peșterile.

La intrarea în parc se afla un grup de băiețandri, care n-aveau voie să pătrundă în parc fără a fi însoțiți de persoane adulte, căci, în sfîrșit, autoritățile și-au dat seama că tineretul nostru de aur nu e ușă de biserică și se dedă la acte brutale.

— Luați-mă și pe mine, domnule !

— Luați-mă cu dumneavoastră !

— Pe Franta, nu, dar pe mine puteți să mă luați !

Știgăte de milogeală, ca să poată să răzbată pe poarta în fața căreia sta un paznic sever.

— Să facem o plăcere băieților, spuse cu generozitate domnul Bousek, în clipa în care societatea noastră își făcu apariția în mijlocul mulțimii ce se îndrepta spre parc, o mulțime imensă, căci duminica se plătea aici o taxă de intrare de douăzeci de haleri în folosul tinerilor săraci ; da, pe băieți îi luăm cu noi, reluă inimosul domn Bousek și se grăbi să adauge : N-au decît să le facă praf din toate dacă nu-i lasă să intre de bunăvoie.

— Domnule, luați-mă cu dumneavoastră !...

— Și pe mine !...

— Și pe mine...

— Haldeți, băieți, îi pofti domnul Bousek, și trei copii aflați mai aproape de el porniră cumînți în urma lui.

— Sînt cu dumneavoastră ? întrebă cuvîncios paznicul de la intrare.

— Păi cum să nu fie ? Nu se vede ? ! răspunse făloș domnul Bousek în hohotele de rîs ale întregii societăți. Erau în parc.

— Băieți, le spuse copiilor voiajorul comercial — fiți atenți la mine, m-auziți ? Numai așa, de-al dracului, stricați-le și voi ceva pe-acolo, vorba ceea, ca să fie. S-a înțeles ? Și-acum, valca.

Băieții o luară la fugă, uitându-se cu teamă în toate părțile, să vadă dacă nu cumva îi vede vreun paznic că sînt neînsoțiți.

Erau ca niște proscriși.

— Auziți, de-o fi să se ia cineva de voi, spuneți că v-ați pierdut de tătucul vostru, strigă în urma lor zugravul Pavlousek.

— Doamne, ce de omenire, se minună deodată meșterul măcelar Kareș.

Ajunseră în fața unei tăblii pe care era indicat orarul de funcționare al parcului :

— În luna mai, silabisii Faninka, de la orele șase dimineata la nouă seara.

— Perfect, rămînem aici pînă la nouă, propuse zugravul Pavlousek.

— Ia uitați-vă ce bănci frumoase au aici, cu spetează curbată, ce-ar fi să ne așezăm ? spuse soția lui, îndemnîndu-i pe toți să se așeze.

— Curînd o să pună aici și paturi, fu de părere domnul Kareș.

— De speteaza asta, dacă te pișcă un purice pe spate, nici nu te poți scărpinga, glumi, în gura mare, durduliul voiajor comercial Bousek, așa fci încît să fie auzit și de cei ce nu făceau parte din societatea lor, ca să aibă și ei prilej să-i admire forța spirituală.

Un tip, după toate aparențele băiat de prăvălie, sau practicant comercial, cu părul pieplănat în jos, pe frunte, zîmbi în urma lui.

— Ai venit și dumneata în noul Riegrak ? strigă el spre voiajorul comercial ; mai mare dragul, fraților, aici e

mai multă lume decît în mahalaua noastră. Ce s-ar mai bucura bunica noastră să vadă toate splendorile astea ! Şi cîte bănci ! La urma urmei, de ce nu ne-am așeza și noi ? !...

— Pentru băncile astea se plătește o taxă specială, ca să aiibă cu ce să-i înțolească pe școlarii săraci, ținu să sublinieze inimosul zugrav, așteptînd o replică glumeață.

— Atunci e cazul să ne așezăm cît mai repede, nu de alta, dar, cine știe, poate căpătăm și noi încălțăminte și nădragi, răcni voiajorul comercial.

— Acolo, în valea aceea, au locuit prințul și prințesa, menționă atotștiutoarca domnișoară Brejchová.

— Așááá? Prințul și prințesa ? se miră de ochii lumii burduhănosul Bousek. Și toate astea au fost ale alteței-sale ? ! ? Halal de mama care l-a făcut... prințul ăsta a trăit aici ca în sînul lui Avram. Dar ce-i drept, nu-i păcat, e într-adevăr un loc de toată frumusețea, ce mai, un colț de rai.

Ajunseră pe terasă și de acolo priviră via ce se desfășura în jos sub ochii lor.

— Aici s-a pilit, nu glumă, îi spuse în șoaptă meșterul măcelar zugravului Pavlousek, boierașii ăștia au dus-o fain de tot.

— Aiurea, ăstora nu le mai place nimic, îl contrazise voiajorul comercial Bousek, care auzise părceră măcelarului, nimic nu mai e pe gustul lor, și la toate strîmbă din nas. Dar nu-i nimic, continuă el cu voce tare, o să venim să culegem noi strugurii în locuî lor.

— Dar Iiradșinul nu se vede de aici, interveni doamna Pavlousková, privind în vale.

Iiradșinul e în partea cealaltă, toanto, o dojeni așul el, zugravul, și, adresîndu-se celorlalți, se grăbi să

adauge : Uitați-vă mai bine în jos, ce ziceți ce întindere de grădină !...

— Mă mir că nu o parcelează, interveni meșterul măcelar, în felul ăsta cel puțin grădina asta ar fi rentabilă, pe cînd așa, bagi în ea bănuți cu nemiluita.

— Vedeți, strigă deodată tînăra doamnă Karešova, arătînd spre un loc anume din valea Nusle, dincolo de riul Botiĉ ; acolo am cumpărat noi anul trecut ridichi. Pe doi bănuți, din ăștia noi, am luat o grămadă.

— Aici nu-i nimic de văzut, spuse la un moment dat domnul Bousek, copacii sînt înghesuiți unul în altul — să mergem mai bine la peșterile alea...

— Mi-e mi-e teamă, se împotrivi Brejchová, în peșterile alea e întuneric beznă...

— Și în pivniță nu vă e teamă ? întrebă, rîzînd, voiajorul comercial Bousek.

— Păi, pivnița e pivniță și peștera e peșteră, răspunse cu înțelepciune domnișoara Brejchová.

Porniră, deci, în jos, ca să ajungă la drumul ce duce spre peșteri și, cu acest prilej, se opriră cîteva clipe pe niște trepte ce coborau spre un țarc îngrădit cu sîrmă, unde, odinioară, sălășluiau căprioarele.

— Doamne, ce de lemnărie ! izbucni deodată meșterul măcelar Kareš, arătînd spre o pădurice ce se desfășura în fața lor.

— Aici parcă am fi undeva într-un sătuc la mama dracului, spuse rîzînd voiajorul comercial.

Pășeau cu toții la vale, neomițînd, firește, să treacă peste un colț de peluză și așa destul de bătătorit în ziua aceea de civilizații vizitatori ai parcului.

— N-aveți ochi ? ! li se adresă supărat un paznic cu banderolă verde pe brațul stîng.

— Dacă-i scap una, mă ține minte toată viața, se răsti minios meșterul măcelar Kareš.

— Dă-l încolo de sclav, îl liniști zugravul. Ce vrei, face și el pe grozavul, că, de, e slujbaş !

— Ce să zic, că mult îi pasă lui de iarba asta, țină să intervină Faninka, tînăra soție a măcelarului.

— Astea-s niște scui păloare, țină să mai glumească comis-voiajorul Bousek, atrăgîndu-le tuturor atenția asupra canalizării, de o execuție ireproșabilă, a parcului Havlíček.

— Acest Gräbe trebuie să fi fost nebun de-a binelea, țină să sublinieze doamna Pavlousková. Se zice că numai peșterile și pietroaiele astea l-ar fi costat mii și mii de coroane.

Ajunseră în dreptul unei piscine aflate în fața unor stînci artificiale și se apucară să ciocănească broaștele țestoase, improșcînd apa cu bastoanele și umbrelele de soare.

Femeile se porniră deodată pe un rîs năvalnic, de nestăvilit și, șoptindu-și una alteia ceva neînțeles, arătară spre statuia din mijlocul piscinei.

— Mă miră că nu-i e rușine flăcăului, se amuză domnul Bousek. Stă toată ziua în apă, gol pușcă...

— Uite, puștoaicele de colo se hlizesc, îi atrase atenția meșterul măcelar domnișoarei Brejchová.

— Gata, s-o luăm la deal ! strigă careva.

Și începură să meargă pe niște trepte în spirală, suind spre un loc viran al parcului ; în acest timp grăsanul domn Bousek răcnea cît îl ținea gura :

— Hei, ce faceți ? Degeaba mă înțepați, că mai repede tot nu pot să urc.

— Nici de aici nu se vede Hradșinul, fu prima observație a nevestei măcelarului, cînd, în sfîrșit, ajunseră pe platoul de sus.

— Și-acum gata, spre peșteri ! îi îndemnă zugravul Pavlousek.

Și în timp ce continuau să urce scările de piatră tăiate printre stînci, domnul Bousek nu mai contenea să se vîi-cărească zgomotos, încercînd să întoarcă totul în glumă printr-un spiritual joc de cuvinte :

— Ce mai, piatra asta de încercare îmi accidentează burta.

În sfîrșit, se aflau în fața peșterilor. Femeilor le era frică, dar pînă la urmă se lăsară convinse și intrară și ele zîmbindu-i grațios domnului Bousek, care se așeză pe o banchetă de marmoră și se iscăli pe o măsuță, tot de marmoră.

— Iscăliți-vă și voi, îi îndemnă pe toți domnișoara Brejchová, ciocnind cu umbrela de soare o stalactită, în timp ce istețui măcelar declara că asta e piatră de mare.

— Iar aici tîmplarul a lăsat o gaură, spuse cu tîlc comis-voiajorul Bousek, arătînd o deschizătură în stîncă.

Remarcară și ceilalți această crăpătură ce mergea în jos, întărită cu sîrmă fină, aidoma unei pînze de păianjen.

— Acolo ținea alteța sa iepurii de casă, spuse, de data asta foarte serios, voiajorul comercial.

— Să plecăm de aici, e un loc trist, interveni domnișoara Brejchová, și ieșiră cu toții, în afară de domnul Bousek, care mai zăbovi cîteva clipe în peșteră. Cînd ieși strigă, rîzînd, că descoperise acolo un fel de bazin. Și-i șopti ceva la ureche meșterului măcelar care chicoti și spuse că domnul Bousek e un mare ștregar.

Intrară în altă peșteră, unde admirația lor fu stîrnită de statuia unei femei cîci domina o mică piscină.

Bousek îi vîri în gură un colț de trabuc și începu să mugească, făcînd, chipurile, pe tigrul.

— Pe vremea lui Gräbe trecea pe aici o apă, ținu să menționeze măcelarul Kareš, arătînd cu mîna spre piscină.

Pe urmă pictorul colorist, alias zugravul Pavlousek, desprinse din perete o bucată de tencuială, după care.

veseli, mulțumiți și bine dispuși porniră cu toții spre micuțele iacuri unde, în clipa când ajunseră, comis-voiajorul Bousek răcni cât îl țineau bojocii :

— Noroc și sănătate !

Fără să-și dea seama de ce, izbucniră cu toții în hohote de ris.

— Pe cinstea mea, astă-i curată nebunie, spuse Faninka, tânăra soție a măcelarului. Să cari atîta apă la o asemenea înălțime și să azvîrli în ea asemenea frunze.

— Asta-i ceapă de apă, ținu să sublinieze spiritualul domn Bousek, arătînd cu mîna-i bucălată niște nuferi de toată frumusețea.

— Grăbe venca aici să-și spele picioarele, remarcă pictorul colorist Pavlousek și, smulgînd dintre pietre o bucată de friză, o aruncă în apă...

Acum coborau din nou la vale, mergînd dinadins peste peluză, ca să-l mai supere un pic pe paznicul acela neobrăzat.

Așa se face că ajunseră repede pe aleea principală, ce duce în partea de jos a livezilor cu pomi fructiferi.

— Acolo nu ne ducem, hotărî domnul Bousek — acolo abia nu-i nimic de văzut, în afară de peri și meri.

— Se spune că ar avea și căpșuni, interveni doamna Pavlousková, nevasta zugravului.

— Încă nu-s coapte, replică meșterul măcelar.

— Mie, vă spun drept, mi s-a făcut sete, spuse coloristul Pavlousek. Ce să mai bîtem pe aici drumul de pomană, să mergem mai bine să bem și noi o bere. Ce zicți ?

— Bună idee, încuviință, rîzînd, spiritualul domn Bousek ; cu prostiile astea din jurul nostru nu-mi sting setea.

— Să mergem la Vrșovice, la Kovarna (Fierăria), fu de părere măcelarul Kareš ; vorba ceea, dacă tot e sărbătoare, să ne dănuim și noi un pic nevestele...

Porniră spre ieșirea din parc și hîtrul comis-voiajor Bousek spuse cu toată seriozitatea, arătînd spre mulțimea de vizitatori ce mișunau pe alei :

— Ce văd ăștia aici ? Nimic. Cel puțin dacă ar avea aici o gheretă cu bere de Smichov...

Și porniră cu toții în cea mai desăvîrșită ordine prin parcul Havlíček, în timp ce păsărelele își cîntau mai departe viersul lor, copacii și florile își răspîndeau parfumul amețitor, iar cucoanele eroilor noștri își tirau trenele rochiilor, răscolind și involburînd praful în urma lor.

BUCURIILE DE TATA ALE DOMNULUI MOTEJZLIK

Domnul Motejzlik era tare bucuros că urma să devină tată. Cu mult înainte de a i se naște băiețelul, se ducea pe la toți cunoscuții și le povestea că avea un copil.

În multe cazuri se rușina la gîndul că ar putea să i se nască o fetiță, și atunci spunea că i s-a născut un băiețel. În altă parte însă, spre a nu lăsa impresia că se laudă prea mult, spunea că are o fetiță. În vreo trei sau patru cazuri apucase să spună că, de fapt, nici nu știe de ce sex e copilul lui. Pînă la urmă le încurcă pe toate în asemenea măsură, încît, aflîndu-se din nou în societatea prietenilor și cunoscuților, la întrebarea cu pricina răspundea, de obicei, total anapoda. Acolo unde înainte spusese că are un băiețel, acum spunea că are o fetiță. Și în felul ăsta

țesea mereu totul cu noi și noi minciuni, ba, pînă la urmă, merse cu neobrăzarea lui atît de departe, încît începu să vorbească de doi gemeni, iar în restaurantul domnului Brejška povesti chiar despre nu știu ce monstru, cu care avea să cîștige bani cu ghiotura. În cele din urmă nici el nu mai știa ce copil avea să i se nască. Și cînd, în sfîrșit, veni și acel fericit moment cînd trebuia, într-adevăr, să devină tată, în prezența soacrei și a socrului său, drăgălașul domn Motejzlik dispăru în împrejurimile cele mai apropiate, unde, de față cu toată lumea, la mezelar, la brutar, la farmacie, în două cîrciumi și într-o vinărie, declară solemn că faptul e gata împlinit, și iar le înșiră pe toate, încurcîndu-le în țesătura lui de minciuni : fetiță, băiețel — băiețel, fetiță — pe scurt, își lăsa mereu porțița din spate deschisă. Și după ce trăsese, la vinărie, al cincilea sfertuț de vermut, izbucni :

— Nici nu știți cît sint de fericit !

Și se duse acasă.

Și cînd trecu pragul locuinței sale, bunul și drăgălașul domn Motejzlik fu luat la zór de socru, soacră și coana-moașă, și pentru prima oară îi fu dat să audă despre el că e o brută și un bătăran necioplit. Și era, oare, sărmanul, o asemenea ființă, încît să merite aceste epitete ? El, sărăcuțul, nu făcuse nimic altceva decît să aștepte îmbucurătorul eveniment. Și s-a bucurat. De-ar fi băut nu știu cît vermut, sau oricîte halbe de bere cu această ocazie, căci, vorba aceea, o ocazie îl făce pe hoț să fure, și tot nu merita să fie făcut de ocară, fiindcă în sufletul lui sălășluia luminoasa bucurie că aduce pe lume un urmaș, că dăruiește națiunii cehe un cetățean în plus, și, în fine, inima lui era copleșită de acea stare de beatitudine că avea să devină, încet dar sigur, tată.

În timp ce tata-socrul îi vorbea bunului domn Motejzlik în bucătărie, spunîndu-i cu inima deschisă să nu

uite tocmai acum de toate îndatoririle ce-i revin, că devenind tată nu-și mai poate îngădui să privească lucrurile cu ușurință, că e cazul să se trezească pînă nu va fi prea tîrziu, și, ca să nu fie prea tîrziu, trimise să i se aducă de urgență o sticlă cu sifon. Dar pînă să i se aducă sifonul, domnul Motejzlik devenise tată. Și cînd moașa îi aduse să vadă pruncușorul acela roșu, domnul Motejzlik îl luă în brațe și în clipa următoare fu cu el pe coridor, vrînd să-l arate vecinilor. Îl smulseră cu forța din strînsoarea lui, iar domnul Motejzlik, strigînd de fericire în tăcerea mută a nopții : „Am un băiat“, o rupse la fugă pe scară în jos și, descuind cu cheia poarta imobilului, dădu buzna în restaurantul de peste drum. Acolo comandă zece halbe de bere deodată și declară solemn că are un băiat. Cum înainte cu o jumătate de oră spusese tot acolo că are o fetiță, se stîrni pe chestia asta o ceartă în lege, cu care prilej domnul Motejzlik răcni cît îl țineau bojocii :

— Nimeni nu poate ști mai bine ca mine !

În toiul certei, un cetățean oarecare ținu să sublinieze că, de fapt, domnul Motejzlik nu are nici un copil. Pînă și o leoaică își apără puii, darmile domnul Motejzlik ! Așa se face că fericitul tată se năpusti asupra calomniatorului, acesta la rîndul lui nu se lăsă mai prejos și, apucîndu-l pe domnul Motejzlik de nas, îl trase afară din local, firește, cu ajutorul unor prieteni devotați.

În liniștea nopții, sprijinit cu spatele de stîlpul unui felinar stîns, domnul Motejzlik începu să se gîndească la ale vieții valuri. În sufletul lui se perînda mereu vechiul adevăr care spune că atunci cînd cineva spune adevărul, nu i se dă crezare. Pe urmă îi veni în minte ideea umilînței și, după ea, se aprinse în sufletul lui strălucitoarea și înălțătoarea voluptate de a fi tată, mîndria de tată, care determină direcția pașilor domnului Motejzlik, îndreptînd-

du-i peste drum, spre vinăria din colțul străzii.

Ajuns acolo, se așază la o masă și, bătînd-o voios pe umăr pe doamna cîrciumărească, îi spuse :

— Ei bine, aflați că am un băiețel de toată frumusețea.

— Ce tot spuncți, domnule Motejzlik ? ! ? Se poate ? ! ? Il luă repede cîrciumăreasa. Cu trei sferturi de oră în urmă ne-ați spus aici că vi s-au născut doi gemeni — amîndouă fete — și-acum veniți cu altă poveste...

Deodată, domnului Motejzlik începu să-i pară rău de toate aiurelile lui și, lăsîndu-și capul în palme, începu să plîngă infundat. Ce ticălos sînt, își spuse în sinea lui. Nici nu i s-a născut încă primul copil și l-a și mințit. După această adîncă reculegere, ridică fruntea sus și, uitîndu-se la doamna cîrciumărească cu ochii umeziți de lacrimi, îi spuse cu o voce linguitoare :

— Dați-mi, vă rog, un sfert de vermut.

— Mă miră că nu vă e rușine, îi replică indignată cîrciumăreasa, grozav tată, nimic de zis, să vă chereheliți în halul ăsta. în timp ce ar trebui să fiți acasă — dar, știu eu, poate că n-aveți nici un copil de vreme ce spuneți întruna asemenea nerozii.

— Dar vă jur pe ce am mai sfînt, doamnă cîrciumărească ! Am un băiețel de toată frumusețea, înalt de cincizeci de centimetri, trupșorul năpădit de un puf firav, roșu din cap pînă în picioare, tatăl sănătos.

— Gata, domnule Motejzlik, să nu mai întindem vorba de pomană și duceți-vă mai bine de vă culcați. îl îndemnă cîrciumăreasa, grăbindu-se să adauge : V-am spus doar că nu.vă mai torn nici un pehar.

— Va să zică asta merit eu, fiindcă am un băiețel atît de frumos ! Bravo, nimic de zis ! exclamă cu regret în glas domnul Motejzlik și ieși necăjit în bezna nopții.

Și văzînd că nimeni nu are pentru el nici pic de înțelegere, fu cuprins de o amărăciune cumplită. Din fericire, își aduse aminte că pe strada Krokova, nu departe de locul unde se afla, locuiește bunul și vechiul său prieten, inginerul Zázvorka.

— Trebuie să-i fac o vizită, își spuse în sinea lui fericitul tată.

Și era cam pe la orele două noaptea cînd stătea în fața ferestrei deschise a apartamentului de la parter al prietenului său și fluiera de zor.

Nu-i răspunse nimeni, dar, vorba ceea, ce nu face un tată pentru copilul său ? Fără să se mai încurce, drăgălașul nostru domn Motejzlik se săltă pe fereastra deschisă drept în odaie și, cînd ajunse pe podea, soția inginerului, care-și aștepta bărbatul, aprinse deodată lămpîța electrică de pe noptieră și, zărindu-l pe domnul Motejzlik, scoase un strigăt cumplit, de groază.

— Distinsăconiță, bolborosi, descumpănit, domnul Motejzlik, știți, eu... am venit să vă anunț că... că am un băiețel, da, un băiețel... de cincizeci și cinci de centimetri înălțime, trupușorul năpădit de un puf firav, roșu din cap pînă în picioare, tatăl sănătos...

Și rostînd aceste cuvinte se săltă înapoi pe pervazul ferestrei și sări jos, în stradă, tocmai în clipa în care domnul inginer se pregătea să pătrundă în casa lui, așa fel încît să nu facă gălăgie pe coridor.

— Ura, Zázvorka ! îl întîmpină domnul Motejzlik. Am venit să te anunț că am un fecioraș de loată frumusețea, cincizeci și cinci de centimetri înălțime, trupușorul năpădit de puf firav, roșu din cap pînă în picioare, tatăl sănătos !

— Tîmpită scuză, ticălosule ! răcni inginerul Zázvorka.

Domnul Motejzlik o luă la sănătoasa și domnul inginer după el. Îl ajunse chiar în fața casei, în clipa în care, grăbit la culme, sărmanul domn Motejzlik se căznica să

descuie poarta imobilului. Fără să-l adreseze o vorbă, inginerul îi cîrpi o pereche de palme, apoi se îndepărtă plin de demnitate. Abia cînd se află în mijlocul drumului, se opri în loc și strigă, spărgînd tăcerea nopții :

— Ne răfuim noi la tribunal. În urma lui răsuna glasul tînguitor al domnului Motejzlik :

— Crede-mă, Zázvorka, într-adevăr am un băiețel, un băiețel de toată frumusețea...

Cu inima apăsată de o povară grea, urcă domnul Motejzlik treptele scării ce duceau spre apartamentul său. Era nespus de trist și necăjit de faptul că oamenii nu erau în stare să înțeleagă fericirea lui de părinte. Se sprijini destul de zgomotos de ușa locuinței sale, dar ușa se deschise încet și două mîini vînjoase îl traseră cu putere înăuntru — erau mîinile bunului său socru, care, pur și simplu, îi spuse, din nou, doar alît :

— Brulă, bădăran necioplit, credeam că măcar acest copil o să te facă să te îndrepti, dar, cum văd, nu te lași și o ții merou într-o beție. Să-ți fie rușine !

După care îi arătă canapeaua și se retrase în camera alăturată. Pe urmă își făcu apariția coana-moasă și, pocnind din palme indignată, începu :

— Asta nu trebuia s-o faceți, domnule Motejzlik, zău că nu ! Dacă soția face temperatură, să știți că de vină veți fi numai dumneavoastră !

După ea veni, în sfîrșit, și mama-soacră, care nu spuse decît alît :

— Ptiu, mai mare rușinea ! Ce ticălos !

Domnul Motejzlik se întinse pe canapea și se apucă să plîngă cu sughițuri, acoperindu-și gura cu pătura. Nimeni dintre ai casei nu era în stare să înțeleagă bucuria lui de tată. După un timp, se dădu jos de pe canapea și mergînd încet, pe vîrfuri, se apropie de ușa, o deschise și,

pierzîndu-și echilibrul, se prăbuși peste prag. Și, așa lungit cum era, strigă cu disperare !

— Unde-i băiețelul meu ?

Fără să scoată o vorbă, mama-soacră și tatăl-socru îl duseră înapoi pe canapea. Dar înainte de a apuca să-l întindă, domnul Motejzlik adormise în brațele lor, cu chipul luminat de un zîmbet al beatitudinii.

Mama-soacră se uită un timp cu ochi posomorîți la fericitul tată care sforăia de zor, apoi, cu o mișcare energică, îi trase perna de sub cap.

Domnul Motejzlik continuă însă să doarmă nestingherit, zîmbind din somn. Visa că se află la o mare adunare populară și cu vocea lui lunătoare se adresează miilor de capete entuziasmate :

— Chiar acum, prea cinstită adunare, mi s-a născut un băiețel — cincizeci și cinci de centimetri înălțime, trupușorul năpădit de un puf firav, precinstită adunare, roșu din cap pînă în picioare, tală sănătos tun !

A DOUA SERIE DE BUCURII PĂRINTEȘTI ALE DOMNULUI MOTEJZLIK

Cînd devine cineva un tală fericit, i se deschide în față perspectiva unei serii întregi de bucurii mărunte. Puneți-vă în situația lui, și-mi veți da dreptate. De pildă, veți deschide mereu șifonierul cu lenjurile copilului și oricui va veni să vă viziteze și să vă felicite cu prilejul

fericitului eveniment, îi veți arăta cămășutele, scutecele, bavețelele, pieptărașele, vă veți lăuda că ați și învățat să vă înfășați copilășul adorat și, fără îndoială, veți fi cuprins de o nemărginită mândrie, invitându-i pe oaspeții dumneavoastră în bucătărie, unde, ca o pânză de păianjen, se încrucișează de la un capăt la altul al bucătăriei tot felul de sfori pe care ați întins la uscat zece duzini de scutece, ca urmare a nobilei opere a urmașului dumneavoastră. Care nu numai că vă poartă numele, dar începe să activeze în viața publică, înlocuind cum ați activat și dumneavoastră la vîrsta cea mai fragedă.

Și cîtă căldură picură în sufletul dumneavoastră fericirea de a-l putea cîntări singur, cu propria mînă, pe micul dumneavoastră moștenitor. Și cu cîtă bucurie notați în carnetul de însemnări fiecare gram cu care încet, dar sigur, potrivit neîndurătoarelor legi ale naturii, urmașul dumneavoastră crește în greutate. Și, din nou, alte bucurii: puișorul dorește să bea. Îl duceți repede la maică-sa și, întorcîndu-vă grăbit la musafirii dumneavoastră, scoateți din bufet o sticlă de coniac și, în timp ce în preajma dumneavoastră copilul bea, beau și tatăl și oaspeții, ciocnind paharul în sănătatea lui. Atmosfera se încinge, dispoziția e din ce în ce mai voioasă, mai exuberantă și, deodată, vă dă prin minte că încă nu le-ați arătat musafirilor cîmășutele să-i faceți baie primului dumneavoastră copil. Și astfel turnați în cădița copilului apă caldă, îi verificați temperatura cu termometrul și, cu pasul ușor împleticit, vă îndreptați plin de curaj spre dormitorul copilului. Pe chesia asta se stirnește un mare tărăboi, ai casei izbutesc să vă smulgă copilul din brațe, punîndu-l la adăpost în fuța nemărginitei iubiri de tată, care, precum se vede, nu cunoaște nici o opreliște. Căci, rănit în orgoliul de lată, atunci cînd mama-soacră vă închide ușa în nas, dumneavoastră începeți să izbiți cu piciorul în ușă și să strigați :

— Dați-mi înapoi copilul meu, musafirii doresc să-l vadă pe băiețelul meu !

Totul însă e în zadar. Din spatele ușii închise a odăii alăturate se aude vocea tăioasă a bunicii :

— Nu fi impertinent și du-te mai bine la plimbare.

Desigur, între patru ochi, lucrurile ar fi luat o întorsătură mai proastă, dar în casa dumneavoastră se află niște musafiri care au venit să vă vadă moștenitorul, de unde și tonul moderat din odaia învecinată. Mai beți, așa-dar, încă o sticlă de coniac cu prietenii, după care, odată cu ei, părăsiți, solemn, căminul dumneavoastră fericit.

Toate cele povestite pînă acum au fost trăite aievea de inimosul domn Motejzlik. Timp de paisprezece zile după fericitul eveniment, în casa lui s-au desfășurat lupte crîncene, iar prin vecini se povestea că, de atîta bucurie, domnul Motejzlik a început să bea cu prietenii lui chiar și romul cel mai ordinar. Apoi a urmat o anumită stagnare.

Se punea chestiunea ce nume să i se dea băiatului. Domnul Motejzlik tocmai se întorsese de la prietenii săi într-o dispoziție trandafirie și, cu o atitudine de-a dreptul furtunoasă, ceru onor familiei ca fiului său să i se dea numele de Hector. Căci în acest nume el nu vedea doar întruchiparea forței olimpice, ci și plăcuta amintire a Iliei bătrînului Homer, din anii studiilor gimnaziale.

Se înțelege de la sine că după această declarație înflăcărată, toți ai casei se năpustiră asupra lui. Tatăl-socru, ca de obicei, chibzuit, analiză pe îndelete, dar cuprinzător și foarte exact numele de Hector, demonstrînd că un asemenea nume ar putea constitui pentru viitorul nepotului său o adevărată piatră unghiulară. Incepu, deci, cu școala ; Înainte de toate, copilul cînd începe să meargă la școală e foarte sensibil și-i place nespus de mult să filosofeze. Ce s-ar întîmpla, deci, dacă ar fi chemat cu numele de Hector, și, odată cu el, ar veni în grabă cîinele

măcelarului ? Copiilor le place să se distreze și, fără îndoială, un asemenea nume, umilitor, ar fi exploatat de colegii săi de școală, drept care, copilul ar suferi cumplit, s-ar îndepărta de prietenii săi, ar deveni un singuratic îngândurat și, în singurătatea lui, nu s-ar gândi la nimic altceva decât la lot soiul de năzbîtii. Această trăsătură de caracter s-ar dezvolta odată cu el, școala, unde el ar fi obiect de batjocură, ar înceta să-l mai intereseze și să-l amuze, creierul lui s-ar chirci, inteligența lui ar stagna, și n-ar mai fi de așteptat de la el nici un fel de bucurie. Și încheie foarte succint, cu următoarele cuvinte :

— Scurt și concis, ca să fie clar : dumneata n-ai ce să te amesteci în treburile astea, chestiunea ne privește numai pe noi !

Domnul Motejzlik menționează cu sfială și modestie că : poate ar fi, toluși, cazul să i se recunoască și lui, măcar parțial, drepturile sale paterne. Izbucniră cu toții într-un rîs sarcastic și-i spuseră că într-adevăr e un tată denaturat, mai curînd un netrebnic decât tată, și că ar face mai bine, după toate cîte le-a săvîrșit, să nu mai deschidă gura atunci cînd e vorba de niște lucruri la care nu se pricepe.

Alitudinea lor avu darul să-l jignească adînc pe domnul Motejzlik, și așa se face că dumnealui pleacă de acasă plin de amărăciune și cu regretul profund că nu-i în stare să impună pentru fiul lui nici măcar acest nume. Se înapoie, tremurînd de emoție, abia a doua zi după-amiaza. Cînd trecu pragul, se arată neobișnuit de modest și extrem de respectuos. Cam de vreo cincizeci de ori repetă :

— Săru-mîna, ierlați-mă dar, știți, am avut o ședință tocmai la Kladno.

După care începu să se bîgăuie, povestind că la Kladno e numai funingine, că tot orașul e săpat și răsăpat și, ce mai, e îngrozitor.

l se răspunse :

— Într-adevăr, îngrozitor !

Pe urmă nu-l mai luară în seamă, se închiseră cu toții în camera de zi, iar în clipa în care domnul Motejzlik se făcu auzit din spatele ușii, spunînd cu o voce plină de smerenie :

— Nu vă supărați, vă rog. aş putea să-mi văd și cu băiatul ? i se răspunse :

— Cînd o să te trezești din beție.

— Săru-mîna, strigă domnul Motejzlik din spatele ușii, dar aflați că azi nu sînt beat, dar deloc ! și aş dori nespuse de mult să-mi văd sîngele din sîngele meu, distinsă doamnă mămică...

În loc de răspuns la chemarea soțului, distinsa doamnă mămică începuse să fredoneze cunoscuta arie din Hughe-noții, în care hughenoții sînt masacrați în masă.

Și astfel, domnului Motejzlik nu-i rămase nimic mai bun de făcut decît să se așeze la masa lui de lucru și să se uite prin scrisorile proaspăt sosite, în care unii prieteni îl felicitau abia acum, după paisprezece zile, pentru fericirea sa de lată. Fraza aceasta avu darul să-i provoace amăreala în gură. Scoase repede din buzunar cele cinci cutiuțe cu zaharicale, pe care le cîștigase la tombolă pentru fiul lui și, uitîndu-se cu durere la pachetele acelea roșii și albe, își dădu seama că nimeni, dar absolut nimeni nu-l înțelege, și că toată strădania lui de a demonstra cît de mult prețuiește el nașterea prînului său fiu nu e înțeleasă ca o manifestare a bucuriei. ci e socolită doar ca un pretext pentru un șir întreg de orgii, de ticăloșii și de obraznicii.

Și iată că în această dispoziție de nemărginită melancolie se auzi, deodată, un ciocănit în ușă, și în biroul lui

intră cu pas energic tata-socrul, care, bătîndu-i prietenos pe umăr îi spuse :

— Bravo, sînt tare bucuros că, în sfîrșit, te văd o dată treaz la dumneata acasă, și că lucrezi. Sînt grăbit și nu pot sta mai mult de vorbă cu dumneata, dar uite, îți las aici o sută cincizeci de coroane pentru cărucior. Chiar ieri, după ce ai plecat, ne-am gîndit că, totuși, într-un fel trebuie să-ți facem și dumitale pe plac. Ia bani și alege pentru nepotul meu un cărucior frumos, pe gustul dumitale și, mă rog, ai să vezi că, pînă la urmă, o să fie iarăși totul în cea mai perfectă ordine. Așa ! Și acum mă duc să-mi văd nepoțelul.

Domnul Motejzlik, cotropit de o presimțire nefastă, își luă iute pălăria și, pînă să ajungă socrul lui la ușă, i-o luă înaintă și o zbughi în jos pe scară, de acolo în stradă și fuști în primul tramvai ce tocmai trecea prin preajma sa. Cînd se așeză pe banchetă în vagonul tramvaiului, putem afirma cu toată certitudinea că ședea acolo cu inima curată și inocentă. Bucuria lui nu poate fi descrisă — în sfîrșit, avea posibilitatea să acționeze de sine stătător pentru fericirea fiului său. Avea de pe acum în fața ochilor năi superbul cărucior pe care avea să i-l cumpere, și printre dantecele ce împodobeau perdelele căruciorului îl vedea uitîndu-se la el pe prichindelul bucălat care cotrobăiește prin plăpumioară cu mînuțele lui trandafirii.

Avea impresia că tramvaiul merge prea încet. Ziua în schimb i se părea nespus de luminoasă și senină. De atita fericire, domnului Motejzlik îi venea să sărute întreaga omenire. Recunosc, de asemenea, înainte de a ajunge în Piața Václav, că a cumpăra un cărucior pentru primul sau copil înseamnă o nouă intrare grandioasă în noua

viață în care pășea. Și că alegerea căruciorului trebuie să se desfășoare pe îndelete, sistematic, mai întâi să cerceteze listele de prețuri, dar, înainte de toate, cel mai bine ar fi să dea o raită prin toate magazinele de specialitate, să ceară prospecte și cataloage, ca, pe urmă, undeva în liniștea unei cafenele, să se decidă definitiv pentru unul dintre cele mai bune și elegante exemplare. Zis și făcut. Apoi, înarmat cu un pachet întreg de cataloage și liste de prețuri și cu fața senină de bucurie, intră în obișnuita-i cafenea de zi, unde, instalându-se frumos într-un colț mai retras, comandă o cafea neagră și se apucă să cerceteze cu voluptate diferitele modele ; îi plăcură toate și, de aceea, mai răsfoi încă o dată voluminoasele cataloage și din nou își dădu seama că, într-adevăr, fiecare cărucior în parte i s-ar potrivi de minune micuțului său moștenitor. Când ieși în stradă, observă, spre marea sa uimire, că se făcuse ora opt și magazinele erau închise.

La întretăierea pieții Václav cu strada Vodičkova, se opri un timp descumpănit și privi îndelung cuburile de piatră ale trotuarului. Bucuria lui nețărmarită se risipi pe neașteptate. Își imagina ce se va petrece acasă, când va reveni în sânul familiei. Deocamdată tatăl-socru știe totul, căci, vorba ceea, el îi încredințase această misiune ; și, deodată, simți în sufletul lui atîta pustietate, încît socoti de cuviință că ar fi mai bine să se întoarcă acasă abia atunci cînd socrul va fi cu siguranță plecat. Spusese el, ce-i drept, că e grăbit, dar într-un asemenea caz, ar fi în stare să aștepte Dumnezeu știe cîte ceasuri. Și deodată fu cuprins de dorința omului hăituit de a-și risipi gîndurile negre într-o convorbire veselă cu prietenii credincioși, cu care, ori de cîte ori izbutea s-o șteargă de acasă, stătea

zilnic și mai strica o vorbă la restaurantul U Zveřinu (Vînatul) din cartierul Košiče. Acolo, în fața unui pahar cu vin bun, își alunga de obicei gîndurile întunecate, dar asta nu era încă exact ce-i trebuia lui acum ; îi mai lipsea ceva, o agitație care să-l facă să mai uite un pic de tragicul său destin. Azi nu era nici o distracție, nu se juca și nu se recita nimic ; stătură așa, pînă cînd unuia dintre prieteni îi veni în sfîrșit ideea să le propună tuturor să încargă să joace cărți într-o anumită cafenea de noapte. Acolo, zicea el, se joacă „Binecuvîntarea Domnului”. Ce fel de cafenea și unde se petrecuse întreaga poveste, de asta domnul Motejzlik nu-și aducea aminte, ba, mai mult, nici nu știe de ce s-a dus acolo, și de ce s-a lăsat atras într-un asemenea joc de noroc : pe la ceasurile două noaptea se văzuse nevoit să schimbe bancnota de o sută de coroane, iar la două și jumătate nu-i mai rămăseseră în buzunar decît douăzeci de coroane. Se povestește despre el că în clipa aceea ar fi strigat :

— Totul pentru pușorul meu !

și că ar fi mizat acele douăzeci de coroane pe ultima carte... ca apoi... peste cîteva clipe să adune de pe masă, în uralele tuturor, cinci sute de coroane.

Era a doua zi pe la orele zece dimineața cînd domnul Motejzlik se întoarse acasă, în sînul familiei. Dar în ce hal ! În fața lui împingea un cărucior de toată frumusețea, în spate un al doilea, iar în urma lui, un comisionar, plin de gravitate, aducea încă o pereche de cărucioare de toată splendoarea. Deci, în total, patru cărucioare : unul de cameră, al doilea de plimbare, al treilea de grădină și al patrulea de ploaie, întocmai cum i se recomandase, cu toată căldura, în magazinul în care le cumpărase.

IN CE SÎNTEM MARI

Intr-o bună zi, funcționarul Vlček de la cancelaria guvernatorului, neavînd altă treabă de făcut, se apucă să mîzgălească pe niște plicuri diferite nume, așa, ca să-i mai treacă de urît. Printre altele scrise, fără să-și dea seama, pe un plic oficial următoarele : „*Onoratului Consiliu al orașului Klenovice*, cu mențiunea : În atenția domnului primar.” Pe urmă veni curierul și, adunînd plicurile cu pricina, le duse alături, în biroul în care se concepeau ciornele de scrișori. Asta se întîmpla chiar în ziua în care fuseseră expediate celor interesați, la cererea acestora, noile instrucțiuni ale diferitelor ministere. Din biroul așa-zis al ciornelor, maldărul de plicuri fu înaintat spre completare secției de acțiuni speciale și așa se face că pînă și în plicul adresat, întîmplător, onoratului Consiliu al orașului Klenovice, fu introdusă una dintre recente decizii ale unui minister, decizie ce avu darul să uimească întregul Consiliu comunal al orașului Klenovice, în frunte cu primarul său.

Sosește de la cancelaria guvernatorului un plic, și în el două file cu acest conținut : „Decizia ministerului cezaro-crăiesc al internelor, agriculturii, finanțelor și justiției din ziua de 18 mai 1910, nr. 104, rîndul Z, cu privire la interzicerea folosirii, în producerea drojdiei cerealiere, a amidonului și a fermentilor din fabricile de bere”.

Asta nu era puțin lucru. De zece ani nu mai venise nici un act oficial de la cancelaria guvernatorului, ultimul

se referea la aplicarea unor măsuri sanitare și, deodată, după zece ani, o asemenea poveste.

Primarul orașului se zăpăcise de-a binelea. La ce încercare grea îl supunea cel-de-sus ! Ce-o fi vrînd să însemne : „Interzicerea, în producția drojdiei cerealiere, a amidonului și a fermentilor din fabricile de bere ?” Și, colac peste pupăză, decizia provine de la ministerul cezarocrătesc al internelor, agriculturii, finanțelor și justiției. Ce lovitură cumplită pe capul bietului oraș ! Patru ministere întreprind, concomitent, un atac împotriva orașului Klenovice. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, de unde pînă unde o asemenea decizie, de vreme ce nimeni în acest oraș nu e producător de drojdie ?

— La mijloc e, de bună seamă, un denunț, ținu să sublinieze secretarul Consiliului orășenesc, atunci cînd, în prezența ajutorului de primar, primarul Šandera citi conținutul măsurilor cuprinse în plicul oficial cu ștampila cancelariei guvernatorului.

La care ajutorul de primar, comerciantul Holobut, se grăbi să adauge cu o voce tremurătoare :

— Domnilor, asta e mai curînd un atac împotriva autonomiei cehe.

— Iar eu îmi mențin afirmația că e vorba de un denunț, insistă cu energie secretarul Consiliului orășenesc. Și sînt încredințat că nu se urmărește nimic altceva decît compromiterea noastră în fața cancelariei guvernatorului, în momentul în care noi solicităm fonduri pentru dotarea garnizoanei. Un asemenea act de denunț e tot ce poate fi mai dezgustător, și e de datoria noastră să-l combatem la modul cel mai categoric. De aceea propun convocarea unei ședințe secrete a Consiliului orășenesc, în

cadrul căreia vom hotărî cum anume trebuie să procedăm cu decizia ministerială, și totodată vom adopta o atitudine dîrză și tăioasă împotriva unor astfel de denunțuri.

— Iar eu vă spun că aici e vorba de un atac perfid împotriva autonomiei cehe, o ținea morțiș pe a lui comerciantul Holobut. Asta nu mi-o scoate nimeni din cap. Cunoaștem noi. Mai întîi guvernul ne ia cu drojdia, cu amidonul și cu fermentii de la fabricile de bere și, pe urmă, pac ! ne-a și instalat aici un comisar guvernamental și ne dizolvă Consiliul orășenesc reprezentativ.

Primarul Šandera nu adoptă însă nici unul din punctele de vedere expuse de cei doi. În drum spre primărie spuse tot timpul că întreaga poveste e curată nebunie. Dacă în oraș ar fi măcar un singur producător de drojdie, mă rog, n-ar mai sta o clipă pe gînduri și, cu toată dragostea, ar pune să se afișeze un comunicat prin care se interzice fabricarea drojdiei, dar așa, nimeni nu produce nimic și patru ministere lansează concomitent un atac concentric împotriva lui. Să-ți pierzi mintea, nu alta.

— În atenția primarului, domnule burgmaistru, țin să subliniez cu toată semnificația secretarul Consiliului orășenesc : cineva a depus un denunț din care reiese că dumneavoastră sînteți producător de drojdie.

— Da, așa e, domnule secretar, ai dreptate, cineva încearcă să-l ponegrească pe capul autonomiei noastre comunale, răcnî comerciantul Holobut ; ce mai, e limpede, un atac mîrșav împotriva autonomiei cehe, sper că, în sfîrșit, ați înțeles. Denunțul e o chestiune secundară, țineți minte ce vă spun, o chestiune cu totul secundară !

Și cu asta, domnii consilieri se despărțiră.

„Mi se pare mic că domnul primar nu are cugetul curat. Iși spuse în sinea lui secretarul Consiliului orășenesc, în timp ce părăsea clădirea primăriei. Dacă, totuși, dumnealui fabrică pe ascuns drojdie și negustorul Holobut l-a denun-

țat ? De aceea s-a împotrivit dumnealui cu atita înverșunare, cînd s-a vorbit de denunț."

La ședința secretă a Consiliului orășenesc, primul se înscrie la cuvînt comerciantul Holobut. Discursul lui fu, de la un capăt la altul, un protest tăios la adresa guvernului. Și din nou vorbe despre acțiunile mîrșave împotriva autonomiei cehe și-i conjură pe toți cei de față să nu se dea bătăuți și să reziste cu stoicism în lupta lor dreaptă. Abia primarul limpezi lucrurile, explicînd, de fapt, despre ce-i vorba. Consiliul orășenesc a primit, așa, ca din senin, de la ministerul de interne, agriculturii, finanțelor și justiției, un act normativ prin care se interzice (de bună seamă orașului) să folosească în producerea drojdiei cereallero, amidonul și fermenții de la fabricile de bere. Actul amintit a fost trimis cu mențiunea : în atenția domnului primar. Pe chestia asta nimeni n-a închis un ochi toată noaptea în orașul Klenovice, care nu este producător de drojdie.

În clipa aceea ceru cuvîntul domnul farmacist, care declară textual că dumnealui vede în interzicerea folosirii amidonului și a fermenților din fabricile de bere în procesul de producere a drojdiei un sprijin acordat cartelului de întreprinderi specializate în fabricarea drojdiei presate și introducerea practică a monopolului în domeniul acestei producții. De aceea, propune ca, în interesul micilor industriali, să fie înaintat un protest telegrafic și să i se ceară deputatului județean să intervină cu toată energia în această chestiune.

Membrul Consiliului orășenesc, șeful berar Ramlik, vedea în noua decizie ministerială o catastrofă a fabricilor de bere din Cehia. Interzicerea folosirii fermenților de bere nu poate fi cu nimic justificată.

— Mă alătur și eu propunerii domnului farmacist l conchise șeful berar.

— Nici vorbă nu poate fi de așa ceva, izbucni, din nou, comerciantul Holobut ; aici se urmărește desființarea autonomiei ceh, da, e vorba de un atac împotriva drepturilor noastre. De aceea socot că este cazul și se cuvine să înaintăm un protest energic împotriva cancelariei guvernatorului.

În cele din urmă, ridicându-se în picioare, luă cuvîntul primarul Šandera, care începu prin a vorbi despre niște arme caraghioase, de-a dreptul ridicule. E limpede ca lumina zilei că în povestea asta e vorba de șicanarea unui oraș ceh, căci, de cînd lumea, nimeni n-a auzit să fabrice cineva drojdie în Klenovice... E un act de desconsiderare față de autonomia corporațiilor sau... Și aici atinse de asemenea chestiunea denunțului și se apucă să vorbească despre libertatea cetățenească, explicînd, firește, de ce a convocat această ședință secretă a consiliului reprezentativ al orașului. Pentru că în întreaga afacere vede arma cu tăișul ascuțit al guvernului de la Viena. Înainte de toate se cuvine păstrarea unui calm desăvîrșit și plin de demnitate și înaintarea unui protest telegrafic adresat forurilor competente. Această telegramă de protest trebuie trimisă la ministerul de interne, agriculturii, finanțelor și justiției. În continuare, să ceară Consiliului național o intervenție energică și să fie solicitat sprijinul diferitelor cluburi de deputați. De asemenea, așa cum a propus ajutorul de primar, domnul Holobut, să fie înaintat, concomitent, un protest cancelariei guvernatorului și în același timp să se facă, printr-un comunicat special, un călduros apel la calmul cel mai desăvîrșit din partea populației orașului.

Propunerile acestea au fost aprobate în unanimitate.

După care, primarul se ridică din nou de pe scaunul său și, cu vocea-i tremurînd de emoție, rosti :

— Domnilor, toate astea nu înseamnă însă că, în acest timp, noi trebuie să stăm cu mîinile încrucișate la piept.

Dacă e să vină vremuri grele, să nu ne găsească nepregătiți. De aceea, ținând seama de cheltuielile ce ne amenință, necesare apărării așa cum se cuvine a onoarei naționale, propun majorarea cu cincisprezece la sută a taxelor comunale.

Propunerea aceasta fu aprobată, de asemenea, cu unanimitate de voturi, de unde putem trage concluzia fermă că dacă am avea în țările cehe numai cincizeci de orașe ca Klenovice, ar fi vai și amar de guvernul de la Viena.

SUPLIMENT VESEL DUMINICAL

— Umorescă literară —

Mi se încredințase misiunea de a redacta suplimentul **Vesel duminical** al unei anumite publicații și, cu acest prilej, mi-a fost dat să aflu că spiritul de sacrificiu omenesc este, într-adevăr, nepuizabil.

Sînt mii de inși pe această lume care-și doresc, din toată inima, ca alte mii și mii de suflete să se amuze cu povestirile lor fie la cafeaua cu lapte de dimineață, fie la masa de prînz duminicală. Da, spiritul de sacrificiu omenesc este absolut nepuizabil și cuprinde cercuri de toate categoriile sociale.

„Numai de-ar putea citi oamenii lucrarea mea“, — iată sloganul care frămîntă azi toate stările, bărbați și femei deopotrivă.

Stau în redacție, pufăi liniștit din trabuc și nu presimt nici o nenorocire. Cineva ciocănește în ușă — nici nu mă clintesc, căci în această odăiță eu sînt Dumnezeu-atotputernic. Așa se face că strig cu o voce grosolană : — Intră ! și-i fac semn vizitatoarei să ia loc pe scaun.

Scaunul cu pricina e așezat așa fel încît oricine mă vizitează e nevoit să se uite ori la mine ori la coșul de hîrtii.

O cercetez pe proaspăta vizitatoare. E o femeie de vîrstă mijlocie, foarte vioaie, dacă judecăm după felul agitat în care se foiește pe scaun, și pînă să apuc să-i adresez obîșnuitul : „Ce doriți ?” — dumneaei a și început :

— După părerea mea, fetele noastre au cea mai mare nevoie de a se autoaprecia ; asta nu se poate numi egoism, domnule redactor, și nici înfumurare sau egocentrism. Fetele trebuie să-și respecte, să-și cinstească propriul lor suflet, căci sufletul lor e alb și curat ca floarea de crin, să-și prețuiască propria lor voință, căci voința lor e bună, să-și aprecieze propriul lor trup, pentru ca acest trup să fie lăcașul gîngăș al virtuții feciorelnice. Fata care crede în alții...

— Permiteți-mi, vă rog...

Dar vizitatoarea nu ține seama de intervenția mea și continuă cu vervă :

— ...mai mult decît în propria-i persoană, căci fata care e condusă de o conștiință străină, omîînd, cu indiferență, propriile sale sentimente, rușinîndu-se chiar de ele, ei da, o asemenea fată nu e fata de care au nevoie patria și națiunea noastră. Da, domnule redactor, o astfel de fată e ca trestia bătută de o sută de vînturi și care, în cele din urmă, se frînge sau se prăbușește în mocirlă. Doresc ca fetele noastre să citească adeseori aceste cuvînte ale mele și, de aceea, v-am adus, domnule redactor, o povestire pentru suplimentul vesel duminical al publicației

dumneavoastră, cuvintele amintite mai sus fiind puse în gura eroinei unui mic roman, da, domnule redactor, în gura unei eroine care s-a tăvălit prin viață.

Și, scoțind din poșetă un manuscris voluminos, preopinanta mea continuă :

— Cuvintele mele, domnule redactor, izvorăsc din dorința sinceră de a-i face fericiți pe cititori și de a-i îndemna să le prețuiască, deoarece, precum bine știu, cuvântul are o mare influență asupra formării caracterului omenesc. Da, domnule redactor, o mare influență.

Apoi se ridică de pe scaun și mă întrebă :

— Unde pot să mă duc să-mi încasez onorariul, domnule redactor ?

Mă ridic și eu în picioare și încep să-i spun că voi citi manuscrisul și dacă se va potrivi cu...

Dar dumneacî nu mă lasă să-mi rostesc gîndul pînă la capăt și, curmîndu-mi fraza, îmi spune pe un ton categoric :

— Nu trebuie să citiți nimic, domnule redactor, puteți trimite manuscrisul direct la tipografie, iar eu vă rog să-mi faceți o notă de plată pentru a-mi încasa onorariul, ori poate plătiți personal ? Dacă nu, spuneți-mi unde să mă duc...

Și pronunțînd aceste cuvinte, își trage scaunul mai aproape de masă, se așază și își deschide poșeta.

N-o să credeți poate ce vă spun, dar să știți că ușierii noștri au avut serios de furcă pînă s-o scoată din clădirea redacției.

Nu trecuseră nici cinci minute de la această neplăcută întîmplare, cînd în biroul meu își făcu apariția un tînăr cu părul lung pieptănat pe spate, ca un pînci pitic bruxellez. Face o plecăciune adîncă și începe prin a-mi spune că se încumeta să vină cu rugămintea de a fi atît de amabil și

să-i întind o mână de ajutor în cariera sa scriitoricească, sfătuindu-l și sprijinindu-l să facă o selecție din seria de povestiri pe care a îndrăznit să mi le aducă și, dacă aş vrea, să le mai prelucrez și să le mai cizelez pe ici, pe colo. Simte că are talent, da, talent cu carul, cum însă pînă acum n-a avut încă prilejul să publice ceva, nu e cunoscut de opinia publică.

După această scurtă introducere se instalează pe scaun și, agitînd în mână o mulțime de hîrtii, continuă spunînd că se încumetă să-mi citească începutul uneia dintre povestiri, dar, înainte de toate, își permite să-mi atragă atenția asupra procedurii abordat de el în actul creației, procedeu pe care-l consideră a fi cel mai adecvat. Întrucît e începător în ale scrisului, dumnealui înclină spre autorii moderni afirmați și consacrați ; la elaborarea unei lucrări de sine stătătoare, mai bine zis nu întru totul de sine stătătoare, nu s-a încumetat pînă acum, deoarece nu se simte încă destul de tare și destul de capabil pentru așa ceva. Autorul său preferat este D'Annunzio, firește, pe lângă o serie întreagă de alți scriitori de talie universală, mai vîrstnici și mai tineri. Așa se face că alege fraze pentru povestirile sale din lucrările celor mai celebri scriitori de toate vîrstele. Ajunge să culeagă cîte o frază chiar și din Tacit, Platon și alți autori. E într-adevăr o muncă foarte grea. Începutul primei povestiri sună astfel :

— Serviciul de după-amiază al companiei a șasea se apropia de sfîrșit ! — asta-i din Kuprin — Aici zace lungit în fața cotețului, cu capul mișos lăsat pe labe — Asta-i D'Annunzio — Un băiețel ce stătea în picioare, pe-aproape, se ridică de jos și umplu cu apă de fîntină cana pe jumătate spartă — asta-i din Balzac — Tînărul jurist ce sta alături de mine își plimbă privirea pe bolta senină a cerului, pe care nu se zărea nici umbră de norișor. — Asta-i Maupassant, dar expresia „nu se zărea nici

umbră de norișor“ e o schimbare originală.

Și tânărul reluă :

— Acum am descoperit în povestirea lui Tolstoi *O săptămână la Turenovo*, o descriere foarte frumoasă a amenajării unei locuințe rurale. N-am stat pe tînjcală și, nevoit să fac o legătură, am scris : „Soarele la care tânărul jurist privea își arunca razele sale strălucitoare peste modesta locuință rurală” — și acum vine Tolstoi : Ușa iatacului se deschise spre coridorul fostelor încăperi ale lacheilor. La capătul coridorului, o scară în spirală ducea în sus spre cele două odăi ale stăpînilor, unde acum nu mai intra nimeni. Cu asta am încheiat un capitol. Al doilea capitol începe cu o frază din J. J. Rousseau și anume din cartea intitulată *Despre Tratatul Social*. Vreau să cercetez dacă poate fi în constituția civilă vreo regulă justificată și sigură...

L-am luat pe tânărul meu interlocutor de braț și l-am scos pe culoar. Peste cîteva clipe era din nou în fața mea :

— Mi-am uitat pălăria, spuse, într-adevăr, cu sfială, luîndu-și pălăria din cuier, după care se grăbi să adauge : Aș putea spera într-un răspuns la *Poșta redacției* ?

Și iar m-am trudit să-l scot pe culoar și...

Peste un sfert de ceas mi s-a înfățișat un alt vizitator : un domn mai în vîrstă, purtînd pe cap un cilindru ponosit și scămășat. Avea o mină foarte gravă...

— Îmi îngădui — începu el pe un ton apăsător și foarte autoritar — să vă vizitez. Știu că domnilor redactori nu le place să stea mult de vorbă cu colaboratorii și, de aceea, vom trata chestiunea cît se poate de scurt. Dacă am înțeles bine, strădania dumneavoastră este să le oferiți cititorilor suplimentului vesel de duminică *frumosul*, căci multe suferințe din rîndurile cititorilor dumneavoastră sînt în esență fericirii atunci cînd se lasă copleșite, întru totul,

de impresia frumosului și sînt purtate spre căile ce duc în afara aprecierii lucide și raționale a lucrurilor. Nu pretind, stimate domnule redactor, că o asemenea stare a gândirii constituie tocmai aceea rectificare — îndreptare dacă vreți — din care ar putea eventual să reiasă judecata și analiza critică a frumosului...

Și iată că bărbatul care inițial voise să trateze și să încheie cu mine cît mai curînd cu putință aceeași chestiune se așază pe scaun și continuă :

— Adevărul e că frumusețea unei povestiri poate captiva prin simțăminte de-a dreptul stihinice, iar eu știu, stimate domnule redactor, că există posibilitatea de a-l ferici pe cititor, dacă-i oferim o povestire cu adevărat frumoasă. Am acasă, într-adevăr, niște lucruri frumoase pregătite anume pentru publicația dumneavoastră. Nu le-am adus cu mine, pentru simplul motiv că inițial n-am bănuir că voi trece prin preajma redacției ce cu onoare o conduceți. Împlinirea însă mi-a îndreptat pașii spre dumneavoastră și, deodată, m-am decis să vă aduc la cunoștință hotărîrea mea de a le tipări tocmai în suplimentul vespertin al publicației dumneavoastră. Așadar, ca să scurtez și să încheiem cît mai grabnic întreaga chestiune, dați-mi un avans de patruzeci de coroane asupra onorariului ce mi se cuvine !

Povestea asta, trebuie să admitți, întrece orice limită. Am devenit grosolan în fața acestui neobrăzat, iar acesta la rîndul său, m-a croit cu bastonul. Se înțelege de la sine că și eu, cu ajutorul substanțial al ușierului nostru, l-am aranjat frumos, așa cum se cuvine, dar de atunci mă gîndesc mereu că parcă totuși e mai bine să fii servitor la un hotel ce nu se bucură de o faimă prea bună, decît să

redactezi un „Supliment vesel duminical“, în condițiile spiritului de sacrificiu omenesc atât de răspîndit, de a hrăni, din punct de vedere estetic, sufletele infometate de frumos ale cititorilor !

MISTERIOASA POVESTE A UNUI MONUMENT

Există pe lume tot felul de instituții, care n-ar fi mai puțin importante dacă, într-adevăr, n-ar exista.

Acestor instituții li se spune în cea mai mare parte reguli sau mai precis regulamente. Avem, așadar, regulamente de toate categoriile : regulamente polițienești, regulamente disciplinare etc. etc. și, de cele mai multe ori, toate aceste regulamente au darul să aducă oamenilor neazuri.

Desigur, în cazul nostru este vorba de progres, și nimeni nu va putea pretinde că în joc ar fi vreo chestiune de ordin politic.

E vorba, pur și simplu, de noul regulament cu privire la funcționarea caseilor de expediții.

Există, deci, precum vedem, în afara regulamentelor polițienești, și regulamente pentru casele de expediții, după cum, mai târziu, vor fi născocite regulamente morărești și alte asemănătoare.

Și toate regulamentele la care ne referim vor fi prelucrate în amănunțime, dînd naștere unui nou regulament

— regulamentul caselor de expediții — iar acesta la rîndul lui va fericii și va amuza omenirea, ca în cazul pe care vi-l înfățișez.

Domnul Raudnic comandase, pentru mormîntul tatălui său decedat, un monument undeva la un pietrar din provincie. Acest monument urma să fie transportat la cîmîtirul unde se află înhumat tatăl domnului Raudnic.

Comanda fusese făcută din Praga, iar domnul Raudnic alesese pentru transportul monumentului de la firma din provincie la cîmîtirul, tot din provincie — cu alte cuvinte, la locul de destinație — o casă de expediție pragheză.

Monumentul era o piramidă de doi metri înălțime, cîntărind 420 de kilograme, ceea ce, să recunoaștem, reprezenta o greutate apreciabilă.

Intr-o bună zi, domnul Raudnic primi de la firma cu pricina înștiințarea că monumentul era gata, iar dîmnul nu mai stătu deloc pe tînjală și se duse imediat la casa de expediții din Praga, cerînd ca, în conformitate cu înțelegerea stabilită anterior, monumentul să fie transportat de la firma de pietre funerare din provincie, la cîmîtirul tot din provincie, unde se afla mormîntul tatălui său.

Trecură de atunci trei zile. Domnul Raudnic tocmai se întorcea acasă din obișnuita-i plimbare, cînd în fața imobilului în care locuia, cu frica de Dumnezeu, la etajul trei, zărl un grup de oameni pe a căror față se citea, vizibil, enervarea.

Grăbi pasul și, ajungînd mai aproape, surprinse opt bărbați vînjoși străduindu-se să introducă pe poarta imobilului un monument oarecare.

Speriat, domnul Raudnic se apropie de ei spre a se informa despre ce anume este vorba.

Și astfel își dădu seama că avea toate motivele să pălească, întrucât îi se spusese că monumentul cu pricina îi aparține domnului Raudnic, și în cazul ăsta lor nu le rămâne nimic de făcut, decît să-i depună monumentul în locuința sa. Unul dintre șefii mai mari ai acestor oameni drăguți și cumsecade îi spuse, în termeni civilizați și într-un limbaj elevat ce trăda instruirea, că dumnealor respectă noul regulament, potrivit căruia casele de expediții păstrează în tranzit numai obiectele persoanelor minore ce se bucură de deplinătatea drepturilor civile, și întrucât tatăl domnului Raudnic nu se mai bucură de aceste drepturi, fiind răposat, monumentul îi aparține domnului Raudnic, în calitate sa de rudă cea mai apropiată, aflată în viață.

Zadarnice fură strădaniile domnului Raudnic de a preveni catastrofa.

— Ca persoană în deplinătatea drepturilor civile, aveți dreptul la acest monument, îi spuse pe scurt șeful hamalilor de la casa de expediție și, întorcîndu-se spre vlăjganii lui, se grăbi să adauge : Hei-rup !

Șaisprezece mîini puternice săltară monumentul, și în timp ce domnul Raudnic plîngea infundat, cu glasul surmormurat de enervare, hamalii cărară monumentul sus, pe scur, în ciuda tînguitorilor rugăminți ale portăresci și ale proprietarului. Cînd, în sfîrșit, ajunseră la etajul trei și așezară monumentul pe coridor, ea să-l strige pe domnul Raudnic să vină să deschidă locuința, uriașul pietroi se enfundă sub ei, omorînd, printre alții, și pe domnul Raudnic, aflat la parter. Întrucît din clipa aceea domnul Raudnic încetase a mai fi o persoană în deplinătatea drepturilor civile, casa de expediții intenționează să transporte monumentul la ruda sa cea mai apropiată.

IMI FAC OUA MOI

Am o mătușă bătrână și tare cumsecade. Din cînd în cînd, sărăcuța, face cîte o adevărată criză de afecțiune față de rubedeniile ei. Cincisprezece ani de zile nu dă nici un semn de viață și, după scurgerea acestor cincisprezece ani, mă trezesc, pe neașteptate, cu poștașul care îmi aduce un pachet de la buna mea mătușă, trimis de ea tocmai într-un asemenea moment de criză. Ultima oară — asta se întîmpla exact în urmă cu cincisprezece ani — mi-a expediat o plăcintă mare cu brînză, iar acum, la cincisprezece ani după consumarea acestui eveniment, poștașul mi-a înmînat un coș voluminos, în care am descoperit acest induioșător mesaj.

„Scumpe nepoate ! Sint tare bucuroasă că-ți pot trimite o grămadă de ouă din propria mea crescătorie de păsări. Îmi ești nespus de drag, scumpul meu băiat, și de aceea mi-am spus că, de vreme ce nu voi mai fi multă vreme pe această lume, să-ți trimit această ultimă mărturie de dragoste pe care ți-o mai pot oferi. Fă-ți-le singur, dar ai grijă să fie de fiecare dată moi, și cu acest prilej să-ți aduci amînte de buna ta mătușă Anna. Fie ca aceste șaiszeci de ouă să trezească în tine amintirea micuței bătătură a unei gospodării dintr-un colț de mieznoapte al țării, unde cotcodăcesc zburdalnic niște gămușe rasa Plymouth și se gîndesc la tine împreună cu a ta mătușă Anna, care te iubește din tot sufletul”.

Dintr-un sentiment de pietate față de mătușa mea, am decis să mănînc toate cele șaiszeci de ouă moi, așa cum suna dorința ei.

Toată noaptea am visat numai despre această poveste. Ce-l drept, pînă atunci nu mă ocupasem niciodată cu treburi asemănătoare, cum ar fi fiertul ouălor așa fel încît să rămînă moi, dar după frămîntări mai îndelungate am ajuns la concluzia că ouăle trebuie fierte, ca să fiarbă ! Acesta ar fi unicul punct de vedere posibil și singura lecție dintr-o situație atît de serioasă și de importantă cum e, de pildă, să faci șaizeci de ouă moi.

Îmi plac ouăle moi la nebunie. Dar, oricum, n-o să mă apuc să mănînc la o singură masă șaizeci de ouă moi, nu de alta, dar nici nu cred că aș fi în stare. De aceea a început să mă preocupe ideea de a le conserva.

M-am gîndit multă vreme la acest lucru, frămîntîndu-mi mintea cum anume să procedez. Și iată că, fără voia mea, m-am trezit pe neașteptate într-o situație foarte încurcată. Știu că adeseori ziarele și unele reviste de speculante iau în deridere femeile căsătorite care nu sînt în stare să facă ouă moi, dar despre holtei bătrîni care trebuie să-și prepare singuri ouăle nu se scrisese pînă atunci. În nici o publicație, și tocmai de aceea vreau să descriu totul așa cum s-a întîmplat, iar ceea ce voi spune constituie, de fapt, o indicație simplă cu privire la modul în care trebuie fierte ouăle moi.

Înainte de toate mi-am cumpărat cîteva cărți de specialitate despre creșterea păsărilor, în care presupunam că voi găsi, în primul rînd, instrucțiuni cu privire la felul cum trebuie fierte ouăle.

Din păcate în nici una dintre aceste lucrări referitoare la avicultură nu am descoperit locul în care această importantă problemă să fie soluționată așa cum se cuvine. Despre ouă, ce-l drept, se scria multe în aceste tratate ; așa am

aflat, de pildă, că din ouă ies pușorii, și alte minuni asemănătoare. Am mai citit acolo o instrucțiune foarte interesantă, și anume, că ouăle trebuie păstrate la loc uscat, și alta, la fel de interesantă, cu privire la modul în care pot fi clocite ouăle. Întrucât buna mea mătușă îmi trimisese ouăle ca să le fierb și să le mănânc, nicidecum să le clocesc, am închis cartea supărat la culme.

Nu-mi venea să-i întreb pe cunoscuți cum anume se fierb ouăle și de aceea mi-am pus în gând să mă duc să învăț acest lucru într-o sală de lectură, făcând din nou apel la faimosul dicționar enciclopedic.

La litera O — articolul ouă, am găsit, negru pe alb, că ouăle sînt un produs al regnului animal și că toate speciile de păsări fac ouă. Am stat și am meditat adînc asupra acestei chestiuni. Ce-i drept, cele amintite mai sus nu erau pentru mine o noutate și, totuși, văzînd acest lucru, așa cum spuncam, negru pe alb, i-am dat crezare pentru a doua oară. Povestea nu e, deci, numai o transmitere populară prin viu grai, ci este confirmată și susținută cu tărie, printr-un întreg articol de știință publicat în dicționarul enciclopedic.

Așa stînd lucrurile, mi-am continuat investigațiile căutînd să aflu cum se fierb ouăle. Și nici nu y-ar veni a crede cum poate fi omisă de cercurile științifice o problemă atît de complexă și atît de complicată. Ei bine, ca să fiu scurt, n-am descoperit nicăieri nimic mai deosebit.

În dicționarul enciclopedic am aflat, ce-i drept, că ouăle constituie un aliment ce poate fi preparat în diferite feluri, dar cum anume se prepară acest aliment, a rămas pentru mine o ghicitoare fără răspuns, chiar și după cele trei ceasuri de cercetare a dicționarului enciclopedic.

E adevărat că am găsit unele fraze ce se refereau doar de departe la această problemă, ca de pildă : „În Anglia, ouăle sînt folosite, în general, ca aliment în stare crudă, iar, uneori, fierte tari sau moi. În nici o căsnicie engleză așezată, ouăle moi nu pot lipsi la micul dejun. În Anglia ouăle sînt oferite la toate ocaziile.

Dar cum anume trebuie procedat ca ele să ajungă pe masă în această stare, nu am izbutit să aflu.

Nu-mi rămîne deci nimic altceva de făcut decît să întreprind o tentativă personală, cercetînd singur întreaga teorie a fierberii ouălor și tot singur să ajung apoi la un rezultat practic, fie și cu riscul pierderii cîtorva ouă, pe care aș fi nevoit să le arunc.

Mi-am cumpărat deci o spirtieră, cu cinci litri de spirt denatural, și un vas Papin — a cărui folosire o cunoșteam din manualul de fizică de pe vremea studiilor mele gimnaziale. Și, astfel înarmat, am purces la faptă. Am umplut vasul Papin cu apă, în apă am introdus zece ouă, după care am aprins spirtiera.

După un sfert de oră am scos ouăle din vasul Papin. Am ciocănit bine coaja primului ou, dar coaja era încă tare : același lucru s-a întîmplat și cu al doilea ou. Toate erau încă tari. Așa stînd lucrurile, le-am curățat de coajă, le-am aruncat din nou în vasul Papin și le-am mai fiert timp de un ceas. Degeaba, tot tari erau. Le-am lăsat deci să fiarbă pînă a doua zi dimineață. Dar fără rezultat. Ouăle rămîneau tari.

Dimineața am fost găsit zăcînd lîngă coșul cu ouă, unde mă prăbușisem de atîta enervare că nu izbutisem nici măcar în zece ore să fac ouăle moi. Afurisitele erau *mereu tari și de neînduplecat*.

CUM MI-AM CUSUT UN NASTURE LA PANTALONI

Lucrul cel mai penibil care-l poate afecta pe om e atunci cînd observă că ținuta sa vestimentară păcătuiește prin lipsuri sesizabile. În anumite cazuri de acest gen, sărmanul nici nu se mai poate arăta în societate, căci societatea de azi nu face nici o deosebire între un holtei și un bărbat căsătorit, impunîndu-le amîndurora, deopotrivă, o anumită doză de decență. Faptul de a nu avea în regulă nasturii de la pantaloni stîrnește în rîndurile multor oameni cu priviri estelice o considerabilă doză de dezgust. O asemenea împrejurare nu e judecată de societate la obiect, mai bine zis cu obiectivitate, iar adevărata stare a lucrurilor nu e analizată nici din punctul de vedere psihologic, nici din punctul de vedere practic. Căci societatea uită că un holtei poate fi și el un om foarte sfios, care nu s-ar încumeta să-și ducă pantalonii cu nasturii lipsă soției prietenului său, solicitîndu-i drăgălășenia de a face totul așa fel încît ansamblul său vestimentar să pară desăvîrșit. Dacă s-ar adresa cu o asemenea rugămintă și cu pantalonii săi afectați de-o anumită lipsă fiicei necăsătorite a proprietaresci, cine știe dacă în sufletul fragil al unei copile n-ar trezi o anumită doză de dispreț față de persoana lui, care dispreț ar fi, desigur, cît se poate de justificat.

Și astfel, dacă vrea să-și păstreze bunul său renume, bietului holtei nu-i rămîne nimica altceva de făcut decît să-și coasă singur nasturele de la pantaloni, cu alte cuvinte cu propria-i mîină.

Se vor găsi desigur și din acei ce vor avea obiecții la amintita soluție, prelinzind că într-un asemenea caz, atât de delicat, putea să se adreseze foarte bine croitorului care-i cususe pantalonii cu pricina; persoanele care fac asemenea reflecții nu judecă nici ele corect, nu de alta, dar dacă bietul holtei s-ar duce la croitorul său și i-ar spune: „Poftim, v-am adus acești pantaloni la care, precum vedeți, îmi lipsește un nasture și v-aș ruga să mi-l coaseți“, în acea clipă sărmanul s-ar expune de asemenea riscului de a fi ridiculizat, căci cusutul unui nasture pare un lucru nespus de ușor, atât în fața croitorului specialist, cât și în fața întregii opinii publice. Și, în asemenea împrejurări, oricine ar rămâne înmărmurit auzind că un umărit de nasture la pantaloni a trebuit să i-l coasă ditamai meșterul croitor. Un astfel de holtei ar apărea în ochii tuturor ca un neisprăvit ce nu face nici cât o ceapă degerată, ca un rîzgîiat, ca un prostovan răsălat, ca un înfumurat etc., etc.

Iată deci motivele pentru care am decis să-mi cos singur nasturele la pantaloni.

Mai întâi am înlocuit nasturele rupt cu un ac de gămălie. Dar iată că într-o zi, pe cînd mă aflam în tramvai, la o înghesuială, acul cu gămălie a trecut prin stofă și m-a înțepat în asemenea hal, încît mi-am pus în gînd să cos nasturele cum scrie la carte și nicidecum să-l prind eventual cu un bold.

Mărturisesc, cu maximum de cinism, că la început, după ce observasem pierderea nasturelui cu pricina, povestea n-a avut cîtuși de puțin asupra mea vreo înrîurire de natură să-mi provoace înclinația spre o dispoziție dramatică. Abia noaptea tîrziu, amintindu-mi de diferitele priviri ce mă urmăriseră toată scara la cafenea, de care nu mă putusem feri nici după ce mă încheiasem la haină, am

hotărît, după o matură chibzuință, să-mi prind acolo cu un ac de gămălie un alt nasture, pe care l-am tăiat de la o vestă. O vestă cu un nasture lipsă nu-i un lucru atât de grav, în comparație cu pierderea atât de vizibilă și de sesizabilă a unui nasture de la pantaloni. La vestă se mai poate crede că a fost încheiată cu neglijență, ceea ce se întâmplă îndeobște la bătrînii holtei, precum bine știu din propria-mi experiență. Dar, în general, o asemenea neglijență nu e deloc jignitoare pentru cei din jur. Cu totul alta e însă situația atunci cînd povestea se referă la acea parte a ținutei vestimentare despre care pomeneam.

Din aceste motive m-am pregătît, din toate punctele de vedere, spre a duce la bun sfîrșit cusutul nasturelui cu pricina. Îmi aduc aminte că în ziua decisivă am fost tot timpul într-o stare de înfrigurare, înfrigurare ce creștea tot mai mult pe măsură ce mă gîndeam la această poveste. Să întreb pe cineva cum se coase un nasture n-am vrut, nu de alta, dar nu doream să fiu socotit un prostănac, care, în cazul de față — trebuie să mărturisesc cinstit și loial, — eram.

Prima mea îndatorire, mi-am zis în sinea mea, era să mă reped neapărat pînă la muzeu, să cer dicționarul enciclopedic și, în sala de lectură, să cercetez la litera C articolul referitor la *cusut*.

E cazul s-q spun acum și să protestez împotriva părerii încetățenite cum că dicționarul nostru enciclopedic ar fi complet. Despre cusutul nasturilor nu se pomenește în el mai nimic la litera C, în articolul cu privire la *cusutul nasturilor*. Acest articol lipsește din el cu desăvîrșire ! La litera N, am găsit, co-i drept, articolul *nasture*, dar să vedeți ce scrie în legătură cu acest obiect de o importanță atât de covîrșitoare în viața omului : „Nasturele este un accesoriu vestimentar cu care se unesc două părți de

Îmbrăcămintele. Întărirea nasturilor se face prin coasere. Vechii egipteni cunoșteau nasturii, în timp ce grecii și romanii nu-i cunoșteau. La noi, în Cehia, nasturii au apărut odată cu venirea creștinismului“.

Așa stînd lucrurile, m-am apucat să caut la articolul *Creștinism*, măcar o aluzie la acești nasturi, dar nici pomeneală de așa ceva. Dacă aș fi găsit cel puțin o indicație despre felul în care coseau nasturii străvechii egipteni. Articolul *Egipt* : citez din tomul E — „În Egipt preotesele Ro puneau în mîna preoților decedați nasturi de aur, și așa îi înmormîntau“ — Dar despre felul cum coseau acești nasturi, nu scrie acolo nici un cuvînt.

Am fost deci nevoit să mă bizui pe propria mea capacitate de a inventa și a combina lucrurile. Frămîntîndu-mi mîntea și reflectînd adînc, am ajuns, în cele din urmă, la concluzia că sistemul cel mai bun e sistemul progresiv — adică treptat. Așadar, progresivitatea sistematică ! Am cercetat, deci, cu multă atenție nasturii și am constatat că fiecare nasture are patru găurele.

Mai întîi povestea a însemnat pentru mine un mister, întrebîndu-mă la ce anume ar putea folosi aceste găurele, dar făcînd investigații amănunțite în continuare, spre a descoperi ce influență ar putea avea ele asupra întregii probleme, am ajuns la concluzia că, potrivit tuturor probabilităților, prin aceste găurele trebuie să treacă apa, care, de bună seamă, e strecurată prin ele cu acea uncălă meșteșugărească de mare importanță căreia i se spune ac. Acul, așa cum am putut citi apoi în dicționarul enciclopedic, nu e la rîndul lui nimic altceva decît un fel de manetă confecționată din oțel, care, spre deosebire de purecii de lapte, nu are decît o singură urechiușă. Eu am două. Așadar, prin această micuță deschizătură, — am aflat din amintitul dicționar enciclopedic — se introduce firul de ață și, cu o mișcare ca și cînd am vrea să spargem ceva

cu forța, tragem, după toate probabilitățile, nasturele pe ață și, pe urmă, găsim noi, de bună seamă, un procedeu de a-l răsuci și de a înfige acul în pantaloni.

Fantezia mea a lucrat cu un neastimpăr de-a dreptul exuberant. Întrucît auzisem că oțelul e un material fragil, am cumpărat, pentru orice eventualitate, douăsprezece duzini de ace. Așa, ca să fie. În afară de asta am mai cumpărat o duzină de mosoare cu ață de toate grosimile, în cea mai mare parte de culoare neagră. Ață albă am cumpărat-o pentru cazul în care ață neagră n-ar fi dat rezultatul dorit. În acest caz aș fi făcut apel la ață albă. Mai aveam la îndemină și cîteva mosoare de ață maro, de care aș fi făcut uz numai în împrejurări extreme, dacă, de pildă, aș fi dat chix cu ață albă și neagră.

În prăvălia în care am cumpărat toate astea, vânzătorul m-a întrebat dacă nu cumva doresc și un degetar. Mi-am dat seama numaidecît că e vorba de un lucru foarte important și, de aceea, am cumpărat pe loc douăzeci de bucăți. În spirit analogic am dedus că, potrivit semnificației cuvîntului, degetarul se pune în deget. De ce, și în ce scop anume, a rămas pentru mine o ghicitoare încă nedezlegată. Dar ca să nu comit cumva vreo greșeală, am cumpărat dintr-o dată douăzeci de degetare, judecînd corect că orice om are zece degete la picioare și, de asemenea, zece degete la mîini.

După ce am părăsit magazinul încărcat cu articolele amintite și am pornit spre casă, am avut deodată sentimentul că sînt un adevărat scamator. Ce mai, un fachir ! Ajuns cu bine acasă, am cerut gazdei să-mi încălzească zdravăn odaia și să-mi aducă trei sticle cu vin de cea mai bună calitate și, după ce mi-am îmborsărit forțele cu o cină consistentă, stropită cu vin din belșug, am căutat pantalonii cu pricina și cînd, în fine, i-am găsit, m-am

apucat de lucru cu toată râvna. Mai mai aduc aminte și acum că a fost o luptă cumplită, plină de înfrîncenare !

A doua zi dimineața am fost găsit zăcînd pe podca, înfășurat în paisprezece mii de metri de ață de diferite culori, îmbrăcat sumar, doar în rufăria de corp. Dormeam întins pe cele două sute de ace, iar pantalonii erau cusuți de canapea ; în degetele de la mîini și de la picioare aveam înfipte cele douăzeci de degetare, iar gleznele mele erau cusute de covor.

Ce mai puteam să fac ? Nimic, decît să-mi cumpăr altă pereche de pantaloni.

„LADA“ *

Am o mătușă bătrînă, abonată în permanență la revista „Lada“, și ori de cîte ori e ziua cuiva în familia noastră, îl aduce acestuia, în dar, colecția pe un an a acestei interesante publicații. Așa se face că, odată cu trecerea timpului, toată familia noastră a devenit sensibilă și delicată, iar membrii de sex feminin ai familiei își închipuie că sînt flori, deoarece doamna Venceslava Lužicka publică de aproape zece ani, în revista „Lada“, un ciclu de povestiri intitulat „Florile și femeile“ cu subtitluri ca *Pădășele*, *Pădășile*, *Pătrunjelul-cîinelui*, și așa mai departe. Și cum mătușa împarte colecții diferite, o verișoară din partea

* Zeța Venus la popoarele slave.

mamei se crede păpădie și întrucît o păpădie a Venceslavei Lužicka a fost luată în căsătorie de stăpînul moșiei, aștepta și ea mereu să-i vină rîndul ; o altă verișoară, de data asta din partea tatei, se crede trandafir și-și vopsește părul în roz, iar altă rubedenie de sex feminin, închipuindu-și că e o modestă violetă, e încredințată că se va căsători cu un fabricant de mașini de cusut, așa cum a citit ea o dată în „Lada” despre o asemenea violetă, de aceea, pe unde umblă, pe acolo plînge, deoarece tot în „Lada” a citit că fetele n-au voie să rîdă, ci mai bine să plîngă, căci, de fapt, lacrimile înfrumusețează fecioria. Alta crede că e spinz-negru, iar alta că e stînjeneț auriu.

Așa se face că, odată cu trecerea vremii, familia noastră a început să se adreseze în toate cazurile amintite interesanței publicații „Lada”, iar la rubrica Poșta redacției poate citi apoi răspunsuri nu mai puțin inteligente :

„La întrebarea dumneavoastră referitoare la supă de cartofi, vă răspundem că principalul component este cartoful. În serile de iarnă, mai cu seamă, supă de cartofi iese splendid în evidență pe masa din lemn de esență moale, împodobită cu imortele de o mîină gingașă de fetiță. Dacă supă nu e destul de sărată, nu trebuie să lipsească de pe masă o solniță plină cu sare de bucătărie, și nicidecum cu sare pentru vite”.

„La întrebarea dumneavoastră privitoare la modul de a împiedica muștele să murdărească oglinzile, vă facem cunoscut că în perioada în care muștele bîntuie cel mai mult, eu personal acopăr oglinzile cu un vîl alb, la fel ca și tablourile, ceea ce face ca ele să iasă splendid în evidență, mai cu seamă dacă mobila e de culoare maro-închis. Și nu vă fie teamă că muștele mai mari ar putea să spargă o sticlă alît de groasă”.

O altă surioară de-a mea e nespuse de curioasă și, chiar dacă ar fi să rămână domnișoară, ar dori să știe cum se înfașă pruncii nesuvîntători. I s-a răspuns să se adreseze cu această întrebare proprii sale moașe. „Pe cît știu însă din propria mea experiență, copiii trebuie înfășați de la dreapta la stînga. Copiii deprinși cu înfășatul de la stînga la dreapta devin stîngaci. Dacă înfășați un băiat, aveți grijă ca fetele nevinovate să nu fie de față, întrucît curiozitatea prea mare le poate împinge pe fecioare departe și să le stîrnească fantezia“.

Dar, în familia noastră, cel mai îndrăgostit cititor al revistei „Lada“ este un unchi de-al meu, căruia îi pare neapuse de rău că nu e femeie, căci abia în această publicație a aflat el cît de răi sînt bărbații și cîte neazuri au lotele nefericite în dragoste, dar și cît de fericite pot redeveni ele printr-o iubire adevărată; ori de cîte ori se cufundă în lectura „Ladei“, plînge ca o fată dezamăgită.

Odată, cînd m-am dus să-i fac o vizită, l-am găsit în bucătărie, unde înșirase pe frînghie, deasupra sobei, optsprezece batiste umede, să se usuce.

„Tocmai am terminat de citit povestea unei biele orfane care a avut nefericirea să se îndrăgostească de logodnicul binefăcătoarei ei — asta a fost pe o pagină a revistei. Pe altă pagină era altă povestire, în care un sărman cio-bănaș s-a îndrăgostit de logodnica mirelui binefăcătoarei lui. Bata fată din prima povestire l-a luat de soț în a treia povestire — scrisă de altă scriitoare — pe sărmanul cio-bănaș din a doua povestire, iar eu de șase ore nu mai continenc cu bocitul... Toate batistele le-am udal learcă de apă plină, iar acum plîng în cearceaf.“

Unchiul meu trăiește cu atîta intensitate atmosfera degajată de materialele publicate în revista „Lada“, încît la scrisorile lui i se răspunde foarte des la rubrica Poșta

redacției. Această revistă a avut darul să-l transforme în asemenea măsură, încît acasă umblă în fustă și în capodul de noapte al soției sale, iar pentru acest succes îi poate fi recunoscător numai distinsei doamne Věnceslava Lužicka. Nu de mult, inimosul meu unchi a adresat redacției „Lada” întrebarea dacă iarna se poartă ghețe. Și i s-a răspuns la Poșta redacției :

„Ghețele se poartă și iarna, alăt în piciorul drept, cît și în piciorul sting. Excepție facem numai atunci cînd sîntem acasă și nu așteptăm vreun mîsafir ; atunci putem sta în papuci. Recomandăm tuturor fetelor cehe să le împodobescă părinților (tatei și mamei) papucii de casă cu cusături după verificatele modele naționale, deoarece pînă și fruntașii renașterii naționale cehe au purtat papuci cu cusături făcute de gingașele minute ale tinereleor noastre patriote. Ce dar poate fi mai frumos, decît acela la care au lucrat gingașele degcele ale fetițelor cehe ?”

La altă întrebare a unchiului meu, redacția „Lada” i-a răspuns : „Ne întrebați cu ce apelativ trebuie să vă adresați logodnicului dumneavoastră ? Această întrebare, ușoară la prima vedere, e, totuși, foarte complicată. Cel mai bine veți face dacă, pur și simplu, îi veți spune domnule Jiroslav sau domnule Karel, în funcție de cum îl cheamă : Antonín, Josef, și așa mai departe. Și mai adăugăm : Cel mai bine veți face dacă-i veți spune pe numele lui : Leon, Otík, Věnceslav, Václav, dar niciodată să nu-l spuneți Staníčku sau Klementíčku, căci aceste diminutive l-ar putea face mai pătimas, mai arbitrar și mai răulăcioș. Cel mai bine veți face însă dacă îl veți evita întru totul pe logodnicul dumneavoastră, iar în cazul în care dumselui ar continua să vă urmărească și să vă irite cu cîcălelile sale

Insistența, comunicați acest lucru redacției revistei „Lada” — odată cu adresa exactă a logodnicului dumneavoastră, iar redacția noastră va avea grijă să înfiereze public atitudinea lui.”

Mătușa mea n-a stat nici ca pe tînjală și a solicitat în scris revistei „Lada” să-i ofere cîteva rețete de prînzuri simple, și iată ce i s-a răspuns la Poșta redacției :

„Dacă-l invitați la masa de prînz pe logodnicul dumneavoastră, să nu-i oferiți niciodată supă de magiun ; vă spun asta din propria mea experiență, căci, după o asemenea supă, logodnicul meu a plecat și n-a mai revenit niciodată !”

Alaltăieri am surprins în fața clădirii în care locuiește mătușa mea o mulțime de oameni. Am dat buzna în casă și am găsit-o pe mătușă stînd de vorbă cu verișoara mea. Aceasta arăta ca o sorcovă, sau mai bine zis ca o marchiză de acum o sută de ani.

— Pentru numele lui Dumnezeu, 'ce-i halul ăsta pe tine ? am întrebat-o eu intrigat.

Jignită la culme, mi-a răspuns :

— Ce știi tu ? Asta-i o rochie cusută după ultimul rînd al modei, da, după ultimele noutăți publicate în revista „Lada”. Mătușica a zis că-și comandă una la fel...

— Și ce-i cu mulțimea de oameni adunată jos ?

— Țștia s-au ținut scai după mine. De invidie !

Și intrucît verișoara citise în „Lada” că, de îndată ce se lasă întunericul, nici o fată n-are voie să apară pe stradă neînsoțită, am fost silit s-o conduc acasă. Pînă să ajungem acasă, cîrdul de oameni a spîrit la cîteva sute de pași, și asta numai pentru că verișoara mea se conduce în lonte după cele publicate în revista „Lada”.

DR. FR. SOUKUP *

Dr. Soukup se făleşte cu un nume ceh din vechime „Fii tovarăşul meu de negoţ” însemna, în Evul Mediu, „fiu intermediarului meu”. În germană, dr. Soukup se numeşte dr. Franz „*Unterhändler Urheber*”**. Soukup e un cuvânt străvechi şi, în accepţia vremurilor mai noi, a căpătat semnificaţia de misit, peşitor, intermediar, mijlocitor. De altfel, cei interesaţi pot găsi amănunte suplimentare în Dicţionarul enciclopedic, la rubricile *agent* şi *bursă*.

Dr. Fr. Soukup s-a născut în anul 1871 în Kamenna Lhota (Cătunul de piatră), lângă Uhliřské Janovice (Janovice-Cărbuneşti). De faptul că aceste două împrejurări au avut o mare influenţă asupra evoluţiei sale, îşi dă seama oricine a ascultat cuvântările doctorului Fr. Soukup, sau i-a citit articolele de fond publicate în ziarul „Pravo Lidu”. Şi într-un caz şi în celălalt auziţi şi vedeţi în persoana sa bărbatul care, datorită memoriei sale fenomenale, îşi aminteşte, încă din anii copilăriei, toate înjurăturile suculente, surprinse de spiritul său receptiv în amin-titul cătun Kamenna Lhota, de lângă Uhliřské Janovice. A reţinut, de pildă, chemările războinice din timpul hrămului bisericii Sfântului Havel din Kamenna Lhota, şi adeseori îşi aminteşte de flăcăii din satul natal, care se întorceau înjurând şi blestemând de la hrămul bisericii Sfântului Václav din Uhliřské Janovice. Şi toate aceste expresii dirze şi tăioase îi vin şi-acum în minte doctorului Fr. Soukup şi pe dinaintea ochilor i se perindă, pe neaşteptate, cocioabele din sătucul natal, ogoarele, pădurile ;

* Tovarăş de negoţ (cehă).

** Mijlocitor în afaceri — intermediar (germ.).

și mai vede și sala de dans a circiumii sătești, și scaunele străvechi zburind peste tejghea, și arcurile de cerc descrise de câștile albe ce poposeau, una câte una, în capetele flăcărilor — și din gura lui țîșnesc, deodată, sudălmii din cele mai suculente și, după o scurlă și temeinică chibzuință, își încheie editorialul astfel : „Bădărănia și mișocănia acestei cursuri a societății noastre scot la iveală bestialitatea și ferocitatea acestor ticăloși și porcăria poliției în general!”.

Sînt cuvinte tari, neretractabile, grave și de mare însemnătate. Amintirea locurilor natale străbate, ca un fir roșu, toate editorialele dr. Fr. Soukup, și astfel aveți prilejul să vedeți în fața dumneavoastră minciunile suflecate ale măcelarului în timp ce taie vitele. Apoi, aveți sentimentul că, undeva, cineva, a fost stîlcit în bătaie, dar nu pricepeți unde anume. Toate acestea vă trec prin minte în timp ce citiți articolele politice ale inzestratului gazetar dr. Fr. Soukup.

Că desăvîrșirea publicistică a dr. Fr. Soukup nu s-a produs peste noapte, e limpede ca lumina zilei. A trebuit să parcurgă mai întîi anii unei foarte fericite copilării, cînd micuțul Soukup a citit, cu o nemaipomenită sete de înstruire, poveștile indiene despre albi și pieile-roșii, tinjind în visele lui la actul scalpării. Nu încapă nici o îndoială că povestirile indiene au avut, de asemenea, o puternică influență în evoluția sa culturală, îndeosebi în ceea ce privește activitatea sa în viața politică. Și-acum mai știe să povestească despre vitejia în luptă a Șoșonilor, a Dakoților, a Apașilor, a Indienilor cu nasul coroiat. Și întreaga istorie a acestor triburi războinice v-o expune gesticulînd, și cu atîta dezinvoltură, încît dumneavoastră nici nu vă dați seama cînd și-a încheiat captivanta expunere.

Dumnealui mai ține și discursuri politice împotriva apărîndilor, îl puteți auzi vorbind despre barierele vamale

și, în același timp, prin avântul miinilor, prin strinsul pumnilor, prin gesturi teatrale, lovituri în masă, zvircoliri ale trupului, vă ține, pe neobservate, o conferință despre luptele și obiceiurile Indienilor coroați, imită dansul războinic al Șoșonilor, și strigă... și țipă spre mulțime în limba cehă, dar în accentul lui dumneavoastră deslușiți glasurile necunoscute ale pădurilor virgine, și aveți impresia că bizonii dau năvală la Piriul Ursului, ca să-și stingă selea. Și în aceeași clipă îl vedeți pe dr. Fr. Soukup dînd repede pe gît un pahar cu apă, ca apoi să înceapă iar să tîne și să fulgere. Apoi vocea lui se pierde în freamătul mulțimii (bizonii se retrag de la Piriul Ursului). Dr. Soukup își mîngîie bărbia (Vrăjitorul Dakoților prezice pieirea Șoșonilor). Și altă lovitură cu pumnul în masă, a doua, a treia, și toate într-o armonie ritmică : un-doi-trei — un-doi-trei ! (Șoșonii l-au scalpat pe căpelenia Dakoților.)

Un comisar de poliție dizolvă adunarea. În clipa aceea îl și auziți pe dr. Fr. Soukup adresînd auditoriului, cu calmul cel mai desăvîrșit, învîltația de a se răspîndi și de a nu se lăsa provocat. Sînteți acum în admirația calmului său, căci prin avertismentul adresat publicului de a se împărăștia, dumnealui soluționează, în chipul cel mai fericit, chestiunea barierelor vamale, și abia acum vă dați seama că dr. Fr. Soukup este un excelent jurist care nu vrea să-i pună pe clienții săi în fața unei situații primejdioase.

Dr. Fr. Soukup este, deci, doctor în drept și, în calitate sa de jurist, a publicat, îndecosebi cu prilejul ultimelor alegeri în consiliul imperial, articole cu indicații extrem de prețioase la rubrica intitulată *Sfatul juridic* a ziarului „Pravo Lidu“, dintre care vă prezentăm aici o mică mărturie a activității sale multilaterale :

„Domnului K. din orașul T. Despre partidul oficial de guvernămînt poți spune la ședință ce vrei, de pildă, că dă

loc șurelor de paie. Pentru asta, potrivit legii, nu te poate da în judecată. Despre partidul agrarienilor poți declara, fără teamă, că asasinează persoanele incomode ; pentru acest lucru nu poți fi urmărit din punct de vedere juridic. Trebuie însă să ai grijă ca adunarea partidului nostru să fie majoritară. Cu salutările redacției"...

Se înțelege de la sine că, pînă să dobîndească dr. Fr. Soukup o asemenea experiență politică, a avut de trecut prin multe bătălii și nu o dată a fost nevoit să-și schimbe gîndirea și convingerile politice. A participat la mișcarea muncetului radical-progresist, a lucrat în redacția ziarului „Mestîrnarea” și a ziarului „Radicalul”. Pe urmă a fost redactor la publicația „Perspectiva”, mereu activ și neobosit culegător de cuvînte tari și de fraze șocante. În acele vremuri tulburătoare se ducea pe zidurile cetății unde, potrivit grăitoarei pilde a lui Demostene, își punea o pietriceică sub limbă, spre a învăța să pronunțe lîteza r ; ceea ce a și reușit în anul 1896. Așadar, din acel an, cu al său perfecționat r, dr. Fr. Soukup s-a năpuslit asupra mișcării muncitorești, scriind și editînd o importantă broșură intitulată : „De ce ne batem pentru dreptul de vot universal”.

Adversarii săi politici pretindeau că dumnealui fusese preocupat de această problemă de mai multă vreme, și că din anul 1894 pînă în anul 1896 îi oprea pe trecători, punîndu-le această întrebare. Și, oricare ar fi situația, în momentul de față i se strecoară mereu din gură această frază :

„De aceea m-am bătut eu din anul 1894 pentru dreptul de vot universal, ca să pierd în primăvara anului 1909 dreptul la diurnă. În Austro-Ungaria nu există justiție. Din 1894 m-am strădui, cu cinste, ca oboseala mea să fie răsplătită, iar în 1909 cînd, după debîndirea dreptului de vot universal, m-am obișnuit să apăr, pentru douăzeci de

coroane pe zi, interesele partidului, obstrucția parlamentară mi-a smuls din mână cele douăzeci de coroane. Este o ticăloșie politică de cea mai ordinară speță ce trebuie condamnată de orice om de bunăconștiință care știe ce înseamnă pentru un cetățean lipsit de mijloace o pierdere zilnică de douăzeci de coroane. E o palmă urită pe obrazul justiției“.

Din această frază reiese întreaga tragedie a unui om politic care în sfârșit a izbutit să-și câștige un loc onorabil în parlament. La vremea când ar fi trebuit să culeagă roadele muncii sale și să declare cu trufie în fața poporului : „Eu am zilnic douăzeci de coroane în plus în buzunar, iar partidul vostru un deputat în plus în parlament“ — niște intrigi politice imprevizibile opresc plata diurnelor.

Și nu e nimeni străin de faptul că, în calitatea sa de redactor al ziarului „Pravo Lidu“, nu și-a ascuns profunda indignare față de această grea lovitură pe care i-a dat-o destinul. Și dacă a folosit, cu acest prilej, în articolele sale de fond cuvinte tari, cum ar fi, de pildă, cele pronunțate mai sus, atitudinea lui poate fi scuzață în condițiile scumpetei de azi, cu atât mai mult, cu cât amintita pierdere bănească a avut darul să prejudicieze întregul club al deputaților social-democrați.

E, desigur, un fenomen întristător. dacă mulți își închipuie că, în temelul acelor articole de fond, starea psihică a dr. Fr. Soukup n-ar fi în perfectă ordine. Se poate observa, ce-i drept, la dr. Fr. Soukup, după oprirea plății diurnei parlamentare, un fel de toropeală depresivă, o moleșeală psihică, dar starea lui nu e atât de gravă încât să necesite neapărat internarea într-un sanatoriu de specialitate.

Și, totuși, noi adresăm guvernului următoarea chemare :

„Redați-i diurna doctorului Soukup, salvându-l în favoarea familiei și partidului său și veți avea din nou în persoană pe un vajnic apărător al intereselor imperiului !”

O, de-ar fi de-ajuns pentru guvern acest avertisment ! Și de va fi, noi îl vom felicita cu toată sinceritatea pe dr. Fr. Soukup pentru grabnica și deplina sa însănătoșire.

UN PARTID REALIST, ADICĂ PROGRESIST

Potrivit teoriei lui Brehm, se poate spune că realiștii sînt niște creaturi sensibile, cu sîngele roșu și cald, ce nasc pui vii, pe care îi hrănesc cu laptele de la sinul lor — pe scurt, niște mamifere. Am expus, cred, acest lucru destul de realist și sper că domnul Chalupny mă va ierta și nu-mi va lua în nume de rău faptul că-l încadrez printre mamifere. Ba, mai mult, îl încadrez chiar printre mamiferele cu două mîini (bimane), care, tot potrivit învățăturii lui Brehm, alcătuiesc o singură familie și o singură specie, numită om, în care, același Brehm include ordinul maimuțelor (Pithece), drept cea mai apropiată rubedenie a ființei umane.

Cunoscînd susceptibilitatea adepților partidului progresist, adică al realiștilor, îl trimit pe domnul dr. Chalupny la Brehm, care spune că rubedeniile cele mai apropiate ale dr. Chalupny sînt deci maimuțele (Pithece). Wagler consideră aceste rude ale dr. Chalupny potrivit împărțirii pe specii a mamiferelor — citez : „drept imagini grotești ale oamenilor”.

Acest început va trezi, desigur, o bună impresie în rîndurile tuturor simpatizanților partidului progresist, nu de alta, dar dumnealor înșiși se străduiesc să justifice, să motiveze și să definească totul, căutînd mereu, pentru toate, izvoarele cele mai adecvate, strădanie în care se remarcă, indeosebi, amintitul dr. Chalupny, care a descoperit pînă acum alitea izvoare. Încît ar putea să transforme aridul și neprimitorul pustiu al Saharei într-o țară a bunăstării.

Dar se cuvine să trecem, repede, de la ordinul mai-muțelor (Pithece) la partizanii partidului realist-progresist, la semnificația programului lor și la alte lucruri frumoase de acest gen.

Așadar, realiștii sînt adepții realismului. Iată o frază plină de inventivitate și perspicacitate. Inseamnă totul și nimic deopotrivă. Chiar realiștii, interpretînd realismul, afirmă că realismul inseamnă ceva palpabil. Cu alte cuvinte, palpabili sînt profesorul Masaryk, dr. Drtina, dr. Chalupny, Machar * și alți oameni de-ai lor. Cu toate acestea nimeni n-are voie să se atingă de ei.

Realismul e practic și teoretic. Realismul teoretic e metafizic și, potrivit opiniei generale, teoretic. Urmează apoi realismul transcendent, realismul legat de științele naturii, și realismul ideal. Partizanii partidului progresist, adică realist, nu se descurcă ei singuri în aceste treburi complicate și, de aceea, se mulțumesc pe deplin cu realismul politic.

Dr. Chalupny a scris, cîndva, că realismul politic este metafizic și, potrivit opiniei generale, teoretic, pe baza practică a realismului ideal.

Într-adevăr, în treburile astea e foarte greu să te descurci. Un exemplu pilduitor în acest sens ar fi, poate,

---

* Reprezentanți politici în timpul Imperiului austro-ungar.

acesta : cineva și-a cumpărat mere, dar, de mîncat, a mîncat prune, simburii i-a pus în pămînt, și din simburii de prune au răsărit curmali. Cam asta ar fi vrul să spună dr. Chalupny. Mai pe scurt, povestea aceasta a fost expusă de un învățător, adept și el al partidului realist, adică progresist :

„Realismul politic, este realismul politicii !”

Frumoase și înălțătoare cuvinte ! Au fost incluse chiar și în editorialul ziarului „Timpul” și înseamnă doar atât : că Jan Herben e Herben Jan.

Tocmai în astfel de expresii se manifestă inteligența membrilor partidului progresist.

Ce mai, e un adevărat partid al filosofilor. Cîndva, a avut loc o ședință a comitetului executiv al partidului progresist și, deodată, plimbîndu-și privirea pe fețele celor patruzeci de membri ai amintitului comitet, președintele a exclamat :

— Sîntem mai mulți !

Se înțelege de la sine că aceste cuvinte, pline de o adîncă semnificație, au fost din nou citate în editorialul ziarului „Timpul”. Aveau, așadar, acum două fraze de o importanță covîrșitoare : „Realismul politic este realismul politicii” și „Sîntem mai mulți !”

Pe urmă li s-a mai adăugat și o a treia frază rostită de un student, de asemenea membru al partidului progresist : „Agnosticismul în realism, este realismul în agnosticism”. Asta e ca și cînd cineva ar spune : „Recunosc palma în palma cunoașterii” (Țin însă să menționez că acel membru de nădejde al partidului progresist n-a fost pămîtit.)

Și-acum să trecem la descrierea propriu-zisă a viclii membrilor partidului realist, adică progresist, transcendentă și metafizică.

Un membru al acestui partid, care știe că realismul este politic, metafizic și, potrivit opiniei generale, teoretic pe baza practică a realismului ideal, nu-și poate îngădui să umble nicăieri decît arborînd o mină de om posomorît. E moderat în consumul băuturilor alcoolice și, adeseori, practică abstenența, dacă știe că datorită acestei atitudini ar putea produce o bună impresie celor din jur.

Un asemenea membru al partidului progresist intră de pildă într-o berărie Plzeň și comandă un pahar cu apă gazoasă, și dacă vecinul de la masa alăturată comandă o friptură de porc, el cere numai decît să i se aducă o porție de conopidă cu unt și o prăjitură. Pe urmă își așteaptă victima.

În local apare un cetățean și, fără nici o presimțire nefastă, se așază chiar în fața ascunsului dușman realist. Acesta, cu mintea sa ageră, ghicește numai decît cu ce partid simpatizează vecinul lui. Noul venit cere „Foaia Națională”, iar realistul ascuns cere cu ostentație „Timpul”. Apoi pe deasupra ziarului trage cu coada ochiului la vecinul său. Acesta își întoarce privirea și observă că din spatele „Timpului” e privit de niște ochi întrebători și severi.

Cetățeanul lasă capul în jos și își vede mai departe de lectura lui. După un timp se uită la omul din fața lui și observă că aceiași ochi îl urmăresc din nou, de data asta însă cu o privire aspră și mult mai severă. Dacă e un om nervos, lasă ziarul din mînă, se întinde peste masă, realistul zboară de pe scaun, și gata scandalului. Dacă nu-i cituși de puțin irascibil, ci, dimpotrivă, e slab din fire, acceptă repede „Timpul” pe care i-l vîră cu forța sub nas omul din fața lui, și, din clipa aceea, s-a și trezit sub influența metafizică și recunoscut teoretică, pe baza

realismului ideal al realismului politic. Pe urmă începe programul distractiv, în timpul căruia realistul se uită întâi la vesta vecinului. În felul acesta îi picură, încet, dar sigur, în inimă principiile realismului politic. Sărmanul celăţcan se împotrivesc, dar totul e în zadar. I se introduce în mână, cu forţa, broşura proaspăt lipărită, intitulată : Programul partidului realist. Şi realistul începe să-i vorbească latineşte, greceşte, franţuzeşte. Îl citează pe Masaryk, pe Drtina, se referă la Machar, îl apucă pe bîctul om de umăr şi-l scutură cu pulere, şi după ce-l stropesc cu bere pantalonii, exclamă :

— Cum ? Dumneata nu cunoşti lucrarea doctorului Chalupny despre viaţa şi opera lui Havlicěk ? ! ?

După care îi cere nefericitei victime adresa, iese s-o conducă, îi recomandă să-l citească pe Herben, pe Jan Herben, să se aboneze la „Noutatea“, la „Revista progresului“, îi făgăduieşte că, în afară de publicaţiile amintite, îi va trimite cu regularitate „Timpul“ şi că va veni special la el acasă să verifice dacă revistele comandate (spune de pe acum comandate !) i-au ajuns cu bine şi, totodată, îi promite, întărindu-şi strîngerea de mîna, că-i va aduce toate lucrările doctorului Chalupny.

După acest triumf ar trebui să se ducă acasă. Dar nu, nu se duc, ci mai face un scurt popas în cafeneaua frecventată de simpatizanţii partidului realist, răsfoieşte la iuţea cîteva reviste sau magazinu în care nu publică membrii partidului progresist, şi-i spune chelnerului :

— Ia te rog. de aici această pornografie.

Pe urmă se duce în sfîrşit acasă, să se întindă, nu înainte însă de a arunca o privire fugară fotografiei veneratului său dr. Chalupny, aflată pe măsuta lui de noapte.

Aşa se comportă un realist de sex bărbătesc, dar viaţa femeilor realiste este şi ea destul de rodnică.

Ele vorbesc în genere despre cultură și instruire, caută și cercetează izvoarele prostituției, ale fenomenelor literare și privesc de sus la cei din jurul lor, căci aceștia nu știu că dumnezeilor sunt practic-realiste, teoretic-realiste, metafizice și transcendental-realiste, și repetă mereu aceleași cuvinte de o inteligență neobișnuită.

Și veți vedea, iubii mei cititori, că va sosi o vreme când femeile realiste, membre ale partidului progresist, adică realist, vor folosi, la înfășatul pruncilor lor necuvântători, în loc de scutece, adică pelinci, paginile ziarului „Timpul” și că, într-o bună zi, va apărea în „Timpul” foiletonul secolului scria de feciorașul, în vârstă de patru ani, al venerabilului dr. Chalupny, iar folletonul va fi intitulat : „Prostituția politică și William Scott”.

Va ieși, oare, la iveală, cu acest prilej, că părinții geniali au copii cretini ? Ținând seama de cunoscuta susceptibilitate a partizanilor partidului realist, s-ar putea întâmpla ca nici unul dintre ei să nu mai vrea să-și recunoască părinții...

UN VITEAZ MUNTENEGREAN LA ANANGHIE

Precum se știe, la demonstrația sportivă a tuturor sokolilor guvernul muntanegrean și-a trimis și el un delegat, și anume în persoana ministrului de război. Voiosul viteaz s-a instalat frumos într-un hotel din Praga și, timp de câteva zile, a vizitat nu numai curiozitățile diurne

ale Oraşului de aur, ei şi pe cele nocturne, trezindu-se în cele din urmă fără nici un ban în buzunar.

Aşa stînd lucrurile, se duse la patronul hotelului şi-i ceru un împrumut de cincizeci de coroane, cu menţiunea că doreşte să mai viziteze şi cabaretul Montmartre.

— În trei zile vi-i restitui, îi dădu hotelierului toate asigurările, căci azi chiar îi telegrafiez regelui meu să-mi trimită de urgenţă două sute de coroane.

Şi astfel asigurat, hotelierul îi împrumută cele cincizeci de coroane solicitate cu alîta ardoare. Trecură trei zile, patru zile, şi regele Muntenegrului nu-i trimitea ministrului său de război banii ceruţi. Pentru mica şi viteaza ţară a Muntenegrului, două sute de coroane reprezintă o sumă frumoasă şi astfel regele se văzu nevoit să aplice noi biruri populaţiei.

Ori de cîte ori trecea, deci, prin preajma hotelierului, domnul ministru de război îşi îndrepta ochii în altă parte, făcîndu-se că nu-l vede, dar asta nu-l împiedica deloc să mănînce şi să bea pe credit, şi cînd, uneori, se întîmpla totuşi să se trezească faţă în faţă, la privirea tăioasă a domnului hotelier ministrul de război muntenegrean lăsa ochii în jos şi începea să biiguie :

— Să ne înfrăţim, că fraţi sîntem, de acelaşi sînge slav ! Pe legea mea, regele îmi trimite două sute de coroane, ştii tu cine, ţarul Nikola ! Pricepi, fraţi sîntem, de-un sînge. Uite, aşa le-am sucit noi gîtul turcilor păgîni, bunul meu frate slav !

Uşor de spus, frate slav, dar cele două sute de coroane tot nu veneau, iar ministrul de război nu mai avea acum nici măcar bani de tutun. Într-o noapte l-am întîlnit pe

stradă tocmai în clipa în care îmi aprindeam o țigară, și excelența sa, cu expresia feței ce trăda o adîncă durere, mă bătă pe umăr și-mi spuse :

— Frate slav, dă-mi să trag și eu un fum !

Se înțelege că într-o asemenea situație vajnicul ministru îl evită din ce în ce mai mult pe patronul hotelului, dar totodată cresc și neîncrederea acestuia în ministrul de război, mai cu seamă atunci cînd, într-o bună zi, veni la el cu sufletul la gură oberchelnierul și aduse această știre alarmantă :

— Patroane, Excelența-sa a împrumutat ieri de la mine încă cinci coroane, lăsîndu-mi zălog iataganul.

Așa stînd lucrurile, în interesul fraternității slave, neîncredătorul hotelier îl dădu pe delegatul guvernului muntenegrean și reprezentantul țarului Nikola pe mîna poliției. Iar acolo, cu ochii umeziți de lacrimi, Excelența sa ministrul de război îi spuse comisarului de serviciu :

— Să ne înfrățim, că slavi sîntem, de același singe : țarul meu Nikola îmi trimite, fără doar și poate, cele două sute de coroane.

Și cînd ministrul muntenegrean de război se întoarse la hotel, găsi într-adevăr acolo un mandat poștal și un mesaj scris, cu propria-i mîină, de însuși regele Nikola al Muntenegrului :

— Scumpul meu Petar, îți trimit alăturat douăzeci și cinci de guldeni, mai mult n-am putut să procur. Țar Nikola.

Nota de plată a hotelului făcea însă o sută optzeci de coroane. Așa se explică deci nota apărută în presa cotidiană, cu următorul titlu : „Plecarea neașteplată din Praga a ministrului de război al Muntenegrului“.

FOILETON SPORTIV

Cum vă bate inima de fericire cînd citiți :

„Mica noastră națiune a trăit zilele trecute clipce unei așteptate bucurii, ale unor emoții și ale unor simțăminte de o neobișnuită mîndrie“.

Și urmăriți în continuare aceste rînduri cu inima fremătînd de emoție și aflați că lumea slavă nu s-a dat bătută și a pus capăt suferințelor națiunii, și mai citiți ceva și despre epoca lui Jan Hus, și despre Jan Amos Koinensky, și despre avîntul cultural al națiunii.

Și, de fapt, în toată povestea e vorba, în cele din urmă, despre festivitatea premierii unor jongleri scoțieni.

„Din tradiția istorică am știut să ne tragem puterea, voința și mîndria noastră națională, care timp de două secole a trezit bunul nostru popor la o viață nouă, mai frumoasă.“

Și tocmai de aceea li se pregătește la primărie cîtorva fotbaliști de profesie, care cîntreieră lumea largă, o primire triumfală cu ovații.

„Adevărul, pentru care cei mai buni fii ai națiunii noastre au fost în stare să-și dea sîngele și să-și sacrifice bunurile, a dat florile și roadele cele mai frumoase.“

După Dobrovsky, Šafařík, Jungmann și o serie întreagă de alte personalități ce au contribuit la deșteptarea conștiinței noastre naționale, apar acum fotbaliștii de la Slavia și le marchează trei goluri artiștilor plătiți ai clubului Aberdeen, care, la rîndul lor, nu le-au marcat — urmașilor aceloră ce au simțit de-a lungul veacurilor mîna brutală a uzurpatorilor, — mai mult de două goluri.

În regiuni cu populație cehă și cu caracter pur ceh, se deschid și se largesc căile de acces ale germanizării, și dacă ajungeți dincolo de Turnov, casierul gării nu vă eliberează nici în ruptul capului un bilet de tren dacă i-l cereți în limba cehă; într-un teritoriu închis unde se petrec afaceri din cele mai scandaloase în legătură cu învățământul ceh — apare deodată echipa profesionistă din Aberdeen și glorioasa noastră Slavia o învinge cu 3 : 2. Ce plasure tămăduitor pe rănilor noastre culturale! Consiliul orășnesc le pune la dispoziție fotbalistilor plăți mijloace de transport, îi plimbă cu trăsura, îi ospătează, organizează un banchet, și, gata, relațiile anglo-cehe au fost stabilite și se desfășoară cu mult succes.

Cînd o să sosească la noi un înghițitor de săbii din Insula Barbados, o să se vorbească în presa noastră despre relațiile ceco-barbadosiene.

Înghițitorul de săbii va fi adus, tot cu trăsura, la primărie — unde va căpăta un album cu ilustrate din Praga, se va organiza în cinstea lui un banchet, va fi însoțit în caleașcă de ajutorul de primar pînă sus la Hradčany și, pretutindeni, înghițitorul de săbii se va simți ca la el acasă. Nimeni nu-l va întreba cine este și de unde este, pentru noi va fi de-ajuns că vine Barbados și se pricepe de mînune să înghită săbii.

Cu acest prilej, ziarele noastre vor scrie, desigur, despre luptele pentru neatîrnare ale barbadosienilor, neomlînd, firește, că puține sînt domeniile în care și noi, cehii, nu ne facem remarcați.

Să revenim însă la profesioniștii de la Aberdeen, cărora le arătăm amintirile istorice aflate în incinta primăriei.

În ziua următoare — suspect — ziarele noastre scriu că pînă și în rîndurile jucătorilor de la Aberdeen sînt oameni inteligenți, pentru că trei dintre ei sînt foști studenți.

Așadar, la primărie, oficialitățile noastre i-au primit într-un cadru festiv pe cei unsprezece combatanți ai clubului Aberdeen, cărora le este absolut indiferent dacă bat mingea la Praga sau Budapesta, la Viena sau la Bruxelles și, care, ca toți fotbalistii de profesie, își încasează și ei salariile și indemnizațiile, plătite de direcția Societății pe acțiuni Aberdeen, de sub conducerea lui William Jaffrey, James Philipp și a medicul stomatolog Josef Elis Milne.

Acești domni încasează anual venituri de sute de mii de coroane, și-i plătesc bine pe slujbașii lor. Ca niște adevărați conți ce-și răsplătesc jochaii, când le aduc premii fabuloase la cursele de cai.

Așadar noi, aici, la primărie, îi întâmpinăm oficial, îmbrăcați în frac negru, pe slujbașii societății anonime pe acțiuni Aberdeen.

Cu acest prilej nu ne zgircim și facem risipă de expresii măgulitoare. Ajutorul de primar rostește o scurtă alocuțiune despre falnicii fii veniți din munții Scoției, care nu-s în stare să priceapă — de vreme ce nu știu nimic altceva decât să paseze mingea cu capul, cu piciorul, să lovească mingea razant, să dea pase „elastice”, să întretare în adversar — ei bine, acești vajnici fii ai Scoției nu-s în stare să priceapă, de vreme ce nu știu decât ceea ce știu, de ce la primărie li se arată niște tablouri oarecare, li se vorbește despre nu știu ce conciliu de la Konstantz, despre executarea domnitorilor cehi, despre tremura conștiinței naționale a cehilor etc., etc.

La un moment dat, aud de numele lui Havlíček * și, văzînd că acest nume se repetă mereu, consideră de dator să întreb :

— *What goals ?* Cîte goluri a marcat la viața lui ?

* Karel Havlíček Borovský (1821—1856), marcantă personalitate a vieții politice și culturale în anul deșteptării naționale cehice.

Și întrebările se țin lanț :

— Cînd a jucat Havlíček pentru ultima oară la Slavia ?

— Știa să stopeze bine mingea ?

— Pe ce post a jucat ?

După aceea aud din nou pomenindu-se numele Jan Hus, care l-a urmat pe Viklef al lor, și aceeași oameni care le vorbesc cu atîta însuflețire despre Jan Hus, li plimbă apoi pe Vltava cu bărcile, în plină serbare cu superbe focuri de artificii, organizată cu prilejul sînzienelor.

— Asta e în cinstea lui Jan din Nepomuky, le spune unul dintre însoțitori.

— *What goals ?* Cîte goluri a marcat ?

Pe urmă sînt duși cu trăsura la o petrecere vesperală, unde li se cîntă *Fecioarele din Hradec* și imnul ceh.

La rîndul lor, fotbaliștii de la Aberdeen le cîntă un cîntec scoțian despre o frumoasă vivandieră, cîntec care, prin conținutul lui, nu e cu nimic mai prejos decît al nostru : „Cînd mergeam spre Jaroměr“.

Conținutul nu e înțeles, dar entuziasmul e mare.

Și pleacă acasă cei unsprezece fotbaliști-jongleri de la Aberdeen.

O dată au pierdut, o dată au cîștigat. Au jucat cu capul, au driblat, au marcat, au pasat cu piciorul. În afara salariilor, a indemnizațiilor, mai cară cu ei și o valijoară cu niște medalii ce le-au fost distribuite la primărie.

Și pleacă zăpăciți de cap de toate cîte le-au văzut, dar cel mai mult li necăjește faptul că n-au izbutit să afle cîte goluri a marcat la viața lui Mr. Charles Havlíček, și la ce club a jucat.

Iar noi, în presa noastră cotidiană, îi însoțim pe cei unsprezece jongleri de meserie cu aceste rînduri :

„S-au dus vremurile tristei și tăcutei noastre resemnări, dorința noastră e să fim tari printre cei tari și, pe

villor, să judecăm și să facem imposibilă înrobirea cea mai
mălțoasă. Să luăm pildă de la falnicii fi ai munților
Mooſlei, care-și consacră toate puterile și tot ce au mai
bun în slujba scumpei lor patrii !"

Într-adevăr, așa e, pentru două lire sterline pe zi, ceea
ce înseamnă 48 de coroane...

Maria Stuart, what goals ?

POVESTEA ALEGĂTORULUI DECEDAT

Administrația cimitirului era preocupată de un eveni-
ment neobișnuit. Cu aproximativ paisprezece zile înaintea
alegerilor comunale, intră în biroul administrației doamna
Demusová, văduva răposatului negustor Eduard Demus,
care se plinse de debandada ce domnea în întreținerea
mormintelor.

De la ultima sa vizită în cimitir, găsisse piatra de pe
mormintul soțului ei crăpată pe o porțiune destul de
mare.

Slujbașii cimitirului constatără, într-adevăr, o fisură
importantă de-a latul pietrei funerare, o fisură foarte
adâncă, iar doamna Demusová se întoarse foarte indis-
pusă în cartierul Libeň, unde locuia. Și cu atât mai mult
își aduse acum aminte de soțul ei, spunându-și ce om
ordonat și chibzuit era, și cum nu suporta munca de mîn-
tălă și debandada. Ce ar spune el, oare, dacă ar vedea
în ce hal e întreținut mormintul lui ?

În prăvălia lui trebuia să fie, în toate, o ordine desăvirșită ; și cînd, o dată, dintr-o eroare, sticla cu acid acetic nu se aflase la locul ei și el turnase din conținutul ei în paharul unui alcoolic, cînstitul negustor a plecat decis cu sticla de acid acetic în odaia lui, și-acolo a băut-o pînă la fund, după care a scris pe o jumătate de coală de hîrtie : „Nu suport dezordinea ! De aceea, cu om de onoare ce sînt, prefer să mor de bunăvoie“. Scrisese aceste cuvinte cu literă energică și apăsată.

Povestea asta s-a întîmplat în urmă cu cincisprezece ani și de atunci cînstitul negustor se odihnește în pace în sectorul al șaselea al cimitirului amîntit.

Doamna Demusová simți nevoia să-i destăinuiască vecinei sale în ce hal găsisse mormîntul bărbatului ei.

Vecina, o femeie sfătoasă, stătu un pic pe gînduri, apoi spuse :

— Să nu vă speriați, doamnă Demusová, asta nu-i decît o superstiție, dar știți, în popor se zice că atunci cînd crapă mormîntul, răposatul vrea să iasă afară. Am citit eu o dată o baladă din astea despre un ciubotar. Iar altă dată, cică, în țara nemțească, undeva în Saxonia mi se pare, au săpat și au răscolit un mormînt și nu l-au mai găsit în el pe un muzicant îngropat acolo mai de mult. Așa stînd lucrurile, văduva muzicantului a dat numai decît un anunț la gazetă, cerîndu-i muzicantul să se lase de prostii și să vină acasă, iar mortul i-a răspuns că o așteaptă într-o zi la poșta centrală. Femeia s-a dus acolo însoțită de cîțiva agenți secreți, aceștia l-au înhățat și pînă la urmă a ieșit la iveală că dîmnealui, adică mortul, nu era bărbatul ei. Cum să vă spun, scumpă doamnă, pe lumea asta se întîmplă niște lucruri de vă stă mîntea în loc. Dar nu trebuie să vă speriați că, să știți de la mine, asta nu-i decît așa, o credință din popor, un fel de superstiție.

Aşa se face că doamna Demusová își aduse aminte că fusese, odinioară, cu răposatul ei într-un şantan, unde un tânăr cîntăreţ interpretase o parodie la Cămăşuţa de nuntă.

Şi, deodată, pe doamna Demusová o trecură fiori de gheaţă pe şira spinării, şi o rugă din suflet pe vecină s-o lase pe fiica ei adultă Karla să doarmă la ea, căci dumea se temea să rămînă singură peste noapte.

I-o împrumută deci vecina pe fiica mai mare, în acelaşi fel în care își împrumută între ele bunele vecine o sticlă de gaz, un pahar de făină şi altele asemănătoare. Karla se duse în casa doamnei Demusová mai mult moartă decît vie, căci fratele ei, de meserie lăcătuş, îi spuse în glumă să nu ezite să-i facă domnului Demusov, deîndată ce va veni, un ceai fierbinte cu rom, nu de altă, dar de la cimitirul Olšany şi pînă la Libeň e o bucată bună de drum, şi bietului om s-ar putea să-i fie frîg.

Înspăimîntată la culme, Karla o întrebă pe doamna Demusová dacă are în casă rom, aceasta îi răspunse că da, după care aşteptară amîndouă infiorate să vadă ce se va întîmpla. Nu se întîmplă însă nimic ce ar merita să fie reţinut, în afară, poate, de faptul că lampa cu petrol a sîrilit, iar în şifonier s-au auzit trei pîrîituri. Apoi, pe la miezul nopţii, în masa veche de bucătărie, neobosiţii cari au început să interpreteze obişnuitul lor concert nocturn. Undeva, afară, a urlat un cîine, iar un trecător bine dispus a răcnit în gura mare, spărgînd tăcerea nopţii : *Prumosa mea Baruška*. În rest, nimic demn de semnalat.

Adormiră amîndouă adînc cînd începu să se crape de ziua, se treziră pe la amiază, cînd auziră un ciocănit în uşă.

Se îmbrăcară la iuţeală şi se duseră să deschidă. În casă intrară doi domni care întrebă de domnul Demusov.

Doamna Demusová își făcu semnul crucii și le explică celor doi că soțul ei e mort de cincisprezece ani.

— Asta n-are nici o importanță, li replică plin de amabilitate unul dintre ei, dacă soțul dumneavoastră ar trăi, distinsă conștiință, n-ar pregea o clipă să-și îndeplinească îndatorirea sa de cetățean. Știți, dumnealui a fost un mladoceh convins și, dacă ar fi în viață, ar colabora și acum cu noi în campania pentru alegerile comunale, iar votul ni l-ar da, fără doar și poate, nouă. Păcat că e mort, dar, credeți-ne, asta nu are absolut nici o importanță. Dumnealui va primi, distinsă conștiință, cartea sa de alegător, iar noi vom veni s-o luăm de la dumneavoastră. Vă asigur că dumnealui va vota cu noi. Dumneavoastră o să ne dați, în numele dumnealui, o împuternicire scrisă, căci înainte de a muri domnul Demusov ne-a spus într-o zi: „Domnilor, dacă veți avea vreodată nevoie de mine, nu mă ocoliți, adresați-mi cu curaj și cu deplină încredere orice dorință, căci eu voi face pentru dumneavoastră totul oriunde m-aș afla. Pe mine vă puteți bîzui cu toată nădejdea, și dacă, întîmplător, n-aș mai fi în viață, adresați-vă cu aceeași încredere bunei mele soții”.

Cei doi îi sărutară mîna curtenitor, și chiar în cursul aceleiași după-amieze veni curierul de la municipalitate să aducă doamnei Demusová cartea de alegător pentru răposatul ei soț.

— Dumnezeu! Cristoase, exclamă văduva alegătorului; asta nu-i o treabă chiar atît de simplă.

Și, rostind aceste cuvinte, se duse din nou la cîmîtîr, unde cu groază constată că fisura se căscase și mai mult.

Seara, o rugă pe buna sa vecină să-i lase pe Karla și pe frățiorul ei mai mic Bohuslav să rămîna peste noapte cu ea.

Pe Bohuslav se văzu însă nevoită să-l dea afară, nu de alta, dar micuțul, cînd te uitali, era lîngă ușă și, ciocnînd

ușor în ea, striga : Poștiți, domnule Demusov, e liber, puteți intra.

De cîteva ori s-a ascuns sub pat, de unde a făcut :
— Hu ! Hu !

La un moment dat, cele două femei avură impresia că într-adevăr cineva umblă afară, pe coridor, iar Karla se jură pe toți sfinții că auzise pe cineva trăgînd de clanța ușii.

A doua zi dîmîneață sosiră din nou cei doi domni, și din nou vorbiră cu însuflețire despre partidul mladoceh ; apoi întrebă de cartea de alegător a domnului Demusov, precizînd că au și căpătat din partea dumnicalui împuternicirea scrisă de care aveau neapărată nevoie. Îndrăgară întruna verzi și uscate, ca la un moment dat să facă afirmația că domnul Demusov va trebui, totuși, să voleze personal. În timpul perorației lor fură tulburați în permanență de neînterupta și monotona văicărcală a doamnei Demusovă :

— Pentru numele lui Dumnezeu, de cîte ori să vă mai spun că soțul meu e mort de cincisprezece ani. Mi-e teamă, rău, nici nu știți ce teamă îmi e !

— Distinsă conîță, rosti în cele din urmă, triumfător, unul dintre cei doi, introducînd la iuțeală în servietă cartea de alegător a răposatului domn Demusov, laolaltă cu altele ; nu trebuie să vă fie teamă de nimic, distinsă conîță, căci soțul dumneavoastră va contribui, prin votul lui, la victoria în alegeri a primăriei noastre și a acelor oameni cu care a fost întotdeauna în cele mai bune relații.

O lăsară pe blata femeie pradă iritării, și iritarca ei creșcu mereu, culminînd apoi, după-amiază, la cîmîtîr, unde își dădu seama că între timp crăpătura de pe mormînt se lărgise și se adîncise și mai mult față de ziua precedentă.

— Da, e limpede, își croiește drum să iasă afară, îi fulgeră prin minte doamnei Demusová și, zdrobită, se întoarse acasă, unde o rugă pe portăreasă să-l lase pe soțul ei, intendentul imobiliului, să rămână la ea peste noapte, firește, în limitele unei decențe absolute și indispensabile. Așa se face că intendentul alergă mereu, pînă la două noaptea, după bere la cîrciuma de peste drum, bău de stinse pînă se făcu criță, iar pe la orele trei se apucă să sporovăiască tot felul de aiureli, complăcîndu-se, mai cu seamă, în istorisirea unor povești atît de înfiorătoare despre morți și stăfii, încît la un moment dat Karla și doamna Demusová, cuprinse de groază, începură să țipe.

Și în felul ăsta trecu o săptămînă. Intendentului i se făcuse nasul roșu de atîta pileală, și toți locatarii imobilului se duseră, pe rînd, să facă pe stafiile la ușa doamnei Demusová. Mereu se găsisse cîte un suflet bun și cumsecade, care, cu spirit de abnegație, ieșea de sub plapuma caldă și se ducea, îmbrăcat doar în izmene sau în cămașa de noapte, ca să zgâlțîie un pic clanța de la ușa doamnei Demusová.

Pe urmă sosi și ziua alegerilor, și ziarele publicară știrea că în incinta secției de votare a cartierului Libeň a fost reținut un bărbat care venise să voteze în locul domnului Eduard Demus, de profesie comerciant, decedat în urmă cu cincisprezece ani, dar că reținutul a izbutit să fugă.

Citind aceste rînduri, doamna Demusová își făcu de cîteva ori semnul crucii și izbucni într-un hohot de pîns nestăvilit.

De atunci, vizitatorilor sectorului șase al cimitirului Olšahy li se oferă zilnic scena jalnică a unui spectacol sfișietor. În fiecare după-amiază poate fi văzută, în dreptul unuia dintre morminte, o femeie îmbrăcată în doliu care, cu mîinile împreunate ca de rugăciune, exclamă :

— Eduarde, Eduarde, dacă tot te-ai dus să-l votezi pe acest domn Filip, puteai să faci un mic popas și la noi acasă. Asta n-a fost frumos din partea ta, Eduarde.

INTIMPLĂRI DIN DAČICE

I

Cînd, pe la orele unu noaptea, paznicul Vačleňak bătea apăsător cu tălpile cizmelor sale strada Apei, înfoclit în blănuri calde și obsedat de tristul gând că în acest timp colegul său de breaslă Zima stă la căldurică în adăpostul lor din turnul orașului și bea restul de rom din sticla golită doar pe jumătate, observă în fața casei negustorului Vondrák următoarele lucruri, demne de remarcat :

A : Pivnița lui Vondrák, mai bine zis ușa bătută în fier ce dădea în strada Apei, era deschisă.

B : În pivniță se vedea o lumină iradiată de o lanternă de buzunar.

C : Iar printre mărfurile de tot soiul, printre sticle și lăzi, se mișca în voie un individ oarecare.

Și, în sfîrșit :

D : Acest individ nu-î amintea de figura nici unuia dintre locatarii orașelului Dačice.

Precum se vede, paznicul de noapte Vačleňak era înzestrat cu un bun spirit de observație și, recapitulînd la lăptășă în mintea sa ageră datele constatate, se postă, mirat la culme, pe prima treaptă a scării ce ducea în pivnița cu

pricina și rămase acolo nemișcat vreo cinci minute, neștiind ce să facă.

Deocamdată era preocupat de urmărirea necunoscutului bărbat, care, surprinzînd prezența paznicului, se oprise din munca lui care consta în depunerea cu grijă, într-un sac voluminos, a unor mărfuri diferite, aflate în preajma lui.

Dacă individul ar fi purtat cioc, paznicul Vačleňak ar fi spus că e, din cap pînă în picioare, cetățeanul Ružicka din strada Broaștelor. De aceea îl și întrebă :

— Dumneata ești, Ružicka ?

— Nu, îi răspunse necunoscutul și, la rîndul său, puse și el următoarea întrebare: Dumneata ești paznicul de noapte, nu-i așa ?

— Sint.

— În cazul ăsta, poftim de intră.

La această invitație, Vačleňak coborî treptele și, ajuns în pivniță, rămase din nou nemișcat, nepricepînd încă despre ce poate fi vorba.

Străinul îl pofti să ia loc pe unul dintre butoaie și începu să-i vorbească foarte comunicativ :

— Eu sint noul băiat de prăvălie al domnului Vondrák.

— Eu nu știu nimic de treaba asta, menționează respectuos paznicul de noapte. Habar n-am că ar avea vreun nou băiat de prăvălie, dar ce să-i faci, așa-i dumnealui, de cînd el știu le-a făcut pe toate în secret.

— Și precum vedeți, m-a și pus din prima noapte să trag la jug și să mă spetesc muncînd, continuă străinul ; toate astea trebuie să le pregătesc singur pentru expediție.

Paznicul Vačleňak se uită cu jînd la sticlele cu vin pe care noul băiat de prăvălie le aranja cu grijă în sac.

— Da, așa e, spuse el, am auzit și eu că la Vondrák fiecare muncește pe rupte, pînă la istovire.

— Ca un cal, Incuviință băiatul de prăvălie și se grăbi să adauge : Dacă nu te superi, fii te rog atît de bun și deschide lada de colo, trebuie să scot niște zahăr. Uite dalta... Nii, sînt nou și încă nu le știu pe toate...

— În lada asta e scrobcală, spuse paznicul Vačleňak.

— Păi, tocmai de asta am nevoie, li răspunse băiatul de prăvălie, introducînd lădița lunguiață în sacu-i voluminos.

— Prietenii trebuie să păstrați și mai cu seamă răsplătii, continuă el zîmbind și, trăgînd dintr-un colț o sticlă de rom, i-o întinse paznicului, însoțind-o cu următoarele cuvinte : Uite, pentru oboseala dumitale, ține sticla asta, domnule paznic.

Întreaga înfățișare a necunoscutului avea darul să-i impună respect paznicului de noapte Vačleňak, care, îndușit de bunătatea lui, rosti în șoaptă, vîrînd sticla în buzunarul cojocului :

— Bogdaproste.

Mai stătu cîtva timp ascultînd flecărelile noului băiat de prăvălie despre magazinele mari din marile orașe, unde, ceea el, fusese angajat înainte.

— Să jefuiești asemenea magazine ar da de furcă, nu glumă, continuă zelosul băiat de prăvălie ; de fapt, nici nu ar putea, pentru că toate sînt prevăzute cu semnale electrice de alarmă.

— Așa e, așa e, aprobă paznicul de noapte ; pretutindeni sînt tot felul de invenții, bune și rele. Ei, și-acum te las cu bine, că știi dumneala cum e : datoria e datorie...

— Dumnezeu să te aibă în paza lui, își luă rămas bun băiatul de prăvălie. De altfel, îndată sînt și eu gata cu munca asta și mă duc să mă culc. Du-te sănătos și serviciu ușor în continuare.

Paznicul Vačleňak ieși din pivniță, induioșat la culme de bunătatca oamenilor pe această lume. Ca de pildă noul băiat de prăvălie al domnului Vondrák : abia l-a văzut și gata, i-a și dăruit o sticlă de rom.

— Pe cînd Vondrák, mormăi pe sub mustață înimosul Vačleňak, ajungînd aproape de turnul orașului, da, acest Vondrák e un om ascuns și nesincer. Nu spune nimic și, deodată, mă trezesc că are un nou băiat de prăvălie.

Și, în timp ce mergea în sus pe treptele de lemn scîrbitoare, chibzuia în sinea lui, spunîndu-și că dacă Zima, colegul lui de breaslă, a băut restul de rom din sticla golită doar pe jumătate, n-o s-o împartă cu el pe cea dăruită de generosul băiat de prăvălie. O s-o bea de unul singur, iar Zima o să se căineze pentru nesinceritatea lui.

Și așa se și întîmplă. Pe Zima îl găsi lungit pe pat, făcîndu-și somnul celor drepti, după ce dăduse gata sticla cu rom, golită numai pe jumătate.

Vačleňak spuse în gînd ceva despre o anume vilă și, după ce se întinse frumușel pe patul lui, deschise cu băgare de seamă sticla de rom și trase o dușcă zdravănă ; repetă figura de cîteva ori, ducînd cu grijă sticla la gură ; după care adormi, binecuvîntîndu-l în sinea lui pe mărinimosul său binefăcător, noul băiat de prăvălie al negustorului Vondrák, pe care-l vedea în vis : Un bărbat cam la vreo treizeci și cinci de ani, cu o mustăcioară neagră sub nas și fața ușor ciupită de vărsatul de vînt. Și mereu se legăna în visul lui cu figura acestui om bun și cumsecade, cu fruntea înconjurată de sticlele de rom, de parcă ar fi fost împedobită cu o cunună de lauri. Pînă și în vis simțea paznicul de noapte Vačleňak cumsecădenia acestui om, și nu mai putea să-și dezlipească ochii de pe chipul lui, și căldura binefăcătoare a legăturii prietenesti avea darul să-i înfierbînte inima, iar el vorbea întruna, zîmbindu-i,

cu fața sa blajină, noului băiat de prăvălie al negustorului Vondrák.

— Pivnița lui Vondrák a fost jefuită în noaptea asta !

Așa sună noutatea care, a doua zi dimineață, dădu frâu liber unor grave discuții celor din Dačice, în încercarea lor de a desluși problema cea mai încurcată : „Cine a jefuit-o“ și păreriile celei mai grave, și anume că tilharii sînt, de bună seamă, străini de oraș, căci în orașul Dačice nu existau tilhari. Repet : „În orașul Dačice nu existau tilhari“. Și, în măsura în care își aduc aminte cei mai în vîrstă, n-au existat niciodată. Jafurile au fost săvîșite aici întotdeauna de oameni străini de oraș, așa cum își amintesc cetățenii cei mai bătrîni, și spun cei mai bătrîni, pentru că în vremurile mai vechi și mai noi nu s-a pomenit în Dačice de nici un jaf, cu excepția unuia, cînd, în urmă cu cinci ani, un tocilar ambulant furase la tradiționalul tîrg anual, cu o neobrăzare de-a dreptul incredibilă, și asta, ziua în amiaza mare, o roată de pîine, două perechi de ciorapi și o lulea pe care și-a îndesat-o pe loc cu tutun, tot de furat, și după ce și-a aprins-o în tihnă, a plecat frumuseț, urmărit de privirile uimite ale cetățenilor acestui orașel unde, pe cît se pare, nu pătrunsese niciodată nici un fel de idee socială și cu atît mai puțin profunda idee că : Proprietatea este ea însăși un furt, pe care, potrivit tuturor aparențelor, tocilarul ambulant și-l-o însușise și o aplicase în practică.

Pe urmă, mulți ani nimic, și liniștea orașelului era tulburată doar atunci cînd dădea strechea într-un cal, într-o vacă sau un bou, cînd se îmbolnăveau de brîncă porceii, cînd, la marginea orașului își făceau apariția țigarii și țigăncile, cînd ploua de Joia Verde, cînd turba vreun cîine al unui cetățean, cînd izbucnea un incendiu, cînd avea loc o lăcomnire ori o murlă și cînd se întîmpla ca vreun

tinăr să se plimbe cu o fată din oraș, fără să existe speranța că ar avea vreun gând de însurătoare.

— Pivnița lui Vondrák a fost jefuită în noaptea asta !

Știrca aceasta avu darul să-i transforme pe pașnicii cetățeni ai acestui oraș, în niște adevărate făpturi însetate de sînge.

Dirigintele poștei alerga prin piața orașului și, deschizînd ușile prăvăliilor, striga în gura mare :

— Ați aflat ? Pivnița lui Vondrák a fost jefuită azi noapte.

Și în urma lui alerga consilierul comunal Pavlousek, de felul lui un om de un calm proverbial, pe care nu avusese darul să-l scoată din fire nici măcar faptul că în timpul vînătoarei de toamnă îi găurise pantalonii propriului său fiu — ei bine, acest domn de un calm imperturbabil alerga acum agitat prin piață, gesticulînd nervos și, oprîndu-i pe toți cei ce-i ieșeau în cale, le spunea răcnind cît îl țineau bojocii :

— Vondrák a fost jefuit ! Vondrák a fost jefuit !

Și, în felul acesta, tot orașul află cum se petrecuse, de fapt, întreaga țărășenie. Dimineața, potrivit obiceiului său, negustorul Vondrák se ducea în pivniță, cînd, deodată, băgă de seamă că ușa era deschisă.

— M-am speriat atît de tare — sunau propriile sale cuvinte — încît mi-a înghețat sîngele în vine în asemenea hal, de nu mi l-ar fi tăiat nimeni nici cu cuțitul cel mai ascuțit. Tremurînd din tot corpul, am pornit pe trepte în jos, luminîndu-mi drumul cu lanterna și în timpul ăsta mi se făcuse inima cît un purice, căci, o dată, cînd eram mic, unchiul meu Valoušek m-a amenințat că o să vină ziua cînd o să mă spînzure în pivniță. M-am pregătit deci briceagul, ca să-l pot înjunghia pe loc, căci, așa cum îl știu, unchiul e un om de cuvînt și ce spune e sfînt... Așadar,

cum vă spuneam, ajung jos, fac lumină în jurul meu, lanterna îmi scapă din mână, văd totul roșu în fața mea, mă prăbușesc peste butoaie. Așa am fost găsit.

Firește, ultimul cuvânt îl avu însă soția lui, care vorbi logind spusele sale de cele povestite de soțul ei :

— Mie mi s-a părut (Dumnezeule-Hristoase s-a întâmplat o nenorocire) — mie mi s-a părut izbitor faptul că František al meu zăbovește atât de mult în pivniță. Mă duc deci până la gura pivniței și strig : František, se răcește rafeaua (de fapt a strigat : Îți închipui poate c-o s-o pun iar la încălzit ?). Vondrák n-a răspuns. Strig deci pentru a doua oară : „Hai odată în casă, ce dracu', vrei să răcești ?“ Și din nou nimic. Așa stînd lucrurile, cobor și eu în pivniță. În pivniță, întuneric beznă. Mi s-a părut mie că ceva nu-l în regulă, așa că m-am întors în prăvălie să-i spun vânzătorului: Domnule Vojtěch, fii bun te rog și du-te de vezi ce se întâmplă cu bătrînul nostru ; și s-a dus vânzătorul în pivniță și, acolo, întuneric boznă. Ne ducem din nou amîndoi și aprindem o luminare. Și deodată văd dezastrul acela. Vondrák zace fără cunoștință, întins peste butoaie : o mînă inecată în magiun, cealaltă în varză murată, iar fața cufundată într-o puțină cu untură de porc. Măcar la Hristoase, strig eu, tată, vino-ți în fire, m-auzi ? Ce-l cu tine ? Și Vojtěch, vânzătorul, îmi spune : Nu vă sperați, conică, asta trebuie să fie un atac de inimă. Cum eram noi,ăștia din popor, l-a lovit damblaua... Tragem de el, îl scuturăm zdravăn, dar el, bătrînul, nimic. În cele din urmă, domnul Vojtěch, vânzătorul, l-a stropit bine cu apă, și numai ce-l văd pe bătrînul nostru că se trezește și strigă : Am fost jefuit ! Pe urmă se uită în jurul lui și leșină din nou. Am turnat apă peste el pînă cînd și-a revenit iar în simțiri. Atunci abia ne-am dat seama ce prăpăd făcuseră tîlharii prin pivnița noastră. Vinul se dusesse, romul ia-l de

unde nu-i, zahărul, scrobeala, orezul, toate răvășite și amestecate de-a valma și, colac peste pupăză, în toată harababura aceea mai trebuia să-l ținem și pe Vondrák care se trezise din leșin și, holbînd ochii în toate colțurile, striga ca ieșit din minți: Ieși de-acolo și te predă de bună-voie, că de nu te omor. După aceea s-a apucat să-l strîngă de gît pe vînzătorul Vojtěch, mai-mai să-l sugrume, sărăcuțul, ca pînă la urmă să izbucnească într-un hohot de plîns năvălnic. El plîngea, eu plîngeam, vînzătorul Vojtěch plîngea. Și-acum avem toți trei ochii roșii de atîta plîns. Ce dezastru, ce dezastru, sfîntă Fecioară Maria, Dumnezeuul nostru trebuie neapărat să-i pedepsească pe acești tîlhari. Focul gheenci să-i ardă și praful și pulberea să se aleagă de ei...

— Da, m-au furat, m-au furat pe rupte... o sută, o sută cincizeci de coroane s-au dus pe apa sîmbetei.

* Așa, și în chip și fel s-a tot vorbit pînă în revărsatul zorilor. Unde te uita, se adunau pîlcuri de oameni care vociferau, cu fețele aprinse de atîta enervare.

— N-au fost de-ai noștri, rosteau cu satisfacție cîlășenii orașului și cuvintele lor aveau o asemenea greutate de parcă ar fi spus : Noi n-am fost.

Discuțiile deveneau din ce în ce mai vii, părerile mai rafinate, expresiile mai fine, mai cizelate, toți se aflau față în față cu realitatea — așa cum fusese adoptată prin consens — că negustorul Vondrák fusese jefuit, că furtul fusese săvîrșit în pivnița lui, că, potrivit urmelor descoperite în pivniță, hoții fuseseră în număr de doi, că pagubele se ridică la o sută cincizeci de coroane și că furtul avusese loc în timpul nopții. Altceva nu se mai știa. Cînd, deodată, cineva dintr-un pîlc de oameni apuse așa, într-o doară :

— Și cum e cu paznicul de noapte ? Ce hram a purtat el în noaptea asta ?

Într-adevăr, cine altul ar mai fi putut să arunce măcar un pic de lumină în bezna acestui caz atât de misterios ? Ei chibzuiră oamenii, și ajunseră la următoarea presupunere : S-ar putea ca (indiferent care din ei : Zima sau Vačleňak) să fi întâlnit în timpul obișnuitului lor rond de noapte un necunoscut pe care nu l-au oprit, din tradiționalul respect ce-l poartă față de străini toți cetățenii orașului Dačice, dar la fel de bine s-ar putea să-și amintască de chipul lor, sau să fi auzit poate voci necunoscute, a căror reproducere ar putea duce pe urmele făptașilor, la fel ca și descrierea întocmai a înfățișării acelor necunoscuți, a îmbrăcămintei și comportamentului lor.

— Chestiunea trebuie lămurită, fu de părere unul dintre vorbitori ; să așteptăm cu răbdare declarațiile paznicului de noapte.

— Eu mă duc să-l caut pe Vačleňak, se oferi unul dintre cetățeni.

Și-l întâlni coborînd din turnul orașului într-o dispoziție de zile mari, fredonînd melodia unui cîntec bisericesc.

— Dumneata ai aflat noutatea ? ! ? îl întâmpină cu gravitate amintitul cetățean.

— Vă referiți cumva la faptul că domnul Vondrák are un nou băiat de prăvălie, domnule Pelišek, întrebă cu arinătate paznicul de noapte.

— Ce tot vorbești ? se minună cetățeanul Pelišek ; îl are tot pe Vojtěch, numai că, azi noapte, lui Vondrák l-a fost jefuită pivnița.

— Dumnezeule-Hristoase ! clănțănî din dinți paznicul Vačleňak, făcînd un gest de parcă ar fi vrut să se țină de ceva, și în clipa următoare alunecă pe trepte, căzînd peste domnul Pelišek, care se duse de-a dura pînă jos, unde se

opri, punîndu-i astfel oprelişte paznicului de noapte ca să nu se prăbuşască în stradă.

Nu-şi pierdu însă prezenţa de spirit şi, ridicîndu-se în picioare, îl întrebă :

— Spune-mi, te rog, dumneata n-ai observat azi-noapte nimic suspect ? ! ?

— Eu... bolborosî Vačleňak, căruia, datorită ingeniozităţii sale i se luminase minţea într-o clipită, eu... n-am observat nimic. Precum vedeţi, tremur din tot corpul... Nu se poate, parcă nici nu-mi vine a crede că a fost jefuit.

Sta cu ochii plecaţi şi în locul domnului Pelišek îl vedea pe acel nou băiat de prăvălie cu mustăcioara neagră şi cu obraji ciupiţi de vărsat de vînt.

O realitate cumplită se deschidea acum în faţa lui, primul lui păcat, o pată neagră pe sufletul lui, pînă acum neprihănit ; îşi dădea seama foarte bine cum, orbit de încredere, ajulase să fie jefuit aproapele său, un cetăţean al oraşului Dačice, el însuşi cetăţean al acestui oraş, paznicul de noapte căruia concetăţenii săi îi încredinţaseră averea lor în timpul nopţii.

Cercelările întreprinse pentru descoperirea făptaşilor nu duseră la nici un rezultat. Jandarmii nu găsiră nimic, cei doi gardieni comunali cu altă mai puţin, şi întreaga chestiune rămase învăluită în beznă.

Se constată, de asemenea, că nici Vačleňak, nici Zlma nu surprinseseră nimic suspect în timpul rondului de noapte. Interogarea şi depozitiile celor doi paznici de noapte nu aduseră nici ele nimic nou.

Domnul primar găsi cu cale să-şi exprime convingerea că, deşi justiţia laică n-a pus mîna pe tîlhari, mai există

și o altă justiție, mai presus de cele lumești: cazanele cu pucloasă ale iadului.

Și astfel, domnului Vondrák nu-i rămase nimic mai bun de făcut decât să aștepte cu răbdare bucuria de a afla cum tâlharii își ispășesc pe vecie amarnica pedeapsă pentru romul, vinul, zahărul și scrobeala furate din pivnița lui.

Și, în acest timp, bunul nostru paznic de noapte Vaclěňák stătea și se usca văzînd cu ochii.

Amintirea „noului băiat de prăvălie” era prezentă zi de zi în ochii lui. Mereu îi vedea obrazul ciupiți de vărsat, iar în buzunarul cojocului simțea tot timpul povara grea a sticlei de rom pe care i-o dăruise. Și povestea asta îl frămînta și-l chinuia în asemenea hal, încît nici nu goli sticla, al cărei conținut i se părea acum mai rău decât acidul sulfuric.

Ascunse sticla în salteaua de paie a patului său, și din clipa aceea visele lui începură să fie toate la fel. Vedea pivnița lui Vondrák și se vedea pe sine cum deschide o ladă și spune : „În lada asta e scrobeală”. Și se mai vedea cum stă de vorbă cu tâlharul, cum acesta îl întinde o sticlă de rom, o sticlă mare de tot, și el, volînd să tragă o dușcă, își vîră capul în ea și, încet-încet, intră cu totul în interiorul sticlei și se îneacă.

Și, în timpul asta, sărmanul nădușea de zor și cînd se trezea ud leagărcă, începea să numească toate animalele domestice folositoare, cel mai des repetînd : „Sînt un bou, un măgar, un catir, asta sînt...” Și altele asemănătoare.

Și cînd se așeza în circiumă sub arcadă, și stătea acolo îngîndurat, cei ce se aflau în preajma lui aveau adeseori prilejul să-l audă spunînd :

— Noul băiat de prăvălie, noul băiat de prăvălie...

H

Cetățenii orașului Dačice erau, așa cum am mai spus, niște oameni calmi. Și tocmai pentru faptul că erau calmi, erau conservatori. Nici o lozincă politică înnoitoare nu-i putea scoate din sărite ; socialist în oraș era unul singur, iar acesta n-avea ce mânca, și tocmai de aceea, pentru că nu avea ce mânca, se spunea despre el că e socialist, deși convingerile lui nu se deosebeau cu nimic de opiniile conservatoare ale concetățenilor săi. Deocamdată cerșea în fața bisericii.

Erau, așadar, cu toții conservatori. Prin asta nu vreau să afirm că erau, eventual, proști sau nătîngi, după cum se poate vedea foarte bine din cazul paznicului de noapte Vačleňak.

Conservatori erau pentru că tații lor fuseseră și ei conservatori. Pe scurt, își respectau străbunii. Respectul față de vechile datini și obiceiuri era la ei atît de mare, încît primarele a căzut în șanțul din mijlocul pieții principale a orașului, deoarece tot acolo fostul primar își fracturase o mîină, iar predecesorul acestuia își scrîntise un picior, și toți pățiseră acest necaz în toiul nopții.

Tatăl consilierului comunal Matoušek, și el consilier comunal, avea obiceiul să-și smulgă părul din cap în timpul ședințelor consiliului orășenesc, și cu acest prilej rîdea de voluptate — și iată că și actualul consilier comunal Matoušek rîde cu aceeași voluptate în timp ce-și smulge firele din părul său aspru și des ca o perie de spălat dușumelele.

Fostul primar se plimba zi de zi, spre seară, pe partea stîngă a pieții, iar actualul primar Borovička poate fi văzut mereu pe trotuarul stîng al pieții și tot numai spre seară.

Aș putea să mai ofer și alte mărturii asupra felului cum respectau acești cetățeni liniștiți vechile datini și obiceiuri ; de pildă, bunicul fierarului Malý s-a spînzurat de creanga unui stejar în păduricea de la marginea orașului, fiul lui, și el fierar, i-a urmat exemplul la vîrsta de cincizeci de ani, iar actualului fierar Malý, fiul precedentului, a trebuit să i se taie funia după ce se spînzurase, firește tot în păduricea de la marginea orașului, tot de stejarul cu pricina, și tot la vîrsta de cincizeci de ani.

S-ar putea ca mulți dintre dumneavoastră să clatine din cap și să spună :

— Aștia suferă de o tară ereditară.

Nicidecum ! E vorba, pur și simplu, de cinstirea vechilor tradiții, de respect față de strămoși, căci altfel toți cetățenii orașului Dačice ar trebui să fie afectați de o tară ereditară.

Ar trebui să fie afectat columbofilul Knedliček care, la fel ca și tatăl său, s-a însurat la vîrsta de șaptezeci de ani, afectat ar trebui să fie și tutungiul Pavloušek care, urmînd pilda bunicului și a tatălui său, purta de Joia Verde baldachinul și veșnic se certa cu ministranții.

La fel ar trebui să fie și cu unchiul Kejdonilor care, ca și tatăl, bunicul și străbunicul său, a băut toată zestrea adusă de soție, ca plină la urmă să pornească să bată drumurile, mergînd de la o rubedenie la alta, spre a le ghici în cărți și a le face pasențe.

Conservatorismul putea fi consemnat altă în 'gospodăria particulară', cît și în cea obștească. Pîrîul care curgea prin preajma orașului se revărsa în fiecare primăvară, inundînd întotdeauna partea de jos a urbei, fără însă să-l dea cuiva prin minte că un simplu dig ar fi de-ajuns ca să pună capăt acestei calamități. Nu le-a dat prin minte tatăl lor, nu le-a dat prin minte nici fiilor, și astfel pîrîul își

făcea de cap, căutându-și în fiecare primăvară, cu o înverșunată îndrăjire, o nouă albie și, pe cât se pare, cel mai mult a îndrăgit piața centrală, străjuită de căsuțe vechi cu bovindouri și arcade, unde tinerii făceau cunoștință cu fetele orașului, căci tot acolo făcuseră asemenea cunoștințe și tații lor, ceea ce reiese din însuși faptul că erau tați.

Din vremuri imemorabile, pentru declarațiile de dragoste se mergea în păduricea de la marginea orașului. Se aflau acolo niște scăunele naturale din brazde de iarbă, pe care era mai mare dragul să îmbrățișezi o fată și să-l spui : „Te iubesc din toată inima“, aceasta fiind formula obișnuită pentru declarația de dragoste în orașul Dačice, și îndrăgită, deopotrivă, de tați și fii, de mame și filce, iar formula era la fel de veche ca scăunculele făurite de natură, din brazdele de iarbă.

Iar de gălit, se gătea de asemenea ca înainte. Actualului primare (așa îl intitula, așa îl intitulez și eu) îi plăcea grozav ritul de porc, pentru că și tatăl său se delecta cu el ; consilierul comunal Přeloučka trebuia să aibă în fiecare miercuri, la masa de prinz, sos de castraveți, pentru că după acest sos se da în vînt doamna Matoušková... pentru că... pentru că... nu-i greu să vă dați scama... și aș putea prezenta atîtea exemple. cîți celăleni numără populația orașului.

Da, și dacă vreți să știți, conservatoare erau pînă și animalele. Se cuvine să amintim doar cîteva exemple. Așa, de pildă, calul căruțașului Malva era nărăvaș, și tot nărăvaș e și calul fiului său, cîinele brutarului Bradač e schiop, iar dogul englezesc al bătrînului Bradač schiopăta și el. În casa curelarului Daněk se nasc, de cînd, nu se știe, pisoi chiôri de un ochi și cu cărare neagră la mijloc, pe

care, nu se ştie de cînd, îi păstrează şi-l creşte, în timp ce pe ceilalţi îi înecă.

Porcii domnului primare cîntăresc, înainte de tăiere, 200 de kg, deoarece porcii tatălui său aveau întotdeauna înainte de tăiere o greutate de 400 de livre, şi aşa mai departe.

Dar iată că nici vegetaţia nu se schimbă. Căpşunile grădinarului Perinka ating întotdeauna nişte dimensiuni demne de tot respectul şi admiraţia, dar numai pe cîteva tufe dintr-un colţ al grădinii, unde în luna mai se perindă toată populaţia oraşului Dačice, încît el le spune tuturor ceea ce le spunea şi tatăl lui :

— Sînt nişte exemplare mortale !

Pe chioşcul din grădina familiei Prošek creşte o viţă de vie pe care strugurii se coc, în timp ce în alte grădini din Dačice strugurii rămîn verzi. Şi ceea ce pare mai ciudat e că de fiecare dată pot fi găsite acolo două boabe ce au crescut lipite una de alta, după cum din vremuri imemorabile pot fi găsite în prunii pomicultorului Brzilek, printre miile de prune, două pînă la trei fructe cu cîte doi simburi ; şi aşa mai departe.

Dacă luăm în consideraţie toate aceste împrejurări, nimeni nu se va mira, sper, că familia negustorului de fln, familia Patrný, era faimoasă prin faptul că fiul cel mai în vîrstă devenea de fiecare dată deputat al întregului judeţ, şi cînd vedea că fiul lui e destul de înţelept şi de chlbzuit, renunţa la mandatul său, iar în alegeri, deoarece Dačice dădea tonul întregului judeţ, ieşea întotdeauna, cu unanimitate de voturi, Patrný-junior, şi treburile mergeau mereu aşa fără încetare...

Iar noul deputat, aidoma tatălui său, apăra în continuare principiile conservatoare ale oraşului său natal, prin aceea că în timpul tuturor cuvîntărilor şi discursu-

rilor din parlament potrivit principiilor sale adormea ostentativ în fotoliul său de deputat. Când se punea ceva la vot, refuza să voteze, indiferent despre ce ar fi fost vorba, nicideată nu-și ieșea din sărite, nicideată nu ocăra pe nimeni, doar o singură dată a tulburat ședința parlamentului prin aceea că s-a prăbușit din somn de pe fotoliul său. Și și-a spart nasul în asemenea hal, încît și-a vărsat sîngele în parlament pentru cauza întregului popor... Comportamentul fiecăruia dintre deputații familiei Patrný era curat și fără prihană, nicideată nu se întîmpla ca președintele adunării să fie silit să-l cheme la ordine. Când nu dormea, stătea foarte calm la masa de scris și-și făcea, pe copertile broșurilor editate de cancelaria parlamentului, socotelile pentru finul vîndut. Din principiu, nu rostea nicideată vreun discurs și asta dintr-un singur motiv, și anume: teama ca discursul lui să nu apară în presa cotidiană pe care o ura de moarte din clipa în care unele ziare au scris despre tatăl său următoarele: -

„Acest venerabil deputat, negustor chibzuit și priceput în negoțul cu fin, nu ne va lua, desigur, în nume de rău dacă vom reproduce întrebarea unuia dintre cititorii noștri, care sună astfel: «E dator oare un negustor de fin să aibă fin și în cap?».”

Pe scurt: Patrný-senior a fost deputat, fiul lui tot deputat, iar fiul acestuia din urmă din nou reprezentant al poporului... Era un lucru de la sine înțeles, după cum de la sine înțeles era că armăsarul răposatului căruțaș Malva este năruș, ca și predecesorul său, iar căpșunile grădinarului Pěřinka ating întotdeauna o lungime de cinci centimetri și asta numai pe trei tufe dintr-un colț al grădinii...

După cum s-a înțeles de la sine că dacă František Patrný a renunțat acum la mandatul de deputat, fiul său,

Josef Patrný avea să-l urmeze la deputăție. Concetățenii l se și adresau cu apelativul „Domnule deputat“, și o mare adunare electorală se pregătca în marea sală a Casei Comunale, după ce Asociația alegătorilor din orașul Dačice și împrejurimi primise o scrisoare cu următorul conținut:

„Onorată Asociație ! Ini îngădui a vă aduce la cunoștință pe această cale că intenționez să candidez pentru mandatul rămas vacant după retragerea veneratului domn František Patrný și intenționez, de asemenea, să țin un discurs la respectabila adunare a alegătorilor dumneavoastră, unde voi avea cinstea de a mă prezenta.

Cu adânc respect,

Jan Kotlař

fermier din Myšice

Și asta se întâmpla la trei ani după ce fusese jefuit negustorul Vondrák.

III

Această scrisoare avu darul să stirnească un val de nestăvilită uimire în toate păturile populației. Fură rostite opinii nu prea măgulitoare la adresa pretendentului, iar Clubul alegătorilor pentru Dačice și împrejurimile sale nu știu, în primele momente, ce atitudine să adopte față de domnul Jan Kotlař. Președintele clubului purtă o săptămână întreagă scrisoarea în buzunar, nehotărându-se dacă e cazul sau nu să-i răspundă intrusului.

În salonul de festivități al restaurantului U Jelena (La Cerbul), din apropierea vechii porți a orașului, avură loc dezbateri inflăcărâte și pline de zel, iar domnul Josef Patrný participa activ la discuția generală, spunând că e

mirat, că e foarte mirat. La alit se rezuma întregul său discurs, după care președintele clubului, domnul Boháček, ținu să sublinieze că, în ceea ce îl privește, dumnicalui e nespus de mirat, iar principalul agitator electoral, șelarul Zabaček, declară textual :

— Mie mi se pare că e o poveste cusută cu ață albă.

Iar domnul Kralovec, ridicându-se în picioare, făcu un gest plin de indignare și spuse :

— În caz că... Apoi amuți și, în sfârșit, încheie cu aceste înțelepte cuvinte : — Ce rost are să ne pierdem vremea cu asemenea treburi, mai bine să lăsăm totul baltă.

Ceasornicarul Krištof, care venise la vot în costum negru și cravată albă, făcu o observație foarte ingenioasă, spunând :

— Să așteptăm și să vedem cum se vor desfășura evenimentele. Încă nu ne-a bătut ceasul din urmă.

Să așteptăm ! Aceasta era cea mai bună soluție de adoptat. Deocamdată cei prezenți se frământau încercând să ghicească în ce fel de ținută avea să sosească domnul Jan Kotlař din Myšice la adunarea alegătorilor, și fiecare era curios să afle cam ce va spune și mai cu seamă dacă va încerca să explice ce anume l-a determinat să-și depună candidatura. Acest lucru nu-l știa prea bine nici măcar domnul Jan Kotlař.

N-o făcea nici din ambiție, căci dumnicalui era un om modest, n-o făcea, desigur, nici pe motivul că ar fi nemulțumit de felul cum reprezintă domnul Patrný interesele întregului județ, sau din pricină că și-ar fi schimbat pe neașteptate gândirea și convingerile sale politice. Nicidecum, dumnicalui rămânea în continuare conservator ca toți cetățenii orașului Dačice și din împrejurimi, iar gândurile și politica sa nu se deosebeau cîtusi de puțin de gândirea și convingerile politice ale domnului Patrný, al cărui

principiu curat și fără de prihană era : „Dați Domnului ce-i al Domnului, și Cezarului ce-i al Cezarului !” așa cum, de altfel, suna inscripția atârnată deasupra ușii de la intrarea în magazinul lor.

Ca și ei, cîntea și el tot ce era negru+galben, îi divlniza pe prefectul județului și era abonat la „Foala oficială germană”, în ciuda faptului că germana n-o cunoștea.

Patrny și el erau, ca să spunem așa, gemeni din punct de vedere sufletească. Pînă cînd, într-o bună zi, îi veni așa, pe neașteptate, ideea de a candida.

De fapt, visase într-o noapte că venise la el șeful postului de jandarmi, pentru care, firește, avea o deosebită simlă și acesta îi spuse : „Domnule Kotlař, dumneavoastră n-ați vrea să fiți deputat ?”

Toată ziua se frămîntase, gîndindu-se la visul lui, și cînd în noaptea următoare i se înfălișă în vis însuși prefectul județului, care, bătîndu-l prletenos pe burtă, îi spuse cu zîmbetul pe buze : „Domnule colega, fii te rog atît de bun și depune-ți candidatura”, bunui nostru domn Kotlař consideră aceste visuri cumpănite drept o poruncă divină, și pîcă la oraș să-și comande cărți de vizită cu următorul conținut : Jan Kotlař, candidat la deputăție”.

Drumul la oraș îl folosi; de fapt, ca să împuște doi iepuri deodată, căci avea acolo o înfălișare la tribunal, întrucît o fetișcană din Myšice îl dăduse în judecătă pentru refuzul de recunoaștere a paternității, dar asta e o chestiune aparte, ce nu-și are locul aici...

Așadar, domnul Jan Kotlař se îmbrăcă, pregătindu-se să meargă la adunarea alegătorilor din Dačice unde se și făcuseră toate pregătirile necesare ; fu amenajată sala mare de ședințe, lustrele fură spălate cu grijă, și cu aceeași grijă fu curățat tavanul, consumîndu-se cu acest prilej miezul a două roți de pîne, dușumeaua fu frecată cu perii

aspre, iar una dintre ferestrele sparte cu prilejul ultimei adunări a alegătorilor fu reparată în mod cu totul dezinteresat de geamgiul Laštovka, care nu pretinse nimic nici pentru munca lui, nici pentru geamul înlocuit. Asemenea oameni nu se mai nasc în zilele noastre.

Și când prin oraș se răspîndi vestea că sala era gata pregătită pentru a găzdui o ședință atât de importantă, cetățenii traseră pe ușile lor niște liniuțe cu cretă, ștergînd, odată cu lăsarea soarelui în asfințit, une, apoi alta și cînd, plini de nerăbdare, ajunseră s-o șteargă și pe a treia, asta însemna că a doua zi, duminică, la orele trei după-amiază, va avea loc mult așteptăta adunare la care își va face apariția un străin, mai bine zis un intrus, despre care știau, cc-i drept, că există, dar cu care, exceptînd două-trei persoane din Dačice, n-avusese nimeni prilejul să vorbească vreodată, deoarece satul Myšlce se află la o distanță de șase ore de Dačice, iar un drum de șase ore e ca și cînd ai spune : „Eu mă duc pe jos de la Praga pînă în țara ungurească.“

IV

Toate cele trei capitole de plină acum servesc doar ca introducere la ceea ce urmează, întrucît ele se leagă numai de felul cum a scăzut, pînă în împrejurimile cele mai îndepărtate, faima bună a orașului Dačice și a cetățenilor săi, după această adunare de pomină a alegătorilor, cînd li s-a atribuit numele de barbari și, nemaigăsindu-li-se un alt nume mai potrivit, au fost făcuți nătîngi, netoți, neisprăviți și așa mai departe.

Și totmai această poveste mi-a dat aripă, îndemnîndu-mă să pun mîna pe condei și să înșir pe hîrtie toate

aceste evenimente memorabile petrecute în Dačice, evenimentele demne de a fi consemnate, de a fi citite, și de a fi puse la îndoială.

Sit venia verbo !

V

Într-o frumoasă după-amiază de vară, cetățenii orașului Dačice stăteau cu soțiile, fiii și fiicele lor în grădina restaurantului Tîrul și, în fața unui pahar cu bere (din fabrica lor), ascultau o melodie, compoziție proprie a șeful orchestrei lor.

Pronumele posesiv „al meu“, „al nostru“ juca un rol de mare importanță în viața lor. Poligonul de tragere era al lor, restaurantul Tîrul era al lor, al lor era și restaurantul și tot ce vedeau în jurul lor era al lor.

Ședeau în jurul meselor rotunde (ale lor), deasupra lor fremătau frunzele copacilor, ale căror coroane se conturau pe fundalul unui cer albastru, pe care, privindu-l, zâmbeau satisfăcuți de parcă și acest cer ce se boltcea deasupra orașului Dačice le-ar fi aparținut numai lor.

Păsărelele cântau în coroanele copacilor, păsărelele lor, căci le hrăneau și aveau grijă de ele, după cum ne dovedesc cu prisosință cușculițele de lemn ce scilipesc de albeață printre frunzele verzi ale arborilor.

Chelnerul care-l servea era tot al lor, născut în Dačice ; în zilele de lucru practica meseria de croitor, iar duminicile și în zilele de sărbătoare făcea pe chelnerul în grădina restaurantului comunal Tîrul.

Mesele în jurul cărora stăteau erau producția timplarului Ramlik (concețeanul lor), paharele din care și sorbeau berea erau furnizate de sticlarul Koleček (concețeanul lor).

șeanul lor), fețele de masă proveneau din magazinul de pînzeturi al domnului Maleny (concetățeanul lor), iar trabucele pe care le fumau, ca și tutunul pe care-l prîzau erau cumpărate de la tutungeriile din Dačice.

Cornurile crocante pe care le ronțăiau erau produse de brutarul Bradač (concetățeanul lor), iar dacă vineva comanda un papricaș, era sigur că mănîncă o carne provenită de la o vită tăiată în propria lor crescătorie.

Și dacă priveau în jos din vîrfurile colinei pe care se întindea grădina restaurantului poligonului de tir, zăreau în vale patria lor Dačice — olandele roșii de pe acoperișurile caselor vechi, bovindourile, arcadele, statuia sfîntului Josef din piață, crucea înaltă sclipind pe turla bisericii lor, în turnul orașului se vedea un portic spart și acoperișul găurit, și, de jur împrejur, încotro te uita, numai acoperișuri de culoare roșie, pînă dincolo de pîrîul năvălaș, unde se răsفira suburbia Pšary, cu cocioabele ei acoperite cu șindrila și paie, și unde se termină cadastrul orașului Dačice. Și, ca un cerc ce încîngea orașul lor, se întindeau pămînturile lor, fînețurile verzi, cîmpurile, pădurile și tufișurile ce înnegreau orizontul — parcul lor de vînătoare, cu iepurii, potîrnichile, prepelițele și vrăbiile lor.

Iată de ce acești pașnici cetățeni stăteau atît de liniștiți în mijlocul împrejurimilor ce le aparțineau. Orchestra cînta, asistența striga : „Bis !“, aplaudînd furtunos, și din nou se răsפîndeau acordurile compoziției șefului orchestrei din Dačice, care, în ciuda faptului că era meșter zidar, era în același timp un om minunat, autor acum a șase compoziții excelente, care, deși nu făceau nici cît o ceapă degerată, erau totuși pe placul celor din Dačice, deoarece erau opera unui concetățean de-al lor.

„Bis !” Pentru a doua oară le repeta azi șeful lor de orchestră admirabila compoziție, pe care distinsa asistentă o acompania fredonînd și mormăind cu toată-delicatețea, bcrea ciupea azi limba mai tare ca oricînd, aerul era calm și plăcut, pe cer nu se zărea nici o umbră de nor, în atmosfera agreabilă a grădinii restaurant din moțul dealului era mai mare dragul să zăbovești și teți beau, discutau și strigau : Bis, bis, domnule Zmrzlik !

În imediata apropiere a chioșcului în care cînta orchestra talentatului meșter zidar, orchestră alcătuită dintr-un croitor, un cojocar, trei băieți de prăvălie și un gardian public, se aflau două mese rotunde, lipite una de alta, în jurul cărora stăteau notabilitățile orașului, și oricine trecea prin preajma lor nu uita să facă o plecăciune și să le dea binețe cu tradiționalele cuvînte : „Dea Domnul o zi bună și fericită”.

Ședea acolo domnul Josef Patrný, în momentul de față deputat în bună regulă, alături de ei soția sa Anna, amîndoi respectabil rotunjiți și proaspăt bărbieriți, ceea ce, cu referire la soția sa, ar da ghes în altă parte unor glume din cele mai hazlii, nicidecum însă în Dačice. Apoi, lângă doamna Anna, stătea fiica lor Anězka, căreia tați îi spuneau cu duioșie Něza (Gingașa). Lângă Anězka ședea fiul domnului consilier comunal Matoušek, moștenitorul în vîrstă de douăzeci și opt de ani al prosperului comerț al tatălui său, care, rumen în obraji de atîta fericire, ședea alături de veneratul deputat Patrný, căci dumnealui obișnuia să roșească ori de cîte ori avea prilejul să-l vadă pe František al lui în preajma domnișoarei Něza, ceea ce pentru el avea nu numai semnificația unei înalte cinstiri, ci și a unui îndemn ce-i încuraja o idee preferată, că, într-o bună zi, cei doi vor alcătui o excelentă pereche, într-o căsătorie ideală, așa cum adeseori vorbea cu onoratul deputat Patrný.

Afături de consilierul comunal Matoušek ședea bătrînul primare Bouřiček, trăgînd mereu cîte o priză de tabac și desfășurîndu-și mereu peste obraji uriașa sa batistă roșie. În dreptul domnului Bouřiček stătea consilierul comunal Přeloučka, un bărbat mai în vîrstă, foarte glumeț, care veșnic zîmbea și zvicnea din umeri.

Apoi, în preajma lui, doctorul Veliška, și el un bărbat înaintat în vîrstă care trata mai toate bolile cu apă, spunîndu-i pacientului cu cea mai mare seninătate : „Fără voința Domnului, nici un fir de păr nu cade !“. Era un medic din vechea școală, și dacă se întîmpla să-i moară vreun pacient, în ziua înmormîntării ținea post și nu fuma.

Acum stătea de vorbă cu dirigintele poștei Bertík, un fost plutonier de jandarmi, care avea obiceiul să-și frece mereu nasul, mai întîi cu o mișcare lentă, apoi din ce în ce mai repede, pe măsura intensității cu care i se povestea ceva:

Domnul Bertík spunea întruna : „*Jawohl mein Freund*“ și lua cîte o priză de tabac din cutiuța din coajă de mesteacăn a domnului consilier comunal. Pavlousek, care stătea liniștit în dreapta lui și, potrivit obiceiului său, atunci cînd gîndea, își frămînta de zor maxilarele, făcînd în felul ăsta să i se miște și să i se ciulească urechile, fapt care o determina pe blonda și delicata domnișoară Neža, aflată în fața lui, să rîdă pe ascuns și să-l înghiontească zdravăn cu cotul pe palidul domn Matoušek, care tușea cuminte, acoperindu-și gura cu o felie de pîine.

Domnul Přeloučka menținea întreaga societate într-o dispoziție veselă și amuzantă. Povestea anecdote ce nu

* Da, prietenul meu (germ.).

șigneau pe nimeni dintre eei de față, la care aveau dreptul să rîdă și cucoanele, ceea ce de altfel și făceau neîncetat și la modul cel mai zgomotos cu putință. Nêza necheza șulerînd cu giugășie, printre sughițuri, iar doamna Anna se tăvălea de rîs cu vocca ei de bas, bătîndu-l în acest timp pe spate, cu mina-i bucălată, pe venerabilul ei soț.

Dirigintele poștel rîdea „ha-ha”, domnul doctor „he-he” și strănuta, domnul deputat „ho-ho”, iar domnul Matoušek și fiul său „hi-hi”.

Ce-i drept, anecdotele erau foarte reușite ! În altă parte n-ar fi fost pe placul nimănui, dar nici, în Dačice, erau socotite drept adevărate fire de aur ale umorului, și pe nimeni nu deranja cînd cineva dintre cei aflați în jurul distinsului domn Přeloučka — regele umoriștilor din Dačice — intervenea în povestirea acestuia, întrerupînd-o cu observații și reflecții uneori atît de spirituale, încît puteau fi ele însele niște anecdote de sine stătătoare.

— O să vă spun, — începu domnul Přeloučka, în momentul în care șeful de orchestră anunță că urmează o pauză pentru a li se da muzicanților posibilitatea de a-și reîmprospăta forțele, — o să vă spun acum un banc excelent despre o vulpe șireată.

— Despre o vulpe șireată, vulpoiule, exclamă rîzînd domnul primare, acompaniat de întreaga societate ; bine, povestește-ne despre vulpea aceea șireată, vulpoi bătrîn !

Alte hohote de rîs.

— Și, după ce trase o dușcă zdravănă de bere, domnul Přeloučka își dădu drumul :

— Mă duceam odată să-i fac o vizită unchiului meu, pădurarul.

— Cum ? Dumneata ai un unchi ? întrebă cu aer de absolută inocență domnul Patrný, în toiul unei explozii de veselie.

— Da, și cum spuneam, mă duceam să-i fac o vizită acestui unchi.

— Dinspre partea familiei dumitale ? întrebă șugubățul conșilier clipind caraghios către fiul său.

— Da, dinspre ai mei, încuviință povestitorul, și când am ajuns la unchiul meu, pădurarul...

— S-au trezit împreună doi șmecheri, ținu să menționeze dirigintele poștei, adresându-se veselei societăți.

— Unchiul meu, pădurarul, m-a întâmpinat cu multă căldură...

— Un pupic sper că nu ți-a dat, interveni rînjind domnul doctor.

Altă furtună de ris.

— Și-mi spune : Avem aici o mulțime de vulpi...

— Și un vulpoi, nu ? fi curmă vorba primarele, nclăsînd să-i scape prilejul de a repeta jocul său de cuvinte. În risetele năvalnice ale notabilităților orașului.

— Și vulpile astea ne pricinuiesc atîtea pagube încît sînt nevoit să le pun, ca momeală, cîrnați otrăviți cu stricnină.

— Stricnină ! sublinie dirigintele poștei și se grăbi să adauge : Când mai eram încă în serviciile jandarmeriei, am anchetat o dată o otrăvitoare. Își otrăvise soțul, iar cazul a fost destul de încurcat, pentru că dumneaei, otrăvitoarea, a binevoit să se spînzure.

Domnișoara Nėža, în delicatețea ei, rise și de data asta.

— Așadar, unchiul meu pădurarul a pus la fierț cîr-nați și după ce a băgat în ei stricnina i-a împrăștiat în spatele pădurării...

— Poftă bună, spuse rîzînd istețul consilier comunal Matoušek, adăugînd : Și erau mulți cîrnați ?

— Mulți, replică imperturbabilul umorist, mulți, pe urmă ne ducem și noi, așa, să ne plimbăm un pic în spa-tele pădurării și ce credeți că ne e dat să vedem ?...

— Cîrnați cu stricnină, rosti solemn domnul primar.

— Da, și ăștia erau, dar mai era acolo o vulpe care stătea proțăpită chiar în fața noastră. Unchiul trage pușcă de pe umăr și ochește. Poc ! Și... nimic. Vulpea stă ne-mișcată, ca o bucată de lemn. Unchiul încarcă din nou și poc ! Vulpea nici nu se clintește și stă mereu în același loc. Vă dați seama că treaba asta ni s-a părut foarte ciu-dată și dăm fuga într-acolo să vedem ce se întîmplă. Și știți ce s-a întîmplat ?

Aici vicleanul domn Přeloučka amuți și, zîmbind în tensiunea încordată a întregii societăți, spuse după un timp :

— Vulpea aceea se îndopase cu atîția cîrnați otrăviți, încît n-a mai avut timp să se prăbușească...

— Ha-ha !

— He-he !

— He-hi-he, hăp-ciu !

— Noroc și sănătate !

— Ho-ho !

— Hi-hi !

Rideau cu toți plini de vole bună, și cel de la mesele învecinate, auzind cum rid notabilitățile orașului, începuse să ridă și ei. Și risul acesta năvalnic nu mai conținea multă vreme.

— Am zis eu, ești un vulpoi fără pereche, strigă în gura mare domnul primar. Ce-i drept, nu-i păcat, gluma asta ți-a reușit !

Între timp, muzicanții se întorseseră în chioșcul lor și din nou răsună furtunosul : „Bis !” și astfel șeful de orchestră dirijă azi pentru a douăzeci și treia oară noua sa compoziție intitulată „Căsnicia pisicilor”, cu alte cuvinte prefăcătoria în menaj.

La un moment dat, domnișoara Nêza îl șopti mărnichii :

— Aș vrea să mă plimb un pic cu domnul Matoušek, ne dai voie ?

Doamna Anna zîmbi și-și dădu încuviințarea, clătinînd din cap. Tinerii se ridicară de la masă și se îndreptară, însoțiți de risul general al celorlalți, care le făceau cu degetul niște semne pline de tîlc.

Și orchestra își intona acordurile ei, păsărelele își cântau vîrsul lor, iar aleea presărată cu nisip ce ducea spre crîngul orașului era atît de atrăgătoare, ca și umbra crîngului și liniștea înăbușită ce domnea peste scăunelele din brazdele de iarbă, adăpostite în desișul lui.

Domnișoara Nêza pășea grațios alături de tînărul Matoušek, care mergea ca un berbec, neuitîndu-se nici la dreapta, nici la stînga, ci mereu înainte, în direcția păduricii de la marginea orașului, și în sufletul lui sălășlula parcă o tristețe neînțeleasă.

Îl vorbi Nėzei despre vulpi, despre dirigințele poștei și despre prețul zahărului care se scumpea.

La rîndul ei, domnișoara. Nėza legă toate astea de altă poveste, discutînd despre Pepiček Kejhak care o sărutase în spatele poștei pe Mařka Lojková, drept care tînărul Matoušek, înspăimîntat la culme, se lăsa distrus pe o brazdă de iarbă, cînd, în sfîrșit, ajunseră în crîngul de la marginea orașului.

Ar fi vrut să-i spună că o iubește, că avea să moștenească negoțul tatălui său, că va ajunge și el consilier comunal, de cîte ori nu voise să-i spună toate astea, dar, și acum, și tot în acest loc, la fel ca în urmă cu paisprezece zile, rămase înmărmurit de spusele domnișoarei Nėza și se încălzi vorbind cu zel despre lămpile cu petrol.

Atmosfera crîngului era încîntătoare. Acordurile orchestrei răzbăteau pînă aici cu gingășie, umbra copacilor și a tufișurilor era nespus de agreabilă, iar verdele întunecat din jurul lor împrăștiă o mireasmă îmbietoare. Lîngă el, drăgălașa Nėza, fermecătoare în rochia ei din țesătură lavabilă...

Dar Nėza ? Nėza era tristă. De doi ani îl tot duce pe tînărul Matoušek în păduricea de la marginea orașului, de doi ani îi tot dă a înțelege și spune, și se expune... în timp ce el începe de fiecare dată cu creșterea și scăderea prețurilor la cutare sau cutare mărfuri...

— Domnule Matoušek, dumneata ești o fire foarte distrată, spuse la un moment dat drăgălașa Nėza, în timp ce el mesteca încet și nestingherit o crenguță de liliac albatic.

— Așa e, ai dreptate, domnișoară Nėza, încuviință tînărul Matoušek ; ieri după masă am scăpat iar două

sticle pe jos, dintre care una s-a spart de tot, adăugă el oftînd.

— Şi de ce, mă rog, eşti atît de împrăştiat ?

— De ce mă chinuieşti în halul ăsta, domnişoară Nêza ? Îi răspunse necăjit tînărul Matoušek. Simplu, am alunecat, şi... atîta tot...

— Şi de ce ai alunecat ?

— Pentru că mă gîndeam la ceva.

— Şi la ce te gîndeai ?

— La ziua de azi, domnişoară Nêza. O aşteptam cu atîta nerăbdare... Domnul Pŕeloučka e o persoană foarte amuzantă...

Domnişoara Nêza oftă şi după cîteva clipe de tăcere reluă :

— Mařka Lojková mi-a povestit un lucru foarte ciudat. Zicea că atunci cînd un domn calcă o domnişoară pe virful piciorului, asta înseamnă o declaraţie de dragoste. Dumneata ce părere ai de povestea asta ?

Tînărul Matoušek se ridică în picioare, apoi se așeză la loc, şi în acest răstimp calcă la iuŕcală pantoful domnişoarei Nêza, care izbucni :

— Nu, pe ăsta nu, pe stingul, la dreptul am o bătătură !

Şi junele Matoušek o calcă pe gingaşa domnişoară Nêza pe piciorul drept, roşind de bucurie...

Precum se vede, idilica după-amiază de duminică s-a încheiat spre deplina mulţumire a celor doi, în timp ce dinspre grădina restaurantului a poligonului de tir răzbea pînă aici furtunosul : Bis ! Bis !, îndemnîndu-l pe bravul şi neobositul şef de orchestră să repete pentru a douăzeci şi patra oară noua sa compoziţie...

VI

A fost o idilă frumoasă, cu atât mai frumoasă, dacă înam seama de faptul că în Dačice erau oameni atât de fericiți care se iubeau atât de mult, firește într-o liniște și mulțumire desăvârșită. Nimeni nu s-a spinzurat vrcodată, în acest oraș, dintr-o dragoste nefericită, nimeni n-a ucis pe nimeni vrcodată dintr-o dragoste nefericită, și asta pentru că aici de îndrăgostit se îndrăgosteau unul de altul numai cei ce se puteau iubi și care știau că în iubirea lor nu li se vor pune bețe în roate și nu vor avea de întâmpinat opreliști din nici o parte.

În Dačice se împămîntenise obiceiul ca un tânăr ori un domn mai în vîrstă să-i facă mai întîi domnișoarei declarații de dragoste și abia după aceea i se îngăduia să apară cu ea în public și în felul acesta să-i anunțe pe toți cetățenii că, în sfîrșit, luase hotărîrea de a păși pe calea căminiciei, care în Dačice se bucura de un neobișnuit respect, și numai în suburbia Pșary, printre mici țărani nevoiași mai răbufnea din cînd în cînd cîte o ceartă care se încheia prin aceea că bărbatul făcea ca soția lui să fie chemată la primărie, unde capul și mintea luminoasă a Cîmunei o dojenea, povățuind-o să-și bage mințile în cap.

Iar dragostea celor din Dačice era curată și fără de prîhană. Copiii nu se nășteau niciodată înainte de nuntă, ba nici măcar la o lună după nuntă.

Despre amorul liber nu auzise nimeni în acest oraș, darmite să-l practice, de aceea soții se respectau reciproc, nici unul dintre ei nu păcătuia împotriva poruncii dom-

nului care glăsuia : „Să nu rîvnești la soția aproape-lui tău !”

Așa cum am arătat, discuțiile în căsnicie apăreau foarte rar. Spre a demonstra acest lucru, m-am căznit și am izbutit să alcătuiesc un tabel statistic al unor litigii conjugale mai cunoscute, din ultimii zece ani :

Anul	Numele soției sau al soțului care l-a înjurat pe celălalt	Cauza disputei dintre soți	Înjurăturile proferate etc.
1894	Doamna primarului	Întoarcerea de la o serată cu discuții	Măgarule ! (o palmă)
"	același	Întoarcerea de la cîrciumă, la ora 4 dimineață	Măgarule ! Cretinule ! Poți fi bucuros că au te-am nimerit.
1895	nimic	nimic	nimic
1896	Țăranca nervoasă Maškova (Pšary)	A mîncat porcul ei de mazăre uscată	Un deget scrîntit
"	Soția măcelarului doamna Kolafikova	A vîndut un vițel și banii l-a băut	Vită încălțată : Măgarule, dobltocule !
"	același	A vîndut un porc și banii l-a băut	— Idem —
1897	nimic	nimic	nimic
1898	Josef Jenda, timplar (Pšary)	A ars rîntașul și l-a răsturnat peste clețul încins	A tras-o de păr și l-a spus : „Mujere, mujere !”
"	același	N-a vrut să ia de la nașul ei o priză de tutun	A amenințat-o că-l bagă tutunul în gură

Anul	Numele soției sau al soțului care l-a înjurat pe celălalt	Cauza disputei dintre soți	Înjurăturile proferate etc.
1899	nimic	nimic	nimic
1900	Doamna primare	L-a dojenit	Gata. M-am săturat plină în gât. Ceva trebuie să se împlină !
"	Josef Patrný	N-a avut la prinzul de vineri go-goși	Ce să zic, frumoasă ordine. Ce-ar fi să-ți arde una să mă ții minte !
1901	nimic	nimic	nimic
1902	Vondráková soția negustorului Jefult	A sughițat de trei ori la rînd	Spune și tu, pot să les ca tine undeva, de vreme ce ești alit de timp ?
1903	Hanka din Psary	A vrut s-o sărute la orele trei noaptea	Șterge-o de aici, că de nu îți lipsește una, să mă pomești
1904	nimic	nimic	nimic

Și iată, veni și ziua aceea memorabilă. Doi gardienii din Dačice stăteau postați în fața Palatului Comunal spre care se vedeau îndreptîndu-se coloane de cetățeni, discutînd cu o nerăbdare înflăcărată.

În dreptul ferestrei fuseseră instalate o tribună, o masă lungă și cîteva scaune.

Pe masă se aflau tradiționalul pahar și tradiționala sticlă cu apă, din care, de obicei, beau toți domnii deputați din familia Patrný.

Și, deodată, privind la acest pahar, cei adunați la importanta întrunire electorală avură o strângere de inimă. Din el avea să bea acum, de bună seamă, în timpul discursului său, candidatul intrus.

În sală domnea un zumzet neînterupt, ca într-o prisacă. Toată lumea se uita la clopoțelul cu care președintele clubului alegătorilor anunța deschiderea ședinței. Și cu respect privea întreaga asistență spre jilțul capitonat în care se așeza, de obicei, un funcționar al prefecturii, când, deodată, prin întreaga sală se rostogoliră, ca un val năprasnic, cuvintele : „A venit, a venit !“

Sosise cu brișca domnul Jan Kotlař, avându-l lângă el pe primarul din Myšice, iar în spatele lor se aflau doi dintre cei mai respectabili cetățeni ai comunei amintite.

Și, în timp ce dumnealui pătrundea în sală, pe o altă ușă porni încet spre masa prezidiului, însoțit de funcționarul de la prefectură, domnul Josef Patrný, tremurând din tot corpul și clănțănind din dinți de atita enervare.

Persoanele oficiale își ocupară locurile lor, cetățenii comunei Myšice, cu primarul lor în frunte, se postară în fața tribunei ; apoi se auzi sunetul clopoțelului și, în tăcerea mormintală ce se așternuse, președintele clubului alegătorilor pentru orașul Dačice și împrejurimile lui anunță cu glasul său solemn :

— Dau cuvîntul domnului Kotlař.

Aici nu se manifesta decît tradiționalul respect al celor din Dačice față de străini, chiar dacă aceștia erau inamici sau adversari politici.

Domnul Kotlař se ridică în picioare și, sprljinindu-și o mîină pe masă, făcu o plecăciune apoi, ducîndu-și a doua

mină la piept începu să vorbească, tocmai în clipa în care în sală își făcu apariția paznicul de noapte Vačleňak.

— Onorată adunare ! Îmi îngădui să mă prezint onorabilor mei alegători. Mă numesc Jan Kotlař, moșier din satul Myšice...

Cei din Myšice, așezați în fața tribunei, dădură aprobator din cap.

— ...Și intenționez să candidez pentru locul vacant de deputat, rămas în urma renunțării la mandat a domnului František Patrný, ale cărui principii le-am respectat întotdeauna, și cu ale cărui principii principiile mele coincid întotdeauna.

În fundul sălii, unde stătea în picioare paznicul de noapte Vačleňak, se produse pe neașteptate o agitație vie. El vinde cu atenție la chipul oratorului, paznicului Vačleňak i se păru deodată că acest chip îl mai văzuse el cândva, cu ani în urmă. Și i se păru atât de cunoscut, încât se apropiă tot mai mult de tribună, spre a se convinge că nu se înșală.

— Onorată adunare, vorbi în continuare pretendentul la deputăție, Kotlař ; aceste principii excelente și atât de frumoase m-au însuflețit în asemenea măsură, încât intenționez a vă cere favoarea de a-mi acorda încrederea...

Paznicul Vačleňak, care își croia drum prin mulțime, cu să vadă mai de aproape chipul acela cunoscut, rămase deodată înmărmurit și se făcu alb ca varul. Nu-i văzuse decât mustăcioara neagră sub nas, fața ciupită de vânt și genunchii începură să-i tremure, iar în clipa în care oratorul continuă : Da, vă cer favoarea de a-mi acorda încrederea, pe care o puteți întemeia bazându-vă pe convingerile mele, pe forța mea corporală, pe comportamentul meu neprihănit — paznicul de noapte Vačleňak și mai mult și își spuse în sinca lui : „Asta-i noul

băiat de prăvălie din pivnița domnului Vondrak, tîlharul care-i apărea în vis cu mustăcioara lui neagră sub nas și cu fața ciupită de vărsat.

Acum nu mai auzea cuvintele vorbitorului, care sunau așa :

— O să mă bat pentru voi, vă făgăduiesc, vă jur !

Și, nemaivăzînd nimic decît mustăcioara aceea neagră și fața ciupită de vărsat, se repezi deodată spre masa prezidențială și, înșfăcîndu-l pe domnul Kotlař de beregată, strigă în gura mare :

— Noi doi ne cunoaștem, afară cu dumneata, că de eu, pun să te aresteze, afară !

Și, zgîlțîndu-l zdravăn, se strădui din răsputeri să-l ridice și să-l tragă peste masă. În clipa aceea se produse un vacarm infernal, în toată căruia nu se deslușea decît vocea plîngăreată a oratorului :

— Ajutor ! Pentru numele lui Dumnezeu, ce se întîmplă aici ? ! ?

Și vocea energică a paznicului de noapte :

— Îți dau eu ție candidatură, te învăț eu minte, tîlharosule.

Și alte glasuri mai șterse.

Cetățenii de onoare ai comunei Myšice, în frunte cu primarul lor, se repăzără în ajutorul moșierului și, în elanul lor, răsturnară masa prezidiului ; funcționarul de la prefectură se prăbuși din jîlțui său capitonat, se udă cu apa din sticla rezervată oratorului și zbleră furios către omul care întocmea procesul verbal al ședinței, care, de spaimă, leșinase de-a binelea.

— În numele legii, dizolv această adunare ! ! ! dînd astfel imbold unei aprinse dispute generale pe tema oratorului, a celor patru cetățeni din Myšice și a paznicului de noapte Vačleňak, pe care fruntașul comunei Myšice

Il sili să-i dea drumul domnului candiat, scăplindu-i un piulor zdravăn în fund.

În totul vacarmului, cei din Dačice își închipuiau că paznicul Vačleňak acționează ca un patriot local ce apără interesele lor împotriva intrusului, de aceea se năpustiră asupra luptătorilor și, cu forțe unile, îi scoaseră afară din mulă pe moșierul-candidat și pe ceilalți trei cetățeni ai comunei Myšice, în blestemele și înjurăturile pline de indignare ale întregii adunări. Actul de vitejie al paznicului de noapte avu darul să trezească în ei spiritul de apărători ai orașului natal, de patrioți locali și de susținători ai familiei Patrný, familie de deputați tradiționali ai orașului Dačice.

Îi lăbăciră în lege pe orator și pe străinii din Myšice, care se urcară repede în brișcă și dădură bice cailor, în timp ce, zăpăcit și uluit - de-a binelea, domnui Kotlať, stînd în picioare și nemaîștiind ce vorbește, striga mereu spre mulțimea ce alerga furioasă în urma vehiculului :

— Onorată adunare, aceste principii excelente și atît de frumoase m-au entuziasmat în asemenea măsură, în-vit intenționez să vă cer favoarea de a-mi acorda în-crederea...

Deodată însă, căzu în brișcă și strigă minios :

— Barbarilor !

Și se porni pe un plîns sfîșietor, în timp ce, în pragul ușii Casei comunale, domnul Josef Patrný îi întindea pîldului paznic de noapte Vačleňak mîna dreaptă, și în aceea mîna un galben, spunîndu-i drăgăstos :

— Așa-mi placi, domnule Vačleňak !

Iar Vačleňak, căruia îi revenise cumpătul și chibzuința, îi răspunse cu o voce șoptită :

— Un palavragiu, care și-a pierdut mințile de atîta trîncăneală, domnule deputat...

POLITICĂ LA 30° CELSIUS

Cînd se face mai bine politica ? Pe vreme geroasă, sau cînd soarele frige mai tare ? Să-i luăm, de pildă, pe mladocehi. Politicianul mladoceh dr. Kramar se dilată, împotriva tuturor legilor naturii, chiar și pe vreme geroasă, în ciuda faptului că legile fizicii sînt neschimbătoare. Orice corp, indiferent de ce formație ar fi, la ger se strînge, numai mladocehi se dilată și se umflă și iarnă, mai cu seamă înaintea alegerilor. După alegerile din ultimii ani însă legile fizicii au devenit neobișnuit de încurcate față de mladocehi. Totul, în cazul lor, se produce anapoda. După alegeri, pe mladocehi îi apucă de obicei toate căldurile, iar ei, spre marea surpriză a tuturor profesorilor de științe naturale, se chircesc la maximum.

Cazul mladocehilor nu e însă decisiv pentru orientarea politică.

De căldură se bucură cel mai mult clericali. Căldura, ce-i drept, a fost folosită de biserică în activitatea ei din vremurile cele mai îndepărtate. În politica clericală focul a fost, de cînd lumea, un element foarte îndrăgit.

Biserica încălzea împrejurimile și se îngrijea de creșterea temperaturii cu o pasiune neobișnuită.

Mergea chiar pînă acolo încît, din dragoste pentru popor, îi încălzea pînă și pe necredincioși. Din temnița întunecată, în care domnea o răceală umedă, ereticii erau scoși spre a fi duși direct pe rug.

Din păcate, pe vremea aceea nu erau cunoscute încă termometrele. Așa se face că tocmai atunci cînd căldura

Il făcea să se simtă mai bine, ereticii ardeau de-a binelea.

Dar iată că dorința de a-i încălzi pe oameni prin procedee asemănătoare a rămas pînă azi unul din visele cele mai frumoase ale diferitelor publicații catolice și se evidențiază îndeosebi în asociațiile sportive catolice Vulturii din Moravia.

Nu e mult de cînd președintele Vulturilor din Karlovice a dat foc gospodăriei unui evanghelist în timp ce acesta dormea, și o nouă știre a fulgerat toate ziarele.

De data asta a fost vorba doar de o șură de paie. Proprietarul acestor paie era un necredincios glacial. N-avea în el acea căldură catolică. De aceea, îndurîndu-se de el, paraclicerul Jandik din Velke Mrázkovice i-a dat foc paielor. Apoi, cînd păgubitul a ieșit afară să vadă ce se întîmplă, paraclicerul l-a pocnit cu bita drept în moalele capului.

Primul caz s-a petrecut toamna trecută, cel de-al doilea acum, la început de primăvară, cînd vremea e încă foarte rece și astfel, dînd foc paielor, clericali n-au săvîrșit decît un act de mărinimie, o faptă pe placul Domnului.

Se știe doar că fumul încălzește aerul, iar în Germania s-au făcut în cîteva locuri experiențe cu încălzirea lîveziilor de pomi fructiferi, pentru a se salva pomii în floare în fața neașteptatei primejdii a unei sensibile scăderi a temperaturii.

Creșterea temperaturii mai are influență și asupra redactorilor social-creștin.

În asemenea condiții, sîngele în vinele lor se înfierbîntă mai mult și flerbe, ședințele lor devin mai aprinse și din

nou se aude prin satele și orașele de provincie cehe : „Arde-i, arde-i una în numele Domnului, să ne pome-nească !”

Un singur fenomen interesant putem observa atunci când vorbim de influența căldurii, a fierbințelii și caniculei asupra politicii clericale.

Odată, mă afluam într-un restaurant și am comandat un creier de vițel pané. Când mi l-au adus, creierul era cam ars.

La întrebarea mea cum s-a putut întâmpla ca acest creier de vițel să fie atât de prăjit, ospătarul mi-a răspuns foarte calm că asta s-a întâmplat din pricina fierbințelii.

De atunci, de câte ori e o zi dogoritoare, îmi aduc aminte de creierul acela de vițel prea prăjit și de politicienii clericali.

Agraricii, în general, preferă să practice politica lor la căldurică !

Iarna, la gura sobei din cărciumile sătești, când în sală domnește o dogoare plăcută și berea alunecă pe gît mai mare dragul, atunci mercurul politicii agrarienilor urcă cel mai frumos. Apoi, primăvara, se produce în rîndul lor o roire extrem de ciudată. Temperatura crește, crește mereu, și agrarienii se întreabă între ei, în șoaptă : „Ei cum e tu sfecla de zahăr ? Și cine o să ne mai trădeze ?”

Pentru un timp încetează manifestările de dezacord față de unii dintre membrii clubului deputaților agrarieni și fiecare își spune în sinea lui : „Așa cum văd, mi se pare că domnul coleg va semăna totuși sfeclă de zahăr”. Și o seamănă și el, declarînd pretutindeni că seamănă cartofi.

Și, deodată, se produce un miracol. În loc de cartofi răsare sfecla de zahăr. Asta i s-a întâmplat o dată Excelenței Sale domnului ministru Prašek. Îi dăduse domnului Svehla toate asigurările — afară erau 30° Celsius la umbră — că nu semănase pe ogoarele lui nimic altceva decât cartofi. Pe urmă, întorcându-se de la Viena, constată, spre marea sa surprindere, că oamenii lui prășeau, în loc de cartofi, sfecla de zahăr. De atunci cei doi demnitari, Svehla și Prašek, nu mai vorbesc decât prin intermediul *Revistei Rurale*. Curînd va fi sărbătorit jubileul politicii praškovene, și, ținînd seama de canicula ce s-a abătut asupra noastră, mi-e teamă că acum i-a venit rîndul lui Svehla să săvîrșească, ceva nou în politica agrarienilor, nu de alta, dar partidul lor e un partid ghinionist.

Întotdeauna cînd vremea începe să se încălzească iese la iveală cîte o afacere urîtă. În general, agrarienilor le e teamă de caniculă. În primul rînd din pricina vitelor. Canicula nu dăunează doar politicii, ci și bietelor dobitoace. Cînd e foarte cald și zăpușeală, deputații agrarieni își beau diurna în restaurantul parlamentului, iar vitele n-au iarbă...

Ce bine stau din acest punct de vedere realștii ! N-au decât un singur deputat, iar ăsta e abstinent chiar și pe căldurile cele mai zăpușitoare. În general, realștii practică o politică apoasă. Și ce fac, la 30° Celsius, deputații social-democrați ?

În asemenea condiții atmosferice, dr. Soukup tînjește să se scalde în singele nevinovat al deputaților socialiști naționali.

Dar cei din partidul de guvernămînt ? Aceștia își pun gheață pe cap.

BATISTUȚA DE LINOU

Educatorul tânărului Antonin Marek ieșise și se plimba cu mama acestuia în pădure.

Doamna Marková era o cucoană foarte instruită, vorbea curent franceza și engleza, citea mult și-i plăcea să reflecteze adânc asupra problemelor vieții, pe care, la cei treizeci de ani ai săi, o socotea nespus de frumoasă.

Mergea vestea că, în stațiunile balneo-climaterice, mulți bărbați împărțeau favorurile doamnei Marková cu propriul ei soț, dar, mă rog, oricum ar fi, viața avea pentru ea multe aspecte plăcute și pline de farmec.

Educatorul fiului ei era în schimb un om foarte îngîndurat și meditativ, care în aceste clipe era preocupat îndeosebi de faptul că a doua zi urma să părăsească această localitate, spre a-și lua în primire, la oraș, noua sa misiune de educator al unui tânăr contă.

Era, așadar, ultima sa plimbare cu doamna Marková, căreia îi plăcea tare mult să iasă cu el, întrucît era un bărbat instruit și frumos și, în același timp, foarte sfios. Acum arbora o mină mai gravă ca de obicei, căci avea guturai și, colac peste pupăză, își uitase batista acasă.

Se afla într-o situație neplăcută, care avea darul să-i imprime pe față o expresie ce trăda tristețea și scepticismul deopotrivă.

Răspundea laconic la întrebările doamnei Marková, care regreta nespus plecarea lui, deoarece era un bărbat atât de frumos și atât de timid, încît niciodată nu s-ar fi

Încumetat să rostească o frază prin care să dea în vileag că o adoră.

Mergeau, deci, amîndoi prin pădure.

— Vedeți, îi spuse ea la un moment dat, frunzele au început să pălească, să se usuce și să cadă din copaci.

— În fiecare an e la fel, spuse educatorul, fluturînd din mîină distrat.

— Plecarea dumneavoastră cade tocmai în acest anotimp atît de trist.

— Primăvara, toamna, vara, iarna, e același lucru — plecarea e plecare, distinsă doamnă. Dospărțirea, omul dispăre din ochi și...

Deodată se făcu roșu în obraji, întrucît se străduia din răputeri să nu strănute.

— La noi, trebuie să recunoașteți, ați fost considerat ca un membru al familiei.

— Da, distinsă doamnă, așa este.

— V-am prețuit foarte mult și v-am îndrăgit. Toniček al nostru a făcut pentru dumneavoastră o odevărată pa-lune.

— O să-mi aduc mereu aminte de toate astea, distinsă doamnă.

Se făcu și mai roșu, căci acum începuse să-l gîdile ceva în nas. Să ai guturai și să n-ai batista este tot ce poate fi mai cumplit. De aceea mormăi pe sub mustață :

— Și vă mulțumesc pentru toate, distinsă doamnă.

Deodată, doamna Marková scăpă din mîină poșeta. Curtenitor, educatorul se aplecă, o ridică și, înaintînd cîțiva pași, intră într-un tufiș, prefăcîndu-se că o cerce-

tează cu atenție, dar de fapt nu urmărea decât să-și șteargă nasul cu dosul mîneii de la haină, la adăpostul deșului.

— Ce faceți acolo ?

— Cercetez poșeta.

Se și apropiase de el și în clipa aceea, încurcat, educatorul desfăcu încuietorea și se uită în interiorul poșetei.

— Dumneavoastră, doamnă, rosti el descumpănit, scoțind din poșetă o batistă de linou — distinsă doamnă, dăruiti-mi ca amintire această batistă atît de frumos brodată.

— Și ce-o să faceți cu ea ?

— O să-mi aduc aminte de frumoasele timpuri cînd veneam cu dumneavoastră la plimbare, distinsă doamnă.

Se uită la el cu mirare, întrebîndu-se în sinea ei : unde-i timiditatea lui ?

Educatorul strecură ușor batista în buzunarul de la piept, spunîndu-și în gînd că atunci cînd vor ajunge pe creasta dealului, îi va atrage atenția doamnei Markovă asupra apusului de soare, în timp ce el își va șterge nasul în spatele ei.

Femeia se lipi de el :

— O să vă aduceți aminte ?

— O să-mi aduc, distinsă doamnă.

Mergeau la deal, unul lîngă altul, fără să scoată o vorbă. El se tot frămînta, gîndindu-se la acea triumfătoare clipă cînd își va apropia batista de nas. Ajunseră pe creastă.

— Ce amurg superb, spuse el, uitați-vă, distinsă doamnă, ce culori, și ce aprinsă e zarea !... Și pădurile... și culmile falnice ale arborilor...

După aceste cuvinte pline de poezie, se ratrase un pic înapoi și, încredințat că distinsa doamnă privește amurgul, trase repede batista din buzunar și o duse la nas...

Măreață și glorioasă clipă. Era un moment în care uită de tot ce se petrecea în jurul lui, dăruindu-se cu toată pasiunea acelei voluptăți pe care o cunosc prea bine toate persoanele care prizează tutun.

Nu auzea nici acel sunet ce aduce, în multe cazuri, cu trîmbițatul din trompetă, se desfăla ca un om care regăsea tot ceea ce pierduse. Își sufla nasul cu pasiune.

Și cînd își ridică privirea din batistă, se făcu galben ca ceara. Doamna Marková se uita la el cu niște ochi plini de reproș și atît de amenințători, încît bietul om abia izbuti să bolborosească :

— Distinsă doamnă...

— Mizerabile, se răsti la el distinsa doamnă, arătîndu-i drumul spre casă, piei din ochii mei...

A doua zi, educatorul își luă rămas bun de la întreaga familie. Doamna Marková se afla în grădină.

Neștiind ce să-i spună, se apropie de ea și abia izbuti să rostească :

— Distinsă coniță, să vă aduceți aminte !

— Bineînțeles, îi răspunse cu semnificație distinsa doamnă ; cu bine, domnule !

Și, disperat de această rușine, educatorul își suflă nasul, pe toată durata călătoriei cu trenul, în superba batistă de linou.

Și — morala acestei Istorii : Să aveți întotdeauna la drum batistă asupra dumneavoastră și să vă ștergeți nasul numai cu batista proprie.

PRACTICANTUL ŽEMLA *

Din clipa în care Jan Žemla ajunse să lucreze la o autoritate de stat, dorința sa cea mai fierbinte era să-l îndatoreze pe domnul președinte.

Un om tânăr și talentat răzbatea foarte greu în instituțiile de stat. Și atunci de ce să ne mire faptul că practicantul Žemla constată cu tristețe că nu intrase până acum în grațiile domnului președinte.

Și totuși, practicantul Jan Žemla voia să fie folositor statului care-l întreținea cu o simbric de șaizeci și două de coroane pe lună. Ca om cumsecade ce era, nu obișnuia să cricnească.

Așa se scurseră primii doi ani, și nu mai avea mult până să ajungă practicant autentic. Următorii doi ani vor trece și ei la fel de repede, și după aceea va fi un practicant cu titlul definitiv. Pe urmă o să aibă o simbric de numai cincizeci de coroane pe lună, deci cu douăzeci de coroane mai puțin decât avea ca „practicant neautentic”, în schimb se va alege cu titlul de „practicant definitiv” și totodată cu promițătoarea perspectivă, firește dacă va avea o comportare bună, de candidat permanent la avansare. Va fi, deci, timp de cinci ani „practicant cu titlu definitiv”, și porțile raiului se vor deschide pe neașteptate în fața lui. Va depune jurământul ! Da, va depune jurământul de serviciu și va fi practicant definitiv de gradul întâi, sub jurământ.

Și astfel, în joacă, vor trece alți doi ani.

Atunci, Jan Žemla va deveni practicant definitiv de gradul întâi, sub jurământ, cu dreptul la un preaviz de

* Chlflā (cehă).

trei luni. În decursul următorilor doi ani va fi aspirant fără titlu definitiv, în așteptarea postului de aspirant definitiv.

Pe urmă o să aibă exact vîrsta la care unui om normal încep să i se strice măselele de minte.

Pe urmă... Pe urmă... Pe urmă, fantezia lui nu mai cunoscuse opreliști. Dîndu-i frîu liber, parcurgea în sinea lui toate gradele și categoriile de simbriași.

— Domnule Zemla, îi spuse într-o zi funcționarul Makula, cum văd, dumneata le uiți tot timpul în plafon. Te uiți, te uiți, de parcă ai fi domnul președinte în persoană.

Și iată că în ziua aceea practicantul Zemla scrisese prima observație în cartea sa neagră :

„Funcționarul Makula a spus despre domnul președinte că nu face nimic altceva decît că se holbează la plafon“.

Ideea cu cartea sa neagră nu era o idee rea. În ciuda faptului că era un om înzestrat cu o răbdare de fier, Zemla își dădea totuși seama că ar mai putea să existe și alte căi ce ar duce spre numirea de aspirant definitiv, cu dreptul la un preaviz de trei luni.

Statul e într-adevăr întreținătorul lui. Dar dacă privim mai atent o asemenea instituție de stat, constatăm, cu stupoare, că tocmai întreținuții și răsfățații sînt cei ce-l înjură cel mai mult pe întreținător, adică statul, și pe responsabilii acestuia în instituția respectivă.

Într-o bună zi, pe cînd reflecta adînc la firea recalcitrantă și rebelă a subalternilor, sufletul cinstit și curat al practicantului Jan Zemla zămislise acea idee ingenioasă de a înființa o carte neagră, da, o carte despre păcatele în-

tregului personal, o carte în care să fie consemnate toate faptele colegilor săi de instituție, toate gesturile și gândurile urite, pe scurt, tot ceea ce poate fi definit cu termenul de : revoltă, acțiune secretă, atentat la reputația domnului președinte, adică a reprezentantului statului, întreținătorul lui și întreținătorul tuturor acelor care, prin procedee perfide, nu joacă așa cum îi cântă cel a cărui pîine o mănîncă.

Da, toate astea și încă multe altele vor fi trecute în această carte. Toți practicanții, ușierii, aspiranții, definitivi și nedefinitivi, adjuncții și funcționarii inferiori și superiori vor avea acolo rubrica lor.

În viața lui nu-și dăduse practicanul Zemla atîta osteneală în indiferent ce activitate, ca acum în întocmirea scrupuloasă a acestor rubrici din cartea sa neagră.

Iar prima însemnare a fost aceea despre care am mai vorbit.

Numele : Funcționarul Makula. 14 martie. Ce a săvîrșit : A declarat despre domnul președinte că nu face nimic altceva decît că se holbează tot timpul în plafon. Ce impresie a trezit afirmația lui asupra personalului instituției noastre ? Proastă, au rîs cu toții, numai practicanul nedefinitivat Zemla n-a rîs.

„Te învăț eu minte, prietene Makula, își spunea Zemla în sinea lui ; asta ți-o fac pentru că tu fumezi, în timp ce mie nu-mi permiți să fumez în public.”

Și în cartea neagră sporea, îmbucurător, numărul însemnărilor ce aveau darul să arunce o lumină nespus de urită asupra disciplinei în serviciu.

Practicanul definitiv Juraida, cu dreptul la un preavîz de trei luni, a spus în ziua de 21 martie : „Aici îl apucă

pe om nebunia". Toți au fost de acord cu părerea lui, numai Zemla a ieșit afară, pe coridor.

Ușierul Karas a spus în ziua de 21 martie, cu jumătate de gură : „Aici numai un catir ar putea să slujească". Dacă ceilalți l-ar fi auzit, spusele lui ar fi produs o impresie proastă și mulți dintre ei ar fi rîs în hohote. Practicantul Zemla l-a dojenit însă pe ușierul Karas, adresîndu-i următoarele cuvinte : „Fii atent la ce vorbești, omule, că dumnea nu ai nici definitivatul".

În ziua de 22 martie, aspirantul Klučina a spus : „Domnul președinte e o vacă !" Toți au fost de acord cu el, numai practicantul Zemla n-a scos o vorbă și și-a văzut mai departe de munca sa.

În aceeași zi, funcționarul superior Heler a vorbit necuvîncios despre soția domnului președinte : „Am văzut-o pe pațachina aia în automobil cu bătrînul nostru. Bătrînul ar fi fost bucuros dacă șoferul ar fi băgat mașina undeva într-un eleșteu, că pe urmă el și șoferul se salvau într-un fel și scăpau de ciumă". Practicantul Jan Zemla, încă nedefinitivat, cuvintele acestea i-au produs o impresie îngrozitoare. Cel mai mult au rîs omul de serviciu Bilek și contabilul Biner. Funcționarul superior Makula a spus : „Ia mai leprăviți o dată cu prostiile astea, că mă doare burta de atîta rîs".

23 martie : Practicanții Kander și Šeba au stat de vorbă între ei. Šeba a rostit cu voce tare cîteva cuvinte care penegresc întregul sistem oficial. A fost ceva atît de cumplit, încît practicantul Jan Zemla, încă nedefinitivat, s-a văzut silit să-și astupe urechile ca să nu audă aceste cuvinte : „În instituțiile de stat, stăpîinii storc din om toată vîlaga tineretii și pînă să apuce să-și vadă atîta țekul mult rîvnit, îmbătrînește de tot" — „Ai dreptate", a încuviințat

practicantul Kander. „Aici nu știu nimic altceva decât să profite de tine, dar pînă una-alta, ei nu sînt decît niște mîgari“. La auzul acestor cuvinte, practicantul Jan Zemla a tușit să-și dreagă glasul, apoi a spus : „Ce cald e aici !“ Drept care cei doi au declarat în gura mare : „Păi la drept vorbind, domnul președinte ar merita să-l facem să ardă un pic de atita căldură“.

24 martie. În această zi practicantul Zemla s-a certat cu o persoană oarecare din instituția noastră. Această persoană nu e decît un simplu om de serviciu, are doi copii și, cu toate că nu are nici definitivatul, și-a permis, totuși, să spună următoarele : „Domnul președinte își închipuie că a înghițit toată învățătura pămîntului, dar, pînă una-alta, e un fraier cu cioc. Azi m-a trimis să-i cumpăr, pentru gustarea de dimineață, salam de Praga, dar dumnealui habar nu are că a mîncat de la Karabec“. Cînd practicantul Jan Zemla, încă nedefinitivat, i-a cerut să-i explice semnificația cuvîntului Karabec, i-a răspuns că e vorba de un magazin de delicatese ultraclegante a cărui specialitate sînt mezelurile din carne de cal. În aceeași clipă practicantul Jan Zemla a părăsit încăperea biroului, spre a nu fi martorul unei explozii generale de ris. Din spatele ușii l-a auzit rîzînd cel mai mult pe adjunctul Klazar, care a strigat : „Bătrînul nu știe ce mănîncă la gustarea de dimineață“.

25 martie. Funcționarul superior Peška a făcut tot felul de glume proaste, maimuțărindu-se și imitîndu-l pe domnul președinte prin vorbe și fapte. A arborat o mină foarte cațaghioasă și a spus : „E, é, é, *meine Herren*, ja, ja, ja, domni ai mei, eu bucuros, ca dumneata lucrați, ja, ja, é, é, é, *ist* ~~ist~~ *wichtig* și munciți, spun eu la voi, ca zmei !“ După aceste cuvinte s-a stîrnit o veselie generală, la care practicantul Zemla, încă nedefinitivat, a refuzat să participe,

Ajunsesco în această zi, ca de altfel în toate celelalte zile, m-am rufundat în munca lui, dîndu-și toată silința să fie cu lucrările la zi și să nu aibă nici un fel de întîrzieri, așa cum au alți domni din această secție, care vin la birou direct de la cafenea și din alte localuri de noapte deocheate, unde, fără doar și poate, nu li se oferă prilejul să audă un cuvînt curat și cinstit.

20 martie. În această zi a venit la noi în birou funcționarul superior Koudelká, șeful secției a cincea, și i-a spus șefului nostru, în gura mare, așa ca să auzim cu toții : „M. totuși, adevărat ! Domnul președinte o întreține pe domnișoara aia. Ieri i-am întîlnit pe amîndoi, întîmplător, în momentul cînd se urcau într-o trăsură. Dacă zvonul s-ar răspîndi, ar putea să iasă pe chestia asta un scandal pe cinste. Mă simbea bătrînul, ca un filistin...”

În ziua următoare, practicantul Jan Zemla făcu uitată problema sa neagră în biroul domnului președinte...

Domnul Zemla, la domnul președinte ! se auzi, cu o voce mult mai tîrziu, la telefon, o voce venită din cancelaria președintelui.

În culmea fericirii, practicantul ajunse acolo cu sufletul în gură. În sfîrșit ! Răsplata ! Avansarea !

— Domnule Zemla ! începu domnul președinte, toate-s bune și frumoase, în afară de această ultimă poveste ! Va să zică asta faci dumneata în orele de serviciu, omule ? ! Din clipă aceasta ești concediat din serviciile statului. Da, domnule Zemla, toate-s bune și frumoase, în afară de această ultimă poveste ! Dumneata ți-ai distrus cariera, cu propria dumitale mînă, scriind asemenea nerozii, în loc să te ocupi de întocmirea actelor oficiale ! Afară, băiete, și să nu te mai văd în ochii mei !... Ești concediat !

DISCUȚIE CU UN CENZOR

(Biroul cenzurii polițienești din Cochabamba. Pretutindeni mese, tot felul de dosare și acte răvășite. Deasupra mesei șefului cenzurii polițienești atârna drapelul național alcătuit din trei benzi orizontale de dimensiuni neuniforme — prima, albastră, sus, a doua galbenă-aurie, la mijloc, și a treia, verde, jos. Deasupra ușii principale a biroului, portretul generalului Santa Cruz, cel care a unit Chile cu Bolivia, a pus să se bată multă monedă de argint, a proclamat libertatea presei și a instituit tribunalul militar (*corte marcial*) pentru judecarea actelor de încălcare a legii presei. La un birou, mai arătos, stă șeful cenzurii polițienești, José Maria Linares. În fața lui, de cealaltă parte a mesei, se află Mariano Melgarejo. Nefericitul avusese ghinionul de a scrie la iuteală, una după alta, trei piese de teatru. Cenzura poliției i le confiscase cu și mai mare iuteală, iar teatrul, în care aceste piese urmau a fi jucate, îl închisese. Acum, domnul Mariano Melgarejo are o discuție cu cenzorul-șef, căci venise aici cu scopul de a întreba de soarta teatrului și a pieselor cu pricina. Personal, consideră aceste piese a fi cele mai inocente cu putință.)

José Maria Linares : Mulțumirile mele cele mai cordiale, domnule Melgarejo. Din pricina pieselor duminicale, eu și domnul prefect al poliției ne-am trezit într-o situație al dracului de grea. Caramba ! Nici nu știi ce bobîrnac am înghițit de sus, din La Paz * Cum de ți-a putut da duminicale prin cap să-l compari „cu o sobă” pe președintele ministerului de stat Placid Yónez ? De ce te foiești pe scaun și nu-ți găsești astîmpărul ? Dumneata îl închipui

---

* Reședința guvernului (n. a.).

ca noi nu te-am dibuit imediat ? De îndată ce am citit
titlul plesii dumitale *Soba și cărbunii*, ne-am dat seama
că, prin sobă, te referi la Placid Yonez, iar prin acești
cărbuni, la ministrul nostru de interne, generalul Chu-
slaga !

Mariano Melgarejo : Domnule subprefect, vă rog să
permiteți asigurările mele că n-am avut nici pe departe in-
tenția să scriu ceva împotriva domnului general Placid
Yonez sau împotriva ministrului Chusiaga. Am încercat,
pur și simplu, să scriu ceva cu totul nou. Și v-aș ruga să
luați în considerație și faptul că, deși tânăr, am și fost in-
ternat în balamuc. Piesa mea sugerează triumful materiei
morte asupra altor viețări. Dumneavoastră cunoașteți
lucrurile ilustrate de Edmund Dulac, acel relief al vechii
culturi engleze, în care o cochilie de crab stă de vorbă cu
un porțel de stâncă ? La mine vorbea soba cu cărbunii.
(Alteori : Dumnezeu, cum să-i explic acestui imbecil, ca
ce mă înțelege ?) Domnule subprefect, dumneavoastră
cunoașteți pe poetul brazilian Hilarion Daze ? Eseul lui
despre scară, în care scrie că formal tace ori de câte ori
coboară o scară, pentru că aceasta îi vorbește atât de zgomotos,
încât îi acoperă vocea lui ? Ca să nu vă mai spun, domnule
subprefect, câte e în stare să vă povestească un par obiș-
nuit de care prăpădă calul în pampa. Nici nu puteți bănui,
domnule subprefect... Piesa mea *Soba și cărbunii* se în-
molasă și ea pe niște convorbiri între lucruri neînsuflețite.
Văți admite, sper, domnule subprefect, că nimeni în In-
teraga Americă de Sud, citind titlul plesii mele de teatru
Soba și cărbunii, nu va putea spune : „Ce sobă ! ? !
Asta-i președintele ministerului de stat, generalul Placid
Yonez, iar cărbunii nu pot fi altcineva decât domnul mi-
nistrul de stat al afacerilor interne, generalul Garanti-
ador Chusiaga.

(Rîde încurcat) : Dacă aş scrie o dramă intitulată *Potroiu* lampant şi mukul...

José Maria Linares (îi întrerupe) : Spune-mi cinstil, cu mîna pe inimă : la cine ai face aluzie, domnule Mariano Melgarejo ?

Melgarejo (continuînd să rîdă încurcat) : Ei, şi dumneavoastră acum, domnule subprefect...

José Maria Linares : Ce să-i faci, domnule Melgarejo, nu ți-a ieşit răbdarea ! Te-am dibuit. (Solemn.) În cinci minute te-am dibuit. Cenzura, stimate domn, nu e chiar atât de căzută în cap, precum îşi închipuie unii. Cum am citit titlul : *Soba şi cărbunii*, am ştiut totul. Acum însă te-aş ruga să-mi spui de unde ai aflat dumneata că tatăl generalului Placid Yonez a fost sobar în Jugava, iar ministrul de interne, Garantizatorul Chusiaga, vindea cărbuni în oraşelul Birques din departamentul Potosiso. *Soba şi cărbunii*. E prea bădător la ochi. Da, da, povestea asta e cusută cu aţă albă. În piesa dumitale soba înghite cărbunii. Cum ai aflat dumneata că generalului Placid Yonez i se va atribui concomitent şi portofoliul ministerului de stat al afacerilor interne, care pînă acum era deţinut de generalul Garantizatorul Chusiaga ? Păi vezi ? Ia întrebarea asta nu mai găseşti replică. Ai rămas *conceptino* (paf). Ce mai ți-am ghicit toate gândurile. Nu pare rău, scumpe domnule Mariano Melgarejo, dar dumneata te-ai cam grăbit cu tipărirea afişelor. Noroc că am reuşit să opresc totul în ultima clipă, deşi şi aşa ni s-a tras o săpuneală zdravănă, sus, la La Paz. Ascultă sfatul meu, dragă domnule Mariano : scrie fără nici un fel de aluzii politice şi îţi garantez că nu vei risca nimic. Dar să scrii o chestie ca asta, atât de bădătoare la ochi : *Soba şi cărbunii*...

Melgarejo (intervine) : Îngăduiți-mi, vă rog, să vă explic, domnule subprefect...

José Maria Linares : Nu-i nevoie să-mi explici nimic. Ar fi absolut inutil. Dumneata ai urmărit cu Soba și carbunii dumitale să provoci un scandal politic. Iar noi, porumbelule, te-am împiedicat. Într-o perioadă în care la bursa din Montevideo patacao-ul * nostru continuă să urce de la o zi la alta, pînă și cel mai neînsemnat motiv de scandal poate stîrni revolta opiniei publice. Ca să nu mai vorbim de a doua piesă a dumitale, intitulată : *Un cablu de la Pernambuco la Lisabona*. Acum, cînd guvernul nostru acordă o atenție neobișnuită mijloacelor de comunicație ! Unde ți-a fost capul, domnule Melgarejo ?

Melgarejo : Și acest caz, domnule subprefect, este, două-mi permiteți să vă spun, strigător la cer.

José Maria Linares (rîzînd) : Asta, ce-i drept, ți-a reușit, domnule Melgarejo. Nimic de zis. Un caz strigător la cer, și în același timp dumneata aduci injurii publice cablului de stat. Cum vine asta ? Da, da, scumpo domnule Melgarejo — în piesa dumitale *Un cablu de la Pernambuco la Montevideo* apare de cinci ori cuvîntul fund, ca să nu-i spun altfel. Dumneata ai uitat, probabil, că orice fund, și orice rahat, trebuie să treacă mai întîi prin mîinile departamentului cenzurii noastre din Cochabamba. Actuala situație politică presupune mai multă sensibilitate culturală, scumpe domnule Mariano. Așa cum scrii dumneata în pieșele dumitale de teatru, se vorbea, poate, pe vremea lui Gonzalo Pizarro, cînd s-a năpustit asupra noastră Tupak Amaru cu indienii lui...

Melgarejo : Domnule subprefect, eu am presupus că...

José Maria Linares (batjocoritor) : Aha, dumneata presupul... Frumos, nimic de zis. Asta-l ceva cu totuî nou.

---

* Monedă locală.

Ascultă, domnule Mariano Melgarejo ! Într-o perioadă în care străinătatea stabilește cu noi relații de tot felul, când nu sîntem singuri și sîntem urmăriți cu atenție de reprezentanții unor țări străine, orice fund de-al dumitale este, așa cum dumneata însuși ai spus adineauri, o chestiune strigătoare la cer. Care stat civilizat, cu o dezvoltată cultură, ar semna cu noi în asemenea condiții un tratat militar ?

Melgarejo (resemnat) : Și care-s motivele confiscării celei de-a treia plese, stimată domnule subprefect ?

José Maria Linares : Cît se poate de simple. De vreme ce v-am confiscat primele două plese, în mod firesc a venit la rînd a treia. Și cu asta socotesc întreaga chestiune închisă, domnule Melgarejo. Și sper că spre mulțumirea și satisfacția ambelor părți. Ai grijă, când ieși, să nu încurci culoarele. De aici o iei la dreapta, pe urmă pe ușă la stînga, și de-acolo iar la dreapta. Dacă ai merge drept înainte, ai ajunge direct la arestul poliției. Deci, fii cu băgare de seamă !

„Despre ce să scriu ? se întreba în sinea lui domnul Mariano Melgarejo. Mda, o să mă apuc de articole științifice, și-o să scriu niște timpenii, una mai mare ca alta.“

Și cum se întoarse acasă de la biroul cenzurii polițienești din Cochabamba scrisese un articol intitulat : „Despre prostie, despre debilitatea mintală și despre insuficiențele însușiri spirituale“.

Îi împărți, științific, în trei capitoare : prostia congenitală, prostia senectuții și prostia din punct de vedere juridic.

Cenzura poliției din Cochabambo opri articolul în întregime.

CIUDATA AVENTURĂ A UNUI RĂȚOI INDIAN ÎN PARCUL MUNICIPAL

Rățoiul indian din parcul de lângă gara Ferdinand nu era îndrăgit de orătaniile cu care împărțea căscloara de pe insulița din mijlocul eleșteului, dominată de o cascadă artificială.

Era mult prea infumurat, se credea pasărea cea mai grozavă din lume, fiindcă avea în moțul capului o coroană alcătuită dintr-un smoc de pene violete cu luciu metalic.

Holnărea mereu de unul singur pe aleile parcului și trăla din pomana trecătorilor, dar cel mai mult îi plăceau covrigii pe care-i înghițea cu o adevărată pasiune.

Ghiftuit, se întorcea apoi seara printre tovarășii săi, în căsuța de pe insulă, și se instala frumușel într-un colț cel mai izolat de ceilalți, iar la observațiile răuvoitoare ale uriașei găște pekineze și ale unei bătrâne lebede răspundea doar printr-un măcăit minios.

— Ești un nesuferit, îi spuse odată găscă pekineză, de ce nu vii și tu să te plimbi cu noi pe liziera de iarbă a eleșteului? La urma urmelor, noi nu facem asta de florile mărului, ci de dragul publicului, ca să fim admirate în ansamblu. Ce fel de treabă e asta, ca unul să tragă hăis și altul cea? ! Ce vor crede oamenii despre noi, văzînd că nu sîntem uniți?...

— Domnișorul își închipuie că e, dintre noi toți, cel mai frumos, se auzi deodată glasul răgușit al bătrînei lebede.

— Păi, da, ce-l drept, nu-l păcat! Nu oricine are gîtul atît de lung ca tine, izbucni furios rățoiul indian; cunoașteți zicala: gîtul lung, mintea scurtă. Doar n-oi fi crezînd,

cumva, că tu ești cea mai frumoasă dintre noi ? Ifosele tale și, în general, tot comportamentul tău sînt de-a dreptul de neînțeles. Ultima dată, pur și simplu m-ai uluit. Ești albă din cap pînă în picioare, iar puii pe care i-ai scos erau negri. Cum vine asta ? Ai putea să fii atît de bună și să-mi explici ? ! O asemenea faptă rușinoasă nu săvîrșește nici odată o rață indiană. Nici una ! Cu răpoșata mea am avut niște boboci de toată frumusețea, cu un colorit la fel de pitoresc ca al meu, albastru-galben-verde. Da, niște copii superbi, așa cum am fost și noi. Tu ai, într-adevăr, cu ce te mîndri ! Poate cu gîtul... Teatru, cucoană, teatru !... Cum vezi niște oameni dincolo de balustradă, te lansezi în apă, te fiții și te foiești încolo și înapoi, îți afunzi fără nici un rost gîtul în apă, te întorci cu fața spre public și din nou îți răsucești gîtul, ca pe urmă, în mijlocul acestei frumuseți naturale, să începi să-ți purici aripile cu ciocul, căutîndu-te de paraziți. Și oamenii te admiră.

— Păi asta și urmărește, ținu să sublinieze gîsca pe-kineză.

— Numai că gloria asta nu durează mult, reluă imper-turbabilul rățoi indian ; de îndată ce ai ieșit din apă, arăți atît de jalnic, încît i se face omului milă de tine. Te clatini de pe o labă pe cealaltă, burdihanul abia mai izbutești să-l tîrîi după tine, ca să nu mai vorbesc de picioarele tale scurte și de-a dreptul dizgrațioase... Și, totuși, ultima dată ai avut îndrăzneala să-l spui cu atîta neobrăzare unei vră-biute, care se repezise și ea să apuce o bucățică de covrig: „Pleacă de aici, hainana ce ești ! Oare tu nu vezi că cu reprezint aici păsăretul acvatic ?” Ce să zic, frumoasă reprezentare — abia te urnești din loc, ca să nu mai pomenesc iar de burdihanul ăsta umflat și de gîtul tău lung care nu se poate stăpîni să nu se răsucească și-ți atîrnă pînă în pămînt, de stau și eu și mă mir, uitîndu-mă mai

stent la tine, că nu ți l-ai făcut pînă acum harcea-parcea lovindu-l de un pietroi...

— Să știi că te cîrlesc, scrișni lebăda, ofensată.

— N-ai decît, încearcă, grāsano ! Nu vezi că abia ești în stare să te ridici ! ? Și apoi nu uita că eu nu sînt o vrăbluță care se sperie atît de ușor ! Și vezi, ai grijă, nu mai învîrți atîta din ochi, nu de alta, dar să nu-ți lăsă din orbite.

— Ascultă, domnule, interveni în dispută gîsca pekineză, te rog să ne crezi că, în general, nouă ne pare foarte rău că am avut ocazia să te cunoaștem. De cînd mă știu n-am văzut un asemenea încrezut. Cu cîtă ușurință urîtici mersul altuia, în timp ce tu singur ai un mers legănat, aș zice, de-a dreptul dezgustător.

— Eu am mersul legănat ? Asta nu mi-a spus-o nimeni pînă acum, corcituto ! se rățoi, mînios, rățoiul indian.

— Cine e corcitură ? ripostă, la fel de mînioasă, gîsca pekineză.

— Tu, scumpo, tu. Îți închipui despre tine că ești o gîscă pekineză. Că ești o gîscă, mă rog, de asta nu mă îndoiesc, dar dacă ești pekineză, asta nu mai știu. Am avut plăcerea s-o cunosc pe maică-ta. Era originară de undeva din regiunea Sadsko... mda, și mai aveai pe aici o rudă, o corcitură de rățoi pekinez, a cărui mamă fusese o gîscă sălbatică. Asta-i, de fapt, arborele tău genealogic. Eu, în schimb, sînt originar din India.

— Din India ? Cine ți-a mai băgat și asta în cap ? Din Norstovice, de acolo ești... L-am auzit spunînd asta pe paznicul parcului unor vizitatori care l-au întrebat unde ar putea să capete și ei un exemplar ca tine.

— Eu exemplar ? ! ? se înfurie rățoiul.

— Păi cred și eu, și încă un exemplar cât se poate de obișnuit. Ba, mai mult, maică-ta nici n-a avut răbdare să stea și să te clocească, așa că te tragi dintr-o clocitoare artificială. Niciodată n-am să uit obraznicia ta când ai început să tipi că ai sosit în zbor direct din India, în ziua în care ai apărut pentru prima oară în mijlocul nostru !

— La mai isprăviți o dată cu gîlceava asta prostească, se făcu deodată auzit glasul unui cocostîrc melancolic, și spuneți mai bine, dar cu toată sinceritatea : o să-mi mai crească vreodată aripile astea retezate, ca să-mi pot lua zborul și să plec de aici ? E pur și simplu de nesuportat să stai și să asculți mereu unul și același lucru !

— În schimb sînt de suportat veșnicele tale suspine și văicăreli, ținu să menționeze lebăda ; nu e zi lăsată de la Dumnezeu, să nu ne spuî că ești de fel de pe luncile din preajma rîului Metuje, că pe acolo mocirlele sînt pline de broscuțe, că tu nu ești învățat cu mîncărurile făinoase cum sînt, de pildă, covrigii... că...

— Trebuie să ne obișnuim cu toate, îi curmă vorba rățoiul indian ; cînd mă aflu în India...

— Poftim, iar începe cu minciunile lui, se răsti la el gîsca pekineză, sîsfîind amenințător.

— Scumpă conică ! îi răspunse rățoiul, ridicîndu-se încet din colțul lui ; scuză-mă, dar eu nu sînt obligat să stau cu dumneata sub același acoperiș. În comparație cu mine ești un nimic, o nulitate.

Și rostind aceste cuvinte, îngîmfatul rățoi porni cu pasu-i legănat spre ușă, apoi, ieșind în bezna nopții, porni să străbată înot brațul eleșteului, îndepărtîndu-se spre tufișurile de pe mal.

— Eu sînt de lîngă Sestovice, de pe luncile din preajma rîului Metuje, mai apucă să mormăle cocostîrcul înainte de a-l răpune somnul.

Gasca pekineză mai sfăi niște sudălmii în direcția în care brăzda apa trufașul și infumuratul rățoi indian, lebăda își cufundă gîtul și capul în spate, în puful moale al aripilor. Pe urmă se mai auzi undeva suierînd un șobolan de apă, după care în căsuța de pe insulă se așternu o tăcere desăvîrșită.

În acest timp, rățoiul indian lipsit de adăpost bătea curajos, cu pasu-i legănat, aleile pustii ale parcului, măturînd din cînd în cînd, în clipele de iritare, nisipul mărunt cu coada-i stufoasă.

— Auzi ce impertinență ! scrișnea din cioc pentru sine; să mă gonească ei pe mine din casă, în toiul nopții..

În bezna întunecată totul i se părea nespus de ciudat. Nimeni nu trecea acum pe aici ca să-i admire și să-i fărîmîteze un covrig pe care el îl înfuleca întotdeauna la repezeală, ca să le mai vină rîndul și altor copii la fel de darnici. Ce clipe de nespusă desfătare a cunoscut el într-o zi cînd o educatoare le-a spus despre el, copiilor, că e fazan.

Acum însă totul în jurul lui era cufundat într-o tăcere de o tristețe sfișietoare. Doar un motan rălăcit trecu deodată prin preajma lui, scăpărînd pofticios cu ochii săi strălucitori. Dar nu se încumetă să-l atace, căci bravul nostru rățoi măcăi vitejește și își văzu mai departe de drumul lui prin bezna groasă, mîndru și furios deopotrivă. Motanul se uită multă vreme după el, apoi începu să dea tîrcoale unei capcane anume întinse pentru pisici.

Rățoiul indian ieși din parc și o porni pe strada Sadova, trecînd pe lîngă ghereta în care moțăia slujbașul însărcinat cu încasarea dărilor pe alimente.

La capătul străzii Sadova, cînd s-o cotească spre cartierul Žižkov, cineva se apropie de el.

— Ce cauți tu aici, rățoiule indian ? auzi deodată deasupra lui o voce ciudată și nesigură — cum, tu nu-l mai cunoști pe domnul Malina ? ? !

— Ai rătăcit, săracuțul de tine, continuă aceeași voce, da, ai rătăcit, și acum te faci că nu mă mai recunoști... Se poate ? Eu sînt domnul Malina, da, domnul Malina care îți aduce întotdeauna un covrig împreună cu domnișoara Otylka...

— Stai, nu pleca, îl rugă aceeași voce, stai să-ți povestesc mai departe : De-acum încolo n-o să-ți mai dau covrigi împreună cu domnișoara Otylka, nu, domnișoara hrănește acum rățoli cu altul. Hai, așază-te aici, lângă mine, bunul meu prieten.

Și domnul Malina, înduioșat la culme, se așază pe aceeași bancă cu rățoiul care nu-l mai recunoștea pentru simplul motiv că arăta nițel cam ciudat : N-avea pălărie pe cap, cravată ioc, iar gulerul de la cămașă desfăcut...

Îl așază cu gingășie pe genunchii săi și se puse pe un plîns nestăvilit.

— Da, scumpul meu, Otylka hrănește rațele cu altul, repelă el întruna cu glas îngultor, acum nu mai vine aici, se duce cu altul în parcul Stromovka.

În cele din urmă însă se liniști și, ținîndu-l de picioare pe rățoiul indian, îi spuse :

— Știi ce ? Te duc înapoi de unde ai venit.

Se ridică deci de pe bancă și, fără să mai țină seama de jalnicul măcăit al rățoiului, îl luă la subsuoară și dispăru cu el în bezna străzii Sadova. În dreptul gheretei, fu oprit de funcționarul încasator al dărilor pe alimente, care tocmai se trezise din starea sa de somnolență.

— Hei, ce duci dumneata acolo ?

— Am găsit un rățoi indian care a fugit din parc, așa că îl duc înapoi, tot în parc...

— De unde vii ?

— Din Žižkov.

— În cazul ăsta trebuie să plătești pentru ei taxa pe alimente.

— Păi cum să plătesc, de vreme ce eu îl duc în parc.

— Păi așa, fiindcă parcul ține de Praga.

— Eu cred că fac o faptă bună, spuse domnul Malina, sprijinindu-se de ghereta încasatorului.

— Nu te supăra, stimate domn, dar eu n-am cum să te ajut, răspunse cu o voce glacială încasatorul de dări pe alimente ; ai în mână o pasăre vie, așa că plătești taxa, și eu asta basta. Dacă nu, nu intri cu ea în Praga... Una din două...

Domnul Malina începu să vorbească ceva despre organele polițienești, și în cele din urmă spuse că se duce la primul comisariat.

Și porni din nou prin bezna străzii Sadova, când, deodată, auzi pașii unei patrule de noapte căreia, în sfârșit, i se putu adresa cu următoarele cuvinte :

— Nu vă supărați, domnilor !...

Patrula polițienească se opri din mers, și unul dintre gardieni îl cercetă cu atenție pe trecătorul ce se apropiase de el. Nu prea-i inspira încredere acest bărbat ținând la subsuoară un rățoi viu, la o oră atât de înaintată a nopții.

— De unde ai luat dumneata această pasăre ? îl luă din scurt celălalt gardian, mai tânăr.

— L-am găsit, mă rog frumos, pe stradă. Știți, e din parc...

— Frumos, nimic de zis, va să zică dumneata umbli noaptea cu animale din parc, spuse, cu tîlc, gardianul mai vîrstnic. Da, ce-i drept asta-i foarte frumos din partea dumitale. Urmează-ne la comisariat ! Şi fii bun, te rog, şi ţine pasărea asta mai cu milă, aşa, mai omeneste.

Domnul Malina încerca să găsească un mijloc spre a le explica gardienilor cît mai limpede cum anume s-a întîlnit cu acest răţoi.

Strădaniile lui fură însă zadarnice. Îndrugă vrute şi nevrute, le spuse ceva despre o oarecare domnişoară Otylka care acum hrăneşte raţele cu altul, se jură pe ce are mai sfînt ca să i se dea crezare că el e domnul Malina, mai vorbi şi despre taxa pe alimente, despre intenţia lui de a duce răţoiul la Praga, şi despre covrigi. Gardienilor le fu cu neputinţă să aleagă ceva din toate astea, iar domnului Malina îi fu dat să audă şi următoarea observaţie :

— E clar, l-a momit cu covrigi şi pe urmă l-a înhăţat !

În sfîrşit, la comisariat lucrurile se lămuriră. Aici domnul Malina se legitimă aşa cum se cuvine, se trezi din beţie şi vorbi mai limpede şi cît se poate de logic. Fu eliberat, iar patrula poliţienească îl duse pe răţoiul indian înapoi în parc.

Azi răţoiul indian stă cuminte pe insuliţa din mijlocul elestoului şi, vesnic trist şi îngîndurat, nu mai tine seama nici de cele mai mari impertinenţe ale giştel pekineze sau ale bătrînei lebede albe.

Numai ultima oară i-a spus, oftînd, necăjitului cocostîrc care repeta sentimental că pe lumea asta nu mai există probabil nici un fel de broaşte...

— Ei, bunul meu frate, pe lumea asta se întîmplă şi lucruri mai cumplite...

POVESTEA UNUI CETĂȚEAN ONORABIL

Seară de seară își făcea domnul Havlik bilanțul activității sale cotidiene, încercînd să afle dacă nu se făcuse vinovat de vreo faptă ce ar putea fi în contradicție cu bunele maniere, cu ordines publică, sau dacă își respectase, așa cum se cuvine, toate îndatoririle sale de cetățean onorabil al imperiului austro-ungar, de membru al obștei și de credincios catolic.

Și în fiecare seară avea prilejul să noteze în carnetul său de însemnări: „Nu am descoperit nimic ce ar îndreptăți excluderea mea dintr-o societate de oameni cuviincioși“.

Gazda lui, o femeie bătrînă, obișnula să spună despre el că e o ființă ciudată, deoarece ori de cîte ori pleca de acasă o ruga cu un zîmbet blajin: „Doamnă Mličková, fii te rog atît de bună și vezi dacă mi-am încheiat pantalonii!“.

Povestea asta avea darul să-i amărăscă adeseori viața și-l păgubea de o liniște desăvîrșită. Avea mereu sentimentul că într-o zi va sosi categoric momentul în care se va face de rîs în asemenea hal, încît va fi disprețuit de toți oamenii cinstiți și onorabili. Cînd mergea pe stradă, mereu intra în cîte un gang unde își controla cu atenție pantalonii, iar dacă avea pe el pardesiul sau paltonul, și-l deschidea din cînd în cînd, cu multă băgare de seamă, și se uita să vadă dacă pantalonii lui sînt în ordine. Avea veșnic sentimentul unei străni incertitudini, mai ales cînd mergea împotriva vîntului, că rafalele violente ale vîntului aveau să-i răsucească și să-i smulgă toți nasturii. Situația cea mai penibilă era, desigur, atunci cînd se afla

într-o societate feminină sau şedea în tramvai faţă în faţă cu o domnişoară. În asemenea împrejurări era foarte agitat, îşi încheia tot timpul sacoul şi îşi ţinea mâinile încrucişate pe burtă, iar comportamentul acesta ciudat era atât de bătător la ochi, încît atrăgea atenţia celor din jur şi toţi se uitau la pantalonii lui. Atunci începeau să-l treacă, de groază, toata năduşelile, se ridica de pe scaunul lui şi sărea din tramvai în plină viteză.

O dată, într-o asemenea împrejurare, şi-a rupt un picior, a leşinat şi nu şi-a revenit în simţiri decît abia tîrziu, într-un pasaj, unde-l duseseră nişte trecători, şi unde, pînă să vină maşina postului de salvare, îl bandajase la iuţeală un medic chemat de urgenţă. Cu o voce foarte scăzută, a spus atunci că ar dori să stea de vorbă cu domnul doctor între patru ochi.

Aşa stînd lucrurile, toţi gură-cască s-au retras şi dumnealui i-a adresat medicului în şoaptă următoarele cuvinte : „Domnule doctor, am totală încredere în dumneavoastră şi de aceea v-aş ruga cu toată sinceritatea să-mi spuneţi, ca un om onorabil ce vă consider, dacă sint încheiat la pantaloni“.

Din această pricină, fu tratat, printre altele, şi de comotie cerebrală. Aşa se face că, la spital, în momentele de plictiseală avu prilejul să mediteze îndelung asupra acestei chestiuni ; iar în toiul febrei striga întruna ceva în legătură cu nişte pantaloni, încît, pînă la urmă, ceilalţi pacienţi îşi închipuîră despre el că e de meserie croitor.

Şi de vreme ce era foarte sever cu el însuşi, era sever şi în privinţa concetătenilor săi, şi nu o dată se trezea pe chestia asta în situaţii destul de neplăcute.

În restaurantul în care lua de obicei masa de prînz, a observat într-o zi că vecinul său ducea mîncarea la gură cu cuţitul. S-a interesat unde locuieşte şi ce profesie are, şi aflînd că e vorba de un consilier de la cancelaria

guvernatorului, în duminica următoare s-a îmbrăcat frumos în costumul său negru și s-a dus să-i facă o vizită înainte de amiază. S-a prezentat cuviincios și l-a rugat pe domnul consilier să aibă toată bunăvoința și să nu se supere pe el că a venit în casa domniei sale cu intenția absolut sinceră și prietencască de a atrage atenția unui consilier al cancelariei guvernatorului că, în interesul bunei-cuviințe și al bunului tact în societate, nu e frumos să ducă mâncarea la gură cu cuțitul.

Rezultatul acestei vizite a fost că în seara zilei respective a putut nota în carnetul său de însemnări următoarele : „29 noiembrie. Azvîrlit pe scară de domnul Köhler, consilier al cancelariei guvernatorului, str. Sadova nr. 8, etajul II, între orele 10 și 11 dimineața”.

Pățanii din astea i s-au mai ivit de multe ori, așa că însemnările lui erau mai variate și mai pitorești decât s-ar fi putut aștepta în condițiile de viață ale unui cetățean așezat și onorabil.

Într-o zi stătea pe platforma tramvaiului, tocmai în clipa în care un bărbat din vecinătatea lui începuse să fluiere în surdină un cîntec de leagăn al negrilor din Africa. Domnul Havlik se arătă neplăcut impresionat de atitudinea lui și, văzînd că nu are de gînd să înceteze, se întoarse spre el și-i spuse :

— Fiți, vă rog, atît de amabil, stimate domn, aduceți-vă aminte de bunul simț în societate și nu mai fluierați.

Amabilul domn schimbă macazul și începu să fluiere melodia cîntecului : „Mărșăluia Greenvill prin poarta pulberăriei, să iasă la spațir” :

— Stimate domn, interveni din nou domnul Havlik, aduceți-vă aminte de educația dumneavoastră.

— Dacă nici asta nu vă place, sună răspunsul amabilului cetățean, atunci o să vă fluier melodia : „Prin

preajma Domažlicelui curge o apă mică". Ce ziceți ? Vă plac cîntecele populare din regiunea Chodsko ?

— Domnule, îi replică domnul Havlik pe un ton plin de blîndețe, îmi pare rău, dar mă văd silit să vă spun că vă lipsește bunul simț...

— Cu alte cuvinte, vreți să spuneți că sînt un bădăran, nu-i așa ?

Domnul Havlik, deși a pretins că nu a aprobat nici măcar printr-un clătinat din cap această afirmație, a scris totuși în carnetul său de însemnări : 12 martie. Am încasat, din fiecare parte, cîte una zdravănă, în timp ce mergeam cu tramvaiul spre Hradčany, între orele cinci și șase după-amiaza. Făptașul a fost luat sub aripa ocrotitoare a publicului spectator".

Și, umblînd prin odaia lui cu gura umflată, îi spuse bunei sale gazde :

— Uitați-vă, doamnă Mličková, și spuneți și dumneavoastră : nu e interesant ce frumos m-au aranjat fiindcă ie-am atras atenția să se poarte cuvințios ? ! ! Ce părere aveți, doamnă Mličková, penibilă situație, nu-i așa ?

Intr-o zi, domnul Havlik se duse să se plimbe în cartierul Vinohrady, și aici se întîmplă marea catastrofă.

Chiar în fața primăriei, ședea, pe trotuar, un cîine. Ședea în așa fel, încît de la prima ochire era limpede că nu nutrește nici un fel de simpatie sau respect față de primăria din Vinohrady.

Peste puțin timp o rupse la fugă și în urma lui rămase pe trotuar o materie galbenă în formă de glob, ce demonstra cu prisosință că animalul cu pricina aparținea unei familii destul de bogate, care-l hrănea din belșug, iar la masa de prînz i se ofereau și oase.

Cetățenii cartierului Vinohrady treceau prin preajma acestei materii, ocolind-o așa cum ocolesc pisicile strachina cu lapte fierbinte, iar gardianul public, postat în mijlocul

Unel de tramvai, urmărea cu interes cine va călca primul în această materie. Adulții treceau peste ea sau pe lângă ea, cu băgare de seamă, copiii se distrau făcând exerciții de sărituri, când, deodată, își făcu apariția pe trotuar domnul Havlik.

Privea semeț înainte, căci la întrebarea lui adresată unui ziar dacă e un act de necuviință să umbli cu capul plecat, i se răspunsese la poșta redacției în felul următor : „Domnul V.H. A umbla cu capul plecat dovedește o atitudine foarte necuviincioasă, căci de aici se poate trage concluzia că, uitându-se mereu în jos, omul își închipuie că va găsi o hîrtie de cinci coroane, și acesta e un semn neînșelător al lăcomiei“.

Mergea, așadar, drept ca o luminare, privind fix înaintea lui și... gata povestea. Simți deodată că intrase în ceva moale ce i se întindea sub talpa pantofului. Tresări și rămase țintuit locului. Nu, așa ceva nu e totuși cu putință, ca el, cetățean onorabil al imperiului austriac, să calce în așa ceva. O fi poate o coajă de portocală sau de cartof, își spuse plin de optimism în sinea lui și, făcând un pas înainte, se uită să vadă despre ce-i vorba.

Era tocmai ceea ce-i dăduse prin minte în primul moment. Distrus, se apropie de gardianul public aflat tot în mijlocul străzii și-i spuse :

— Nu vă supărați, dar fiți vă rog amabil și uitați-vă în ce am călcat.

Și în timp ce-i vorbea, ridică piciorul sus de tot, așa fel încît gardianul să poată vedea această calamitate.

— Era un Saint Bernard, îi spuse calm gardianul.

— Bineînțeles, încuviință domnul Havlik, e de cîine ; n-ați vrea să fiți atît de bun să-mi spuneți unde să mă duc să mă plîng ?

— Cel mai bine ați face dacă v-ați duce acasă și v-ați culca, îi răspunse gardianul, grăbindu-se să adauge : Și nu mă mai stînjeniți în timpul serviciului.

— Nu vă supărați, ripostă energic domnul Havlik, dar socotesc că e de datoria dumneavoastră să anchetați această chestiune. Proprietarul cîinelui trebuie pedepsit !

— Duceți-vă acasă, se răstî la el, amenințător, apărătorul ordinii publice. Dumneavoastră vă dați seama ce înseamnă să vorbiți cu gardienii despre că... ?

— Nu vă supărați, dar eu nu am avut nici o intenție rea, începu să se bîlbîie domnul Havlik ; am crezut doar atît, că intră în atribuția poliției grija de a nu lăsa cîinii să necinstească trotuarele cu murdăriile lor. Asta-i tot. În definitiv, cum poate să accepte un cetățean care plătește impozite să calce în așa ceva ?

În jurul lor se strînseră mai mulți trecători, dintre care unul mai grav, cu barbă încărunțită, avu darul să-i înspire domnului Havlik mai multă încredere.

— Poftim, i se adresă el plin de speranță, uitați-vă și dumneavoastră în ce am călcat ! Și cînd îi atrag atenția gardianului asupra acestui lucru, dumnealui pretinde că stînjenesc poliția în exercițiul funcțiunii.

La această afirmație, domnul în vîrstă, cu părul cărunt, îi spuse gardianului, pur și simplu :

— Luați-i !

— La ordin, domnule consilier ! răspunse gardianul, salutînd militărește, cu mîna la chipiu, după care execută ordinul, folosind procedéul „cravățu”.

Cînd, după identificarea sa la poliție, se întoarse acasă, domnul Havlik era îngrozitor de palid și foarte iritat.

— Ați fost căutat de niște gardieni, îi spuse cu semnificație buna sa gazdă, doamna Mličková.

— Știu, îi răspund el, încercînd să zîmbească, după care se încuie în odaia lui.

Așeză pantofii pe pervazul ferestrei, apoi se duse la masa de lucru unde scrisese ceva foarte scurt pe o bucățică de hîrtie.

În sfîrșit, stinse gazul, lăsînd însă robinetul deschis, ca gazul să se scurgă mai departe, și se întinse frumos în pat.

Pînă să-și piardă cunoștința, mai repeta în gînd ce anume scrisese spre a aduce la cunoștința opiniei publice cehă :

„Rog opinia publică cehă să privească pantofii mei, spre a afla și a înțelege totul. Și rog Onor poliția să mă lerte că am călcat în așa ceva.

Cu cel mai desăvîrșit respect :

Vaclav Havlik.“

FOILETON

Praga, 25 noiembrie

Am impresia că începutul cel mai spiritual ar fi dacă aș scrie că e toamnă, plouă și, nu va mai dura mult, și va cădea zăpada... Partea cea mai penibilă în această poveste e că am scris așa de-adevăratelea. Povestea e penibilă atît pentru mine, cît și pentru cititor, dar scriu

aşa numai şi numai din pricină că am fost cotropit deodată de dorinţa nebună de a spune opiniei publice un mare adevăr, un adevăr împotriva căruia să nu poată avea nimeni nici un fel de obiecţie :

Mă conduc aici — după exemplul vechiului poet francez François de Montcorbier care, ce-i drept, nu face prea mare cinsta poezilor — în anul 1457 urma să fie spânzurat pentru jaf — dar a fost, se pare, primul poet francez care în poezia sa n-a plăsmuit. Înainte de a fi dus spre eşafod — ce vesele erau acele vremuri pentru poezii francezi ! — a scris un poem nespus de frumos, care începea cu aceste cuvinte : „Azi urmează să fiu spânzurat“... Era adevărul gol-goluţ, pe care l-a scris şi i l-a citit duhovnicului închisorii venit să-l spovedească — iar acesta, captivat de o asemenea sinceritate, a izbutit să smulgă de la stăpînitorul unui oraş de pe râul Loire actul de graţiere a poetului. Îl salvase, deci, de la moarte simpla scriere a adevărului, care, probabil, în acele vremuri era un lucru atît de rar, încît din pricina lui să fie pus în libertate un poet-tîlhar.

Năzuinţa spre adevăr e prea mare, şi numai un mincinos mizerabil ar putea scrie azi că afară e primăvară şi în livezi înfloresc cireşii. Poate că nici publicistica germană nu s-ar încumeta să facă un asemenea pas, în ciuda faptului că ea nu se face remarcată prin aceea că ar fi dornică să le spună adevărul integral cititorilor săi. Întîmplător avem la îndemînă o revistă germană ce apare în oraşul bavarez Bamt. Articolul de fond e, într-adevăr, frumos şi mai cu seamă interesant. Se spune în el că recent a fost săvîrşită la Praga, din motive de ură naţională, o crimă cumplită, şi asta în nişte împrejurări ce au darul să trezească o uimire şi o spaimă cu totul neobişnuită faţă de cunoscuta fire violentă şi brutală a cehilor. Căci acele

cazuri ce trezesc doar uimirea și spaima obișnuită se petrec la Praga, precum se știe, cu duiumul, încît nici măcar germanii nu le mai iau în seamă și nu se mai ocupă de ele. Dar să revenim la cazul de față :

Un german s-a urcat în tramvaiul electric și a cerut, în limba lui, un bilet de călătorie. A căpătat ! Dar altceva ? Taxatorul l-a tîrît afară din vagon și l-a întins pe șina tramvaiului, chiar în fața primului vagon. Și cînd publicul călător a cerut cu furtunoasă insistență ca tramvaiul să meargă mai departe, germanul a fost călcat și ucis, fără nici un fel de scrupule.

Se aflau acolo, întîmplător, doi gardieni de poliție. Văzînd însă că cel ucis era un german, s-au întors unul spre dreapta, celălalt spre stînga, și făcîndu-i semn vatmanului să-și vadă de drum, nu s-au mai interesat de nimic. O jumătate de zi au trecut tramvalele peste cadavrul germanului ucis, și totuși nimeni n-a băgat de seamă acest lucru.

Publicația cerea guvernului bavarez anchetarea severă a acestui eveniment și o intervenție energică a Germaniei pe lîngă guvernul austriac de la Viena.

După toate aparențele, această amenințare a avut darul să bage spaima în toți funcționarii societății de tramvaie din Praga, în asemenea hal, încît de atunci nu s-a mai întîmplat, într-adevăr, în măsura în care amîntita publicație își amintește, ca un german aflat în tramvai să fie sacrificat prin procedee atît de barbare. Precum se știe, de atunci călătoresc cu tramvaiul, și îndeosebi cu automobilul numai persoane de origine cehă, ca să nu ne punem rău cu guvernul bavarez.

Dar, pînă și în ciuda acestui fapt, nu mi-a venit a crede că, de pîidă, revistele creștin-sociale din Viena ar dori și ele să-i convingă pe cititorii lor că afară înfloresc

cireșii. Deși, pe de altă parte, constat că nu scriu nimic despre faptul că e toamnă. Ar fi, de altfel, unicul adevăr pe care aceste prețioase publicații l-ar scrie pentru cititorii lor. Dar nu pot face acest lucru pentru a nu ieși din făgașul lor obișnuit și pentru a nu-i înverșuna și ridica împotriva și pe membrii partidului de care aparțin.

De aceea socotesc că ceea ce am scris la începutul acestor rînduri sînt cuvinte bărbătești, trainice și incontestabile, care se pot scrie și rosti nespus de frumos în aceste vremuri cînd se fac auzite atît de des apelurile pentru promovarea adevărului. În această direcție se face remarcă, în primul rînd, făimosul general Canera, comandantul campaniei militare din Tripolitania. Citesc cu nemărginită plăcere ce reportează acest neîntrecut războinic guvernului său despre toate acțiunile lui militare și, îndcosebi, mă amuză cu cîtă dibăcie se pricepe să minuiască dumnealui cuvintele : „Dar e adevărat !“

Astfel, nu de mult, ni s-a oferit prilejul să citim că, la întrebarea guvernului italian cu privire la actele de cruzime ale trupelor italiene față de arabi, celebrul general a declarat : „Nu e adevărat că am dat ordin să fie împușcați toți arabii la care s-ar fi descoperit arme ascunse. Un asemenea ordin n-am emis — dar e adevărat că ordinul meu se referea numai la acei arabi la care au fost găsite carabine, pumnale și alte arme de acest gen“

Precum se vede, generalul Canera este, așadar, nu numai un iscusit conducător de oști, ci și un remarcabil și îndemînatic stilizator.

Dar povestea asta cu adevărul nu e neapărată nevoie să se refere la niște atrocități de război săvîrșite undeva în Tripolitania — și la noi, în publicația noastră, citim mult prea frumoasa frază : „Dar e adevărat“. În sprijinul acestui adevăr se remarcă paragraful 19 din legea presei,

menit să determine, mai bine zis să oblige la rectificarea unor știri absolut veridice. O asemenea rectificare de toată frumusețea am citit nu de mult într-un anume ziar regional : „În temeiul paragrafului nr. 19 din legea presei, solicităm următoarea rectificare : Nu e adevărat că am ieșit în curte din stradă, dar e adevărat că în curte mă aflu, eu adevărat, și nu e adevărat că eram beat, dar e adevărat că băusem în ziua aceea doar șaisprezece sticle. Mai departe : Nu e adevărat că l-am amenințat pe vecinul meu că-i sparg capul, dar e adevărat că n-a fost vorba de cap. După cum nu e adevărat că i-am împiedicat pe ai lui să-i spele rana de la cap, dar e adevărat că după această întâmplare m-am dus imediat acasă”.

O asemenea rectificare e mai mare dragul s-o faci într-o vreme în care cititorul nu are posibilitatea să aleagă între ce este și ce nu este adevărat.

Știrile de pe cîmpul de bătălie italian devin adevărate ghicitori cu care cititorul își frămîntă capul, străduindu-se din răputeri să afle ce este și ce nu este adevărat în chestiunea respectivă.

Ziarele turcești scriu : „Ieri, cîteva unități italiene au întreprins un atac asupra flancului nostru drept. Am capturat cinci tunuri și mari cantități de muniții. Italienii au fost uciși pînă la unul”.

Despre aceeași ciocnire, agenția Italiană de știri Stefani relatează : „Ieri, cîteva unități turcești au întreprins un atac prin surprindere, asupra flancului nostru drept. Am capturat cinci tunuri și mari cantități de muniții. Turcii au fost uciși pînă la unul, iar restul au fost luați prizonieri”.

La rîndul său, Ministerul de război al Italiei comunică reprezentanților marilor puteri că oștile italiene au cîștigat o nouă bătălie și, în același timp, Ministerul de război al

Turcii comunică reprezentanților acelorași mari puteri că oștile turcești au câștigat o mare bătălie.

Cele mai mari necazuri le pricinuiesc aceste știri băcanului de la colțul străzii noastre. Dumnealul stă mereu în spatele tejghelei cu ziarul în mână, și nu încapo nici o îndoială că, de bună seamă, nu va supraviețui acestui război. S-a uscat de tot, și nu mai face altceva decât să caute, cu îngrijorare, un singur adevăr; căci adevărul, spune el, e numai unul. Dar iată că băcanul mai vede deodată o sută de adevăruri și se înfige în ele cu o disperată hotărâre spartană, cu neobosita îndârjire a furnicii, spre a descoperi printre cele o sută, acel unic adevăr, și pe oricine îi calcă pragul dughenii îl întreabă, palid de atita așteptare și de speranță că, poate, pînă la urmă va izbuti totuși să dea de rostul lucrurilor: „Nu vă supărați, spuneți-mi și mie, vă rog: ce e adevărat în toate astea?”

Și din nou se cufundă în lectura știrilor de pe cîmpul de bătălie. Din cînd în cînd sare în sus de pe scaunul lui, se apucă disperat cu mâinile de cap și strigă furios spre sacii de cafea și butoaiele cu magiun: „De-aș ști ce-i adevărat în toată povestea asta!”

Și, din dugheana lui, această năzuință spre adevăr se răspîndește afară pe străzi, în casele oamenilor și, deodată, tuturor acclora care cumpără de la el le devine limpede că se mai și minte și, în temeiul acestui adevăr, avem dreptul să fim neliniștiți.

Obişnuiesc să mă rad la un anume frizer, dar nu dintre cei cu noutățile lui, cu întrebările lui, care în toiul unei discuții mai aprinse să fie în stare să-ți reteze amîndouă urechile.

Vă mărturisesc că după izbucnirea războiului mi-a fost într-adevăr teamă să merg la frizerul meu. Nu de alta, dar în timpul bărbieritului vine vorba de o bătălie, sa

povește cum se spintecă oamenii între ei cu săbiile ș.a.m.d., și deodată, în miezul discuției, se poate întâmpla ca frizerul, vrînd să-ți înfățișeze cum s-a intrat în carne vie, să te taie în lege, așa cum s-a întâmplat unui domn pe vremea războiului franco-german din Știria, cînd bărbierul i-a zugrăvit vărsarea de sînge de la Sedan.

Eu însă m-am liniștit curînd. Frizerul meu citise și comparase două-trei știri și de atunci suferă de ideea fixă că acest război, de bună seamă, nici nu există.

— Poate să-mi zică mie cine ce-o vrea, obișnuiește el să spună de fiecare dată, pe un ton absolut convingător, — dar, după mine, războiul ăsta nu-i decît o simplă născocire.

Și continuă să te radă cu o expresie disperată pe chipu-i mohorit, expresie ce trădează înverșunarea față de răutatea omenească, în stare să inventeze asemenea lucruri cusute cu ață albă, încît omul își dă seama de la bun început, după ce citește două-trei știri mărunte — că e păcălit, înșelat și pus în fața unui act mistificator.

Și, cu povara resemnării în suflet, scuipe scribit în timpul acestor reflecții și începe să vorbească despre scumpele — iar tu, categoric, ești dator să-i aduci o alinare acestui bărbat cu briciul în mînă, nu de alta, dar într-un moment de disperare ar putea să întreprindă un act necugetat, făcîndu-ți rău mai întîi ție și, pe urmă, și lui însuși.

Căci dacă i-aș spune că toate se vor scumpi și mai mult, și că încet-încet oamenii vor muri de foame, bunul și blajinul frizer ar fi poate în stare, în culmea deznădejdi, să ne scape pe-amîndoi deodată de acest supliciu.

De aceea mă străduiesc să-l consolez, spunîndu-i tot ce știu despre acțiunea ce se duce împotriva scumpetei. Îi demonstrez că sînt multe orașe care, de pe acum, au distribuit cetățenilor săraci 25 kg, ba chiar și 100 kg

cartofi, și drept urmare a revenit la trei oameni cîte două treimi dintr-un cartof. Îi mai atrag atenția că scumpetea nu e chiar atît de mare, deoarece în toate măcelăriile, ori unde te-ai uita, nu vezi decît afișe cu acest conținut : „O nouă ieftinire a cărnii !” Iar în ziua următoare carnea e și mai ieftină. La rîndul lor, băcanii au atîrnat în vitrină și pe pereți afișe anunțînd : „O nouă ieftinire a făinii”. Iar în ziare se pot citi, la mica publicitate, anunțuri de genul : „O nouă ieftinire a zahărului”. Și-i mai spun, bietului om, că nu de mult întreaga tabără a micilor comercianți a declarat solemn, printr-o rezoluție și prin viu grai că, din clipa instalării scumpetei, vînd mărfurile cu o pagubă de cel puțin 25 la sută, în buna lor intenție de a frînge gîtul scumpetei, cu orice preț. Pe toate le ascultă bunul meu frizer cu un calm desăvîrșit — un singur lucru însă n-am voie să-i spun și anume aceea de a se duce la acești mici comercianți, măcelari și băcani, ca să cumpere ceva. Nu de alta, dar la cea mai apropiată vizită a mea în prăvălia lui, mi-ar face, fără doar și poate, ceva cu briciu.

Așa se face că-i povestesc mereu și-l consolez cu lucruri citite, în care eu însumi nu cred, și în care, cu cea mai mare bună-voință, nu izbutesc să descopăr o fărîmă de adevăr.

Și iată de ce, pentru a șterge dinaintea oricărei bănuială că propovăduiesc în mod deliberat neadevărul, am scris la începutul acestui foileton că e toamnă, că plouă și curînd vom avea zăpadă.

Rog ca aceste rînduri să fie considerate drept o încercare de a spune de la obraz opiniei publice adevărul real și integral, și nutresc speranța că acest adevăr nu va fi oprit, așa cum se întîmplă adeseori cu alte adevăruri.

De aceea, vă mai rog încă o dată să citiți că e toamnă, că plouă și curînd o să cadă zăpada...

CUM S-A DUS DOMNUL MAZUCHA SĂ RĂZBUNE ONOAREA LUI DE FAMILIST OFENSATĂ

Domnui Mazucha era o fire foarte chibzuită și cumpătată. Când, în sfârșit, află că soția sa îi înșela cu un oarecare domn Chabera din strada Neagră nr. 8, își puse în gind să răzbune onoarea sa de familist ofensată.

Și astfel, potrivit firii sale cumpănite, chibzui bine o bucată de timp, mai precis paisprezece zile încheiate, după care luă decizia de a obține satisfacție fără vărsare de sînge și la modul cel mai delicat și mai cuvinčios cu putință. Alte paisprezece zile chibzui adînc, punîndu-și întrebarea dacă e cazul să folosească în acest scop o cravașă de călăreț, ori să se bizuie numai pe forța pumnilor săi. În cele din urmă luă hotărîrea definitivă de a-l pălmui pe domnui Chabera în plină atradă, ceea ce constituie, de fapt, procedeul cel mai convenabil în obținerea satisfacției, deoarece nu e legat de nici un fel de sacrificiu financiar, cîn ar fi de pildă cumpărarea unei cravașe de călăreț.

Mai pierdu apoi încă o săptămînă cu tot felul de cercetări, urmărind să afle cam pe unde obișnuiește domnul Chabera să se plimbe. Potrivit informațiilor obținute, acesta se duce în fiecare zi, la orele patru după-amiaza, cînd nu are întîlnire cu doamna Mazuchová, la Cafeneaua Union din strada Ferdinand, unde zăbovește pînă la șase și jumătate, după care iese pe promenadă, îndreptîndu-se spre localul U Glaubicu de la Mala Strana.

Așadar, în ziua de șapte februarie, domnul Mazucha porni la fapte, ducându-se să răzbune onoarea sa de familist ofensată. Se duse, deci, direct la cafeneaua cu pricina și, aflînd la ce masă obișnuia să stea domnul Chabera, se așază pe un scaun drept în fața lui și, într-o stare de penibilă descumpănire, începu să cerceteze cu atenție statura robustă și atletică a rivalului său. La niște umeri atît de lați nu se așteptase. „Asta trebuie să aibă musculatură, nu glumă”, își spuse cu tristețe, în sinea lui, iar domnului Chabera i se adresă pe un ton cît se poate de binevoitor, în clipa în care acesta lăsă din mînă o revistă în limba franceză:

— Nu vă supărați, scaunul acesta e liber ?

— O, vă rog ! îi răspunse foarte amabil domnul Chabera.

„Ticălosule, își spuse în gînd domnul Mazucha, dacă ai ști tu pe cine ai în față !”

„Dacă ar ști — medită el în continuare, la adăpostul revistei franțuzești — s-ar irita de pomană. O asemenea namilă care mi-a distrus fericirea conjugală ar fi în stare să-mi dea în cap cu o sticlă. Da, dar nici așa nu pot să-l las, dacă nu altfel, să-l umilesc măcar moralmente, nemernicul !”

Cu un prefăcut aer de dispreț, lăsă revista pe un scaun alăturat și rosti cu voce tare :

— Publicațiile astea franțuzești sînt de-a dreptul dezgustătoare. Unde te uiți, numai cazuri de infidelitate conjugală. Marchiza Des Belleau întreține relații amoroase cu sculptorul Vaillant. De ce oare nu l-o fi păimuiind

domnul marehiz, ca să-i treacă pofta de aventuri ! ? ! Ei drăcie ! Să fiu în locul lui, l-aș apuca de guler pe ticălos și i-aș arde câteva palme zdravene în plin bulevard, să mă țină minte ! Așa trebuie pedepsită infidelitatea conjugală ! La ce bun să-ți cumperi pentru o treabă ca asta un revolver ? !

Prin preajma mesei lor treceau tot felul de oameni, clienți ai cafenelei ; domnul Mazucha amuși, în schimb domnul Chabera nu se sfii să spună, pe un ton foarte jovial :

— Pentru asemenea exemple nu e neapărat nevoie să ne ducem tocmai la Paris ; la noi, la Praga, se petrec niște lucruri, încât i s-ar face omului părul măciucă dacă le-ar cunoaște. Eu, stimate domn, aș avea atâtea de povestit în această privință !

— Și eu ! spuse, cu semnificație, domnul Mazucha, neputîndu-se stăpîni. Dar spiritul său chibzuit își regăsi numaidecît cumpăna și de aceea se grăbi să adauge cu blîndețe :

— Nici nu mă îndoiesc de acest lucru... Dar, oricum, povestea asta mi se pare nespus de penibilă, nu credeți, stimate domn ? După mine, legile noastre nu sînt destul de aspre, De aceea socot că un asemenea litigiu e cel mai bine să fie soluționat la modul personal...

Și, ieșindu-și iar din fire, continuă :

— Ce mai, foarte simplu, o asemenea secătură trebuie acostată, palmuită de față cu toată lumea, după care îl spui clar și răspicat : Mi-ai distrus fericirea conjugală, acum du-te de-ți pune comprese reci pe obraji !

— Povestea asta nu-i chiar atât de simplă, obiectă cu

gravitate domnul Chabera, eu unul am trecut prin multe situații asemănătoare. Când mă aflam la Brno, s-a îndrăgostit de mine soția unui director. Mai târziu conia a fugit cu un altul, undeva în România. Dar domnul director, pe vremea când încă mai eram în relații cu soția lui, ne-a descoperit o dată într-o excursie la Blansko. Ne-am luat la harță și dumnealui a găsit cu cale să se rățoiască la mine ca un apucat. N-a lipsit mult să-i trag o chelfăneală zdravănă, dar l-a salvat nevastă-sa care, căzînd în genunchi în fața mea, m-a rugat să-l iert. Așa se face că l-am lăsat să plece viu și nevătămat. Între noi fie apus, stimate domn, directorul ăsta era un prostănac, o minte mărginită, în cel mai larg sens al cuvîntului. După un timp m-am dus să-l caut la Brno, unde s-a purtat ca un mieluşel. Îi adusesem înapoi pince-nezul pe care i-l zburasem de pe nas. Dar, țineți minte ce vă spun, dacă nu era nevastă-sa care să mă roage alît de mult, nu știu, zău, ce s-ar fi ales de el. L-aș fi aranjat cum scrie la carte. Așa se procedază, stimate domn. Dar, apropo, dumneavoastră sînteți însurat ?

— Nu sînt, răspunse șovăitor domnului Mazucha.

— Scuzați-mă, stimate domn, spuse binevoitor domnul Chabera, scuzați-mă că încă nu m-am prezentat : eu sînt tenorul Chabera.

— Iar eu... eu mă numesc... Vojtech Slaviček, băgău temerarul domn Mazucha.

Și după ce plăti cafeaua cu lapte, vărsînd o lacrimă pe hîrtia de o coroană, plecă descumpănit, strîngîndu-i mîna tenorului Chabera.

AVENTURI CU UN BAIETEL GOL PUȘCA

Era seara tirziu. În apa Vltavei nu se mai scălda nimeni. Mă îmbrăcam pe malul de lângă Modrany, pregătindu-mă s-o pornesc spre stația de vaporase „Fabrica de bere Branik“, când, deodată, dintr-un pîlc de sălcii răzbi pîna la mine un plîns sfișietor de copil, întrerupt de niște văicăreli asurzitoare :

— Doamne, Dumnezeu ! Sfîntă fecioară Maria, îngorul meu păzitor, ce mă fac ? !

Am pătruns în desîș, unde am descoperit un puști de vreo opt anișori, zăcînd neputîncios pe prundiș. Văzîndu-mă, sări în sus ca pe arcuri și, cuprinzîndu-mi picioarele, începu să țipe :

— Pentru numele lui Dumnezeu, vă rog frumos, ajutați-mă, eu sînt din Vrșovice !

Mi-a dat serios de furcă pîna să scot de la ei povestea cumpîitei sale taine. Aventura pe care o avusese și care, prin tragismul ei, mă impresionează profund.

O asemenea poveste poate zgudui plîna și cea mai cinică și nesimțitoare făptură.

Înainte de toate, puștiul nu știa care-i numele său de familie. Știa despre ei doar atît, că e din Vrșovice, că toată lumea îi spune Tonda și are opt ani.

Dimineața ai săi îl trimiseseră după chifle. Pe stradă se întîlnise cu un grup de prieteni și aceștia îl îndemnaseră să meargă cu ei să se scalde la Branik, unde aveau să răbovească toată ziua. Toniček se lăsase ademenit, dar spre a avea conștiința datoriei îndeplinite, cumpăraseră mai întîi chiflele, potrivit dorinței părinților, și după ce le

îndesase bine în buzunare se dusesse la scaldă cu toată gașca.

La amiază mincaseră chiflele, ca să-și potolească foamea. Hainele și le ascunseseră frumușel în pîlcul de sălcii, și băieții se distraseră de minune, bălăcindu-se de zor, improșcîndu-se și vîrîndu-și unul altuia capul în apă. Spre seară, în timp ce Tonda mai era în apă, băieții plecară, iar el nu-și mai găsea acum hainele lăsate în tufiș. Așadar, e din Vrșovice, în momentul de față se afla la Modrany fără cele mai elementare noțiuni despre drumul ce i-ar putea duce înapoi acasă.

— Doamne Dumnezeu, se tînguia sărmanul Tonda. Eu sînt din Vrșovice și nu știu unde mi-s hainele. Dumnezeu din ceruri, ajută-mă !

Mă ținea de picioare și, plîngînd sfișietor, striga uitîndu-se drept în ochii mei :

— Ia-mă, nene, cu matală și du-mă acasă !

— Așa nu se poate, puștule, am obiectat eu : mai întîi trebuie să-ți găsești hainele. Dacă ai merge cu mine pe stradă, așa cum ești, ne-ar aresta pe amîndoi.

— Eu nu sînt un dezbrăcat ! răcnii din nou puștiui ; eu am avut hainele, aici, în tufiș.

— Și unde sînt acum, pușorule ?

— În apă. Băieții mi le-au aruncat în apă și mi-au spus să caut altele printre sălcii, lîndcă mai sînt pe aici o mulțime de copii care s-au dezbrăcat, dar eu nu găsesc nimic.

Și generosul copil continuă să răcnească :

— Ia-mă, nene, cu matală și du-mă acasă ! Eu sînt din Vrșovice, și n-am cu ce mă îmbrăca !...

În cele din urmă, izbîndi și în mine mărinimia.

— Bine, pușorule, te iau cu mine, i-am spus cu blîndețe în glas ; o să mergem cu vaporeșul..

Puștiul încetă să mai țipe. Mergeam amândoi de-a lungul digului, eu îmbrăcat în lege și, lipit de mine, pășea cuminte băiețelul gol pușcă.

Ofeream, ce-i drept, o priveliște frumoasă. Prima senzație am stîrnit-o în fața stației de vaporase „Fabrica de bere Branik“.

Mulțimea adunată acolo începu să rîdă, iar un domn mai acătării se întoarse spre mine și mă întrebă :

— E băiatul dumitale ?

În fond ce le pasă lor al cui era băiatul, mi-am zis în sinea mea.

— Bineînțeles că-i al meu, am răspuns fără șovăire. Nu-l așa, Tonik ?

— Așa e, confirmă băiatul, scurt.

Și stăteam amândoi și așteptam...

La un moment dat o doamnă, în culmea indignării, mi se adresă pe un ton de reproș :

— Dar bine, băiatul ăsta n-are nimic pe el !

— Asta văd și eu ! I-am retezat-o cu promptitudine.

Ne întoarseră cu toți spatele, în semn de dispreț, numai doamna indignată nu se lăsă și continuă pe un ton înțepător :

— Halal tată ! Nimic de zis ! Frumos te mai îngrijești dumneata de propriul dumitale copil. Mă mir că nu ți-e rușine să-l lași așa cum l-a făcut bunul Dumnezeu.

— Distinsă conștiță, i-am replicat eu ; dacă ați fi în situația acestui copil, credeți-mă, n-aș merge cu dumneavoastră pe dig, căci vorba ceea, mai știu și eu ce-i aia pudoare ; dar acest copilăș nevinovat, care se scobește în nisip cu atîta eleganță, aici, în fața dumneavoastră, sînt sigur că nu poate jigni nici o persoană cu adevărată înțelegere pentru un trup despuțat de copil.

Doi bărbați foarte distinși scuipară în scîrbă.

În sfârșit, soai și vaporasul. M-am înghesuit pe punte cu copilul gol pușcă. Căpitanul vasului se uită o clipă la noi, apoi strigă :

— Ce cauți dumneata aici cu copilul ăsta dezbrăcat ?

— Un bilet pentru el, și unul pentru mine, pînă la Praga.

— Persoane despuiate nu transportăm, răspunse căpitanul, fă bine, deci, și lasă copilul pe mal.

— Brută ! am zbierat eu furios ; duminică nu ți-e milă să lăsăm un copil dezbrăcat pe malul Vltavei, acum, în beznă nopții ? Cum...

N-am apucat însă să-mi rostesc gîndul pînă la capăt, că doi vaporeni m-au înghățat la iuțeală și m-au dat jos de pe punte cu copil cu tot, după care vaporasul se desprinsese de țărm și porni mai departe în larg, iar noi doi am rămas pe dig, învăluiți în semiobscuritatea înserării.

Puștiul bocea de zor.

— Nu urla, i-am spus ușor iritat, că de nu, te arunc în apă... N-avem ce-i face, trebuie să mergem la Praga pe jos.

Ne-am dus pînă la Braník.

— Mi-e foame ! începuse să se văicărească micuțul Tonda.

Nu-mi rămase nimic altceva de făcut decît să merg cu el la restaurantul fabricii de bere.

— Șezi aici, lîngă mine, i-am spus și, într-o atmosferă de înfrigurare generală, ne-am așezat la o masă la care se aflau cîteva doamne.

Veni chelnerul.

— Dați-ne vă rog o sticlă de bere și doi cîrnați.

Chelnerul căscă ochii cît sarmaua, iar doamnele roșiră în obraji.

— Iertați-mă, bîgui chelnerul, dar nu vă putem servi, știți... la noi, în local, toată lumea trebuie să fie îmbrăcată.

— Chiar și acest copil nevinovat?! am întrebat eu cu mirare, săltînd băiatul pe masă și proțâpindu-l cu fața spre doamnele amintite. Priviți și dumneavoastră această inocență autentică.

Nu-am trezit din nou afară, pe șosea, iar eu stăteam și mă tot frămîntam ce să fac cu acest copil.

Și puștiul răcnea de zor :

— Mi-e foame ! Sînt din Vrșovice !

Am pornit deci mai departe, spre Praga. Ajunsesem la dăperare din pricina jalnicelor văicăreli ale puștiului, care nu mai conteneau.

La un moment dat am ajuns în-dreptul unei parohii. Am apăsat pe butonul soneriei și cînd bucătăreasa a deschis ușa, l-am îmbrîncit pe despuiatul Tonda, făcîndu-l vînt pe coridorul parohiei, și am luat-o la sănătoasa.

A doua zi am citit în ziare că preotul cu pricina a făcut în scara precedentă o criză de apoplexie.

REVOLTA PUȘCĂRIAȘULUI ȘEJBA

Administrația închisorii îi tăie pușcăriașului Șejba gălușca pe care o căpăta drept răsplată pentru oficierea serviciului de ministrant.

Trebuie să se facă economii, iar o asemenea gălușcă rețenca la prețul de patru haleri bucata. De o sută de ori

pe an făcea Sejba oficiul de ministrant — asta înseamnă o sută de găluște, adică patru coroane în cap. Iar aceste patru coroane aveau să fie economisite de administrația închisorii. Administratorul își freca mâinile de bucurie.

Ce-o să mai caște ochii acest Sejba, când după oficierea slujbei religioase o să afle că l-a slujit pe Dumnezeu de pomână.

Administratorul își trase pe el uniforma de serviciu și se duse în capela închisorii, unde condamnații se aflau încolonați. În drum spre capelă, unii găsiseră pe coridoare niște chiștoace de trabuc și acum le mestecau cu voluptate, bucurându-se că n-au venit la biserică de pomână. Unul dintre pușcăriași, condamnat la temniță pe viață, se uita la soare ale cărui raze pătrundeau ca niște sulite luminoase pe fereastra capelei.

De cincisprezece ani vine el aici, și atunci când soarele nu strălucește moțâie în picionre. De altfel, razele acestea exercită asupra lui o forță atrăgătoare, de-a dreptul captivantă. Se uită la ele pe toată durata predicii și a slujbei religioase și în acest timp nu vede și nu aude nimic din ceea ce se petrece în jurul lui — îngenunchează și își face semnul crucii cu mișcări mașinale, uitându-se, fără întrerupere, la razele soarelui. Căci ele veneau de afară și, de bună seamă, în ele era acea forță care-l atrăgea și-l fascina. Alți pușcăriași priveau spre îngerul păzitor, pictat pe plafonul capelei. Cu timpul, îngerul pălise și pe alocuri se murdărise. Așa se face că acum arăta ca bărbosul gardianșef din atelierul de tâmplărie. Acest înger nereușit întindea o mână, groasă cât piciorul, spre primele rânduri unde se aflau înșirați pușcăriași minori.

Cei mai mulți dintre ei aveau o mână răutăcioasă, deoarece din buzunarul de la haina gardianului lor, aflat în flancul coloanei, răsărea în afară gâtul unei sticle cu rom.

Gardianul fusese de serviciu noaptea, și acum era într-o dispoziție de zile mari. Cu toții erau siguri că avea să cînte fals : „Doamne, în fața măreției tale mă închin”...

Pe aproape stătea bucătarul închisorii, un pușcăriaș cu părul cărunt. Se afla aici al șaselea an, și în acest răstimp se rotunjise îmbucurător. Gardianul însărcinat cu supravegherea bucătăriei e și el gras, dar bucătarul îl va întrece, cu siguranță, pînă la îspășirea celor zece ani. Așadar, gardianul de la bucătărie stă lângă bucătarul-pușcăriaș, și amîndoi cască de zor. De-ar începe o dată predica și de s-ar sfîrși cît mai repede slujba religioasă !...

Acest timp petrecut în capela închisorii constituie pentru ei momentul cel mai neplăcut al întregii săptămîni. Cînd te uiți, trebuie să ingenunchezi, ca să nu mai vorbim ce chin e pe urmă, cînd ești nevoit să tragi în sus un asemenea burdihan.

Din grupul pușcăriașilor mai vîrstnici se auzi deodată un plîns cu sughițuri. Se întoarseră cu toții într-acolo. Să fie iar bătrînul Kutina, care se prefăce că plînge ? Jefuise douăzeci de mii de la un oficiu poștal, și acum se vaită că are muștrări de conștiință și-i pare rău de ministrul comerțului.

Pușcăriașii se amuză, dar arborează o mină gravă, spre a nu-l trăda pe Kutina că joacă teatru.

La urma urmei, să fie și nițică bășcălie, ca ultima dată, cînd capelanul închisorii, arătînd cu mîna spre Kutina, a strigat cu vocea lui tunătoare : „Luați pildă de la acest om ! Astuia îi pare rău de faptele sale. El știe că Dumnezeu coace plăcinte, și-i pedepsește pe cei ce nu știu ce-i pocăința. Dar el plînge, știînd că numai regretul fierbinte deschide porțile cerului. Iar Dumnezeu e milostiv !”

La cuvîntul bun al capelanului, Kutina căpătă după aceea hrană de spital. Iar acum își manifesta recunoștința

printr-un nou plîns cu sughițuri, deoarece e încredințat că predica trebuie să înceapă din clipă în clipă.

Administratorul se uită la ceas. Capelanul a întîrziat azi cu zece minute, în ciuda faptului că ieri, în timp ce jucau cărți, îi spusese cît se poate de clar : „Nu cumva să-mi începi tîrziu predica, dumneata știi prea bine că la zece trebuie să fii la bodegă“. Dar nu-l iert eu, gîndea în sinea lui administratorul, îi spun eu cîteva vorbe ca să știe ce înseamnă cuvînt dat. Într-o închisoare, toate trebuie să meargă ca pe roate, chiar și slujba închinată Domnului.

În sfîrșit, capelanul urcă în amvon, avînd, gata pregătită, o predică scurtă, dar plină de miez. Era cătrănit rău de tot din pricină că aceste predici trebuiau să fie toate pe același calapod, iar soția administratorului și-ar putea închipui despre el că nu se pricepe la nimic, și asta l-ar durea nespus de mult.

Și-apoi, de jos din capelă, se uitau la el o mulțime de fețe rase și de capete tunse cu numărul zero, și treaba asta i se părea de-a dreptul îngreșătoare.

Ar trebui să i se mărească simbria. Primește trei bănuți pentru predică și zece coroane pentru slujba religioasă. Că predica lui nu are prea mare efect asupra îndreptării morale a pușcăriașilor ? În definitiv, ce-ar vrea dumnealor pentru trei bănuți ? Să zicem că, la un loc, sînt trei sute de deținuți — asta înseamnă că el capătă cîte un creișar pentru îndreptarea fiecărui pușcăriaș. Nu-i așa că-i puțin ? Așadar, în numele Tatălui, al Fiului și al Sfîntului Duh... Vorbea despre tilharii din stînga și din dreapta mîntuitorului, Dismas și Kosmas. Deodată însă se încurcă și-o luă de la început. Așadar, Kosmas și Dismas...

— Chiar azi vei ajunge cu mine în rai.

Dar, iată, domnul administrator scoate ceasul din buzunar. Aha, la ora zece trebuie să fie la bodegă. Dar nu-i nimic, puțin îi pasă, să mai aștepte, căci ieri, administratorul

oștigase de la el un galben la cărți, să stea aici, cu noi... Și vorbi mai departe despre tilhari, urmărind în acest timp mișcările nervoase ale administratorului.

— Aflați deci, voi, păcătoșilor, că fără adevărata căință raiul nu i se deschide nimănui !

Ia te uită ce mutră face domnul administrator, își spunea în sinea lui. Dar lasă, pușorule, că nu moare nimeni din asta, o să aștepti și tu până la zece și jumătate cu sfer-tul tău de vin și cu cîrnații italieni... Ei drăcie ! Așa e, azi aduc la bodegă cîrnați italieni. Mda, în cazul ăsta ar fi bine să termin mai repede.

— Omul păcătos, ca și tilharul acela, se pocăiește și i se iartă păcatele. Chiar azi vei fi cu mine în rai. Cuvintele astea sînt valabile și pentru voi. Reflectați asupra lor și să ne rugăm pentru intenția bună. În numele Tatălui, al Fiului și al Sfîntului Duh. Tatăl nostru carele...

Administratorul zîmbește bucuros. Va ajunge totuși la bodegă înainte de a se goli căzanelul de cîrnăciori italieni. Numai de-ar oficia și slujba religioasă la fel de repede... Atîta conștiință o fi avînd în el această secătură... Își spunea în sinea lui pofticiosul administrator al închisorii.

Din sacristie se auzi clinchetul subțire al clopoțelului.

Administratorul îi aruncă o privire fericită pușcăriașului Sejba, care tocmai pășea cu liturghierul în fața altarului, urmat de căpela.

Numai de-ar lucra mai repede acest Sejba. Dar Sejba îndeplinește oficiul de ministrant plin de avlăvie și cu toată conștiinciozitatea, pentru a-și câștiga cu demnitate acea gălușcă suplimentară. De fapt, în clipa asta el se gîndește la ambele găluște.

Rostește cu ardoare :

— **Konfiteor.**

Da, două găluște întregi. Și ce frumos miroase cînd începi să tai o asemenea gălușcă ! Și ceapa aceea înotînd în untură de porc !

Sejba e un mare mîncău și, cum am mai spus, un ministrant conștiincios. Acum rostește cu aceeași evlavie :

— Kyrie eleison ! Christe eleison !

De trei ori Kyrie, de trei ori Christe, și din nou de trei ori Kyrie, invocînd îndurarea Domnului, încet și cu smerenie. Cu cît zăbovești mai mult, cu atît se scurtează timpul pînă la prînz. Aici, în capelă, e domn, pe cînd acolo, în celulă, e un simplu pușcăriaș. De aceea răspunde încet, tărăgănat, că să lungească slujba religioasă și să scurteze timpul ce-l desparte de prînz. Căci el se bucură și așteaptă cu atita nerăbdare porția aceea suplimentară...

— Et-cum-spiritu-tuo !... rosti el încet și cu ardoare aceste cuvinte sacre, spunîndu-și în sinea lui că bucătarul o să-i aleagă iar gălușca cea mai mare.

Administratorul dădu furios ochii peste cap. Altă dată, la ora asta, sînt totuși ceva mai departe. Iar azi n-au trecut încă de epistola întii.

— Deo gratias, răspunse Sejba ceremonios, după citirea epistolei.

Numai Dumnezeu e martor cu cîtă bucurie și nerăbdare aștepta el azi untura aceea cu ceapă, în care înoată gălușca mult rîvnită.

În fundul sălii, administratorul căsca de zor. Nu-i nimic, tîlharule, te învăț eu mînte, data viitoare n-o să mai răspunzi tu atît de tărăgănat... După ce-o să afli că nu mai capeți a doua gălușcă, o să-ți treacă pofta să mai faci pe ministrantul cu atita evlavie. Ca și cînd, afurisitul, n-ar putea să spună „Deo gratias“ dintr-o bucală : „dgraț“, dar nu, dumnealui o întinde cît o pomană țigănească : „De-o-gra-ti-as...“ Iar capelanul e nevoit să

Țină mâinile împreunate pînă cînd ticălosul de Sejba îngîna toate prostiile astea. Poftim, nemernicul se bate cu pumnul în piept atît de încet, de-i vine omului să-și la cîmpii, nu alta. În sfîrșit, slavă Domnului că am ajuns la „Agnus dei” și se aude clopoțelul. Nu știu de ce, dar parcă sînt că mor la gîndul că delicioșii cîrnăciori italieni nu vor mai fi. Sejba ! Camera obscură te așteaptă pentru acest tărăgănat „Amen”. Da, asta ai merita, mizerabile. Parcă anume îmi pui bețe în roate. De mult s-ar fi putut spune „Ite missa est”. Aha, bestia, ce încet a turnat apa pentru spălatul mâinilor. Cu asta mi-ai pricinuit o întîrziere de cel puțin trei minute, ca să nu mai vorbim de celelalte...

Administratorul injură pe infundate, nu de alta, dar paharul se umpluse și amărăciunea lui ajunsese la extrem. În timpul împărtășaniei se izbi cu pumnul în piept atît de tare, de se auzi în capelă un bubuit asurzitor.

În acest timp, ochii lui Sejba ardeau de atita înflăcărare, iar dumnealui trecu liturghierul în partea stîngă a altarului cu pas atît de tărăgănat, încît administratorul își pierdu cu desăvîrșire speranța de a mai vedea cîrnăciorii italieni.

În schimb Sejba se bucura, așteptînd cu tot mai multă nerăbdare masa de prînz. Da, gălușca o să înoate în grăsimi, iar cepșoara aceea rumenă și gustoasă, cu miros atît de plăcut, îi lăsa gura apă. Dacă gălușca era pentru el cerul, ceapa era luna de pî cer.

— *Ite missa est*, prelungi Sejba răspunsul și mai mult. *Deoóó grátiaááás*, adăugă el sîsîind, și în acest timp se gîndea cum taie cu lingura gălușca, bucățele-bucățele, cum o sarează și o amestecă frumos în sosul acela gras.

Pe urmă pușcăriași primîră binecuvîntarea și se citi ultimul „evangelium”.

— La început a fost cuvîntul, și cuvîntul a fost al Domnului, și Domnul a fost cuvîntul...

În culmea disperării, administratorul se întreba în sința lui de ce a făcut sfîntul Ion atît de lung acest început al evanghellei.

Pe urmă mai vine Tatăl nostru și Ave Maria și pe urmă... pun să-l cheme la mine pe ticălosul de Șejba.

În sfîrșit îi fu dat să audă ultimul „Amin”. Ieși pe coridor, unde-l aștepta pe Șejba să iasă din sacristie pentru a se îndrepta spre celula sa.

— Șejba, îi spuse, cînd acesta trecu prin dreptul lui — administrația închisorii a hotărît să nu mai acorde ministrantului gălușca suplimentară pentru îndulcirea traiului. Cine vrea să-l slujească pe Dumnezeu, îl slujește pe gratis, și nu în schimbul unei găluște. M-ai înțeles ! ? !

Așa se face că Șejba s-a pus pe grevă. A purtat în el o mare și îndelungată bătălie spirituală pînă să se încumete la acest pas. De-o parte a baricadelor au stat slujbele închinate Domnului, de cealaltă gălușca suplimentară. A avut de ales între hrana sufletească, cum se mai spune, pîinea mistică — și materia aceea palpabilă și consumabilă. După o îndelungată meditație, însoțită de o ceartă cu ceilalți deținuți din celula sa, nr. 18, a acordat întîietate acestuia din urmă. Cei cinci tovarăși de celulă au fost pentru un deznodămînt rapid al acestui litigiu. Să meargă și să spună foarte simplu :

— Foarte bine ! Nu dați gălușca, n-aveți ministrant !

Lui Șejba însă îi era teamă să nu-l supere pe Dumnezeu. Așa se face că în duminica aceea nefericită stătea la masă și reflecta. Mincase, era sătul, nu ca în alte duminici, dar, ce-i drept, flămînd nu era.

Da, Dumnezeu s-ar supăra pe mine, repeta el întruna.

Și se cufundă în silabisirea uneia dintre interesantele cărți religioase din care se compune, în exclusivitate, biblioteca închisorii.

— Da, frățiorilor, le spuse el tovarășilor săi de celulă, lăsând cartea din mână — frumoasă e povestea asta cu țăranul care a blestemat și a injurat de toți sfinții, în timp ce ara de Vinerea Mare... Și uile, așa, din senin, a fulgerat, și trăsnetul i-a ucis țăranului amândoi boii.

Această nerozie îi înveseli pe ceilalți, făcându-i să ridă în hohote, ceea ce avu darul să-i revolte la culme pe ministrantul nostru.

— Noi sintem jos, Dumnezeu e sus, pricepeți? se aprinse el plin de indrăgire; iar cu am ajuns să fiu așa, încît l-aș sluji pe Dumnezeu chiar și pentru o porcărie de supă suplimentară, da, aș fi în stare să renunț la gălușcă. Și de-ar fi să nu mi se mai dea nimic, tot mulțumit aș fi, și aș spune: Domnul fie laudat.

Spre seară i se făcu foame. De obicei, duminica, avînd la prînz două găluște, își lăsa pentru cină o bucată de carne, azi însă, avînd numai una, mîncase toată carnea și nu mai păstrase nimic.

Și începu să chibzuiască adînc, spunîndu-și în sinea lui că ar fi cazul să i se dea, în plus, măcar o porție de supă.

Era, vizibil, un gînd alît de păcătoș, încît prinse să bată celula în lung și în lat, spunînd pe înfundate Tatăl nostru.

Se pare că această rugăciune avea o influență și mai mare asupra digestiei sale decît gîndul păcătoș cu porția de supă suplimentară. Cu cît se ruga mai fierbinte, cu atît era mai flămînd. Și orice ar fi făcut, evlavia ceda văzînd cu ochii în fața foamei. Era mai mică decît gălușca, se risipea din ce în ce mai mult, și în locul ei cîștiga teren, punînd stăpînice pe cîmpul de bătaie, acea bucată mare

de gălușcă, înotînd în sosul cu ceapă alît de gustos.

Trei ani a trăit în această închisoare toate duminicile în belșug, slujindu-l pe Dumnezeu cu toată cinstea, iar ceilalți doi ani cîți mai are de ispășit, să-l slujească pe Dumnezeu de pomană ! ? ! De ce mă năpăstuiește oare atotputernicul în felul ăsta ? Să mai fie oare supărat pe mine pentru furtul acela ? Să nu fie de-ajuns cinci ani de pușcărie pentru cei cîțiva creștari ?

Și cu cită rivnă făcuse el în ziua aceea oficiul de ministrant. Și ce frumos a spus : „Kyrie eleison“, „et cum spiritu tuo“ !

— Ei drăcie ! rosti încet, ca pentru sine. Și cu ce m-am ales ?

Cineva, dintr-un colț, îi răspunse cu un cuvînt necuviincios.

— Păi așa este, se făcu auzit un alt pușcăriaș : Sejba e un bou fără pereche ! Să mi se întîmple mie una ca asta, apoi m-aș duce și le-aș spune-o pe șleau : Respectele mele, să fiți sănătoși și la pungă groși, iar pe viitor pe mine să nu mai contați ca ministrant.

— Are dreptate, interveni un al treilea. Ce pot să-ți facă ? Nimic. De vreme ce tu pui la bătaie în această ceremonie mintea ta, la rîndul lor și ei sînt datori să te despăgubească într-un fel. Asta-i la mintea cocoșului. Eu știu cum era, de pildă, cu ministrantul la noi în sat. Asta primca de la parohie, în afară de mîncare, bani, iar cînd se tăia porcul, ce să mai spun, căpăta de toate : căltaboși, cîrnați cu sînge, jumări, și cîte și mai cîte. Ce bine ar fi să avem și noi acum aici o strachină cu jumări !...

Și se încurcă într-o discuție despre jumări, despre acea neîntrecută bunătate, lăsîndu-l pe Sejba în plata Domnului și cu gîndurile sale evlavioase. Cu acestea se și întinsese pe priciul lui unde, înfășurat în pătură, medita,

văutind să găsească o dezlegare problemei care-l frământa
mult de mult : de partea cui să se dea ?

Mlji ochii și în fața lui văzu o gălușcă. În felul ăsta
ațipl și visă că se afla așezat pe un scaun în biserică. În
fața altarului făcea oficiul de ministrant un tânăr îm-
brăcat într-o cămașă lungă, albă, și care avea în loc de cap
o gălușcă mare, de toată frumusețea. În timpul jertfei
avea două găluște, iar înaintea de ultimul *evangelium*,
trei găluște la fel de frumoase. Deodată, cele trei capete
în formă de gălușcă începură să se rostogolească, și se tot
rostogoliră pînă cînd ajunseră în dreptul lui. Lîngă el
stătea administratorul închisorii, cu mîinile și picioarele
băgate în fiare, și îl ruga pe bunul Dumnezeu să-i dă-
ruiască o gălușcă. Șejba îl scuipe în obraz și, fără să-i pese
de nimic, mîncă, sub ochii lui, toate găluștile. Cu restul
de untură își unse părul, apoi se lăsă în genunchi și, în
timp ce Șejba îi mulțumi lui Dumnezeu pentru dărnicia
lui, administratorul închisorii începu să-i lingă părul.

Il trezi din visare un zornăit de chei și strigătul nesu-
ferit al gardianului :

— Scularea. mergem în atelier. Să fiți cu toții gata
cînd veți auzi sunetul clopoțelului. La care se grăbi să
adauge : — Care dintre voi a visat azi-noapte că a fost
arestat ?

Era obișnuita-i glumă de dimineață, după care se ducea
mai departe, spre celulele următoare, unde-o spunea din
nou, încîndu-se de fiecare dată de atîta ris.

— Gata, le spuse Șejba tovarășilor săi de celulă în
timp ce se îmbrăca ; acum m-am hotărît : nu-mi dau
gălușca, nu mai fac pe ministrantul ! Căci, vorba ceea,
nici găina nu scurmă de pomană.

Și toată săptămîna, ori de cîte ori se întîlni nas în
nas cu administratorul, Șejba nu se putu stăpîni să
nu rîdă.

Ce-o să-l mai roage dumnealui să officieze, dar el îi va spune :

— Nu ! Mai întâi dai două găluște și abia pe urmă faci pe ministrantul.

Duminică dimineața, la șapte și jumătate fix, gardianul veni să-l ia pe Șejba, pentru a-l duce în capelă ca să facă pregătirile pentru slujba religioasă.

Îl găsi jucînd „tîrla“ cu niște cuburi făcute din pline.

— Nu merg, domnule gardian, îi răspunse foarte calm și, adresîndu-se jucătorilor, le spuse pe un ton nepăsător : — În felul ăsta nu le bag eu pe toate nouă în țarc.

Gardianul nu știa ce să creadă. Mai repetă o dată ordinul, cerîndu-l să meargă în capelă.

— Nu merg, domnule gardian, fu, din nou, la fel de categoric răspunsul lui Șejba — gălușcă mi-au tăiat-o, iar acum, cînd au nevoie de mine, sînt bun în grad. Nu officiez și basta !

— Șejba, insistă gardianul, bagă de seamă cum vorbești ! Asta se cheamă revoltă.

— Ce revoltă, domle, îi luă apărarea un tovarăș de joc ; e ușor să spui : slujește-l pe Dumnezeu ! Dar omul trebuie să și mănînce... Așa gîndesc eu, și, ce mai, asta e la mintea cocoșului...

Veni gardianul șef :

— Șejba, fii om de înțeles și du-te în capelă.

— Nu mă duc.

— În cazul ăsta o să ieși la raport.

— Ies la raport.

Vestea despre revolta pușcăriașului Șejba se răspîndi printre gardienii închisorii cu lățeala fulgerului.

— Am spus eu mai de mult că celula aia, nr. 18, nu-mi miroase mie a bine, spuneau unii.

— Deținutul Sejba nu crede în Dumnezeu — se răsplind vestea prin închisoare, tot cu iuțeala fulgerului — a și fost chemat la raport.

În acest timp Sejba se și afla în fața administratorului și, conștient de importanța sa, aborda o mină foarte gravă.

Administratorul închisorii era roșu la față de atâtea minile și injura de mama focului.

— Cum îndrăznești să spui una ca asta, cîine blestemat ? Ce vorbă-i aia : nu faci pe ministrantul de pomană. Ai să faci așa cum vrem noi, și, în plus, o să te alegi cu temnița întunecată !

— Nici nu mă gîndesc !

În culmea disperării, administratorul izbucni deznădăjduit :

— Te duci să oficiezi ?

— Nu !

— Bine ! Luați-l și duceți-l în temnița neagră, li porunci administratorul gardianului care căsca gura de ulmire.

Sejba plecă semeț, cu fruntea sus ; acum nu se mai pune pentru el doar problema găluștei ; căci în joc intervenise și o chestiune de principiu. Nici măcar această poartă a iudului, cum i se mai spune temniței întunecate, nu fu în stare să-l răpună. Se așeză pe prici în întunericul mai greu ca bezna, bucurîndu-se că nimeni nu-l poate aștepta să facă oficiul de ministrant.

În acest timp administratorul se foia de colo pînă colo prin biroul lui și își frîngea minile de ciudă. Doamne, ce rușine !

Capelanul întîrzia, ca de obicei, cu zece minute. Mergea încet spre biroul administrației și își spunea în sinea lui că simbria pentru predică și slujba religioasă e, totuși, nespus de mică.

Pentru predica de azi, medita el în continuare, ar trebui să capete măcar zece coroane, și nu trei bănuți amăriți. Da, așa ar fi drept. Pentru predică aceeași răsplată ca pentru serviciul divin. Predica are o influență binefăcătoare asupra condamnaților, mai cu seamă în ziua de azi, cînd de fiecare faptură omenească se îngrijește însuși cerul.

Cu acest gînd intră zimbitor în biroul administrației penitenciarului, unde-l găsi pe administrator stînd abătut pe un scaun, lângă sobă.

Văzîndu-l pe capelan, se ridică în picioare și salută ducînd mîna la chipiu.

— Bună dimineața, sfinția-ta:

Și, așezîndu-se din nou, se uită îndelung la sobă și spuse :

— Închipuiește-ți, sfinția-ta, că omul dumitale, pușcăriașul Șejba, s-a pus pe grevă...

Capelanul îl privi pe administrator cu niște ochi plini de mirare. Sper că nu-i beat, își spuse în sinea lui, și cu voce tare rosti :

— Cum așa, domnule administrator ?...

— Șejba al dumitale s-a revoltat, sfinția-ta, reluă administratorul, nu mai vrea să facă oficiul de ministrant pentru că i-am tăiat gălușca suplimentară pentru această treabă. Am poruncit să fie închis în temnița neagră, ticălosul !

— Trebuie să stau de vorbă cu el, decise capelanul ; o să cer să mi se deschidă temnița neagră.

Administratorul dădu din mîna deznădăjduit. Dacă nu l-a ascultat pe el, slujbașul statului care l-a băgat la răcoare, cum o să-l asculte, acest Șejba, pe slujbașul Domnului, împotriva căruia s-a revoltat ?...

— Cred că n-o să ajungi la nici un rezultat, sfinția-ta, aruncă administratorul, deznădăjduit.

Capelanul ieși însoțit de gardian și administratorul rămase singur ; la un moment dat se uită la ceas și își spuse în sinea lui : Acum, de bună seamă, îl amenință cu focul gheenei.

În acest timp capelanul stătea în pragul ușii deschise a temniței negre și se uita la Șejba. Prin ușa deschisă cădea peste el lumina zilei, și în amestecul de întuneric și lumină se citea pe chipul lui o împotrivire înverșunată. Stătea neînfricat și se uita la capelan cu o privire trufașă și neînduplecată. Ia te uită, gândea el, au trimis la mine o delegație. Se simțea în clipa aceea foarte important și de aceea, la insistența capelanului, răspunse cu o voce fermă :

— Nu, Sfinția Voastră, nici prin gând nu-mi trece să fac pe ministrantul.

În disperare de cauză, capelanul recurse la sfântul Tomaș și-l bombardă pe Șejba cu câteva fraze din învățătura acestui părinte al bisericii :

— Dumnezeu din ceruri, nu-l lăsa pe acest bărbat pradă nedreptății, ci îndreaptă-l spre adevărata cunoaștere de sine. Să nu creadă în el, ci numai în Tine... o, Dumnezeu binefăcător. Și du-l pe calca cea bună, spre a te alăuji, cu dragoste, numai pe Tine. Ei, ce faci, Șejba, acum mergi să oficiezi ?

— Nu, Sfinția Voastră, nicidecum.

Din clipa aceea izbucni o luptă aprigă între Șejba și capelanul închisorii. De fapt, lupta înverșunată a teologului împotriva ministrantului grevist. Din spatele capelanului, gardianul îl amenința pe Șejba cu mănunchiul de chei. Dar Șejba se ținea tare pe poziția lui de refuz total. De-ar fi fost să-l ciocănească toți gardienii cu cheile lor grele, așa cum se pricep ei s-o facă atunci când nu-i vede nimeni dintre deținuți, și tot n-ar fi cedat. El nu mai era

acum un pușcăriaș oarecare, ci era ceva ce plutește în sfere mai înalte...

Capelanul ajunse cu pleoaria sa pînă dincolo de porțile iadului, așa cum bine prevăzuse administratorul închisorii sus, în biroul său.

Gărdianul socoti cu cale să se amestece și el în această discuție spirituală, ținînd să amintească acele chinuri ale gheenel pe care capelanul uitase să le enumere :

— Ține minte, Șejba, că or să te lingă toți dracii, cu limbile lor de foc, menționează el, dînd ochii peste cap.

— N-au decît, replică Șejba cu toată gravitatea.

Capelanul începu să-și piardă răbdarea. Alături, pe coridor, deținuții care în drum spre capelă nădăjduiau să mai găsească niște chiștoace de trabuc, ca să aibă ce mesteca în timpul slujbei, băteau cu pumnii în ușile celulelor și strigau de zor :

— Vrem la biserică ! La biserică !

— Îi auzi, Șejba ? reluă capelanul ; tovarășii dumitale de suferință doresc să-și înprospăteze sufletele prin prezența lor în sfîntul lăcaș al Domnului, și dumneata îi împiedici de la un asemenea act. Îți dai seama că săvîrșești un păcat de moarte ?

— Și eu vreau să mă duc în capelă, Sfințla Voastră, răspunse Șejba, cît se poate de calm ; eu sînt un bun catolic, și voi muri în credința în care m-a crescut mama mea, dar ministrant de pomană nu vreau să fiu.

— Ai putea, eventual, după oficierea slujbei religioase, să-i ceri iertare domnului administrator și, cine știe, poate că dumnealui ar hotărî să ți se dea din nou gălușca suplimentară.

Șejba ridică din umeri nepăsător. Simțea în povestea asta o viclenie. Cum vine asta, după slujba religioasă ! ? ! Nu, nu ține ! Chiar atît de prost nu sînt, își spuse în sinea

îul. Pe urmă nu m-aş mai alege cu nimic, decît cel mult cu un post negru, în celula întunecată...

— Sfinția Voastră, începu el cu o voce blajină ; ați mai văzut oare pe cineva cumpărînd iepurele în sac ? Făgădulala e totuna cu greșcala. Dumneavoastră spuneți că Dumnezeu m-ar șterge de pe lista fiilor săi buni dacă nu mă supun. De altfel, Sfinția Voastră, eu sînt încredințat că Dumnezeu nici nu se prea omoară după un pușcărlaş de teapa mea. Dar, oricum, fără gălușca aceea suplimentară, eu tot nu am de gînd să fac oficiul de ministrant.

— Dumneata crezi în Dumnezeu, Șejba ?

— Cred.

— Și crezi că Dumnezeu te va pedepsi pentru acest act de răzvrătire ?

— Cred.

Acest răspuns avu darul să-l zăpăcească de-a binelea pe capelan. Dacă ar fi spus : „Nu cred“, ar fi avut prilejul să-i demonstreze — cel puțin așa spera — că Dumnezeu avea să-l pedepsească. Pe cînd așa, ce să-i spună ? Și totuși el are neapărată nevoie de un ministrant, căci altfel n-ar putea să oficieze serviciul divin și în felul ăsta ar pierde zece coroane.

— Șejba, te rog frumos, vino cu mine și-mi fii ministrant în timpul slujbei.

Ia te uită ! Sfinția sa îl roagă ! Și în clipa aceea se simți și mai plin de importanța sa. Știa că e împotriva regulamentului, de ordine interioară să te așezi în fața superlorului, dar, cu toate acestea, el se așeză pe marginea pricelului. Domnul tot domn rămîne, își spuse în sinea lui.

— O să te băgăm în fiare, ținu gardianul să întregască tugămintea capelanului, în dorința de a-i salva autoritatea.

— Sfinția Voastră, începu Sejba cu blindețe în glas, dacă dumneavoastră îmi făgăduiți că-mi voi recăpăta gălușca și că nu voi păți nimic, atunci... merg. Altfel nu merg de-ar fi să mă închidă și să mă țină în celula întunecată pînă m-aș face negru ca pămîntul.

— Îți făgăduiesc, spuse capelanul.

Sejba se ridică de pe prici și, apropiindu-se de slujitorul Domnului, îi spuse :

— În cazul ăsta v-aș ruga, Sfinția Voastră, să-mi dați mîna.

Năuc de-a binelea, capelanul își închipui că, în semn de recunoștință, pușcărișul voia să-i sărute mîna. I-o întinse deci și Sejba, scuturîndu-i-o cu nădejde, adăugă pe un ton cum nu se poate mai blajin :

— Așa, Sfinția Voastră, acum că am bătut palma, totul e în bună regulă.

În capelan începură deodată să se trezească toate simțurile. Se sperie. Ce mă fac dacă acest Sejba e un fost ucigaș ? Niciodată nu avusese curiozitatea să-l întrebe de ce zace în pușcărie. Însălmîntat de acest gînd, îl întrebă pe Sejba, în drum spre capelă, unde acesta se ducea acum ca un om care cîștigase pe jumătate o cauză pierdută :

— Spune-mi, te rog, de fapt dumneata pentru ce stăi în pușcărie ?

— Pentru furt, Sfinția Voastră, un furtișag mărunț...

Capelanul răsufală ușurat de parcă i se luase o piatră de pe inimă. În cazul ăsta, slavă Domnului, își spuse liniștit și se duse să-i comunice administratorului închisorii că, în temeiul unei înțelegeri valabile, revolta deținutului Sejba a luat sfîrșit. Administratorul înjură de toți sfinții. Dar ce pûtea să mai facă ? Numai că înțelegerea

dintre capelan și Șejba, prin bătutul palmei, avea să coste stalul o sută de găluște pe an.

Slujba religioasă decurse normal. Șejba oficia în ziua aceea cu mai multă ardoare decît oricînd...

După terminarea slujbei și a predicii, capelanul și administratorul se duseră să bea împreună un pahar de vin.

— Uite ce, domnule administrator, începu capelanul după ce se așezară în bodegă, la masa lor obișnuită. Trei bănuți pentru predică, e totuși prea puțin. Fă și dumneată așa ca să capăt zece coroane, că de nu data viitoare mă pun în grevă eu...

În acest timp, pușcăriașul Șejba, desfălîndu-se cu gălușca dobîndită cu atîta trudă, le spunea, cu gura plină, tovarășilor săi de suferință :

— Da, fraților, precum vedeți, Dumnezeu nu se omoară după un deținut ca mine, dar eu, fără gălușca asta, n-aș fi în stare să fac oficiul de ministrant.

Din clipa aceea Șejba începu să se bucure de un respect nemărginit în rîndul celor din celula nr. 18.

SCUMPA MEA PRIETENĂ JULIA

I

Nu cunosc, într-adevăr, o viețuitoare mai drăgălașă ca pavianul cinocefal. Mă miră neapăs de mult faptul că leoparții se tem de el și că răposatul Brehm l-a calomniat atît de urît, calificîndu-l drept un monstru.

Ce-i drept, la prima vedere vi se pare că ar fi un animal din Apocalips sau din desenele spiritiștilor, dar după ce vă obișnuiți cu fizionomia lui, vă dați seama că sub pielea acestui diavol se ascunde un caracter bun și că dintr-un astfel de pavian cinocefal au izbutit să facă un monstru numai acei oameni care nu l-au înțeles.

Să mi se îngăduie și mie, ca unui om ce mă ocup cu zoologia, să menționez că pavianul cinocefal este singura maimuță al cărei păr nu emană nici un fel de miros urit. În comerțul meu cu animale pe care l-am practicat de-a lungul anilor, am fost silit să suport numeroase reproșuri din partea cumpărătorilor mei, în legătură cu oribila duhoare a diferitelor specii de maimuțe. Tocmai de aceea mă pot pronunța cu vorbele servitorului meu Čížek :

— Îmi permit, stăpîne, să vă recomand un pavian cinocefal.

II

Acest pavian cinocefal purta numele de Julia și era de o frumusețe neobișnuită. Avea nasul alungit, biana maronie, cu spic argintiu și cu miros de mosc, ochii mici și căprui, codița vioaie și atât de scurtă, încît îndreptătea speranțele că, în decursul generațiilor următoare, urmașii neamului ei aveau s-o piardă cu desăvîrșire. Ajunese la noi printr-un ciudat concurs de împrejurări. Un dresor de maimuțe o cumpărase de la un oarecare domn Hagenbech din Stellingen, o mică localitate lângă Hamburg. Acest domn avea un pension întreg de asemenea făpturi. Julia se bucurase la el de o educație aleasă. În decursul a doi ani, această maimuță învățase să-și îmbrace singură

un fel de rochie de bal, fistichie și soioasă, cu o trenă lungă, sau o costumație tiroleză cu pană la pălărie. Pe urmă mai învățase să meargă în cerc pe o bicicletă mică, să mănânce cu furculița și cuțitul și să bea din sticlă. În pensionul amintit mai învățase, de asemenea, să scuipe cu multă dibăcie simburii de cireșe într-o țintă anume. Pe scurt, domnișoara Julia făcea progrese, atât din punct de vedere trüesc, cât și spiritual, îndreptățind speranțele că avea să se dezvețe să se mai purice în societate, să-și mai șarpine spînárea și să mai caute în capul maestru-lui ei și al pamenilor din jur niște păduchi imaginari.

Neobositul dresor iuă în cele din urmă decizia să-și prezinte eleva la Varieteul din Praga. Dar, mai întii, intenționase s-o arate în redacțiile publicațiilor cotidiene, cu scopul de a obține cîteva articole publicitare. Renunță însă la această idee, după ce, în prima redacție, Julia înghiți un articol important ce urma să apară în gazeta de seară și după ce-l stropi cu cerneală, din cap pînă în picioare, pe redactorul șef. Profesorul Juliei se afla de mult pe coridor, în timp ce eleva lui mai zăbovea în redacție. Se cățăraseră în vîrfurile bibliotecii, unde cerceta un atlas pe care-i înșfăcase de pe biroul redactorului șef și, cu vizibil interes, rupea din el hartă după hartă. Redactorul șef și alți doi redactori se închiseră în cabina telefonică, sfătuindu-se între ei pentru a decide ce e de făcut cu un asemenea diavoi măsurînd mai bine de un metru, cu o dantură atît de fioroasă, care între timp rupsese firele telefonului de uz intern și acum se apucase să arunce în stradă, pe fereastra deschisă, diverse manuscrise de pe masa de lucru a redactorului șef. Dar iată că, în cele din urmă, Julia deschise cu demnitate ușa ce dădea spre coridor și, agățîndu-se cu brațele din față de gîtul stăpînului ei, porni cu acesta în jos, spre a se urca apoi împreună în automobilul cu care veniseră.

Din ziua aceea domnul Hardey nu se mai duse cu ea în vizită la nici una din redacțiile pragheze și așteptă cu groază finalul numărului ei la Varieteu.

Rezultatul nu fu deloc strălucit. După ce o aduse de mână pe scenă, îmbrăcată în costumul ei tirolez, domnul Hardey făcu o plecăciune, imitată de Julia cu multă cuminenție, apoi adresă publicului câteva cuvinte, prin care Julia era calificată drept a opta minune a lumii.

La început, Julia se uita nepăsătoare în jurul ei, pe urmă își aținti privirea asupra orchestrei și, în fine, dispăru în mijlocul muzicienilor. Nu zăbovi însă mult printre ei și, cu o iuțeală surprinzătoare, sări în fața primului șir de mese, ținând în mână o vioară, și se așeză la masa unui domn mai în vîrstă, care, speriat, începu să se uite la ea cu binoclul. Publicul începu să aplaude, închipuindu-și că asta face parte din program. Satisfăcută de acest succes, maimuța îl pocni cu vioara drept în moalele capului pe simpaticul domn și puse stăpînire pe binoclul acestuia. Apoi se apucă să sară de pe o masă pe alta, sfîșindu-i în acest timp unei doamne o bluză de toată frumusețea, după care, aruncînd cu binoclul după ospătarul șef, se cățăară la galerie, de unde începu să arunce la parter pălărie după pălărie. Deodată, publicul fu cuprins de panică.

Zadarnic strigă domnului Hardey de pe scenă să nu se sperie nimeni, că Julia e o maimuță foarte bună și blîndă și că peste câteva clipe onor publicul va fi răsplătit prin prezentarea unui tigru îmblînzit și bine dresat. Sala se golea cu o viteză înimaginabilă. În fine, personalul de serviciu al localului rîzbi pînă sus la galerie și, după o luptă inversunată cu protagonistă, izbutiră să pună mîna pe ea și s-o lege fedeleș. În timpul acestei încăierări îi mușcă pe unui dintre ei, cu splendida-i dantură, în asemenea hal, încît mașina postului de prim-ajutor fu nevoită

să-l ducă direct la spital. În sfârșit, după ce ordinea fu restabilită și poliția izbuti să risipească din fața caselor de bilete mulțimile ce pretindeau restituirea costului biletului de intrare, domnul Hardey socoti cu cale să mă cheme la telefon.

Și-mi spuse direct, fără să ezite :

— Alo, am aflat că obișnuți să cumpărați animale senzaționale, și asta, cred eu, e un lucru demn de toată lauda. Aș avea ceva să vă ofer. Vă rog să mă considerați drept un bun prieten, care nu vrea deloc să vă dezamăgească. Dumneavoastră ați văzut vreodată o maimuță care-și suflă nasul în batistă ?

I-am răspuns că da, căci și eu izbutisem cîndva să dresiez în felul acesta un maimuțoi de tipul *macacas Rhesus* ; acesta purta în permanență asupra lui o batistă mică pe care o ținea în pungile interioare ale fălcilor. Cînd voia să-și ștergă sau să-și sufle nasul, scotea pur și simplu batista din gură și se servea. Am vîndut-o unei baronese care, din pricina acestui admirabil maimuțoi, a făcut un ulcer stomacal.

— Alo, reiuă domnul Hardey, încep exact cu ceea ce dumneavoastră v-ați încheiat munca de dresaj. Spuneți-mi, ați văzut vreodată o maimuță mîncînd cu furculița și cuțitul ?

— Da, domnule impresar, am văzut, în pensionui nostru am avut chiar un *magot* fără coadă, care era atît de avansat, încît înghițea și cuțitele. L-am dat să i se facă autopsia și în felul ăsta ne-am recăpătat un serviciu întreg de tacîmuri pentru șase persoane.

— Alo, se auzi deodată în aparat o altă voce (era secretarul localului de noapte). Alo, s-o scurtăm, așa, negustorește. E vorba de o maimuță foarte blîndă și foarte bine dresată, de un pavian cinocefal. Știți, e vorba de miraculoasa Julia, da, aceea de pe afișe... Face de toate :

merge pe bicicletă, bea din sticlă, se schimbă, punându-și singură ținuta de bal cu trenă, costumul tirolez, și mai știe o mulțime de alte numere glumete și pline de haz. V-o cedăm cu toate accesoriile pentru două sute de coroane. Ne despărțim de ea cu durere în suflet, dar, știți, nu e învățată cu publicul. De altfel, în câteva clipe sintem la dumneavoastră.

Agățară receptorul, făcând să-mi duduie timpanul și într-un sfert de oră mi-o aduseră cu automobilul pe Julia, legată cobză ca un răufăcător. Am dus-o jos în bucătărie unde se gătea mîncarea pentru o duzină de cîini și unde se aflau cîțiva căței-pui. De spaimă, aceștia se strînseseră într-un colț, unde, scheunînd sfîșietor, așteptau să vadă ce avea să se întîmple mai departe.

Am convenit cu cei doi domni prețul Juliei la o sută șaiszeci de coroane, toaleta mi-o lăsară ca supliment, fără plată și, nu știu de ce, dumncilor își luară foarte repede rămas bun de la mine. După plecarea lor, l-am chemat la mine pe servitorul Čížek și i-am poruncit să-i dezlege pe pavianul cinocefal. Čížek căzu în genunchi în fața mea și se jură pe toți sfinții că trebuie să plece să se îngrijească de mama sa bolnavă, ceea ce nu era adevărat, pentru că de multă vreme fugise de acasă și nu mai dăduse pe acolo niciodată. Văzînd că povestea asta nu-i ajută la nimic, îmi ceru un avans de cinci coroane din salariu, menționînd că, pentru o treabă atît de serioasă și de primejdioasă, simte nevoia să-și îmbroască forțele. Se mulțumi însă cu două coroane și se duse să prindă curaj.

Reveni abia după trei ore. L-am zărit deschizînd poarta, apoi furișîndu-se tiptil în casă. Un timp se auzi jos, în bucătărie, un zgomot oarecare, apoi se așternu o liniște desăvîrșită. M-am uitat la iuțele prin scrute să văd dacă întreprinderea noastră plătise pentru Čížek asigurarea în

par de accident și după ce m-am convins că da, m-am dus
înapoi, ceva mai liniștit.

Am deschis cu băgare de seamă ușa bucătăriei, și
imediat am putut să văd că servitorul își îndeplinise misiu-
nea încredințată. În lumina slabă proiectată pe perete de
lămpi cu petrol, am surprins un tablou înduioșător. Čížek,
după ce ceea ce trebuia să-i împăspăteze forțele și să-i
dea curaj, pentru două coroane, zăcea întins în pat, după
ce mul înainte o dezlegase pe Julia, care, de bună seamă,
închipuindu-și că foștii ei stăpîni o legaseră spre a o
învia ceva nou, îl legase la rîndul ei pe bietul Čížek,
înăpurîndu-l zdravăn cu toată funia. Sărmanul servitor
dormea dus, zăcînd în pat ca un balot strîns cu multă
îndemnare, în timp ce Julia, care adunase în jurul ei
toți căleii aflați acolo, căuta acum ceva în părul lui Čížek.

În feiul ăsta dumneaei a avut plăcerea să mă cunoască
și pe mine. M-am apucat să-l dezleg pe Čížek, treabă la
care mi-a dat și ea tot concursul, și, după ce l-am elibe-
rat, dumneaei s-a agățat de mîna mea cu atîta putere
și nu mi-a mai dat drumul, încît, pînă la urmă, vrînd
nevrînd, a trebuit s-o iau cu mine. Cînd am ajuns sus,
l-am dat un măr și o bucată de pîine. Din clipă aceea cred
că nu m-ar mai fi părăsit niciodată și nu m-ar fi lăsat
să mă îndepărtez de ea nici măcar un pas, dacă aș fi fost
în stare să fac și eu ceea ce făcea ea. Nu știam însă să
sar dintr-un copac în altul, de acolo pe cornișă și de pe
cornișă pe acoperiș. Am observat, de asemenea, că era
neobișnuit de necăjită pentru faptul că nu mă pricepeam
să mă dau uța-uța... cu candelabru.

În seara sosirii sale în casa noastră, dumneaei s-a săl-
tat frumuseț pe candelabru, momindu-mă zadarnic și pe
mine să mă cațăr după ea. Oricum nu ne-ar fi ținut pe
amîndoi, căci peste puțin timp candelabru masiv s-a

desprins din plafon, chiar și sub greutatea ei, prăbușindu-se la podea. Lampa cu petrol a explodat numaidecât, iar flăcările dezlănțuite au aprins mai întâi diferite piese de mobilă, apoi perdelele și, în sfârșit, dușumeaua. În timp ce eu telefonam la pompieri, Julia a țîșnit pe fereastră și, cocoțîndu-se în copacul din față, privea cu interes focul acela minunat care arunca flăcări în afară.

Cînd veniră pompierii, prima lor misiune fu să-l scoată din bucătărie pe servitorul Čížek, care continua să doarmă foarte liniștit. Julia îngreună un pic acțiunea de salvare, deoarece, apropiindu-se de cisternă, începu să se dea ușa, sărind de pe un braț pe celălalt al pompei. Toți cei de față la acest spectacol extraordinar pretindeau că în felul ăsta maimuța ajută la stingerea incendiului. Eu unui mă îndoiesc foarte. Puteau la fel de bine să pretindă o seară mai tîrziu, cînd dumneaei a făcut o escapadă pînă la cimitirul din Maivazinky, unde s-a dat ușa cu clopotul capelei, că se dusesse acolo ca să bată zvonul de moarte pentru acel taxator de la tramvaiele electrice pe care Julia îl întîlnise cu cîteva clipe în urmă și-i luase șapca din cap, ceea ce-i pricinuisse bietului om un atac de apoplexie. Cu toate acestea maimuța mea era o creatură nespus de simpatcă și de drăgălașă. Ca să nu mă supăr, mi-a adus atunci de la cimitir o plăcuță de tablă cu următoarea inscripție : „Aici se odihnește iubitul meu soț. La revedere, pe curînd !“

După stingerea incendiului, m-am retras cu Čížek și cu Julia în mică încăpere rămasă intactă, la parter. Julia se așeză cuminte pe canapea și se apucă să desîre pe îndelete la o vestă de lînă pe care pusese stăpînire în timpul panicii, undeva prin vecini. Nū ne aparținea nici unuia dintre noi, așa că am lăsat-o în pace, să-și vadă mai departe de treaba ei.

Cizek stătea și el liniștit pe un scaun în fața mea și o urmărea pe Julia cu calmul cel mai desăvârșit.

La un moment dat se invrednici să spună pe un ton liniștitor :

— O sută șaiszeci de coroane nu e chiar atât de mult. După mine, ați luat-o destul de ieftin.

I-am ars una după ceafă. După aceea am rămas toți trei tăcuți ; eu, Cizek și Julia, cu vesta aceea străină, fiecare frământându-și mintea cu problemele sale pînă la orele unsprezece noaptea.

După unsprezece am luat-o amîndoi pe Julia de mîna și am condus-o în grădină, cu gîndul s-o închidem în cușca unui struț nandu pe care mi-l devoraseră, într-o noapte, șobolanii. Cînd am vrut s-o închidem, dumneaci a dus repede mîna la gură și, scoțînd de acolo un ceas de buzunar, mi l-a oferit cu generozitate.

Am închis-o însă, în ciuda acestei mituiri, iar eu, întinzîndu-i ceasul lui Cizek, am spus :

— Ce părere-ai de povestea asta ?

— Foarte ciudat, mi-a răspuns el, eu unul, vă spun drept, n-aș fi în stare să țin atîta timp un ceas în gură.

Ceasul cu pricina n-a fost reclamat de nimeni. L-am purtat, fără încetare, pînă acum doi ani. Mergea cu precizie și suna ora exactă.

Am dedus din asta că aparținuse unuia dintre spectatorii mai înstăriți care veniseră să vadă ce frumos ardea casa noastră.

Încet-încet, Julia se obișnuia cu noul ei cămin, numai pe jupîneasă Fany n-o îndrăgea. Probabil pentru că avea mai multe toalete decît ea. Sărmana maimuță n-avea decît o singură fustă, ce-i drept, cu trenă, dar, oricum, era cumplit de săracă. Așa se face că într-o zi, venind sus, deschise ușa și, intrînd în odăița domnișoarei Fany, îi

cercetă pe îndelete toaletele. Un taior frumos, nou-nouț, întins peste/speteaza unui scaun. La început i se păru mai pe gustul ei bluza decât fusta. O trase deci pe ea, dar văzînd că atîrnă prea mult în jos, încercă s-o îmbrace altfel. Vîri capul într-o mîneacă, forțînd-o să cedeze spre a se muia pe corpul ei. Dar jumătate din bluză atîrna acum în spatele ei, pe deasupra umerilor. Încercă așadar să remedieze situația, intrînd cu picioarele în a doua parte a mînecii înguste, iar restul bluzei îl înfășură cu măiestrie în jurul capului, dîndu-i forma unui turban. Dar nici asta nu-i plăcu, după cum a afirmat mai lîrziu servitorul Čížek care privise această scenă cu mult interes din spatele ferestrei, curios să vadă dacă simpatica Julia avea să sfîșle, cu acest prilej, și fusta cea nouă a domnișoarei Fany.

De altfel, s-a dus în bucătărie, ca să-i comunice jupînesci foarte scurt și concis :

— Domnișoară Fany, acum e gata, s-a făcut.

— Ce s-a făcut ?

— A intrat.

— Cine, unde ?

— Julia în taiorului duminical cel nou. O jumătate de oră a durat pînă să intre în ei. Uite-o, acum se îndreaptă spre canişă.

Am ajuns și eu acolo tocmai atunci cînd Julia se ducea mîndră de toaleta ei să se înfățișeze celor doisprezece cîini din crescătoria noastră, care o așteptau plini de curiozitate. Umbla prin preajma cotețelor ținînd în mînă un băț, în chip de baston. Cîinii își manifestau bucuria lor printr-un lătrat foarte viguros și, ce-i drept, foarte îndreptățit, căci aveau în fața lor o priveliște într-adevăr frumoasă și interesantă. Din fusta domnișoarei Fany, Julia își făcuse un fel de togă, aruncată magistral peste unul din

umeri. De celălalt umăr li atârna fața bluzei cu nasturii lucioși, amintind de dolmanul unui husar. A doua jumătate a bluzei fusese transformată într-un turban asortat și, în ansamblu, ținuta ei dădea impresia unui patriarh scăpătat.

Blestemînd în fel și chip, domnișoara Fany se năpusti furioasă asupra acestei frumuseți patriarhale.

Administratorul în retragere al unui ospiciu de nebuni s-a jurat că în viața lui nu mai văzuse pe cineva să scoată atît de repede o fustă de pe corpul unei femei! Biata domnișoară Fany! Se dusesese să salveze ce se mai putea din veșmîntul ei nou, și cu acest prilej mai pierdu un șorț și o fustă; noroc că mai avusese pe ea niște pantaloni vechi, transformați dintr-un costum de bicicletă, din anii tinereții ei.

Cu șorțul și cu fusta în brațe, Julia sări ilniștită gardul și se duse să-și arunce o privire peste drum, la Klamovka. Se întoarse iar tîrziu de tot acasă, dar nu mai avea nimic pe ea.

Undeva pe strada Bělohorska, în sus, spre Vypich, fusta neagră a domnișoarei Fany a atîrnat multă vreme de firele de telegraf, ca un drapel sfîșiat.

În aceeași zi, domnișoara Fany ne-a părăsit, lăsîndu-ne în curte o scrisoare scurtă, în care, neștiind să se exprime, scrisese că-l fusese necinstită castitatea ei în public.

III

Se întîmpla uneori ca buna mea prietenă Julia să-mi pricinuiască, în afără de bucurii, și unele clipe de amărăclune și asta, de fapt, numai pentru că nu pricepea exact ce anume voiam de la ea. Cînd stăteam pe bancă, în gră-

dină, adeseori se întâmpla să nu înțeleagă cum arată obiectul pe care doream să mi-l aducă din casă. Azi, amintindu-mi de aceste întâmplări mărunte, ajung la convingerea că metoda mea nu era deloc sistematică. Deși înzestrată cu o inteligență excepțională, e limpede că unele noțiuni nu le înțelegea imediat. Mărturisește că a fost o greșală de educație din partea mea.

Se petrec uneori în viață anumite lucruri ce nu mai pot fi îndreptate niciodată. Sper însă că, într-o bună zi, firește dacă mi se va mai încredința un alt exemplar de pavian cinocefal, la fel de simpatic și de drăgălaș ca Julia mea, voi ști să procedez de așa manieră, încît să avem amîndoi o comportare mai inteligentă și mai înțelegătoare unul față de celălalt.

Să revenim deci la chestiune. Așadar, într-o după-amiază de duminică au venit la noi cîțiva artiști de circ, ce umblau în căutarea unui animal mai aparte.

Mai întîi au stat de vorbă în curte cu servitorul Čížek, care, dînd frîu liber imaginației sale, ie-a oferit mai întîi un șarpe uriaș, foarte cumsecade, încredințat în clipa aceea, pentru dresaj, unui țăran, nu departe de Praga, ca să nu se molipsească de jigodie. Țin însă să subliniez că povestea se întîmpla duminică după-amiază, moment în care Čížek, cuprins de melancolie, obișnuia să sugă, la umbră copacilor ce se înălțau în curtea din fața casei, șase sticle de bere.

Din cînd în cînd striga cîte un viguros „culcat !” în direcția canişel, de unde cîini de toate rasele lătrau de zor la excursioniștii estivali ce-și trău picioarele prin praful șoselei Bělohorská.

Cîinii, bineînțeles, se porneau pe un lătrat și mai asurzitor, și astfel, pînă la urmă, Čížek înceta să-i mai dojenească.

În ziua aceea însă, bunul meu servitor băuse mai mult de șase sticle și așa se face că devenea din ce în ce mai romantic în prezența artiștilor. L-am auzit trecînd de la nefericitul și blajinul șarpe speriat de spectrul jigodel, la o cămilă cu o singură cocoasă, aflată în păstrare la o familie într-un sat aproape de Plzeň.

Cel mai în vîrstă dintre artiști dădea din cap aprobator în timp ce un altul, mai tînăr, rostea întruna :

— Nu, nu se poate, vă spun că nu se poate...

Dar Cižek continua să descrie bogățiile noastre cu atîta convingere, încît la un moment dat am avut impresia că sîntem un fel de continent necunoscut, ce abundă în tot soiul de animale.

— Da, stimații mei domni, l-am auzit spunînd pe credinciosul meu servitor ; avem un cangur mititel, cu părul scurt, și altul mai mare cu blană mițoasă. Și unul și celălalt sînt buni pentru apă ; iar cel mic știe, de asemenea, să ciulească urechile cu multă iscusință. I-am depus pe amîndoi într-un parc de vînătoare și dacă distinșii mei domni doresc, le putem comunica printr-o carte poștală cam cît ar putea să coste perechea.

— Nu, nu se poate, vă spun că nu se poate, repeta acum, parcă din obișnuință, tînărul artist.

— Bine, bine, dar ce aveți, de fapt, în depozit, întrebă în cele din urmă mai vîrstnicul ; cîinii i-am văzut, dar, vă spun drept, nu ne-au prea încîntat, pentru că...

Și se porni să facă o critică zdrobitoare la adresa canișei noastre. Nu-i plăcuse, îndeosebi, dogul arlechin, proaspăt vopsit. Ce-i drept, îi spuseseam lui Cižek, atunci cînd îi aranjase atît de bine petele acelea frumoase, să aibă grijă să-l stropească pe urmă cu un secativ, dar zăpăcitul uitase. Înainte de amiază, superbul dog se postase undeva sub un burlan și culóarea începuse să iasă.

La rîndul său, mai tînărul se arată nemulțumit de cîinele mare de pază, despre care Cižk afirmase că e unicul exemplar de mastif din întreaga Europă. Pentru a-i impresiona mai mult pe vizitatori, acest cîine stătea legat cu trei lanțuri puternice de un par gros, căci mastifii, se știe, sînt cîinii cei mai fioroși din lume, iar în Cehia nu mai fuseseră aduși niciodată pînă acum, așa că, de fapt, nu mai are nici o importanță ce anume li se arată celor interesați. Mai tînărul era indignat că mastiful ce-i fusese prezentat începuse, de la distanță, să-i întindă mîna și să dea din coadă de bucurie.

Era o critică aspră și răutăcioasă, în care mai vîrstnicul intervenea mereu, pe un ton morocănos :

— Bine, și ce ne mai puteți arăta ?

Se vedea limpede că experimentatul Čížek îi trata cu mult rafinament, împingînd curiozitatea lor pînă la încordarea maximă.

— Păi, mai avem aici și porumbel, continuă el cu calmul său imperturbabil.

— Cum ? ! ! izbucniră amîndoi amenințător.

La care, neobositul Čížek declară pe neașteptate, cu o voce solemnă :

— Îmi îngădui să recomand distinșilor mei domni, cu cea mai mare căldură, un pavian cinocefal. Amîndoi se află acum în grădină : pavianul și patronul nostru.

Așa se face că, din pricina Juilei, am făcut cunoștință cu frații Schneider, artiști la diferite circuri din țară și din străinătate. Tînărul avusese un porc bine dresat, care îi asigurase o existență frumoasă timp de trei ani. Pe urmă și-a pierdut angajamentul, porcul l-a mîncat și, neavînd încotro, a început să facă pe fachirul invulnerabil. Într-o zi însă s-a rînit de-adevăratalea, drept urmare a făcut o septicemie și, nevoit să părăsească meseria de fachir, s-a apucat să facă pe clovnul alături de fratele său

mai mare. Și, din vorbă în vorbă, ajunse să ne spună că le-ar trebui un animal care să le completeze numărul.

Între timp Čížek se întoarse în curte, venind din magazin, căci în ziua aceea Julia fusesse închisă în magazin drept pedeapsă pentru faptul de a fi intrat, nu se știe cum, în pianul cu coadă, pe care izbutise să-l demoleze, ce-i drept, numai parțial, dar cu o viteză mult mai mare decât ar fi reușit s-o facă un acordor de pian cu experiență.

Acest suflet de animal bun și cumsecade scosese din claviatură mai multe clape, negre și albe, lăsând pianului niște goluri de toată frumusețea. În ceea ce mă privește, l-am fost recunoscător, nu de alta, dar pe la noi obișnuia să vină, de două ori pe săptămână, fetița contabilului nostru ca să mai cînte la pian. Contabilul în schimb ținea ascunsă în el o sticlă de kontușovka, pe care Julia o băuse cu acest prilej pînă la fund. Așa stînd lucrurile, domnișoara Julia a trebuit să fie neapărat închisă, căci în starea în care se afla, ar fi putut să pricinuiască cine știe ce neplăceri.

Întoarcerea lui Čížek nu fu prea veselă. Cu o înfățișare de om chinuit, mă trase într-o parte și-mi spuse cu glas lînguitor :

— Patroane, am impresia că nu ne iese pasiența, dumneael, maimuța, e făcută praf și se maimuțărește.

I-am recomandat să se lase păgubaș de jocurile de cuvinte lipsite de haz și să treacă repede la miezul problemei.

— Nu-i chip să te înțelegi cu ea, reluă Čížek dezamăgit, dumneael nu vrea să se îmbrace nici în ruptul capului. I-am pus mai întîi rochia aceea de seară cu trenă, dar domnișoara a vrut să îmbrace cu tot dinadinsul costumul tirolez. „Bine”, am zis eu, „dacă ții neapărat să te prostesti în fața dumnealor ca tirolez, facă-se voia ta ; dar ai răbdare să-ți scot mai întîi rochia asta de pe tine“...

În sfârșit, a lăsat-o mai moale, dar de îndată ce s-a văzut în costumul tirolez, a vrut iar să-și pună pe deasupra rochia aia de damă. Așa că, pînă la urmă, am dezbrăcat-o de tot și am adus întreaga ei garderobă aici, ca să le arătăm cel puțin acestor domni, ce frumos știe să se gătească...

— Dar asta nu-i încă totul, continuă cu o voce și mai tristă bunul și devotatul meu servitor ; știți, am vrut s-o conving să le arate măcar acestor domni cum știe să meargă pe bicicletă... I-am dus bicicleta în magazie, afurisita s-a săltat în sa, și cît ai zice peste a ieșit pe poartă și, traversînd șoseaua, s-a făcut nevăzută.

— Da, a dispărut de-a binelea, adăugă el abătut, iar dumnealor nici n-or să ne creadă măcar că avem o asemenea făptură în casa noastră.

Bineînțeles că nu ne-au crezut. Zădarnic s-a străduit Cižek să le arate ținuta de bal a Juliei, costumul ei tirolez și sticla din care bea.

Cu acest prilej cel mai tînăr dintre frați se arătă a fi de o neobrăzare cumplită, fără margini.

— Pe povestea asta nu vă putem da nici un avans, începu el, urlînd ca un descreierat. Cămila o aveți la o familie din Plzeň, cangurii într-un parc de vînătoare și, pe neașteptate, pavianul cinocefal o întinde cu bicicleta tocmai în clipa în care trebuie să ni-l arătați. Ce coincidență blestemată !...

Mai vîrstnicul ținu să pomenească despre nu știu ce șarlatanie și, în cele din urmă, spuse cu ironie :

— Poftim, dumnealor ne arată pînă și sticla din care bea, dar, de fapt, asta nu-i decît o sticlă de bere obișnuită.

Ne întoarseră spatele și ne părăsiră, proferînd cîteva expresii dure despre lipsa de seriozitate a întreprinderii noastre. În poartă, tînărul se mai întoarse cu fața la noi și oprind un trecător oarecare îi spuse arătînd spre mine :

— Dumnealui, de acolo, i-a fugit un pavian cinocfal... cu bicicleta.

Am așteptat-o pe Julia pînă noaptea tîrziu, dar în zadar. Dimineața am auzit, din magazie, vocea lui Čížek :

— Aha, va să zică te-ai întors ! Unde-i bicicleta ? Hai, spune odată, unde e bicicleta ? ! ?

Julia nu voia să mărturisească nimic.

IV

Așezat pe banca din fața casei, conferam cu bravul meu servitor Čížek. Acesta îmi prezenta un fel de raport săptămînal asupra situației întreprinderii noastre, de fapt un bilanț al diferitelor incidente și neazuri, care, în locul cununii de lauri, se împleteau în jurul firmei noastre ca o cunună de spini.

— Luni, cînd ne-a fugit buldogul ăla rău și nesuferit, își aminti Čížek, mi-am zis în sinea mea că săptămîna începe frumos.

— Lasă, Čížek, nu te mai necăji atît, că, slavă domnului, am avut destule neplăceri din pricina lui.

— Da, aveți dreptate, patroane, nu vă contrazic. Din clipa în care am pornit pe urmele lui, am fost sigur că se întîmplă ceva. Nici nu bănuiam că o să vin înapoi cu un cîine străin. În definitiv, buldogul ăla avea același cap ca al nostru și era la fel de rău ; mai-mai să mă muște cînd i-am tras din fața dușenii, unde o aștepta pe stăpîna lui. De altfel, pînă la urmă, ziarele au dezmințit știrea prin care pretindeau că am fi hoți de cîini, dar, ce-i drept, la circumscripție domnul comisar mi-a spus : „Confuzia nu ține !“. Aș fi însă tare bucuros să aflu dacă dumnealui ar fi în stare să deslușească un buldog de alt buldog, de

vreme ce n-a fost în stare să deslușească vinovatul de nevinovat.

Dintr-o singură mișcare, practicul Cižek își șterse cu dosul mîneii lacrima de pe obraz și nasul deopotrivă.

— Am spus-o întotdeauna, patroane, reluă el ; dacă îmi fuge un cîine luna, pe urmă încep să dispară, unul cîte unul, toată săptămîna. Cum a fost chiar a doua zi, marțea, cu canişul inginerului ăla care ni l-a adus aici și ne-a dat zece coroane ca să-l dezvățăm să mai muște. Eu i-am spus pe loc că nici cu douăzeci de coroane nu se dezvăță el să clămpănească din dinți și că ar fi mai bine să-l țină acasă ; dar ce să fac dacă dumneavoastră sînteți un om atît de bun, patroane, și ați fi în stare să faceți orice pentru reclama întreprinderii. Marțea, dumnealui a șters-o sub ochii mei. Mi-am zis că se întoarce la stăpînul lui, și i-am telefonat domnului inginer că Bojek e în drum spre casă. Azi e sîmbătă și cîinele tot n-a ajuns la domiciliu. Pe chestia asta o să iasă dandana mare, patroane ; eu unul nu vreau să am nimic de-a face cu povestea asta ; azi-dimineață a telefonat domnul inginer ; dumnealui e incredințat că noi l-am vîndut pe Bojek al lui, așa cum l-au vîndut pe Jozef fili lui Iacov. Miercuri, a trebuit să îngropăm jumătate din pisica aceea de Angora, pe care ne-au sfîșiat-o dihorii. Eu v-am spus să băgăm dihorii în cușculițe de fier, că din lada aceea de scîndură o să-și crolască drum cu dinții și-o să se repeadă la pisica de Angora..., ăștia nu se mulțumesc numai cu frunze de salată, ăștia vor carne ! Ce să vă mai spun, setea de sînge li se citea în ochi.. Cînd le puneam în lada foile de salată, dumnealor își făceau din ele un fel de culcuș, de unde îmi aruncau niște priviri atît de înfiorătoare, încît băgau spaima în mine ; și, totuși, omul ar fi în stare să mănînce cîinci deodată, atît sînt de mici..

— Dumneata i-ai mincat?

— Numai trei, patroane, ăia pe care i-am ucis cu cloacanul în timp ce se înfruptau din pișița de Angora — ceilalți patru mi-au scăpat ca printre degete... I-am pregătit împreună cu vizitiul, înăbușindu-i cu multă ceapă. Au o cărniță albă și moale, dar mirosea un pic a fiară sălbatică; după felul cum se năpustiseră asupra angorei... Joi am făcut o afacere bună cu vânzarea perechii de fazani ornamentali. Masculului îi lipseau din coadă câteva pene pe care i le jumulise șoricarul ăla afurisit. Aș fi vrut eu să-i smulg păunului vreo câteva din coada-i stufoasă și să i le cos fazanului, dar mi-am adus aminte de dumnea-voastră, patroane, gândindu-mă ce-o să spuneți când o să vă întoarceți sîmbătă și-o să vedeți păunul atît de lăstovit. Și-apoi, după mine, afacerea asta nici n-a fost o afacere cum scrie la carte. Vineri am vîndut un ogar rusesc, iar unul ne-a fugit. Domnul contabil a spus că, în acest caz, o afacere o anulează pe cealaltă.

Acesta era deci bilanțul unei săptămîni în absența mea.

Plecaseră la Dresda cu intenția de a cumpăra acolo ceva convenabil la grădina zoologică în lichidare. Mi se oferise, pentru opt sute de mărci, un leu bătrîn, schiop și năpîrlit. Chiar dacă aș fi aranjat să se tragă pe el o piele nouă, schiop tot ar fi rămas. Avea el, ce-i drept, un trecut glorios, de vreme ce în urmă cu zece ani o sfîșiasese la circ pe imblînzitoarea lui, dar ce să faci cu el acum? Cine ar mai fi dispus să-l cumpere? Și totuși n-am venit cu mîna goală — ceva tot am cumpărat: o mangustă egipteană. E un animal mult mai mic decît leul, care mi-a încăput sub haină, ca să nu fiu nevoit să plătesc vreo taxă vamală, în schimb în tren am avut avantajul de a fi instalat cu ea într-un compartiment separat. Mangusta egipteană e, de fapt, o fiară foarte nefericită. Brehm a clasat-o în familia carnivorelor, mustelide, iar astea, ce-i

drept, nu au un miros prea plăcut. Dar ce vină are ea, sărăcuța !...

— Aseultă, Čížek, m-am adresat eu credinciosului meu servitor, fii te rog atît de bun și spune-mi cum se explică faptul că atunci cînd i-am arătat mangusta egipteană, Julia a mormăit ceva și a plecat, ca peste cîteva clipe să revină cu un pince-nez prins în vîrful nasului ? Dumneata, ce-î drept, mi-ai spus că în lipsa mea n-a făcut nici o șotie, dar mie mi-e teamă că acest pince-nez de aur anunță ceva deloc îmbucurător.

— Nu vă speriați, pstroane, se grăbi să mă liniștească bunul Čížek. Pince-nezul ăsta nu aparține nimănui din personalul întreprinderii. Știți, a fost aici baroneasa Dobrénska, să comande de la firma noastră șase cîini de vînătoare. I-am fost recomandați de ducesa Colloredo-Mansfréd, dar nici n-a apucat bine să intre în casă, cînd Julia i-a sărit în spinare și i-a smuls pince-nezul de pe nas. După ce am readus-o în simțiri, baroneasa a plecat renunțînd la comandă. E o femeie tare ciudată. Închipuiți-vă că i-a fost scîrbă să-și mai prîndă pince-nezul pe nas după ce a fost purtat de maimuță. Eu nu văd în povestea asta nimic grav.

Așa se face că i-am mai ars încă una după ceafă devotatului meu servitor.

V

Erau zile cînd Čížek cădea pradă meditației. De obicei, această cufundare în sine prevestea apropierea unor mari evenimente. Și dacă această visare era însoțită și de setea cunoașterii, nu mai încăpea nici o îndoială că necazul nu era prea departe. O dată, de pildă, într-un moment de adîncă meditație, m-a întrebat, chiar în clipa apariției mele

în poarta de la intrarea în curte, ce tip de aparat folosesc uzinele de apă pentru a împinge apa pînă la nivele atît de înalte cum ar fi, să zicem, etajul casei noastre. I-am explicat legea fizică a vaselor comunicante.

— Bine, mi-a replicat el, înțeleg. E vorba de o presiune mare. Dar nu s-ar putea inventa și un aparat pentru oprirea apei ?

— Cum adică ? am întrebat cu mirare.

— Vreau să spun așa... Ori, mai bine zis, mă întreb dacă nu ar fi nimerit să se descopere ceva care să oprească automat circulația apei în instalație, în cazul unui accident, cum ar fi de pildă răsucirea prea tare a robinetului...

L-am invitat să-mi spună pe loc de ce-mi pune întrebări despre lucruri atît de ciudate.

— Să nu vă închipuiți, patroane, continuă el îngîndurat, că povestea asta mi-a venit în minte așa, din senin. Mi-am zis și eu că acest automat ar fi o invenție foarte practică, în clipa în care am văzut-o pe Julia răsucind robinetul de apă, sus, pe coridorul de la etajul întâi. Știam că are forță în mâini, dar nici prin gînd nu mi-a dat că ar fi în stare să-l dea peste cap atît de repede. Credeam că treaba asta avea să-i dea serios de furcă, iar pînă să apuc să-l chem pe vizitiu, ca să vină să vadă și el această minune, dumneaei a și dat robinetul peste cap, după care a leșit frumos pe acoperiș și s-a dus să se așeze pe marginea coșului de fum. Nici nu v-ar veni a crede, patroane, că apa asta nu poate fi oprită. Așa cum se scurge pe treptele scării, aduce cu o cascadă ; jos, în bucătărie, scăunelul de țînut sub picioare a și început să plutească. Lavița și masa sînt mai grele și, de bine de rău, se mai țin pe picioare, deși povestea durează de peste un ceas. Vizitiul spune că probabil vor cădea plafoanele, și de aceea ne-am mutat într-un loc mai sigur.

Și spunînd asta, arată spre valiza lui din dreptul grîlajului.

Am constatat apoi că Čížek îmi înfățișase un tablou mult mai sumbru decît se prezenta în realitate. Plafioanele, ce-i drept, erau îmbibate de apă, dar o primejdie imediată nu ne amenința. Plafonul din bucătărie s-a prăbușit abia după plecarea comisiei arhitecților, care ne dăduse toate asigurările că totul este în cea mai perfectă ordine. În camera mea, plafonul nu s-a prăbușit de loc, și n-a fost nevoie decît să i se pună niște popi de susținere. În clarobscurul înserării, îndeosebi, arătau nespus de frumos, dînd omului plăcuta impresie că se află printre coloanele unui mic templu grecesc din antichitate.

Doar mobila s-a desfăcut parțial, mai cu seamă în locurile asamblate cu clei, pe mine însă treaba asta nu m-a deranjat, căci în serile lungi de iarnă mi-a oferit o distracție plăcută, scurtîndu-mi clipele de plictiseală. Pe scurt, ca să-mi treacă de urît, m-am apucat să alcătuiesc din bucățile desclcate ale mesei de scris, ale comodei și ale șifonierului, un nou tip de mobilă.

Cu toate acestea, mărturisesc sincer că urmăream mereu, cu o anumită teamă, chipul lui Čížek, să văd dacă nu cumva se așterne pe el cunoscuta expresie melancolică.

Cu o lună mai tîrziu, după ce Čížek încetase să mai vorbească despre oprirea automată a apei în caz de răsucire prea puternică a robinetului, m-am dus să văd dacă bunul și credinciosul meu servitor aranjase cum trebuie un câniș imperial, care trebuia tuns de urgență, deoarece blana lui fusese năpădită de pureci. Čížek amînase mereu această treabă, socotînd că în timpul acestei operațiuni toți purecii aveau să sară pe el. Îi spuseseam în repetate rînduri să-i facă mai întîi cânișului o baie zdravănă, și în felul acesta purecii vor pieri. Dar degeaba. Dumnezeu se certa cu

toată lumea, spunînd că purecii se întorc din morți, și învenla pe seama lor tot felul de amănunte de domeniul fantasticului. O dată l-am auzit povestindu-i bucătăresci, sub jurămint, că a văzut o știucă nemaipomenită care, atunci cînd era scoasă din apă, se trezea cu trupul năpădit de o sumedenie de pureci.

În cele din urmă se decise să tundă canișul afară, în timpul unei furtuni cumplite. Explica acest lucru prin aceea că purecii sînt niște insecte foarte ușoare, și vîntul avea să-i sufle departe.

Cînd am ajuns la locul de unde se auzea vocea lui Cizek care spunea : „Nu te mai milogi, și degeaba faci frumos, că tot nu ajută“, am surprins din nou pe chipul lui acea suspectă expresie meditativă. Avea o privire mult mai tristă decît a canișului pocit de el în asemenea hal, încît arăta de parcă în clipa aceea ar fi sărit din pielea lui.

— Am crezut c-o să fiu gata cu el pînă vă întoarceți, începu Cizek, și se grăbi să adauge : Să știți, patroane, că s-au întîmplat niște lucruri !...

Și oftînd din adînc, reluă :

— Chiar acum mi-a venit ideea că ar fi poate mai bine dacă maimuța asta ar avea numai două mîini. După mine, patru mîini e prea mult pîntru o maimuță.

După care rosti foarte deprimat :

— N-aș fi vrut să vorbesc despre asta, patroane, dar știți, dacă mîinile din spate și cele din față ale Juliei s-ar lua la ceartă și s-ar bate pentru revolverul ăla, mi-e teamă că s-ar putea întîmpla foarte ușor o mare nenorocire. Ce-i drept, revolverul e al dumneavoastră, dar domnișoara a și întins-o cu el, undeva, dincolo de deal. Și ce revolver frumos era !...

L-am liniștit, asigurîndu-l că arma era încărcată cu gloanțe oarbe.

— Toate-s bune și frumoase, patroane, dar știți, dumneaei v-a mai scos din noptieră, în afară de revolver, un pumn de cartușe adevărate, pe care le-a îndesat în buzunar.

— Ce tot spui, Cižek ?...

— Asta-i situația, patroane, iar eu cred că domnișoara s-a echipat anume pentru acest scop. Toată după-amiaza a fost cuminte ca un mieluşel, îmbrăcată în costumul ei tirolez. Cu vreo jumătate de oră în urmă, a început să se foiască și să cotrobăiască prin toată casa. Deodată, uitându-mă pe fereastră, am zărit în camera dumneavoastră pălăria ei verde, cu pană de fazan ; mă duc repede acolo și o văd cum deschide noptiera. Până să mă dezmeticesc, dumneaei a și îndesat cartușele în buzunarul de la pantaloni și a pornit spre mine cu revolverul întins. Ce puteam să fac ? Mi-a dat mâna, iar eu i-am strâns-o și i-am scuturat-o și pe de-asupra am mai și bătut-o prietenește pe umăr, ca nu cumva, Doamne ferește, să-mi facă ceva. Pe urmă, domnișoara a coborât în grădină și, săltându-se peste grilaj, a ieșit în șosea și de-acolo a sărit pe zidul Klamovkăi. Bănuiesc că se plimbă pe acolo și curînd o să înceapă să tragă. Până acum nu s-a auzit nici un foc. Dar cred că după ce o să termine gloanțele oarbe, o să încarce revolverul cu cartușe adevărate. Și pe urmă, precis se întîmplă ceva, încheie Cižek pe un ton profetic.

Între timp ce lăsase inserarea. Situația era, într-adevăr, tragică, dar mie nu-mi veni în minte nimic altceva decît simpla constatare că pavianul nu are permis de portarmă, și dacă întreprinde cumva o vînațoare, avînd drept țintă paznicii de la Klamovka, abia o să aibă neplăceri, pentru că nu are asupra lui nici permisul de vînațoare, documente importante care se aflau amîndouă lângă revolverul cu pricina.

— Pe chestia asta nu trebuie să vă necăjiți, patroane; mă liniști Čížek, după ce i-am împărtășit temerile mele; permisul de portarmă și permisul de vânătoare le-a vîrit în bot.

Čížek își petrecu toată seara în camera mea. Tăceam amîndoi mîlc. Noaptea tîrziu am avut impresia că bunul meu servitor e frămîntat de ceva. Pînă să apuc să-l întreb la ce se gîndește, începu cu o voce convingătoare :

— Eu unul, să fiu în locul dumneavoastră, aş părăsi Praga.

L-am trimis să se culce și m-am dus și eu să mă întind. Cînd dormeam mai adînc, mi s-a părut că aud niște împușcături. Dar nu era decît Čížek, care mă trezise ciocănind de zor în ușa.

— Ce s-a întîmplat ?

— Nimic, patroane. Julia s-a întors acasă. S-a cuibărit în grajd și stă acolo încrămîntată de spăimă. Revolverul l-am găsit în buzunarul pantalonilor, în timp ce o dezbrăcam. Și-acum mai e zbîrlită toată de atîta groază și, ce să vă mai spun, arată ca un arci. Din revolver lipsește un singur cartuș.

M-am dus s-o văd. Arăta, într-adevăr, așa cum o descriesese Čížek. Stătea ghemuită pe paie, într-un colț al grajdului, și cînd m-am apropiat de ea mi-a dat mîna, emițînd în același timp un sunet ce aducea cu „hu“.

— Probabil că vrea să spună „bum“, analiză Čížek acest sunet, din punct de vedere filologic.

A doua zi se putea citi în toate ziarele : „Un misterios atac cu intenție de asasinat și furt în cartierul Košire“. Relatările de mari proporții, pe care redactorii rubricilor de știri locale le întocmiseră cu cea mai mare grijă, stilizînd titlul în chip și fel, ca de pildă : *Încercarea de furt cu arma în mînă*, erau nespuse de interesante și bogate în amănunte.

Era vorba de un bătrîn debitant de tutun domiciliat la parterul imobilului cu nr. 249 din Koširë — pod Cibulkou. Amintitul celăţean îşi adusesese acasă încasările obţinute în ziua aceea din vânzarea ţigărilor şi, după ce făcu focul să-şi încălzească un pic modesta sa odăiţă, aprinse lumina şi deschise fereastra să între puţin aer. Cînd, deodată, cineva se sălta pe pervăzul ferestrei şi trase în el, tocmai în clipa în care intenţiona să mai arunce un lemn în sobă.

Aici ştirile se contraziceau, căci mai bine de cincizeci la sută din publicaţiile cotidiene afirmau că atacul criminal împotriva subredului bătrîn fusese săvîrşit în momentul în care acesta voia să potrivească mai bine mukul de la lampa sa cu petrol. Dacă a fost aşa sau altfel, nu are nici o importanţă. Important e că toţi gazetarii căzuseră de acord că atacul criminal fusese premeditat, iar agresorul pîndise momentul în care ceilalţi locatari ai imobilului se aflau la cinematograful.

„Făptaşul însă, după ce a tras focul de armă, s-a speriat de strigătele victimei şi, temîndu-se probabil că zgomotul provocat de acest atac ar putea trezi atenţia trecătorilor (căci fereastra era deschisă), a renunţat la intenţia sa criminală şi s-a îndepărtat în cea mai mare grabă. Debitantul atacat, însoţit de portarul imobilului, s-a dus numaidecît la Comisariatul de poliţie, unde a făcut o descriere amănunţită a agresorului. E vorba de un bărbat nebărbierit, scund, dar robust, îmbrăcat într-un costum tirolez. Făptaşul avea o pălărie verde, cu pană de fazan. Datorită acestor semnalmente — scriau ziarele — fiiorul individ va fi, probabil, depistat, în afara cazului în care, dîndu-şi seama de faptul că în acest costum bălător la ochi ar fi uşor de identificat, agresorul nu-şi va schimba ţinuta vestimentară. A sosit, credem, timpul ca în cartile-

role periferice ale oraşului nostru să fie introduse măsuri mai eficiente de securitate.”

Menţionez în treacăt că unul dintre jurnale a ținut să-și exprime cu acest prilej marea sa mirare, întrebând de ce n-a fost încă pavată strada dintre depoul de tramvaie din Košice și căsuțele de la poalele colinei Cibulka, și de ce au fost tăiate coroanele copacilor ce străjuiau șanțurile străzii Jinonicka.

În ziua următoare, edițiile de după-amiază ale cotidianelor pragheze publicau această știre :

„Făptașul atacului criminal din cartierul Košice a fost arestat”.

„Organele poliției au reușit să-l aresteze, în gara națională, pe făptașul atacului criminal din Košice. Răufăcătorul se numește Romuald Jägerle * și e originar din orașul tirolez Bolzano. În ciuda faptului că tăgăduiește că o încăpăținare înverșunată comiterea amintitei nelegiuiri, semnalementele descrise de debitantul atacat i se potrivesc întru totul. Asupra lui a fost găsită o sumă mică de bani și o țiteră. Răufăcătorul pretinde că a sosit la Praga azi dimineață, urmînd să plece mai departe spre Litoměřice unde avea un angajament să cînte la țiteră într-un local de noapte. Interesant e faptul că nu-și poate aminti la ce local de noapte din Litoměřice a fost angajat. Întrucît revolverul nu a fost găsit asupra lui, poliția presupune că făptașul s-a descotorosit de el, în timp ce fugea de la locul crimei. Răufăcătorul a fost depus în arestul preventiv de pe lîngă tribunalul din Praga. În timpul confruntării cu victima, debitantul a declarat din prima clipă că recunoaște, fără nici o îndoială, în persoana lui pe omul care-l atacase.”

---

* Vînzător (germ.).

În aceeași zi, ziarele de seară scriau :

„Jägerle, presupusul făptaș al atacului criminal din Košťe, a fost pus în libertate, dovedindu-și alibiul cu însoțitorii trenului, cărora le cântase la țiteră între Linz și Budějovice, la ora la care avusese loc atacul împotriva bătrînului debitant. Poliția a reluat anchetarea acestui caz“.

De atunci am început s-o prezentăm pe Julia noastră și sub numele de Jägerle.

EXTERMINAREA PRACTICANȚILOR LA CASA DE EXPEDIȚII KOBKAN

Patronul casei de expediții Kobkan îl chemă într-o zi la el pe tînărul practicant Pechaček și avu cu el o discuție îndelungată.

Cînd se înapoie la masa lui de lucru, Pechaček era alb ca varul, tremura din tot corpul și părul i se făcuse măciucă.

— Concediat ? îl întrebă contabilul.

În loc de răspuns, practicantul Pechaček își luă pălăria și paltonul și fără să sufle o vorbă ieși din birou. Intrigat, contabilul se duse năpădect în biroul patronului și cînd se întoarse clătină din cap și spuse :

— Zău dacă mai înțeleg ceva, șeful l-a dat liber și l-a spus să stea toată după-amiaza în circiumă.

Cinci tineri se uitară o clipă cu invidie la scaunul liber al practicantului Pechaček, după care se cufundară din nou în facturile lor.

Peste birourile casei de expediții Kobkan plutea o atmosferă tainică, plină de mister și necunoscut.

Și când te gîndești că toată povestea era atât de simplă, deși, ce-i drept, un pic cam ciudată.

Patronul avusese cu Pechaček o convorbire cît se poate de amicală, ce se desfășurase în felul următor :

— Domnule Pechaček, dumneata ești un tînăr capabil și talentat. Procuristul și contabilul n-au pentru dumneata decît cuvinte de laudă. Ești sînguincios, îndemînat, înțelegător, modest, jovial, deschis și vrednic. Nu bei, nu fumezi, nu joci cărți, nu seduci fete, nu datorezi nimănui nimic, nu ceri avansuri din salariu, ești un bun socotitor, ai un scris elegant și citești, faci economie de hîrtie, vii punctual la serviciu și pleci ultimul de la birou. Ai fler comercial, stenografezi repede și cu multă iscusință, scrii fără greșală la orice mașină, aparținînd oricărui sistem. Cunoști limbi străine și te îmbraci modest, dar bine. Pantalofii dumitale sînt întotdeauna lustruiți cu grijă, iar gulerul dumitale e întotdeauna curat...

Exemplarului practicant i se umeziseră ochii de atîta fericire și se uita țintă la șeful lui care, aruncîndu-i o privire blajină practicantului său, continuase cu o voce blîndă, tremurătoare :

— Peste paisprezece zile e ziua mea onomastică și aș fi tare bucuros să văd în ziare felicitările cunoșcuților, prietenilor și personalului meu. Se înțelege de la sine că toată cheltuielile vor fi suportate de mine. N-aș vrea însă ca aceste felicitări să aibă un caracter obișnuit și... răsuflet. Aș vrea ceva original, să zicem, în stilul și limbajul caselor de expediții : Ceva ce n-a mai fost. Ceva atît de frumos,

Încet cititorii să-și aducă aminte ani și ani de felicitările adresate mie de ziua mea onomastică. Ceva care să-i înduioșeze pe toți și să-i facă să plângă. Și, iată, așa se face că mi-am adus aminte de duminică. Se înțelege de la sine că despre toate astea nu vei pomeni nimănui nimic. Dă-mi mâna, te rog.

Și practicantul îi întinse mâna tremurândă șefului său, care, după ce i-o strinsese cu putere, continuase :

— Duminică vei fi în stare. Da, sînt sigur că vei fi. Uite, azi e o zi frumoasă, însorită, și, cu siguranță, ideile vor curge gîrlă. Îți dau liber toată după-amiaza și, ca să fii mai inspirat, intră și duminică într-o vinărie, bea două litre de muscat sau de vermouth. Sînt sigur că nu te vei îmbăta. Pe urmă te duci în parcul Stromovka, te așezi frumușel pe o bancă și compui felicitările pentru ziua mea onomastică. Poftim cincizeci de coroane.

Așa se face că practicantul Pechaček s-a întors la masa lui de lucru alb ca varul. Primele două porunci le îndeplini cu precizie. Intră într-o vinărie, bău o litră de muscat și una de vermouth, nu se îmbătă și porni spre Stromovka, ca o mașină. Aici se așeză pe o bancă și începu să compună.

Se îngrozi însă, constatînd numai decît că ideile nu-i curgeau gîrlă, că toate presupunerile patronului despre talentatul practicant nu erau decît exagerări împinse la extrem și că nici frumoasa zi însorită, nici muscatul, nici vermouthul n-aveau darul să-l ajute.

— Dumnezeu din ceruri, oîă el îngrijorat, tot ce fac e o prostie. Uite ce dobltocie am putut să aștern pe hîrtie — în tot ce-am scris nu-i absolut nimic original. Poftim, nu-i o imbecilitate să scrii :

„Ascultați urările noastre fierbinți pe care vi le urăm cu căldură ; frumoasă să vă fie viața ca un cer înalt. Spor în munca de toate zilele, cerul să vă ajute. Fericire, sănă-

late, ani mulți, firma să vă înflorască... Anul de bucurie și fericire, dorințele să vi se împlinească, ceea ce din inimă vă urează cunoscuții, prietenii și personalul“.

Pechaček smulse din carnet fila cu felicitări, o făcu ferfeniță și după ce o aruncă la coșul de hirtii se apucă din nou să mediteze și să scrie.

Și astfel, în curând apărură alte felicitări pentru ziua onomastică a patronului :

„Urările noastre și în acest an de fericire, din inimă vă urăm tot anul numai bine. Zânic numai bucurii și tot ce e mai bun, sănătate și de toate din belșug. Mașini de expediții cu cincizeci la sută mai ieftin și cu distinsa soție și familie, tot ce-i mai plăcut vă urează cunoscuții, prietenii și personalul.“

„Din nou ne este dat să vă felicităm și din suflet să vă urăm sănătate cu carul, bunăstare din belșug, fericire și spor în muncă și înaltă binecuvîntare. Să fiți ferit de boli și numai bucurie, în fiecare săptămînă afaceri din belșug, transporturi de mobilă, asigurări de bagaje, mutări în toată republica, transporturi de mărfuri pe calea ferată, cîștig de milioane. Din inimă vă urează cunoscuții, prietenii și personalul.“

„Numai bucurii și viață lungă, și Fortuna să vă binecuvînteze. Strădanie, spor și fericire, afaceri din belșug cu distinsa soție și tot binele în bucurie, să-l trăiți. Sincer urează cunoscuții, prietenii și personalul“.

„Negotul să vă înflorească în bucurie și să nu știți ce-i durerea. Și viața să vi se scurgă în fericire ca un pîrîiaș tăcut. Domnul să vă dea viață lungă. În tot ce întreprindeți spor. Bolile ducă-se pe pustii. Sporirea taxelor de expediții să apară la orizont — asta vă urează cu toți laolaltă, cunoscuții, prietenii și personalul.“

Apoi se mai iviră în carnet tot felul de alte subiecte rimate. „Pline-mfine, pădure-securi, bogătle-bucurie, secrete-pădure, dal-n-ai, al-dai, slăvi-păstrăvi, mutare-bl-necuvîntare“.

Nefericitul practicant le șterse pe toate, mototoli hîrtia și, aruncînd-o la coș, porni direct spre Troja, ținîndu-se cu mîinile de cap.

— Un timpit, asta sînt, un idiot, nimic altceva decît un cretin notoriu. Ce mai, m-am ramolit. Nimic original în stilul caselor de expediții. Mîntea mea imbecilă ! Sînt un prost, da, m-am timpit de tot ! Inteligent eu ? Un dobitoc, o vită încălțată, asta sînt ! Paie am în cap, nu mînte !

Ajuns în Troja, încercă să se inspire într-o circiumă, cu ajutorul unei sticle de vin. Dar în locul mult așteptatei inflăcărări divine i se înfățișă o asemenea criză de prostie, încît scrise :

„În ziua dragă atît de rară, vă urăm fierbinte ca viața să vă fie și de-acum încolo fericită și veselă mereu în orice timpuri. Mereu să înfloriți în bunăstare, spor în toate, ani lungi de sănătate și multe flori s-aveți mereu la fe-reastră. Din inimă vă urează cunoscuții, prietenii și personalul“.

— Gata, spuse el în gura mare, zîmbind năîng deasupra operei sale. Am înțeles, sufăr de o boală ereditară, da, de tîmpenie banală și paralizie.

În zori, pălăria lui fu găsită pe digul ecluzei de lîngă Klecany. În pălărie se afla o bucată de hîrtie cu adresa lui și două cuvinte : „Nu pot...“ Atît și nimic mai mult.

În birou, cei cîinci practicanți vorbeau despre misterioasa sinucidere a colegului Pechaček. Vorbeau încet, cu cuvenita doză de tristețe, căci le lipsea bunul și hîtrul Pechaček.

Deodată, în prag se ivi curierul și spuse :

— Practicantul Klofanda e chemat în biroul șefului!

— Am înțeles !

Și șeful stătu de vorbă cu el :

— Domnule Klofanda, dumneata ești un tânăr capabil și talentat. Procuristul și contabilul n-au pentru dumneata decît cuvinte de laudă. Ești sirguincios, îndemînat, înțelegător, modest, bun și harnic.

Și așa mai departe, inclusiv : — Poftim cincizeci de coroane.

Cînd se întoarse la masa lui de lucru, Klofanda era palid, tremura ca varga și avea părul măciucă. Fără să sufle o vorbă, își luă pălăria și pardesiul și ieși din birou.

Atmosfera tainică, plină de mister și necunoscut ce plutea deasupra casei de expediții Kobkan se îngroșă.

Cei patru practicanți clătinară din cap. Klofanda nu avea talentul scriitoricesc al răposatului Pechaček, în schimb era un suflet pur, gingaș și conștiincios. Și-a frămîntat el mintea, dar degeaba, n-a fost în stare să stoarcă din ea nici o idee. Pînă să se spînzurî în pădurea Hodkovic, nu izbutise să compună decît : „Urarea noastră fierbîntă este să vă urăm cele mai sincere urări, urîndu-vă urarea care v-o urează cunoscuții, prietenii și personalul“.

„De moartea mea numai eu sînt vinovat“, a scris el pe o bucată de hîrtie, prinsă cu un ac de reverul paltonului.

În birou, cei patru practicanți n-apucară însă să discute temeinic despre misterioasa moarte a celui de-al doilea coleg, cînd în prag își făcu apariția curierul și spuse :

— Practicantul Vencel la dom' șef !

— Numai decît !

Și domnul șef atătu cu el de vorbă :

— Domnule Vencel, dumneata ești un tânăr sirguincios, istet, înțelegător, modest, jovial și harnic.

Și așa mai departe, inclusiv : „— Poftim cincizeci de coroane“.

Atmosfera tainică, plină de mister și necunoscut se îngroșă și mai mult. Prin birouri sufla adierea morții.

Practicantul Venci nu izbuti să născocească absolut nimic. Muri în cariera de piatră de la Kyje, lângă Praga, unde își tăiasse venele de la mîni. Muri fără să lase în urma lui măcar un rînd.

— Practicantul Kostiak, la dom' șef !

— Mă duc !

Kostiak se împotrivi multă vreme morții, cu înverșunare. Două zile în șir se ascunse pe dealul Petrinului și abia a treia zi sări din vârful turnului de observație. În clipa aceea era năucit de-a binelea și avea ideea fixă că șeful lui nu este expeditor, ci proprietarul unui magazin de păsări, iar el trebuia să-i scrie o felicitare cu prilejul nunții de argint.

Așa se explică faptul că pe o filă din carnetul lui s-au găsit următoarele :

„Vremurile fericite din nou să înflorească, nunta de argint în fiecare an să se întoarcă, sporul de negoț să strălucească, și vesel să vă bucurați, și mii de porumbei, și iepurași, și iepuri, și peștișori de aur să aveți de vînzare. Din inimă vă urează Jan Kostiak“.

În biroul domnului Kobkan mai rămăseseră doar doi practicanți.

— Practicantul Havlík la dom' șef !...

— Mă duc !

După ce scrisese originala sa felicitare sub forma unei telegrame comerciale : „Kobkan expeditor, onomastică, sincere felicitări, cunoșcuții, prietenii și personalul“, se

înjunghie cu un cuțit de buzunar într-un closet al Palatului Reprezentativ.

— Practicantul Pilař la dom' șef !...

Ultimul practicant care mai rămăsese în birourile casei de expediții Kpbkan se făcu alb ca varul. Avea vaga presimțire că în spatele ușii ce dădea în biroul șefului se afla originea acestei uriașe tragedii a practicanților casei de expediții, tragedie fără precedent în lume, și că acel ceva tainic, misterios și necunoscut se apropia și de el.

— Practicantul Pilař la dom' șef ! se auzi din nou glasul curierului.

Ultimul dintre practicanți se ridică în picioare și strigă deznădăjduit :

— Nu mă duc !

În birou se vedeau patru fețe palide : a practicantului, a procuristului, a contabilului și a curierului.

— Domnule Pilař, începu contabilul, gîndește-te bine ce faci. Una ca asta nu s-a întîmplat încă în Cehia, ca practicantul să nu se ducă la șef cînd acesta îl cheamă.

— Nu mă duc ! izbucni ultimul practicant. Cînd spun că nu mă duc, nu mă duc și basta !

Apoi, dînd sălbatic din mîini, continuă să țipe în gura mare :

— Toți s-au dus, și răposatul Pechaček, și răposatul Klofanda, și răposatul Venci, și răposatul Kostlak, și răposatul Haylík. Numai eu nu mă duc ! Iac-așa, nu mă duc.

Și apucînd voluminosul registru de casă, îl izbi de birou cu toată puterea :

— Rămîn pe loc, aici, pe scaunul meu, nicăieri nu mă duc, sparg totul, pe toți vă omor. Eu sînt căpitanul Mòhras, senzația mondială, care cu inegalabila mea apariție în văzduh am uimit întreaga omenire. Nu mi-e teamă de voi !

Infirmerii nu se pot plinge de ultimul practicant al casei de expediții Kobkan. Halatul lui are cinci nasturi și, arătându-i fiecăruia câte un nasture, îi spune : .

— Primul e Klofanda, al doilea Vencl, al treilea Kostiak, al patrulea Havlík, al cincilea Pechaček, nu, nu-i așa. Primul e Pechaček, al doilea Klofanda, al treilea Vencl, al patrulea Kostiak, al cincilea Havlík. Toți s-au dus, dar eu nu mă duc — iac-așa, nu mă duc !

Medicii nutresc speranța că se va însănătoși.

Onomastica domnului Kobkan trecu fără nici o felicitare originală publicată în ziare. În birourile casei sale de expediții se află acum șase practicanți proaspeți. Până la viitoarea onomastică e perioada vînatului oprit.

POVESTE EVRELASCĂ DIN ZAPUSTNA; ORAȘ GĂLIȚIAN

I

- Zevi Așer și Jakub Tchar țineau prăvălii în Zapustna și-l îmbătau cu rachiu pe țărani huțuli. Amîndoi erau evrei, dar asta nu-i împiedica deloc să se urască de moarte. Pe de o parte, din motive de concurență, pe de alta, din pricina deosebirilor de convingeri religioase. Căci Zevi Așer era talmudist, iar Jakub Tchar carait, adept al Scripturii, care considera valabil numai Vechiul Testa-

ment și care, ca toți sectanții caraiți, recunoștea drept competență unică a tuturor evreilor pe rabinul din Tschufat Kale, orașul situat în peninsula Crîmea ; în fiecare an — bineînțeles dacă afacerile aveau să meargă — se pregătea să se ducă la el în pelerinaj și să-i sărute degetul sacru de la mîna stîngă, degetul *asnu*, cu care atunci cînd preasfințitul rabin arată spre cer în ziua de sîmbătă, pe boltă apare luceafărul, și toți caraiții sînt purificați de păcate și pot iarăși să-i înșele pe coreligionarii lor necaraiți, acesta fiind de altfel unicul păcat. Dimpotrivă, a-i trage pe sfoară pe goimi, adică pe creștini, la care se adaugă și mahomedanii, asta înseamnă o faptă bună, pe care îngerul Hafniel, cel cu șase picioare, o va tîlmăci de îndată atotputernicului Iehova.

Spre deosebire de Jakub, Zevi Așer, în calitate sa de talmudist, se exprima în termeni necuvîncioși despre venerabilul rabin din Tschufat Kale. N-avea decît să-l pupe undeva, căci pentru el *Talmudul* era singurul izvor al credinței adevărate. După el, învățătura talmudică *halahah* este perfect valabilă. Orice evreu este dator să păstreze cu sfințenie în inima lui textul *mișnei* și să se conducă după *ghemara*, aceasta fiind tîlmăcirea textului, bineînțeles nu după orice *ghemara*, ci numai după *ghemara* palestiniană. Mai practic e să fii talmudist, căci iată ce scrie rabinul Jehuda Hakadoș, alcătuitoarea *mișnei* din anul 218 :

„Mai întîi vine Iehova, apoi vii tu, iar dacă jecmănești pe cineva de întreaga lui avere, încă îl mai rămîne, la fel ca și ție, tot ce-i mai de preț în lumea asta, și anume atotputernicul Iehova“.

Așa se face că Zevi Așer îl păcălea eît putea pe Jakub Tchar, ori de cîte ori acesta avea nevoie să cumpere de la el vreo marfă care tocmai i se isprăvise.

— Zece mii de diavoli să-ți scarmene barba ta păcătoasă, obișnuia să spună Jakub Tchar lui Zevi Așer ; votca aceea pe care mi-ai vîndut-o ultima dată era îndoită cu apă, blestematule. Huțuli erau gata-gata să-mi facă praf dugheana.

Căci Jakub Tchar avusese grijă să mai boteze și el impricinata votcă cu o cantitate egală de apă.

— Afurisit să fii și stuchit de zece șiruri de spirite bune, Tchar, îi răspundea Zevi Așer ; oare nu știi tu, nătărăule, că în afară de apă îți mai rămîne Iehova ?

Și cu primul prilej, Tchar mi-l ardea pe Așer într-o afacere cu grîne. Iată-l bunăoară pe Așer venind la el cu o falcă în cer și una în pămînt :

— Un cîine turbat să trimită asupra ta ingerul Iechil, stăpînul patrupedelor. Ce gunoi mi-ai trimis, vierme păcătos ?

Tchar, ridicînd pios ochii spre cer, îi răspundea pocăit :

— Adevărat, Așer, am păcătuit, am jefuit un coreli-gionar ; pe legea mea, am păcătuit. Dar am fost la sinagoga cu tvilinul și m-am rugat pentru iertarea păcatelor, și pe un sfeșnic cu șapte brațe l-am zărit pe ingerul Iehula care mi-a șoptit cu răsufierea lui înmiresmată : „Întoarce-te acasă, Jakub Tchar, la nevastă-ta și la argații tăi, căci zece păcate, de acum înainte, îți vor fi iertate. În fața lui Iehova, Zevi Așer prețuiește doar cu ceva mai mult decît ultimul goi din Galiția.”

Și cu o privire cucernică, Jakub Tchar se ulla la Așer care scrișnea de necaz și striga :

— Nu scrie nicăieri, nici în mișna, nici în ghemara, că ingerii ar sta cocoțați pe vreun sfeșnic cu șapte brațe. Ingerii stau prin preajma apelor curgătoare, cîrmuiți de ingerul Mihael, și cîntă că sectanții caraiți sînt niște afurisiți !

După care plecă, injurînd și trăgîndu-se furios de barbă.

Ca urmare a acestor contradicții religioase dintre membrii cei mai bogați, în întreaga comunitate evreiască din Zapustna domnea o zăpăceală nemaipomenită.

Evraii săraci care căpătau ajutoare se dădeau, în funcție de cuantumul acestui ajutor, fie de partea *Talmudului*, fie de partea *Bibliei*.

Colac peste pupăză, rabinul se mai declarase și sionist și vorbea cu înflăcărare despre o împărăție evreiască în Palestina.

— Ascultă, îl spuneau și Tchar și Așer, cui vrei să vindem noi votculiță la Ierusalim ?

Iar rabinul îi tot da înainte despre sarcinile mărețe ale imperiului iudeu în Palestina, despre reconstruirea marelui templu de la Ierusalim.

Intr-o zi, paznicul sinagogii descoperi în biblioteca rabinului o carte despre cabala, tainica doctrină ebraică. Pe paznic îl chema Nathan Beniamin. În ciupele libere, cînd avea grijă de sinagogă, se cufunda în studierea acestei cărți. Dar iată că într-o bună zi îi trăsni prin minte năstrușnica idee că a fi paznic de sinagogă nu-i o meserie prea rentabilă, așa că hotărî să se dea drept Mesia, fapt pe care îl dădu în vileag rostînd chiar în fața sinagogii numele lui Iehova, așa cum se scrie, ceea ce de fapt este îngăduit numai rabinului atunci cînd ține slujba în sinagogă de ziua împăcării. Nathan Beniamin era un om citit. Cunoștea *Talmudul* și cele șase cărți ale testamentului, în care sînt : sifra, sifri, mechiltha, tosefta, usiktha, thořath, kohanim. Acum știa și secretele cabalei cu toate amănuntele pirotehnice, cum ar fi : să torni amonlac în spirt și să-i dai foc și să pui totodată, de-a-ndoaselea, rugăciunea celor anatemizați.

Declarându-se Mesia, Beniamin fu concediat fără întârziere din slujba de paznic al sinagogii. Însoțit de batjocura celor din juru-i, el se retrase în casa cizmarului Samuel, un evreu pirlit, unde cerceta de zor cabala și bea întruna rachia, de dimineață până seara. La paisprezece zile după aceea, într-o sîmbătă, intră în sinagoga din Zapustna un ovreiaș necunoscut, sărac lipit pămîntului, care taman în mijlocul rugăciunii se apucă să leșine. După ce fu readus în simțiri, acesta strigă :

— Nathan Beniamin, născut în Zapustna, este un Mesia adevărat, el e fiul lui David care va elibera Izraelul.

Supus unui interogatoriu, declară următoarele :

— Vin de departe și fac negoț cu cai în țara rusească. În drum am stat de vorbă cu îngerul Usrael : „Du-te la Zapustna, mi-a poruncit el, du-te, căci Zapustna e un oraș binecuvîntat pentru cauza lui Izrael“.

Generoși, credincioșii îl umplură pe profet de daruri, iar acesta, fără să-și mai ia rămas bun de la unchiul său, cizmarul Samuel, pe care-l vizitase cu o seară înainte, în timp ce se întorcea de la pușcăria unde-și ispășise o pedeapsă de doi ani pentru escrocherie, o porni spre orașul său natal, Tarnow.

Rabinul își petrecu toată noaptea numai într-o rugăciune, înălțînd lui Iehova ruga fierbinte să-l trimită la el măcar pentru o clipă pe îngerul Rafael, care să-l lămurească dacă fostul paznic al sinagogii este un adevărat Mesia. Se crăpă de ziua și Rafael tot nu venea. Iar cînd se lumina de-a binelea, rabinul se duse să se culce, căci, precum se știe, îngeri nu pogoară la lumina zilei.

În ziua următoare îl întîlni pe Nathan Benjamin. Îi făcu o plecăciune. Dacă-i într-adevăr Mesia, înseamnă că s-a pus bine pe lîngă el, deci tot n-avea de ce să-i strice.

Privirile tuturor evreilor din Zapustna erau ațintite asupra lui Nathan Beniamin. Conflictele religioase se stinseseră, ba chiar până și Zevi Așer și Iakub Tchar încetară să se mai ciorovăiescă. De partea cui va fi Mesia, de partea Talmudului sau a caraiților ?

Dar Mesia aruncă o frază cu tîlc ascuns.

— Credeți în glasul conștiinței, închideți ochii, astupați-vă urechile și mîntuirea va pogori în sufletele voastre...

II

Printre evrei apărea, din cînd în cînd, cite un Mesia. Mai cu seamă la începutul evului cel nou, s-au ridicat simultan în diferite locuri cîțiva Mesia și toți se bucurară de încredere. Acest lucru poate fi explicat prin existența acelor formulări esoterice în care sînt învăluite unele cărți religioase cu privire la eliberarea Izraelului. Cei mai mulți dintre acești Mesia au sfîrșit-o pe eșafod. Credința evreilor în aparițiile misterioase este confirmată și de emoționanta poveste a unei evreice dintr-un oarecare oraș șvăbesc. Evreica aceasta, fiică a unui tată plin de virtuți și a unei mame cu frică de Dumnezeu, întreținea legături intime cu un student creștin, legături care n-au rămas fără urmări. Cînd lucrurile n-au mai putut fi ascunse în fața părinților, la un moment dat, în timp ce întreaga familie se adunase la cină, se auzi o pocnitură. Poc ! Prin geamul spart se auzi o voce misterioasă :

— Fii binecuvîntat, Iosaline, căci fiica ta va naște un Mesia !

Și se uitară părinții la fată și, ce să vadă — fecioara era gravidă. Vestea se întinse cu înțeleala fulgerului prin

toată regiunea. Din ținuturile cele mai îndepărtate, începură să sosească daruri pentru născătoarea de Dumnezeu. Evreul se îmbogăți curînd ; își freca mîinile de bucurie și, în credința lui, îi părea rău că nu avea mai multe fete. În sfîrșit veni și ziua cea mare și fiica lui născu în loc de băiat o fetiță. Nefericitul student, atunci cînd spărsese geamul și imitase vocea profetului, nu ținuse seama și de această posibilitate. Între timp, altă fată de evreu se dăduse drept născătoare de Mesia și, cum era firesc, reven-dică pentru ea darurile trimise falsei mame. Începură certuri înverșunate, cărora le puseră capăt consilierii urbei, prin aceea că porunciră izgonirea tuturor evreilor din acel oraș. Poveștea aceasta s-a petrecut la Neuburg, în anul 1669.

De unde se poate vedea că „mesianismul” nu a constituit întotdeauna o meserie rentabilă. În Evul Mediu, în Germania au fost arși pe rug cincisprezece Mesia evrei învinuiți de jaf și vrăjitorie. La sfîrșitul veacului al șaptelea, Sabbathai, cel mai vestit Mesia evreu al evului cel nou, voia chiar să-l răstoarne de pe tron pe sultanul Constantinopolului și să se proclame stăpînul Orientului. El interpretase lucrurile din punct de vedere practic și izbutise să-i scoată din sărute pe evrei, de la Tarigrad și pînă dincolo de Budin. Sfîrși prin a fi sfîrtecat. Înaintea aplicării acestui experiment, sultanul îi adresase următoarele cuvinte :

— N-are rost să te necăjești pentru o nîmca toată ; dacă ești Mesia cu adevărat, te lipești la loc, într-un fel sau altul.

În cazul lui Nathan Beniamin erau excluse toate aceste dezagremente, cum ar fi : sfîrtecatul, arderea pe rug, spînzurătoarea sau izgonirea ; de aceea, putea să afirme despre el tot ce i se năzărea. La gloria sa se mai adăugau

și amintirile coreligionarilor despre tinerețea și copilăria lui. Ce copil deosebit a fost acest Benjamin ! În timp ce alți copii de evrei se tăvăleau murdari prin noroi, el, Benjamin, se spăla în fiecare zi de vară în apa pârului ce curgea la vale de pe culmile munților. Când anume s-a scăldat Mesia pentru ultima oară, asta nu s-a mai cercetat ; de altfel, și el, ca om bine educat și plin de demnitate, păstra în această privință o tăcere absolută.

Deocamdată se prezenta în fața publicului sfios, tăcut și discret, cu cîrlionții perciunilor răsuciți cu grijă pe frunte, într-un caftan negru, nou-nouț. Niciodată n-a fost văzut ronțâind ceapă pe stradă, așa cum obișnuiau alții să facă. Numai curelușele de la tvilin le învîrtea în jurul degetelor, murmurînd rugăciune după rugăciune, după care silueta lui gravă și demnă dispărea în căsuța cizmarului Samuel. Acesta încetase să mai facă ghele și, în calitate de secretar al Mesiei, selecționa darurile trimise de credincioșii lui Nathan Benjamin și, din cînd în cînd, trăgea cîte o dușcă de rachiu dulce dintr-o ploscă pînte-coasă.

Mesia intră în odaie, privește cu un aer atotștiutor darurile, numără banii, îi pune bine, apoi primește audiențe. Celor veniți să-l ceară sfatul le vorbește de sus.

— Ce dorești, Zevi Așer ?

— Fii îngăduitor, Nathan Benjamin, am un dușman care mă vorbește de rău. Roagă-te bunului Dumnezeu ca să-l orbească de amîndoi ochii.

Iar Nathan Benjamin îl întreabă cu toată gravitatea :

— Știi tu, Zevi Așer, ce stă scris în cartea tosefta ?

— Nu știu, Nathan Benjamin.

— Atunci du-te acasă, fiule, și Iehova să te ocrotească.

Și Zevi Așer începe tocmeala cu Nathan Benjamin. Oferă un galben, doi, trei, numai să-i spună ce stă scris

În cartea tosefta. Te pomenești că-i tocmai rugăciunea pe care dacă o spui cu credință îți orbește dușmanul ? Beniamin se mulțumește cu trei galbeni și întreabă din nou :

— Dar ce scrie în cartea kohanim știi ?

— Nu știu, Beniamin.

— Atunci pleacă acasă, Zevi Așer, de data asta pentru totdeauna și lasă lucrurile să meargă de la sine.

Abia a ieșit Zevi Așer și pe ușă dă buzna Iakub Tchar. Aduce o gîscă, se așază pe scaun, face o plecăciune și începe :

— Nathan Benlamin, pe legea mea, sînt un biet calic, mai mult n-am de unde da. Dar am un dușman care mă jefuiește și mă distruge. Pune o vorbă bună pe lângă Iehova ca să-l pedepsească pentru nemernicia lui. Să-l lovească o nenorocire, să asurzească, să-i arză casa cu copii cu tot. Cum vezi, nu-ți cer decît un fleac. Pentru mine nu vreau nimic ; dau și un galber, dol, mai mult nu pot, sînt un om sărman, trîmite numai atotputernicului rugăciunea să cîrțe lumea de un pungăș.

— Știi ce scrie în cartea tosefta ?

— Nu știu.

— Atunci du-te acasă, Tchar.

— Îți dau trei galbeni, Nathan Beniamin, trei galbeni, numai să spui o rugăciune mică.

— Bine, Tchar, dar în cartea kohanim știi tu ce scrie, ereticule ?

— Nu știu.

— Ei, atunci du-te acasă, Jakub Tchar, și lasă lucrurile să meargă de la sine.

Și se duse acasă Jakub Tchar. După plecarea lui, cizmărușii Samueli îi spune lui Beniamin :

— Merg bine afacerile, Nathan.

— Iehova fie lăudat, Samuele. Dă incoace sticla cu alasă (rachiu dulce).

Și cei doi preacinstiți bărbați beau cu poftă din alasă, înfulecă ceapă, rid și își zic unul celuilalt: „fiul lui David“.

III

O săptămână întreagă a așteptat Zevi Așer să vadă dacă Jakub Tchar orbește, iar Jakub Tchar aștepta cu nerăbdare ziua în care Zevi Așer avea să surzească, iar casa i se va preface în cenușă cu copii cu tol. De data aceasta nu mai era vorba de o dispută între talmudiști și caraii. Acum era în joc gospodăria țăranului Govozda din satul Rozna. Amândoi îl aveau pe Govozda la mână, căci și unul și altul îi împrumutaseră parale. Dar iată că, deodată, în ciuda înțelegerii comune, Zevi Așer îl îmbătă pe Govozda și-i cumpără gospodăria pe o nimica toată. Cu ce s-a ales din treabe asta Jakub Tchar? Tot cu nimic. Se înfurie la culme și se duse să-l caute pe Govozda :

— Am auzit, domnule, că te-ai lăsat tras pe sfoară de hoțul acela de Așer. Dumnezeu să mă ierte, dar asta e o adevărată lipitoare a norodului creștin. Dacă nu mă înșei, te-a îmbătat ?

— Adevărat, m-am îmbătat așa cum scrie la carte, ovreiule.

— Ei atunci află, prietene, că ai câștigat. Să mergem la oraș, la tribunal. Contractul n-are nici o valoare, pentru că nu erai cu mintea trează.

Govozda se îmbătă bucuros și la Tchar, apoi începu să strige prin toată Zapustna cum i-au venit de hac, el și domnul Tchar, nătărăului acela de Așer. Iată deci un nou

prilej de dușmănie între cei doi coreligionari. Acum așteaptă unul să cadă năpasta pe capul celuilalt, iar în relațiile personale se compoartă elt se poate de amical.

— Nu știu, dar parcă ți-a slăbit vederea, dragă Tchar.

— Da' de unde, Așer, nici vorbă, văd ca un vultur, dar mi se pare că trebuie să zbier la tine, de parcă n-ai auzi bine ?

— Iehova mi-e martor că aud mai bine ca în tinerețe, dragă Tchar.

Și se despart amindoi bosumflați. Ciudat se mai roagă și acest Mesia, își zic în gîndul lor. Dar să mai aștepte încă paisprezece zile. Poate că plină atunci rugăciunea va fi înălțată de cele zece șiruri de spirite bune pînă la Iehova. Nerăbdătorul Jakub Tchar se duse în grabă la Beniamin.

— Nathan Benlamin, îl spuse cu reproș, ți-am adus încă doi galbeni, mai roagă-te o dată lui Iehova pentru nenorocirea lui Așer.

Nathan Benlamin îi dădu asigurări că se va ruga cu urgența „abu“, adică în așa fel ca rugăciunea lui să fie transmisă atotputerniculul direct de îngerul Tașîș; dacă ar face uz de altă urgență, mijlocul ar urma să fie îngerul Hasmal, care ar preda rugăciunea abia rîndului al șaptelea de spirite bune, Ophanilor, aceștia Serafimilor, care la rîndul lor o transmit Elohimilor. Dar pentru urgența „abu“ e nevoie de lumînare.

— Mai dă un galben, Tchar, pentru lumînare.

Dar Tchar e om sărman, mai mult ca jumătate de galben nu poate să dea. Cel mult încă șalzeci și cinci de creștari.

— Dă și tu nouăzeci.

Nu poate, îngerul Chasmal are să se mulțumească și cu o lumînărică, căci el știe că afacerile merg prost. Mă rog, dă optzeci, mai mult nici un stanț. Poftim și gata !

După plecarea lui, Benlamin și Samuel apucară sticla

de *alaș* și traseră cu sete un gît mai zdravăn din rachlul acela dulce. În ultima vreme, o țineau numai într-o beție. De data aceasta se afumaseră înainte de lăsarea nopții și continuau să bea de zor, trîncănind intruna verzi și uscate. Se întunecase cînd, deodată, ochii lor împăienjeniți de atîta alcool începură să vadă pe diferite obiecte tot felul de ingeri — și buni, și răi. De pe dulap se strîmba la el ingerul Erelsin, iar în dreptul ușii ședea Buc-Elohim. Lui Benamin i se năzări că o trage de mîină pe Lilitha, soția lui Adam, cu care acesta, potrivit celor spuse de rabin, ar fi zămislit o sumedenie de diavoli ucigași de copii. Și i se păru mai apoi lui Nathan Beniamin că-i vorbește Zefania, trimisul lui Iehova, da, da, trimisul neînduplecatului Iehova, care poruncise cîndva nimicirea în țara Canaanului a tuturor aceloră ce nu credeau în Molse, precum și uciderea fără cruțare a femeilor și copiilor filistenilor. Neînduplecatul și cumplitul Iehova îi vorbea acum prin glasul trimisului său Zefania, mai marele peste păsări, potrivit talmudului și cabalei : „Du-te și dă foc casei lui Zevi Așer...”

— Unde te duci, îi întrebă cu limba împleticită cizmăarul Samuel ; încotro, fiul lui David ?

— Să dau foc casei lui Zevi Așer, îi răspunse Beniamin și ieși, clătîindu-se, pe ușă afară.

Și bate Nathan Beniamin străzile Zapustnei, potclîindu-se la tot pasul printre căsuțele de lemn pipernicite, cînd deodată aude o voce tainică șoptindu-i : „Nu da foc casei lui Zevi Așer ; aprinde cascade goimilor necredincioși și în fața lui Dumnezeu te vei bucura de cinste în vecii vecilor”.

Și iată-l pe Beniamin cum iese împleticindu-se din cartierul evreiesc și în față îi apare ingerul Zadchiel.

— Ingere Zadchiel, strigă Nathan : cu care casă să încep ?

— Ce zbieri așa, ovreiule ? îl întreabă îngerul Zadchiel și-l înșfăcă pe Beniamin de gulerul caftanului.

Și în clipa aceea, îngerul Zadchiel își schimbă înfățișarea, privirea o are mai aspră, frumusețea lui angelică parcă se lopește precum nămeții primăvara și pe Nathan Beniamin îl strînge acum de beregată inspectorul de poliție Zabulecki.

Nathan se împotrivește cu desperare și-l cheamă în ajutor pe îngerul Mihael : „Sugrumă-l pe goim“, aude el o voce din cer. Nathan ascultă, îl sugrumă pe inspector și cîntă apoi cîntecul împăcăclunii.

Apoi veniră în goana mare doi gardieni și dădură cu Nathan de pămînt ; dar Nathan aude de data asta glasul lui Ichova ; glasul atotputernicului care li poruncește să-i omoare pe clinii necredincioși. Și lovește cu picioarele în dreapta și în stînga, și strigă niște cuvinte neînțelese în limba ebraică, face spume la gură și cîntă cîntecul îngerului morții. Dar pînă la urmă e tîrît la secția de poliție, unde e bătut măr, legat în fiare și azvîrlit într-o celulă în care, spre marea lui mirare, dă peste Iakub Tchar, legat și el fedeleș.

Cu o jumătate de oră mai devreme, acest om cunsecade fusese surprins de către Zevl Așer pe cînd încerca să-i introducă în pod un ghemotoc de hîrtie aprinsă... Cu această hîrtie încinsă, el voia să ajute împlinirea de urgență a rugăciunii lui Nathan Beniamin.

Și iată-i acum, cuprînși de un indemn subit, năpustindu-se unul asupra celuilalt, zgîrîindu-se și mușcîndu-se cu desperare, înnebunîți de furie și durere. În cele din urmă intervenîră gardienii cu bastoanele și-i loviră fără milă pînă căzură amîndoi în nesimțire.

A doua zi dimineață fură transportați la balamuc, unde și unul și celălalt afirmară despre el că sînt Mesia, strîgînd în gura mare numele lui Ichova, așa cum se scrie, și

chemându-i pe arhanghelii Mihail, Zefania, Chafnel, Usrael, Hăsmal și Tarais să vină să-i elibereze și să-i ducă înapoi în Zapustna, unde numai evreul Samuel, veșnic amățit de băutură, așteaptă întoarcerea Mesiei cu încredere și cu sticla de rachiu dulce gata pregătită.

DESPRE AUTORITĂȚILE VAMALE AUSTRIECE

În timp ce hoinăream prin împrejurimile Dresdel, mi s-a întâmplat o nenorocire : chiar la intrarea în oraș, am fost călcat de un tren accelerat, care m-a turtit în asemenea hal încît am zăcut mai bine de un an și jumătate la spital, pînă să mă dreagă la loc, oscior cu oscior. La început, hotărîsem să mă întorc înapoi la Praga după patru zile, dar iată că excursia mea la Dresda a ținut mai bine de optsprezece luni.

De altfel, soarta noastră, a tuturor muritorilor, e în mîinile zeilor. A mea însă, de data aceasta, a fost și în mîinile medicilor.

Arătam groaznic. Ce-a mai rămas din mine de la natură, nici pînă azi nu știu. Știu doar atît că optsprezece medici și cincizeci și doi de asistenți m-au reconstituit pe cale artificială. Și ce frumos ! Apoi mi s-a dat un certificat în care se specifica din ce fel de plese am fost reconstituit, pentru a putea trăi ca infirm.

Rămăsese din mine, original, doar o parte din creier, ceva din stomac, cam vreo cincisprezece kilograme de carne proprie, jumătate de litru de sînge — în rest, totul era de împrumut, cu excepția inimii, dar și aceasta fusese încropită parte din a mea, parte dintr-o inimă de vită. Știința medicală își sărbătorea un adevărat triumf.

Învellșul meu era în întregime artificial. Lucrul acesta fusese și ei consemnat în amintitul certificat. Cazul meu oferea un admirabil exemplu de modul în care știința medicală e în stare să facă din diferite piese un om nou, aidoma copiilor care înalță cetăți din cuburi.

Cînd mi s-a dat drumul din spital, m-am repezit pînă la cimitirul central, acolo resturi omenești provenite din spitale, unde erau îngropate rămășițele mele, după care m-am dus la gară și cu primul tren am plecat la Praga, cu sentimentul că, între toți turlștii care au vizitat acest fermecător oraș, eu am tras cele mai mari foloase.

La Dețin, autoritățile austriece ne-au supus unui minuțios control vamal. În timp ce ne desfăceau geamantanele și cotrobăiau prin ele, privirea unuia dintre funcționari căzu asupra mea. Înfățișarea mea neobișnuită, de om încropit artificial, îi trezi, după cît se pare, bănuiala că un individ cu o privire ca a mea trebuie să facă cel puțin contrabandă cu zaharină. Într-adevăr, arătam ca un contrabandist zvîrlit în bătai.

— Luați-vă geamantanul, îmi porunci funcționarul, și poftiți cu mine în blou.

În blou îmi deschiseră valiza, scotociră prin ea temeinic, fără să găsească nimic suspect. Cînd iată că deodată unul dintre funcționari dădu, printre hîrțile răvășite, de certificatul întocmit de spitalul din Dresda și semnat de cei optsprezece profesori și cincizeci și doi de asistenți.

— Ascultă, mi se adresează funcționarul, după ce cu toți cercetară certificatul, trebuie să te duci sus la șaf. Așa nu poți intra în Austria.

Șeful vămii era un tip foarte pedant și vigilent în îndatoririle sale. După ce se zgii la certificat, spuse :

— Care va să zică, în primul rând, așa cum reiese din certificat, dumneata ai partea posterioară a craniului înlocuită cu o placă de argint. Argintul nu e marcat. Veți plăti deci o amendă de douăsprezece coroane. Care va să zică... o sută douăzeci de grame de argint... se aplică tarifele VI și VIII-b. Mda, potrivit paragraful nr. 946 din regulamentul vamal, dumneata ai încercat să treci, cu premeditare, peste graniță, o cantitate de argint nemarcat. În cazul acesta amenda se triplează. Ai, deci, de plată de trei ori douăsprezece coroane ; adică treizeci și șase de coroane. Să vedem mai departe ! Care va să zică... taxa vamală pentru o sută douăzeci de grame argint... După rectificarea din 1902 a convenției internaționale (litera a, b și g) se aplică zece haleri de fiecare gram. Asta înseamnă... la o sută douăzeci de grame... douăsprezece coroane. Pe urmă, mai al osul pulpei de la piciorul stâng înlocuit cu un os de cal. Cu alte cuvinte, contrabandă cu oase. Cum văd, amice, dumneata lovești pe la spate în comerțul austriac de oase animale. În ce scop porți în dumneata un os de cal ? Ca să poți umbla ? În cazul acesta, vom scrie în procesul verbal că folosești oasele de cal în scopuri profesionale. Hai, recunoaște singur, că nu te taie nimeni ! Scopul profesional e ceva foarte frumos, dar de date asta, scumpe domn, n-ai nimerit-o, căci pentru tălnuirea transporturilor de oase animale în Austria se aplică amenzi mari. Veți plăti douăzeci și patru de coroane. Pe urmă, se mai spune în certificat că trei coaste ți-au fost înlocuite cu sîrmă de platină. Ți dai seama ce înseamnă asta ?

Care vasăzică dumneata intri cu platină în Austria ? Știi ce te așteaptă pentru treaba asta ? O amendă triplă ! Dacă cele trei sîrme cîntăresc douăzeci de grame, asta înseamnă o amendă de una mie șase sute cinci coroane. Ușurința dumitale e de-a dreptul condamnabilă. Dar ce vād aici ? Unul din rinichii dumitale, și anume rinichiul stîng, e înlocuit cu un rinichi de porc. Ei, scumpe domn, nu știu dacă ai cunoștință, dar importul de porci în Austria e strict interzis. Dispoziția se referă și la organele porcului, așa că, dacă vrei să ajungi în Boemia, rinichiul trebuie să rămînă în Germania.

Și întrucît nu m-am declarat de acord cu acest lucru, mă aflu de zece ani în Saxonia și aștept pînă cînd agrarienii — eu însumi fiind agrarian — vor îngădui importul de porci în Austria, ca să mă pot întoarce și eu acasă.

GREUTAȚI CU CREAȚIA LITERARĂ

Astăzi condițiile de viață pentru literați sînt mult mai bune decît înainte de război. Scriitorul postbelic, dacă muncește cu sîrg și cheltulește puțin, are întotdeauna atîta bani ca să-și poată plăti rațiile de făină, pîine, zahăr și tutun și își mai poate permite să meargă o dată pe lună la teatru. Dacă nu-l abtinent, și găsește în vin o desfătare, și dacă în gustul romului găsește un deliciu, astăzi își poate permite oriîcînd și oriunde să rămînă dator pentru aceste plăceri, căci și în această privință condițiile s-au

schimbat și scriitorii se bucură acum de mai multă încredere și de mai mult respect decât înainte de război.

Da, înainte condițiile erau altele — și, în legătură cu asta, am să vă povestesc câteva întâmplări.

La Praga apărea odinioară revista „Praga veselă”, pentru care scriam foiletoane umoristice. Trei foiletoane pentru două coroane, așteptate de fiecare dată de cîtava guri flămînde și însetate.

Într-o zi m-am dus cu șase foiletoane deodată. Editorul a refuzat să-mi plătească patru coroane, oferindu-mi în schimb un contract. Să-i scriu douăzeci de foiletoane pe care mi le plătește înainte, dar nu în bani, ci în natură. Dumnealui obținuse, întâmplător, o partidă de ceasuri spre a le distribui sub formă de premii abonaților revistei. (Pe vremea aceea un asemenea ceas costa, în comerț, două coroane.) Dumnealui nu-mi va socoti mai mult de două coroane bucata, iar eu puteam să ridic imediat paisprezece ceasuri — unul mi-l dădea în plus, ca să-i fie mai ușor la socoteală.

Am încheiat deci cu el un contract pentru douăzeci de foiletoane umoristice și am ridicat de la editură paisprezece ceasuri. Afară mă aștepta un tînăr care scria versuri (cinci versuri pentru doi haleri).

— Ce să facem cu astea ? m-a întrebat poetul lipsit de simț practic și plin de idealuri, căci pe atunci mai existau idealisti.

— Le vindem prin cîrciumi.

Tînărul poet a roșit :

— Dacă nu izbutim să le vindem prin cîrciumi, le vindem prin bodegi, m-am grăbit eu să adaug.

— Eu unul nu merg cu dumneata să vînd așa ceva, mi-a declarat junele, solemn ; dumneata știi doar că sînt membru al Asociației tinerilor literați Sirinx.

— Bine, l-am zis, de vîndut n-ai să vinzi, dar de însoțit mă poți însoți.

Și ne-am dus. Mai întîi am intrat la Primas, unde se întâlneau măcelarii, care purtau ceasuri grele de argint. Unul ne-a spus că ar fi dispus să cumpere un ceas de argint și, în timp ce-l învîrtea pe cel oferit de noi, i-a rupt arcul, ca apoi, foarte mărinimos, să ne despăgubească pe fiecare cu cîto o hălbă de bere. După aceea ceasul cu arcul rupt l-am vîndut cu trelzeci de creițari unui domn care a ținut să declare că oricum e de furat.

Apoi ne-am dus peste drum la Șenflok, de unde am fost dați afară cu mențiunea că sîntem niște derbedei fără autorizație de a face comerț ambulant.

Așa stînd lucrurile, am pornit spre Vinohrady și ne-am oprit mai întîi la Bătătura, unde am vîndut un ceas pe optzeci de creițari unui student, care-l depusese pe al lui la muntele de pietate și tocmai aștepta să-l vină taică-su din provincie.

După ce-am mai umblat noi un timp prin Vinohrady fără să vindem nimic, ne-am dus în cartierul al cincilea, pe atunci încă celebru înaintea apropiatei sale dispariții și, într-o circumă deochiată, ni s-au furat două ceasuri.

În altă bombă asemănătoare, s-a apropiat de noi un bărbat cu o șapcă turtită pe cap și ne-a luat la întrebări — cine sîntem și de unde sîntem. Apoi a scos din buzunar un carnet și, uitîndu-se prin el, ne-a spus :

— Da, coincide.

Drept care, ne-a înșălăcat pe amîndoi de guler și ne-a dus la direcția poliției, unde am rămas pînă dimineața, deoarece editorul cu ceasurile nu era acasă.

Cînd, în afîrșit, a doua zi editorul a venit să ne elibereze, dezvinovățindu-ne de acuzația de furt — dumnealui s-a arătat alit de mărinimos, încît a cumpărat de la mine

restul de ceasuri pe jumătate de preț : cu alte cuvinte pe cincizeci de crețari bucata:

După ce mi-a plătit infima sumă, a ținut să-mi spună pe un ton autoritar :

— Nu uita de cele douăzeci de foiletoane umoristice !

Cîteva zile mai tîrziu i-am adus două foiletoane și dumnealui a avut grijă să-mi reamintească, de data asta pe un ton mai puțin categoric :

— Nu uita că-mi datorezi optsprezece foiletoane !

Le așteaptă și acum...

Sau alt caz : O revistă importantă îți publică o lucrare. Noi, oamenii naivi, ne închipuim că vom căpăta banii de îndată ce ne vom prezenta la editură și vom spune : „Ieri mi-a apărut o povestire, am venit să-mi încasez onorariul.“ Dar azi nu e acolo cutare, a doua zi cutare — veniți mâine.

Și cînd, în sfîrșit, ai ajuns la ghișeul casieriei unde urma să primești suma de cinci coroane și douăzeci și doi de haleri, ți se pun în față, să zicem, șase coroane și casierul îți cere restul, uitîndu-se la tine ca la un tîlhar. Cum, de obicei, oamenii ca noi n-aveau asupra lor nici un sfanț, casierul lua înapoi cele șase coroane și răcnea la tine cît îl țineau bojocii : „Să veniți cu bani mărunți !“ Iar tu te duceai să faci rost prin Praga de șaptezeci și opt de haleri, ca să poți căpăta cele cinci coroane și douăzeci și doi de haleri ce ți se cuveneau de drept.

Azi, așa cum am mai spus, e mult mai bine...

Și cu editorii era bine pe atunci. Pentru o coală de autor ți se ofereau treizeci și două de coroane și cînd cereai un avans ți se dădea cu țîrlita. Azi o coroană, mâine o coroană. Și nu le-a fost deloc rușine să cadă de acord cu tine atunci cînd ți-a dat prin minte năstrușnica idee de a-ți lua onorariul în cărți pe care ți le socoteau, firește, la

prețul de vânzare în librărie. Se înțelege că la difuzarea cărților pierdeai șaiszeci și șase la sută din onorariu, dar erau atât de grijulii cu tine, încât îți spuneau : „Știți, noi v-am da bani, dar ne a teamă că i-ați risipi și nu v-ați mai alege cu nimic“.

Dacă voiai să obții pentru o lucrare un avans, trebuia să născocești cele mai gogonate minciuni. Împrejurările îl sileau pe literat să scornească tot soiul de lucruri neobișnuite și numai caracterul său plin de virtuți îl ocrotea pe bietul om să nu ajungă la Pankrác.

Odată, în dorința de a căpăta pentru o carte un avans de douăzeci și cinci de coroane, m-am văzut nevoit să inventez următoarele : l-am trimis pe prietenul meu Gustav R. Opočenský, cunoscut poet, să-i ducă editorului meu această scrisoare : „Preacinstite domn ! Chiar acum am fost călcat de o mașină și roata din față mi-a rupt un picior. Vă rog să-mi acordați un avans de douăzeci și cinci de coroane pentru cartea ce urmează să-mi apară“.

S-a înapoiat fără bani și cu răspunsul : „Explicați pentru ce aveți nevoie de aceste douăzeci și cinci de coroane“.

I-am răspuns : „Pentru cheituiele legate de transportul meu la mine acasă“.

Mi-a venit cu următoarele : „Mașina salvării vă transportă gratuit“.

I-am scris : „Mașina salvării transportă numai la spitalul de medicină generală. Întrucât am insistat pentru tratamentul la domiciliu, a plecat.“

De data asta, Opočenský s-a întors radiind de bucurie. Adusese zece coroane și la scrisoarea mea următoarea mențiune : „Zece coroane vă ajung cu prisosință“.

Au fost vremuri de grele bătălii ce aparțin istoriei. Cu excepția unui singur caz, ce reflectă vremurile de altădată

și care mă urmărește și acum, cu atmosfera înfiorătoare ce domnea înainte de război.

În momentul de față editez câteva cărți (nu că mă laud, dar mie îmi plac foarte mult).

Una din ele o scot în regie proprie. *Peripețiile bravului soldat Švejk*, — și, în acest scop, întreprind o mare agitație publicitară în provincie. Un domn s-a arătat atât de amabil, încît s-a oferit să ia cu el, pentru librăria din Budějovice, această carte care apare în fascicule. Despre călătoria lui cu caracter publicitar mi-a scris o lungă scrisoare, din care extrag următoarele :

„...Acum însă am fost la domnul librar Svatek, și acesta mi-a spus că a primit o fascicolă de la Praga, pe care a salut-o cu mare bucurie, aflînd astfel unde se găsește domnul Hašek, căci domnul scriitor Hašek a încheiat cu el la 21 aprilie 1915 — pe cînd slujea ca teterist la Budějovice — un contract prin care se angaja să-i scrie folietoane umoristice din armată, și se mai angaja ca timp de zece ani să nu scrie asemenea folietoane umoristice decît pentru domnia sa, adică pentru domnul Svatek... A fost, mă rog, în prizonierat și, se înțelege, n-a putut să scrie, dar acum, de vreme ce se află aici, ar trebui să respecte contractul, în temeiul căruia va preda întreaga chestiune unui avocat spre a obține satisfacția cuvenită. Se miră foarte că domnul Hašek a uitat că timp de zece ani nu are voie să scrie pentru nimeni, decît pentru domnul Svatek. Ori, poate, puțin îi pasă dumnealui de toata astea și se prefacă a nu ști că noi am preluat de la Austro-Ungaria aceleași legi și paragrafe, pe care le avem și acum... Și m-a sfătuit pe loc să mă las păgubaș de această afacere, că, oricum, marfa va fi confiscată.

Se întoarce povestea cu ceasurile...

Pentru cincizeci de coroane amărâte, pe vremea când eram teterist, m-am vîndut, la 21 aprilie 1915, pe zece ani ca Faust. Persoana căreia m-am vîndut a avut grijă să mă ocrotească în toiul celor mai cumplite și mai crîncena bătălii.

Iar acum, vine să-mi ceară sufletul, prin intermediul avocatului.

Nici apa sfințită nu-mi mai ajută.

UN GĂSITOR CINSTIT

I

O trăsătură caracteristică fundamentală a omenirii este aceea de a nu reține obiectele găsite. Față de obiectele găsite, omul e o ființă neobișnuit de alabă. I se lipsesc de suflet și nu mai e în stare să se despartă de ele.

Pe de altă parte, e un lucru foarte obișnuit la om de a pierde adeseori cîte ceva ; altminteri fraza introductivă și-ar pierde valabilitatea.

Chiar și pe vremea cînd nu existau zărezile și omenirea trăia într-o stare somnambulică, omul pierdea lucrurile la fel ca azi. Vîntorului preistoric pierdea secura și alte unelte de vîntătoare care au fost găsite peste milenii, mărturie stînd numeroasele descoperiri aflate azi în muzee și în colecțiile particulare.

Odată cu avîntul culturii s-a simțit însă nevoia unei reglementări juridice a raportului dintre cetățeanul care a pierdut ceva și cetățeanul-găsit.

Pentru ca povestea să nu aibă totuși urmări dureroase, a apărut mai tîrziu decizia cu privire la despăgubirea cînstitului găsit. Cînstea se răsplătește cu zece la sută din suma găsită sau a valorii obiectului găsit și restituit în bună regulă păgubașului.

Eu personal am asistat, o dată, înainte de război, la un caz în care autoritățile nu au respectat cum trebuie — poate din necunoaștere — acea decizie referitoare la răs-plata cînstiților găsitori da obiecte pierduta. Hoinărind într-o noapte prin Praga, am găsit pe strada Pŕlkopy un bănuț de zece haleri și m-am dus numaidecît la direcția generală a poliției, unde am predat cînstit întreaga sumă Inspectorului de serviciu, cerîndu-i ca numele meu să fie publicat în ziare și să mi se dea un haler recompensă.

Inspectorul de poliție s-a răzțit la mine furios, spunînd că știe el cine sînt eu, și pe loc a poruncit : „La zdup cu el !“

Dimineața am fost dus la un domn de la etajul patru, acesta a întocmit cu mine un proces-verbal, ca apoi, în temeiul „prŕgelpatentului“, să fiu condamnat la o amendă da cinci coroane și, în caz de nerespectare, la o detenție de 48 da ore. Am fost silit, firește, să accept a doua condiție, ca să cîștig și eu ceva pe scama statului, și astfel m-au ținut, pe mîncare și dormit, două zile la direcția a patra. Cu toata acestea, m-am jurat să nu mai restitui nici-odată nimic, indiferent ce voi găsi. Din păcate, de atunci n-am mai găsit nimic altceva decît un prunc necuvîntător, abandonat într-un gang unde intrasem să-mi leg șiretul de la pantof. L-am lăsat în plata Domnului.

II

Anna Buklová, femeie de serviciu, domiciliată în cartierul Steršovice, se ducea dimineața la orele cinci să fiarbă rufeie la o familie din Vinohrady, unde era angajată cu ziua. Trecînd pe stația linia de tramvai, în dreptul „Cruceaților” dădu cu piciorul într-un obiect oarecare.

Fără voia ei observă obiectul și, cu spiritul ei de înțelegere innăscut, își dădu seama că e vorba de un portofel de piele. Îl deschise și descoperi în el niște hîrtii la care nu se pricepea. Fiind de la natură o fire cumsecade și cinstită pînă în măduva oaselor, se duse numaidecît la direcția poliției și depuse obiectul în fața funcționarului de serviciu.

Cercetînd conținutul portofelului, funcționarul păli și, ridicîndu-se în picioare, îi spuse Annei Buklová, cu vocea tremurînd de emoție :

— Vă felicit, dumnucavoastră ați găsit șapte milioane opt sute nouăzeci și șase de mii de coroane în cecuri, cu ordin de plată la Banca cehă. Vi se cuvine o recompensă legală de zece la sută, adică șapte sute optzeci și nouă de mii șase sute de coroane.

Anna Buklová se uită năîng la funcționarul de poliție și repetă după el :

— Șapte sute optzeci și nouă de mii șase sute de coroane...

— Da, încuviință grav funcționarul de la poliție : șapte sute optzeci și nouă de mii șase sute de coroane ; luați ioc, vă rog, să întocmim procesul-verbal.

— Conașule, pentru numele lui Dumnezeu, vă rog, lăsați-mă să plec acasă, izbucni pe neașteptate în hohote de plîns spălătoreasa Anna Buklová ; eu n-am nici o vină,

eu trebuie să mă duc să fierb rufele la Vinohrady. Zău, credeți-mă, m-am împiedicat de el și... atîta tot.

— Nu vă fie teamă, doamnă, a vorba doar de o simplă formalitate. O treabă ca asta trebuie să fie consemnată oficial. Povestea o să ajungă la bursa jurnalistică și numele dumneavoastră o să fie publicat în ziare. Așadar, cum vă numiți ?

— Maica-ta Cristoese, conașule, încep să răcnească Anna Buklová. Ce rușine ! Mă scol dimineața ca o femeie cingătită și seara să fiu dată la zlar. Sfîntă fecioară Marie, numai chinul ăsta îmi mai lipsea ! Trudesc de o viață ca un cîine, umblu de la Strešovice la Vinohrady, de la Vinohrady la Libeň și spăl rufe, de la Libeň la Hlubočepy să fac curățenie, bărbatul meu pîleşte tot ce cîștig, copiii îmi umblă în zdrențe, eu n-am decît ce se vede pe mine și...

— Dar bine, scumpă doamnă, o liniști funcționarul de poliție, e de datoria mea să întocmesc acest proces-verbal; nu plîngeți, vedeți doar și dumneavoastră că a vorba de milioane.

— Sfinte dumnezeule, continuă să urle Anna Buklová ; a vorba de milioane ! Ce vreți de la mine ? Eu n-am făcut nimic. Auzi ce nenorocire, acum, la bătrînețe ! Eu sînt bucuroasă dacă agonisesc un ban de cîcoare pentru plozii mei amăriți. Toate s-au scumpit acum, și dacă le-aș cere boierilor de la Vinohrady o coroană în plus pentru săpun, m-ar azvîrli în stradă și pa urmă ar trebui să umblu să caut alt loc de spălat rufe. Eu, de cînd mă știu, n-am avut parte de nimic bun, dar nici n-am înstrăinat niciodată nimic și, vorba ceea, am spălat atîtea garnituri de zestre, care nici măcar nu mi-au fost date cu număr.

— Liniștiți-vă, scumpă doamnă. E vorba totuși de zece procente...

— Eu nu vreau să am de-a face cu nici un fel de pro-
țente, conașula ; vă rog, vă rog frumos, lăsați-mă să plec
acasă, bocea mai departe sărmana spălătoreasă ; eu, chinul
ăsta, zău, nu-l pot îndura, simt că mă prăpădesc. Eu tre-
bule să fiu la șapte la Vlnohrady, să nu mi se ardă rufele
în cazan.

Funcționarul de la poliție se uită la ea furios și, trântind
portofelul pe birou, izbucni :

— Gata, m-am săturat ! Cum te numești ?

— Anna Buklová, conașule, plui cinstita femeie.

— Unde locuiești ?

— La Strešovice, pe șosea.

— Numărul casei ?

— 67

— Născută ?

— Da, conașule, născută, răposata maică-mea..

— Te întreb când te-ai născut.

— În șaptezeci și doi.

— Unde ?

— Acasă.

— Unde acasă, în Praga sau afară ?

— Afară.

— Ei, drăcie, unde afară ?

— La Zaběhlice, lângă Praga.

— Raionul ? Plasa ?... Dar ce-l cu dumneata, femeie,
de te clatini așa ! ? !

După ce fu readusă în simțiri, continuă întocmirea
procesului verbal, cara se încheie astfel :

— Așadar, vreați cele zece procente ? Vă rog să spu-
nați cît se poate de clar.

— Ferească sfîntui, conașule, eu nu vreau decît să mă
lăsați să plec. Răposata maică-mea spunea întotdeauna :
„Cu cîntea ajungi cel mai departe“.

— Semnați procesul verbal.

— În numele Tatălui, și al Fiului, suspină Anna Buklová și se iscăli îndelung.

III

La vreo patru ore după aceea, se prezintă la direcția poliției un tânăr amintind, ca înfățișare, de un american jefuit.

— Am simțit lipsa portofelului, începu el într-o germană stîlcită, — da, a portofelului meu de piele care, probabil, mi-a căzut din mînă azi-noapte pe o stradă necunoscută...

După ce menționează suma și cifra cecurilor, se grăbi să adauge :

— Nu mă interesează atît bani, cît niște importante însemnări comerciale, referitoare la o achiziție ieftină de mașe de gîscă.

După ce fu întocmit procesul verbal de predare și i se aduse la cunoștință că cînstitul găsit renunțase la recompensa legală de zece la sută, regele american al mașelor de gîscă spuse pe sub mustață :

— Well, refuzînd să-și noteze adresa Annei Buklová.

Ziarele de seară publicau coloane întregi despre o cînstită spălătoreasă care refuză să se îmbogățească.

IV

Anna Buklová fu transportată la spital, pe jumătate moartă, deoarece bărbatul ei o stîlcise în bătaie în aceeași noapte, după ce citise la cîrcumă ziarul de seară. De la

spital fu dusă la clinica de psihiatrică și de acolo direct la
balamucul din Bohnico.

EXEMPLU DIN VIAȚĂ

— O, nu, nici vorbă, tinere prieten, îi spuse domnul Williams, bancherul, tânărul ce stătea comod în fotoliul din fața lui, cu picioarele întinse pe speteaza unui scaun. Nu, domnule Chawean, și am să te rog să mă asculți cu atenție și să încerci să înveți câte ceva. Așadar, dumneata ai venit să-mi ceri mina fetel mele Loty. Asta înseamnă că vrei să devii ginerele meu. În urmă cu câteva clipe, la întrebarea mea dacă ai ceva avere, mi-ai răspuns că ești sărac și că toată averea dumitale nu însumează decât două sute de dolari.

Bancherul Williams își întinse picioarele pe masa în dreptul căreia se afla jilțul în care ședea, și continuă :

— Dumneata afirmi că și eu am fost cândva sărac și n-am avut nici măcar două sute de dolari. Nu tăgăduiesc acest lucru, dar îți spun că la vârsta dumitale dispuneam, de mult, de o sumă mult mai importantă. Și asta, fiindcă am avut minte, ceea ce dumitale îți lipsește. Observ că te foiești în fotoliu, nu te deranja, dar țin să-ți atrag atenția că avem un servitor negru, vinjos și corpolent. Fii bun, deci, și ascultă-mă cu atenție, și caută să iai pildă din cele ce-ți voi spune. La vârsta doșaisprezece ani m-am dus în vizită la un unchi de-al meu în Nebraska. În dorința

de a cîştiga un ban, l-am convîns pe acest unchi să îngăduie ca linşajul unui negru, care oricum trebuia să fie linşat, să aibă loc pe lotul lui de pămînt. Zis şi făcut: negrul a fost linşat pe pămîntul unchiului meu, dar cine a vrut să asiste la spectacol a trebuit să plătească o taxă, căci noi am avut grijă să împrejmuim locul cu un gard înalt. Taxa de intrare am încasat-o eu şi, după ce negrul a fost spînzurat, am umflat toţi banii şi, în aceeaşi seară, am luat-o din loc. Negrul spînzurat mi-a adus noroc. Cu banii aceia mi-am cumpărat un teren în Nord, după care am dat sloară prin ţară că, în timp ce-l săpam, am găsit într-un loc anume un filon de aur. Aşa se face că am vîndut terenul pe un preţ foarte avantajos, iar banii i-am depus la bancă. N-are rost să mai pomenesc de faptul că, mai tîrziu, am fost împuşcat de unul dintre păcăliţi, căci glonte de revolver care mi-a străpuns osul de la mîna dreaptă nu mi-a adus decît un venit modest, de circa două mii de dolari, ca despăgubire pentru vătămarea corporală.

După ce m-am însănătoşit, am cumpărat cu toţi banii de care dispuneam nişte acţiuni ale unei societăţi religioase ce urma să construiască biserici în regiunile populate de indieni.

Societatea aceasta a ajuns în pragul falimentului şi a fost silită să ceară concordatul taman la o săptămînă după ce apucasem să schimb acţiunile religioase pe nişte bonuri pentru pici de vită, al căror preţ tocmai începuse să crească.

Aşa se face că am întemeiat o întreprindere de valorificare a picilor de vită, care mi-a adus bănet cu carul, căci, mai tîrziu, am început să vînd pe bani gheaţă, în timp ce eu continuam să cumpăr pe credit.

Averea am depus-o la cîteva bănci din Canada, după care am cerut să fiu declarat în stare de faliment. Fireşte,

am fost închis, dar în timpul procesului am debltat atâtea năzbîtli și atîtea ciudățenii, încît medicii legiști m-au declarat tîmpit oficial, iar tribunalul m-a pus în libertate, nu însă înainte de a face pentru mine o chetă printre cei prezenți. Bani adunați mi-au ajuns numai bine ca să plec în Canada, la banii mei, depuși în bancă.

Altă dată, am fugit la San Francisco cu fata domnului Hamelt din Brooklyn, și astfel dumnealui a fost nevoit să mi-o dea de soție, nu de alta, dar eu l-am amenințat că voi trăi cu ea în San Francisco pînă cînd voi avea prilejul să trimit zărelor senzaționala știre că fiica lui e mama unui copil din floră.

Vezi, domnule Chswean, așa am fost eu, în timp ce dumneata, la vîrsta dumitale, n-ai săvîrșit încă nimic din care să se poată trage concluzia că ai fi un om înțelept.

Spuneai adineauri că l-ai salvat viața fetei mele, cînd, nu de mult, în timpul unei excursii, s-a răsturnat cu barca în mare. Frumos, ce-l drept, dar pentru dumneata fapta asta n-a avut nici un efect practic, pentru că, așa cum singur ai spus-o, ți-a distrus o pereche de ghete nou-nouțe. Faptul că ești îndrăgostit de fiica mea nu înseamnă că eu să fiu amendat cu pedeapsa de a deveni socru unui om ca dumneata, care nu are pic de minte în capul lui.

Văd că iar începi să te sucești în fotoliu, te rog să-ți păstrezi calmul și să răspunzi scurt la întrebările mele : Ai săvîrșit ceva în viața dumitale ?

- Nu.
- Avere ai ?
- Nu am.
- Dumneata imi ceri mina fiicei mele ?...
- Da.
- Fiica mea te lubește ?
- Mă.

— Bine. Ți pun o ultimă întrebare. Cîți ban ai asupra dîmîtalc ?

— Patruzeci și șase de dolari.

— Perfect, am stat de vorbă cu dîmneata mai bine de o jumătate de oră, în care timp mi-ai cerut un sfat într-o chestiune bănească. Îmi datorezi deci treizeci de dolari — un dolar minutul.

— Nu vă supărați, domnule Williams, încercă să protesteze tînărul.

— Nici un nu vă supărați, îi replică dîmnul Williams cu zîmbetul pe buze și, uitîndu-se la ceas, se grăbi să adauge — Îmi datorezi treizeci și unu de dolari, s-a mai scurs un minut.

După ce înmărmuritul Chawean îl plăti suma cerută, domnul Williams i se adresă pe un ton plin de drăgălășenie :

— Și-acum, tînere domn, am să te rog să-mi permiți să-ți spun următoarele : Părăsește imediat casa mea, spre a nu mă vedea silit să pun să fii dat afară.

— Și fiica dîmneavoastră ? Întrebă junele pretendent, din pragul ușii.

— Nu-mi dau fata unui prostănac, îi răspunse domnul Williams. Părăsește casa mea, că de nu, vei avea plăcerea să-ți înghiți maselele...

— Frumos ginere aș fi avut, se adresă domnul Williams fiicel sale, după plecarea tînărului Chawean ; curtezanul ăsta al tău e un prostănac fără pereche, care nu va avea niciodată un pic de mînte în capul lui...

— Cu alte cuvinte, interveni dîmnișoara Loty, nu are nici o șansă să devină soțul meu ?

— În asemenea condiții, categoric nu, răspunse domnul Williams, atîta timp cît nu-mi dovedește că e în stare

de o ispravă năstrușnică, nu are nici o șansă, absolut nici una.

Și domnul Williams îi istorisi fiicei sale povestea cu linșajul negrului pe lotul unchiului său, și-i mai relatează întreaga discuție avută cu juncle Chawean, drept care conchise :

— I-am spus, sper, destule, ca să-i fie de învățătură în viață.

A doua zi domnul Williams pleacă într-o călătorie de afaceri.

Cînd, după o săptămînă, se înapole acasă, găsi pe biroul lui următoarea scrisoare :

„Precacinstile domn !

Vă mulțumesc mult de tot pentru sfatul ce mi l-ați oferit acum o săptămînă într-o chestiune bănească. Pilda dumneavoastră m-a înșuflețit în asemenea măsură, încît, în timp ce ați lipsit, mi-am îngăduit să plec cu fiica dumneavoastră în Canada, după ce v-am golit casa de toți banii și de toate hîrțile de valoare.

Al Dumneavoastră,
Chawean”.

Și un post-scriptum :

„Dragă tată !

Te rog să ne dai binecuvîntarea părintească, și, totodată, îți aduc la cunoștință că, negăsind cheia de la casa de bani, am fost siliți s-o spargem cu nitroglicerină.

A ta
Loty”.

POVEȘTE DESPRE PORTRETUL IMPĂRĂTULUI FRANZ JOSEPH I

În orașul Mladá Boleslav trăia un papetar, pe nume Petiška. Respecta legile și locuia, de când se știa, peste drum de cazarmă. De ziua împăratului și cu prilejul altor sărbători naționale ale imperiului cezaro-crăiesc, atârna de căsuța lui drapelul negru-galben și furniza cazinoului militar lampioane de hîrtie colorată. Vindea portretul maiestății sale Franz Joseph cărciumarilor evrei din raionul Mladá Boleslav și posturilor de jandarmi din regiune. Ar fi furnizat el portretul monarhului și școlilor, dar portretele lui nu aveau dimensiunile aprobate de consiliul școlar teritorial. Așa i-a spus odată, la prefectură, Inspectorul școlar cezaro-crăiesc.

— Îmi pare foarte rău, domnule Petiška, dar dumneavoastră vreți să mi-l livrați pe maiestatea sa mai lung și mai lat decît e prescris în decizia onoratului consiliu școlar teritorial, emisă în ziua de 20 octombrie 1891. Împăratul stabilit prin decizie e ceva mai scurt : 48 cm lungime și 36 cm lățime. Acestea sînt dimensiunile acceptate. Împăratul dumneavoastră măsoară 50 cm în lungime și 40 cm în lățime. Vă plîngeți că dispuneți de circa două mii de portrete ale monarhului. Să nu vă închipuiți că veți izbuti să ne vîrliți pe gît orice ciuruc. Portretul împăratului dumneavoastră e o marfă de cea mai proastă calitate și de o execuție rușinoasă. Arată ca și cînd monarhul nu și-ar pieptăna niciodată mustățile. Uitați-vă și dumneavoastră, nasul i l-au improșcat cu prea mult negru și, colac peste pupăză, maiestatea sa se mai uită și sașiu.

Intorcându-se acasă, domnul Petiška îi spuse soției sale, plin de indignare :

— Află că am festelit-o cu bătrînul nostru monarh.

Și asta se întîmpla înainte de a izbucni războiul. Pe scurt, două mii de portrete ale maiestății sale i-au rămas domnului Petiška agățate de gît. La izbucnirea războiului, în inima domnului Petiška a încolțit o uriașă bucurie, însoțită de marea speranță, că, în sfîrșit, va izbuti să se descotorosească de maria cu pricina. Și, astfel, a atîrnat portretele bătrînului însetat de sînge în prăvălia lui, cu următoarea inscripție :

„Achiziție avantajoasă, Împăratul Franz Joseph I cu 15 K.”

A vîndut șase bucăți. Cinci la cazarmă, pentru ca afișele litografiate ale ultimului dintre Habsburgi să-i însușească pe rezerviști în cantina regimentului, iar unul a fost cumpărat de bătrînul tutunglu Șimr. Acest înflăcărat patriot austriac s-a locmit la sînge, obținînd portretul cu numai douăsprezece coroane, ca pînă la urmă să spună că, oricum, întreaga afacere e o tîlhărie fără pereche.

Războiul continua, dar malestatea sa tot nu se vindea ca pîinea caldă, în cluda faptului că domnul Petiška recursese și la reclama gazetărească, comandase texte speciale și-l anunțase pe înălțatul monarh în „Politica națională” și în „Glasul poporului”: „În aceste vremuri de grea cumpănă, portretul greu încercatului monarh la prețul de 15 K nu trebuie să lipsească din nici o casă de patriot ceh”.

În loc de comenzi, domnul Petiška se trezi cu o citație, în care i se cerea să se prezinte de urgență la prefectura județului, unde i se atrase atenția ca pe viitor să evite în anunțurile sale publicitare cuvintele „vremuri de grea cumpănă și greu încercatul monarh”. În locul lor să folosească, de pildă, cuvintele : vremuri glorioase și victoriosul

monarh. Aşa se face că domnul Petiška publică următorul anunţ : „În aceste vremuri glorioase, portretul victoriosului nostru monarh, la preţul de 15 K, nu poate să lipsească din absolut nici o casă de patriot ceh“. Zadarnic însă. În loc de comenzi primi doar câteva scrisori grosolane, în care nişte expeditori anonimi îl sfătuiau cu toată sinceritatea să-l spînzure pe înălţatul monarh acolo unde şi împăratul se duce pe jos ; şi din nou fu chemat la prefectura judeţului, unde comisarul de serviciu îi atrase atenţia că e dator să urmărească rapoartele biroului de corespondenţă cezaro-crăiesc şi, în funcţie de acestea, să se conformeze în redactarea anunţurilor sale publicitare.

— Inamicul este în Ungaria, stăpîneşte Lyovul, a ajuns la Přemysl şi astea, domnule Petiška, nu pot fi numite vremuri glorioase. Din pricina unor astfel de anunţi aţi putea ajunge la Hradec, în faţa curţii marţiale a diviziei.

Domnul Petiška îi făgădui domnului comisar că va fi foarte prudent şi, în consecinţă, alcătui următorul anunţ : „15 K sacrifică bucuros fiecare ceh, ca să-l poată atîna în casa lui pe bătrînul nostru monarh“.

Publicaţiile locale îi refuzară anunţul :

— Îţi dai seama ce faci, omule ? îi spuse unul dintre administratori. Vrei să ne impuşi pe toţi, pînă la unul ?

În această situaţie, domnul Petiška reveni acasă foarte iritat. În fundul duşenii zăceau grămadă pachetele cu portretul împăratului. Izbi în ele cu piciorul, dar în aceeaşi clipă se înfioră de gestul său necugetat. Se uită cu grijă în jurul lui şi se linişti constatînd că nu-l văzuse nimeni. Melancolic, se apucă să şteargă pachetele de praf şi, cu acest prilej, constată că unele sînt jilave şi năpădite de mucegai. Într-un colţ al pepetăriei se tolănea un motan negru. Nu încăpea nici o îndolală asupra celui ce se făcuse vinovat de igrasia pachetelor. Ca să şteargă orice suspi-

ciune, motanul începu să toarcă. Domnul Petiška azvîrli după el cu măturoiul și calina vietate amuți. Papetarul dădu buzna în casă, ca o vijelie, și se răsti furios la soția sa :

— Jigodia asta trebuie să dispară din casa noastră. Cine o să mai cumpere un împărat pe care-l necinstește un cotoi nenorocit ? Înălțatul nostru monarh a mucegăit. Va trebui să-l uscăm. Trăsni-l-ar să-l trăsnească de ticălos !

Somnul de după-amiază, în timp ce soția sa se afla în prăvălie, fu pentru domnul Petiška foarte agitat. Visă că veniseră jandarmii să-l ridice pe motanul negru ca să-l ducă la tribunalul militar. Pe urmă visă că, amîndoi, fuseseră condamnați la moarte prin spînzurătoare și cel dinții avea să fie spînzurat motanul. Iar el, Petiška, arunca în fața onoratei curți cuvinte cumplite, defăimătoare. Striga și țipa îngrozitor și o vedea lîngă el pe soția sa care-i spunea pe un ton de reproș :

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce tot vorbești aici ? Vezi, ai grijă, să nu te audă cineva !

Domnul Petiška se trezi din visare și soția îi spuse cu emoție, tremurînd din tot corpul, că între timp încercase să-l usuce pe maiestatea sa în grădină, dar niște pușlamale s-au apucat să tragă la țintă cu pietricele în portretul lui, așa că împăratul arată acum ca un ciur.

Au mai fost constatate și alte pierderi. Pe unul dintre portretele monarhului, care se usca pe iarbă, s-au așezat găinile și au digerat acolo boabele consumate, apoi mulțumită rapidității aparatului lor digestiv au pictat mustățile împăratului, colorîndu-le în verde. Două portrete au fost sfîșiate și înghițite de cîinele măcelarului Holečka — un pui de Saint Bernard lipsit de experiență, care habar n-avea de paragraful nr. 63 al codului penal. Dar cîinele avea asta în sînge. Cu un an în urmă, mama lui a trebuit

să fie lichidată de hingheri, deoarece devorase pe cîmpul de exerciții drapelul regimentului 36 cezaro-crăiesc.

Domnul Petiška era în culmea nefericirii. Seara, la cîrciumă, se apucă să spună ceva despre o achiziție avanta-joasă și despre necazurile lui din pricina' maiestății sale, dar din toată vorbăria lui reieși că de aia privește guvernul de la Viena cu neîncredere țările cehe, pentru că cehii nu cumpără de la firma František Petiška din Mladá Boleslav portretele monarhului cu cincisprezece coroane bucata.

— Dați-l mai ieftin, îi spuse cîrciumarul la despărțire — sînt vremuri de restriște ! Hořejšek vinde batoza cu aburi cu trei sute de coroane mai ieftin ca anul trecut, la fel e și cu împăratul.

Așa se făcu că domnul Petiška scrise cu mîna lui această reclamă, pe care o plasă în vitrina întreprinderii sale. „Ținînd scama de criza economică, vînd o cantitate mai mare din superbe portrete ale maiestății sale cu zece coroane în loc de cincisprezece coroane.“

. Și din nou se așternu liniștea în dugheana lui.

— Ei, cum merge cu împăratul ? îl întrebă după timp același cîrciumar.

— Prost, îi răspunse papetarul, oferta mare, cererea inexistentă.

— Știți ce, îi șopti confidențial cîrciumarul, căutați să-l vindeți cu orice preț, pînă nu va fi prea tîrziu. .

— Nu, eu mai aștept, spuse hotărît domnul Petiška.

Și astfel, pe portretul maiestății sale se tolănea și își făcea mendrele mai departe neobrăzatul motan negru. Peste o jumătate de an prinseră mucegai pînă și pachetele

aflăte jos de tot, pe dușumea. Austriecl se „desprindeau” de inamic în așa-zisa retragere strategică, și tot imperiul cezaro-crăiesc nu mai făcea nici cît o ceapă degerată.

Așa stînd lucrurile, într-o bună zi domnul Petiška puse mîna pe hîrtie și crelon și socoti. Și, cu inima încărcată de durere, constată că de îmbogățit oricum nu se va îmbogăți, dar dacă l-ar vinde pe împărat cu două coroane tot îi va rămîne un cîștig de o coroană la fiecare bucată.

Zis și făcut. Și întocmi, tot cu mîna lui, o reclamă eficientă. Atîrnă în vitrină un portret sub care scrise :

„Acest bătrîn monarh se vinde numai cu două coroane în loc de cincisprezece”.

Tot orașul s-a perîndat în ziua aceea prin fața prăvăliei domnului Petiška, ca să vadă cum au scăzut, așa, deodată, și atît de vertiginos, acțiunile dinastiei habsburgice.

Iar noaptea veniră să-l viziteze pe domnul Petiška jandarmii, după care totul merse cît se poate de repede. Închiseră prăvălia, iar pe petron îl arestară și-l trimiseră în fața curții marțiale, învinuit de tulburarea liniștii și ordinii publice. Asociația militarilor în retragere îl exclusese apoi din rîndurile ei în cadrul unei adunări extraordinare.

Domnul Petiška se alese cu treisprezece luni da temniță grea. De fapt trebuia să i se dea cinci ani, dar s-a bucurat de circumstanțe atenuante pentru faptul de a fi luptat cîndva pentru gloria împăratului la Custozza. Iar pachetele cu portretul împăratului sînt păstrate, deocamdată, în depozitul tribunalului militar din Terezin, așteptînd ceasul eliberării, cînd, e dată cu lichidarea Imperiului austro-ungar, se va găsi un comerciant întreprinzător care să împacheteze în ele cvarghelui, o brînză fermentată urît mirositoare.

PĂȚANILE DOMNULUI HURT

La începutul mobilizării generale, împăratul Franz Joseph l-a tîrît în vîltoarea războiului și pe domnul Hurt, comerciant, proprietar al unei băcănii, undeva în cartierul Žižkov. L-a scos din cuibul lui așa cum scot ștregarii neastîmpărați puișorii de graur din culcușul lor. L-au scos dintre lăzile de brînză și unt, dintre sticlele de gaz, dintre sacii cu cafea și coșurile de lămpi; l-au luat de la cornelele lui și de la căpășinile de zahăr și l-au expediat în Galiția. Domnul Hurt însă nu era în stare să priccapă treaba asta nici în ruptul capului. El știa una și bună: dacă ajungea cu cineva în conflict, îl injura de mama focului și cu asta basta. Cuțitul îl folosea la tăiatul pîinii și al salamului. Acum căpătase baionetă, carabină, o sută douăzeci de cartușe și pe deasupra mai avea și speranța că undeva, pe întinsele cîmpii ale Galiției, va fi sfîrtecat în două de o grenadă. Și, colac peste pupăză, înainte ca trenul de campanie să-i fi transportat pe eroi spre nefericitele coclauri, căpitanul le ținuse o cuvîntare patriotică de toată frumusețea, pe care o încheiase cu o frază foarte promițătoare: „Doar n-oți fi vrînd să trăiți aici o veșnicie?”

Și rostind aceste cuvinte, domnul căpitan se uitase cu atîta insistență la domnul Hurt, încît acesta nu găsi nimic mai bun de făcut decît să ducă mîna la chipiu, să salute și așa, din senin, să curme vorbele domnului căpitan: „Cu respect vă raportează că nu vreau să trăiesc aici o veșnicie”.

Pe chestia asta i s-a făgăduit solemn că, după război, va fi pus în lanțuri. Cînd au ajuns în Galiția, domnul Hurt

s-a îmbolnăvit de dizenterie. Zile în șir a petrecut frecventînd latrinele de campanie, cu sentimentul curat că toate astea le face pentru binele majestății sale, împăratul Franz Joseph.

După ce-l lecuiră de pîntecăraie, medicii îl expediară din nou pe cîmpul de bătălie. La primul atac se alese cu piciorul găurit de un glonte și cu acest prilej sanitariii îi șterpeliră ceasornicul. La infirmerie, în timp ce-l bandajau, medicul de serviciu îi spuse că povestea asta e un fleac.

O lună și jumătate a zăcut apoi domnul Hurt la spital, unde a căpătat zilnic zece țigări sport și o tabletă de ciocolată de zece haleri, în dar. După aceea, spitalul de campanie l-a trimis să se refacă printre convalescenții din Ungaria. Acolo ungurii l-au împrășcat cu sudălmii, făcîndu-l „porc de Boemia”, din care cauză, în patru zile, a plecat din nou pe poziții cu primul batalion de marș. Și din nou s-a abătut asupra lui norocul, de data asta sub forma unei schije de grenadă care i-a smuls o bucată de ureche. Despre povestea asta ați citit, poate, în ziare. La infirmerie a dat peste un medic de stat-major, foarte zelos, care i-a cusut o altă ureche, tăiată caldă de la un plutonier-major muribund, ce slujise în formațiile „deutscheschmeșterilor” vienezi.

La trei săptămîni după aceea, domnul Hurt și-a săpat alt adăpost, ca să-și ferească tîrtăcuța de gloanțele rusești și, în sfîrșit, a început să priceapă ce este războiul; dacă treburile vor merge tot așa, pînă la urmă se va alege cu capul unui ostaș din gărzile prusace. Apoi a venit pentru el și ziua cea mare, o zi într-adevăr memorabilă. Într-o după-amiază stălcam cu toții în tranșee și citeam ordinul de zi pe armată, din care reieșea că cehii au, în Austria, școli. Domnul Hurt știa acest lucru, dar nu înțelegea prea

bine ce legătură are școala cu dizenteria lui, cu plămîniul găuriți, cu urechea ruptă și cu cea nouă cusută de istețul medic militar. Pe urmă i s-a dat cafea neagră cu rom, și, în clipa următoare, s-a produs un fel de agitație urmată brusc de o comandă energică — un ostaș din trei bălca în retragere. Cînd s-a dezmeticit, domnul Hurt și-a dat seama de trista realitate. Brigada lui se desprindea de inamic — unul din trei ! —, iar restul companiei, din care făcea și el parte, trebuia să rămînă pe loc, să deschidă focul și să țină piept inamicului pînă cînd... Dar n-a apucat să meargă cu gîndul pînă la capăt, căci explicațiile cuvenite i-au fost date de cadetul Holava, printr-o frază scurtă, de o neasemuită frumusețe : „Iar noi trebuie să rămînem aici și să ne lăsăm uciși pînă la unul.“

Cînd vacarmul a amuțit de-a binelea, a răsunat din nou, după multă vreme, același glas al zelosului cadet Holava : „Băieți, fiecare dintre voi mai trebuie să capete cîte o sută de cartușe ! Dar, știți ce, eu aș zice să lăsăm toată povestea baltă și să ne culcăm... Dacă stăm cuminți și nu tragem, ne lasă și ei în pace, și am scăpat cu toții de belea“.

Povestea asta i-a convenit de minune domnului Hurt. Cît timp a dormit, nu mai știe, știe însă că a auzit deodată un strigăt asurzitor — „ura“ din față, „ura“ din spate — și, înșfăcînd la iuțeală pușca, a ieșit din adăpost.

Pe neașteptate, se ivește lîngă el un soldat rus cu baloneta la armă și, spre marea lui mirare, îi spune în cehă, cu o voce ce trăda bunătatea desăvîrșită : „Azvîrle, mă neghiobule, mestecănul ăla, că de nu îți cîrpesc una, de-o să mă ții minte toată viața...“

Iar domnul Hurt, ori de cîte ori povestea despre vremurile petrecute în captivitate, începea întotdeauna cu aceste cuvinte „așa se face că am azvîrlit mestecănul și

ne-am dus amîndoi în Rusia... La un moment dat îl ajung din urmă pe cadetul Holava și-i spun : Care va să zică am picat prizonieri, și el îmi răspunde : Păi asta se înțelege de la sine ; de trei luni tot aștept să mi se întîmple necazul ăsta...”

În captivitate domnul Hurt a dus-o bine. Ca specialist, a ajuns numai decît la bucătăria lagărului și gătea pentru prizonieri potrivit prescripțiilor în vigoare, iar pentru el potrivit amintirilor de-acasă : rinichi și limbă cu boia de ardei și multe, multe alte bunătăți. S-a îngrășat îmbucurător și a născocit un nou fel de gulaș. Și cînd au sosit vremurile acelea mărețe, cînd cancelaria batalionului și barăcile din lagărele de prizonieri au devenit centre ale mișcării noastre revoluționare împotriva Austriei, domnul Hurt a continuat să gătească pentru el gulaș, rinichi și limbă cu boia de ardei, și se rotunjea mereu. Cînd venea vorba de vechea „sandrama” cu dungi negre și galbene și de „menajeria” de la Schönbrunn, domnul Hurt obișnuia să spună, firește cu gura plină : „Da, eu sînt ceh”.

Învîrtea mai departe în tîngire rinichii și gulașul cu fidea. Și cînd toate manifestările din lagărele de prizonieri au prins contur și s-au cristalizat în cuvintele „rezistența împotriva Austriei”, domnul Hurt a căzut pe gînduri.

Într-o zi a trecut prin fața cancelariei și a intrat în vorbă cu noi. Zice el, cu o voce jalnică : „Am auzit că vreți o armată cehă. La treaba asta trebuie să cuget adînc. Uitați-vă la mine, eu sînt, ca să zic așa, un bun patriot ceh, dar vedeți, sînt un om mal în etate, care s-a deprins cu ordinea și disciplina. Dimineața mă scol, îmi fac cafeauă, o cafea bună, veritabilă, se găsește la debarcader, laptele mi-l aduc babele din sat, un lapte gros, gălbui, face un caimac strașnic ; pe urmă îmi cumpăr o bulcă, fină-fînuță din făină albă-aibișoară... Pentru gustarea de ia zece îmi

prepar și eu o bucată de limbă. O tai frumos din botul porcului, o curăț, îi dau un clocot, o jupoi de piele, prăjesc în untură o cepșoară, înăbuș cartofiorii, înăbuș și limba, o presar cu făină și gata sosul. Mă înțelegeți, eu, ca să zic așa, sînt un bun patriot ceh, dar asta să nu-mi cereți. Știți, cu trebuie să mă dreg. La prînz îmi fac o supă groasă ca uleiul, aleg apoi o bucată de carne slabă și lângă ea pun o sfeclă roșie murată, și ce să vă mai spun, e ca vinul, da, ca vinul. Iar seara, știți, gulașul acela cu fidea. Da, și pe urmă, sînt ca un nou-născut. Nu, nu rîdeți de mine, ăsta-i adevărul, eu sînt un bun patriot ceh și tocmai de aceea trebuie să mă dreg.

La un moment dat m-a luat pe după umeri și m-a tras într-o parte : „Știi, mi-a spus el cu o voce tînguitoare, eu nu pot, nu, eu nu merg și nici nu voi merge cu voi, pentru că mai am și alte motive. Uite, de pildă, înainte de a mă înhăța dumnealor la militarie, eu mi-am cumpărat o mobilă nouă. Dacă nu cîștigăm războiul, aș fi nevoit s-o mut în Rusia și mobila s-ar roade și s-ar strica. Căci, vorba ceea, e totuși o distanță ! Nu-i așa ? Și să-ți mai spun una, dar asta să rămîină între noi. Dacă ar afla că merg împotriva împăratului, dumnealor mi-ar vinde-o la licitație, cu darabana. Da, mi-ar vinde și patul și dulapul — un pat de toată frumusețea, cu saltele de lînă și cu arcuri de oțel, și un bufet cu oglindă. Iar dacă învingem, vin acasă și n-am unde pune capul, nici unde-mi ține hainele... Și mobila e nouă, nou-nouță...

„Într-adevăr nou-nouță ! ! a strigat el în urma mea, după ce i-am ars una după ceafă și am plecat. Da, dumneata mă pocnești și nu vrei să mă crezi, dar să știi că și chiuveta e nouă-nouță, pentru numele lui Dumnezeu !“

A doua zi, am instalat la bucătăria batalionului alt bucătar. După ce s-a mutat din castelul său și de la a sa

„masă-așterne-te“ într-o baracă ungurască, domnul Hurt s-a simțit deodată zdrobit. Nu era în stare să priceapă nici în ruptul capului că rinichii, gulașul și limba cu sos de boia nu se vor întoarce niciodată pe masa lui, și că toată povestea n-a fost decît un vis frumos, din păcate, scurt de tot...

O singură dată și-a mai revenit el un pic, atunci cînd a primit din Austria — prin intermediul delegației unei țări neutre — o uniformă nouă și o rublă și jumătate. Atunci a prins grai și a declarat că vom fi spînzurați. S-a ales pe chestia asta cu zece zile de post cu apă și pîine. Pe urmă multă vreme nu ne-a mai fost dat să auzim de el. Pînă cînd, într-o zi, ne-a sosit dintr-un sat învecinat vestea că jandarmul călare din localitate reținuse undeva, pe o luncă, un austriac care umbla prin iarbă în patru labe ; la întrebarea jandarmului ce face acolo, austriacul i-a răspuns că paște și că e de vinzare pe o rublă și jumătate. Austriacul nu era nimeni altul decît domnul Hurt.

UN TRĂDĂTOR AL NAȚIUNII LA CHOTĚBOR

Într-un colț al restaurantului Panský dům (Casa domnească) din Chotěbor poate fi văzut în fiecare zi, stînd singur la o masă, un bărbat mai în vîrstă. Nimeni nu-i adresează un cuvînt, nimeni nu-l bagă în seamă. Din cînd în cînd, omul acesta încearcă să se amestece în vorbă, dar cei cărora li se adresează sc UIPĂ cu scîrbă și nici nu se gîndesc să-i răspundă. Pe fruntea lui, dacă-l privim din

profil, putem distinge semnul lui Cain. Cindva acest bărbat a trădat națiunea cehă. Numele trădătorului este Jan Pavlíček, de profesie agricultor din Sviny. Istoria acestei trădări e de-a dreptul zguduitoare și ea datează de pe vremea cînd poporul ceh, trezit la conștiința națională, organiza prin anii șaizeci și opt faimoasele manifestări și tabere populare. Așadar, în acele vremuri de nestăvilii entuziasm, bătrînul Jan Pavlíček a săvîrșit o faptă care aruncă, pînă în zilele noastre, lumina mohorîtă a trădării asupra proprii sale persoane și a urmașilor săi.

Și astăzi, ori de cîte ori amintirea îl poartă înapoi spre acele vremuri de pomină, lui Pavlíček îi tremură bărbia, ca la moșnegii din povestirile lui Rais *.

S-au scurs de atunci mulți ani, dar el își dă seama că încă n-a spălat rușinea trădării de care s-a făcut vinovat față de întreaga națiune cehă, atunci cînd banderia ** cobora din Chotěbor, îndreptîndu-se spre Časlav, unde era organizată tabăra populară.

Vremurile acelea s-au dus ! După entuziasmul anului șaizeci și opt spiritele s-au potolit. I-a urmat apoi politica pozitivistă, cu toată șubrezenia ei, și totuși Jan Pavlíček mai stă și acum în colțul lui de la Panský dům și, indiferent de fîgașul pe care se îndreaptă politica cehă, tot mai simte rușinea trădării de care s-a făcut vinovat atunci cînd, în șarabana frumos împodobită cu draperii în culorile naționale, mergea cu Omladina *** din Chotěbor la tabăra poporului de lîngă Časlav, gonind pe șoseaua ce duce spre Libice nad Doubravkou, unde urma să li se alăture și cei din Libice.

---

* Karel V. Rais (1859—1928), prozator ceh, autorul unor romane și povestiri inspirate din mediul rural.

** Alai călare, care însoțește căruțele la festivitățile populare.

*** Organizație a tineretului ceh din epoca respectivă.

Mai trăiesc și acum la Chotěbor martori oculari, care vă pot povesti că în ziua cu pricina, înainte de-a porni la drum, Jan Pavlíček a înfulecat o porție zdravănă de mazăre uscată, a băut cu nădejde o cană de zer, după care a mai tras pe gît o halbă de bere de Chotěbor.

Nu știu dacă pe-atunci berea de Chotěbor era tot atît de grozavă ca acum, dar dacă era, apoi e cazul să exclamăm : „Sărmane Jan Pavlíček !”

În vremurile acelea, deci, de nestăvilît entuziasm, cînd întreaga gamă a purgativelor moderne nu era cunoscută încă, tu, sărmane Jan Pavlíček, ai băut din berea princiară de Chotěbor !

Unde mai puneți entuziasmul, înflăcărarea și, pe deasupra, hurducăturile căruței trase de cai buiești împodobiți cu panglici tricolore, care goneau de zor, purtîndu-i pe participanții la marea sărbătoare pe șoseaua ce coboară spre Libohaj !

Entuziasmul lui Jan Pavlíček era de nedescris. El fu, de altfel, primul care întonă *Hej Slované**, și cîntecul prinse a se răspîndi în după-amiaza aceea liniștită prin valea Doubravkăi. Dar iată că, deodată, Jan Pavlíček amuți și căzu pe gînduri.

— La toți dracii ! mai apucă să spună și, în timp ce toți ceilalți cîntau de zor *Zadarnicā-i față de noi mînia voastră !*** Jan Pavlíček se apucă cu mîinile de burtă.

O baladă scoțiană cîntă povestea cavalerului Orfang Chart, care, ros de remușcări, sare din căruță în plină viteză și se ascunde într-o dumbravă.

Pe aici dumbrăvi nu mai erau. De-a lungul șoselei se înălțau doar cîțiva stejari singuratici, ultimi mohicani, vestigii ale întinselor dumbrăvi de odinioară de la poalele munților Železny.

---

* Cîntec al panslavistilor cehi.

** Vers din cîntecul *Hej Slované*.

Aidoma cavalerului Oriang Chart, Jan Pavlíček făcu un salt spectaculos și își căută refugiu în spatele unui stejar stufos.

La cincizeci de pași de stejar, căruța opri brusc și conducătorul expediției aruncă privirea înapoi. În aceeași clipă se făcu alb ca varul și strigă :

— Dumnezeule Cristoase, fraților, veniți după mine !

Sări din căruța, ceilalți după el, și cu toții o porniră în pas alergător spre stejarul cu pricina.

Prea târziu însă... Jan Pavlíček se ridicase din nou în picioare și de pe fața lui se risipise orice umbră de tristețe. Deodată, însă, conducătorul expediției îl prinse de umăr și, arătînd în sus, spre falnicul stejar, spuse glacial :

— Citește !

Uluit, Jan Pavlíček citi, cu ochii holbați, inscripția de pe tăblia bătută în trunchiul copacului : „Sub acest stejar s-a odihnit Jan Žižka pe vremea cînd se îndrepta cu oștile sale spre Přebyslav“.

Jan Pavlíček fu cit pe-acî să cadă grămadă, dacă nu-l țineau ceilalți.

— Trădătorule ! îi spuse conducătorul expediției. Nu meriți să faci umbră acestui pămînt. Întoarce-te la Chotěbor ! Cu noi nu mai poți merge.

Și, în timp ce căruța împodobită sărbătorește gonia spre Libohai, Pavlíček își trăia alene picioarele înapoi spre Chotěbar, iar în urma lui răsuna cîntecul :

Noi sîntem războinicii Domnului..

Nunță stejarul sub care odinioară poposise Žižka, pe vremea cînd se îndrepta cu oștile spre Přebyslav, părea că a înțeles gravitatea trădării de care Pavlíček se făcuse vinovat față de întreaga națiune și față de istoria noastră. Își scutură zdravăn crengile și cu ghinda lui presără pămîntul din jur, pînă cînd acoperi cu generozitate tot ceea ce era legat de trădarea lui Pavlíček.

Am stat de vorbă cu bătrînul domn Pavliček și cu acest prilej i-am amintit și de istoricul stejar sub care se odih-nise cîndva Žižka. Pavliček sorbi îndelung din paharu-i cu bere, apoi spuse :

— De odihnit s-a odihnit, asta o știm, dar cine știe cum s-a odihnit !

Prin aceasta Jan Pavliček confirmă zicala că fiecare țigan după iapa lui ghicește.

ÎN PREAJMA LACULUI BALATON

Schiță din Ungaria

În după-amiaza aceea Bolí János ședea în fața conacului său, într-un fel de verandă clădită anume, după obiceiul pămîntului, în chip de arcadă ce se prelungește pînă în peretele casei, oferind astfel adăpost împotriva soarelui dogoritor.

De aici se deschide o perspectivă încintătoare asupra împrejurimilor. Povîrnișurile coborînd lin la vale, înverzite și albăstrite de podgorii întinse, verdele de necuprins al viței-de-vie, pe alocuri învînețit de culoarea soluției de piatră vînată ce ferește via de mană, se topeau în jos, spre cîmpie.

Pînă în vale, cît îmbrățișezi cu ochii, numai vii, punctate ici-colo cu bordeie acoperite cu paie, în care locuiesc paznicii, apoi mai jos, fiștile prelungi ale lanurilor de porumb, iar dincolo de acestea, lunca de unde răzbătea pînă aici dangătul talangelor și mugetul cîrezilor de vaci.

Ei, și apoi dincolo de luncă se așternea oglinda lacului Balaton, *Balatontó*, sau cum i se mai spune prin partea locului *Magyar tenger*, adică Marea maghiară, cu apele sale verzi, uneori involburate, ce se împreună cu zarea albastră, pe fondul căreia se înalță coloane de fum negru ori de câte ori vreun vâporaș brăzdează undele lacului, măsurînd de la acest cap și pînă dincolo de Vesperim o sută douăzeci și cinci de kilometri.

Da, aceasta e *Magyar tenger*, cu valurile și furtunile ei, cu legendele ei despre zînele apelor, care în fapt de scară îi înșfacă pe pescari din bărcile lor și-i trag la fund, cu basmele despre vrăjitoarele apelor, care noaptea îi răpesc pe flăcăi, îi sfîșie în bucăți, ca să le așeze apoi trupurile neînsuflețite pe pragul casei.

Acesta e lacul Balaton, unde în tăcerea nopții răsună niște zgomote ciudate — plînscele și strigătele pe care le scot copiii știmelor, care de cînd lumea alcătuiesc aici, în adîncuri, sumedenii de familii, căci ele se arată, simultan, la Budafal, Megesfai și Olvasfal, la Olmő și în multe-multe alte sate din preajma lacului ; știme cu părul lung și despletit, bătrîne de sute de ani, căci despre ele povesteau și străbunii locuitorilor de azi ai acestor meleaguri.

Boll János nu contempla însă deloc această minunată priveliște. Ședea pe scaun, încotoșmănat într-un cojoc gros, în ciuda faptului că afară era o arșiță înăbușitoare.

Pe masă, în fața lui, se afla ceasornicul de buzunar. Pe chipul lui Boll se citea întristarea.

— Criza nu dă nici un semn, mormăi pe sub nas, uitîndu-se la ceasornic. Altă dată la ora cinci mă scuturau frigurile, iar astăzi, afurisitele, parcă dinadins întîrzie. La ora șase sosese judecătorul de instrucție ca să mă înterogheze și, cum văd, n-o să fiu gata pînă atunci cu frigurile.

Urmărind cu îngrijorare cum fuge timpul.

— În sfârșit, slavă Domnului, spuse el la cinci și un sfert, mă trec fiori reci ! Au venit, blestematele !

Lui Boll János începură să-i clănțane dinții în asemenea hal, încît gălăgia îl atrase în grabă pe argat, care veni să-l întrebe ce dorește.

— *Te vagy szamár* (măgarule), rosti anevoie Boll, adă repede o perină și învelește-mi picioarele !

După ce-i împachetă picioarele, boierul băgă de seamă că totul în fața lui se scutură de zor, tot mei tare. Capul și vijfia, prin corp îi treceau fiori de gheață, iar priveliștea o vedea toată în galben. Și viile, și porumburile, și bordeiele paznicilor, și lunca, și cerul. În clipa aceea criza atingea punctul culminant. Ar fi vrut să-i spună argatului că se simte tare rău, dar nu fu în stare să smulgă din el nici o vorbă. Culoarea galbenă se risipi și acum vedea totul violet.

În clipa aceea izbuti doar să bîlguie :

— Oh, că greu mă încercă !

Iar apoi cînd rosti : „Slavă ție, Doamne, au început să mă lase !” văzu din nou totul în culorile firești : cerul albastru, viile verzi și vineții, lunca îngălbenită și apa lacului verde.

El, și cînd porunci argatului : „Scoate-mi perna, dezbracă-mi cojocul și adă-mi luleaua !”, simți fierbîntea soarelui și broboana de sudoare acoperindu-i fruntea. Criza de malarie trecuse.

— Acum vin alte friguri, rosti aprinzîndu-și luleaua neagră : judecătorul de la tribunal.

Jos, pe drumul de care ce șerpuia printre vii, se auzea un zăngănit de trăsura întretălat de vocea minioasă a judecătorului :

— Halal vizitiu ! Să știi că dacă mă dau jos te rup în bătaie... cu bastonul. Oare ți-am poruncit eu să mi te îmbeți ?

— Ehe, e prost dispus ! oftă Boll János. E de rău cu Interogatorul !

Trăsura opri în fața conacului și din ea coborî solemn judecătorul de la tribunal, purtînd la subsuoară un vraf de hîrtii.

Se îndreptă spre verandă, iar Boll îl ieși în întîmpinare, pufăind din pipă.

Își dădură binețe, apoi judecătorul spuse :

— Sînt Omalsz Béla. Voi purcede numaidecît la interogarea dumneavoastră.

Așeză hîrțiile pe masă, luă loc pe scaun, își petrecu picior peste picior, bătu cu degetul în tabla mesei, apoi cuvîntă :

— He, situația dumneavoastră e cam albastră, scumpe prietene.

Boll János se așeză și ridică din umeri.

— Da, da, e trist ! continuă judecătorul. Spuneți-mi, scumpe prietene, cînd ați binevoit să-l împușcați pe acel țigan Burga ?

— Chiar azi e o săptămînă, răspunse Boll. Era pe la orele cinci după-amiază. Vă face plăcere un trabuc ? Întrebă apoi, scoțînd din buzunar punga cu trabuce. E un soi bun. Tutun de Banat.

Judecătorul luă un trabuc și, retezîndu-i vîrful, aruncă parcă într-o doară :

— Ziceați deci că s-a întîmplat la orele cinci după-amiază în ziua de 21 iunie...

— Da, replică boierul, întocmai : cinci fix, 21 iunie ; în 23 a fost înmormîntat. Îmi îngăduiți să vă aprind ?

— Mulțumesc, spuse Omalsz Béla, trăgînd din trabuc. La autopsie s-a constatat că a fost împușcat pe la spate, și anume cu alică.

— Exact, încuviință Boll dînd din cap. Lancaster numărul 11.

— E un caz penibil, reluă Omaisz. De unde spuneți că e acest trabuc ?

— Din Banat. Îmi permiteți să poruncesc argatului să aducă nițeluș vin ?

— Mă rog, fie ! aprobă judecătorul de instrucție. Continuăm cu interogatoriul după ce beau un pic.

Pe masă apărură cîteva sticle. Moșierul umplu paharele și spuse :

— În sănătatea dumneavoastră !

— Mulțumesc. Ce să-i faci, datoria e datoric ! Neplăcută datoric...

Judecătorul ridică paharul în bătaia soarelui și, ca un cunoscător într-ale vinului, îi cercetă culoarea.

Razele soarelui străbăteau sticla și rubiniul pur al vinului se răsfrîngea pe chipul judecătorului de instrucție. Sorbi, apoi dădu paharul peste cap și plescăi.

— Minunat vin ! rosti satisfăcut, cu fața numai zîmbet. Da' ce v-a venit așa, deodată, să-l impușcați pe țiganul ăla ?

Boll János pufăia liniștit din lulea.

— Asta-i vin de doi ani, spuse el, din viile mele de pe coasta de la asfințit. În sănătatea dumneavoastră, domnule judecător !

Golîră din nou paharele pînă la fund, după care Boll János continuă :

— Am un vin și mai bun, de trei ani, din viile de pe versantul răsăritean.

Apucă o altă sticlă, îi sporse gitul și turnă :

— E un vin excepțional ! lăudă băutura judecătorul de instrucție. La drept vorbind, în general, dumneavoastră sînteți un om admirabil.

— Mda, în afară de frigurile acelea păcătoase, se plinse boierul între două sorbituri. M-au apucat cu cîțiva ani în urmă și mă țin așa în fiecare zi. Vă place vinul ?

— Are un gust *admirabil* ! îl laudă judecătorul.

— Ei, dar am unul și mai bun ! îi răspunse Boll, scoțînd dintr-un coșuleț o sticlă lunguiață. Țsta vinișor, prietene !

— Sînteți un cetățean *admirabil*, spuse Omalsz Béla după ce bău primul pahar din vinișorul de cinci ani. Vin ca ăsta n-am gustat pînă azi. Ce aromă, ce culoare, ce armonie desăvîrșită !

— Ehe, și mai am eu unul și mai și ! se făli Boll János după ce goliră sticla. Din ăsta cu siguranță n-ați mai băut. Priviți ! spuse turnînd dintr-o sticlă cu gîtul strîmt. Țsta e vin de douăzeci de ani !

Judecătorul de instrucție era entuziasmat.

— Țsta-i Tokai veritabil, bă chiar mai bun ! laudă el vinul, dînd pe gît pahar după pahar. Sînteți un om *admirabil*, vă prețuiesc foarte mult, da' ia spuneți-mi, la urma urmei, pentru ce l-ați împușcat pe țiganul ăla ?

— De-aia, răspunse grav Boll János, pentru că haimana a cutezat să fure din pivnița mea douăzeci de sticle din acest vin...

— Drept să spun, conchise judecătorul da instrucție, nici eu n-aș fi procedat altfel în locul dumneavoastră. Căci vinul acesta... Ia stați să scriu : „S-a constatat, fără urmă de dubiu, că țiganul Burga a fost împușcat printr-o întîmplare nefericită“. Mai toarnă-mi, dragă prietene !

Și băură amîndoi toate soiurile de pe coastele Balatonului, vin roșu, roșu-rubiniu, ca sîngele țiganului Burga, țîlharul...

ALMANAHURILE IMORALE

I

De la orele nouă seara, cînd în celulă fusese aruncat ultimul bețiv adunat de pe stradă, și pînă după miezul nopții, comandantul circumscripției de poliție Aleș se plictisise de moarte. Se gîndea cu groază cum o să reziste, pînă la venirea schimbului, aplecat peste dosare și caietul de rapoarte, mai ales că, printr-un nefericit concurs de împrejurări, în ziua aceea erau de serviciu la sediu tocmai gardienii care habar n-avcau să joace stos.

Pînă una alta, se întinse pe pat, își aprinse pipa și începu să vorbească despre situația politică. În asemenea clipe era grav și sever. Devenea un adevărat Cato* austriac, aspru și neîndurător față de orice ezitări, exprimîndu-și printre blesteme neîncrederea sa față de Italia. Gardienii care zăceau întinși pe paturi, în jurul lui, îl ascultau cu adevărată evlavie, căci nu erau încă definiți.

— Se înșală amarnic cei ce-și închipuie că Tripla Alianță va ține mult. Să vedeți ce dureri de cap o să ne dea într-o bună zi Tridentul și Triestul!

Oftă și începu să-și cante chibriturile. După ce unul din gardieni îi întinse cînta, Aleș își aprinse din nou luleaua și declară că la Milano, Torino, ba chiar și la Roma, nu se scapă nici un prilej de-a se da foc drapelului austriac. Dar odată și-cdată treaba asta o să se întoarcă împotriva lor. Pezevenghii ăstia de italieni sînt gata copți pentru o nouă Custozza**. Enervarea lui creștea, și în acest timp tînărul gardian Pavelka ațipi și începu să șuiera pe nas.

---

* Cato (237—142 î.e.n.) strălucit orator roman.

** Oraș italian în apropiere de Verona, unde austrieții l-au bătut în 1849 pe piemontezii, iar în 1900 pe italieni.

Comandantul îl trezi zburcând că necazurile bat la uşă.

— Orice cetăţean austriac trebuie...

În uşă îşi făcu apariţia gardianul Dekl, care tocmai se întorsese din patrulare şi voia să raporteze.

Domnul Aloş se ridică mahmur de pe pat şi primi raportul.

— *Ich melde gehorsam : nichts neues* *. Un almanah plin de picanterii *konfisziert*. Am confiscat o sută douăzeci de exemplare.

În clipa aceea expresia oficială se şterse de pe chipul gardianului Dekl şi, zimbând triumfător, ţinu să sublinieze :

— O porcărie dezgustătoare, domnule *Wachkommandant* **, dar are lucruri tare drăguţe. Nişte poze porcoase, una şi una, mai mare dragul !

Aşeză pachetul pe masă. Din momentul acela comandantul circumscripţiei de poliţie încetă să se mai plictisească.

— Ia dă încoa' porcăria aia !

Gardianul desfăcu pachetul, întinse un exemplar din publicaţia confiscată comandantului său, în jurul căruia se strinseră toţi subalternii.

— *Herrgott* ! izbucni cu sinceritate unul dintre ei, privind fotografiile de pe copertă. Astea zic şi eu coapse !

— Vedeţi, spuse comandantul, astea sînt menite educaţiei tineretului ! Da, tineretului de pe băncile şcolii ! Apoi vocea i se catifelă : Malca ta Cristoase, ia uităţi-vă la asta ce ochi de diavoliţă are, să te bage-n boală, nu alta ! Şi e toată despuiată !

— Ehe, interveni gardianul Dekl, să vedeţi mai departe !

— Nici asta nu e rea !

---

* Raportez supus : nimic nou (germ.).

** Comandant de gardă (germ.).

— Ce tot vorbești, omule ? Privește poza de alături : e mai frumoasă și mai vie ! În primul rînd, femeia asta are șoldurile mai plinuța și nici pe canapea nu stă rău întinsă. Haimanalele ! Cum își permit să deseneze asemenea porcării ?

— Citiți, domnule *Wachkommandant*, poezioara aceea de jos ! Nici ea nu-i rea.

— E bună, dar e cu dublu înțeles. Ce neobrazăți ! Să scrie asemenea nelegiuiri și să le mai și tipărească ! Copiii de școală, în loc să învețe, înghit pe nerăsuflăte porcăriile astea, ei fir-ar să fie... cum le zice...

— Pornografice, domnule *Wachkommandant*, îl completează gardianul Pavelka.

— Scîrboase lucruri, dar nostime ! spuse gardianul Mika. Uitați-vă, pantalonii ăștia sînt bine redați ! Nici bancul nu e rău : „Spune-mi, scumpule, cum îți plac mai mult : cu pantaloni sau fără pantaloni ?“

— Cred că... fără pantaloni, ce ziceți ? se adresa bine dispus comandantul de circumscripție subalternilor săi. Cîte nu ie mai trec prin cap și porcilor ăștora !

— Îmi permit să vă atrag atenția asupra penultimei pagini, domnule *Wachkommandant* : balerina din baie. Vedeți, pe lîngă faptul că e goală pușcă, mai vine și lacheul să-i întindă cearceaful.

— E bună, nici vorbă că e bună, dar, cum spuneam, asemenea chestii trebuie confiscate fără milă. Socolesc că, dacă s-ar da o raită pe la toate chioșcurile cu ziare, s-ar mai găsi încă multe porcării de genul ăsta. Ce-o să se mai bucure mîine domnul comisar Peroutka !

II

— Cu respect vă raportez, domnule comisar, că ieri, potrivit indicațiilor primite, au fost confiscate de la chioș-

curile de ziare niște almanahuri cu conținut obscen. V-am adus un exemplar spre consultare. Îmi îngădui a vă atrage atenția îndeosebi asupra penultimei pagini : balerina în baie. Pe urmă, mi sa pare interesantă femeia de pe canapea. Fotografia de pe copertă, abstracție făcând de faptul că reprezintă o sfidare, o încălcare gravă a bunelor moravuri, socot că va fi pe placul domnului comisar-șef. Binevoîți, vă rog, a acorda atenție rîndurilor nerușinate subliniate cu creionul albastru. Cred că merită a fi luate în considerație. Obscenități drăguțe veți găsi, fără să vă obosiți cu căutatul, în toate paginile pe care le-am îndoit anume. Porcării delicioase binevoîți a vedea la pagina treizeci. Excelente sînt intimitățile din harem. Textul, lăsînd la o parte faptul că e plin de abateri grosolane de la bunele moravuri, mai e și însoțit de poze foarte reușite : niște fete mahomedane întinse pe piel de tigru, păzite de-un biet eunuc.

— Omule, spuse entuziasmat comisarul Peroutka, cercetînd conținutul publicației, astea trebuie să i le arăți neapărat și consilierului nostru. Are să-i facă mare plăcere.

III

Almanahurile ae bucurară de succes. Două fură însușite de comisarul-șef, iar trei, așa cum era și firesc, de domnul consilier. Conșopîștii își luară și ei cîte unul. Celelalte fură distribuite la direcția poliției. Zeloși, gardienii publici umblau de zor pe urmele almanahului imoral.

Și tocmai prin faptul că s-a împiedicat strecurarea unei asemenea literaturi în mințile unor persoane incompetente, *morala publică a fost salvată.*

LATRINA PĂRĂSITĂ

Se întâmplă uneori să te simți copleșit de-o nemai-pomenită tristețe văzînd cum totul în juru-ți se năruie, îngropînd o veche și glorioasă tradiție. O asemenea impresie deprimantă ți-o lasă și latrina părăsită de pe fostul cîmp de exerciții militare de lângă Dêjvice. Platoul acesta se află situat la poalele dealului pe unde șerpuiește cărarea ce duce spre localitatea Sfîntul Matei, dincolo de podișca întinsă peste pîrîiașul care, pe vremea cînd apele-i erau indestulătoare, ducea o dată cu ele spre domeniile regale scursorile din latrina militară de odinioară. Oh, da, odinioară, cînd pe platoul Dêjvice-lui se auzeau răpăitul tobelor, nechezatul și tropăitul cailor, cînd pe acolo răsunau îndrăcit detunăturile scurte ale puștilor Manlicher și filfîiau fanioanele semnalizatoare...

E mult da cînd au dispărut de acolo companiile militare, e mult și de cînd platoul nu mai împrumută culoarea albastră a uniformelor. N-a mai rămas aici decît această latrină părăsită, cîteva scînduri bătute în cuie, pentru ca privirile trecătorilor civili să nu fie șocate de priveliștea pe care o oferea incinta latrinei, unde cele două birne, așezate la mică distanță una deasupra celeilalte, făceau față tuturor necesităților. Iar sub cele două birne, șanțul săpat de pionieri e umplut acum pe jumătate cu frunzele uscate și înnegrite ale prunilor ce se înalță în preajma latrinei, lăsînd vîrfurile să-și arunce o privire indiscretă în interior.

Îndulșătoare și dureroasă amintire ! Cînd pomii dau în floare, petalele albe troienesc latrina părăsită. În jurul ei înfloresc păpădia și ciuboțica-cucului, dîndu-ți parcă

a înțelege că natura se străduiește să aducă o mîngîiere acestui glorios vestigiu și să destrame cu proștețimea florilor atmosfera de apăsătoare melancolie înstăpînită peste aceste locuri triste.

Mai cu seamă toamna și primăvara, cînd din zori și pînă la asfințit se lasă ceața peste valea Vltavei și platoul Dějvice, tristețea care învăluie latrina părăsită atinge apogeul. Ușa coșcovită, hițnată de vînt, tulbură cu scrișul ei liniștea nopții, iar tristețea stîrnită de acest colțor e pe-atît de mare pe cît de glorioasă a fost istoria lui. Și doar cînd amatorii de excursii se mai abat pe-acolo, în drum spre Sfîntul Matei și Valea Sarečka, latrina părăsită își mai găsește, cînd și cînd, o întrebuințare. Dar aceste vizite sînt de scurtă durată și lipsite de glorie. O dată cu asfințitul soarelui dispăre și ultimul vizitator, după care totul se cufundă în liniștea nopții triste și apăsătoare, urmată de dimineați și amiezii și mai întristătoare.

Și bătrîna latrină rămîne mai departe tristă și părăsită, privind cu amărăciune spre pustietatea cîmpului de exerciții.

Ah, unde-s vremurile de altădată, cînd auzea apropiindu-se companie de companie! Ecourile ultimelor detunături de Manlicher se stingeau în zări, apoi se auzea un zgomot cadențat de pași și o comandă scurtă: „Hosenriemen ab!“ (Cureaua jos!) Și numaidecît, unul cîte unul, soldații intrau bărbătește, gata să-și facă datoria în înbiетоarea latrină, conștienți de faptul că ordinul se execută și nu se discută. Erau clipe de binefăcătoare destindere, din păcate prea scurte, căci jos, dincolo de pîrîu, detașamentul următor stătea gata pregătit, așteptînd ordinul: „Hosenriemen ab!“

Apoi, pașii companiei se stingeau în depărtare și începeau să vină, unul cîte unul, chiulangiii. Cu o reală satisfacție, se desfătau în liniștea aceea reconfortantă, sub

cerul liber, iar înainte de plecare aveau grijă să-și scrijelească pe scîndură impresiile, însoțite, firește, de desene adecvate.

Din cînd în cînd, mai rătăcea pe aici și cîte-o santinelă inamică, cu bandă albă la chițiu, și atunci pe bîrnă stăteau, cot la cot, dușman cu dușman, făcînd un rodnic schimb de păreri și impresii.

Ah, Doamne ! Timpurile acelea pline de viață trepidantă s-au dus ! Să nu mai vorbim de ele ! S-au spulberat, precum multe din toate acestea, undeva departe, tîrîte de apa sus-amintitului prlu.

*

Prin preajma latrinei părăsite își face obișnuita plimbare de dimineață domnul Zettel, maior în retragere.

Latrina stă tristă, melancolică și îndurerată. Lacrimi nu varsă. N-are de unde. E lipsită de viață, uscată ca trunchiul ultimului stejar lovit de trăsnet într-o pădure defrișată.

În vîrfurile unuia dintre prunii ale căror crengi privesc înăuntru stă cocoțată o cioară.

Toate acestea parcă-s rînduite anume pentru ca domnul maior în retragere să se întristeze mai mult, privind pustietatea cîmpului de exerciții și latrina părăsită.

Și totuși continuă să suie dealul, ca să vadă și mai bine împrejurimile. S-a oprit pe-o creastă, de unde scrutează atent ceața fină și străvezie a dimineții, care acoperă platoul Déjvice. Cîndva, cu ani în urmă, trecea pe aici călare, în fruntea companiilor. Totul, cît cuprindeai cu ochii, era albastru de uniforme și ostiri. Se auzeau sunete de goarnă, ordine, strigăte, sudălmii, cai goneau speriați. Și acum... Jos, la poalele dealului, o latrină părăsită, în fața căreia domnea odinioară atîta animație !

Domnul maior porni din nou la vale, cu acel sentiment de profundă melancolie de care omul e năpădit atunci când își aduce aminte de amicii defuncți, de tine-rețea pierdută și de banii risipiți.

Se grăbea. Tristețea exercitase o influență fiziologică asupra organismului său.

Sprinten, cu haina descheiată, intră voios în latrina părăsită.

Acolo, pe una din birne, ședea cocoțat un om ca toți oamenii, un civil oarecare, după toate aparențele un vagabond.

Maiorul în retragere Zetti făcu un gest disperat și căzu grămadă în șanțul pe care odinioară îl săpaseră pionierii.

Inima lui cazonă plesnise de indignare că un civil de rînd îndrăznise să-și facă nevoile trupesti într-o latrină militară.

Cu o remarcabilă prezență de spirit, vagabondul îl buzunări, după care, îmbogățit cu ceasornicul și portofelul răposatului, ieși vesel și ferice din latrina părăsită.

Iar spiritul maiorului în retragere mai stă și acum, în nopțile întunecate, pe birna din latrina părăsită și plînge..: plînge neîncetat.

O POVESTE NEFERICITĂ CU UN MOTAN

Odată, în focul unei gîlceve, domnul Hustoles îi spuse vecinului său Krička :

— Ce să zic, halal partid mai aveți și voi ! Nici e-am văzut altul mai grozav ! Cum scapă unul de spînzurătoare, fuga glonț să candideze pe lista partidului vostru !

La care domnul Krička îi răspunse cu țîfnă :

— Nu-i nimic, domnule Hustoles, las' că ne mai întîlnim noi ! Ține minte acest lucru !

Pe lîngă fler politic, domnul Hustoles mai avea un motan mare și negru, care mai tot timpul stătea în pragul băcăniei sale. La motanul acesta ținea întreg cartierul. Cetățenii prinseseră drag de el pentru ghidușiile și firea lui mucalită, care, precum se știe, prețuiesc cît cinci zecimi din sănătate. Mai era stimat și iubit motanul acesta și pentru că era o ființă tare sociabilă. Or, cui să-i fi trecut vreodată prin minte că, în preajma acestui drăgălaș animal stă la pîndă un dușman înverșunat ?

Dar iată că dușmanul își scoate capul la iveală în persoana domnului Krička, iar acesta, după cunoscuta dispută politică dintre el și domnul Hustoles, îi suflă discret feciorului său Josef :

— Ascultă, Pepík, cînd o să vezi lighioana aia neagră a dobitocului de Hustoles, ai grijă și calc-o pe coadă !

Care copil nu-l încîntat să îndeplinească o misiune secretă atît de înălțătoare ? !

Și Pepíček calcă motanul pe coadă, iar după această performanță îi veni ideea să-l mai și sculpe, și-l împrască cu salivă în asemenea hal, încît unal bătrîne de peste drum i se făcu rău de indignare.

După care Pepík o luă la sănătoasa. Derutet, în primele elipe motanul nu știu ce să mai creadă despre această pățanie. Apoi, după o adîncă și matură chibzuință, ajunse la concluzia să isprava bălatului îi cauzase dureri și că dușul de salivă fusese pentru el cît se poate de neplăcut.

Ba, pînă la urmă, ajunse la concluzia că atitudinea bălatului îl pusese într-o postură de-a dreptul umilitoare.

Își propuse așadar să fie vigilent.

Pentru vitejia lui, Pepíček cîpătă de la taică-su un creițar, cu promisiunea că de fiecare ispravă asemănătoare va fi răsplătit așa cum se cuvine. Căci domnul Krička confunda întregul partid de opoziție cu acest simpatic motan, care, precum se știe, era proprietatea personală a adversarului său politic.

Așadar, îndeplinindu-și delicata misiune, Pepíček nu călca în picioare doar coada nefericitului motan, ci întregul partid vrăjmaș, și nu scuipa în obraz numai pe sărmanul dobitoc, ci pe toți adepții politici ai acelui partid, printre ai cărui membri se număra stăpînul motanului negru.

Și Pepíček se avîntă, plin de elan în lupta politică.

Motanul stă întins în pragul prăvăliei. Pare-se că doarme. Dar cei din jur care își închipuie așa ceva se înșală amarnic. Motanul se prefăce. Nimeni să nu-l ia, însă, fapta în nume de rău, pentru că el n-a mers la școală și n-a avut, deci, cum să afle că prefăcătorie e un păcat...

Așadar, în inocența lui, motanul continuă să se prefacă, iar Pepíček îl calcă senin pe coadă și-l scuipă în cap.

Iată însă că motanul țîșnește deodată de la locul lui, se repede la Pepíček și-l mușcă de picior. El, și dacă tot s-a apucat de treabă, începe să mi-l sculpe, să pufnească, se agată de hainele lui și-i înfige ghearele în carne, miorlăie și mîrlie, și după ce-l mai mușcă și de ureche, sare de pe el și, cu coada ridicată, se îndepărtează de puștiul care, luat prin surprindere, urlă cît îl ține gura. După

care, satisfăcut, se aşază în pragul prăvăliei stăpînului său şi începe să toarcă sfătos.

Cînd Pepíček veni acasă zbierînd şi plin de sînge, domnul Krička strigă :

— Slavă Domnului, în sfîrşit, ți-am venit de hac, domnule Hustoles !

Şi se duse cu Pepíček la comisariatul de poliție, unde medicul legist îl consultă cu atenție şi întocmi un proces-verbal asupra întregii întîmplări. Apoi domnul comisar dispuse arestarea motanului şi trimiterea lui spre anchetare în fața unei comisii veterinare.

Aşadar, doi gardieni porniră numaidecît pe urmele motanului, îl arestară în numele legii şi, întrucît animalul încercase să fugă şi se dedase la brutalități (zgîriase, scuiase), reprezentanților ordinii publice nu le rămase nimic mai bun de făcut decît să chema de urgență duba comunală, în care îl încuiară pe nefericitul motan, nu înainte însă ca acesta să se facă vinovat de alte acte de violență şi de ultragiu adus autorităților publice, prin aceea că şi-a înfipt colții în uniforme polițienești şi a mîrîit la gardieni. Ce-a mîrîit pe sub mustață, nu s-a putut constata.

Motanul fu aşadar transportat la secția veterinară a Direcției de științe tehnice a agriculturii, unde gardienii prezentară un raport amănunțit asupra comportării lui.

— Cînd ne-am dus să-l ridicăm, dumnealui ne-a zgîriat, ne-a scuiat şi ne-a muşcat. Am chemat numaidecît duba comunală şi, după o rezistență înverşunată, am izbutit să-l aruncăm în plasă. A încercat să ne smulgă revolverul din mînă.

Odată întocmit şi semnat, procesul-verbal fu înaintat parchetului.

După părerea acestuia, atitudinea domnului Hustoles constituie o contravenție flagrantă la legea privind dotarea animalelor.

În primul rând, motanul nu fusese ținut în lanț și nu era prevăzut cu botniță. Apoi incidentul se petrecuse în timpul campaniei electorale, perioadă în care animalele sînt expuse cu multă ușurință pericolului turbării.

De asemenea, între domnul Krička, tatăl copilului atacat, și domnul Hustoles, proprietarul motanului negru, care l-a atacat pe băiatul domnului Krička, domnea de mai multă vreme o mare tensiune de ordin politic. Așadar, parchetul dispunea de dovezi clare că motanul domnului Hustoles acționase cu premeditare, pentru a cauza prejudicii corporale sus-numitului Josef, fiul adversarului politic al stăpînului său, ceea ce, de altfel, a și izbutit. Întrucît, însă, conform legii austriece în vigoare din 9 ianuarie 1801, motanii sînt considerați drept persoane iresponsabile, vina cade în întregime pe seama domnului Hustoles.

Între timp, la Institutul de medicină veterinară de pe lângă Direcția de științe tehnice a agriculturii, a și fost cercetată starea psihică și fizică a motanului, dosarul respectiv fiind înaintat parchetului.

Procesul verbal întocmit de amintitul institut suna astfel : „Nr. 2145/66 *Domnul František Hustoles*.

Pacientul cercetat are o constituție robustă, e bine alimentat, suferă însă de o inflamație a maxilarului, astfel că mușcătura lui poate constitui un pericol de moarte.

Din aceste motive se impune exterminarea.

Dr. M. Kasparek“

Parchetul expedie acest document spre noi cercetări comisariatului de poliție, care îl anexă fără întârziere la dosarul personal al domnului Hustoles.

Între timp, motanul fusese restituit stăpînului său. Și închipuiți-vă ce ochi a făcut bietul domn Hustoles, cînd, la orele cinci dimineața, se prezentară la domiciliul său patru gardieni, care mi-l ridicară și-l transportară la comisariat, unde un plutonier de poliție cu trăsături aspre îl întrebă pe-un ton nu prea binevoitor :

— Dumneata ești František Hustoles ?

— Da, stimat domn.

Unui gardian mai tînerel, care stătea într-un colț al încăperii, i se umezîră ochii.

— Adu înapoi dosarul cu cazul František Hustoles și isprăvește odată cu bocitul !

Dosarul îl fu adus.

— Fii bun și ascultă, domnule Hustoles, hotărîrea viceguvernatorială din 15 iunie 1911, numărul 75/260 :

„În cazul František Hustoles, se aprobă, pe baza avizului comisiei veterinare Nr. 2145165, ca înpricinatul să fie exterminat. În temeiul paragrafului 5 al Legii privitoare la molimele provocate de animale, din 12 februarie 1867, această hotărîre este inatacabilă.

Consilier viceguvernatorial cezaro-crăiesc,
Vaniček.”

Precum vezi, îi spuse plutonierul de poliție nefericitului om, sentința nu poate fi atacată. Așterne-ți pe hîrtie ultima dorință și nu zblera așa, pentru că ucis vei fi oricum ! Așteptăm numai să ne sosească de la Viena confirmarea sentinței și indicația cum trebuie executată.

Drept să vă spun, tare sînt curios și eu să aflu cum s-a descurcat domnul Hustoles în această penibilă afacere !

CUM A VOTAT ČETLIČKA

Lui Četlička i se interzisese șederea pe teritoriul orașului Praga. De aceea, pe la orele unsprezece dimineața, stătea liniștit la capătul străzii Perštyn, colț cu Ferdinandka, și privea cu viu interes cum un ucenic nătîng de la țară, neștiind să se descurce în aglomerație, intrase cu căruțul în gardianul ce supraveghea ordinea în această importantă intersecție.

Setos de răzbunare, gardianul socoti cu cale să-și noteze, cel puțin în carnetul său de rapoarte, faptul că vehiculul care-l azvîrlise cîțiva pași spre mijlocul părții carosabile a străzii nu purta tăblița indicatoare cu firma proprietarului, așa cum prevăd normele de circulație.

Povestea aceasta îl pricinui lui Četlička o dublă satisfacție. În primul rînd, ca unui spectator care după ce-a bătut la nesfîrșit străzile orașului a apucat, în fine, să vadă și ceva mai neobișnuit, și în al doilea rînd, ca omul ce se bucură de necazurile dușmanului său.

Or, acest soi de indivizi nu-i dovedise niciodată lui Četlička prea multă sollicitudine, fapt pe care de altfel avușese prilejul să-l constate de cîteva ori în timpul unor scandaluri pe care le provocase în cîrciuma Coroana din Piața de fructe.

În timpul zilei totul era în cea mai perfectă ordine. Umbla în voia lui prin Praga, nimeni nu-l știa, nimeni nu-l tulbura. Mai prost era noaptea, cînd ghearele pierzaniei îl pîndeau la fiecă pas. Odată a vrut să șterpească un palton în cîrciuma La steluța, altă dată a încercat să spele putina de la California fără să-și achite consumația, ca să nu mai vorbim de încăierările de la Coroana. Toate

acesta incidente îl aduceau de fiecare dată încă o lună de răcoare pentru recidivă.

Și, cu toate acestea, cît de dragă îi era lui măicuța Praga, de vreme ce aici își avea el rostul !

Nicăieri altundeva nu erau agățate atîtea fuste pe la dughenele cu galantar, nicăieri nu se puteau deschide mai ușor obloanele prăvăliilor, nicăieri nu se putea ciordi mai lesne ca în Praga iubită.

Dacă se întîmplă pe stradă cea mai mică drăcle, nicăieri nu se îmbulzea orbește atîta omenire, ca să vadă că într-adevăr de pe cornișa unei case un ou de vrăbie picase în capul unui venerabil domn, care acum, plin de zel, arăta mulțimii gambeta lui neagră cu o pată galbenă la mijlocul calotel.

Și să te ții pe urmă, ce ușor e să operezi în asemenea împrejurări prin buzunarele de la paltoane, știut fiind că puțini sînt cei care pe timp de iarnă își țin portmoneul în buzunarul de la haină, pentru ca să nu se mai deschela mereu și, mai ales, pentru a nu pierde ocazia să fie jefuiți.

Četlička știa să se furișeze cu dibăcie prin droaia de gură-cască bulucită în fața magazinelor cu jucării ca să admire o întrecere de maimuțe mecanice, cu toate că spectacolul era rezervat copiilor, care din pricina huidurilor din față nu izbuteau să ajungă în primele rînduri, să mai vadă și ei ceva.

Četlička putea fi văzut, de asemenea, printre cei ce se bat pentru un loc în vagoanele tramvaelor electrice.

Și peste tot, după ce cotrobăia bine prin buzunarele semenilor săi, dispărea neobservat.

Dar totodată Četlička al nostru era superstițios, ca de altfel mai toți pungașii, conducătorii de oști și diplomații.

Dacă se întâmpla vreodată ca prada să nu-i pice în labă de la prima încercare, nu mai repeta atacul, așa cum procedează de altfel și prezumtivul erou al regnului animal — leul.

În ziua aceea îi urmărea ghinionul.

Cu câteva ceasuri mai înainte, în timp ce se apropiase de un grup de oameni strinși în jurul unui câine călcat de un automobil, își introdusese la repezeală mîna în buzunarul unui domn care condamna în gura mare viteza nebunească a autovehiculelor. Pîpăise bine portmoneul, îl și înșfăcase pe jumătate, cînd deodată domnul cu pricina se răsuci în loc. Trase, așadar, cu iuțeala fulgerului mîna afară, pentru ca în clipa următoare s-o strecoare din nou în buzunarul furibundului *gentleman*. Dar dracu știe ce-i veni acestuia ca tocmai în clipa aceea să-și caute în buzunar batista, și mare-i fu mirarea cînd dădu acolo peste o mîna străină, care dispăru însă cît ai zica pește. Alarmat, *gentleman*-ul țipă :

— Ajutor ! Hoții de buzunare !

— Doamne, țipă atunci și Čellička, după clasica metodă a pungășilor, puneți mîna pe hoț, mi-a dispărut portmoneul și aveam în el timbre fiscală ! Mă duc să anunț polițaiul.

Nestîngherit de nimeni, se făcu nevăzut după primul colț, unde, scuipînd în scîrbă, își spuse în sinea lui : „Ziua bună se cunoaște de dimineață. Azi ar fi mai bine să mă las păgubaș“.

Colac peste pupăză, îi mai ieși în cale și-un car cu fiin, ceea ce îi întări hotărîrea de-a nu mai întreprinde nimic, și începu să hoinărească aiurea pe străzi. Nimeri fără să vrea într-o bodagă, unde dădu peste un prieten care-l mărturisi, cu toată sinceritatea, că tot ce-l mai poate oferi e o secărică cu rom de trei coroane.

Cu forțe proaspete, porni să bată iarăși, de unul singur, străzile, și după ce se sătură să mai caște gura la polițaiul de la intersecție, intră în cea dintâi cîrciumă, cu intenția de-a cerși.

Dar cum abia trecuse de ora unsprazece dimineața, localul era încă destul de pustiu, iar puținii mușterii ce se aflau pe la mese erau unul mai treaz decît celălalt, astfel că nimeni nu se învrednici să-i dea ceva. Cătreleră așa cel puțin jumătate de duzină da localuri, pînă cînd nimeri într-o cîrciumă foarte zgomotoasă.

Își scoase pălăria din cap și se proțăpi în dreptul unei mese. Dar pînă să apuce să spună că e un biet muncitor în căutare de lucru, un domn gras duse mîna la buzunar, scoase de acolo șase fise de bere și strigă către masa de alături :

— Treceți-l și pe dumnealui !

— Cum vă numiți ? îl întrebă de la masa vecină un alt domn.

— Cerovsky, răspunse speriat recidivistul Četlička.

— Bine, domnule Cerovsky. Acum duceți-vă în fundul sălilor, unde în schimbul acestor fise veți căpăta bere !

Četlička ar fi fost mai bucuros s-o șteargă pa ușa afară, dar, după ce în schimbul unei fise căpăta într-adevăr o halbă de bere, îi veni inima la loc și se așeză printre ceilalți domni, care, în timp ce sorbeau din pahar ca însetați în pustlu, discutau despre anumite lucruri, pentru el de neînțeles.

— O dată m-am dus în costum de vînătoare, a doua oară cu cizme înalte și șapcă pe cap, povestea unul uscățiv celor din jur. Și credeți că mi s-a întîmplat ceva ? Aș ! Comisia nici nu te bagă în seamă. Sînt de-ai noștri, pricepi ? Pînă acu' nu l-a găbjit decît pe unul, pe șontorogul de Macner. Bețivanul dracului, s-a dus să voteze

de două ori la rând și nu s-a gândit, fraierul, că totuși bate la ochi cu șchioapa lui. Așa și lui Victor, i-a căzut mustața falsă chiar în fața secției de votare. Noroc că un consilier municipal l-a tras repede la closet și i-a lipit-o la loc !

— Ei, și acum, domnule Cerovsky, îl spuse deodată lui Četlička un domn care se desprinsese din mulțime, îmbrăcați vă rog acest pardesiu, poftiți și jobenul, luați și această legitimație și cartea de alegător, și acum plecați ! Pardon, un moment ! Țineți și aceste trei coroane, luați o trăsură și aveți grijă să vă înapoiați imediat, ca să vă travestiți în profesor ! Domnul Pavek are să vă dea peruca și ochelarii. Tachlik, condu-l, te rog, pe domnul !

Așa se face că Tachlik îl luă pe Četlička de braț și se sui cu el într-o trăsură. Când ajunseră în fața unei clădiri mari, îl conduse pe niște scări și în dreptul unei uși îl mai spuse :

— Intrați și prezentați mai întâi legitimația, pe urmă această carte de alegător ! Nu uitați că locuiți pe strada Morani, că vă numiți Kalous și sunteți funcționar la întreprinderea Kolben. Vîrsta — treizeci și cinci de ani.

Četlička-Cerovsky-Kalous mai apucă să audă cum în vecinătatea lui un domn îl dădea sfaturi unui alt alegător :

— Înainte și fără frică ! Acum aveți ochelari și n-ău cum să-și dea seama că ați mai fost de două ori. Acum vă numiți Vyskočil !

Domnul Tachlik îl făcu vînt lui Četlička în sala de votare și o porni pe scări în jos.

Četlička își îndeplini fără nici o dificultate misiunea încredințată, după care avu grijă să se topească cît mai

rapede în mulțime, căci în toată povestea aceasta nu văzuse decît un episod fericit în viața lui zbuciumată.

„Nici nu mă gîndesc să mă mai întorc acolo cu pardesiul și cu jobenul ăsta !” își spuse în sinea lui. Nu-mi dau eu prea bine seama despre ce-i vorba, dar bogda-proste și pentru atît ! Pot spune, cel puțin, că le-am cîștigat în mod cînstit.“

Și iată că în ziua următoare ziarul „Narodni Listy” publică următorul anunț :

„Domnul care, din eroare, și-a însușit, în biroul electoral al Partidelor Naționale Reunite, un pardesiu și un joben este invitat să le aducă imediat în același loc de unde le-a luat, intrucît numele său este cunoscut“.

Cetlička-Kalous-Cerovsky nu citește însă „Narodni Listy”, căci de la faimoasa întîmplare n-a mai susținut niciodată cauza Partidelor Naționale Reunite.

Acum stă din nou la răcoare pentru recidivă și își amintește cu plăcere de' acea ciudată zi de 19 noiembrie.

S-ar putea însă ca lîngă el să mai fie depuși și niște domni de la primărie, pe care la întrebarea : „De ce zaci în pușcărie ?” îi va informa scurt și răspicat : „Eh, pentru Praga !”

Iar, la rîndul lor, respectivii domni vor avea prilejul să-i răspundă : „Și noi, prietene !”

CUPRINS

Prefață	5	vață să umble cu ful-	
Poveste canibală	15	micolonul	93
Povestea colacului de sal-		Bravul soldat Švejk la	
vare pentru sinucigași	19	aviație	99
La frizer	23	Bravul soldat Švejk or-	
Despre gazeta oficială pra-		donanță la compania a	
gheză	27	XI-a	105
Ultimul mladoceb din Ko-		Logodnă în familia noas-	
álfe	32	tră	120
Obiecții împotriva confis-		Salvat	136
cării	36	Scenă de reclamă	141
Cum am devenit redactor		Ce trebuie, de fapt, să	
la „Lumca animalelor”	43	facă un cetățean onest ?	149
În redacția revistei de		Vanitatea omenească	152
științe naturale	51	Romanul newfoundlande-	
Effectul muzicii asupra		zului Oglu	156
animalelor	57	Din necăzurile unui repor-	
Curiozități din lumea		ter de știri locale	169
animalelor	61	O stafie bîntuie prin Sml-	
Un animal neobișnuit	71	chov și Koálfe	175
Despre bravul soldat		Despre un martor neno-	
Švejk	76	rocos	190
Švejk împotriva Italiei	76	Din călătoriile de inspec-	
Bravul soldat Švejk se		pecție ale ministrului	
îngrijește de vinul de li-		Trpka	192
turghe	82	Analiza urinei	195
Švejk în fața comisiei		Despre Halal-holnarul	199
de reformare	88	Scurt articol polemic	207
Bravul soldat Švejk în-		Oficiul guvernamental	
		„Independența”	213

Spre dimineață i s-a făcut milă de un cal chinult	218	Povestea unui cetățean onorabil	427
Suferințele domnului Tenkrat	222	Folleton	438
Revellonul abștinenților	270	Cum s-a dus domnul Mazucha să răzbune onoarea lui de famillst ofensată	441
Leul închis	275	Aventuri cu un bălețel gol pușcă	445
În parcul Havliček	284	Revolta pușcăriașului Sejba	448
Bucuriile de tată ale domnului Motejzlik	298	Scumpa mea prietenă Julia	467
A doua serie de bucurii părintești ale domnului Motejzlik	384	Exterminarea practicanților la casa de expediți Kolkan	494
În ce sîntem mari	312	Poveste cvrelască din Zapustna, oraș galitian	502
Supliment vesel duminical	317	Despre autoritățile vamale austriece	515
Misterioasa poveste a unui monument	323	Greutăți cu creația literară	518
Îmi fac ouă moi	320	Un gășitor cîștit	524
Cum mi-am cusut un nas-ture la pantaloni	330	Exemplu din viață	538
„Lada“	335	Poveste despre portretul împăratului Franz Joseph I	538
Dr. Fr. Soukup	340	Patenille domnului Hurt	541
Un partid realist, adică progresist	345	Un trădător al națiunii la Chotěbor	540
Un viteaz muntenegrean la ananghie	350	În preajma lacului Balaton	550
Folleton sportiv	353	Almanahurile imorale	558
Povestea alegătorului decedat	357	Latrina părăsită	560
Întîmplări din Dačice	363	O poveste nefericită cu un moțan	563
Politică la 30° Celsius	400	Cum a votat Cetlička	550
Batistuța de linou	404		
Practicanțul Zemla	408		
Discuție cu un cenzor	414		
Cludata aventură a unui rățol indian în parcul municipal	419		

Lei 28

